GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

2025

AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 17 / 19 | 100 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

İçindekiler

001 2022/39561 09.12.2025
SAMET BALCI

002 2022/48631 09.12.2025
YUSUF İNAN (2)

003 2022/49187 09.12.2025
G.A. VE M.Y.

004 2022/51620 09.12.2025
OĞUZ ZENGİN (3)

005 2022/52806 09.12.2025
HAKAN USLU VE DİĞERLERİ

006 2022/66124 09.12.2025
ADNAN BOZKAYA

007 2022/66444 09.12.2025
ILGAR MAMMADOV

008 2022/68583 09.12.2025
TALİP YAZAR VE YASEMİN YAZAR

009 2022/79146 09.12.2025
YILMAZ BAT

010 2022/82957 09.12.2025
ATİLLA CAN DAŞ

011 2022/83305 09.12.2025
RAHİMA ÇETİNKAYA

012 2022/88597 09.12.2025
HAKAN YAĞCI

013 2022/94377 09.12.2025
METİN AKSOY

014 2022/96728 09.12.2025
MEHMET SAİT POLAT VE MUSTAFA IŞIK

015 2022/101430 09.12.2025
MEHMET GÜZ

016 2022/104628 09.12.2025
ŞEVKET BESİM EKİN

017 2022/109316 09.12.2025
ABBAS KARAKOYUN

İçindekiler - devam

018 2023/5024 09.12.2025
Ö.Y.

019 2023/10860 09.12.2025
AYTEN ÖZTÜRK

020 2023/13300 09.12.2025
E.A.

021 2023/24123 09.12.2025
MEHMET MÜCAHİD BAŞ

022 2023/35382 09.12.2025
HAMZA ÇAĞLAR

023 2023/46817 09.12.2025
İ.Ş.

024 2023/56241 09.12.2025
MÜKERREM AYDOĞDU

025 2023/66214 09.12.2025
CEMALETTİN TOKMAK

026 2023/80054 09.12.2025
AHMET OLUÇ

027 2023/84465 09.12.2025
DUAA ELTAVİL

028 2023/101318 09.12.2025
MEHMET AKA

029 2023/105194 09.12.2025
İLKER YÜKSEL

030 2020/1381 10.12.2025
OSMAN AYMELEK (2)

031 2020/8816 10.12.2025
BİLGE DEMİRBAĞ

032 2020/26593 10.12.2025
CÜNEYT NACİ YILDIRIM VE DİĞERLERİ

033 2020/27193 10.12.2025
AHMET ÇALIŞKAN

034 2020/38740 10.12.2025
MEHMET KILINÇ VE DİĞERLERİ

İçindekiler - devam

035 2021/5116 10.12.2025
MUSTAFA KAYGAS (2)

036 2021/6349 10.12.2025
AKİF ÇOLAK VE DİĞERLERİ

037 2021/13796 10.12.2025
ALİ OSMAN KÖSE

038 2021/16995 10.12.2025
MİRARİ ÇELİK

039 2021/26564 10.12.2025
AFS MENSUCAT SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

040 2021/30542 10.12.2025
AHMET AKGÜL

041 2021/31002 10.12.2025
ÇETİN ERCAN

042 2021/43566 10.12.2025
MURAT DERİNCE VE DİĞERLERİ

043 2021/44251 10.12.2025
ÖMER TOSUN

044 2021/47581 10.12.2025
BURAK BAYRAK

045 2021/50697 10.12.2025
MAHMUT YAMALAK

046 2021/55088 10.12.2025
ÜMİT ÖZÇELİK

047 2021/57983 10.12.2025
SERKAN ÇAYIR

048 2021/58928 10.12.2025
SİNAN TEKİN

049 2021/61089 10.12.2025
NURDAN DAĞCI

050 2021/63325 10.12.2025
MUHARREM CANİKLİ

051 2021/64214 10.12.2025
MUSA ADSİZ

İçindekiler - devam

052 2022/93 10.12.2025
MÜCAHİT GÖKER VE DİĞERLERİ

053 2022/708 10.12.2025
ALİ AVCU

054 2022/15459 10.12.2025
YASİN PALUT

055 2022/24797 10.12.2025
P.Ş.

056 2022/24825 10.12.2025
Y.C.

057 2022/31942 10.12.2025
ZİYA ÖCAL

058 2022/46674 10.12.2025
İBRAHİM HALİL ŞEKER (4)

059 2022/52838 10.12.2025
CEM YILMAZ TEKÇE

060 2022/55237 10.12.2025
ŞÜKRÜ DEMİREL VE DİĞERLERİ

061 2022/64129 10.12.2025
DUYGU FATMA KARABULUT

062 2022/64303 10.12.2025
İBRAHİM HALİL ŞEKER (5)

063 2022/72358 10.12.2025
HURŞİT KIZILCAN

064 2022/73456 10.12.2025
KEREM TOSUN

065 2022/98317 10.12.2025
AHMET BİLEK VE DİĞERLERİ

066 2022/103640 10.12.2025
NECATİ GÖZEL

067 2023/864 10.12.2025
ALİ OSMAN ERSÖZ VE DİĞERLERİ

068 2023/11631 10.12.2025
E.T.

İçindekiler - devam

069 2023/17633 10.12.2025
OSMAN ŞANAL (2)

070 2023/22631 10.12.2025
YUNUS EMRE VATANKULU

071 2023/40574 10.12.2025
HASAN GÜZEY VE DİĞERLERİ

072 2023/64422 10.12.2025
ADLE SAMUR

073 2023/73303 10.12.2025
MURAT YILMAZ

074 2023/88134 10.12.2025
FERHAT TURHAN

075 2024/1126 10.12.2025
AYŞE KEFELİ VE DİĞERLERİ

076 2024/11051 10.12.2025
EMİNE DALYAN VE DİĞERLERİ

077 2024/27200 10.12.2025
ÖMER EL HATTAB

078 2024/47308 10.12.2025
ALİ RİZA PINARLI VE DİĞERLERİ

079 2016/1845 16.12.2025
HASAN KAYA CEMAL VE DİĞERLERİ

080 2020/36883 16.12.2025
AYNUR CEYLAN VE DİĞERLERİ

081 2021/39476 16.12.2025
DENİZ ŞAH VE İLHAN KAYA (2)

082 2021/50710 16.12.2025
T.D.

083 2022/12982 16.12.2025
DURSUN ALİ BOZKURT VE HASAN KOSAT

084 2023/95649 16.12.2025
VEYSEL KUŞÇU

085 2023/97960 16.12.2025
M.Ş.

İçindekiler - devam

086 2015/8645 23.12.2025
T.İ.B. A.Ş.

087 2019/14306 23.12.2025
RUHSET ÖZENİR

088 2019/25785 23.12.2025
MUSTAFA CEMAL YILDIRIM VE DİĞERLERİ

089 2019/25821 23.12.2025
NİHAT GÜNERKAYA

090 2019/29704 23.12.2025
TÜRKİYE SINIRLI SORUMLU YAPI KOOPERATİFLERİ MERKEZ BİRLİĞİ

091 2020/2555 23.12.2025
HÜLYA BAY

092 2020/6956 23.12.2025
HÜSEYİN GÜNGÖR BABACAN

093 2020/20718 23.12.2025
AYSEL DOĞAN VE DİĞERLERİ

094 2020/25110 23.12.2025
CİHANGİR IRMAK

095 2020/30801 23.12.2025
AZBİYE UYULAN VE DİĞERLERİ

096 2020/36868 23.12.2025
GÜLTEN AKYÜZ VE NURAY AKYÜZ

097 2020/38389 23.12.2025
HASAN GENÇ

098 2021/5668 23.12.2025
SENİHA KARAKUŞ VE DİĞERLERİ

099 2021/5671 23.12.2025
AYTEN DEMİRİ VE DİĞERLERİ

100 2021/5834 23.12.2025
TURAJ AGHAYEVA VE DİĞERLERİ

SAMET BALCI

B. No: 2022/39561 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/39561

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SAMET BALCI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/39561)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Samet BALCI

Vekili : Av. Özgün ŞİMŞEK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, askerî okulda öğrenime devam edilirken okuldan ilişik kesilerek başka okula nakledilme üzerine açılan davanın incelenmeksizin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 2014 yılında Deniz Astsubay Meslek Yüksekokuluna kaydolmuş, 25/7/2016 tarihli ve 669 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Millî Savunma Üniversitesi Kurulması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'nin (669 sayılı KHK) yayımlandığı tarihte ikinci sınıfı bitirmiştir.

3. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmıştır. Devletin yetkili organları tarafından tehdit değerlendirmesi yapılarak demokratik anayasal düzene, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine, millî güvenliğe yönelik tehdit oluşturan tüm terör örgütlerine ve illegal yapılanmalara karşı tedbirler alınması kararlaştırılmıştır (ayrıntılar için bkz. Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017).

4. 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe teşebbüsünün ardından çıkarılan 669 sayılı KHK'nın 104. maddesinde harp akademilerinin, askerî liselerin ve astsubay hazırlama

okullarının kapatıldığı düzenlenmiştir. Mezkûr KHK'nın 105. maddesinde de askerî okullarda öğrenimine devam eden öğrencilerin durumlarına uygun okullara nakledileceği belirtilmiştir.

5. Başvurucunun eğitim gördüğü okul da anılan düzenleme kapsamında kapatılmış, bu sebeple başvurucunun okulla ilişiği kesilerek başka bir okula nakli sağlanmıştır.

6. Bunun üzerine başvurucu okulla ilişiğinin kesilmesine dair işlemin iptali istemiyle yaptığı başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali talebiyle Ankara 3. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır.

7. Mahkemece davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde başvurucu hakkında 669 sayılı KHK kapsamında işlem yapıldığı, idarenin bu konuda takdir yetkisinin bulunmadığı, dolayısıyla kanuni düzenleme yapılmadan yeni bir işlem tesis edilemeyeceği belirtilmiştir.

8. Başvurucunun bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurması üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesince istinaf başvurusunun gerekçeli olarak reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde başvurucunun askerî öğrencilik statüsünün doğrudan ve kanun niteliğini taşıyan bir hukuki düzenleme olan KHK ile sona erdiği, bu nedenle idari davaya konu olabilecek nitelikte bir idari işlem bulunmadığı ifade edilmiştir.

9. Söz konusu karara yönelik olarak başvurucu temyiz kanun yoluna başvurmuş, Danıştay Beşinci Dairesi temyiz talebini reddederek anılan kararı kesin olarak onamıştır.

10. Başvurucu, nihai hükmü 9/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 8/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; askerî öğrencilik statüsünün sona ermesi nedeniyle mağdur olduğunu, hakkında herhangi bir soruşturma olmadığı hâlde mesleğine başlayamadığını belirterek savunma hakkının ve yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısında konuyla ilgili olarak İçişleri Bakanlığından temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucunun şikâyetine yönelik olarak yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere sunulduğu belirtilmiştir. Mevcut başvuruda başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü şartlarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. İçişleri Bakanlığının görüşünde ise başvurucu hakkında 669 sayılı KHK uyarınca işlem tesis edildiği, bu hususta idareye herhangi bir değerlendirme yapma veya aksi yönde işlem tesis etme imkânı tanınmadığı dile getirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Başvuru, adil yargılanma hakkı yönünden değerlendirilmiştir.

14. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı suç isnadına bağlı yargılamaların yanında bir kimsenin medeni hak ve yükümlülüklerinin karara bağlanmasıyla ilgili yargılamalarda da uygulanır. Anayasa'nın 36. maddesinin (1) numaralı fıkrasının medeni meselelerde uygulanabilmesi için ortada hukuk düzeni tarafından kişiye tanınmış veya en azından savunulabilir temeli bulunan bir hakkın bulunması gerekir. Bu hakkın Anayasa'da doğrudan veya dolaylı olarak tanımlanan ve güvence altına alınan bir

hakka ilişkin olması zorunlu değildir. Bu bakımdan kanunla kişilere tanınan ve savunulabilir bir temeli bulunan hak ve ayrıcalıklar da -mahkemelerde ileri sürülebilmesi şartıyla- Anayasa'nın 36. maddesi bağlamında hak kavramına dâhildir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Güçlü ve Ramazan Erdem [2. B.], B. No: 2015/7942, 28/5/2019, § 28; M.B., [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 67).

15. Somut uyuşmazlıkta suç isnadına bağlı bir yargılamanın mevcut olmadığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Bununla birlikte uyuşmazlığın niteliği itibarıyla medeni hak ve yükümlülükler kapsamında görülüp görülemeyeceği, bu hususta değerlendirmeden hareketle söz konusu uyuşmazlığa ilişkin başvurunun Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı içinde yer alıp almadığı yönünden bir irdeleme yapılması gerekmektedir.

16. Anayasa Mahkemesi İhsan Korkmaz ([1. B.], B. No: 2019/15190, 2/4/2024) kararında Deniz Harp Okulunda ara sınıfta -üçüncü sınıf- öğrenci iken 669 sayılı KHK uyarınca harp akademilerinin kapatılması üzerine askerî okuldan başka bir okula nakledilen öğrencinin durumunu incelemiştir. Anılan kararda darbe girişimi sonrasında askerî eğitimin düzenlenmesinde, askerî okulların kapatılmasında ve ara sınıftaki öğrencilerin başka okullara nakledilmesinde kamu hukukunun ağır bastığını, bu sebeple askerî öğrencilik statüsünün korunmasının Sözleşme'nin 6. maddesinin medeni yönünün kapsamı dışında kaldığını, başka bir ifadeyle anılan statünün korunmasının medeni bir hak olmadığını belirterek başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir (İhsan Korkmaz, §§ 42-49).

17. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de (AİHM) askerî okulların kapatılması ve öğrencilerin sivil eğitim kurumlarına nakledilmesine ilişkin sürecin konu edildiği Yıldız ve diğerleri/Türkiye (B. No: 13510/19, 17/3/2022) kararında askerî öğrenci statüsünü koruma hakkının medeni hak olmadığı gerekçesiyle Sözleşme'nin 6. maddesinin dışında kaldığını değerlendirmiştir. AİHM, başvuruya ilişkin Sözleşme'nin 6. maddesi bağlamında yaptığı incelemede Pişkin/Türkiye (B. No: 33399/18, 15/12/2020) kararına atıfla, 6. maddenin ceza boyutunun uygulanamaz olduğunu belirtmiştir (Yıldız ve diğerleri/Türkiye, § 9). Kararda askerî eğitimi düzenleme ve profesyonel askerî hizmete giriş koşullarını belirlemede kamu hukukunun ağır bastığı, askerî öğrencilik statüsünü devam ettirmenin Sözleşme'nin 6. maddesinin medeni yönünün kapsamı dışında kaldığı değerlendirilmiştir (Yıldız ve diğerleri/Türkiye, § 11). Kararda ayrıca askerî eğitim kurumlarının kapatılmasına yönelik mevzuata itiraz yolu açık olmamasına rağmen başvuranların sivil eğitim kurumlarına nakline ilişkin işlemleri dava konusu etme hakları olduğu vurgulanmıştır (Yıldız ve diğerleri/Türkiye, § 13).

18. Öte yandan Anayasa Mahkemesi 669 sayılı KHK'nın 9/11/2016 tarihli ve 6756 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Millî Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'la yasalaşmasının ardından açılan iptal davasında, harp akademilerinin, askerî liselerin ve astsubay hazırlama okullarının kapatılmasına ve harp okulları, fakülte ve yüksek okullar ile astsubay meslek yüksek okullarında (Jandarma dâhil) öğrenimine devam eden öğrenciler ile Yükseköğretim Kurulunca üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun fakülte ve yüksek okullara naklen kaydedilmelerine ilişkin maddelerin Anayasa'ya uygunluğunu denetlemiştir. Kararda 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe teşebbüsünden sonra Türk Silahlı Kuvvetlerinin astsubay, subay ve kurmay

subay ihtiyacının askerî liseler, astsubay hazırlama okulları ve harp akademilerinden karşılanmasına ilişkin sistemin değiştirildiğini belirtmiş ve bu kapsamda askerî personel eğitim sisteminin Millî Savunma Üniversitesi adı altında yükseköğretim seviyesinde yeniden yapılandırıldığına dikkat çekmiştir. Mahkeme; sistem değişikliğinin hiçbir öğrenci bakımından istisna teşkil etmediğine, öğrenciler yönünden oluşabilecek zararları olabildiğince gidermeye yönelik dengeleyici güvencelerin sağlandığına vurgu yaparak iptal talebinin reddine karar vermiştir (AYM, E.2017/18, K.2019/66, 25/7/2019, § 60-84).

19. Somut olayda da askerî okulların kapatılmasına bağlı olarak başvurucunun okulla ilişiği kesilmiş ve başka bir okula nakli sağlanmıştır. Dolayısıyla başvuru askerî öğrencilik statüsünün korunmamasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda eldeki başvurunun da Sözleşme'nin 6. maddesinin medeni yönünün kapsamı dışında kaldığı ve İhsan Korkmaz kararından ayrılmayı gerektiren bir yönünün bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YUSUF İNAN (2)

B. No: 2022/48631 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/48631

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUSUF İNAN BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2022/48631)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucu : Yusuf İNAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yurt dışına çıkış yasağı öngören adli kontrol tedbiri nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından silahlı terör örgütüne üye olma suçundan soruşturma başlatılmıştır. Soruşturma kapsamında, yurt dışında yaşayan başvurucu hakkında tutuklamaya yönelik yakalama kararı çıkarılmıştır. Başvurucu 15/7/2018 tarihinde İstanbul Havalimanı'nda hakkındaki yakalama kararına istinaden gözaltına alınmıştır. 19/7/2018 tarihinde sevk edildiği İzmir 2. Sulh Ceza Hâkimliğince başvurucu, atılı suçtan tutuklanmıştır. Soruşturma sonucunda düzenlenen iddianame İzmir 19. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) tarafından kabul edilerek başvurucunun yargılanmasına başlanmıştır.

3. Yargılama devam ederken 31/5/2019 tarihli duruşmada başvurucunun tahliyesine karar verilmiştir. Mahkeme aynı zamanda başvurucuya 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (b) bendi gereğince imza vermek şeklinde adli kontrol tedbiri uygulamıştır. Yargılama sonucunda Mahkeme 3/7/2019 tarihinde başvurucunun terör örgütü propagandası yapma suçundan 3 yıl 4 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına hükmetmiştir. Hüküm ile birlikte Mahkeme, başvurucunun

5271 sayılı Kanun'un 109. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendi gereğince yurt dışına çıkmamak şeklinde adli kontrol altına alınmasına karar vermiştir.

4. Başvurucu, anılan adli kontrol tedbirine itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde 2014 yılından beri ailesiyle birlikte Ukrayna'da yaşadığını ve bu ülkede ticaretle uğraştığını belirtmiştir. Ayrıca bir tanesi henüz iki yaşında olan iki çocuğu bulunduğunu, eşinin göz rahatsızlığı olduğunu ve ameliyat olması gerektiğini ifade ederek kendisinden başka onlara bakacak kimsenin bulunmadığını vurgulamıştır. Mahkeme söz konusu itirazı, kararda usul ve yasaya aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle reddetmiştir. Ret kararına başvurucu tarafından yapılan itiraz ise İzmir 20. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından aynı gerekçe ile reddedilmiştir.

5. Başvurucu, mahkûmiyet hükmüne karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde, verilen kararın haksız ve hukuka aykırı olduğunu belirterek bozulması gerektiğini ifade etmiş; adli kontrol tedbirine yönelik herhangi bir hususu dile getirmemiştir. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 9/3/2021 tarihinde mahkeme kararını kaldırarak başvurucunun terör örgütüne yardım etme suçundan 3 yıl 9 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Bununla birlikte Bölge Adliye Mahkemesi, yurt dışına çıkmamak şeklindeki adli kontrol tedbirinin hükmün infazının başlamasına kadar devamına karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi, bu konudaki gerekçesinde başvurucuya verilen cezanın miktarına ve yargılamaya konu olayın niteliğine vurgu yapmıştır. Ayrıca ailesinin Türkiye'ye gelme imkânlarının olması nedeniyle başvurucunun ailesiyle ilgili mazeretinin yerinde olmadığı ifade edilmiştir. Son olarak verilen tedbirin anılan gerekçelerle orantılı ve ölçülü olduğu, tedbirin kaldırılması için zorunlu sebeplerin bulunmadığı belirtilmiştir.

6. Başvurucu, bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Bununla birlikte adli kontrol tedbirine de itiraz etmiştir. İtiraz, İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi tarafından reddedilmiştir. Kararda; başvurucunun aldığı ceza miktarı ve yurt dışında yakınlarının olması nedeniyle kaçma ihtimalinin bulunduğu, bu sebeple anılan tedbirin orantılı ve ölçülü olduğu ifade edilmiştir.

7. Öte yandan Yargıtay önünde davanın esasına yönelik inceleme devam ederken başvurucu, adli kontrol tedbirinin kaldırılmasını tekrar talep etmiştir. Talep dilekçesinde yukarıdaki hususlara ek olarak (bkz. § 4), Ukrayna ile Rusya arasında savaşın başladığını, ailesinin yaşam koşullarının daha da zorlaştığını ve kendisine muhtaç olduklarını ifade etmiştir. Bununla birlikte hakkında devam eden yurt dışı yasağının da makul süreyi aştığını belirtmiştir.

8. Mahkemece 9/3/2022 tarihinde başvurucunun talebi reddedilmiştir. Kararda başvurucuya yüklenen suçun vasfı, itiraza konu kararın niteliği, kararda belirtilen gerekçe ve itiraz nedenlerine vurgu yapılarak kararın yerinde olduğu ve itirazın haklı olmadığı ifade edilmiştir. Başvurucu, bu karara aynı gerekçelerle (bkz. § 7) itiraz etmiştir. İzmir 20. Ağır Ceza Mahkemesi itirazı 29/3/2022 tarihinde reddetmiştir. Gerekçe olarak, atılı suçun katalog suçlar arasında olması ve kararda usul ve kanuna aykırı bir hususun bulunmadığı belirtilmiştir.

9. Başvurucu 29/3/2022 tarihli nihai kararı öğrendikten sonra 15/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Öte yandan bireysel başvurudan sonra Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde başvurucu hakkındaki yargılamanın

Yargıtay önünde derdest olduğu ve adli kontrol tedbirinin devam ettiği görülmektedir. Bununla birlikte başvurucunun anılan tedbir kararına farklı tarihlerde itiraz ettiği ve bu itirazlarının da benzer gerekçelerle reddedildiği anlaşılmaktadır.

11. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; başvuru tarihi itibarıyla üç yılı aşkın süredir hakkındaki yurt dışı yasağı şeklindeki adli kontrol tedbirinin kaldırılmadığını ve bu yöndeki itirazlarının gerekçesiz bir şekilde reddedildiğini iddia etmiştir. Bununla birlikte uzun yıllardır Ukrayna'da yaşadığını, ailesinin hâlen orada olduğunu, hasta olan eşini ve küçük çocuklarını tedbir kararı nedeniyle göremediğini belirtmiştir. Başvurucu, ayrıca ülkesinde devam eden savaş nedeniyle ailesinin zor durumda kaldığını ve kendisinden başka onlara bakacak kimsenin bulunmadığını belirterek özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının, gerekçeli karar hakkının ve seyahat özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı görüşünde; mevcut başvuru incelenirken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, görüşe karşı beyanında genel hatlarıyla başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

14. Başvuruya konu yurt dışına çıkış yasağı öngören adli kontrol tedbirinin esas olarak yerleşme ve seyahat hürriyeti kapsamında kaldığı açıktır. Anayasa Mahkemesinin daha önceki kararlarında, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek (4) No.lu Protokol'e Türkiye'nin taraf olmadığı hatırlatılarak anılan protokolde yer alan "Serbest dolaşım özgürlüğü"nün ortak koruma alanına girmediği açıklanmıştır (birçok karar arasından bkz. Mehmet Takımsu [2. B.], B. No: 2016/63712, 7/11/2013, §§ 78-80; Sebahat Tuncel [1. B.], B. No: 2012/1051, 20/2/2014, § 53; Fevzi Doğaner [1. B.], B. No: 2014/6453, 20/12/2017, § 14; Onur Can Taştan [GK], B. No: 2018/32475, 27/10/2021, § 48). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru kapsamında olmayan bazı hakların ortak koruma alanı içinde yer alan temel haklarla esaslı şekilde ilişkili olması durumunda ilgili haklarla bağlantı kurularak inceleme yapılmasının mümkün olduğunu da açıklamıştır (ifade özgürlüğü bağlamında bkz. Özgür Sevgi Göral Birinci [2. B.], B. No: 2014/12112, 4/10/2017; özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı bağlamında bkz. Şengül Tükel [2. B.], B. No: 2018/12456, 12/1/2022, § 40).

15. Nitekim Anayasa Mahkemesi Yağmur Erşan ([GK], B. No: 2018/36451, 27/10/2021) ve Onur Can Taştan kararlarında esasen seyahat özgürlüğü kapsamında kalan pasaport iptalinin, Latife Akyüz ([1. B.], B. No: 2016/50822, 7/9/2021) ve Hakkı Gök ([1. B.], B. No: 2017/33469, 3/11/2022) kararlarında ise yurt dışına çıkış yasağı öngören adli kontrol tedbirinin belirli şartların varlığı hâlinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenebileceğini kabul etmiştir (ayrıntılı açıklamalar için bkz. Yağmur Erşan, §§ 39, 40, 47-51; Onur Can Taştan, §§ 39, 40, 47-51; Latife Akyüz, §§ 36-38; Hakkı Gök, §§ 31-33). Bu bağlamda söz konusu tedbirin de başvurucunun gelişimi ve sosyal, mesleki, ekonomik ve ailevi ilişkileri yönünden olumsuz etkilerinin ortaya konulması hâlinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

16. Somut olayda başvurucunun ailesiyle birlikte Ukrayna'da ikamet ettiği ve ailesinin hâlen orada yaşadığı gözetildiğinde bilhassa başvurucu hakkında uygulanan yurt dışına çıkamama

şeklindeki tedbirin başvurucunun ailevi, sosyal ve mesleki ilişkilerine olumsuz etkisinin olduğunu kabul etmek gerekir. Anılan müdahalenin başvurucunun özel ve aile hayatını ciddi şekilde etkilemesi ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaşması nedeniyle başvurunun özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenebilir nitelikte olduğu değerlendirilmiştir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Latife Akyüz, § 38; Hakkı Gök, § 33; Hasan Hüseyin Güney [1. B.], B. No: 2019/32372, 23/5/2023, § 14).

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Ailesiyle başka bir ülkede yerleşik olan başvurucu hakkında yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri uygulanması, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkına müdahale oluşturmaktadır. Söz konusu müdahalenin 5271 sayılı Kanun'un 109. ve 110. maddelerine istinaden gerçekleştirildiği görülmekle birlikte, bu düzenlemelerde adli kontrol altında geçecek sürenin ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde en çok üç yıl olacağı, ayrıca bu sürenin zorunlu hâllerde gerekçesi gösterilerek uzatılabileceği ve uzatma süresinin ise terör suçlarında dört yılı geçemeyeceği belirtilmektedir. Anılan normların başvurucu yönünden uygulanması kanunilik ölçütünün karşılanması açısından yeterli güvenceleri karşılamamakla birlikte bu konu "Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk ve Ölçülülük" kriteri açısından daha ayrıntılı olarak değerlendirilecektir.

19. Genel olarak adli kontrol, işlediği iddia olunan bir suçtan dolayı şüpheli veya sanığın, tutuklama sebeplerinin varlığı hâlinde belirli yükümlülükler yüklenerek adli makam ve mercilerin denetimi ve kontrolü altına sokulmasıdır. Adli kontrol koruma tedbiri, tutuklamaya göre kişi özgürlüğünü daha az kısıtladığı ve sanık tutuklanmaksızın muhakemenin yapılabilmesini sağladığı için tutuklama yerine geçmek üzere ihdas edilmiştir. Böylelikle ilgili, bütünüyle özgürlüğünden yoksun bırakılmaksızın denetim altında tutulabilmektedir. Tutuklamaya alternatif bir koruma tedbiri olan adli kontrol, bu özelliğiyle tutuklamaya ancak istisnai hâllerde başvurulması kuralının işlerlik kazanmasına katkıda bulunmakta; tutuklamanın son çare olma özelliğini ortaya koymaktadır (Hülya Kar [GK], B. No: 2015/20360, 27/2/2019, §§ 18, 50; ayrıca bkz. Latife Akyüz, § 46; Hakkı Gök, § 42).

20. Anayasa Mahkemesi; mahkemelerin koruma tedbiri kararlarında lehte ve aleyhte ileri sürülen bütün delilleri incelemek ve temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahaleye katlanmayı gerektirecek nitelikte kamu yararını haklı kılan gerçek bir ihtiyacın varlığını göstermek zorunda olduklarını, süregelen koruma tedbirlerinin devamına ilişkin olarak verilen kararlarda da tedbirin devamını haklı kılan gerekçelerin gösterilmesi ve çatışan menfaatler arasında adil dengenin korunması gerektiğini ifade etmiştir (Hülya Kar, §§ 29, 30, 35; ayrıca bkz. Latife Akyüz, §§ 49-52, 56; Hakkı Gök, §§ 51, 52).

21. Anayasa Mahkemesi, Hülya Kar ve Latife Akyüz başvurularında ayrıca başvuruya konu adli kontrol koruma tedbirinde olduğu gibi tüm koruma tedbirlerinin geçici olduğunu, herhangi bir tedbirin ilanihaye veya herhangi bir kriterden bağımsız olarak süreklilik arz eder biçimde uygulanmasının mümkün olmadığını vurgulamış; süregelen bir koruma tedbirinin durumun gerektirdiğinden daha uzun sürdüğünün anlaşıldığı durumlarda tedbir nedeniyle müdahale edilen anayasal hakların ihlalinin söz konusu olabileceğini belirtmiştir. Anılan kararda tedbirin türü ve kapsamı konusunda derece mahkemelerinin geniş takdir hakkının bulunduğunu ancak yürütülen bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında alınan koruma tedbiri ile hedeflenen amaca ulaşmak için hakların daha az sınırlanmasını

sağlayacak alternatif yolların bulunup bulunmadığının da dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir (Hülya Kar, §§ 25-28, 44; Latife Akyüz, §§ 48-51, 58; Hakkı Gök, §§ 44-47, 54; Hasan Hüseyin Güney, § 17).

22. Yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbirine ve devamına karar verilirken kişinin yurt dışındaki ailevi, kişisel ve mesleki bağları ile kişiye isnat edilen suçun niteliği, delil durumu ve mahkûmiyet hâlinde alacağı cezanın ağırlığı birlikte değerlendirilerek adli kontrol tedbirinden beklenen kamusal menfaat ile başvurucunun menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulması ve bu durumun yeterli gerekçeyle açıklanması gerektiği söylenebilir. Ayrıca yurt dışına çıkış yasağının belirsiz bir süre uzaması ve uzun süre uygulanması hâlinde öngörülen sınırlandırmanın özel hayata ve aile hayatına etkilerinin zamanla ağırlaşacağı ve her hâlde gözetilmesi gereken kamusal yarar ile bireyin kişisel yararı arasındaki dengenin bozulacağı da unutulmamalıdır (Hakkı Gök, §§ 50, 51; Yiğit Aksakoğlu (2) [2. B.], B. No: 2021/18350, 17/7/2025, § 19).

23. Somut olayda başvurucunun terör örgütü propagandası yapma suçundan mahkûmiyetiyle birlikte yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri altına alınmasına karar verilmiştir. Devam eden yargılama sürecinde başvurucunun yurt dışında ikamet ettiğini ve ailesinin hâlen orada yaşadığını belirterek tedbirin kaldırılmasını talep ettiği sabittir. Üstelik başvurucu bu taleplerinde, Ukrayna'da bulunan eşi ve çocuklarının bakıma muhtaç derecede hasta olduklarını, devam eden savaş ortamında kendisinden başka onlarla ilgilenecek kimsenin bulunmadığını özellikle belirttiği görülmektedir (bkz. § 7).

24. Yargı mercileri ise başvurucunun bu taleplerini reddetmiştir. Ancak bu ret kararlarında başvurucunun aşamalarda beyanlarının da alındığı gözetildiğinde başka hangi delillerin toplanması gerektiği, tedbirin kovuşturmaya ne gibi bir faydası olacağı açıklanmamıştır. Bunun yanı sıra tedbir kararı ile tedbirin devamına ilişkin kararlarda başvurucunun Ukrayna'daki kişisel ve ailevi bağlarına yönelik itirazlarının gerektiği gibi tartışılmayarak ailesinin Türkiye'ye gelme imkânlarının mevcut olduğuna dair genel, soyut ve tekrar içeren gerekçelerle taleplerin reddedildiği anlaşılmaktadır (bkz. §§ 5, 8).

25. Bu bağlamda tatbik edilen yurt dışına çıkış yasağı şeklindeki koruma tedbiri ile başvurucunun özel hayatına ve aile hayatına saygı hakkına müdahale edilmiş olduğu aşikârdır. Başvurucu, itirazlarını yargı makamlarına taşımış; buna karşın yargı makamları başvurucunun özel ve aile hayatına ilişkin iddialarına ve tedbirin gerekliliğine ilişkin ilgili ve yeterli değerlendirmeler yapmaksızın başvurucunun taleplerini reddetmiştir. Tüm süreç birlikte değerlendirildiğinde yargı makamları tarafından başvurucunun ve bakıma muhtaç ailesinin yaşadığı ülkedeki bağları ile isnat edilen suçun vasfı, delil durumu ve muhtemel sonuç cezanın ağırlığı gözetilerek muhakemenin sağlıklı yürütülmesi ve başvurucunun yargılamaya katılarak savunma hakkını kullanması amaçlarıyla uygulanan tedbirden beklenen kamusal menfaat ile başvurucunun menfaatleri arasında adil bir denge kurulduğu söylenemez. Ayrıca müdahale konusu tedbire alternatif olabilecek tedbirlerin hiçbir şekilde tartışılmadığı vurgulanmalıdır. Sonuç olarak altı yıla yakın süren yurt dışı çıkış yasağı şeklindeki müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olmadığı kanaatine varılmıştır (benzer yöndeki bir değerlendirme için bkz. Hasan Hüseyin Güney, § 21).

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

27. Başvurucu, bazı internet sitelerinde yazmış olduğu köşe yazıları nedeniyle hakkında adli

kontrol tedbiri uygulanmasının ifade özgürlüğü ile suçta ve cezada kanunilik ilkesini ihlal ettiğinden de yakınmıştır. Somut olayda bireysel başvurunun sadece adli kontrol tedbirine ilişkin kanun yolu tüketildikten sonra yapılması ve anılan müdahalenin başvurucunun özel hayat ve aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşılması nedeniyle ifade özgürlüğü yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 200.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. İfade özgürlüğü yönünden inceleme yapılmasına GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak ve Yargıtayın ilgili dairesine gönderilmek üzere İzmir 19. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2018/90, K.2019/223) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. 664,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

G.A. VE M.Y.

B. No: 2022/49187 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/49187

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

G.A. VE M.Y. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/49187)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucular : 1. G.A. 2. M.Y.

Vekili : Av. İbrahim Ulvi APAYDIN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza davasında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. İcra Aşamasına İlişkin Süreç

2. Başvuruculardan G.A. tarafından 10/9/2018 vade tarihli ve 744.500 TL bedelli kambiyo senedinin tahsili amacıyla müşteki aleyhine icra işlemlerine başlanmıştır. Müşteki, ödeme emrinin kendisine tebliğ edilmesi üzerine, takip alacaklısı olarak görünen başvurucu G.A.ya borcunun bulunmadığı gerekçesiyle Bolvadin İcra Hukuk Mahkemesine (İcra Mahkemesi) 22/2/2019 tarihinde itiraz etmiştir.

3. İcra Mahkemesi, duruşma açmak suretiyle tamamladığı yargılama neticesinde müşteki tarafından açılan davanın reddine karar vermiştir. İcra Mahkemesinin davanın reddine ilişkin kararının gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Asıl borç ilişkisinden mücerret soyut ve kayıtsız şartsız borç ikrarı taşıyan kambiyo

senedi veya resmi bir evraka dayanılarak başlatılan takiplerde yapılan itirazlarda, itiraz eden borçlu davacının [müşteki] takibe konu olan evraka eş değer veya bu evraktan daha yüksek öneme haiz bir belgeye dayanarak itiraz etmesi veya delil göstermesi gerekeceği yasanın açık ve amir hükmüdür. Her ne kadar davacı iddialarında takip konusu senedin teminat senedi olduğunu ileri sürmüş isede, söz konusu senedin, teminat senedi olduğu yönünde her hangi bir bilgi, ibare, şerh bulunmadığı, bu hali ile illetten mücerret senedin kambiyo senedi vasfını haiz olduğu anlaşılmış olmakla, bu durum karşısında davacı taraf delil olarak takibe konu senetlere eş değer olabilecek resmi evrak veya senede ilişkin her hangi bir yazılı belge de sunamaması, kambiyo senedi vasfında olan bonoların illetten mücerret oluşu hususları bir bütün halinde değerlendirilerek ispatlanamayan davanın reddine karar verilmesi gerekmiş[tir.]"

4. İcra Mahkemesinin davanın reddine ilişkin kararı istinaf ve temyiz incelemesinden geçmek suretiyle 17/6/2020 tarihinde kesinleşmiştir.

B. Ceza Yargılamasına İlişkin Süreç

5. Müşteki, icra takip işlemleriyle ilgili yapmış olduğu itirazla birlikte başvurucular G.A. ve M.Y. hakkında Bolvadin Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) şikâyette de bulunmuştur. Takip alacaklısı olarak görünen başvurucu G.A.ya borcunun bulunmadığını ve takibe konu kambiyo senedini sözleşme teminatı olarak diğer başvurucu M.Y.ye verdiğini beyan eden müşteki, başvuruculaların açığa imzanın kötüye kullanılması suçundan cezalandırılmalarını talep etmiştir.

6. Başvurucu M.Y. soruşturma aşamasında alınan ifadesinde müştekiyle imzaladığı sözleşme doğrultusunda çiftlik inşa ettiğini, müştekinin kendisine yapmayı taahhüt ettiği ödemelerde geciktiğini ve ödeme yapabilmek için diğer başvurucu G.A.dan borç para aldığını, daha sonrasında müşteki tarafın başvurucu G.A.ya borcunu ödeyemediğini duyduğunu ve müştekinin kendisine senet vermediğini belirtmiştir. Beyanlarına başvurulan G.A. ise inşaatı bitirebilmesi amacıyla müştekiye borç para verdiğini ve karşılığında takip konusu kambiyo senedini aldığını beyan etmiştir.

7. Başsavcılıkça, başvuruculaların açığa imzanın kötüye kullanılması suçundan cezalandırılması talebiyle 26/4/2019 tarihli iddianame düzenlenmiştir. İddianamede özetle müşteki ve başvurucu M.Y. arasında imzalanan inşaat yapım sözleşmesinin 3. maddesi doğrultusunda müştekinin sadece kimlik bilgileri ve imza içeren teminat senedini başvurucu M.Y.ye teslim ettiği, sözleşme bedelini banka aracılığıyla başvurucu M.Y.ye ödemesine rağmen kambiyo senedinin müştekinin rıza ve bilgisi dışında başvurucu G.A. lehine doldurularak icra işlemlerine konu edildiği belirtilerek başvuruculaların cezalandırılması talep edilmiştir.

8. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Bolvadin Asliye Ceza Mahkemesince görülmeye başlanmıştır. Bolvadin Asliye Ceza Mahkemesi 8/5/2019 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- müştekiye ait banka kayıtlarının istenmesine karar verilmiştir.

9. Yargılama üç celsede tamamlanmıştır. Başvurucular, birinci celsede savunmalarını yapmıştır. Başvurucu G.A. savunmasında kuyumculuk yaptığını, inşaatını tamamlayabilmesi için müştekiye elden borç para verdiğini ve karşılığında müştekinin doldurduğu senedi kendisine teslim ettiğini beyan etmiştir. Başvurucu M.Y. de olayın başvurucunun G.A.nın anlattığı şekilde geliştiğini ifade etmiştir. Müşteki vekili ise şikâyetçi olduklarını, kambiyo

senedi üzerine bilirkişi incelemesi yapılması gerektiğini belirtmiş ve kambiyo senedinin verildiği esnada müştekinin yanında bulunan A.İ.K.nın dinlenmesini talep etmiştir. Bolvadin Asliye Ceza Mahkemesi tanığın dinlenmesi ve senet aslının dosya arasına alınması amacıyla celseyi ertelemiştir.

10. Müşteki, ikinci celsede vermiş olduğu beyanlarında başvurucu G.A.dan borç almadığını, ödemelerini banka aracılığıyla yaptığını ancak senedin icraya konu edildiğini ifade etmiştir. Aynı celsede dinlenen tanık A.İ.K. ise senedin üzerindeki isim ve imza dışındaki yazıların başvurucu M.Y. tarafından doldurulduğunu beyan etmiştir. Bolvadin Asliye Ceza Mahkemesi, üçüncü celsede açığa imzanın kötüye kullanılması suçunun yasal unsurlarının oluşmaması nedeniyle başvuruculaların beraatine karar vermiştir. Mahkeme; gerekçesinde suçun yasal unsurlarının oluşabilmesi için kısmen veya tamamen boş bir senedin başvurucular tarafından verilme nedeninden farklı bir şekilde doldurulmasının gerektiği, somut olayda başvurucu M.Y. ile müşteki arasında ticari bir ilişkinin bulunduğu, senedin bu ilişki doğrultusunda müşteki tarafından doldurulduğu ve senedin verilme nedeninden farklı bir şekilde doldurulma unsurunun oluşmadığı hususlarına dayanmıştır.

11. Müşteki, karara karşı sunmuş olduğu istinaf dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- başvuruculaların çelişkili savunmalarda bulunmalarına rağmen cezalandırılmadıklarını ve suçun unsurlarının oluştuğunu ileri sürmüştür. Konya Bölge Adliye Mahkemesi 8. Ceza Dairesi (İstinaf Dairesi) başvuruculara isnad edilen suçun sübutu hâlinde kamu kurum ve kuruluşlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık ve resmî belgede sahtecilik suçlarının tartışılması gerektiği ve söz konusu suçların oluşup oluşmayacağına ilişkin delillerin takdirinin üst dereceli ağır ceza mahkemesine ait olduğu gerekçesiyle 15/6/2020 tarihinde bozma kararı vermiştir. İstinaf Dairesi, ayrıca Bolvadin Asliye Ceza Mahkemesinin kabulüne göre senedin müştekiye teslimini yazılı şekilde ispatlanabilmesi amacıyla başvuruculara imkân verilmesi, başvurucu G.A.nın ticari defter ve kayıtları üzerinde bilirkişi incelemesi ve senet üzerinde ise kriminal inceleme yapılması gerektiğini de belirtmiştir.

12. Bolvadin Asliye Ceza Mahkemesi, bozma kararı doğrultusunda görevsizlik kararı vermiş ve dosyayı Bolvadin Ağır Ceza Mahkemesine (Mahkeme) göndermiştir.

13. Mahkemece 2/9/2020 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Tensip Tutanağı'nda diğerlerinin yanı sıra başvurucu G.A.ya ait işyerine ilişkin ticari defter ve kayıtlar üzerinde bilirkişi incelemesi yapılmasına ve yine icra takibine konu kambiyo senedi üzerindeki yazı ve imzaların aidiyetiyle ilgili Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesinden rapor düzenlenmesinin istenmesine karar verilmiştir.

14. Yargılama beş celsede tamamlanmıştır. Birinci celse öncesinde başvurucu G.A.nın ticari defter ve belgeleri temin edilerek inceleme yapılması amacıyla dosya bilirkişiye tevdi edilmiştir. Birinci celsede başvurucu G.A. önceki savunmalarıyla aynı doğrultuda olacak şekilde kambiyo senedini kendisine müştekinin bizzat doldurmak suretiyle verdiğini beyan etmiştir. Başvurucu M.Y. ise müştekiden senet almadığını, diğer başvurucuya da senet vermediğini, müştekinin başvurucu G.A.dan aldığı parayı birlikte gelerek kendisine teslim ettiklerini ifade etmiştir. Aynı celse hazır bulunan müşteki, sözleşme gereği teminat olarak vermiş olduğu kambiyo senedinin işleme konulduğunu belirtmiştir. Mahkeme, ticari kayıtlar ile senet üzerindeki yazı ve imza incelemesine ilişkin raporların beklenmesi amacıyla celseyi ertelemiştir.

15. İkinci celse öncesinde ibraz edilen 11/12/2020 tarihli bilirkişi raporunda vergi mevzuatına göre başvurucu G.A.nın ödemelerini banka aracılığıyla yapmasının zorunlu

olduğu, başvurucular arasında gerçekleşen ödeme kaydına rastlanmadığı ve yine incelenen defter ve kayıtlarda kovuşturma konusu senet kaydına rastlanmadığı belirtilmiştir. Adli Tıp Kurumu tarafından dosyaya gönderilen 23/12/2020 tarihli raporda ise senedin borçlu bilgilerinin yer aldığı kısımdaki imza, kimlik numarası, ad ve soyadı yazılarının müştekiye ait olduğu, başvurucu G.A.ya atfedilen ad ve soyadı ile imzanın başvurucu G.A.nın eli ürünü olduğu, senetteki diğer yazıların başvurucu G.A. ve müştekiye ait olmadığı, senet üzerindeki müştekiye, başvurucu G.A.ya ve senetteki borç miktarına ilişkin yazıların farklı kalemler kullanılarak yazıldığı değerlendirilmiştir. Raporda ayrıca mukayeseye elverişli belge bulunmadığından başvurucu M.Y. yönünden inceleme yapılamadığı da belirtilmiştir.

16. Mahkeme, ikinci celseyi başvurucu M.Y. yönünden yazı imza incelemesine esas belgelerin araştırılması amacıyla ertelemiştir. Üçüncü celse öncesinde dosya başvurucu M.Y. bakımından da değerlendirme yapılması amacıyla Adli Tıp Kurumuna gönderilmiştir. Adli Tıp Kurumu 4/5/2021 tarihli raporunda senet üzerindeki vade tarihi ve miktara ilişkin yazıların başvurucu M.Y.nin eli ürünü olduğunu belirtmiştir. Cumhuriyet savcısı dördüncü celse sunmuş olduğu esas hakkındaki mütalaasında her iki başvurucunun resmî belgede sahtecilik ve nitelikli dolandırıcılık suçlarından cezalandırılmasını talep etmiştir. Celse yazılı savunmaların hazırlanması amacıyla ertelenmiştir.

17. Mahkemece başvurucuların kamu kurum ve kuruluşlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçunu işledikleri sabit kabul edilerek 4 yıl 2 ay, resmî belgede sahtecilik suçunu işledikleri sabit kabul edilerek ise 1 yıl 8 ay hapis cezası ile cezalandırılmalarına karar verilmiştir. Mahkeme, resmî belgede sahtecilik suçu yönünden verilen hükmün açıklanmasının beş yıl süreyle geri bırakılmasına da karar vermiştir. Mahkemenin gerekçeli kararında, başvurucuların savunmalarına, müştekinin beyanlarına ve kovuşturma aşamasında temin edilen raporlara yer verdikten sonra müşteki tarafından miktar kısmı boş bırakılan kambiyo senedinin sözleşme nedeniyle başvurucu M.Y.ye teslim edildiği, başvurucu M.Y.nin senedi müştekiye teslim etmesi gerekirken doldurmak suretiyle diğer başvurucu G.A.ya teslim ettiği ve senedin icra işlemleri vasıtasıyla tahsile konu edildiği hususlarına dayanılmıştır. Gerekçeli kararın diğer kısmı şu şekildedir:

"...sanık [M.Y.] [ikinci başvurucu] katılandan sözleşme kapsamında yahut harici olarak senet almadığını ve diğer sanık [G.A.] [birinci başvurucu] senedi bizzat katılandan aldığını, tarih, isim, T.C. Kimlik numarası, borç miktarı ve imzasını huzurda bizzat katılanın doldurduğunu savunmuş olmalarına karşın, dosya münderecatında yer alan Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesi tarafından tanzim olunan 04/05/2021 tarihli raporda suça konu senetteki '744500', 'yediyüzkırkdörtbinbeşyüz', 01/06/2017' yazılarının sanık [M.Y.nin] eli ürünü olduğunun tespit edildiği, Adli Tıp Kurumu raporundaki bu tespitin sanık savunmaları ile bağdaşmadığı anlaşıldığından sanıkların bu yöndeki savunmalarının suçtan kurtulmaya yönelik olduğu değerlendirilmiş ve mahkememizce itibar edilmemiştir. Yine her ne kadar sanık [G.A.] katılana verdiği borç karşılığında suça konu senedi aldığını beyan etmiş ise de, üçlü bilirkişi heyetince tanzim olunan raporda yasal zorunluluk bulunmasına rağmen sanık [G.A.nın] kuyumcu iş yerine ait dosyaya temin edilen defter ve belgelerden, 2018 yılında düzenlediği faturalar ve harcama belgeler[i] ile 2019 yılı yevmiye defterinde suça konu senet ile ilgili bir kayda rastlanmadığı, ayrıca dosyaya sunulan başkaca bir makbuz, banka kaydı, defter kaydı, vergi kaydı ve benzer belge bulunmadığı tespiti kapsamında sanığın bu yöndeki iddiasını ispat edemediği kabul edilmiştir...."

18. Başvuruculların resmî belgede sahtecilik suçuyla ilgili olarak verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin karara yönelik itirazları 18/11/2021 tarihinde kesin

olarak reddedilmiştir. Başvurucular müdafii itirazın reddine ilişkin nihai kararı Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) vasıtasıyla 4/1/2022 tarihinde öğrenmiştir.

19. Başvurucular, kamu kurum ve kuruluşlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçu yönünden verilen mahkûmiyet kararına karşı sunmuş oldukları istinaf dilekçesinde ise -diğerlerinin yanı sıra- Mahkemenin gerekçesinde yer verilen maddi olayların dosyadaki belgelerle çeliştiğini, adli tıp raporundaki değerlendirme ile başvurucuların hangi beyanlarının çeliştiğinin gerekçede gösterilmediğini ileri sürmüştür. Başvurucuların istinaf talebi İstinaf Dairesi tarafından 23/2/2022 tarihinde esastan reddedilmiştir.

20. Başvurucular, nihai hükmü 24/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 25/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

21. Komisyon, başvurucuların gerekçeli karar hakkı dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna ve anılan hakka ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Dolandırıcılık Suçu Yönünden Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Başvurucular; kovuşturma konusu kambiyo senedinin teminat senedi olarak kabul edilemeyeceğine ilişkin İcra Hukuk Mahkemesinin kesinleşen kararının aksine senedin teminat senedi olarak kabul edilmesine ilişkin ceza mahkemesi kararında esasa dair olguların ortaya konulamadığını, istinaf incelemesinde itirazlarının karşılanmadığını, gerekçede senedin niteliğinin tartışılmadığını ve yine esaslı iddialarının ayrıca ve açıkça değerlendirilmediğini belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

24. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

25. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1.B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

26. Somut olayda Mahkeme, kambiyo senedi üzerindeki tarih ve miktar kısımlarının başvurucu M.Y.nin eli ürünü olduğunu tespit eden Adli Tıp Kurumu raporunda yer alan değerlendirmeler ile başvuruculaların savunmalarındaki çelişkilere bağlı olarak müşteki tarafından miktar kısmı boş bırakılan kambiyo senedinin sözleşme nedeniyle başvurucu M.Y.ye teslim edildiği, başvurucu M.Y.nin senedi müştekiye teslim etmesi gerekirken doldurmak suretiyle diğer başvurucu G.A.ya teslim ettiği ve senedin icra işlemleri vasıtasıyla tahsile konu edildiği sonucuna ulaşmıştır (bkz. § 17). İstinaf Dairesi ise başvuruculaların ispat yükünün hukuka aykırı şekilde kendilerine yüklendiğine dair itirazlarının kabul edilemeyeceğini belirtmek suretiyle istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Başvurucular ise yargılama konusu kambiyo senedinin müştekinin başvurucu G.A.dan aldığı borç karşılığında verildiğini ileri sürmüştür (bkz. § 14).

27. Başvuruculaların aşamalardaki savunmalarına göre ayrı ve açık yanıt verilmesini beklediği olgu, yargılama konusu kambiyo senedinin teminat senedi olarak verilmediğinin İcra Mahkemesi kararıyla tespit edilmiş olmasına rağmen ceza yargılamasında Mahkemece aynı kambiyo senedinin teminat senedi olarak verildiğinin hangi gerekçeyle kabul edildiğinin açıklanmasıdır.

28. Somut olayda İcra Mahkemesince yargılama kambiyo senedinin teminat senedi vasfını taşıyıp taşımadığının müşteki tarafından "aynı ispat gücünü haiz belge ile ispat edilemediği" belirtilerek itirazın reddine karar verilmiştir (bkz. § 3). Mahkeme ise maddi gerçeğin ortaya konulması amacıyla ceza yargılamasına özgü kurallara bağlı olarak -İcra Mahkemesi tarafından yapılan araştırmalar dışında- ticari defter ve kayıtlar üzerinde ödeme olgusu araştırmış, yine kambiyo senedi üzerindeki yazı ve imzaların aidiyetine ilişkin rapor temin etmek suretiyle mahkûmiyet sonucuna ulaşmıştır. Nitekim Mahkeme, başvuruculaların savunmalarına itibar edilmeme gerekçesini ticari defterler ve kambiyo senediyle ilgili olarak düzenlenen raporlara ve raporlarla savunmalar arasındaki çelişkilere dayandırmıştır. Bu noktada sahtelik iddiası nedeniyle yürütülen ceza soruşturmalarıyla takip hukukuna ilişkin şikâyetlerin birbiriyle olan ilişkisini değerlendiren Yargıtayın icra mahkemesinin önüne gelen itiraz ve şikâyetleri 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra İflas Kanunu'nda düzenlenen özel usul kurallarını uygulayarak takip hukuku bakımından kesin hükme bağladığından anılan mahkemenin kararlarının kural olarak maddi anlamda kesin hüküm niteliği taşımayacağını belirttiği de gözden kaçırılmamalıdır (Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin E.2016/16934, K.2017/10318, 5/7/2017).

29. Sonuç olarak Mahkeme, İcra Mahkemesi kararına herhangi bir atıf yapmamış ise de İcra Mahkemesi tarafından yapılan araştırma dışında ticari defter ve kayıtlar üzerinde ödeme olgusunu araştırmış ve yine kambiyo senedi üzerindeki yazı ve imzaların aidiyetine ilişkin adli tıp raporları temin ederek savunmaları ayrıntılı biçimde değerlendirmiş ve bir sonuca ulaşılmıştır. Bu doğrultuda mahkûmiyet kararının ilgili ve yeterli gerekçe içermediğinden söz etmek mümkün görünmemektedir. Sonuç olarak mahkûmiyet kararında uyuşmazlığın sonucuna etkili nitelikteki iddia ve itirazlarının ilgili ve yeterli bir gerekçeyle karşılandığı, kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararda değerlendirme konusu hüküm ve gerekçesinin uygun bulunduğu dikkate alındığında gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlal olmadığının açık olduğu anlaşılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Resmî Belgede Sahtecilik Suçu Yönünden Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine

İlişkin İddia

31. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Kararda UYAP'ta kullanıcıların kendilerini ilgilendiren bilgi ve belgelere ulaşabildikleri, her türlü bilgi ve belge alışverişini gerçekleştirebildikleri vurgulanmıştır. Somut olayda başvurucu müdafii, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair karara yapılan itirazı incelemeyen itiraz merciinin itirazın reddine dair kararını UYAP üzerinden 4/1/2022 tarihinde okuduğu ve resmî belgede sahtecilik suçuna ilişkin nihai karardan haberdar olduğu açıktır. Bu bağlamda, nihai kararın öğrenildiği tarihten itibaren otuz günlük bireysel başvuru süresinin geçirilmesinden sonra 25/4/2022 tarihinde gerçekleştirilen başvurunun -bu kısmının- süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucuların kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Dolandırıcılık suçu yönünden gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Resmî belgede sahtecilik suçu yönünden gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA, 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

OĞUZ ZENGİN (3)

B. No: 2022/51620 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/51620

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

OĞUZ ZENGİN BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2022/51620)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY

Başvurucu : Oğuz ZENGİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, toplu sözleşmenin tarafı sendikanın üyesi olmayan başvurucunun maaşından sosyal denge tazminatı aidatı kesilmesi nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, davalı idare ile üyesi olmadığı BEM-BİR-SEN arasında imzalanan 2015, 2016-2017, 2018-2019 yılları arasındaki Sosyal Denge Sözleşmesi uyarınca "Bem-Bir-Sen üyesi çalışanlardan aylık sosyal denge yardım tutarı üzerinden her ay %2; sendika üyesi olmayanlardan %10 kesinti yapar" ve 2020 yılında imzalanan Sosyal Denge Sözleşmesi uyarınca "Bem-Bir-Sen üyesi çalışanlardan aylık sosyal denge yardım tutarı üzerinden her ay %1; sendika üyesi olmayanlardan %2 kesinti yapar" hükümlerine istinaden maaşından kesinti yapılması üzerine yapılan bu kesintilerin hukuka aykırı olduğundan bahisle 3/6/2020 tarihinde idareye başvurmuş, başvurusunun reddedilmesi üzerine 24/8/2020 tarihinde yapılan kesintilerin durdurulması ve faizi ile birlikte tarafına ödenmesi istemiyle dava açmıştır.

3. Açılan davada İstanbul 13. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 29/1/2021 tarihinde davanın kabulü ile yapılan kesintilerin iadesine karar vermiştir. Gerekçeli kararda; aidat kesintisi yapılması hükmünü haiz sözleşmenin tarafı olmayan üçüncü kişi konumundaki başvurucu ve

onun durumundaki memur kadrosunda görevli personelin 25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu kapsamında akdedilen ve anılan Kanun'da açıkça sosyal denge tazminat ödemelerinden istifade edebilmek için aidat ödenmesinin gerektiği yönünde bir düzenleme olmaksızın söz konusu kesintiye maruz bırakıldığı sonucuna varmıştır.

4. Anılan karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulmuştur. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Üçüncü İdare Dava Dairesi istinaf başvurusunun kısmen reddine, kısmen kabulüne kesin olarak karar vermiştir. Kararda 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'na göre uygulama tarihinden itibaren 60 gün içinde idareye başvurulmuş ise idarenin bu başvuruya cevap vermediği hâllerde uygulama tarihinden itibaren en geç 120 gün, idarenin cevap verdiği durumlarda ise uygulama tarihine kadar geçen süre de hesaba katılmak koşuluyla cevabın davacıya tebliğ edildiği tarihten itibaren 60 gün içinde idari davanın açılması gerektiğini belirtmiştir. Kararda devamla, sendika üyesi olan ile sendika üyesi olmayan ya da başka bir sendikaya üye olanlar arasında farklı oranlarda aidat kesilmesini öngören sözleşme hükümleri mahkemece iptal edilmediğinden, başvurucunun idareye yaptığı 3/6/2020 tarihinden önce 60 günlük döneme rastlayan 3/4/2020 tarihinden itibaren BEM-BİR-SEN üyesinden kesilen oranda dayanışma aidatı kesileceğinden fazlasının başvurucuya iadesi gerektiğine, 3/4/2020 tarihinden öncesi dönemler için başvurucudan yapılan fazladan kesintilerin ise zamanaşımına uğradığından iadesine yasal imkân bulunmadığına kesin olarak karar verilmiştir.

5. Nihai karar başvurucuya 1/4/2022 tarihinde tebliğ edilmiş olup başvurucu 5/5/2022 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu; sendika üyesi olmadığı hâlde sosyal denge sözleşmesi kapsamında sendika üyelerinden daha yüksek miktarda maaşından aidat kesintisi yapıldığını ve bu durumun ayrımcılığa neden olduğunu, ayrıca maaşından hiç kesinti yapılmaması gerektiğini, idari eylem nedeniyle uğranılan zararla ilgili dava açma sürelerinin dikkate alınmadığını, tüm bu hususların Bölge İdare Mahkemesi tarafından gözardı edildiğini belirterek adil yargılanma hakkı, sendika hakkı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Başvurucunun idari eylemden kaynaklı olduğunu iddia ettiği ve uyuşmazlığın sonucuna etkili olmayan şikâyetlerinin ayrıca inceleme konusu yapılmasına gerek görülmemiştir. Başvurucunun iddialarının özü sendika ile kamu işvereni arasında imzalanan sözleşme kapsamında sendika üyesi olmadığı hâlde maaşından sosyal denge aidatı kesintisi yapılmasıdır. Dolayısıyla ihlal iddialarının bir bütün olarak sendika hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir.

9. Anayasa Mahkemesi Belediye ve Özel İdare Çalışanları Birliği Sendikası ([GK], B. No: 2020/17953, 9/1/2025) kararında en çok üyesi olan sendikanın üyesi olanlarla olmayanlara sosyal denge tazminatından yararlandırılması hususunda farklı muamele yapıldığının ilk bakışta anlaşılabilecek nitelikte olduğunu belirtmiştir. Kararda, durumları benzer olan kamu görevlileri arasında sosyal denge tazminatı yönünden farklılık yaratıldığının ortaya

konulduğu kabul edilmiş, farklı muamelenin varlığının ortaya konulmasından sonra bunun nesnel ve makul bir sebebe dayanıp dayanmadığına bakılması gerektiği vurgulanmıştır (anılan kararda bkz. §§ 58, 59).

10. Anılan kararda, toplu sözleşmenin tarafı sendikaya üye olanlarla olmayanlar arasındaki farklı muamelenin sendikalaşmayı teşvik amacı taşıyan nesnel ve haklı bir sebebe dayanıp dayanmadığı; nesnel ve haklı sebebe dayanıyorsa bu farklı muameleyle anılan sendikaya üye olmayanlara yüklenen külfetin orantılı olup olmadığı hususlarının ortaya konulması gerektiğinin altı çizilmiştir. Ancak kararda; mahkemelerce salt farklı oranlar üzerinden aidat alınmasının eşitsizliğe neden olacağı belirtilmiş, bu durumun nesnel ve haklı bir sebebe dayanıp dayanmadığı ve orantılı olup olmadığı hususlarının tartışılması gerektiği ifade edilerek bu koşullarda mahkemelerin Anayasa'nın 10. maddesine uygun bir inceleme yapmadıkları değerlendirilmiştir (anılan kararda bkz. § 60).

11. Eldeki başvuruda sendika üyesi olmayan başvurucunun maaşından sosyal denge tazminatı kesintisi yapılmıştır. Bölge İdare Mahkemesinin kesin nitelikteki kararında süre aşımı kapsamına girmeyen kesintiler bakımından sosyal denge sözleşmesi çerçevesinde başvurucudan daha yüksek miktarda aidat kesilemeyeceğine, bu yönüyle fazla kesilen aidatın başvurucuya iadesine karar verilmiştir. Başvurucu ise kendisinden hiç aidat kesilmemesi gerektiğini öne sürmektedir.

12. Anayasa Mahkemesinin Belediye ve Özel İdare Çalışanları Birliği Sendikası kararında mahkemelerce yapılan değerlendirmede sosyal denge sözleşmesi kapsamında alınan aidatta sendikalılarla sendikalı olmayanlar arasındaki farklılığın nesnel ve haklı bir sebebe dayanıp dayanmadığı ve orantılı olup olmadığı hususları tartışıldıktan sonra bir karara varılması gerektiğinin altı çizilmiştir (anılan kararda bkz. § 60). Buna karşın eldeki başvuruda Bölge İdare Mahkemesinin doğrudan sendikalı olanlarla sendikalı olmayanlar arasında farklı oranda aidat kesintisi yapılamayacağı sonucuna ulaştığı, bu farklılığın nesnel ve makul bir sebebe dayanıp dayanmadığına ve orantılı olup olmadığına ilişkin bir değerlendirme yapmadığı anlaşılmıştır.

13. Oysaki Anayasa Mahkemesinin Belediye ve Özel İdare Çalışanları Birliği Sendikası kararında sendika hakkı bağlamında ayrımcılık yasağının ihlal edildiği yönündeki değerlendirmenin başvuruya konu mahkeme kararları bakımından da geçerli olduğu anlaşılmaktadır. Buna karşın Bölge İdare Mahkemesi Anayasa Mahkemesinin işaret ettiği şekilde bir değerlendirme yapmaksızın sosyal denge tazminatı kesintilerinin sendikalılarla sendikalı olmayanlar arasında farklı olamayacağına karar vererek başvurucudan toplu sözleşme kapsamında fazladan sosyal denge aidatı kesintisi yapılamayacağı sonucuna ulaşmış ve fazla kesilen aidatın iadesine karar vermiştir. Bu hâliyle eksik inceleme neticesinde başvurucunun lehine verilen kararda sendika hakkının ihlal edildiği söylenemeyecektir.

14. Dolayısıyla başvurucu yönünden Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

A. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 51. maddesinde düzenlenen sendika hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAKAN USLU VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/52806 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/52806

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAKAN USLU VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/52806)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY

Başvurucular : Hasan USLU ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; alt işveren-asıl işveren arasında muvazaa ilişkisi tespit edilmesine karşın toplu iş sözleşmesinden yararlandırılmama nedeniyle sendika hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, başlangıçtan beri asıl işverenin işçileri olmalarına karşın muvazaalı bir biçimde alt işverenin işçileri olarak gösterildiklerini belirterek muvazaanın tespiti ile birlikte toplu iş sözleşmesi (TİS) alacaklarının tahsili talepli dava açmıştır.

3. Açılan davalarda mahkemeler, muvazaa ilişkisini tespit etmekle birlikte asıl işverene sendika üyeliğinin bildirim koşulunun gerçekleşmediği gerekçesiyle TİS'ten kaynaklı alacak talepleri yönünden davanın reddine karar vermiştir.

4. Nihai kararların tebliği üzerine başvurucular, süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

II. DEĞERLENDİRME

5. Ekli listenin (D) sütununda adli yardım talebinde bulunduğu belirtilen ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne; (B)

sütununda yer alan başvuruların 2022/52806 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Başvurucular, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK] B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Sendika Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Başvurucular, alt işveren-asıl işveren arasında muvazaa ilişkisi tespit edilmesine karşın TİS'ten yararlandırılmadıklarını belirterek sendika hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

1. İlgili Hukuk

9. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

" ...Asıl işverenin işçilerinin alt işveren tarafından işe alınarak çalıştırılmaya devam ettirilmesi suretiyle hakları kısıtlanamaz veya daha önce o işyerinde çalıştırılan kimse ile alt işveren ilişkisi kurulamaz. Aksi halde ve genel olarak asıl işveren alt işveren ilişkisinin muvazaalı işleme dayandığı kabul edilerek alt işverenin işçileri başlangıçtan itibaren asıl işverenin işçisi sayılarak işlem görürler. İşletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işler dışında asıl iş bölünerek alt işverenlere verilemez."

10. 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun "Toplu iş sözleşmesinden yararlanma" kenar başlıklı 39. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Toplu iş sözleşmesinden taraf işçi sendikasının üyeleri yararlanır.

(2) Toplu iş sözleşmesinden, sözleşmenin imzalanması tarihinde taraf sendikaya üye olanlar yürürlük tarihinden, imza tarihinden sonra üye olanlar ise üyeliklerinin taraf işçi sendikasınca işverene bildirildiği tarihten itibaren yararlanır.

...

(4) Toplu iş sözleşmesinin imzası sırasında taraf işçi sendikasına üye olmayanlar, sonradan işyerine girip de üye olmayanlar veya imza tarihinde taraf işçi sendikasına üye olup da ayrılanlar veya çıkarılanların toplu iş sözleşmesinden yararlanabilmeleri, toplu iş sözleşmesinin tarafı olan işçi sendikasına dayanışma aidatı ödemelerine bağlıdır.

2. Somut Olayın Değerlendirilmesi

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini

gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir.

12. Anayasa Mahkemesi Murat Tokar ([GK], B. No: 2022/44255, 15/5/2025) kararında muvazaalı bir biçimde alt işverenin işçisi gösterilmesine karşın ve bu durumda başlangıçtan itibaren asıl işverenin işçisi sayılacağı kuralı karşısında muvazaalı işlemin tarafı olan işverene neden sendika üyeliği bildirilmesi koşulu arandığının mahkeme kararlarında açıklanmadığını ve başvurucunun bu yöndeki yargılama sırasında dile getirdiği uyuşmazlığın sonucuna etkili iddia ve itirazlarının da karşılanmadığını belirtmiştir (§ 38). Anılan kararda; başvurucu bakımından, muvazaalı olduğu yargı kararıyla kesinlemiş iş sözleşmesi nedeniyle TİS'ten yararlanamamanın önemli bir külfete yol açtığı, başvurucunun üstlendiği bu külfetin karşısında; muvazaaya kusurlu işlemi nedeniyle neden olan işverene sendika üyeliğinin bildirilmesi gerektiği şeklindeki değerlendirmelerin - söz konusu kanun hükümleri dikkate alındığında - öngörülebilir ve makul olmadığı, bu nedenlerle Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (anılan kararda bkz. §§ 39-43).

13. Eldeki başvuruda da başvuruculaların başlangıçtan itibaren asıl işverenin işçisi oldukları yani muvazaalı bir biçimde alt işverenin işçisi gösterildikleri tespit edilmesine rağmen başvurucular asıl işverenin taraf olduğu TİS'in sağladığı sendikal haklardan, muvazaalı işlemin tarafı olan işverene sendika üyeliğinin bildirilmesi koşulu sağlanamadığı gerekçesiyle faydalanamamıştır. Dolayısıyla eldeki başvuru bakımından Murat Tokar kararında belirlenen ilkelerden ayrılmayı gerektirir bir yön görülmemiştir. Belirtilen hususlar dikkate alındığında başvuruculaların sendika hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

14. Başvurucular, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama talebinde bulunmuştur. Yanı sıra kimi başvuruculaların maddi ve manevi tazminat talepleri vardır.

15. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

16. Öte yandan ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında tazminat talebi bulunan başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen miktarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculara uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar talebi yeniden yargılama kapsamında giderilebileceğinden maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım talebinde bulunan başvurucuların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin sendika hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (Ç) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Tazminat talebinde bulunan başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen miktarlarda manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

G. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçlarının listede gösterildiği şekliyle; G sütununda belirtilen vekâlet ücretinin ise başvuruculara listede gösterildiği şekliyle ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADNAN BOZKAYA

B. No: 2022/66124 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/66124

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADNAN BOZKAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/66124)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Adnan BOZKAYA

Vekili : Av. Nilay HASANEFENDİOĞLU ŞENGÜN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yedek astsubay adaylığının sona erdirilerek askerlik görevinin er olarak yerine getirilmesine dair tesis edilen işleme karşı açılan iptal davasında adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun Millî Savunma Bakanlığınca yapılan yedek astsubay alımı sınavlarında başarılı olması üzerine Zırhlı Birlikler Okulu ve Eğitim Merkez Komutanlığı başvurucu hakkında güvenlik soruşturması yapmıştır. Elde edilen verilerin olumsuz olarak değerlendirilmesi neticesinde başvurucunun 7/10/2020 tarihinde yedek astsubay adaylığı sona erdirilerek askerlik hizmetine er olarak devam etmesine karar verilmesi üzerine başvurucu 7/12/2020 tarihinde dava açmıştır.

3. Ankara 8. İdare Mahkemesi 31/12/2021 tarihinde davayı reddetmiş; kararda, başvurucu hakkında Ağır Ceza Mahkemesince yapılan yargılamada yer alan veriler değerlendirildikten sonra başvurucunun yasa dışı siyasi, yıkıcı, bölücü ideolojik görüşü benimsediği anlaşılanlar hükmü kapsamında değerlendirilmesinin hukuka uygun olduğunu açıklamıştır.

4. Başvurucunun karara karşı yaptığı 15/2/2022 tarihli istinaf başvurusu Ankara Bölge İdare

Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesinin 18/5/2022 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir.

5. Nihai karar başvurucuya 5/6/2022 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 21/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu, ceza yargılamasında hakkında beraat kararı verilmesine rağmen yeterli inceleme yapılmaksızın davasının reddedildiğini, güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasını gerektiren bir veri bulunmadığını, mahkemelerce buna dair yeterli gerekçe ortaya konulamadığını ifade etmiştir. Güvenlik soruşturmasına esas ilgili mevzuatın Anayasa Mahkemesince iptal edildiğini iddia ederek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mahkemelerce başvurucunun itirazları dikkate alınarak işlem tarihinde yürürlükte olan ilgili mevzuat uyarınca inceleme yapıldığı belirtilmiş; askerlik hizmetinin önem ve özelliği dikkate alınarak başvurucunun statüsünün er olarak değiştirilmesine ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı açıklanmıştır. Mevcut başvuruda başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda belirttiği hususları yinelemiştir.

8. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı suç isnadına bağlı yargılamaların yanında bir kimsenin medeni hak ve yükümlülüklerinin karara bağlanmasıyla ilgili yargılamalarda da uygulanır. Anayasa'nın 36. maddesinin (1) numaralı fıkrasının medeni meselelerde uygulanabilmesi için ortada hukuk düzeni tarafından kişiye tanınmış veya en azından savunulabilir temeli bulunan bir hakkın bulunması gerekir. Bu hakkın Anayasa'da doğrudan veya dolaylı olarak tanımlanan ve güvence altına alınan bir hakka ilişkin olması zorunlu değildir. Bu bakımdan kanunla kişilere tanınan ve savunulabilir bir temeli bulunan hak ve ayrıcalıklar da -mahkemelerde ileri sürülebilmesi şartıyla- Anayasa'nın 36. maddesi bağlamında hak kavramına dâhildir (bazı farklarla birlikte bkz. Mehmet Güçlü ve Ramazan Erdem [2. B.], B. No: 2015/7942, 28/5/2019, § 28; M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 67).

9. Bir hakkın olup olmadığının tespitinde hakkın tanınması hususunda yetkili otoritelere takdir yetkisi verilip verilmediği de büyük önem taşımaktadır. Bir hakkın kişiye tanınıp tanınmaması hususunda yetkili otoritelere mutlak takdir yetkisi verilmiş ise Anayasa'nın 36. maddesi bağlamında adil yargılanma hakkının kapsamına giren bir hakkın varlığından söz edilemeyecektir (Mehmet Güçlü ve Ramazan Erdem, § 29). Ayrıca bu hakka ilişkin olarak ilgili kişinin menfaatini etkileyen bir uyuşmazlık mevcut olmalıdır. Bu uyuşmazlık ihtilaf konusu hakkın tespiti ve bu haktan yararlanılması bakımından belirleyici bir nitelik arz etmelidir (Mehmet Güçlü ve Ramazan Erdem, § 28). Son olarak söz konusu hak medeni nitelikte olmalıdır. Devletin egemenlik yetkisinin çekirdek alanına ilişkin haklar adil yargılanma hakkının kapsamına girmez.

10. Somut uyuşmazlıkta suç isnadına bağlı bir yargılamanın mevcut olmadığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Bununla birlikte uyuşmazlığın niteliği itibarıyla medeni hak ve yükümlülükler kapsamında görülüp görülemeyeceği değerlendirilmelidir.

11. Devletin bir bireye, salt egemenlik yetkisini kullanarak tanıdığı hak ya da yüklediği yükümlülüklerin medeni hak ve yükümlülük kapsamında değerlendirilemeyeceği belirtilmelidir. Askerlik ve askere alma işlemleri de devletin egemenlik yetkisinin tezahürü olan ve müdahaleye kapalı bulunan çekirdek alanını oluşturmaktadır. Bu bağlamda Anayasa'da vatandaşlık bağından kaynaklanan, kamusal bir hak ve ödev olarak düzenlenen askerlik hizmetinin medeni hak ve yükümlülük kapsamında olmadığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Bir kişinin zorunlu askerlik hizmeti yükümlüsü olup olmadığı, kimlerin bu hizmeti yerine getirmekten muaf tutulacağı ya da muafiyet şartlarının ne olacağı, bu hizmetin hangi statüde ve ne kadar süre ile yerine getirileceği, askere sevk işlemlerinin hangi yöntem izlenerek ne şekilde yürütüleceği, bu süreçteki uygulamaların ne olacağı gibi meseleler özü itibarıyla askerlik hizmeti yapma yükümlülüğüne ilişkin olduğundan medeni hak ve yükümlülük kapsamında değildir. Buna göre askerlik yükümlülüğünü konu alan ya da askere alma kararlarına ilişkin olan iş ve işlemler nedeniyle açılan davalardaki yargılama süreçleriyle ilgili adil yargılanma şikâyetlerinin Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanı dışında olduğunun kabul edilmesi gerekir (Yusuf Gürkan [GK], B. No: 2014/11067, 18/10/2017, § 35).

12. Anayasa Mahkemesi Murat Kıragil ([2. B.], B. No: 2021/62060, 14/2/2024) kararında, yedek subay adayı olarak askerlik görevini yerine getiren başvurucunun askerlik statüsünün değiştirilerek görevini er olarak yerine getirmesine dair işleme yönelik başvuruyu değerlendirmiştir. Uyuşmazlığın özünün devletin askere alma yetkisinin kullanımıyla ilgili olduğu, devletin salt egemenlik yetkisinin kullanımının tezahürü mahiyetinde olan askere alma yetkisiyle doğrudan bağlantılı askerlik görevinin er olarak yerine getirilmesine dair kararın medeni hak ve yükümlülük kapsamında değerlendirilemeyeceği sonucuna varmıştır (Murat Kıragil, § 28).

13. Somut başvuru başvurucunun yedek astsubay adaylığının sona erdirilerek askerlik görevini er olarak yerine getirmesi olgusuna dayanmaktadır. Uyuşmazlığın askere alma yetkisiyle doğrudan bağlantılı askerlik görevinin yerine getirilmesi ile ilgili olması nedeniyle Murat Kıragil kararından ayrılmayı gerektiren bir durumun bulunmadığı anlaşılmıştır.

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ILGAR MAMMADOV

B. No: 2022/66444 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/66444

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ILGAR MAMMADOV BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/66444)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucu : Ilgar MAMMADOV

Vekili : Av. Samir İSMAYİLOV

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; yurt dışına çıkış yasağı öngören adli kontrol tedbiri nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Hakkında çekle ilgili karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet verme suçundan yapılan yargılama sonucunda başvurucu, Antalya 7. İcra Ceza Mahkemesi (Mahkeme) tarafından adli para cezası ile cezalandırılmış; bu karar 20/12/2021 tarihinde istinaf kanun yolundan geçerek kesinleşmiştir .

3. Mahkeme 26/1/2022 tarihinde vermiş olduğu ek karar ile anılan ilamın infazının durdurulmasına karar vermiştir. Kararda, başvurucunun çek bedelinin ödenmeyen kısmını alacaklıya ödemesi hâlinde ceza mahkûmiyetinin bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılacağı belirtilmiştir. Ayrıca 14/12/2009 tarihli ve 5941 sayılı Çek Kanunu'nun geçici 5. maddesinin (1) ve (3) numaralı fıkralarına atıf yapılmış ve başvurucu hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendi gereğince yurt dışına çıkmamak şeklinde adli kontrol tedbiri uygulanmasına hükmedilmiştir.

4. Başvurucu anılan karara itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde, meyve-sebze ihracat ve ithalat

işiyle uğraştığını, işi gereği sık sık yurt dışına gidip gelmek zorunda olduğunu, yurt dışı yasağı nedeniyle işlerinin olumsuz etkilendiğini belirtmiştir. Başvurucu ayrıca tedbir nedeniyle işlerinin aksaması sonucunda borcunu ödeyemez hâle geleceğini, bu durumun kanunda öngörülen hakkı kullanmasını da engellediğini vurgulamıştır. Başvurucu son olarak yabancı uyruklu olduğunu ve ailesinin de yurt dışında yaşadığını ifade etmiştir.

5. Antalya 8. İcra Ceza Mahkemesi 12/5/2022 tarihinde itirazı reddetmiştir. Kararda, Mahkeme tarafından verilen ceza miktarı dikkate alındığında adli kontrol tedbirinin herhangi bir güvence sunulmadan kaldırılmasının dosya kapsamına uygun düşmediği gerekçesiyle itirazın reddedildiği ifade edilmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 12/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 31/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Öte yandan bireysel başvurudan sonra, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde, başvurucu hakkındaki tedbir kararının 28/12/2023 tarihinde kaldırıldığı görülmektedir.

8. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; hakkındaki yurt dışı yasağı şeklindeki adli kontrol tedbirinin hukuka aykırı olduğunu ve kaldırılmasına yönelik itirazının gerekçesiz bir şekilde reddedildiğini iddia etmiştir. Bununla birlikte Azerbaycan vatandaşı olduğunu ve meyve-sebze ithalat ve ihracatıyla uğraştığını, işi gereği sık sık yurt dışına gidip gelmesi gerektiğini, dolayısıyla tedbir kararı nedeniyle işlerinin olumsuz etkilendiğini belirterek özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı, adil yargılanma hakkı ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı görüşünde; mevcut başvuru incelenirken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, görüşe karşı aleyhe hususları kabul etmediğini belirtmiştir.

11. Başvuruya konu yurt dışına çıkış yasağı öngören adli kontrol tedbirinin esas olarak yerleşme ve seyahat hürriyeti kapsamında kaldığı açıktır. Anayasa Mahkemesinin daha önceki kararlarında, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek (4) No.lu Protokol'e Türkiye'nin taraf olmadığı hatırlatılarak anılan protokolde yer alan "Serbest dolaşım özgürlüğü"nün ortak koruma alanına girmediği açıklanmıştır (birçok karar arasından bkz. Mehmet Takımsu [2. B.], B. No: 2016/63712, 15/11/2018, §§ 78-80; Sebahat Tuncel [1. B.], B. No: 2012/1051, 20/2/2014, § 53; Fevzi Doğaner [1. B.], B. No: 2014/6453, 20/12/2017, § 14; Onur Can Taştan [GK], B. No: 2018/32475, 27/10/2021, § 48). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru kapsamında olmayan bazı hakların ortak koruma alanı içinde yer alan temel haklarla esaslı şekilde ilişkili olması durumunda ilgili haklarla bağlantı kurularak inceleme yapılmasının mümkün olduğunu da açıklamıştır (ifade özgürlüğü bağlamında bkz. Özgür Sevgi Göral Birinci [2. B.], B. No: 2014/12112, 4/10/2017; özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı bağlamında bkz. Şengül Tükel [2. B.], B. No: 2018/12456, 12/1/2022, § 40).

12. Nitekim Anayasa Mahkemesi Yağmur Erşan ([GK], B. No: 2018/36451, 27/10/2021) ve Onur Can Taştan kararlarında, esasen seyahat özgürlüğü kapsamında kalan pasaport

iptalinin, Latife Akyüz ve Hakkı Gök kararlarında ise yurt dışına çıkış yasağı öngören adli kontrol tedbirinin belirli şartların varlığı hâlinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenebileceğini kabul etmiştir (ayrıntılı açıklamalar için bkz. Yağmur Erşan, §§ 39, 40, 47-51; Onur Can Taştan, §§ 39, 40, 47-51; Latife Akyüz [1. B.], B. No: 2016/50822, 7/9/2021, §§ 36-38; Hakkı Gök [1. B.], B. No: 2017/33469, 3/11/2022, §§ 31-33). Bu bağlamda söz konusu tedbirin de başvurucunun gelişimi ve sosyal, mesleki, ekonomik ve ailevi ilişkileri yönünden olumsuz etkilerinin ortaya konulması hâlinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

13. Somut olayda Azerbaycan vatandaşı olan başvurucunun meyve-sebze ithalat ve ihracat işiyle uğraştığı gözetildiğinde bilhassa uygulanan yurt dışına çıkamama şeklindeki tedbirin ailevi ve mesleki ilişkilerine olumsuz etkisinin olduğunu kabul etmek gerekir. Anılan müdahalenin başvurucunun özel hayatını ciddi şekilde etkilemesi ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaşması nedeniyle başvurunun özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenebilir nitelikte olduğu değerlendirilmiştir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Latife Akyüz, § 38; Hakkı Gök, § 33; Hasan Hüseyin Güney [1. B.], B. No: 2019/32372, 23/5/2023, § 14).

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Yabancı uyruklu olan, ithalat ve ihracat işiyle uğraşan başvurucu hakkında yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri uygulanması özel hayata ve aile hayatına saygı hakkına müdahale oluşturmaktadır. Söz konusu müdahalenin 5941 sayılı Kanun'un geçici 5. maddesinin (1) ve (3) numaralı fıkraları ile 5271 sayılı Kanun'un 109. maddesine istinaden gerçekleştirildiği görüldüğünden kanuni dayanağı bulunmaktadır. Ayrıca müdahalenin kamu düzeninin sağlanması meşru amacı ile yapıldığı görülmektedir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Latife Akyüz, §§ 43-45; Hasan Hüseyin Güney, § 16). Bu belirlemelerin ardından müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığı irdelenecektir.

16. Genel olarak adli kontrol, işlediği iddia olunan bir suçtan dolayı şüpheli veya sanığın, tutuklama sebeplerinin varlığı hâlinde belirli yükümlülükler yüklenerek adli makam ve mercilerin denetimi ve kontrolü altına sokulmasıdır. Adli kontrol koruma tedbiri, tutuklamaya göre kişi özgürlüğünü daha az kısıtladığı ve sanık tutuklanmaksızın muhakemenin yapılabilmesini sağladığı için tutuklama yerine geçmek üzere ihdas edilmiştir. Böylelikle ilgili, bütünüyle özgürlüğünden yoksun bırakılmaksızın denetim altında tutulabilmektedir. Tutuklamaya alternatif bir koruma tedbiri olan adli kontrol, bu özelliğiyle tutuklamaya ancak istisnai hâllerde başvurulması kuralının işlerlik kazanmasına katkıda bulunmakta; tutuklamanın son çare olma özelliğini ortaya koymaktadır (Hülya Kar [GK], B. No: 2015/20360, 27/2/2019, §§ 18, 50; ayrıca bkz. Latife Akyüz, § 46; Hakkı Gök, § 42).

17. Anayasa Mahkemesi mahkemelerin koruma tedbiri kararlarında lehte ve aleyhte ileri sürülen bütün delilleri incelemek ve temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahaleye katlanmayı gerektirecek nitelikte kamu yararını haklı kılan gerçek bir ihtiyacın varlığını göstermek zorunda olduklarını, süregelen koruma tedbirlerinin devamına ilişkin olarak verilen kararlarda da tedbirin devamını haklı kılan gerekçelerin gösterilmesi ve çatışan menfaatler arasında adil dengenin korunması gerektiğini ifade etmiştir (Hülya Kar, §§ 29, 30, 35; ayrıca bkz. Latife Akyüz, §§ 49-52, 56; Hakkı Gök, §§ 51, 52).

18. Anayasa Mahkemesi Hülya Kar ve Latife Akyüz başvurularında ayrıca başvuruya konu adli kontrol koruma tedbirinde olduğu gibi tüm koruma tedbirlerinin geçici olduğunu, herhangi bir tedbirin ilanihaye veya herhangi bir kriterden bağımsız olarak, süreklilik arz eder biçimde uygulanmasının mümkün olmadığını vurgulamış; süregelen bir koruma tedbirinin durumun gerektirdiğinden daha uzun sürdüğünün anlaşıldığı durumlarda tedbir nedeniyle müdahale edilen anayasal hakların ihlalinin söz konusu olabileceğini belirtmiştir. Anılan kararda, tedbirin türü ve kapsamı konusunda derece mahkemelerinin geniş takdir hakkının bulunduğunu ancak yürütülen bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında alınan koruma tedbiri ile hedeflenen amaca ulaşmak için hakların daha az sınırlanmasını sağlayacak alternatif yolların bulunup bulunmadığının da dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir (Hülya Kar, §§ 25-28, 44; Latife Akyüz, §§ 48-51, 58; Hakkı Gök, §§ 44-47, 54; Hasan Hüseyin Güney, § 17).

19. Yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbirine ve devamına karar verilirken kişinin yurt dışındaki ailevi, kişisel ve mesleki bağları ile kişiye isnat edilen suçun niteliği, delil durumu ve mahkûmiyet hâlinde alacağı cezanın ağırlığı birlikte değerlendirilerek adli kontrol tedbirinden beklenen kamusal menfaat ile başvurucunun menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulması ve bu durumun yeterli gerekçeyle açıklanması gerektiği söylenebilir. Ayrıca yurt dışına çıkış yasağının belirsiz bir süre uzaması ve uzun süre uygulanması hâlinde öngörülen sınırlandırmanın özel hayata ve aile hayatına etkilerinin zamanla ağırlaşacağı ve her hâlde gözetilmesi gereken kamusal yarar ile bireyin kişisel yararı arasındaki dengenin bozulacağı da unutulmamalıdır (Hakkı Gök, §§ 50, 51; Yiğit Aksakoğlu (2) [2. B.], B. No: 2021/18350, 17/7/2025, § 19).

20. Somut olayda başvurucu çekle ilgili karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet verme suçundan mahkûm edilmiş ve bu ceza kesinleşmiştir. Ancak karşılıksız çek keşide etme suçundan verilen söz konusu adli para cezasının infazı aşamasında yapılan yeni bir kanuni düzenleme ile infazın durdurularak çek borcunun taksitler hâlinde ödenmesi imkânı getirilmiş ve bu sebeple infazı durdurulan kişi hakkında 5271 sayılı Kanun'un 109. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan adlî kontrol tedbirinin uygulanabileceği düzenlenmiştir. Bu kapsamda Mahkeme, vermiş olduğu ek karar ile bu kanun değişikliği nedeniyle anılan hükmün infazını durdurmuş ve başvurucuya yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri uygulamıştır. Başvurucunun yabancı uyruklu olduğunu, ithalat ve ihracat işiyle uğraşması nedeniyle sık sık yurt dışına gitmesi gerektiğini belirterek tedbirin kaldırılmasını talep ettiği sabittir. Üstelik başvurucu bu talebinde ailesinin de hâlen yurt dışında ikamet ettiğini belirtmiştir (bkz. § 4).

21. Antalya 8. İcra Ceza Mahkemesi ise başvurucunun bu talebini reddetmiştir. Ancak bu ret kararında tedbirin devam eden sürece ne gibi bir faydası olacağı yeterince açıklanmamıştır. Diğer bir ifadeyle kararda, ithalat ve ihracat işiyle uğraşan başvurucunun yurt dışına çıkış yapamamasının ekonomik açıdan başvurucuda yaratacağı muhtemel olumsuzluklara değinilmemiştir. Bununla birlikte ret kararında anılan tedbirin herhangi bir güvence sunulmadan kaldırılmasının uygun olmayacağı belirtilmişse de yargılamanın hiçbir aşamasında başvurucuya yargı mercilerince bu güvencenin önerilmemiş veya hatırlatılmamış olduğu da görülmektedir. Dolayısıyla Azerbaycan uyruklu başvurucunun yapmakta olduğu iş ile ülkesindeki aile ve sosyal bağlarına yönelik itirazlarının gerektiği gibi tartışılmayarak genel ve soyut gerekçeyle talebinin reddedildiği anlaşılmaktadır (bkz. § 5).

22. Bu bağlamda tatbik edilen yurt dışına çıkış yasağı şeklindeki koruma tedbiri ile başvurucunun özel hayatına saygı hakkına müdahale edilmiş olduğu aşikârdır. Başvurucu,

itirazlarını yargı makamlarına taşımış; buna karşın yargı makamları başvurucunun özel ve aile hayatına ilişkin ileri sürdüğü iddialara ve tedbirin gerekliliğine ilişkin ilgili ve yeterli değerlendirmeler yapmaksızın başvurucunun taleplerini reddetmiştir. Tüm süreç birlikte değerlendirildiğinde yargı makamları tarafından başvurucunun işi ve ailesinin yaşadığı ülkedeki bağları ile isnat edilen suçun vasfı, delil durumu ve sonuç cezanın ağırlığı gözetilerek -muhakemenin sağlıklı yürütülmesi ve başvurucunun yargılamaya katılarak savunma hakkını kullanması amaçlarıyla uygulanan- tedbirden beklenen kamusal menfaat ile başvurucunun menfaatleri arasında adil bir denge kurulduğu söylenemez. Ayrıca müdahale konusu tedbire alternatif olabilecek tedbirlerin hiçbir şekilde tartışılmadığı vurgulanmalıdır. Sonuç olarak iki yıla yakın süren yurt dışı çıkış yasağı şeklindeki müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olmadığı kanaatine varılmıştır (benzer yöndeki bir değerlendirme için bkz. Hasan Hüseyin Güney, § 21).

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

III. GİDERİM

24. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 50.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Bireysel başvurudan sonra başvurucu hakkında yurt dışına çıkış yasağının kaldırıldığı belirlendiğinden tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

26. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Antalya 7. İcra Ceza Mahkemesi (E.2020/145, K.2020/682) ile Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TALİP YAZAR VE YASEMİN YAZAR

B. No: 2022/68583 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/68583

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TALİP YAZAR VE YASEMİN YAZAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/68583)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucular : 1. Talip YAZAR 2. Yasemin YAZAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yurt dışına çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbirine karar verilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan soruşturma başlatılmıştır. Soruşturma kapsamında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı başvurucular hakkında adli kontrol kararı verilmesini talep etmiştir.

3. İstanbul 7. Sulh Ceza Hâkimliği (Hâkimlik) 16/8/2016 tarihinde talebi kabul etmiş, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendi gereğince başvurucular hakkında yurt dışına çıkamamak şeklinde adli kontrol kararı vermiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucuların üzerine atılı suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinde belirtilen katalog suçlardan olduğu, şüphelilerin anlatımı, İhbar ve Kolluk Tutanağı içeriğine göre kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösterir delillerin mevcut olduğu belirtilmiştir. Kararda son olarak anılan tedbirin orantılı bulunduğu ifade edilmiştir. Başvuruculaların adli kontrol kararının hukuka aykırı olduğu ve kaldırılması talebiyle süreç içinde sundukları itiraz dilekçeleri ilgili yargı mercilerince reddedilmiştir.

4. Yargılama sonucunda İstanbul 32. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 6/2/2020 tarihinde

başvurucuların örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüte yardım etme suçundan cezalandırılmalarına karar vermiştir. Bununla birlikte Mahkeme başvurucular hakkındaki adli kontrol tedbirinin karar kesinleşinceye kadar devamına hükmetmiştir.

5. Başvurucular, söz konusu hükmün Yargıtay önünde incelemesi devam ederken 21/3/2022 tarihinde bir kez daha adli kontrol tedbirinin kaldırılmasını talep etmiştir. Talep dilekçelerinde; sabit ikametgâh sahibi olduklarını, kendiliğinden ifade vermeye geldiklerini ve kaçacakları şüphesinin bulunmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca ekonomik ve sosyal durumlarına uygun bir kefalet miktarı karşılığında anılan tedbirin kaldırılmasını istemişlerdir. Mahkemece 15/4/2022 tarihinde talep reddedilmiştir. Ret kararının gerekçesinde atılı suçun vasıf ve mahiyetine vurgu yapılmış, kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut olguların bulunduğu ve dava dosyasının henüz kesinleşmediği ifade edilmiştir.

6. Anılan karara karşı başvurucular itirazda bulunmuştur. İstanbul 33. Ağır Ceza Mahkemesi 24/5/2022 tarihinde itirazı reddederek tedbirin devamına karar vermiştir. Kararın gerekçesinde usul ve kanuna aykırı bir hususun bulunmadığı ifade edilmiştir.

7. Başvurucular, nihai hükmü öğrendikten sonra süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Bireysel başvurudan sonra Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde, başvuruculara anılan tedbir kararına farklı tarihlerde aynı gerekçelerle (bkz. § 5) itiraz ettikleri ve bu itirazlarının da yukarıda ifade edilen gerekçelerle reddedildiği görülmektedir. Bununla birlikte birinci başvurucu hakkındaki tedbirin 5/10/2023 tarihinde, ikinci başvurucu hakkındaki tedbirin ise 12/10/2023 tarihinde kaldırıldığı anlaşılmaktadır.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucular; Hâkimlik tarafından savunmaları alınıncaya kadar haklarında tedbir kararı verilmiş olmasına rağmen savunmaları alındıktan sonra tedbir kararının kaldırılmadığını ve uzun süre devam ettirildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca itiraz dilekçelerinde belirtmiş oldukları kefalet hususunda bir değerlendirme yapılmadan ve yetersiz gerekçeyle karar verildiğini ifade etmişlerdir. Başvurucular son olarak çocuklarının uzun süredir Amerika'da yaşadığını, Türkiye'ye gelmesi durumunda tekrar vize alabilme durumunun riske gireceğini, tedbir nedeniyle yurt dışına çıkamadıklarını ve çocuklarını göremediklerini belirterek özel hayata ve aile hayatına saygı hakları ile seyahat hürriyetlerinin ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

11. Adalet Bakanlığı görüşünde; mevcut başvuru incelenirken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucular, bu görüşe karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Somut olayda başvurucular, yurt dışında yaşayan ve Türkiye'ye gelebilecek durumda olmayan çocuklarını, haklarında devam eden tedbir kararı nedeniyle ziyaret edemediklerini, bu nedenle aile hayatlarının olumsuz etkilendiğini iddia etmektedir.

13. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere

usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek [1.B.],B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

14. Bu bağlamda başvuruculaın haklarında verilen adli kontrol tedbirine farklı tarihlerde itiraz ettikleri ve bu itirazlarının reddedildiği sabittir (bkz. §§ 6, 7). Bununla birlikte başvuruculaın aile hayatlarına ilişkin kişisel bağlarını öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun şekilde ileri sürmedikleri, söz konusu iddialarını tedbir kararını değerlendiren Sulh Ceza Hâkimliği ve Mahkeme önünde dile getirmedikleri anlaşılmaktadır. Bir başka ifadeyle başvurucular, yurt dışında yaşayan çocuklarını uzun süredir ziyaret edememeleri nedeniyle aile bağlarının zayıfladığına yönelik iddialarını ilk defa Anayasa Mahkemesi önünde dile getirmiştir. Bu nedenle başvuruculaın adli kontrol kararına karşı itiraz kanun yolunu usulüne uygun bir şekilde tükettiği söylenemeyecektir.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YILMAZ BAT

B. No: 2022/79146 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/79146

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YILMAZ BAT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/79146)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucu : Yılmaz BAT

Vekili : Av. Metin ADIYAMAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yurt dışına çıkış yasağı öngören adli kontrol tedbiri nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucuya, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yürütülen yargılama kapsamında 4/7/2022 tarihinde İstanbul 24. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) tarafından 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendi gereğince yurt dışına çıkmamak şeklinde adli kontrol tedbiri uygulanmıştır.

3. Başvurucu 19/7/2022 tarihinde anılan karara itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde; yurt dışında ticaretle uğraşan bir iş insanı olması nedeniyle sürekli yurt dışına gidip gelmesi gerektiğini, Irak'ta işyerinin bulunduğunu ancak tedbir kararı nedeniyle yurt dışına çıkamadığını, bu sebeple maddi zorluklar yaşadığını belirtmiştir. Başvurucu, ayrıca daha önce hakkında aynı konuda tedbir kararı verildiğini ancak bu kararın yurt dışındaki işleri gerekçe gösterilerek kaldırıldığını vurgulamıştır. Başvurucu, son olarak verilen tedbir kararının gerekçe içermediğini ifade etmiştir. Mahkemece 28/7/2022 tarihinde itirazı reddedilmiştir. Kararda, başvurucunun hukuki durumunda değişiklik yapılmasını gerektiren bilgi ve belgelerin bulunmadığı gerekçesiyle talebin reddedildiği belirtilmiştir.

4. Başvurucu, bu karara itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde; yukarıdaki hususlara ek olarak yurt dışına çıkamaması nedeniyle işlerinin daha da kötüye gideceğini ve çocuklarının nafakasını ödemede zorluklar çekeceğini, dolayısıyla bu durumun telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğuracağını ifade etmiştir. İstanbul 25. Ağır Ceza Mahkemesi, kararda usul ve kanuna aykırı bir yön bulunmadığı gerekçesiyle 4/8/2022 tarihinde itirazı reddetmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 8/8/2022 tarihinde öğrendikten sonra 16/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Öte yandan bireysel başvurudan sonra, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde, başvurucunun atılı suçtan beraat ettiği ve hakkındaki tedbir kararının 29/11/2022 tarihinde kaldırıldığı görülmektedir.

7. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu; hakkındaki yurt dışı yasağı şeklindeki adli kontrol tedbirinin haksız ve hukuka aykırı olduğunu ve kaldırılmasına yönelik itirazının gerekçesiz bir şekilde reddedildiğini iddia etmiştir. Bununla birlikte Irak'ta elektronik eşya pazarlamacısı olarak çalıştığını, kendisinin ve ailesinin geçimini bu işten temin ettiğini, tedbir kararı nedeniyle işlerinin olumsuz etkilendiğini ifade etmiştir. Ayrıca daha önce hakkında verilen tedbir kararının bu gerekçelerle kaldırıldığını, bu tarihten sonra yurda giriş çıkış yaptığını, buna ilişkin belgeleri de yargı mercilerine sunmasına rağmen bunun dikkate alınmadığını belirterek özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı, adil yargılanma hakkı ile özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı görüşünde; mevcut başvuru incelenirken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, görüşe karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvuruya konu yurt dışına çıkış yasağı öngören adli kontrol tedbirinin esas olarak yerleşme ve seyahat hürriyeti kapsamında kaldığı açıktır. Anayasa Mahkemesinin daha önceki kararlarında, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek (4) No.lu Protokol'e Türkiye'nin taraf olmadığı hatırlatılarak anılan protokolde yer alan "Serbest dolaşım özgürlüğü"nün ortak koruma alanına girmediği açıklanmıştır (birçok karar arasından bkz. Mehmet Takımsu [2. B.], B. No: 2016/63712, 15/11/2018, §§ 78-80; Sebahat Tuncel [1. B.], B. No: 2012/1051, 20/2/2014, § 53; Fevzi Doğaner [1. B.], B. No: 2014/6453, 20/12/2017, § 14; Onur Can Taştan [GK], B. No: 2018/32475, 27/10/2021, § 48). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru kapsamında olmayan bazı hakların ortak koruma alanı içinde yer alan temel haklarla esaslı şekilde ilişkili olması durumunda ilgili haklarla bağlantı kurularak inceleme yapılmasının mümkün olduğunu da açıklamıştır (ifade özgürlüğü bağlamında bkz. Özgür Sevgi Göral Birinci [2. B.], B. No: 2014/12112, 4/10/2017; özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı bağlamında bkz. Şengül Tükel [2. B.], B. No: 2018/12456, 12/1/2022, § 40).

12. Nitekim Anayasa Mahkemesi Yağmur Erşan ([GK], B. No: 2018/36451, 27/10/2021) ve Onur Can Taştan kararlarında, esasen seyahat özgürlüğü kapsamında kalan pasaport

iptalinin, Latife Akyüz ([1. B.], B. No: 2016/50822, 7/9/2021) ve Hakkı Gök ([1. B.], B. No: 2017/33469, 3/11/2022) kararlarında ise yurt dışına çıkış yasağı öngören adli kontrol tedbirinin belirli şartların varlığı hâlinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenebileceğini kabul etmiştir (ayrıntılı açıklamalar için bkz. Yağmur Erşan, §§ 39, 40, 47-51; Onur Can Taştan, §§ 39, 40, 47-51; Latife Akyüz, §§ 36-38; Hakkı Gök , §§ 31-33). Bu bağlamda söz konusu tedbirin de başvurucunun gelişimi ve sosyal, mesleki, ekonomik ve ailevi ilişkileri yönünden olumsuz etkilerinin ortaya konulması hâlinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

13. Somut olayda silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yürütülen yargılama kapsamında 4/7/2022 tarihinde başvurucu hakkında yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri uygulanmasına karar verilmiştir. Devam eden süreçte başvurucu atılı suçtan beraat etmiş ve beraat kararının verildiği 29/11/2022 tarihinde hakkındaki adli kontrol kararı kaldırılmıştır. Bu durumda başvurucu hakkındaki adli kontrol tedbirinin yalnızca dört ay yirmi beş gün sürdüğü açıktır. Başvurucu, elektronik eşya pazarlamacısı olarak çalıştığını ve yurt dışında işyeri bulunduğunu, kendisinin ve ailesinin geçimini bu işten temin ettiğini, tedbir kararı nedeniyle işlerinin olumsuz etkilendiğini ileri sürmüştür.

14. Bununla birlikte başvurucu, mesleki faaliyetleri kapsamında yurt dışına çıkması gerektiğini ileri sürmesine rağmen bu süre zarfında yurt dışına çıkamamasının mesleki bağlamda özel hayatına ne düzeyde olumsuz bir etkisinin olduğunu somut gerekçelerle ortaya koyamamıştır. Diğer bir ifadeyle, terör suçu ile ilgili bir yargılamada yalnızca beş aya yakın süren tedbirin başvurucunun özel hayatına saygı hakkına müdahale teşkil edecek düzeyde olumsuz bir etkisinin olduğu ve özel hayata saygı hakkının uygulanabilir nitelikte olduğu gösterilememiştir. Kaldı ki başvurucu, yurt dışında ailevi bağları olduğu hususunda bir iddia da ileri sürmemiştir. Böylelikle yukarıda yer verilen içtihatlar kapsamında yurt dışına çıkmama şeklindeki adli kontrol tedbirinin başvurucunun özel hayata saygı hakkını ciddi şekilde etkilediğine ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığına ilişkin açıklamalarda bulunma yükümlülüğünü yerine getirdiği söylenemez (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Murat Çeşme [2. B.], B. No: 2020/4579, 10/7/2024, § 15; Asena Günal [2. B.], B. No: 2020/18851, 4/2/2025, § 15).

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ATİLLA CAN DAŞ

B. No: 2022/82957 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/82957

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ATİLLA CAN DAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/82957)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucu : Atilla Can DAŞ

Vekili : Av. Oktay DOĞAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yurt dışına çıkış yasağı öngören adli kontrol tedbiri nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından suç işlemek amacıyla kurulan silahlı terör örgütüne üye olma ve suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama suçlarından soruşturma başlatılmıştır. Soruşturma kapsamında başvurucunun 4/7/2020 tarihinde Ankara 8. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından sorgusu yapılmıştır. Sorgu sonucunda başvurucunun 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendi gereğince yurt dışına çıkmamak şeklinde adli kontrol altına alınmasına karar verilmiştir.

3. Soruşturma sonucunda düzenlenen iddianame Ankara 33. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) tarafından kabul edilerek başvurucunun yargılanmasına başlanmıştır. Yargılama kapsamında başvurucu farklı tarihlerde, hakkındaki adli kontrol tedbirine itiraz etmiştir. İtiraz dilekçelerinde; yıllardır İspanya'da yaşadığını, hâlihazırda sahip olduğu oturum iznini İspanya'ya gidemediği için kaybetme riski altında olduğunu, yüksek bir güvence bedeli belirlenmek suretiyle anılan tedbir kararının kaldırılabileceğini, aksi hâlde telafisi imkânsız

maddi ve manevi kayıplar yaşayacağını ifade etmiştir. Mahkeme söz konusu itirazları reddetmiştir. Bu karara başvurucunun yaptığı itirazlar ise verilen kararların usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle Ankara 34. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedilmiştir.

4. Başvurucu 1/7/2022 tarihli duruşmada yukarıdaki hususlara benzer şekilde adli kontrolün kaldırılmasını tekrar talep etmiştir. Mahkeme, bu talebi de reddetmiştir. Söz konusu karara başvurucu 5/7/2022 tarihinde itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde, yaşadığı ülkeye dönememesi nedeniyle uğramış olduğu zararların arttığını ve İspanya'daki işini kaybettiğini belirtmiştir. Ayrıca kendisine verilecek izinle yalnızca oturum izni için başvuru yapıp tekrar gelebileceğini veya yüksek bir güvence bedeli belirlenerek anılan tedbirin kaldırılabileceğini ifade etmiştir. Ankara 34. Ağır Ceza Mahkemesi 8/7/2022 tarihinde itirazı reddetmiştir. Ret kararının gerekçesinde, başvurucunun üzerine atılı suç itibarıyla muhakemenin sağlıklı bir şekilde yapılmasını sağlamak amacıyla verilen tedbir kararının devamına yönelik kararın usul ve kanuna uygun olduğu vurgulanmıştır.

5. Başvurucu, nihai kararı 18/7/2022 tarihinde öğrendikten sonra 16/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Öte yandan bireysel başvurudan sonra, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde, başvurucu hakkındaki tedbir kararının 13/1/2023 tarihli duruşmada kaldırıldığı görülmüştür. Ayrıca 24/5/2023 tarihinde başvurucunun atılı suçlardan beraat ettiği ve dosyanın hâlen istinaf incelemesinde olduğu anlaşılmıştır.

7. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; hakkındaki yurt dışı yasağı şeklindeki adli kontrol tedbirinin haksız ve hukuka aykırı olduğunu ve kaldırılmasına yönelik itirazlarının gerekçesiz bir şekilde reddedildiğini, üstelik itiraz dilekçelerinde önerdiği güvence bedelinin de Mahkeme tarafından dikkate alınmadığını iddia etmiştir. Bununla birlikte uzun yıllardır İspanya'da yaşadığını, arkadaş çevresinin orada olduğunu ve tedbir kararı nedeniyle evine gidemediğini ifade etmiştir. Başvurucu ayrıca ülkesine gidememesi nedeniyle sahip olduğu oturum iznini ve işini kaybettiğini belirterek seyahat özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı görüşünde; mevcut başvuru incelenirken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, görüşe karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

10. Başvuruya konu yurt dışına çıkış yasağı öngören adli kontrol tedbirinin esas olarak yerleşme ve seyahat hürriyeti kapsamında kaldığı açıktır. Anayasa Mahkemesinin daha önceki kararlarında, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek (4) No.lu Protokol’e Türkiye'nin taraf olmadığı hatırlatılarak anılan protokolde yer alan "Serbest dolaşım özgürlüğü"nün ortak koruma alanına girmediği açıklanmıştır (birçok karar arasından bkz. Mehmet Takımsu [2. B.], B. No: 2016/63712, 7/11/2013, §§ 78-80; Sebahat Tuncel [1. B.], B. No: 2012/1051, 20/2/2014, § 53; Fevzi Doğaner, [1. B.], B. No: 2014/6453, 20/12/2017, § 14; Onur Can Taştan [GK], B. No: 2018/32475, 27/10/2021, § 48). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru kapsamında olmayan bazı hakların ortak koruma alanı içinde yer alan temel haklarla esaslı şekilde ilişkili olması durumunda ilgili haklarla bağlantı

kurularak inceleme yapılmasının mümkün olduğunu da açıklamıştır (ifade özgürlüğü bağlamında bkz. Özgür Sevgi Göral Birinci [2. B.], B. No: 2014/12112, 4/10/2017; özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı bağlamında bkz. Şengül Tükel [2. B.], B. No: 2018/12456, 12/1/2022, § 40).

11. Nitekim Anayasa Mahkemesi Yağmur Erşan ([GK], B. No: 2018/36451, 27/10/2021) ve Onur Can Taştan kararlarında, esasen seyahat özgürlüğü kapsamında kalan pasaport iptalinin Latife Akyüz ([1. B.], B. No: 2016/50822, 7/9/2021) ve Hakkı Gök ([1. B.], B. No: 2017/33469, 3/11/2022) kararlarında ise yurt dışına çıkış yasağı öngören adli kontrol tedbirinin belirli şartların varlığı hâlinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenebileceğini kabul etmiştir (ayrıntılı açıklamalar için bkz. Yağmur Erşan, §§ 39, 40, 47-51; Onur Can Taştan, §§ 39, 40, 47-51; Latife Akyüz, §§ 36-38; Hakkı Gök, §§ 31-33). Bu bağlamda söz konusu tedbirin de başvurucunun gelişimi ve sosyal, mesleki, ekonomik ve ailevi ilişkileri yönünden olumsuz etkilerinin ortaya konulması hâlinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkündür. Ancak bu şekilde inceleme yapılabilmesi için bireysel başvuru formunda başvurucuların şikâyet ettikleri tedbirin özel ve aile hayatları üzerindeki olumsuz sonuçlarını somut verilere dayalı olarak uygun şekilde ortaya koymaları gerekmektedir (Onur Can Taştan, § 50).

12. Somut olayda başvurucunun uzun yıllardır İspanya'da ikamet ettiği, işinin ve çevresinin hâlen orada olduğu gözetildiğinde başvurucu hakkında uygulanan yurt dışına çıkamama şeklindeki tedbirin başvurucunun sosyal ve mesleki ilişkilerine olumsuz etkisinin olduğunu kabul etmek gerekir. Anılan müdahalenin başvurucunun özel hayatını ciddi şekilde etkilemesi ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaşması nedeniyle başvurunun özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenebilir nitelikte olduğu değerlendirilmiştir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Latife Akyüz, § 38; Hakkı Gök, § 33; Hasan Hüseyin Güney [1. B.], B. No: 2019/32372, 23/5/2023, § 14).

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Başka bir ülkede yerleşik olan başvurucu hakkında yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri uygulanması özel hayata ve aile hayatına saygı hakkına müdahale oluşturmaktadır. Söz konusu müdahalenin 5271 sayılı Kanun'un 109. maddesine istinaden gerçekleştirildiği görüldüğünden kanuni dayanağı bulunmaktadır. Ayrıca müdahalenin kamu düzeninin sağlanması meşru amacı ile yapıldığı görülmektedir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Latife Akyüz, §§ 43-45; Hasan Hüseyin Güney, § 16). Bu belirlemelerin ardından müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığı irdelenecektir.

15. Genel olarak adli kontrol, işlediği iddia olunan bir suçtan dolayı şüpheli veya sanığın, tutuklama sebeplerinin varlığı hâlinde belirli yükümlülükler yüklenerek adli makam ve mercilerin denetimi ve kontrolü altına sokulmasıdır. Adli kontrol koruma tedbiri, tutuklamaya göre kişi özgürlüğünü daha az kısıtladığı ve sanık tutuklanmaksızın muhakemenin yapılabilmesini sağladığı için tutuklama yerine geçmek üzere ihdas edilmiştir. Böylelikle ilgili, bütünüyle özgürlüğünden yoksun bırakılmaksızın denetim altında tutulabilmektedir. Tutuklamaya alternatif bir koruma tedbiri olan adli kontrol, bu özelliğiyle tutuklamaya ancak istisnai hâllerde başvurulması kuralının işlerlik kazanmasına katkıda bulunmakta; tutuklamanın son çare olma özelliğini ortaya koymaktadır (Hülya Kar [GK], B.

No: 2015/20360, 27/2/2019, §§ 18, 50; ayrıca bkz. Latife Akyüz, § 46; Hakkı Gök, § 42).

16. Anayasa Mahkemesi; mahkemelerin koruma tedbiri kararlarında lehte ve aleyhte ileri sürülen bütün delilleri incelemek, temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahaleye katlanmayı gerektirecek nitelikte kamu yararını haklı kılan gerçek bir ihtiyacın varlığını göstermek zorunda olduklarını, süregelen koruma tedbirlerinin devamına ilişkin olarak verilen kararlarda da tedbirin devamını haklı kılan gerekçelerin gösterilmesi ve çatışan menfaatler arasında adil dengenin korunması gerektiğini ifade etmiştir (Hülya Kar, §§ 29, 30, 35; ayrıca bkz. Latife Akyüz, §§ 49-52, 56; Hakkı Gök, §§ 51, 52).

17. Ayrıca Anayasa Mahkemesi Hülya Kar ve Latife Akyüz başvurularında başvuruya konu adli kontrol koruma tedbirinde olduğu gibi tüm koruma tedbirlerinin geçici olduğunu, herhangi bir tedbirin ilanihaye veya herhangi bir kriterden bağımsız olarak, süreklilik arz eder biçimde uygulanmasının mümkün olmadığını vurgulamış; süregelen bir koruma tedbirinin durumun gerektirdiğinden daha uzun sürdüğünün anlaşıldığı durumlarda tedbir nedeniyle müdahale edilen anayasal hakların ihlalinin söz konusu olabileceğini belirtmiştir. Anılan kararlarda, tedbirin türü ve kapsamı konusunda derece mahkemelerinin geniş takdir hakkının bulunduğunu ancak yürütülen bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında alınan koruma tedbiri ile hedeflenen amaca ulaşmak için hakların daha az sınırlanmasını sağlayacak alternatif yolların bulunup bulunmadığının da dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir (Hülya Kar, §§ 25-28, 44; Latife Akyüz, §§ 48-51, 58; Hakkı Gök, §§ 44-47, 54; Hasan Hüseyin Güney, § 17).

18. Adli kontrol tedbirlerinde amaç, tutuklama koruma tedbirinden beklenen sonuçlara daha hafif tedbirler yoluyla ulaşmak ve kişinin belirlenen yükümlere uymak kaydıyla toplumsal ve bireysel yaşamını olağan şekilde sürdürmesine imkân sağlanmaktır. Bu bağlamda özellikle yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbirine ve devamına karar verilirken kişinin yurt dışındaki ailevi, kişisel ve mesleki bağları ile kişiye isnat edilen suçun niteliği, delil durumu ve mahkûmiyet hâlinde alacağı cezanın ağırlığı birlikte değerlendirilerek adli kontrol tedbirinden beklenen kamusal menfaat ile başvurucunun menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulması ve bu durumun yeterli gerekçeyle açıklanması gerektiği söylenebilir. Ayrıca yurt dışına çıkış yasağının belirsiz bir süre uzaması ve uzun süre uygulanması hâlinde öngörülen sınırlandırmanın özel hayata ve aile hayatına etkilerinin zamanla ağırlaşacağı ve her hâlde gözetilmesi gereken kamusal yarar ile bireyin kişisel yararı arasındaki dengenin bozulacağı da unutulmamalıdır (Hakkı Gök, §§ 50, 51).

19. Somut olayda hakkında suç işlemek amacıyla kurulan silahlı terör örgütüne üye olma ve suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama suçlarından başlatılan soruşturma kapsamında başvurucuya yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri uygulanmıştır. Devam eden süreçte başvurucunun yurt dışında ikamet ettiğini ve hâlen orada yaşadığını belirterek tedbirin kaldırılmasını talep ettiği sabittir. Üstelik başvurucu başvuruya konu olan yargı sürecinde sunduğu dilekçelerde, yaşadığı ülkeye dönememesi hâlinde oturum iznini ve işini kaybedeceğini özellikle belirtmiştir (bkz. §§ 3, 4).

20. İlgili yargı mercilerince yapılan değerlendirmelerde, başvurucunun bu talepleri reddedilmiştir. Ancak bu ret kararlarında -başvurucunun aşamalarda beyanlarının da alındığı gözetildiğinde- başka hangi delillerin toplanması gerektiği, tedbirin kovuşturmaya ne gibi bir faydası olacağı açıklanmamıştır. Bunun yanı sıra tedbir kararı ile tedbirin devamına ilişkin kararlarda başvurucunun İspanya'daki kişisel ve mesleki bağlarına yönelik itirazlarının gerektiği gibi tartışılmayarak genel, soyut ve tekrar içeren gerekçelerle

taleplerin reddedildiği anlaşılmıştır (bkz. §§ 3, 4).

21. Bu bağlamda başvurucunun yaşadığı ülkedeki bağları ile isnat edilen suçun vasfı, delil durumu ve muhtemel sonuç cezanın ağırlığı gözetilerek -muhakemenin sağlıklı yürütülmesi ve başvurucunun yargılamaya katılarak savunma hakkını kullanması amaçlarıyla uygulanan- tedbirden beklenen kamusal menfaat ile başvurucunun menfaatleri arasında adil bir denge kurulduğu söylenemez. Zira başvurucu, itirazlarını yargı makamlarına taşımış; buna karşın yargı makamları başvurucunun somut iddialarına karşı anayasal güvenceleri içerecek şekilde ilgili ve yeterli değerlendirmeler yapmaksızın başvurucunun taleplerini reddetmiştir. Ayrıca yargı mercileri, müdahale konusu tedbire alternatif olabilecek tedbirleri de kararlarında hiçbir şekilde tartışmamıştır. Sonuç olarak iki yılı aşkın süren yurt dışı çıkış yasağı şeklindeki müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olmadığı kanaatine varılmıştır (benzer yöndeki bir değerlendirme için bkz. Hasan Hüseyin Güney, § 21).

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

III. GİDERİM

23. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 800.000 TL maddi ve 2.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Bireysel başvurudan sonra başvurucu hakkındaki yurt dışına çıkış yasağının kaldırıldığı belirlendiğinden tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

25. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, maddi zarara ilişkin bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara 33. Ağır Ceza Mahkemesi (E.2022/251, K.2024/215) ile Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE

karar verildi.

RAHİMA ÇETİNKAYA

B. No: 2022/83305 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/83305

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAHİMA ÇETİNKAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/83305)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Rahima ÇETİNKAYA

Vekili : Av. Mürsel EKİCİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mülke ulaşılamamasından kaynaklanan zararın tazmini için yapılan idari başvurunun süresinde görülmemesi nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; Hakkâri'nin Şemdinli ilçesi, Meşelik köyünde ikamet etmekteyken yaşanan terör olayları nedeniyle 1990'lı yıllarda köyü terk etmek durumunda kaldığından ve can ve mal güvenliği tehlikesi sebebiyle köye dönemediğinden bahisle köyde bulunan mal varlığına ulaşamadığı ve mal varlığından yararlanamadığı için 7/12/2017 tarihi sonrasında oluştuğu ileri sürülen zararlarının 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun uyarınca tazmini istemiyle 2020 yılında ilgili komisyona başvuruda bulunmuştur. Anılan başvurunun cevap verilmemek suretiyle zımnen reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle dava açmıştır.

3. İdare Mahkemesi dava konusu işlemin kısmen iptaline, kısmen reddine karar verilmiştir. Karar istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

4. 11/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunan başvurucu, 5/3/2023 tarihinde vefat

etmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

6. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir.

7. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Nihayetinde somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAKAN YAĞCI

B. No: 2022/88597 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/88597

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAKAN YAĞCI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/88597)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Hakan YAĞCI

Vekili : Av. Ayşe Nur GÜRGİL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza davasında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, bireysel başvuru konusu olayların geçtiği tarihte üsteğmen olarak görev yapmaktadır.

3. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasının (FETÖ/PDY) askerî mahrem yapılanması içinde yer alan kişilerin tespitine yönelik soruşturma başlatılmıştır. Bu kapsamda örgütün anılan yapılanmasının, bağlı oldukları sivil imam konumundaki örgüt mensuplarının örgütsel toplantıları organize etmek amacıyla İstanbul'un Üsküdar ilçesinde bulunan G. Büfe adlı işyerine tahsis edilen sabit hattı kullandıkları tespit edilmiştir. Bunun üzerine hâkimlik kararı doğrultusunda bu hat ile yapılan iletişimlerin tespitine dair HTS kayıtları temin edilerek kolluk görevlileri tarafından incelenmiştir.

4. HTS kayıtlarının incelenmesi sonucunda kolluk görevlileri tarafından düzenlenen 5/12/2017 tarihli HTS Tespit ve Değerlendirme Tutanağı'nda G. Büfeye tanımlanan sabit hat

üzerinden yapılan iletişimlerin bazılarının 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleşen darbe teşebbüsünde örgüt adına aktif rol oynayan asker ve sivil kişilerle yapıldığı, bu nedenle söz konusu hattın örgütün sivil imamları tarafından örgütsel amaçla kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Tutanakta başvurucu yönünden yapılan tespitler ise şöyledir:

i. Anılan sabit hat üzerinden başvurucunun kullandığı 054...6334 numaralı GSM hattının 5/1/2013 tarihinde bir kez arandığı,

ii. Örgütle irtibatlı oldukları gerekçesiyle bir kısmı kamu görevinden çıkarılan S.A.D., A.S. ve Ö.Ç. adlı asker kişilerin de bu hat üzerinden aynı gün ardışık olarak arandıkları,

iii. Başvurucuya ait GSM hattının G.Büfe dışında aynı amaçla kullanıldığı tespit edilen farklı sabit numaradan da 13/1/2013 tarihinde iki defa 32 ve 52 saniye sürelerle arandığı tespit edilmiştir.

5. Diğer taraftan Yalova Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından asker kişiler hakkında yürütülen soruşturma dosyasında etkin pişmanlık kapsamında beyanda bulunan H.T.nin başvurucu hakkındaki beyanları dosyaya gönderilmiştir. H.T. ifadesinde örgütle ortaokul dönemi olan 2005 yılında tanıştığını, örgütün kendisini askerî sınavlara hazırladığını, askerî liseyi kazandıktan sonra sohbetlere katıldığını, bu dönemde kendisinin sabit numaralar üzerinden arandığını, mezun olduktan sonra İbrahim kod isimli kişiye devredildiğini ve 2014 yılı Ağustos ayında Bandırma'dayken gittiği örgüt evinde devre arkadaşı olan başvurucuyu da gördüğünü beyan etmiştir. Kendisinin, başvurucu ve yine dönem arkadaşları olan U.S. ile sohbet grubu yaptıklarını belirten H.T. 2016 yılı Mart ayına kadar sohbetlere katıldığını beyan etmiştir.

6. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma şüphesiyle 29/11/2017 tarihinde gözaltına alınmıştır. Başvurucu, kollukta müdafiinin de hazır bulundurulmasıyla alınan ifadesinde son rakamlarını 6334 olarak hatırladığı GSM numarasını kullanmış olabileceğini, ardışık olarak arandığı belirtilen Ö.Ç.yi devresi olması nedeniyle tanıdığını savunmuştur. Başvurucu, tutuklanma talebiyle sevk edildiği sorgusunda ise kollukta verdiği ifadesine ek olarak babasının adına kayıtlı olan 054...6334 numaralı hattı lise ve askerî okul döneminde kullandığını ve FETÖ/PDY ile herhangi bir irtibatının olmadığını beyan etmiştir. Başvurucu, sorgusunun ardından silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6/12/2017 tarihinde tutuklanmıştır.

7. Başsavcılık tarafından başvurucunun kullandığı GSM hattı ile G. Büfeye tahsis edilen sabit hat ve sivil imamlar tarafından örgütsel iletişim amacıyla kullanıldığı tespit edilen diğer sabit hatlar arasındaki iletişimlerin analizine ilişkin adli bilişim uzmanı bilirkişiler tarafından düzenlenen 10/2/2018 tarihli raporda başvurucunun kullandığı GSM hattının G. Büfeye tahsis edilen sabit hat üzerinden S.A.D., A.S. ve Ö.Ç. ile birlikte 5/1/2013 tarihinde ardışık olarak 1 defa arandığı, bu hattın ayrıca yine örgütsel iletişim için kullanıldığı belirlenen farklı bir sabit hattan da 13/1/2013 tarihinde iki kez arandığı belirlenmiştir.

8. Soruşturma sonucunda Başsavcılık, aralarında başvurucunun da bulunduğu asker kişiler hakkında düzenlediği 12/2/2018 tarihli iddianame ile bu kişilerin silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işledikleri iddiasıyla İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde kamu davası açmıştır.

9. İddianamede FETÖ/PDY'nin askerî mahrem yapılanmasına yönelik ülke genelinde yürütülmekte olan soruşturma ve kovuşturmalarda örgütün askerî mahrem yapılanmasından sorumlu olan sivil imam konumundaki kişilerin örgütsel toplantıları organize etmek

amacıyla bu yapılanmadaki asker kişilerle irtibat kurmak için sabit/ankesörlü hatları kullandıklarına dair tespitlere yer verilmiştir. Bu doğrultuda başvurucunun kullandığı GSM hattının hem G. Büfeye tahsis edilen sabit hattan hem de 10/2/2018 tarihli raporda değinildiği üzere örgütsel iletişim amacıyla kullanılan diğer sabit hatlardan ardışık ve tekil olarak aranmasına dair tespitler doğrultusunda başvurucunun FETÖ/PDY'nin askerî mahrem yapılanması içerisindeki ankesörlü/sabit hatlardan aranma gizli iletişim sistemine dâhil olmak suretiyle atılı suçu işlediği kanaatine varılmıştır. İddianamede ayrıca H.T.nin başvurucu hakkındaki beyanlarına da dayanılmıştır.

10. Mahkemece 2/2/2018 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Tensip Tutanağı'nda diğerlerinin yanı sıra başvurucu adına ByLock kullanıcı kaydı ile Bank Asya hesabının bulunup bulunmadığının araştırılmasına karar verilmiştir. Yargılama altı celsede tamamlanmıştır. Celse öncesinde başvurucu adına Bank Asya hesabının ve ByLock kullanıcı kaydının bulunmadığına dair yazı cevabı dosyaya gönderilmiştir. Yargılamanın 9/5/2018 tarihli ilk celsesinde müdafiinin de hazır bulundurulmasıyla savunması alınan başvurucu, soruşturma evresinde verdiği ifadeleri tekrarlamış; buna ek olarak ardışık şekilde arandığı belirtilen S.A.D. ve A.S.yi tanımadığını, Ö.Ç.nin ise dönem arkadaşı olduğunu beyan etmiştir. H.T.nin dönem arkadaşı olduğunu belirten başvurucu, sabit numaralardan hangi amaçla arandığını hatırlamadığını ve Bandırma'da örgütsel toplantılara da katılmadığını ifade etmiştir. Mahkeme, başvurucuya ait HTS kayıtlarının istenilmesi amacıyla celseyi ertelemiştir.

11. Üçüncü celse öncesinde başvurucuya ait HTS kayıtları ile G. Büfeye ait sabit numarayla ilgili yeniden düzenlenen 30/5/2018 tarihli analiz raporu dosyaya gönderilmiştir. 30/5/2018 tarihli analiz raporunda soruşturma aşamasında temin edilen 5/12/2017 tarihli analiz raporunda yer alan değerlendirmelere (bkz. § 4) ilave olarak başvurucuya ait GSM hattının G.Büfe dışındaki üç farklı sabit numaradan da 7/1/2012 ila 24/8/2013 tarihleri arasında ardışık olmayacak şekilde yirmi kez arandığı belirtilmiştir. Başvurucu, üçüncü celsede vermiş olduğu ifadesinde hukuka aykırı şekilde elde edilen HTS kayıtlarını kabul etmediğini ve kayıtların birbiriyle çeliştiğini beyan etmiştir. Celse, ardışık arama kayıtlarına ilişkin analiz raporlarıyla HTS kayıtları üzerinde bilirkişi incelemesi yapılması amacıyla ertelenmiştir.

12. Beşinci celse öncesinde sunulan 24/12/2018 ve 10/2/2018 tarihli bilirkişi raporlarında; yer verilen tespitlerin anılan sabit hatların ve başvurucuya ait GSM hattının HTS kayıtlarıyla uyumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Başvurucu, beşinci celse beyanlarında bilirkişi raporunu kabul etmediğini ve HTS kayıtlarının analiz raporuyla örtüşmediğini ileri sürmüştür. Cumhuriyet savcısı, esas hakkındaki mütalaasında örgütün askerî mahrem yapılanması tarafından ardışık olarak aranan başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılmasını talep etmiştir. Başvurucu; mütalaaya karşı sunduğu yazılı savunmasında HTS kayıtlarının hukuka aykırı şekilde ele geçirildiğini, HTS kayıtlarının tek başına örgüt üyeliği suçunun işlendiğini göstermeyeceğini ve yargılamada adı geçen tanıklara soru soramadığını beyan etmiştir.

13. Yargılama sonucunda Mahkeme, başvurucu hakkında FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 8 ay hapis cezasına hükmetmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Sanığın [başvurucu] BTK'dan gelen kayıtlara göre; kullandığını sorgu sırasında beyan ettiği 544...63 34 numaralı telefon hattının İstanbul da bulunan [G.] Büfeye tahsis edildiği

anlaşılan 216...6035 numaralı kontörlü hattan ;

-[S.A.D.], [A.S.] ve [Ö.Ç.] ile 05/01/2013 tarihinde aynı gün 1 er dakika ara ile peş peşe(ardışık) arandığı,

-[G.] Büfeden başkaca ardışık arama veya tekil aramasının olmadığı,

-Sanığın [G.] Büfe harici 0216... 0369 nolu sabit hattan 13.02.201 tarihinde 2 defa arandığı tespit edilmiştir.

-Sanık, mahkememizdeki savunmasında, kendisi ile birlikte ardışık olarak aranan [S.A.D.], [A.S.] ve [Ö.Ç.] ile ilgili olarak '0 216...6035, 0216...0369 hatlardan aranmamla ilgili kimin aradığını hatırlamıyorum, konuşmanın içeriğini de hatırlamıyorum, ancak bunun örgütsel anlamda bir konuşma olduğunu düşünmüyorum ve böyle değildir. [S.A.D.] ve [A.S.] isimli şahsı tanımıyorum. [Ö.Ç.] isimli kişi harp okulundan öğrenci arkadaşımdır' şeklinde beyanda bulunmuştur. Arama kayıtları göz önüne alındığında bu aramaların yukarıda açıklanan örgütsel iletişim yöntemi ile uyumlu olduğu anlaşılmıştır."

14. Başvurucu; ele geçirilme yöntemi hukuka aykırı olan HTS kayıtları arasında çelişkiler bulunduğuna, içeriği belli olmayan görüşmelerin mahkûmiyet kararına esas alınamayacağına ve lehe delillerin hangi gerekçeyle değerlendirmeye esas alınmadığının açıklanmadığına dair itirazlar ileri sürerek Mahkeme kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 27. Ceza Dairesi (İstinaf Dairesi) 17/10/2019 tarihinde istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir.

15. Başvurucu, İstinaf Dairesi kararına karşı istinaf kanun yolu başvuru dilekçesinde ileri sürdüğü itirazlarına ek olarak İstinaf Dairesi kararının da gerekçesiz olduğunu belirtmek suretiyle temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay 3. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) 25/10/2021 tarihinde İstinaf Dairesinin esastan ret kararını onamıştır. Anılan kararda başvurucu hakkında yer verilen açıklamalar şöyledir:

"... FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesine sızmış mensuplarının bir kısmı ile özellikle geçmiş yıllarda kullandıkları bir sistem olan büfe, market ve benzeri yerlerdeki ücretli telefonlar veya kontörlü telefonlar ile haberleşmek suretiyle örgütsel iletişimin kurulduğu, arama işleminin genellikle tek taraflı ve kısa süreli olduğu, sadece sorumlu şahısların arama işlemini yaptığı (askeri şahıs tarafından karşı arama yapılmadığı, askeri personelin de çok sık olmamakla birlikte mahrem sorumlusuna ulaşmak istedikleri durumlarda aradığı), sorumlu şahıs tarafından aranan askeri personelin büyük kısmının rütbe, makam ve sınıf olarak genelde denk oldukları, genel olarak her sivil yöneticinin sorumluluğunda birden fazla hücre bulunduğu ve hücrelerin 2-3 asker şahıstan (askeri öğrenci ve/veya muvazzaf personel) oluştuğu, bu asker şahısların da aynı Kuvvete mensup olup aynı rütbede bulundukları (istisnai olarak farklı rütbe ve/veya Kuvvetlere mensup asker şahıslardan bir hücre oluşabildiği, örneğin; sivil sorumlunun astsubaylardan oluşan grubunun yanında astsubaylıktan subaylığa geçen askeri personelle de ilgilenebileceği) tespit edilmiş, tek ankesör ya da sabit hattan (market-büfe-bakkal vb.) farklı asker şahısların aranması, arka arkaya arama (ardışık arama) şeklinde olması durumu da aramanın örgütsel olduğu kanısını güçlendirmiştir.

...

İl Merkezindeki kontörlü telefon ve ankesörlü telefon olarak kullanımda olduğu tespit edilen telefon hatlarına yönelik CMK'nın 135/6. maddesi gereğince iletişimin tespiti kararları

alındığı, bu kararlara dayanılarak (HTS) kayıtlarının incelenmesinde (soruşturma konusu suç ile ilgileri bulunmayan üçüncü kişilere ait veriler ayıklanarak);

Ayrıntıları hükme esas alınan 24.12.2018 tarihli bilirkişi raporunda açıklandığı üzere;

...

Sanık Hakan Yağcı'nın [G. Büfeye] tahsis edildiği anlaşılan 0216...6035 nolu sabit hattan 1 kez ardışık olarak, 0216 412...0369 nolu hattan 2 kez tekil olarak arandığı,

Tespit edilmiştir.

Sanıklar, aşamalarda alınan savunmalarında, söz konusu aramalara ilişkin makul bir açıklama getirememiştir.

Tüm bu açıklamalar karşısında somut olay irdelendiğinde;

Hukuka uygun olarak elde edilen (HTS) kayıtlarının incelenmesinde,'sanık Hakan Yağcı'ın 0544...63 34 GSM nolu hattının İstanbul İl Merkezinde bulunan ücret karşılığı kullanıma sunulan farklı farklı kez sabit hatlı telefonlardan, (05.01.2013 – 13.01.2013) tarihleri arasında toplam 1 ardışık ve 2 kez tekil olarak arandığının' anlaşılması karşısında, arama sayısı, [başvurucu ve ardışık - periyodik olarak arandıkları tespit edilen diğer sanıklar açısından] aramaların ardışık ve periyodik olması, ardışık aranan kişilerin aynı rütbeden olması, aramaların gerçekleştirildiği zaman, konuşma süreleri, sanıkların farklı sabit hatlardan aranması, aranmaların makul görünmemesi nazara alındığında, sanığın örgütün iletişim metotlarından olan 'ankesörlü/sabit hatlardan aranma' gizli iletişim sistemine dahil oldukları dikkate alındığında, mahkemenin sanıkların örgüt üyesi olduklarına ilişkin kabulünde bir isabetsizlik olmadığı [anlaşılmıştır.]"

16. Başvurucu, nihai hükmü 5/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 3/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Komisyon; başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma ile gerekçeli karar hakları dışındaki şikâyetlerinin kabul edilemez olduğuna, anılan haklara ilişkin şikâyetlerinin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

18. Başvurucu; dosya kapsamında lehine olan delillerin hangi nedenle değerlendirilmediğinin gerekçede açıklanmadığını, HTS kayıtlarının hukuka aykırı şekilde ele geçirildiğini, yapılan tespitlerin ardışık olmadığını, ardışık aramada uygulanan yöntemlere uygun olmadığını, HTS kayıtlarına yansıyan aramaların örgütsel iletişime uygun yapıldığına dair kabulün yerinde olmadığını, bu doğrultuda gerekçeli karar hakkı ile hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; öncelikle kabul edilebilirlik şartlarının incelenmesi gerektiği, bu koşulları sağladığında başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca mahkemenin dava konusu maddi olay ve olguları, delillerin değerlendirmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu ve kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini makul şekilde gerekçelendirdiği ileri sürülmüştür. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı bir beyanda bulunmamıştır.

20. Başvurucunun anılan iddialarının değerlendirilmediği şikâyeti adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

22. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

23. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1.B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

24. Somut olayda Mahkemece başvurucunun terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sonucuna varılmış ve hakkında hapis cezasına ilişkin mahkûmiyet kararı verilmiştir. Anılan kararda Mahkemece, kolluk birimlerinin ardışık aramaya ilişkin HTS kayıtlarıyla yapılan tespitleri neticesinde başvurucunun ardışık arama denen yöntem ile mahrem şahıslara zimmetlenen asker şahıslardan olduğuna dair tespitler Mahkemece delil olarak hükme esas alınmıştır.

25. Yargıtay kişilerin sabit veya ankesörlü hatlarla örgütsel iletişim kurma yöntemi uyarınca FETÖ/PDY'nin mahrem yapılanmasına dâhil olup olmadıklarının hukuki bir kesinlik içinde ortaya konulabilmesi için -somut olayın özelliğine göre- yapılması gerekli görülen araştırma işlemlerini içtihatlarında açıkça belirlemiştir (Murat Albayrak [GK], B. No: 2020/16168, 8/3/2023, §§ 127-132; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 20/11/2024 tarihli ve E.2024/705, K.2024/15150 sayılı; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 19/11/2024 tarihli ve E.2022/6992, K.2024/14586 sayılı; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 21/10/2024 tarihli ve E.2022/3927, K.2024/11894 sayılı).

26. Bu çerçevede Yargıtayın anılan kararlarında sanıkla birlikte ardışık arandığı tespit edilen kişiler hakkında herhangi bir soruşturma ya da kovuşturma olup olmadığının araştırılması, ardışık aranan diğer şahıslar hakkında soruşturma bulunması hâlinde bu kişilerin tüm aşama ifadelerinin getirtilerek gerekirse tanık olarak dinlenmesinin sağlanması, sanığın kullandığını bildirdiği GSM hattı dışında operasyonel ve/veya patates hat kullanıp kullanmadığına yönelik yetkili kurumlar nezdinde araştırma yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca sanıkların bütün görev yerlerini kapsayan HTS kayıtları getirtilerek

üzerinde yaptırılacak bilirkişi incelemesi sonucunda gerçekleştirilen arama sayısı, aramaların ardışık ya da periyodik olup olmadığı, aramaların gerçekleştirildiği saatler, konuşma süreleri, farklı ankesörlü telefonlardan aranıp aranmadıkları, ardışık aramaya dâhil olan şahısların aynı kuvvete mensup ve aynı rütbede olup olmadıkları, aramaları gizlemek için herhangi bir şifreleme yönteminin kullanılıp kullanılmadığı hususlarını gösterir analiz inceleme ve tespit raporunun düzenlettirilmesi, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminde (UYAP) araştırma yapılarak sanık hakkında herhangi bir ifade yahut beyan bulunup bulunmadığının araştırılması, varsa onaylı örneklerinin getirilerek duruşmada 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 217. maddesi uyarınca sanık ve müdafiine okunması, anılan Kanun'un 210. maddesi kapsamında tek veya belirleyici ifade yahut beyan sahiplerinin duruşmada tanık sıfatı ile dinlenerek sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği de ifade edilmiştir (R.T. [GK], B. No: 2021/47924, 29/5/2025, § 30).

27. Gerekçeli karar içeriği ve hükme esas alınan deliller dikkate alındığında başvurucunun sabit hat ve/veya ankesörlü telefonlar üzerinden örgütün hücre tipi yapılanmasına ait haberleşme ağına dâhil olduğuna ilişkin tespitlerin mahkûmiyet kararına götüren tek delil olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir. Bu noktada Mahkemece H.T.nin 2014 yılı Ağustos ayında gitmiş olduğu örgüt evinde devre arkadaşı olan başvurucuyu da gördüğüne dair soruşturma aşamasında vermiş olduğu beyanlarına dayanılmadığının altı çizilmelidir. Yargıtayın yukarıda belirtilen uygulamaları dikkate alındığında başvurucunun hakkında yapılan tespitlerin ardışık olmadığı, ardışık arama da uygulanan yöntemlere uygun olmadığı itirazıyla ilgili kolluk tarafından düzenlenen HTS analiz raporuna karşı -HTS kayıtlarıyla analiz raporunun uyumlu olduğuna ilişkin tespit içeren inceleme dışında- bilirkişi incelemesi yaptırılmadığı, sabit hat ve/veya ankesörlü telefonlar üzerinden başvurucu ile arandığı tespit edilen kişilerin tanık sıfatıyla Mahkemece dinlenmediği açıktır. Başvurucuyla ardışık arandığı tespit edilen kişiler hakkında herhangi bir soruşturma ya da kovuşturma olup olmadığının araştırılması, bu kişilerin tüm aşama ifadeleri getirtilerek gerekirse tanık olarak dinlenmesinin sağlanması, başvurucunun kullandığını bildirdiği GSM hattı dışında operasyonel ve/veya patates hat kullanıp kullanmadığına yönelik yetkili kurumlar nezdinde araştırma yapılması ve bütün görev yerlerini kapsayan HTS kayıtları getirtilerek üzerinde yaptırılacak bilirkişi incelemesi sonucunda analiz inceleme ve tespit raporunun düzenlettirilmesi gerektiği Yargıtay kararlarından anlaşılmaktadır. Ayrıca gerekirse UYAP'ta araştırma yapılarak başvurucu hakkında herhangi bir ifade yahut beyan bulunup bulunmadığı, varsa onaylı örneklerinin getirilerek duruşmada başvurucu ve müdafiine okunması, gerekirse de ifade yahut beyan sahiplerinin duruşmada tanık sıfatı ile dinlenerek sonucuna göre başvurucunun hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla muhakeme sürecinde elde edilen deliller ve Mahkemenin gerekçesi dikkate alındığında kişilerin sabit hat ve/veya ankesörlü telefonlar üzerinden örgütün hücre tipi yapılanmasına ait haberleşme ağına dâhil olup olmadıklarının belirlenmesi açısından Yargıtay tarafından ilkesel olarak ortaya konulan ve adli makamlarca yapılması gerekli görülen araştırmaların somut olayda yerine getirilmediği anlaşılmaktadır.

28. Mahkemece başvurucunun savunmalarında dile getirilen bu hususlarla ilgili bir araştırma veya değerlendirme yapılmamıştır. Savunmaya ilişkin olarak belirtilen olguların kararın sonucunu değiştirebilme ihtimali olan iddialar olduğu, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunduğu, bu konularda Mahkeme ve Ceza Dairesince herhangi bir açıklama yapılmadığı anlaşılmaktadır (bkz. §§ 13, 15).

29. Buna göre başvurucu, üzerine atılı suçu işlemediğine dair savunmasını destekleyebilecek mahiyette itirazlar sunmasına rağmen Mahkemece bu durum gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışılmamış; başvurucunun iddialarına cevap verilmemiştir. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

31. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine yönelik şikâyeti hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

32. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

33. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

34. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

35. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddiasının incelenmesine GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2018/35, K.2019/195) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

METİN AKSOY

B. No: 2022/94377 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/94377

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

METİN AKSOY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/94377)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : Metin AKSOY

Vekili : Av. Abdulmenaf KIRAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamudan olan alacağın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğünde görev yapan başvurucu 19/11/2002 tarihinde devlet memurluğundan çıkarılmıştır. Başvurucunun disiplin affına ilişkin yasal düzenleme kapsamında atamasının yapılması talebi 26/11/2013 tarihinde DSİ tarafından reddedilmiştir.

3. Başvurucu, disiplin affıyla devlet memurluğundan çıkarma cezası ortadan kalktığından atamaya engel bir durum kalmadığını belirterek ret işleminin iptali için 31/12/2013 tarihinde dava açmıştır.

4. Yargılama süreci sonunda Ankara 9. İdare Mahkemesi, 24/12/2020 tarihinde başvurucunun aldığı disiplin cezasının affa ilişkin yasal düzenleme kapsamında bulunduğunu ve hukuki durumunun memuriyete engel durumlar arasında yer almadığını belirterek dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir.

5. Danıştay Onikinci Dairesi 14/3/2022 tarihinde davalı idarenin temyiz itirazlarını reddederek kararı onamıştır.

6. Başvurucu, temyiz kararını 29/9/2022 tarihinde öğrendikten sonra 18/10/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Danıştay Onikinci Dairesi 7/3/2023 tarihinde davalı idarenin karar düzeltme talebini reddetmiştir.

8. Komisyon; başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin ise Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu, açıkta geçirdiği süreye ilişkin parasal haklarının yasal faiziyle birlikte ödendiğini ancak enflasyon karşısında değer kaybına uğratıldığını ileri sürmektedir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

10. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

11. Başvurucunun başvuru yollarının tüketilmesi noktasında kendisinden beklenebilecek her şeyi yerine getirip getirmediğinin başvurunun özellikleri dikkate alınarak incelenmesi gerekir (S.S.A. [1. B.], B. No: 2013/2355, 7/11/2013, §§ 27, 28). Ancak somut olayın koşulları itibarıyla başvuru yollarının tüketilmesinin yarar sağlamayacağının veya etkili olmadığının anlaşılması hâlinde anılan yollar tüketilmeden yapılan bir başvuru incelenebilir (Şehap Korkmaz [2. B.], B. No: 2013/8975, 23/7/2014, § 33).

12. Başvurucu, açıkta geçirdiği dönem için kendisine yapılan ödemenin değer kaybına uğratılarak yapıldığından yakınmaktadır. Somut olayda devlet memurluğundan çıkarılan başvurucunun disiplin affı kapsamında görevine dönme talebinin reddi üzerine açılan işlemin iptali davasına ilişkin bir idari yargılama sonrasında bireysel başvuruda bulunduğu görülmektedir. Bununla birlikte başvurucunun, değer kaybı iddiasına yönelik olarak idari veya dava yollarını tükettiğine dair başvuru formu ve eklerinde herhangi bir bilgi ve belgeye yer vermediği kaydedilmelidir. Dolayısıyla özellikle başvuruya konu olayda idari mahkemeler önünde çözüme kavuşturulan uyuşmazlığın kapsamı gözetildiğinde başvurucunun ihlale neden olduğunu ileri sürdüğü iddiasına ilişkin olarak başvuru yollarını usulünce tüketmediği sonucuna varılmıştır.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik nedenleri incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi

nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET SAİT POLAT VE MUSTAFA IŞIK

B. No: 2022/96728 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/96728

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET SAİT POLAT VE MUSTAFA IŞIK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/96728)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucular : 1. Mehmet Sait POLAT 2. Mustafa IŞIK

Vekili : Av. Hüseyin CANGİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular aleyhine 17/12/2014 tarihinde, muris muvazaası nedeniyle tapu iptali ve tescil davası açılmıştır. Davacılar, başvurucu Mehmet Sait Polat'ın, kök murislerine ait üç taşınmazı muvazaalı olarak diğer başvurucu Mustafa Işık'a devrettiğini iddia etmiştir. Derik 1. Asliye Hukuk Mahkemesi, tapu kütüğünde başvurucu Mustafa Işık adına kayıtlı üç taşınmaz üzerine üçüncü kişilere devri önleyici ihtiyati tedbir konulmasına 30/1/2015 tarihinde karar vermiştir. Yargılama ve ihtiyati tedbir devam etmektedir.

3. Başvurucular 4/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

4. Komisyon, adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Mustafa Işık Yönünden

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin uygulanmasının ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği, tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda 30/1/2015 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin hâlen devam ettiği görülmüştür. Yaklaşık on yıldır devam eden ihtiyati tedbirin, süresi itibarıyla orantılı olmadığı anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı hakkında Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Başvurucu Mehmet Sait Polat Yönünden

6. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan mülkiyet hakkı; mevcut mal, mülk ve ekonomik değerleri koruyan bir temel haktır. Kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma beklentisi, bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun mülkiyet kavramı içinde değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, § 36). Ayrıca gelecekte elde edileceği iddia edilen bir gelirin mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir (Sultan Tokay ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1122, 26/6/2014, § 42).

7. Bir mülk veya alacakla ilgili olarak hak iddia eden kişinin söz konusu hakkın varlığını hukuken ispat etmesi gerekir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, § 38).

8. Somut olayda tedbir uygulanan taşınmazlar, başvuruculardan yalnızca Mustafa Işık adına tapuda kayıtlıdır. Başvurucu Mehmet Sait Polat, mal varlığı üzerine ihtiyati tedbir uygulandığına dair bilgi ve belge sunmamıştır. Ayrıca başvuru formunda taşınmazın maliki olduğunu ifade eden başvurucunun, hak sahipliğine ilişkin herhangi bir açıklamaya da yer vermediği görülmektedir. Dolayısıyla başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı kapsamına giren bir ekonomik değeri veya en azından böyle bir değeri elde etme yönünde meşru beklentilerinin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

10. Başvurucular, ihlalin tespiti ile 200.000 TL maddi ve 200.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucu Mustafa Işık'a manevi zararları karşılığında net 75.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile ilgili olarak yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucu Mustafa Işık yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Başvurucu Mehmet Sait Polat yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucu Mustafa Işık'a net 75.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucu Mustafa Işık'a ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucu Mustafa Işık'ın Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Derik 1. Asliye Hukuk Mahkemesi (E.2025/550) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET GÜZ

B. No: 2022/101430 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/101430

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET GÜZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/101430)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Mehmet GÜZ

Vekili : Av. Salih MAHSENOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza davasında delillerin eksik ve hatalı değerlendirilmesi sonucu mahkûmiyete karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından o tarihte polis memuru olan başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçundan soruşturma başlatılmıştır.

3. Başsavcılık, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 5/1/2017 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle başvurucunun örgütün kripto haberleşme programı olan ByLock kullanıcısı olduğu belirtilerek atılı suçu işlediği iddia edilmiştir.

4. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Hatay 2. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme, CGNAT ve aynı dönemi kapsayan HTS kayıtlarına göre başvurucunun ByLock kullanıcısı olduğu ve veri inceleme raporunda emniyet içinde FETÖ/PDY mensubu olmayan ancak örgüt mensupları tarafından kazanılmaya çalışıldığı ifade edilen kişi anlamına gelen "DİL" olarak kodlandığı gerekçesiyle başvurucunun silahlı

terör örgütüne üye olma suçunu işlediğini sabit kabul etmek suretiyle etkin pişmanlık hükümleri çerçevesinde örgüt üyeliği suçundan 2 yıl 1 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

5. Mahkûmiyet kararı Yargıtay 3. Ceza Dairesi tarafından verilen onama kararı doğrultusunda 14/9/2022 tarihinde kesinleşmiştir. Başvurucu, nihai hükmü 2/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 25/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

7. Bireysel başvuru kapsamında yapılan inceleme sürecinde başvurucunun 21/8/2024 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Anayasa Mahkemesi, Elberan Vural ve diğerleri kararından itibaren bir başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde varsa vekiline, yoksa tespit edilen mirasçılarına bireysel başvuruya devam edip etmeyeceklerini tebligat yoluyla sormaya başlamıştır. Bununla birlikte anılan karar sonrasındaki sürecin, Anayasa Mahkemesinin temel hak ve özgürlüklerin kamu makamlarınca ihlal edildiği iddiasıyla yapılan bireysel başvuruları inceleme görevini mevcut yoğun iş yükü karşısında yerine getirmesinde birtakım sorunlara yol açtığı gözlemlenmektedir. Bu nedenle Elberan Vural ve diğerleri kararının gelinen aşama itibarıyla yeniden değerlendirilerek geliştirilmesi gerektiği kanaatine varıldığı belirtilmelidir (Abdurrahman Beycur ve diğerleri [GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025, § 38).

9. 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ve İçtüzük'ün 84. maddesi uyarınca yukarıda işaret edilen ilgili usul kurallarının, bireysel başvurunun niteliğine uygunluğu yönünden Anayasa Mahkemesince ayrı ayrı değerlendirildiği belirtilmelidir. Bu bağlamda kişiler ile idare arasındaki uyuşmazlıklarda uygulanan ve bireysel başvurunun niteliğe uygun olduğu değerlendirilen 2577 sayılı Kanun'un 26. maddesinin esas alınması ve bir başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna varılmalıdır. Bunun yanında vefat etmiş olan başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişiler yönünden ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde başvurunun incelenmesine devam edileceği kaydedilmelidir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır (Abdurrahman Beycur ve diğerleri, § 39).

10. Somut olayda başvurucu, başvuru sonrası ölmüş; başvuruya mirasçılar tarafından devam edilip edilmeyeceğinin bildirilmesi için başvurucunun vekiline gönderilen bildirime ilişkin tebligat, vekile 26/4/2025 tarihinde tebliğ edilmiş ancak başvurucunun vekili veya mirasçıları verilen süre içinde başvuruya devam etme yönündeki iradelerini Anayasa Mahkemesine bildirmemiştir.

11. Tüm bu tespitler ışığında somut olayda Abdurrahman Beycur ve diğerleri kararında

açıklanan ilkeler ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir yön bulunmadığı değerlendirilmiştir. Bununla birlikte mirasçıların makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde başvurunun incelenmesine devam edileceği kaydedilmelidir. Ayrıca mevcut başvuruda İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca incelemeye devam etmeyi gerekli kılan nedenlerden birinin bulunmadığı da belirtilmelidir.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçeyle;

A. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞEVKET BESİM EKİN

B. No: 2022/104628 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/104628

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞEVKET BESİM EKİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/104628)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : Şevket Besim EKİN

Vekili : Av. Ufuk Can MAHANOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu kurumundan olan kıdem tazminatı alacağının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 25/5/2017 tarihinde Mersin Su ve Kanalizasyon İdaresine karşı işçilik alacağı davası açmıştır.

3. Mersin 2. İş Mahkemesi (Mahkeme) 9/12/2019 tarihinde davayı kısmen kabul etmiştir. Mahkeme 985,76 TL kıdem tazminatının fesih tarihinden itibaren mevduata uygulanacak en yüksek faiz oranıyla birlikte ve 4.261,15 TL fazla çalışma ücretinin dava tarihinden itibaren mevduata uygulanacak en yüksek faiz oranıyla birlikte başvurucuya ödenmesine, başvurucunun diğer işçilik alacağı taleplerinin ise reddine karar vermiştir. Taraflar, karara karşı istinaf yoluna başvurmuştur.

4. Adana Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 10/11/2022 tarihinde başvurucunun istinaf başvurusunu esastan reddetmiş, davalının istinaf başvurusunu ise kabul ederek Mahkeme kararını kaldırmıştır. Bölge Adliye Mahkemesi davanın kısmen kabulü ile 985,76 TL kıdem tazminatının fesih tarihi olan 14/4/2016

tarihinden itibaren mevduata uygulanacak en yüksek faiz oranıyla birlikte başvurucuya ödenmesine, başvurucunun fazla çalışma ücreti ile diğer ücret alacağı taleplerinin reddine kesin olmak üzere karar vermiştir.

5. Başvurucu, nihai hükmü 23/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 8/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyon; başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin ise Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, hüküm altına alınan kıdem tazminatı alacağının uzun süren yargılama neticesinde enflasyon karşısında değer kaybına uğradığını ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın koşullarının dikkate alınması gerektiği görüşünü bildirmiştir.

8. Anayasa Mahkemesi, anayasal ve kişisel önem kriterini daha önce K.V. ([GK], B. No: 2014/2293, 1/12/2016) kararında incelemiş; temel ilkelerini belirlemiştir. Buna göre kanunda anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların kabul edilemez bulunabilmesi için iki şart öngörülmüştür: Anayasal önem olarak adlandırılabilecek olan birinci şart başvurunun Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımaması, kişisel önem olarak adlandırılabilecek olan ikinci şart ise başvurucunun önemli bir zarara uğramamasıdır.

9. Kişisel önem şartı, başvurucunun önemli bir zarara uğramamış olmasını ifade eder (K.V., § 66). Bu çerçevede her başvuru kendine özgü şartları çerçevesinde değerlendirilmeli ve inceleme yapılırken ihtilaf konusu maddi bir zarar söz konusu ise objektif anlamda miktarın az olup olmadığı, belirlenen miktar az veya çok olsa dahi başvurucu açısından bu miktarın önemi (başvurucunun işi/mesleği, davanın kendisi açısından önemi ve gelir durumuna göre kıyaslanması), başvurunun önemli ilkesel sorunlarla ilgili olup olmadığı ve başvurucunun olaydaki tutum ve davranışları dikkate alınmalıdır.

10. Bunun yanında kişisel önem şartı çerçevesinde objektif anlamda maddi zararın tespiti bakımından paranın zaman içinde enflasyon karşısında değer kaybedebileceği dikkate alındığında başvuru tarihindeki takvim yılına göre değerlendirme yapılması gerektiği kuşkusuzdur. Diğer bir ifadeyle bireysel başvurular, eğer başvuruda bir maddi zararın varlığı söz konusu ise kişisel önem şartı değerlendirilirken başvurunun yapıldığı tarihteki takvim yılı itibarıyla incelenecektir. Özellikle bu durum, başvurunun yapıldığı yıldan sonraki bir takvim yılında karara bağlanan başvurular için önem arz etmektedir. Son olarak belirtmek gerekir ki kişisel önem şartı uygulanırken gözetilmesi gereken diğer bir husus ise objektif anlamda yapılacak değerlendirmenin sonuca varılması bakımından tek başına bir önem taşımamasıdır. Yukarıda değinilen unsurlar birlikte değerlendirilerek başvurunun kişisel anlamda bir önem taşıyıp taşımadığı belirlenecektir (bazı değişikliklerle birlikte Ahmet Baş [GK], B. No: 2019/42746, 17/5/2023, § 45).

11. Somut olayda Bölge Adliye Mahkemesinin 985,76 TL kıdem tazminatının 14/4/2016 tarihinden itibaren mevduata uygulanacak en yüksek faiz oranıyla birlikte başvurucuya ödenmesine hükmettiği görülmüştür. Başvurucunun lehine hükmedilen kıdem tazminatının yargılama süreci içinde enflasyon karşısında değer kaybına uğramasından yakındığı, bunun dışında diğer işçilik alacağı taleplerine ilişkin herhangi bir iddiasının bulunmadığı

kaydedilmelidir. Bu bağlamda şikâyetin çözülmesi için başvurucu yönünden mülk teşkil eden kesinlemiş ve icra edilebilir mahkeme hükmüne konu alacağın enflasyon karşısında güncellenmiş halinin tespiti yapılmalıdır. Türkiye İstatistik Kurumunun enflasyon verilerine göre başvurucuya ödenmesi gereken 985,76 TL kıdem tazminatı alacağının 2016 yılı Nisan ayı itibarıyla değer kaybını telafi edecek fark ile birlikte ödenmesi gerekecek bedel 3.869 TL'dir. Diğer taraftan başvurucunun alacağı için mevduata uygulanacak en yüksek faiz oranının esas alındığı da belirtilmelidir. Dolayısıyla başvuru tarihi (2022 yılı) itibarıyla bireysel başvuruya konu edilen değerin objektif anlamda önemli bir miktar olarak görülemeyeceği değerlendirilmiştir. Öte yandan mevduata uygulanacak en yüksek faiz oranıyla birlikte kıdem tazminatı hükmedilmesine rağmen başvurucunun içinde bulunduğu kişisel koşullara göre kendisine ciddi anlamda zarar verdiği veya kendisi için ne denli önemli olduğu hususunda herhangi bir açıklamasının olmadığı belirtilmelidir.

12. Sonuç olarak somut olayda başvurunun Anayasa'nın yorumlanması ve uygulanması açısından önem taşımadığı gibi başvurucunun da önemli bir zarara uğramadığı anlaşılmaktadır.

13. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABBAS KARAKOYUN

B. No: 2022/109316 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/109316

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABBAS KARAKOYUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/109316)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Abbas KARAKOYUN

Vekili : Av. Zahit BANDEOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari para cezasının iptal edilmesi talebiyle sulh ceza hâkimliğine yapılan başvuruda karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Aşkale İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğüne koyunların küpe numaraları üzerinden usulsüzlük ve sahtecilik yapıldığı hususunda ihbarda bulunulması üzerine Aşkale İlçe Jandarma Komutanlığı ve Aşkale İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü personellerince ilgili yerde araştırma ve tespitlerde bulunulmuştur.

3. Aşkale İlçe Jandarma Komutanlığı ve Aşkale İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü personellerince söz konusu alandaki beş adet sürünün evrakının bulunduğu, başvurucuya ait olduğu tespit edilen koyunların içinde bulunduğu sürünün evraklarının bulunmadığı, alanda bulunan küçükbaş hayvanların veteriner sağlık raporu olmadan sevksiz olarak geldiği, hayvanların sayısının drone ile tespit edilerek fotoğraflarının çekildiği, sürüden örnekleme olarak küpe numaralarının alındığı hususlarını içeren tutanak 27/7/2022

tarihinde imza altına alınmıştır.

4. Aşkale İlçe Jandarma Komutanlığı ve Aşkale İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü personellerince 27/7/2022 tarihinde tutulan diğer bir tutanakta ise örnekleme yoluyla küpe numaraları alınan ve drone ile görüntülenerek kaydedilen sürünün M.T.K. tarafından otlatıldığı, ilgili kişinin kulak küpelerinin tespitinde ve tahliye kararı verilen sürülerin tahliyesinde kolaylık sağlamadığı belirtilmiştir.

5. Aşkale İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, tutanaklar ve drone görüntüsü doğrultusunda başvurucu hakkında 2/8/2022 tarihli idari yaptırım karar tutanağı ile 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 36. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca tespit edilen 836 küçükbaş hayvanın veteriner sağlık raporlarının bulunmadığı gerekçesiyle 158.004 TL para cezası uygulanmasına karar vermiştir. İdari Yaptırım Tutanağı, başvurucuya 9/8/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir.

6. Başvurucu vekili, İdari Yaptırım Tutanağı'nın iptali amacıyla 22/8/2022 tarihli dilekçesiyle Aşkale Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) başvuruda bulunmuştur. Başvuru dilekçesinde özet olarak başvurucunun gerçekte 367 adet koyununun bulunduğunu, başvurucuya devlet tarafından 367 adet koyun için destek ödemesi yapıldığını, bu durumun Çermik İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğüne müzekkere yazılarak ortaya çıkacağını, idari yaptırım kararının usul ve yasaya aykırı olduğunu, tutanak ve drone görüntülerinin başvurucuya tebliğ edilmediğini ileri sürmüştür. Ayrıca başvuru dilekçesine 27/5/2022 tarihli başvurucunun tarımsal destekleme aldığı para miktarına ilişkin banka dekontunu eklemiştir. Hâkimlik 5/9/2022 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda idari yaptırıma konu bilgi ve belgelerin Aşkale İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünden istenilmesine karar verilmiştir.

7. Aşkale İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü dosyaya sunduğu müzekkere cevabında dayanak belgeleri dosyaya ibraz etmiştir. Bu kapsamda İdari Yaptırım Karar Tutanağı, tebligat belgesi, olaya ilişkin rapor ve tutulan tutanaklar, şikâyet dilekçeleri, drone görüntüsü, başvurucuya ilişkin işletme tescil belgesi, tespit edilen küpe numaralarının başvurucuya ait olduğuna dair tespite ilişkin belge dosya kapsamına sunulmuştur.

8. Hâkimlik, dosya üzerinden yapılan inceleme neticesinde 7/10/2022 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"... Dosya üzerinde yapılan inceleme sonucunda; her ne kadar itiraz eden hakkında uygulanan itirazına konu ceza tutanağının iptalini talep etmiş ise de; Kararına itiraz edilen kurum vekilince dosyaya ibraz edilen itiraza konu ceza tutanağına gerekçe ihlale konu olay sebebiyle görevlilerce tutulan rapor, tespit edilen koordinatlar ve tüm bilgi ve belgeler bir bütün halinde değerlendirildiğinde görevli personellerce itiraz edenin itirazına konu ceza tutanağına gerekçe ihlalin yapıldığının tespit edildiği, itiraz eden vekili tarafından resmi belge niteliğine haiz ihlal tespit tutanağının aksini ispatlar mahiyette somut delil sunulmadığı, itiraz eden itirazını herhangi bir somut ve yasal gerekçeye dayandırmadığı, kurum tarafından dosyaya ibraz edilen tutanakta kabahatin işlendiğinin sabit olduğu bu haliyle görevli personel tarafından mevzuata uygun olarak düzenlenen kabahat tutanağı üzerine itiraz eden hakkında idari para cezası tahakkuk ettirildiği anlaşıldığından itirazın reddine karar vermek gerekmiş... "

9. Başvurucu vekili karara karşı itiraz dilekçesinde kararın usul ve yasaya aykırı olduğunu, tutanak ve drone görüntülerinin başvurucuya tebliğ edilmediğini, kararın yeterli gerekçeyi

içermediğini, Çermik İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğüne müzekkere yazılarak kaç adet küçükbaş hayvan için destekleme aldığının sorulmadığını ileri sürmüştür. Erzurum Sulh Ceza Hâkimliği 30/11/2022 tarihli kararıyla yapılan itirazı kesin olarak reddetmiştir.

10. Başvurucu vekili, nihai hükmü 5/12/2022 tarihinde öğrenmiş ve 21/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu, karar sonucuna etki edecek esaslı iddialara gerekçede yer verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

17. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1.B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

18. Somut olayda başvurucuya ait küçükbaş hayvanların veteriner sağlık raporlarının bulunmadığı gerekçesiyle başvurucu hakkında idari para cezası düzenlenmiştir. Sulh Ceza Hâkimliği; itiraza ilişkin incelemesinde itiraz eden vekili tarafından resmî belge niteliğini haiz İhlal Tespit Tutanağı'nın aksini ispatlar mahiyette somut delil sunulmadığı, itiraz edenin itirazını herhangi bir somut ve yasal gerekçeye dayandırmadığı gerekçesiyle kabahatin işlendiğinin sabit olduğuna karar vermiştir (bkz. § 8). Başvurucu ise Çermik İlçe

Tarım ve Orman Müdürlüğüne müzekkere yazılarak kaç adet küçükbaş hayvan için destekleme aldığının sorulmadığını ileri sürmüştür (bkz. § 9).

19. Başvurucunun aşamalardaki itirazlarına göre ayrı ve açık yanıt verilmesini beklediği olgu, idari para cezasına konu olayda başvurucunun gerçekte sahip olduğu toplam küçükbaş hayvan sayısına ilişkindir. Zira idari para cezası hayvan sayısına bağlı olarak düzenlenmiştir.

20. Somut olayda tutulan tutanaktan başvurucunun sürüsünün bulunduğu alanda başka sürülerin de bulunduğu anlaşılmaktadır. Yine ilgili personeller tarafından başvurucuya ait olduğu kabulüyle işlem yapılan hayvanların tamamının küpe numaraları alınmamış, örnekleme yoluyla ceza kesilenden daha az sayıda hayvanın küpe numarası tutanağa geçirilmiştir (bkz. § 3). Diğer yandan başvurucu gerçekte sahip olduğu küçükbaş hayvan sayısının ceza kesilen hayvanların sayısından daha az olduğu iddiasına ilişkin tarımsal destekleme aldığı para miktarını içeren dekont örneğini dosya kapsamına sunmuştur (bkz. § 6). Başvurucunun iddiasını destekleyebilecek mahiyette itirazlar sunulmasına rağmen Sulh Ceza Hâkimliğince bu hususlar gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışılmamış ve başvurucunun iddialarına cevap verilmemiştir. Sonuç olarak yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında -somut olayın özel koşullarında- Hâkimlik ve itiraz mercilerinin davanın sonucuna etkili hususlar hakkında yeterli bir yanıt vermediği anlaşılmaktadır.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

22. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden, kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği şikâyeti hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu, yeniden yargılama yapılması ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1.B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

26. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Adil yargılanma hakkına ilişkin diğer ihlal iddiaları ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Aşkale Sulh Ceza Hâkimliğine (D. İş 2022/250) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminata ilişkin talebinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Ö.Y.

B. No: 2023/5024 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/5024

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Ö.Y. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/5024)

Karar Tarihi: 9/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 2/4/2026 - 33212

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RESEN GİZLİLİK KARARI VERİLDİ

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Ö.Y.

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tehlikelilik hâli bulunmayan akıl hastasının koruma amacıyla özgürlüğünün kısıtlanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun babası M.Y. 11/11/2022 tarihinde verdiği dilekçeyle akıl hastası olduğunu iddia ettiği başvurucunun kendisini ve ailesini tehdit ettiğini belirterek tedavi altına alınmasını istemiştir.

3. Ardahan Sulh Hukuk Mahkemesi (Sulh Hukuk Mahkemesi) 11/11/2022 tarihinde düzenlediği tensip zaptı ile söz konusu başvurunun 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 432. maddesinde öngörülen koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanması talebini içerdiğini belirtmiştir. Bu kapsamda başvurucunun hastaneye sevki ile hakkında sağlık kurulu raporu düzenlenmesinin istenmesine, toplum tarafından tehlike oluşturan davranışlarının bulunup bulunmadığının araştırılması için kolluğa yazı yazılmasına ve tedavi amacıyla bakım kurumuna yerleştirilmesinin uygun olup olmadığı hususunda sosyal inceleme raporu alınmasına karar vermiştir.

4. Başvurucunun beş altı yıl önce ayrıldığı köyde yapılan araştırma sonrası kollukça düzenlenen 14/11/2022 tarihli yazıda başvurucunun köyde yaşayanlara küfrettiğinin, aynı evde yaşadığı diğer bireyleri rahatsız ederek korkuttuğunun ve davranışlarının normal olmadığının ilgililerce beyan edildiği bildirilmiştir.

5. Başvurucu 28/11/2022 tarihinde sunduğu dilekçede akıl hastası olmadığını, kimseye zarar vermediğini, tehlikelilik hâli bulunmadığını, ailesinin kendisine baskı uyguladığını ve özgürlüğünü kısıtlamak istediklerini bildirmiştir.

6. 20/12/2022 tarihinde Ardahan Devlet Hastanesi nezdinde ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanları ve nöroloji uzmanından müteşekkil heyet tarafından düzenlenen raporda başvurucunun şizofreni olduğu, ruhsal açıdan kendi işlerini görecek güce sahip olmadığı, başkalarının yardımına ve bakımına ihtiyacı olduğu, bağımsız, sağlıklı karar vermeye yetkili olmadığı, hastalığının sürekli olduğu, hâlihazırda kurum gözetimine alınmasının (kuruma kapatılmasının) gerekmediği, mahkemece dinlenmesinde yarar bulunmadığı ifade edilmiştir.

7. 30/12/2022 tarihli sosyal inceleme raporunda başvurucunun kendi ihtiyaçlarını karşılayabildiği, şizofreni tanısıyla tedavi gördüğü, bunun için ilaç kullandığı ifade edilmiştir. Raporda başvurucunun suç işleme ihtimalinin ve saldırgan davranışlarının olduğu, ailesini tehdit ettiğinin öğrenildiği belirtilmiştir. Söz konusu raporda başvurucunun babası olan ve aynı zamanda 4721 sayılı Kanun uyarınca koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanması talebinde bulunan M.Y. ile yapılan görüşmeye dayanıldığı anlaşılmıştır. Adli destek görevlisi tarafından düzenlenen raporda sonuç olarak başvurucunun toplum açısından tehlike oluşturma riski barındırdığı, kısıtlı bireyin kurum bakımına alınmasının ve kurum uzmanlarının takibi sonucu durumunun tekrar değerlendirilmesinin uygun olacağı ifade edilmiştir.

8. Kolluk tarafından 2/1/2023 tarihinde düzenlenen tutanakta başvurucunun toplum tarafından tehlike oluşturan eylemleri olmadığının, zaman zaman ailesi ile tartışma yaşadığının tespit edildiği belirtilmiştir.

9. Başvurucunun da hazır bulunduğu ve beyanlarını sunduğu 4/1/2023 tarihli duruşmada 4721 sayılı Kanun'un 432. ve devamı maddeleri uyarınca başvurucunun koruma amacı ile özgürlüğünün kısıtlanmasına karar verilmiştir. Başvurucunun vesayet altına alınmasına ilişkin yargılamaya ve ilgili dosyada temin edilen, başvurucunun hastalığının alevlenme dönemlerinde başkalarının emniyetini tehdit edebileceğine ilişkin olarak üç psikiyatri uzmanı tarafından verilen rapora atıf yapıldığı gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Tüm dosya kapsamı bir bütün halinde inceleniğinde; Mahkememizin 2010/106 E sayılı dosyası ile tedavisi istenilen [Ö.Y.nin] şizofreni hastalığı nedeniyle TMK madde 405 uyarınca vesayet altına alındığı, dosyada alınan raporda hastalığının alevlenme dönemlerinde başkalarının emniyetini tehdit edebileceği ve bu dönemlerde muhafaza altına alınmasının gerekli olduğunun belirtildiği, mahkememizce hazırlatılan Sosyal İnceleme Raporu da dikkate alındığında tedavisi istenilen [Ö.Y.nin] TMK 432. Maddesi gereğince gözlem altına alınarak tedavisinin yapılmasının kendisi ve çevresinin güvenliği için uygun olacağı, ayrıca kişinin çevresine getirdiği külfet de dikkate alındığında kişinin TMK 432. Maddesi gereğince tedavisinin yapılması için kuruma yerleştirilmesinin uygun olacağı anlaşıldığından talebin kabulüne dair aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.

HÜKÜM:Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere;

1-Talebin KABULÜNE, TMK 432. maddesi ve devamı maddeleri gereğince, ... Kimlik

Numaralı [Ö.Y.nin] koruma amacı ile özgürlüğünün kısıtlanarak Elazığ Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde TEDAVİ OLMASINA,

2-Karardan bir örneğin gereğinin ifası için Ardahan Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine,

3-Kısıtlının sağlık durumunun düzelmesi halinde derhal hastaneden ayrılışının yapılmasının ihtarına... [karar verildi.]"

10. Ardahan 1. Asliye Hukuk Mahkemesi (Asliye Hukuk Mahkemesi) 9/1/2023 tarihinde Sulh Hukuk Mahkemesi kararına yapılan itirazın kesin olarak reddine karar vermiştir.

11. Başvurucu, nihai kararı 11/1/2023 tarihinde öğrendikten sonra 12/1/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Elâzığ Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesinin düzenlediği 28/2/2023 tarihli raporda koruma ve tedavi altına alınan başvurucunun uygulanan tedavi sonunda sosyal şifa bulduğu, hâlihazırda toplum açısından tehlikeliliğinin önemli derecede ortadan kalktığı ve taburcu edilebileceği belirtilmiştir.

13. Komisyon, adli yardım talebinin kabulüyle başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

14. Başvurucu, tehlikelilik hâli olmamasına rağmen koruma amacıyla özgürlüğünün kısıtlanmasına karar verilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede konuya ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

15. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, devletin bireylerin özgürlüğüne keyfî olarak müdahale etmemesini güvence altına alan temel bir haktır (Erdem Gül ve Can Dündar [GK], B. No: 2015/18567, 25/2/2016, § 62).

18. Anayasa’nın 19. maddesinin birinci fıkrasında herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak ortaya konmuş, ikinci ve üçüncü fıkralarında da şekil ve şartları kanunda gösterilmek kaydıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının kısıtlanması ancak Anayasa’nın anılan maddesinde belirlenen durumlardan herhangi birinin varlığı hâlinde söz konusu olabilir (Murat Narman [2. B.], B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 42).

19. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik bir müdahale, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin ölçütlerin belirlendiği Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 19. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve tutuklama tedbirinin niteliğine uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddelerinde

belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (Halas Aslan [1. B.], B. No: 2014/4994, 16/2/2017, §§ 53, 54).

20. Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceği hükme bağlanmıştır. Öte yandan Anayasa'nın 19. maddesinde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının sınırlanabileceği durumların şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi kuralına yer verilmiştir. Anayasa'nın 13. maddesiyle tüm temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin getirdiği kanunilik şartını, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden 19. maddede ayrıca belirttiği görülmüştür. Bu bağlamda birbirleriyle uyumlu olan Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri uyarınca kişilerin fiziksel özgürlüğüne yönelen müdahalenin kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur. Buradaki kanun, şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şeklî manada kanun ise Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir (Muhammed Neşet Girasun [2. B.], B. No: 2017/22254, 2/6/2020, § 45). Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının sınırlanabileceği durumların şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi şeklindeki genel kural uyarınca ulusal hukukta yer alan esas ve usule ilişkin kurallara uyulması gerekir. Bu bakımdan kanunda kişinin özgürlüğünden mahrum bırakılmasına ilişkin koşulları açık ve belirli şekilde tanımlanmalı, kanun ve uygulanması öngörülebilir olmalı ve kanun keyfîliğe karşı uygun bir koruma sağlamalıdır (Mustafa Karaca [GK], B. No: 2020/15967, 20/5/2021, § 46).

21. Anayasa'nın 13. maddesine göre kişilerin fiziksel özgürlüğüne yönelen müdahalenin hukuka uygun olduğundan bahsedilebilmesi için Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanması gerekir. Kişilerin fiziksel hürriyetlerini güvence altına alan Anayasa'nın 19. maddesinin kişi hürriyetinin kısıtlanmasına imkân tanıdığı durumlardan biri de maddenin ikinci fıkrasında "toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastasının bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi" olarak belirlenmiştir.

22. Anayasa Mahkemesinin E.T. ([2. B.], B. No: 2022/91835, 25/6/2025) başvurusunda 4721 sayılı Kanun'un 432. maddesi uyarınca koruma nedeniyle özgürlüğün kısıtlanmasının Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen ve kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahale edilmesine izin verilen durumlardan biri olduğu ifade edilmiştir. Kararda toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastasının bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi amacıyla tutulmasına ilişkin ilkeler belirlenmiştir. Buna göre kişinin -aciliyet arz eden hâller dışında- akıl hastalığının denetime elverişli, güvenilir ve güncel bir hekim raporu ile sabit olması, özgürlüğünün kısıtlanmasının zorunlu olduğu hâllerin söz konusu olması, tutma boyunca bu sebeplerin ve tespitlerin mevcut olması gerekmekle birlikte tutma kararı mevzuat tarafından gösterilen kurallara uygun olarak alınmalı ve tutma da mevzuata uygun olarak gerçekleştirilmelidir.

23. Somut olayda 20/12/2022 tarihinde ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanları ve nöroloji uzmanından müteşekkil heyet tarafından düzenlenen raporda başvurucunun şizofreni olduğu, bağımsız ve sağlıklı karar vermeye ehil olmadığı, akıl hastalığının süreklilik arz ettiği ifade edilmiştir (bkz. § 6). Bu kapsamda başvurucunun akıl hastalığının objektif, denetime elverişli, güvenilir ve güncel bir hekim raporu ile tespit edildiği anlaşılmıştır.

24. İkinci olarak somut olayda başvurucunun akıl hastalığının özgürlüğünün kısıtlanmasını

zorunlu kılması şartının varlığına bakılmalıdır. Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından verilen kararda başvurucu hakkında düzenlenen kolluk tutanakları, sosyal inceleme raporu ile vesayet kararına esas teşkil eden ve başvurucunun hastalığının alevlenme döneminde toplum için tehlike teşkil ettiğine ilişkin rapora atıfla başvurucunun koruma amacıyla özgürlüğünün kısıtlanmasına karar verildiği görülmüştür (bkz. § 9). Bu hususun yanı sıra Elâzığ Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesince başvurucunun tedavisi sonrası toplum açısından tehlikeliliğinin önemli derecede ortadan kalktığına ilişkin olarak düzenlenen 28/2/2023 tarihli rapor kararda yapılan tespitler ile birlikte ele alındığında Sulh Hukuk Mahkemesinin başvurucunun toplum açısından tehlike arz ettiği yönündeki sonuca ulaşmasında bariz bir takdir hatası ve keyfîlik bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

25. Son olarak Elâzığ Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesince düzenlenen 28/2/2023 tarihli rapora göre başvurucunun koruma amacıyla özgürlüğünün kısıtlanmasının tedavisinden sonra sosyal şifa bulmasının ve toplum açısından tehlikelilik hâlinin ortadan kalkmasının ardından taburcu edilmesiyle sona erdiği anlaşılmıştır (bkz. § 12).

26. Tüm bu değerlendirmeler ışığında koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanmasına ilişkin kararın alınmasına ve tutmanın infazına ilişkin usuli sürece dair şikâyeti bulunmayan başvurucunun koruma amacıyla özgürlüğünün kısıtlanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin RESEN GİZLİ TUTULMASINA,

B. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. 2/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYTEN ÖZTÜRK

B. No: 2023/10860 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/10860

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYTEN ÖZTÜRK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/10860)

Karar Tarihi: 9/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 10/2/2026 - 33164

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : Ayten ÖZTÜRK

Vekili : Av. Nazan Betül VANGÖLÜ KOZAĞAÇLI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, daha önceden kaldırılan ancak kapatılmayan eski tarihli yakalama kaydına istinaden yakalanarak gözaltına alınan kişinin hukuka aykırı yakalama ve gözaltı iddiasıyla açtığı tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Soruşturmaya İlişkin Süreç

2. 21/1/2009 tarihinde başvurucu hakkında tasarlayarak öldürme ve anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçlarından yakalama kararı çıkarılmıştır. Yakalama kayıtları 25/1/2018 tarihinde kaldırılmasına rağmen İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Yakalama Bürosu kayıtlarında aktif olarak görünmeye devam etmiştir.

3. Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı'na göre başvurucu 10/6/2021 günü saat 21.00'de başka bir suçtan tutuklu bulunduğu ceza infaz kurumundan tahliyesi sonrasında, daha önce kaldırılmasına rağmen aktif olarak görünen yakalama kaydına istinaden yakalanmış ve gözaltına alınmıştır. 11/6/2021 tarihinde İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi; başvurucunun

gözaltında tutulduğu İlçe Jandarma Komutanlığına başvurucu hakkındaki yakalama emrinin 25/1/2018 ve 10/6/2021 tarihlerinde kaldırıldığını, başvurucu hakkında yakalama kaydı bulunmadığını bildirmiştir.

4. Sevk/Serbest Bırakma Tutanağı'na göre başvurucu 11/6/2021 günü saat 16.30'da gözaltından çıkarılmıştır. Genel adli muayene raporuna göre 11/6/2021 günü saat 17.04'te başvurucunun gözaltından çıkış muayenesi yapılmıştır.

B. Tazminat Davasına İlişkin Süreç

5. Başvurucu; kaldırılan eski tarihli yakalama kaydına binaen 10/6/2021 tarihinde gözaltına alınıp 11/6/2021 tarihinde serbest bırakıldığını, 21 saat haksız olarak gözaltında kaldığını ifade ederek 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca 23/6/2021 tarihinde Hatay 1. Ağır Ceza Mahkemesinde tazminat davası açmıştır.

6. 18/1/2022 tarihinde Hatay 1. Ağır Ceza Mahkemesi, başvurucunun dava tarihi itibarıyla İstanbul'da ikamet etmesi sebebiyle yetkisizlik kararı vererek dosyayı İstanbul Ağır Ceza Mahkemesine göndermiştir.

7. İstanbul 36. Ağır Ceza Mahkemesi 11/5/2022 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Davacının yargılandığı İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi 10/06/2021 tarih 2014/105 Esas 2021/105 Karar sayılı dosyasında mahkumiyet ve red kararları verildiği , dosyanın istinaf incelemesinden geçtiği ancak henüz dosyanın kesinleşmediğinin anlaşıldığı , CMK 'nın 142/1 maddesi uyarınca tazminata konu eylem ve işlemler için tazminat davası açılabilmesinin karar veya hükmün kesinleşmesine bağlı kılındığı söz konusu düzenlenen emredici hüküm olduğu manevi tazminat talebine ilişkin dava şartının oluşmadığı anlaşıldığından davacı Ayten ÖZTÜRK'ün manevi tazminat talebinin reddine karar verilmiştir..."

8. Davanın reddine ilişkin karara karşı başvurucu, istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf kanun yoluna başvuru dilekçesinde; söz konusu taleplerinin 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine dayandığını, bu talepleri yönünden asıl davanın sonuçlanmasına gerek olmadığını belirtmiştir.

9. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 19. Ceza Dairesi 11/1/2023 tarihinde istinaf başvurusunun esastan kesin olarak reddine karar vermiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 20/1/2023 tarihinde öğrendiğini bildirmiş olup 3/2/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

C. Ceza Davasına İlişkin Süreç

12. 2/2/2009 tarihli iddianameyle başvurucunun tasarlayarak öldürme ve anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçlarından cezalandırılması talebiyle kamu davası açılmıştır.

13. Başvurucu, silahlı terör örgütü kurma veya yönetme suçundan 31/8/2018 tarihinde tutuklanmış; 10/6/2021 tarihinde tahliye edilmiştir.

14. 10/6/2021 tarihinde başvurucu hakkında anılan suçlardan mahkûmiyet hükmü

kurulmuştur. 27/1/2022 tarihinde başvurucunun istinaf talebinin düzeltilerek reddine karar verilmiştir. 3/7/2024 tarihli temyiz incelemesinde, mahkûmiyet hükmünün düzeltilerek onanmasına karar verilerek başvurucu hakkındaki mahkûmiyet hükmü kesinleşmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu; kaldırılan eski tarihli yakalama kaydına dayanılarak yakalanması ve gözaltına alınması sonrasında açtığı tazminat davasının ceza yargılamasının derdest olmasından dolayı reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki şikâyetlerini tekrar etmiştir.

17. Başvurucunun iddialarının özü, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca açılan tazminat davasının dosyanın istinaf incelemesinden geçtiği ancak kesinleşmediği, tazminata konu eylem ve işlemler için tazminat davası açılabilmesinin kararın veya hükmün kesinleşmesine bağlı kılındığı gerekçesiyle reddedilmesine ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

20. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

21. Yargıtay 12. Ceza Dairesi 5271 sayılı Kanun uyarınca tazminat davası açan kişinin kanuni gözaltı süresi içinde hâkim önüne çıkarılıp çıkarılmadığının saptanmasının yürümekte olan ceza davasının esasıyla herhangi bir ilgisi bulunmadığı gibi talep konusunda karar verilmesi için de davanın esası hakkında karar verilmesine de gerek bulunmadığını ifade etmektedir (Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 14/12/2015 tarihli ve E.2014/19906,

K.2015/19237 sayılı; 13/1/2025 tarihli ve E.2024/2627, K.2025/347 sayılı; 8/7/2024 tarihli ve E.2022/2660, K.2024/3743 sayılı kararları).

22. Başvurucu; tazminat davasına ilişkin dava dilekçesi ile istinaf kanun yoluna başvuru dilekçesinde 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca tazminat taleplerinin bulunduğunu açıkça belirtmiştir (bkz. §§ 5, 8). Ağır Ceza Mahkemesi tarafından ceza davasının kesinleşmediği, dosyanın istinaf incelemesinden geçtiği ancak henüz dosyanın kesinleşmediğinin anlaşıldığı, 5271 sayılı Kanun'un 142. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca tazminata konu eylem ve işlemler için tazminat davası açılabilmesinin karar veya hükmün kesinleşmesine bağlı kılındığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir (bkz. § 7).

23. Sonuç olarak başvurucunun tazminat davasında açık ve somut bir şekilde ileri sürdüğü iddialar, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından ilgili ve yeterli gerekçe ile karşılanmamıştır. Bu eksikliğin istinaf incelemesi sırasında da telafi edilmediği görülmüştür. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

25. Öte yandan yukarıda ulaşılan sonuca bağlı olarak başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının incelenmesi gerekli görülmemiştir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 30.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

29. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden İNCELEME YAPILMASINA GEREK OLMADIĞINA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 36. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2022/77 ve K.2022/183) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 19. Ceza Dairesine (E.2022/2835, K.2023/41) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

E.A.

B. No: 2023/13300 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/13300

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

E.A. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/13300)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Muhammed Cemil KANDEMİR

Başvurucu : E.A.

Vekili : Av. Hasan Alperen AKBAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu görevlisi olan başvurucunun sosyal medya hesabı üzerinden yaptığı paylaşım nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, başvuruya konu olayların yaşandığı tarihte İstanbul'da Vergi Müfettişi olarak görev yapmaktadır. Başvurucu bir sosyal medya platformunda "Vergi Müfettişleri" isimli grupta COVID-19 kapsamında alınan tedbirler nedeniyle uzaktan çalışma ile ilgili Vergi Müfettişlerine gönderilen 25/3/2020 tarihli yazıyı eleştiren bir paylaşım yapmıştır. Başvurucu hakkında söz konusu paylaşım nedeniyle disiplin soruşturması başlatılmıştır. Söz konusu paylaşım şöyledir:

"Uyarıda göze çarpan ve detaylandırılmayan hususlar ise şu şekildedir; 1-) Vdk bis ve eybs sistemlerine giriş yapmadan önce traş olup takım elbise giyecekmiyiz? 2-) Vdk bis ve eybs sistemlerine geç giriş yapmamız durumunda ya da gün içerisinde vdkbs ve eybs sistelerini birkaç saat kapatığp evde tv izlemeye başladığımızda saatlik izin kullanacak mıyız? 3-) Vdk

bis ve eybs akşam saat 17.00 dan sonra yapılan girişler mesaiden sayılacak mı? 4-) Vdk bis ve eybs açıkken müfettişin iş mi yaptığı yoksa iş dışında farklı bir konuyla mı ilgilendiği nasıl denetime tabi tutulacak. Görüntülü arama ya da evimize kamera yerleştirme gibi daha ileri tekniklerle kontrol yapılması gibi bir husus gündemde bulunmakta mıdır?"

3. Başvurucu, disiplin soruşturması kapsamında sunduğu savunmasında COVID-19 salgını kapsamında alınan tedbirler nedeniyle uzaktan çalışma ile ilgili kişisel görüşlerini ifade ettiğini, kabul edilebilir eleştiri sınırları içerisinde kalan paylaşımının devlet memurunun vakarına yakışmayan tutum olarak değerlendirilemeyeceğini ileri sürmüştür. Soruşturma sonucunda; başvurucunun yaptığı paylaşımda devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunduğu belirtilmiştir. Başvurucunun 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (e) alt bendi uyarınca "Devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışlarda bulunduğu" gerekçesiyle uyarma cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Başvurucunun anılan karara karşı yaptığı itiraz, disiplin kurulu tarafından reddedilmiştir.

4. Başvurucu, hakkında tesis edilen disiplin cezasının iptali istemiyle dava açmıştır. İstanbul 4. İdare Mahkemesi (Mahkeme) davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"11. Dosyada mevcut soruşturma raporu ve eki belgeler ile davacının savunmasının incelenmesinden; davacının söz konusu paylaşımları yaptığı tarihte Anadolu Grup Başkanlığı'na bağlı olarak görev yaptığı, katılımcısı olduğu 'VDK 5. PROMOSYON' isimli Whatsapp sosyal medya grubunda Maltepe KOÖM Grup Başkanlığının COVID-19 kapsamında alınan tedbirler nedeniyle uzaktan çalışma ile ilgili Vergi Müfettişlerine göndermiş olduğu 25.03.2020 tarih ve E.10766 sayılı 'Kamu Çalışanlarına Yönelik İlave Tedbirler' konulu yazısının ve eki 22.03.2020 tarih ve 2020/4 sayılı 'COVID-19 Kapsamında Kamu Çalışanlarına Yönelik İlave Tedbirler' konulu Cumhurbaşkanlığı Genelgesi kapsamında Grup Başkanlığınca belirlenen ilkeler ile uyulacak esasların belirlenmesine ilişkin yazıya dair iki paragrafın kesilerek grup içinde Maltepe grubuna gönderilen yazı olduğu belirtilerek paylaşıldığı, bunun üzerine anılan Whatsapp grubunda paylaşılan yazı üzerinden sistemi eleştiren yorumlar yapıldığı, davacının da 'Arkadaşlar Facebook vergi müfettişleri grubunda paylaştım bu gönderiyi orada yorumlarınızla duruma tepki göstermenizi rica ediyorum' şeklinde paylaşım yaparak yaptığı paylaşımın etkileşimin çoğaltılması yönünde tavır sergilediği, akabinde 'Arkadaşlar şu an Maltepe grup başkanı beni aradı facebooktaki paylaşımı kaldır beni ara diyip telefonu yüzüme kapattı' şeklinde paylaşım yaptığı, bahsi geçen 'Vergi Müfettişleri' isimli Facebook sosyal medya grubunda ise yine davacı tarafından daha önce Whatsapp grubuna fotoğraf şeklinde atılan COVID-19 kapsamında alınan tedbirler nedeniyle uzaktan çalışma ile ilgili Vergi Müfettişlerine Maltepe Grup Başkanlığınca gönderilen 25.03.2020 tarih ve E.10766 sayılı yazının paylaşılarak 'Uyarıda göze çarpan ve detaylandırılmayan hususlar ise şu şekildedir; 1-) Vdk bis ve eybs sistemlerine giriş yapmadan önce traş olup takım elbise giyecekmiyiz? 2-) Vdk bis ve eybs sistemlerine geç giriş yapmamız durumunda ya da gün içerisinde vdkbs ve eybs sistelerini birkaç saat kapatığp evde tv izlemeye başladığımızda saatlik izin kullanacak mıyız? 3-) Vdk bis ve eybs akşam saat 17.00 dan sonra yapılan girişler mesaiden sayılacak mı? 4-) Vdk bis ve eybs açıkken müfettişin iş mi yaptığı yoksa iş dışında farklı bir konuyla mı ilgilendiği nasıl denetime tabi tutulacak. Görüntülü arama ya da evimize kamera yerleştirme gibi daha ileri tekniklerle kontrol yapılması gibi bir husus gündemde bulunmakta mıdır?' şeklinde Whatsapp grubuna gelen yorumları da derleyerek eleştirel yorumlarda bulunduğu

görülmüştür.

12. Olayda, gerek dosyada mevcut paylaşımların incelenmesinden, gerekse de davacının bu paylaşımları yaptığının soruşturma kapsamında verdiği kendi savunması ile de ikrar ettiğinin görülmesinden, davacının anılan paylaşımlarının Devlet memurunun vakarına yakışmayan tutum ve davranışlar içerdiğinin sübuta erdiği anlaşılmıştır.

13.Bu durumda; her ne kadar davacı tarafından Whatsapp grubunda başkaları tarafından yapılan yorumların Facebook üzerinden paylaşıldığı ifade edilse de anılan paylaşımları kendi ifadesi olduğu izlenimi vererek herhangi bir alıntı yapılmadan sosyal medyaya taşıdığı ve yapılan paylaşımların Devlet memurunun vakarına yakışmayan tutum ve davranışlar içerdiği sabit olduğundan davacının fiili ile uyumlu ve orantılı olarak 'Uyarma' disiplin cezası ile tecziye edilmesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı..."

5. Başvurucu, bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge İdare Mahkemesi başvurucunun istinaf talebini kesin olarak reddetmiştir.

6. Başvurucu nihai kararı 24/1/2023 tarihinde öğrendikten sonra 22/2/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; COVID-19 kapsamında çalışma şartlarına ilişkin yazının bir kısmının kırpılarak kendisinin de üyesi olduğu vergi müfettişleri ve vergi müfettiş yardımcılarından oluşan bir sosyal medya grubunda paylaşıldığını, bu yazı hakkında grupta mizahi paylaşımlar yapıldığını, bu eleştiri ve yorumlara birtakım ilaveler yaptığı metni -sadece aktif olarak çalışan vergi müfettişlerinin üyesi olduğu ve paylaşımların sadece grup üyelerince görülebildiği- başka bir sosyal medya grubunda paylaştığını belirtmiştir. Başvurucu, kullandığı hangi ifadenin devlet memurunun vakarına yakışmadığının açıklanmaması ve idarenin paylaşımı kaldırmasını istemesi üzerine kaldırdığının dikkate alınmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, disiplin cezası almasına sebep olan paylaşımdan çok daha ağır paylaşımları yapanlara disiplin cezası verilmemesi ve disiplin cezası öncesinde yeterli savunma imkânı tanınmaması nedeniyle silahların eşitliği ilkesinin, hakaret ve iftira içermeyen kurumsal imajı ve saygınlığı zedelemeyen mizahi paylaşımları nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmasının ifade özgürlüğü ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Başvurucunun hak ihlali iddialarının bir bütün hâlinde Anayasa'nın 26. maddesinde koruma altına alınan ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Başvurucunun yaptığı sosyal medya paylaşımıyla devlet memuru vakarına yakışmayan

tutum ve davranışta bulunduğu gerekçesiyle uyarma cezası ile cezalandırılmasının ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu değerlendirilmiştir. İfade özgürlüğüne yapılan müdahalenin dayanağı olan 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin birinci fıkrasının A bendinin (e) alt bendinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır. Müdahalenin devlet memurunun itibar ve güveninin sağlanmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacını taşıdığı değerlendirilmiştir. İfade özgürlüğüne yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007; Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72). Bu itibarla müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğu yönünden inceleme yapılacaktır.

13. Somut olayda başvurucunun yaptığı sosyal medya paylaşımının devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışlardan olduğu gerekçesiyle başvurucu hakkında disiplin cezası uygulanmıştır (bkz. § 3). Yargılama mercilerince yapılan denetimde de söz konusu paylaşımın devlet memurunun vakarına yakışmayan tutum ve davranışlar içerdiği belirlemesiyle davanın reddine karar verilmiştir (bkz. § 4).

14. Anayasa Mahkemesi birçok kararında kamu görevlisinin anayasal ve yasal konumuna, tâbi olduğu statü hukukunun getirdiği ödev ve sorumlulukların temel hak ve özgürlükler karşısındaki durumuna ve kamu görevlisine uygulanan disiplin cezalarının amaç ve kapsamına ilişkin değerlendirmelerde bulunmuştur. Bununla birlikte anılan kararlarda, düşünce açıklamaları nedeniyle kamu görevlisi hakkında disiplin cezası uygulayan idarenin ve bu tür müdahalelerin hukuka uygunluğunu denetleyen yargı mercilerinin -subjektif yorumlardan kaçınmaları için- yapmaları gerekenleri belirtmiştir (benzer değerlendirmeler için bkz. Lale Çalıkoğlu [1. B.], B. No: 2018/36354, 18/10/2022, §§ 30-34).

15. Bu itibarla somut olayda başvurucunun devlet memuru vakarına yakışmayan bir paylaşımda bulunduğunun kabul edildiği de gözönüne alındığında idare ve yargı mercilerinin en azından şu değerlendirmeleri yapmaları beklenir:

i. Söz konusu olan ifade özgürlüğü olduğu için devlet memurlarının da birer birey olduğu, siyasi görüş sahibi olma, ülke sorunlarıyla ilgilenme, tercih yapma gibi sosyal yönlere sahip olma haklarının bulunduğu gözardı edilmemelidir (Hasan Güngör [2. B.], B. No: 2013/6152, 24/2/2016, § 49; Ömer Yalçın [1. B.], B. No: 2017/30798, 29/9/2020, § 27; Zeki Çınar [1. B.], B. No: 2016/3585, 12/6/2019, §§ 34, 35).

ii. Sosyal yönleri de bulunan bireyler oldukları düşünüldüğünde kamu görevlilerinin her tür düşünce açıklamasının değil statü hukukunun sağladığı itibar ve güvene veya vakara aykırılık teşkil ettiği yolunda haklı ve objektif bir kanaat uyandıran açıklamalarının kamu görevlisine duyulan güven ve itibarı sarstığı kabul edilmelidir. Dolayısıyla eylemlerin değerlendirmesinde hizmet dışında kullanılan ifadelerin dile getirildiği koşullar gözetilmeli ve yapılan ifade açıklamasının kamu görevlisinin bulunduğu konum ve üstlendiği devlet görevinin -içeriğiyle birlikte değerlendirildiğinde- itibar ve güven duygusunu sarsmaya elverişli olduğu veya vakarına yakışmadığı ortaya konulmalıdır (kamu görevlilerinin siyasi partilere yönelik sosyal medya paylaşımları yönünden yapılan değerlendirmeler için bkz. Sinan Akbulut [2. B.], B. No: 2019/1396, 2/11/2022, § 34).

iii. Bununla birlikte somut olayın koşullarında kamu görevlisinin düşünce açıklamasını kamu görevi statüsünün ve görev yaptığı alanın kendisine sağladığı unvanı dâhil herhangi bir

olanağı kullanarak yapmış ise bunun gösterilmesi gerekir (kamu görevinin niteliğine ilişkin olarak bkz. Adem Talas [GK], B. No: 2014/12143, 16/11/2017, § 47).

iv. Buna ilaveten yapılan düşünce açıklamasının kamu hizmetlerinin sürekliliğini, etkinliğini, verimliliğini ya da gereği gibi yerine getirilmesini ne şekilde etkilediğinin ve cezayı gerekli kılan -devlet organizasyonu içinde düzenin bozulması, hizmetlerin yürütülememesi gibi- sonuçların neler olduğunun veya bu tür sonuçlara neden olmasının kuvvetle muhtemel olduğunun ortaya konulması gerekir (benzer değerlendirmeler için bkz. Yasin Agin ve diğerleri [GK], B. No: 2017/32534, 21/1/2021, §§ 61, 63; Levent Tunçel [2. B.], B. No: 2017/34185, 16/3/2022, §§ 42, 44).

v. Her durumda kamu görevlisinin ödev ve sorumluluk derecesinin, bulunduğu konum ve görev yaptığı alanla bağlantılı olarak belirlenmesi gerekmektedir (Hikmet Aslan [2. B.], B. No: 2014/11036, 16/6/2016, § 55; Hasan Güngör, § 48; öğretmenler yönünden benzer değerlendirmeler için Elif Güneysu [2. B.], B. No: 2017/31733, 7/10/2021, § 54; Cem Özaydın [1. B.], B. No: 2017/26800, 13/1/2022, § § 42, 43).

vi. Hükmedilen disiplin cezasıyla kamusal önemi bulunan objektif amaca ulaşılabileceği, başka bir deyişle kamu görevlisinin cezalandırılmasının zorunlu bir sosyal ihtiyaca karşılık geldiği gösterilmeli; düşünce açıklamasının kamu görevini etkileme derecesiyle orantılı bir disiplin cezasına hükmedilmelidir (Mehmet Alanç ve diğerleri [GK], B. No: 2017/15462, 29/9/2021, § 45; Şah İsmail Harmancı [1. B.], B. No: 2018/15359, 17/11/2021, § 37; Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy [1. B.], B. No: 2018/24874, 31/3/2022, § 45).

vii. Değerlendirmelerin olabildiğince açık, spesifik ve tekil olarak yapılması gerekmektedir (bireyselleştirilmiş değerlendirme zorunluluğuna ilişkin olarak bkz. Şah İsmail Harmancı, § 41).

16. Başvurucu hakkında yürütülen disiplin soruşturması sonucunda idarece paylaşım içeriği ve yapılan yorumun devlet memurunun vakarına yakışmayan tutum ve davranış içerdiği belirtilerek başvuru konusu disiplin cezasının tesis edildiği, yargılama mercilerinin ise başvuruya konu paylaşımın devlet memurunun vakarına yakışmayan tutum ve davranış içerdiğini belirtmek dışında söz konusu kanaate nasıl ulaştığına yönelik somut bir açıklamada bulunmadığı görülmektedir. Dolayısıyla anılan mercilerin Anayasa Mahkemesinin kamu görevlisinin ifade özgürlüğüne yapılan böyle bir müdahalede uygulanmasını öngördüğü ve yukarıda sıralanan değerlendirmeleri yapmadığı anlaşılmıştır.

17. Eldeki başvuruda idare ve yargılama mercileri, disiplin cezasına konu ifadelerin neden devlet memurunun vakarına yakışmadığı, bu paylaşımın çalışma düzenini ne şekilde etkilediği ya da etkileme potansiyeli olduğu hususunda bir açıklamada bulunmamıştır. Benzer şekilde başvurucunun disiplin cezası almasına sebep olan paylaşımı sadece aktif olarak çalışan vergi müfettişlerinin üyesi olduğu kapalı bir grupta (paylaşımların sadece grup üyelerince görülebildiği bir sosyal medya hesabında) yaptığı iddiasının da yargılama mercilerince yapılan değerlendirmelerde dikkate alınmadığı, bu iddianın disiplin cezasının gerekliliği bağlamındaki etkilerinin tartışılmadığı görülmektedir.

18. Anayasa Mahkemesi, çok sayıdaki kararında ifade özgürlüğüne gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile yapılan müdahalelerin Anayasa'nın 26. maddesini ihlal edeceğini ifade etmiştir. İfade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olması gerekir

(diğerleri arasından bkz. Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 58; Bekir Coşkun, § 56; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 56; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120).

19. Yukarıdaki bilgiler dikkate alındığında değerlendirmelerinde Anayasa Mahkemesinin kabul ettiği standartları uygulamayan idare ve Mahkemenin başvurucunun bir disiplin cezası ile cezalandırılmasının zorunlu toplumsal bir ihtiyaca karşılık geldiğini ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya koyduğunun kabul edilmesi mümkün olmamıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvuruya konu demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmayan müdahalenin Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünü ihlal ettiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu yeniden yargılama yapılması ile birlikte 100.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. İhlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 4. İdare Mahkemesine (E.2022/164, K.2022/1234) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu

sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET MÜCAHİD BAŞ

B. No: 2023/24123 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/24123

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET MÜCAHİD BAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/24123)

Karar Tarihi: 9/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 2/4/2026 - 33212

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Muhammed Cemil KANDEMİR

Başvurucu : Mehmet Mücahid BAŞ

Vekili : Av. Gökşin GÜDEK UĞUR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamu görevlisinin geçici süreyle başka bir kurumda görevlendirilmesi nedeniyle sendika hakkının, bu işlemin iptali talebiyle açılan davada temin edilmesini istediği bazı belgeler toplanmadan karar verilmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. İzmit 2 No.lu Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonunda doktor olarak çalışan başvurucu 4/3/2022 tarihli işlemle 10/3/2022-10/5/2022 tarihleri arasında Hakkâri 3. Piyade Tümen Komutanlığı emrine geçici olarak görevlendirilmiştir. Başvurucu, bu işlemin iptali talebiyle dava açmıştır.

3. Kocaeli 2. İdare Mahkemesi (Mahkeme) davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, harekât ihtiyaçları gözönünde bulundurularak Türk Silahlı Kuvvetlerine sağlık hizmetleri sunulması amacıyla Sağlık Bakanlığı ile Millî Savunma Bakanlığı arasında protokol imzalandığı, ihtiyaç hâlinde sağlık personelinin idarece resen geçici olarak görevlendirilmesi hususunda idareye takdir yetkisi tanındığı, Türkiye'nin güvenliğini temin

etmek amacıyla icra edilen askerî harekâtların etkin ve verimli bir şekilde yönetilmesini sağlamak için Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından talep edilen sağlık personeli ihtiyacının karşılanması maksadıyla tesis edilen dava konusu işlemde hukuka ve mevzuata aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir.

4. Başvurucu, bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi istinaf başvurusunu reddetmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 13/3/2023 tarihinde öğrenmiş olup 30/3/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Sendika Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucu; sendika temsilcisi olduğunu çalıştığı kuruma bildirmesine rağmen geçici süreyle görevlendirildiğini, 25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nun 18. maddesi uyarınca idarenin sendika temsilcisinin işyerini sebebini açık ve kesin şekilde belirtmedikçe değiştiremeyeceğini, bu yöndeki yargı kararlarını yargılama mercilerine sunmasına rağmen bu hususa ilişkin değerlendirme yapılmadığını ileri sürerek örgütlenme özgürlüğünün ve sendika hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne ilişkin beyanında başvuru formunda ileri sürdüğü iddiaları tekrarlamıştır.

9. Somut olayda başvurucunun temel şikâyeti, geçici süreyle görevlendirilmesi işlemi nedeniyle sendika hakkının ihlal edilmesine dair olduğundan bu kısımdaki iddialarının sendika hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

10. Başvurucu 4/3/2022 tarihli işlemle geçici süreyle görevlendirilmiştir. Başvurucunun sunduğu belgelerden 8/3/2022 tarihinde Hekim ve Diğer Sağlık Çalışanları Kamu Sağlık ve Sosyal Hizmetler Sendikasına (HEKİMSEN) üye olduğu, aynı gün Sendikanın İzmit Merkez 112 Acil Sağlık Hizmetleri Temsilciliğine atandığı anlaşılmaktadır. Başvurucu, geçici olarak görevlendirilmesine ilişkin işlemden dört gün sonra mezkûr Sendikaya üye olmuş ve Sendikanın temsilcisi olarak görevlendirilmiştir.

11. Başvurucu, hakkındaki işlemin tesis edildiği tarihte sendika temsilcisi olmadığından başvurucunun sendika temsilcilerine ilişkin korumadan yararlanma imkânı da yoktur. Bu hususa ilişkin iddialarının davanın sonucuna etkili olduğu söylenemeyeceğinden yargılama mercilerince karşılanması da gerekmemektedir. Bu durumda başvurucunun sendika hakkına bir müdahalede bulunulmadığı anlaşılmıştır.

12. Açıklanan gerekçelerle sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucu; ulaşamadığı belgelerin idareden istenmesini, bilgi ve belgelerin toplanmasını yargılama merciinden talep ettiğini belirtmiştir. Başvurucunun bu iddiasının hangi bilgi ve belgelere ilişkin olduğu belirli olmadığı gibi söz konusu iddiasını 15/8/2022 tarihli istinaf başvuru dilekçesinde ileri sürmediği de görüldüğünden başvurucunun bu beyanı değerlendirilmemiştir.

14. Başvurucu; dilekçelerinde talep etmesine rağmen çalıştığı ve görevlendirildiği hizmet bölgelerinin tespitlerinin yapılmadığını, çalıştığı birimdeki doktor sayısının tespit edilmediğini ileri sürerek silahların eşitliği ilkesinin, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun ek 8. maddesinin (f) bendine aykırı olarak muvafakatinin alınmadığını, kanun yolu incelemesi yapılan kararda hiçbir mevzuat hükmüne ve emsal karara atıf yapılmadığını, mahkeme kararı hukuka uygun bulunsa dahi lehe ve aleyhe hususların değerlendirilmediğini ileri sürerek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

15. Başvurucunun bu iddialarının silahların eşitliği ilkesi kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

16. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir (Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32). Bu usul güvencesi, uyuşmazlığın her iki tarafına da savunmasının temel dayanağı olan delilleri sunma imkânı tanınmasını kapsamaktadır. Genel anlamda hakkaniyete uygun bir yargılamanın yürütülebilmesi için silahların eşitliği ilkesi ışığında taraflara tanık delili de dâhil olmak üzere delillerini sunma, inceletme noktasında uygun imkânların tanınması ve yargılamaya etkin katılımlarının sağlanması gerekir. Bu anlamda delillere ilişkin dengesizlik veya hakkaniyetsiz olma iddiaları da yargılamanın bütünü kapsamında değerlendirilecektir (Yüksel Hançer [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 18,19). Ceza davaları ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin davaların usul kuralları da dâhil olmak üzere yargılamanın tüm aşamalarında silahların eşitliği ilkesinin güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın bir gereğidir (Mustafa Kupal [1. B.], B. No: 2013/7727, 4/2/2016, § 52).

17. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin tarafların öne sürdüğü ve esasa etkili olan iddiaların işin mahiyetinin gerektirdiği ölçüde incelenip incelenmediğini ve özellikle ispat külfeti konusunda taraflardan birinin diğerine nazaran dezavantajlı bir konuma düşürülüp düşürülmediğini denetleme görevi bulunmaktadır (Ahmet Korkmaz [2. B.], B. No: 2014/16232, 25/1/2018, § 29).

18. Eldeki uyuşmazlıkta Mahkeme, başvurucunun iddiaları doğrultusunda yargılama esnasında 17/3/2022 tarihli ara kararı ile başvurucunun hizmet cetvelini ve geçici görevlendirmesine ilişkin işlemin dayanağı olan tüm bilgi ve belgeleri idareden talep etmiş, bu ara kararını başvurucu vekiline de tebliğ etmiştir. İdarece başvurucunun hizmet cetveli ile Genelkurmay Başkanlığının Sağlık Bakanlığına hitaben yazdığı sağlık personeli ihtiyacı konulu yazı ve eklerinin de aralarında olduğu belgeler Mahkemeye gönderilmiştir. Mahkeme; başvurucunun geçici süre ile görevlendirilmesine ilişkin işlemi Türk Silahlı Kuvvetlerinin ihtiyaç durumunu, Millî Savunma Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında yapılan protokolü ve idarenin takdir yetkisi kullanımını dikkate alarak denetlemiş ve buna göre başvurucunun iddiaları hakkında bir inceleme yapmıştır. Dolayısıyla başvuruya konu

olayda idarenin sunduğu deliller ve görüşlerle ilgili başvurucunun bilgi sahibi olma, bunlara karşı etkili bir şekilde itiraz etme, delillerini ve iddialarını sunma konusunda uygun imkânların sağlanmadığına dair bir bulguya rastlanmadığı gibi başvurucunun yargılamanın sonucunu etkileyecek usule ilişkin bir imkândan mahrum kalmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

A. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAMZA ÇAĞLAR

B. No: 2023/35382 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/35382

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAMZA ÇAĞLAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/35382)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Hamza ÇAĞLAR

Vekili : Av. Serkan KARAKAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kanuni gözaltı süresinin aşıldığı gerekçesiyle açılan davada yetersiz tazminata hükmedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; kanuni gözaltı süresinin aşıldığını, dolayısıyla kanuni gözaltı süresi içinde hâkim önüne çıkarılmadığını ifade ederek 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca tazminat davası açmıştır.

3. Cizre 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 24/2/2022 tarihinde davanın usulden reddine karar vermiştir. Ağır Ceza Mahkemesi gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Bu açıklamalar doğrultusunda dosya incelendiğinde; Davacı Hamza Çağlar hakkında Cizre Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2021/6326 Soruşturma sayılı dosyasından kasten öldürmeye teşebbüs ve genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçlarından yürütülen soruşturma doğrultusunda 16/12/2021 tarihinde gözaltına alındığı, Cizre Cumhuriyet Başsavcılığı'nın müzekkere cevabından ve yapılan UYAP sorgulamasından davacı hakkında

yürütülen soruşturmanın halen derdest olduğunun anlaşıldığı, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun tazminat isteminin koşulları başlıklı 142inci maddesinde karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir hükmü doğrultusunda davacı hakkında uygulanan gözaltı tedbirinin haksız olup olmadığının değerlendirilmesi için öncelikle hakkında yürütülen soruşturmanın akıbetinin beklenilerek verilen kararın kesinleşmesi gerektiği, her halükarda dava açma süresinin kararın kesinleşmesini mütakiben başlayacağı dikkate alınarak yasal koşulları oluşmadığından davacının maddi ve manevi tazminat talebinin usulden reddine karar verilmiş, davalı hazinenin kendisini vekil ile temsil ettirdiği anlaşılmakla yürürlükte bulunan AAÜT'ne göre 2.000.00-TL maktu vekalet ücretinin davacıdan alınarak davalı kuruma verilmesine karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur..."

4. Davanın reddine ilişkin karara karşı 2/3/2022 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurulmuştur.

5. Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 6/4/2023 tarihinde hükmün düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi başvurucunun davasının kısmen kabulüyle 91,16 TL maddi, 200 TL manevi tazminatın yasal faizi ile birlikte başvurucuya ödenmesine kesin olarak karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Dava dosyasında yer alan nezarethane kayıt defteri, gözaltı tutanağı, C. Savcılığı ifade tutanakları, adli kontrol sorgu zaptı, adli rapor, olay yakalama şifaen görüşme ve rızaen teslim tutanağı ve gözaltına alma kararına göre; 16/12/2021 tarihinde saat 04:31 sıralarında [...] sayılı adreste bulunan ve gönüllü güvenlik korucusu olan davacının, eniştesi ve erkek kardeşi ile tartışması esnasında ikametin çatısına çıkarak üzerine kayıtlı AK-47 model uzun namlulu silahla havaya ateş ettiği ve bu sırada kendisiyle birlikte çatıya çıkan yengesini yaraladığından bahisle, ikamet gelen asayiş ekibince saat 06:00 sıralarında yakalandığı (Nezarethane defterinde yakalamanın saat 06:00 da yapıldığının yazılı olduğu, olay yakalama şifaen görüşme ve rızaen teslim tutanağında ise 07:00 sıralarında yakalamasının yapıldığının yazılı olduğu) 16/12/2021 tarihinde saat 17:00 da C. Savcısına haber verildiği, bunun üzerine sanığın 16/12/2021 tarihinde saat 17:00'da yakalandığı belirtilerek saat 17:00 itibariyle C. Savcısı tarafından gözaltına alma kararı yazıldığı, 16/12/2021 tarihinde saat 20:48'de Davacının Asayiş Büro Amirliğinde şikayetçi-şüpheli sıfatıyla ifadesinin tamamlandığı, 16/12/2021 tarihinde saat 22:39:30'da Davacının Cizre Devlet Hastanesi Acil Servisinde gözaltı giriş adli muayene işleminin yapıldığı, 17/12/2021 tarihinde nezarethaneden çıkarılan Davacının, saat 14:15:23'te Cizre Devlet Hastanesi Acil Servisinde gözaltı çıkış adli muayenesinin yapıldığı, 17/12/2021 tarihinde saat 16:36'da C. Savcılığı ifadesinin tamamlandığı, ifadesi akabinde adli kontrol istemiyle Cizre Sulh Ceza Hakimliği'ne sevk edilen davacı hakkında adli kontrol kararı verilerek salıverildiğinin anlaşılmasına göre, Davacı hakkında yakalama işlemi yapılması akabinde derhal C. Savcısına haber verilmemesi ve bunun sonucunda da kanuni süre içinde hakim önüne çıkarılamaması nedeniyle Davacı lehine 1 (Bir) gün için maddi ve manevi tazminata hükmedilmesi gerektiği gözetilmeden, davanın reddine karar verilmesi..."

6. Başvurucu, nihai hükmü 18/4/2023 tarihinde öğrendikten sonra 3/5/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin

Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, kanuni gözaltı süresinin aşılması sonrası açtığı tazminat davasında hükmedilen tazminat miktarının yetersiz olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğinden yakınmaktadır. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşulları gözönünde bulundurularak değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Başvuru kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. Anayasa Mahkemesi, kanunda öngörülen gözaltı süresinin aşıldığı veya yakalamanın ve gözaltına alınmanın hukuka aykırı olduğu iddialarına ilişkin olarak bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Hikmet Kopar ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14061, 8/4/2015, §§ 64-72; Hidayet Karaca [GK], B. No: 2015/144, 14/7/2015, §§ 53-64; Günay Dağ ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1631, 17/12/2015, §§ 141-150). Somut olayda başvurucunun 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında açtığı davanın kısmen kabulüne karar verilmiş olup başvurucu hükmedilen tazminat miktarından şikâyetçidir. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Kişilerin keyfî olarak hürriyetinden yoksun bırakılmaması, hukukun üstünlüğüyle bağlı olan bütün siyasal sistemlerin merkezinde yer alan en önemli güvenceler arasındadır. Bireylerin özgürlüklerine yönelik müdahalenin keyfî olmaması, olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde de uygulanması gereken temel bir güvencedir (Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, § 347). Dolayısıyla Anayasa'nın 19. maddesinde düzenlenmiş olan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı bireylerin keyfî olarak özgürlüklerinden yoksun bırakılmalarını önlemeye yönelik güvenceler içeren temel bir hak niteliğindedir (Erdem Gül ve Can Dündar [GK], B. No: 2015/18567, 25/2/2016, § 62).

12. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu belirtilmiş, ikinci ve üçüncü fıkralarında özgürlüğün kısıtlanabileceği durumlar sayılmış, dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarında ise hürriyetinden yoksun kalan kişilere tanınan güvencelere yer verilmiştir (Safkan Aydoğdu [2. B.], B. No: 2014/7498, 5/4/2017, § 43; M.E. [2. B.], B. No: 2018/696, 9/5/2019, § 44; Şenel Çelik [1. B.], B. No: 2019/16560, 18/1/2022, § 36).

13. Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında ise bu esaslar dışında bir işleme tabi tutulan kişilerin uğradıkları zararların tazminat hukukunun genel prensiplerine göre devlet tarafından ödeneceği ifade edilmiştir. Anılan fıkrada yer alan “bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişiler” ifadesi ile maddenin diğer tüm fıkralarında belirtilen kurallara aykırı bir işleme tabi kılınmanın kişiye tazminat hakkı doğurduğu belirtilmiştir. Buna göre maddenin ikinci veya üçüncü fıkralarında belirtilen durumlara aykırı şekilde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahalede bulunulması ya da kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahale edilen kimsenin maddenin dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarındaki güvencelerden yararlandırılmaması hâlinde uğranılan zararlar devlet tarafından ödenecektir

(Safkan Aydoğdu, § 44; M.E., § 45; Şenel Çelik, § 37).

14. Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında güvence altına alınan tazminat hakkının ihlal edilip edilmediğini belirleyebilmesi için öncelikle başvurucunun anılan maddenin diğer fıkralarında belirtilen esaslar dışında bir işleme tabi tutulup tutulmadığını incelemesi gerekmektedir. Yapılacak bu inceleme sonucunda başvurucunun Anayasa'nın 19. maddesinin ilk sekiz fıkrasında belirtilen esaslara aykırı bir işleme tabi tutulduğu ve bu kapsamda uğradığı zararın devlet tarafından tazminat hukukunun genel prensiplerine göre ödenmediği tespit edilirse Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında güvence altına alınan tazminat hakkının ihlali söz konusu olabilecektir (Safkan Aydoğdu, § 45; M.E., § 46; Şenel Çelik, § 38).

15. Bu nedenle başvurucunun Anayasa'nın 19. maddesinin ilk sekiz fıkrasında yer alan esaslara aykırı bir işleme tabi olduğu mahkemelerce ve Anayasa Mahkemesince tespit edilmeden kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı bağlamında tazminat hakkının ihlal edildiği sonucuna varılamaz (Şenel Çelik, § 38). Bir başka ifadeyle Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasının uygulanabilmesi için başvurucunun anılan maddenin diğer fıkralarında belirtilen esaslar dışında bir işleme tabi tutulup tutulmadığının mahkemelerce ya da Anayasa Mahkemesince tespit edilmesi gerekir (M.E., § 46).

16. Kişinin Anayasa'nın 19. maddesinin ilk sekiz fıkrasında belirtilen esaslara aykırı bir işleme tabi tutulduğu mahkemeler tarafından tespit edilmişse Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme tazminat miktarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır (M.E., § 47).

17. Bu bağlamda yargı mercilerinin tazminat için somut olayın şartlarına göre takdir yetkisi bulunmakla birlikte meydana gelen ihlalle orantılı olmayan düşük miktarda bir tazminat Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasına aykırılık oluşturacaktır. Öte yandan tazminat miktarı Anayasa Mahkemesinin benzer davalarda verdiği tazminat miktarına göre kayda değer ölçüde düşük olmamalıdır. Bununla birlikte hükmedilen miktarın Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verilmesine hükmettiği tazminat miktarından belirli ölçüde düşük olması tek başına Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiği anlamına gelmez. Tazminatın Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasıyla uyumlu olup olmadığı değerlendirilirken somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerekir (M.E., § 48).

18. Tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken tazminata karar veren yargı merciinin tazminatın miktarına ilişkin nihai karar tarihinde Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine verdiği veya verebileceği tazminat miktarına göre bir karşılaştırma yapılacaktır.

19. Somut olayda Bölge Adliye Mahkemesi başvurucunun 16/12/2021 günü saat 06.00'da yakalandığını, bununla birlikte saat 17.00'de gözaltına alındığını, 17/12/2021 günü saat 16.36'da Cumhuriyet Savcılığındaki ifadesinin tamamlanarak sorgu işleminin gerçekleştirildiğini, başvurucunun yapılan sorgu sonrası adli kontrol hükümleri uygulanarak serbest bırakıldığını belirtmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi yaptığı tespitler uyarınca kanuni gözaltı süresi içinde hâkim önüne çıkarılmadığı anlaşılan başvurucunun davasını reddeden Ağır Ceza Mahkemesi kararının düzeltilerek istinaf talebinin esastan kesin olarak reddine karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi kanuni süre içinde hâkim önüne çıkarılmama nedeniyle 91,16 TL maddi, 200 TL manevi tazminatın yasal faizi ile birlikte başvurucuya ödenmesine hükmetmiştir (bkz. § 5). Somut olayda başvurucunun Anayasa'nın 19.

maddesinin ilk sekiz fıkrasında belirtilen esaslara aykırı bir işleme tabi tutulduğu Bölge Adliye Mahkemesi tarafından tespit edilmiştir. Dolayısıyla yapılacak inceleme yeterli olduğu kanaatine varılan maddi tazminat dışında kalan 200 TL tutarındaki manevi tazminat miktarının Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verilmesine hükmettiği veya hükmedebileceği tazminat miktarına nazaran yeterli olup olmadığının incelenmesiyle sınırlı olacaktır.

20. Tazminatın yeterliliğine ilişkin olarak yukarıda belirtilen kriterler ve somut olayın şartları dairesinde manevi tazminat miktarı değerlendirildiğinde mezkûr miktarın -tazminatın miktarına ilişkin nihai karar tarihi olan 6/4/2023 itibarıyla- Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verebileceği tazminat miktarına göre düşük olduğu görülmüştür (Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 19. maddesinin beşinci fıkrasında sayılan güvencelerin ihlali hâlinde hükmettiği tazminat miktarları somut olaydaki tazminatın miktarına ilişkin nihai karar tarihi olan 2023 yılı için asgari 1.800 TL, ortalama 4.800 TL, azami 12.000 TL'dir. 2025 yılı için ise asgari tutar 3.330 TL'dir). Başvurucu lehine hükmedilen 200 TL tutarındaki tazminatın Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verilmesine hükmettiği tazminat miktarıyla aynı olması gerekmemekle birlikte -somut olayın özel şartları da gözetildiğinde- tazminat hakkının özünü zayıflatacak derecede düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin -beşinci fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 5.000 TL maddi, 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda Anayasa'nın 19. maddesinin -beşinci fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken Bölge Adliye Mahkemesinin tazminata karar verdiği tarih itibarıyla Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine vereceği tazminat miktarına göre bir karşılaştırma yapılarak uygun tazminatın belirlenmesi gerekir. Karar tarihi itibarıyla hükmedilecek tazminatın hesabında tedbir/dava tarihinden karar tarihine kadar işleyecek yasal faiz de dikkate alınabilir.

24. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Kanuni gözaltı süresinin aşılması sonrası açılan tazminat davasında yetersiz tazminata hükmedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin -beşinci fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlali sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesine (E.2022/574, K.2023/236) iletilmek üzere Cizre 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2022/29, K.2022/66) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İ.Ş.

B. No: 2023/46817 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/46817

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İ.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/46817)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : İ.Ş.

Vekili : Av. Damla DALAR YASAVUR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ihtiyati tedbirin uzun süredir devam ediyor olması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu aleyhine 14/7/2003 tarihinde, 100.000.000.000 eski Türk lirası tazminatın ödenmesi istemiyle dava açılmıştır. Eskişehir Asliye Ticaret Mahkemesince (Mahkeme) başvurucunun mal varlığına ihtiyati tedbir konulmasına aynı tarihte karar verilmiştir.

3. Başvurucu 15/12/2022 tarihinde, teminat karşılığı ihtiyati tedbirin kaldırılmasını talep etmiştir. Mahkeme, 18/1/2023 tarihinde talebi reddetmiştir.

4. Başvurucu; ihtiyati tedbirin öncelikle teminatsız olarak, kabul görmediği takdirde ise teminat karşılığı kaldırılması veya talep edilen miktar değerinde göstereceği tek bir taşınmaz üzerinden tedbire devam edilmesi talebiyle 14/2/2023 tarihinde anılan karara itiraz etmiştir.

5. Mahkeme, 1.000.000 TL nakit teminatın mahkeme veznesine yatırılması veya bu miktarda kayıtsız, şartsız ve süresiz banka teminat mektubunun iki hafta içinde ibraz edilmesi hâlinde başvurucunun mal varlığı üzerindeki tedbirin kaldırılmasına 10/3/2023 tarihinde karar vermiştir. Başvurucunun teminat mektubunu Mahkemeye sunması üzerine 20/3/2023 tarihinde tedbirler kaldırılmıştır.

6. Başvurucu, mal varlığı üzerinde yirmi yıldır devam eden tedbirin ölçülü olmadığı ve yatırılması talep edilen teminat miktarının fahiş olduğu gerekçesiyle kararın kaldırılması istemiyle 10/4/2023 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

7. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 23. Hukuk Dairesi, Mahkemenin teminat karşılığı tedbirin değiştirilmesine veya kaldırılması hakkında verdiği karara karşı kanun yolunun kapalı olduğu ancak itiraz yolunun açık olduğunu belirterek istinaf başvurusunun usulden reddine 27/4/2023 tarihinde karar vermiştir.

8. Başvurucu, istinaf başvurusunun usulden reddi kararını 11/5/2023 tarihinde öğrendikten sonra 9/6/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

10. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede; başvurucu, tapu kaydında herhangi bir takyidat olmayan bir taşınmazının değerinin tespit edilerek teminat mektubunda belirtilen değerin üzerinde olması hâlinde teminat mektubunun iade edilerek tedbirin taşınmaz üzerinden devamına karar verilmesini 27/9/2023 tarihinde talep etmiştir.

11. Mahkeme tarafından yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda taşınmazın güncel değerinin 1.380.673,70 TL olarak tespit edilmesi karşısında taşınmazın güncel değerinin teminat mektubu bedelinden yüksek olması ve taşınmaz üzerinde takyidat olmaması nedeniyle tedbirin bu taşınmaz üzerinden devamına, teminat mektubunun ise iadesine 2/11/2023 tarihinde karar verilmiştir. Yargılama devam etmektedir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu, ihtiyati tedbirin uzun süredir devam etmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, ihtiyati tedbirin kaldırılması talebinin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden yakınmaktadır.

13. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun mal varlığı hakkında ihtiyati tedbir uygulanması kapsamında ileri sürdüğü şikâyetler esas itibarıyla mülkiyet hakkını ilgilendirdiğinden anılan iddiaların mülkiyet hakkı bağlamında incelenmesi uygun görülmüştür.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020)

kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin uygulanmasının ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda 14/7/2003 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin hâlen devam ettiği görülmüştür. Yaklaşık yirmi iki yıldır devam eden ihtiyati tedbirin, süresi itibarıyla orantılı olmadığı anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı hakkında Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

17. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının, başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 140.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 140.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Eskişehir Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2003/443) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MÜKERREM AYDOĞDU

B. No: 2023/56241 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/56241

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MÜKERREM AYDOĞDU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/56241)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Muhammed Cemil KANDEMİR

Başvurucu : Mükerrem AYDOĞDU

Vekili : Av. Adem KAPLAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu görevlisi olan başvurucunun sosyal medya hesabı üzerinden yaptığı paylaşım nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğünde Trafik ve İstasyon Yönetimi Daire Başkanı olarak görev yapmaktayken 9/12/2019 tarihinde bu görevinden alınarak Destek Hizmetleri Daire Başkanlığına müşavir olarak atandığı, başvuruya konu paylaşımların yapıldığı tarihte söz konusu görevde olduğu anlaşılmaktadır. Bir sosyal paylaşım sitesinde, başvurucu adına kayıtlı profil hesabından yapılan beş paylaşım gerekçe gösterilerek başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. Söz konusu beş paylaşım şöyledir:

(15/2/2020 tarihli paylaşım)

"DÖN BABA DÖNELİM, HACILARA GİDELİM, Dönme dolabın başındaki goygoycu gelgel yapardı. herkese şaklabanca tekerlemeyle; Dön baba dönelim, hacılara gidelim Merakından giren girerdi, döner döner başı da dönerdi hafif mayhoş. Ama dolap orada yine döner döner

ama hep yerinde kalırdı. Sadece giren çıkanın biraz başı döner, o da çabuk geçerdi. Dönüp dönüp en başa gelmek ve bu kısır döngüyü hiç değiştirememek. Sanki hiçbir zeka sahibi yokmuş ve aklına getirememiş de zihni sinir müsveddelerinin küçücük beyinlerine yeni gelebilmiş fikirleri yeniden yeniden keşfedip, hiç düşünülmemiş yepyeni fikirler gibi sunması ve güç gösterisinde bulunması, dönüp dönüp yine aynı noktaya geliyor, gözünüzü kırpıştırıp Allah Allah diyorsunuz ve tabi hacılara da gitmiş oluyorsunuz. Yaşadığınız geçici sarhoşluk yanınıza kar kalıyor. Darbe yapmaya çalışan paralellerin azıcık beyinleri vardı, onlardan arta kalan ve ne garip şimdi köşe kapmaca oynamalarına göz yumulan kripto paralel artıklarının beyinleri de yok. Kime ve neye sadık oldukları herkesin aşikarı olanlar şimdilik dönme dolapta dönmeye devam ediyorlar. Dönsünler. Çıkınca neye döneceklerini bilecekler. O dönme dolaplar da elbette duracak ve öncekiler gibi sırf mayhoş olmayacaklar, korkarım ortada sirk de kalmayacak, Onların lamı cimi okunmayacak bile. Ziya Paşa'nın Terkib-i Bendinden bir bölümle tamamlayalım. Sadıkları tahkir ile red kaide oldu, Hırsızlara ikram ü inayet yeni çıktı. Hak söyleyen evvel dahi menfur idi gerçi, Hainlere amma ki riayet yeni çıktı. (Dürüst ve içten olanı aşağılama ile uzaklaştırma moda oldu, Hırsızlara ikram ve yardım öne çıktı. Doğruyu söyleyenler daha önce de nefrette karşılanırdı, Fakat hainlere tabi olmak yeni çıktı.)

(15/6/2020 tarihli paylaşım)

"Hem kifayetsiz muhteris, hem de şaibeli ve de defolu, ardan, hayadan yoksun bir zalim ile yıllardir her kanala oynayan, güç neredeyse oraya tapınan ve bize de zamanında dost görünüp etrafımızda yaltaklanan azicik dişlenince sinsi gerçek yüzünü gösteren hain fırıldaklar. Hiç sevinmeyin. Hicbir zulum karsiliksiz kalmaz. Paralel kibir ve kindarlık ile gizlenmiş aşikar hale gelen azgınlıklarınızda boğulacaksınız. Birileri görünen o ki şerefsizce gidecek. Aha da suraya yazıyorum. Artlarından herkesin huzurunda davul da değil teneke çaldırtmayan namerttir.”

(15/6/2020 tarihli paylaşım)

"Sürgüne sürgün demek yasakmış????? İnsanları sırf mezhebi, sendikası vb. nedenlerle yani bir ihtiyacı eksikliği giderme amacı taşımaksızın yerlerinden, yurtlarından, ailelerinden uzaklaştırmaya rotasyon mu, izolasyon mu diye bişey uydurulmuş. Eziyet çeken insanlarım, kahrını üzüntüsünü ifade edebilmek için elinden sadece o gelebiliyorken hiçbir hakaret içermeksizin sadece “SÜRGÜNE HAYIR, BU İNSANLIK SUÇUDUR” sosyal paylaşımı yaptığı için bir de ardından soruşturma yapmak sadece sonradan olma/görme acizlere yakışır. AYIP.”

(18/6/2020 tarihli paylaşım)

"3000 yıl önce zalimlerin zulmünden beri olmak için mazlumların dağların yüzüne yüzüne yaptıkları korunakları da görmek nasip oldu. İnsanlık böyle, ne firavuncuklar bitiyor, ne de mazlumlar...”

(21/6/2020 tarihli paylaşım)

"Bugün babalar günüymüş. Eh kutlu olsun. Biz çocuklarımızdan uzaklaştırıldık. Çok şükür yiyip içebiliyor, okuyabiliyoruz. Bakkallara filan ulaşamamışlar, ekmek su vermeyin diye. Mesai saatleri dışında devletin hiçbir imkanını kullanmadan çevreyi incelemeye çalışıyorum. Ambargo, sürgün neymiş, hayatı cehennem etmeye çalışmak neymiş anlamaya çalışıyorum. Bize olan öfkenin, kinin nedenini anlamaya çalışıyorum. Paylaştığımız şeyler adaletsiz uygulamaları hicvetmekten ibaret, Çok şükür arazileri, ihaleleri paylaşmıyor,

paylaştırmıyoruz, Kimsenin özel ilişkilerini, kirli alışverişini, yıkama yağlama görüntülerini, geçmiş defterlerini paylaşmıyoruz. Her insanın yaratılış karakteri ilkeleri vardır. Bizimkisi de aşırı çalışmak, ne yapıyorsan en iyisini yapmak, özgürlük, dik duruş ve adalette hassasiyet. Tamam görevden aldınız, hiç sorun değil. Kendi istek ve arzumla gelmiş değildim. Tüm makamlar elinizde, araziler, vakıf, iştirak, şirket, dernek, taşeronlar elinizde. Hısımlar, eski dostlar iş güç sahibi, ortalık danışman kaynıyor, nargile, saz heyeti cümbüş yerli yerinde. Daha ne istiyorsunuz. Kurban ettiğiniz yetmiyor da gözünüzü kan mı bürüdü. Ne yaparsanız yapın, zillet bizden uzaktır. HEYHAT MİNEZZİLLE...”

3. Başvurucu; disiplin soruşturması kapsamında sunduğu savunmasında paylaşımlarının hiçbir kişi yahut kuruma hakaret içermediğini, soyut ve genel nitelikteki değerlendirmelerden ibaret olduğunu ileri sürmüştür. Soruşturma sonucunda başvurucunun "Teşekkülümüzü ve yetkililerini/ çalışanlarını küçük düşürücü itham ile huzur, sükun ve çalışma düzenini bozucu vb. içerikler barındıran 15/02/2020, 15/06/2020, 18/06/2020 ve 21/06/2020 tarihli sosyal medya (Facebook) paylaşımları yapmaktan hizmet dışında Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunduğu" belirtilmiştir. Başvurucu hakkında 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (d) alt bendi uyarınca "Hizmet dışında Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunduğu" ve aynı bendin (l) alt bendi uyarınca "Kurumların huzur, sükün ve çalışma düzenini bozduğu" gerekçeleriyle kınama cezasının uygulanmasına karar verilmiştir. Başvurucunun anılan karara karşı yaptığı itiraz, disiplin kurulu tarafından reddedilmiştir.

4. Başvurucu, hakkında tesis edilen disiplin cezasının iptali istemiyle dava açmıştır. Ankara 3. İdare Mahkemesi (Mahkeme), davanın reddine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Davacının, 15/06/2020 tarihli sosyal medya paylaşımında yer verdiği 'Sürgüne sürgün demek yasakmış????? İnsanları sırf mezhebi, sendikası vb. nedenlerle yani bir ihtiyacı eksikliği giderme amacı taşımaksızın yerlerinden, yurtlarından, ailelerinden uzaklaştırmaya rotasyon mu, izolasyon mu diye bişey uydurulmuş' ve 21/06/2020 tarihli sosyal medya paylaşımında yer verdiği 'Bugün babalar günüymüş. Eh kutlu olsun. Biz çocuklarımızdan uzaklaştırıldık. Çok şükür yiyip içebiliyor, okuyabiliyoruz. Bakkallara filan ulaşamamışlar, ekmek su vermeyin diye... Ambargo, sürgün neymiş, hayatı cehennem etmeye çalışmak neymiş anlamaya çalışıyorum...' ifadeleri ile hakkında tesis edilen atama işlemini, teşekkülü ve teşekkül yetkilileri ile çalışanlarını hedef aldığı, atama işlemini sosyal medyada sürgün olarak aktardığı, yine 21/06/2020 tarihli sosyal medya paylaşımında yer verdiği 'Çok şükür arazileri, ihaleleri paylaşmıyor, paylaştırmıyoruz, Kimsenin özel ilişkilerini, kirli alışverişini, yıkama yağlama görüntülerini, geçmiş defterlerini paylaşmıyoruz. Her insanın yaratılış karakteri ilkeleri vardır. Bizimkisi de aşırı çalışmak, ne yapıyorsan en iyisini yapmak, özgürlük, dik duruş ve adalette hassasiyet. Tamam görevden aldınız, hiç sorun değil. Kendi istek ve arzumla gelmiş değildim. Tüm makamlar elinizde, araziler, vakıf, iştirak, şirket, dernek, taşeronlar elinizde. Hısımlar, eski dostlar iş güç sahibi, ortalık danışman kaynıyor, nargile, saz heyeti cümbüş yerli yerinde. Daha ne istiyorsunuz. Kurban ettiğiniz yetmiyor da gözünüzü kan mı bürüdü. Ne yaparsanız yapın, zillet bizden uzaktır. HEYHAT MİNEZZİLLE...' ifadeleri ile de hakkında tesis edilen atama işlemini, teşekkülü ve teşekkül yetkilileri ile çalışanlarını hedef aldığı, kullanılan ifadelerin, ifade ve düşünce özgürlüğü sınırlarını aşarak, teşekkül ve yetkililerini/çalışanlarını küçük düşürücü itham ile huzur, sükun ve çalışma düzenini bozucu vb. içerik içerdiği anlaşıldığından, dava konusu işlemde

hukuka aykırılık bulunmadığı..."

5. Başvurucu, bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge İdare Mahkemesi, başvurucunun istinaf talebini kesin olarak reddetmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 3/7/2023 tarihinde öğrendikten sonra 28/7/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; önemli itirazlarının yargılama mercilerince karşılanmadığını ileri sürerek gerekçeli karar hakkının ve disiplin cezası almasına sebep olan paylaşımda kullandığı ifadelerin çalıştığı kurumun yetkili ve çalışanlarını küçük düşürücü ve çalıştığı kurumda huzur ve sükunu bozucu mahiyette olmadığını ileri sürerek ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

9. Başvurucunun hak ihlali iddialarının bir bütün hâlinde Anayasa'nın 26. maddesinde koruma altına alınan ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucunun sosyal medya paylaşımları nedeniyle hizmet dışında devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunduğu ve çalıştığı kurumun huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozduğu gerekçeleriyle kınama cezası ile cezalandırılmasının başvurucunun ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu değerlendirilmiştir. 657 sayılı Kanun’un 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (d) ve (l) alt bentlerinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır. Müdahalenin kamu hizmetlerinin verildiği alanlarda huzurun ve çalışma düzeninin sağlanmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu, Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacını taşıdığı değerlendirilmiştir. İfade özgürlüğüne yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007; Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72). Bu itibarla müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğu yönünden inceleme yapılacaktır.

12. Somut olayda başvurucunun yaptığı sosyal medya paylaşımlarının, devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte olduğu ve kurumların huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozduğu gerekçeleriyle başvurucu hakkında disiplin cezası uygulanmıştır (bkz. § 3). Yargılama mercilerince yapılan hukuki denetimde paylaşımların kurum yetkili ve çalışanlarını küçük düşürücü ve çalışma düzenini bozucu olduğu belirlemesiyle davanın reddine karar verilmiştir (bkz. § 4).

13. Anayasa Mahkemesi birçok kararında kamu görevlisinin anayasal ve yasal konumuna, tâbi olduğu statü hukukunun getirdiği ödev ve sorumlulukların temel hak ve özgürlükler karşısındaki durumuna ve kamu görevlisine uygulanan disiplin cezalarının amaç ve

kapsamına ilişkin değerlendirmelerde bulunmuştur. Bununla birlikte anılan kararlarda, düşünce açıklamaları nedeniyle kamu görevlisi hakkında disiplin cezası uygulayan idarenin ve bu tür müdahalelerin hukuka uygunluğunu denetleyen yargı mercilerinin -subjektif yorumlardan kaçınmaları için- yapmaları gerekenleri belirtmiştir (benzer değerlendirmeler için bkz. Lale Çalıkoğlu [1. B.], B. No: 2018/36354, 18/10/2022, §§ 30-34).

14. Bu itibarla somut olayda başvurucunun devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak ve kurumların çalışma düzenini bozacak paylaşımlarda bulunduğunun kabul edildiği de gözönüne alındığında idare ve yargı mercilerinin en azından şu değerlendirmeleri yapmaları beklenir:

i. Söz konusu ifade özgürlüğü olduğu için devlet memurlarının da birer birey olduğu, siyasi görüş sahibi olma, ülke sorunlarıyla ilgilenme, tercih yapma gibi sosyal yönlere sahip olma haklarının bulunduğu gözardı edilmemelidir (Hasan Güngör [2. B.], B. No: 2013/6152, 24/2/2016, § 49; Ömer Yalçın [1. B.], B. No: 2017/30798, 29/9/2020, § 27; Zeki Çınar [1. B.], B. No: 2016/3585, 12/6/2019, §§ 34, 35).

ii. Sosyal yönleri de bulunan bireyler oldukları düşünüldüğünde kamu görevlilerinin her tür düşünce açıklamasının değil statü hukukunun sağladığı itibar ve güvene veya vakara aykırılık teşkil ettiği yolunda haklı ve objektif bir kanaat uyandıran açıklamalarının kamu görevlisine duyulan güven ve itibarı sarstığı kabul edilmelidir. Dolayısıyla eylemlerin değerlendirmesinde hizmet dışında kullanılan ifadelerin dile getirildiği koşullar gözetilmeli ve yapılan ifade açıklamasının kamu görevlisinin bulunduğu konum ve üstlendiği devlet görevinin -içeriğiyle birlikte değerlendirildiğinde- itibar ve güven duygusunu sarsmaya elverişli olduğu ortaya konulmalıdır (kamu görevlilerinin siyasi partilere yönelik sosyal medya paylaşımları yönünden yapılacak benzer değerlendirmeler için bkz. Sinan Akbulut [2. B.], B. No: 2019/1396, 2/11/2022, § 34).

iii. Bununla birlikte somut olayın koşullarında kamu görevlisinin düşünce açıklamasını kamu görevi statüsünün ve görev yaptığı alanın kendisine sağladığı ünvanı dâhil herhangi bir olanağı kullanarak yapmış ise bunun gösterilmesi gerekir (kamu görevinin niteliğine ilişkin olarak bkz. Adem Talas [GK], B. No: 2014/12143, 16/11/2017, § 47).

iv. Buna ilaveten kamu görevlisinin yaptığı bir düşünce açıklamasının kamu hizmetlerinin sürekliliğini, etkinliğini, verimliliğini ya da gereği gibi yerine getirilmesini ne şekilde etkilediğinin ve cezayı gerekli kılan -devlet organizasyonu içinde düzenin bozulması, hizmetlerin yürütülememesi gibi- sonuçların neler olduğunun veya bu tür sonuçlara neden olmasının kuvvetle muhtemel olduğunun ortaya konulması gerekir (disiplin cezası ile cezalandırılabilmeleri için kamu görevlisinin fiillerinin memuriyetini etkilediğinin gösterilmesi gerekliliğine ilişkin olarak bkz. Yasin Agin ve diğerleri [GK], B. No: 2017/32534, 21/1/2021, §§ 61, 63; Levent Tunçel [2. B.], B. No: 2017/34185, 16/3/2022, §§ 42, 44; Disiplin hukukunun amaçları için bkz. Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy, § 53),

v. Her durumda kamu görevlisinin ödev ve sorumluluk derecesinin, bulunduğu konum ve görev yaptığı alanla bağlantılı olarak belirlenmesi gerekmektedir (Hikmet Aslan [2. B.], B. No: 2014/11036, 16/6/2016, § 55; Hasan Güngör, § 48; öğretmenler yönünden benzer değerlendirmeler için Elif Güneysu [2. B.], B. No: 2017/31733, 7/10/2021, § 54; Cem Özaydın [1. B.], B. No: 2017/26800, 13/1/2022, § § 42, 43).

vi. Hükmedilen disiplin cezasıyla kamusal önemi bulunan objektif amaca ulaşılabileceği, başka bir deyişle kamu görevlisinin cezalandırılmasının zorunlu bir sosyal ihtiyaca karşılık

geldiği gösterilmeli; düşünce açıklamasının kamu görevini etkileme derecesiyle orantılı bir disiplin cezasına hükmedilmelidir (bkz. Mehmet Alanç ve diğerleri [GK], B. No: 2017/15462, 29/9/2021, § 45; Şah İsmail Harmancı [1. B.], B. No: 2018/15359, 17/11/2021, § 37; Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy [1. B.], B. No: 2018/24874, 31/3/2022, § 45).

vii. Değerlendirmelerin olabildiğince açık, spesifik ve tekil olarak yapılması gerekmektedir (bireyselleştirilmiş değerlendirme zorunluluğuna ilişkin olarak bkz. Şah İsmail Harmancı, § 41).

15. Başvurucu hakkında yürütülen disiplin soruşturması sonucunda başvurucunun paylaşımlarının kurum yetkili ve çalışanlarını küçük düşürücü mahiyette olduğu ve çalışma ortamındaki huzur ve sükûnu bozduğu başvurucunun hizmet dışında devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunduğu belirlemesiyle disiplin cezasının tesis edildiği belirtilmiştir. Yargı denetiminde ise cezalandırmaya konu beş paylaşım içinden bazı kısımlar alıntılanmış, alıntılanan ifadelerin atama işlemini, teşekkülü ve teşekkül yetkilileri ile çalışanlarını hedef aldığı tespit edilerek paylaşımların ifade özgürlüğü kapsamında kalmadığı değerlendirmesiyle disiplin cezasının hukuka uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

16. Öncelikle mahkeme kararında; başvurucunun yaptığı paylaşımların bütünü üzerinden anlam ve bağlamının ne olduğu, kamusal görevin yerine getirilmesini hangi yönden ve nasıl olumsuz etkilediği gibi hususlara ilişkin olarak bir değerlendirme yapılmadığı belirtilmelidir. Bunun yerine sadece paylaşımlar içinden belli ifadeler seçilerek bu ifadelerin atama işlemini gerçekleştiren kamu görevlilerine yöneldiği tespitiyle yetinilmiş ve başvurucu hakkında tesis edilen disiplin cezası hukuka uygun bulunmuştur. Ayrıca atama işlemini başvurucunun kendi veçhesinden sürgün olarak nitelendirmesinin de neden söz konusu disiplin suçuna vücut vereceği izah edilmemiştir. İstinaf kanun yolunda da bu eksiklerin giderilmediği, ek bir gerekçenin sunulmadığı görülmektedir. Dolayısıyla anılan mercilerin kamu görevlisinin ifade özgürlüğüne yapılan böyle bir müdahalede asgari olarak değerlendirilmesi beklenen -yukarıda sıralanan- ölçütlere göre bir gerekçe oluşturmadığı anlaşılmıştır.

17. Anayasa Mahkemesi, çok sayıdaki kararında ifade özgürlüğüne gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile yapılan müdahalelerin Anayasa'nın 26. maddesini ihlal edeceğini ifade etmiştir. İfade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olması gerekir (diğerleri arasından bkz. Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 58; Bekir Coşkun, § 56; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 56; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120).

18. Yukarıdaki bilgiler dikkate alındığında değerlendirmelerinde Anayasa Mahkemesinin kabul ettiği standartları uygulamayan idare ve Mahkemenin başvurucunun bir disiplin cezası ile cezalandırılmasının zorunlu toplumsal bir ihtiyaca karşılık geldiğini ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya koyduğunun kabul edilmesi mümkün olmamıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvuruya konu demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmayan müdahalenin Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünü ihlal ettiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

20. Başvurucu yeniden yargılama ile birlikte 100.000 TL manevi tazminat talebinde

bulunmuştur.

21. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

22. İhlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 3. İdare Mahkemesine (E.2020/2330, K.2021/1933) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 2.220,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 42.220,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CEMALETTİN TOKMAK

B. No: 2023/66214 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/66214

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEMALETTİN TOKMAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/66214)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Cemalettin TOKMAK

Vekili : Av. Emine Pınar TEKİNŞEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutukluluğun devamına itiraz incelemesinde alınan Cumhuriyet savcısı görüşünün tebliğ edilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya İlişkin Süreç

2. Başvurucu 13/6/2023 tarihinde Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu iddiasıyla gözaltına alınmıştır.

3. 15/6/2023 tarihinde kollukta alınan ifadesinde, başvurucuya ardışık aramaya ilişkin tespitler ve etkin pişmanlıktan yararlanan M.B.nin başvurucunun FETÖ/PDY tarafından düzenlenen sohbet toplantılarına katıldığına ilişkin beyanları okunmuştur. Başvurucu suçlamaları inkâr etmiştir.

4. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 16/6/2023 tarihinde başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmasını talep etmiştir.

5. Aynı gün Ankara 1. Sulh Ceza Hâkimliği başvurucunun tutuklanmasına karar vermiştir.

Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"-Şüpheliler Cemalettin Tokmak ve [M.D.] 'ın üzerine atılı Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma suçunun niteliği, atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösterir somut delillerin bulunması (Şüphelilerin kollukta ve Hakimliğimiz huzurunda vermiş olduğu ifadeleri, tespit olunan ardışık arama sayısı ile tanık beyanı, dosya içerisinde bulunan bilgi, belge ve tutanaklar) itibariyle kuvvetli suç şüphesini gösteren mevcut delil durumu, atılı suçun CMK'nın 100/3-a maddesinde sayılan katalog suçlardan oluşu ve dosya içeriğine göre tutuklama nedenlerinin varlığı, soruşturma dosyası kapsamında göre tutuklama tedbirinin ölçülü olması, adli kontrol tedbiri uygulanmasının şu aşamada yetersiz kalacağı anlaşıldığından şüphelinin isnat edilen suçtan AYRI AYRI TUTUKLANMALARINA... [karar verildi.]"

6. Ankara 57. Asliye Ceza Mahkemesi 20/6/2023 tarihinde tutukluluğa yönelik itirazın kesin olarak reddine karar vermiştir.

7. 12/7/2023 tarihinde kabul edilen 7/7/2023 tarihli iddianame ile başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talep edilmiştir. İddianamenin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Yukarıda açık kimlik bilgileri yazılı şüphelinin açıkça anlatımı, mahrem ağabey denilen şahsa bağlılığı, bu şahsın denetimi altında bulunması, örgütün amaç ve stratejisi doğrultusunda gizli toplantılara katılması, gel dendiği zaman geldiği git dendiği zaman gittiği, mesleki tecrübesi ve askeri hiyerarşi ile bağdaşmayacak, askerlik görevi süresince en çok dikkat edeceği şey olan hiyerarşi bağlılığına aykırı olacak şekilde mahrem imam denilen şahsın kontrolü altında bulunması, o şahısla örgüt hiyerarşisi altında denilenleri yapması, özel hayatını ilgilendiren (içki, alkol, namaz, kitap okuma, kız arkadaş edinme gibi)tüm bilgilerin bu kişilerin kontrolünde bulunması, tayin olduktan sonra dahi yeni mahrem imamın denetimi altına girmesi gibi hususlar ve TSK mensubu olan şüphelinin 2012-2014 yıllarında 30 kez ankesörlü/kontörlü büfe hat araması olduğu, 26 kez karşı baz aramasının bulunduğu ve bu aramaların 17 tanesinin ardışık arama niteliğinde olduğu mahrem abiye bağlı olduğu sohbet adı altında değişik zamanlarda toplantılara katıldığı, inkara dair savunmasının suç ve cezadan kurtulmaya yönelik olduğu bir arada değerlendirildiğinde toplanan deliller, olay ve yakalama tutanakları ile dosyada yer alan diğer hususlar nazara alındığında şüphelinin Cebir ve şiddet Kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle Terörle Mücadele Kanunu 1.maddesinde yer alan amaçları gerçekleştirmeye yönelik olarak FETÖ/PDY Terör Örgütü üyesi olduğu örgütün amacı stratejisi yapılanması ve faaliyetleri itibariyle hareket ettiği ve üzerine atılı suçu işlediği anlaşıldığından... [cezalandırılması talep edilmiştir.]"

8. Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 12/7/2023 tarihinde düzenlediği tensip zaptı ile başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

9. 19/7/2023 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi tutukluluğun devamına yönelik 18/7/2023 tarihli itiraza ilişkin Başsavcılık mütalaası talep etmiştir.

10. Başsavcılık tarafından başvurucunun tutukluluğunun devamına ilişkin itirazının reddine yönelik yazılı mütalaa sunulmuştur. Mütalaanın ilgili kısmı şu şekildedir:

"Sanık Cemalettin Tokmak müdafii Av.Janset Çalışkan'ın sanığın tensiben tutukluluk halinin devamı kararına itirazı hususunda mütalaa beyanı talep edilmiş olup, yapılan inceleme ve değerlendirme neticesinde usul ve esas bakımından yasaya uygun olarak verilen sanığın

tutukluluk halinin devamına ilişkin karara karşı yapılan itirazın reddine karar verilmesi,

Kamu adına talep ve mütalaa olunur."

11. 21/7/2023 tarihinde tutukluluğun devamına ilişkin itirazların kesin olarak reddine karar verilmiştir.

12. Başvurucu, nihai hükmü 29/7/2023 tarihinde öğrendikten sonra 9/8/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

14. 3/10/2023 tarihinde adli kontrol hükümleri uygulanarak başvurucunun tahliyesine karar verilmiştir.

15. 28/5/2025 tarihinde başvurucunun beraatine karar verilmiştir.

16. Yargılama, istinaf nezdinde derdesttir.

II. DEĞERLENDİRME

17. Başvurucu, tutukluluğun devamına yönelik itirazı değerlendirilirken alınan Cumhuriyet savcısı görüşünün bildirilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede konuya ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

18. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

19. Anayasa Mahkemesi, Devran Duran ([GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, §§ 104-122) kararında; tutukluluğa itiraz incelemeleri sırasında alınan savcılık görüşünün şüpheli veya sanıklara bildirilmemesinin anayasal önem taşımadığını, içeriğinde başvurucunun cevap vermesini gerektirmeyen ve daha önce ileri sürülmemiş yeni bir olgudan bahsedilmeyen durumlarda savcılık görüşünün başvurucuya bildirilmemesinin önemli bir zarara da neden olmadığını ifade etmiştir.

20. Somut olayda 16/6/2023 tarihinde tutuklanmasına karar verilen başvurucunun 12/7/2023 tarihinde düzenlenen tensip zaptı ile tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir (bkz. § 8). Ağır Ceza Mahkemesi 18/7/2023 tarihli tutukluluğun devamına ilişkin itiraz yönünden Başsavcılıktan mütalaa talep etmiştir (bkz. § 9). Başsavcılık yazılı mütalaasında usul ve esas bakımından kanuna uygun olarak verilen tutukluluk hâlinin devamına ilişkin karara karşı yapılan itirazın reddine karar verilmesini talep etmiştir (bkz. § 10). Başvurucu hakkında 7/7/2023 tarihli iddianamede yer verilen olay ve olgular dışında yeni bir iddia barındırmayan, zaten tutuklu bulunan başvurucunun hukuki durumunda yenilik doğurmayan mütalaa gözetilerek tutukluluğa itirazın reddine karar verilmiştir (bkz. § 11). Başvurucu tarafından Savcılık görüşünün kendisine bildirilmediği ileri sürülmüşse de başvuru formu ve eklerinde bu görüş yazısında başvurucunun cevap vermesini gerekli kılan ve daha önce haberdar olmadığı yeni bir olgunun bulunduğuna ilişkin bir açıklamanın olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla başvurucunun iddiaları bakımından anılan Devran Duran kararında belirtilen ilkelerden ve sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum mevcut değildir.

Bu doğrultuda anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tutukluluğa itiraz incelemesinde alınan savcılık görüşünün bildirilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET OLUÇ

B. No: 2023/80054 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/80054

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET OLUÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/80054)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Ahmet OLUÇ

Vekili : Av. Yavuz CAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, hukuka aykırı olarak düzenlendiği iddia edilen müddetnameye itirazın reddi nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Ceza Davasına İlişkin Süreç

2. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma isnadıyla 5/1/2021 tarihinde gözaltına alınıp 8/1/2021 tarihinde tutuklanmıştır.

3. Yapılan yargılama sonunda 28/9/2021 tarihli duruşmada İzmir 13. Ağır Ceza Mahkemesi (terör suçlarına ve örgütlü suçlara bakmakla görevli) başvurucunun Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma ve resmî belgede sahtecilik suçlarından mahkûmiyetine karar vermiştir.

4. Gerekçeli karara göre;

i. Başvurucuya 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 314. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan verilen ceza 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddesi uyarınca artırılmıştır. 5237 sayılı

Kanun'un 62. maddesi uyarınca yapılan indirim sonrası başvurucunun neticeten altı yıl on üç ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve infazın başvurucunun terör örgütü mensubu olması nedeniyle 5237 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (9) numaralı fıkrası uyarınca mükerrirlere özgü infaz rejimine göre gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Ayrıca başvurucunun silahlı terör örgütü üyeliği yönünden tutukluluk hâlinin devamına karar verildiği anlaşılmaktadır.

ii. Başvurucuya 5237 sayılı Kanun'un 204. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca resmî belgede sahtecilik suçundan verilen ceza 3713 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca artırılmıştır. 5237 sayılı Kanun'un 62. maddesi uyarınca yapılan indirim sonrası başvurucunun neticeten iki yıl altı ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve infazın başvurucunun terör örgütü mensubu olması nedeniyle 5237 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (9) numaralı fıkrası uyarınca mükerrirlere özgü infaz rejimine göre gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.

5. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi 13/1/2022 tarihinde istinaf talebini resmî belgede sahtecilik suçu yönünden kesin, silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden temyiz yolu açık olmak üzere reddetmiştir. Başvurucunun silahlı terör örgütü üyeliği yönünden tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

6. 23/2/2022 tarihinde düzenlenen müddetnameye göre başvurucunun resmî belgede sahtecilik suçundan aldığı iki yıl altı aylık hapis cezası 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesi uyarınca dörtte üç oranında infaz edilecektir. Buna göre 5/1/2021 ile 8/1/2021 tarihleri arasındaki gözaltı süresinin mahsubu sonrası başvurucunun 18/11/2022 tarihinde koşullu olarak, 4/7/2023 tarihinde ise hak ederek tahliye edilebileceği anlaşılmaktadır.

7. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede Ceza İnfaz Kurumunun 18/11/2022 tarihinde düzenlediği belgeye göre resmî belgede sahtecilik suçu yönünden başvurucunun 18/11/2022 tarihinden geçerli olmak üzere tahliyesine karar verildiği ancak başka suçtan tutukluluk hâlinin devam etmesi sebebiyle serbest bırakılmadığı belirtilmiştir.

8. Yargıtay 3. Ceza Dairesi 18/10/2022 tarihinde silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden verilen mahkûmiyet kararını onamıştır.

9. 14/12/2022 tarihinde düzenlenen müddetnameye göre başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan aldığı altı yıl on üç aylık hapis cezası 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesi uyarınca dörtte üç oranında infaz edilecektir. Buna göre mahkûmiyetin infazına 18/11/2022 tarihinde başlandığı ifade edilmekle birlikte başvurucu 7/3/2028 tarihinde koşullu olarak, 13/12/2029 tarihinde ise hak ederek tahliye edilecektir.

10. Söz konusu müddetname 15/12/2022 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

B. Bireysel Başvuruya İlişkin Süreç

1. İzmir 2. İnfaz Hâkimliği Nezdindeki Süreç

11. Başvurucu 22/5/2023 tarihinde yaptığı itirazda resmî belgede sahtecilik suçunun örgüt üyesiymiş gibi infaz edilmesi, tutukluluk süresinin resmî belgede sahtecilikten mahsup edilmesi ile açık ceza infaz kurumuna ayrılma ve denetimli serbestlikten yararlanma imkânının elinden alınmasından şikâyetçi olmuştur.

12. 23/5/2023 tarihinde İzmir 2. İnfaz Hâkimliği başvurucunun mahsup ve müddetnameye

itirazı ile açık ceza infaz kurumuna ayrılma ve denetimli serbestlik taleplerinin ayrı ayrı reddine karar vermiştir. Kararda özetle başvurucunun infazına ilişkin düzenlenen müddetnamenin usul ve yasaya uygun olduğu, mahkûmiyete ilişkin karardan resmi belgede sahtecilik suçundan mahkûmiyete ilişkin kararda eylemin terör örgütü üyeliği kapsamında işlendiği kanaatiyle 3713 sayılı Kanun'un 5. maddesi gereğince cezada artırıma gidildiği, infazın da buna göre gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Buna göre açık ceza infaz kurumuna ayrılma ve denetimli serbestlik bakımından belirlenen infaz oranında usul ve yasaya aykırılık bulunmamaktadır.

13. İzmir 1. Ağır Ceza Mahkemesi 19/7/2023 tarihinde İzmir 2. İnfaz Hâkimliği kararına yapılan itirazın kesin olarak reddine karar vermiştir.

14. Nihai karar 1/8/2023 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

2. İzmir 1. İnfaz Hâkimliği Nezdindeki Süreç

15. Başvurucu 22/5/2023 tarihinde verdiği dilekçede resmî belgede sahtecilik suçunun örgüt üyesiymiş gibi infaz edilmesi, tutukluluk süresinin resmî belgede sahtecilikten mahsup edilmesi ile açık ceza infaz kurumuna ayrılma ve denetimli serbestlikten yararlanma imkânının elinden alınmasından şikâyetçi olmuştur.

16. 6/6/2023 tarihinde İzmir 1. İnfaz Hâkimliği başvurucunun müddetnameye itirazının reddine, denetimli serbestlikten yararlanma talebinin ise başvuru hakkı bulunmadığından reddine karar vermiştir. Kararda özetle müddetnamenin usul ve yasaya uygun olduğunun ifade edildiği, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olan ancak vekil vasıtası ile iletilen denetimli serbestliğe ayrılma talebi ile iyi hâl değerlendirmesi yapılmayan ve iyi hâlli olduğuna ilişkin karar bulunmayan başvurucunun açık ceza infaz kurumuna ayrılma taleplerinin reddine karar verildiği görülmektedir.

17. İzmir 1. Ağır Ceza Mahkemesi 19/7/2023 tarihinde İzmir 1. İnfaz Hâkimliği kararına yapılan itirazın kesin olarak reddine karar vermiştir.

18. Nihai karar 31/7/2023 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

19. Başvurucu, nihai kararlara yönelik olarak süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

20. Komisyon tarafından adli yardım talebinin kabulüyle başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu, resmî belgede sahtecilik suçu yönünden düzenlenen müddetnamede infazın henüz kesinleşmeyen örgüt üyeliği suçu gözetilerek hesaplanması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede konuya ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formundakine benzer iddialarda bulunmuştur.

22. Başvuru, suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında incelenmiştir.

23. Anayasa Mahkemesi Yunis Karataş ([GK], B. No: 2021/34231, 26/1/2023) ve Efendi Yaldız ([1. B.], B. No: 2013/1202, 25/3/2015) başvurularında mahkûmiyet kararı sonrasında

verilen cezanın infazının Anayasa’nın 38. maddesi kapsamında incelenip incelenemeyeceği hususunda değerlendirmelerde bulunmuştur. Buna göre ilk olarak ceza kabul edilen bir tedbir ile cezanın infazı veya uygulanmasını ilgilendiren bir tedbir arasında ayrım yapılmalıdır. Ancak ceza teşkil eden bir tedbir ile cezanın infazını ilgilendiren bir tedbir arasındaki ayrım her zaman net olmayabilecektir. Bunun sonucu olarak da cezaya hükmedildikten sonra veya ceza infaz edilirken idari yetkililer ve mahkemeler tarafından yapılacak uygulamaların cezayı veren mahkemenin öngördüğü, kapsamını belirlediği cezanın farklı tanımlanmasına veya değiştirilmesine yol açabileceği ihtimali gözardı edilmemelidir. Aksi takdirde idari yetkililer veya mahkemelerin verilen cezanın kapsamını geçmişe dönük olarak, mahkûm edilen kişinin suçu işlediği veya cezaya çarptırıldığı zamanda böyle bir gelişmeyi öngöremeyecek ve zararına olacak şekilde yeniden tanımlayan tedbirler alabileceği kabul edilecektir. Hükümlü hakkında uygulanan tedbirin bir suçtan kaynaklanan bir mahkûmiyetin sonucu olup olmadığı, tedbirin niteliği, amacı, mahkemeler ve yetkili idari makamlar açısından nasıl kabul edildiği, tedbirin alınmasında ve uygulamasındaki usullerin ve tedbirin ağırlığı değerlendirilerek Anayasa’nın 38. maddesinin güvencesi altında olup olmadığı tespit edilmelidir. Sonuç olarak koşullu salıverilme hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı hususu, cezanın ceza infaz kurumunda çektirileceği süreyi etkilediği için hükmedilen mahkûmiyetin ve buna ilişkin cezanın kapsamını değiştiren bir niteliğe bürünmektedir ve Anayasa’nın 38. maddesi çerçevesinde değerlendirilmelidir.

24. Somut olayda İzmir 13. Ağır Ceza Mahkemesi başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma ve resmî belgede sahtecilik suçlarından mahkûmiyetine karar vermiştir. Her iki suç yönünden 3713 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca artırım yapılmış ve infazın başvurucunun terör örgütü mensubu olduğu kanaatiyle 5237 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (9) numaralı fıkrası uyarınca mükerrirlere özgü infaz rejimine göre gerçekleştirilmesine hükmedilmiştir (bkz. §§ 3, 4).

25. Resmî belgede sahtecilik suçu yönünden verilen mahkûmiyetin 13/1/2022 tarihinde kesinleşmesi üzerine düzenlenen 23/2/2022 tarihli müddetname ile söz konusu infazın 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesi uyarınca dörtte üç oranında çektirilmesine karar verilmiştir (bkz. § 6). Bu suçtan kurulan mahkûmiyet 18/11/2022 tarihinde infaz edilmiş ancak başvurucunun hâlen silahlı terör örgütü üyeliğinden tutuklu bulunduğu gözetilerek tahliye işlemi gerçekleştirilmemiştir (bkz. § 7). Önceki müddetnamenin geçerliliğini yitirmesi sonrası 14/12/2022 tarihinde düzenlenen yeni müddetnamede ise başvurucunun sadece silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden infazı ele alınmış ve müddetname 15/12/2022 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir (bkz. §§ 9, 10).

26. Başvurucu 14/12/2022 tarihli müddetnameyi tebliğ almasına rağmen 22/5/2023 tarihinde infazı tamamlanan resmî belgede sahtecilik suçu yönünden düzenlenen ve geçerliliği kalmayan müddetnameye yönelik itirazlarını sunmuştur. Söz konusu itirazlar reddedilmiştir (bkz. §§ 11-17).

27. Bu açıklamalar ışığında başvurucunun infazı tamamlanan ve artık bir geçerliliği kalmayan müddetnameye yönelik itirazı yeni bir müddetname düzenlenmesinden sonra ileri sürdüğü, müddetnameye itiraz tarihi itibarıyla silahlı terör örgütü üyeliği suçu yönünden verilen mahkûmiyet kararının kesinleştiği, mahkûmiyete ilişkin kararda resmî belgede sahtecilik suçunun 3713 sayılı Kanun'un 4. maddesinde düzenlenen terör amacıyla işlenen suçlardan olduğunun kabulü ile aynı Kanun'un 5. maddesi kapsamında artırım yapıldığı anlaşılmaktadır.

28. Sonuç olarak mahkûmiyet kararında başvurucu hakkındaki resmî belgede sahtecilik suçu yönünden suçun terör amacıyla işlendiği yönündeki tespitlerin yanı sıra silahlı terör örgütü üyeliği suçu yönünden verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmesinden sonra başvurucunun geçerliliği kalmayan müddetnameye yönelik itirazlarının reddi nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın dayanaktan yoksun olduğu anlaşılmaktadır.

29. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Anayasa Mahkemesince kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda bir ihlal bulunmadığı açık olan başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu [2. B.], B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

30. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

31. Başvurucunun;

i. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki güvencelerden yararlandırılmadığına ilişkin şikâyetin Mustafa Takyan ([GK], B. No: 2020/27974, 15/12/2021) kararı doğrultusunda konu bakımından yetkisizlik nedeniyle;

ii. Silahlı terör örgütü üyeliği yönünden verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmesinden sonra resmî belgede sahtecilik suçu yönünden infazın örgüt üyesi gibi gerçekleştirilmesinin masumiyet karinesini ihlal ettiğine ilişkin şikâyetinin Hikmet Balabanoğlu kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle;

iii. Resmî belgede sahtecilik suçundan mahkûmiyet kararı sonrası tutmanın hukuka aykırı olduğundan bahisle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin Ç.Ö. ([GK], B. No: 2014/5927, 19/7/2018) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle;

iv. Açık ceza infaz kurumuna ayrılma talebinin reddi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin Ömer Faruk Gergerlioğlu (2) ([2. B.], B. No: 2021/30782, 20/11/2024) kararı doğrultusunda konu bakımından yetkisizlik nedeniyle;

v. Denetimli serbestlikten yararlanma talebinin reddi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin İbrahim Uysal ([2. B.], B. No: 2014/1711, 23/7/2014) ve Halis Yurtsever ([1. B.], B. No: 2015/17595, 29/11/2018) kararları doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2)

numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DUAA ELTAVİL

B. No: 2023/84465 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/84465

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DUAA ELTAVİL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/84465)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Duaa ELTAVİL

Vekili : Av. Davut UĞUR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; sınır dışı etme kararı nedeniyle yaşam hakkı, kötü muamele yasağı ile diğer anayasal güvencelerin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı olan başvurucu hakkında Ankara İl Göç İdaresince (Göç İdaresi) 3/2/2023 tarihinde, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi (terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar) ve (d) bendi (kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar) uyarınca sınır dışı etme ve aynı Kanun'un 57. maddesi kapsamında 6 ay süreyle idari gözetim kararı alınmıştır. Sınır dışı etme kararında, başvurucunun menşe ülkesine gönderilmesinde 6458 sayılı Kanun'un 4. maddesi ve 55. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında sakınca olduğu tespit edilerek güvenli üçüncü bir ülkeye gönderilmesine veya gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına karar verilmiştir.

3. Başvurucu, sınır dışı etme kararının iptali talebiyle Ankara 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmış, İdare Mahkemesi 21/6/2023 tarihinde davanın kesin olarak reddine

karar vermiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 20/9/2023 tarihinde öğrendikten sonra 11/10/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir. Bölüm 11/10/2023 tarihinde Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. maddesi uyarınca sınır dışı etme işleminin tedbiren durdurulmasına karar vermiştir.

6. Başvurucu 20/1/2025 tarihli dilekçede ülkesindeki durumu yakından görmek istediğini ancak tedbir kararı nedeniyle ülkeden çıkış yapamadığını belirterek tedbir kararının kaldırılmasını talep etmiştir. Bu talep üzerine Bölüm 24/1/2025 tarihinde tedbir kararının kaldırılmasına karar vermiştir.

7. Göç İdaresi Başkanlığının cevabi yazı ve eklerinde yer alan bilgilere göre başvurucu 14/2/2025 tarihinde parmak izi basmak suretiyle gönüllü geri dönüş formunu imzalamıştır. Form başvurucunun anladığı dilde ve Türkçe olarak düzenlenmiş olup başvurucunun yanı sıra tercüman ve kurum veya kuruluş yetkilisinin (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği yetkilisi, Kızılay temsilcisi, ulusal/uluslararası sivil toplum kuruluşu temsilcisi veya Valilik İnsan Hakları ve Eşitlik Birimi görevlisi) de imzalarını içermektedir. Başvurucu, gönüllü geri dönüş formuna istinaden 14/2/2025 tarihinde Hatay Cilvegözü Kara Hudut Kapısı'ndan ülkesine çıkış yapmıştır. Daha önce alınan sınır dışı kararı da Göç İdaresinin tarihsiz bir işlemiyle kaldırılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

8. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gereken şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Agheli Kohne Shari ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu; ülkesinde yaşanan iç savaş nedeniyle yaşamının tehlikeye gireceğini ve kötü muameleye maruz kalacağını belirterek yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının, hukuka aykırı olarak idari gözetim altında tutulması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, sınır dışı etme kararı nedeniyle aile bütünlüğü bozulacağından aile hayatına saygı hakkının, sınır dışı etme kararının iptali talebiyle açtığı davada sınır dışı işlemine dayanak bilgilerin somut olarak ortaya konulmaksızın davanın reddi nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddia etmiştir.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun iddialarının değerlendirilmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda benimsediği ilkelerin dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Sınır dışı etme kararının uygulanmasının olası sonuçları ve/veya bu kararın iptali için açılan davayla ilgili yargı sürecine yönelik iddiaların incelenebilmesi için sınır dışı kararının uygulanması ya da uygulanmasının önünde bir engel bulunmaması gerekir (benzer

değerlendirme için bkz. M.L. ve diğerleri [1. B.], B. No: 2019/20735, 28/12/2021, § 23).

12. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasında başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi hâlinde de düşme kararı verilebileceği belirtilmiş ancak aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

13. Başvurucu, başvuru sürecinde ülkesine dönmek istediğini belirterek Anayasa Mahkemesince sınır dışı etme işlemlerinin geçici olarak durdurulmasına ilişkin verilen tedbir kararının kaldırılmasını talep etmiş; talebe istinaden de tedbir kararı 24/1/2025 tarihinde kaldırılmıştır. Daha sonra başvurucu 14/2/2025 tarihinde kendi isteğiyle Türkiye'den ayrılmış ve hakkında alınan sınır dışı etme kararı Göç İdaresinin tarihsiz bir işlemiyle kaldırılmıştır. Bu durumda başvuruya konu edilen sınır dışı etme kararının uygulanması mümkün değildir. Dolayısıyla başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden yoktur. Ayrıca Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygı, başvurunun incelenmesini gerekli kılmamaktadır.

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden olmaması nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden olmaması nedeniyle DÜŞMESİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyete neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

D. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET AKA

B. No: 2023/101318 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/101318

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET AKA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/101318)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Mehmet AKA

Vekili : Av. Atik YÜKSEL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma davası neticesinde hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan nüfus kaydı sorgulaması neticesinde başvurucu Mehmet Aka'nın 27/11/2023 tarihinde yapılan bireysel başvurudan sonra, 14/1/2024 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Başvuruya mirasçıların devam edip etmeyeceğinin on beş gün içinde bildirilmesi hususunu içeren 14/10/2024 tarihli ve 31/1/2025 tarihli müzekkereler başvurucu vekiline gönderilmiş ancak başvurucu vekili müzekkerelere cevap vermemiştir.

II. DEĞERLENDİRME

4. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

5. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa’nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İLKER YÜKSEL

B. No: 2023/105194 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/105194

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İLKER YÜKSEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/105194)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : İlker YÜKSEL

Vekili : Av. Mehmet ARSLAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, el konulan zatî demirbaş tabancanın rayiç bedelinin ödenmesi talebinin yargı makamlarınca değerlendirilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Emniyet Genel Müdürlüğü emrinde polis memuru olarak görev yapmaktayken 1/9/2016 tarihli ve 29818 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 672 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Kamu Personeline İlişkin Alınan Tedbirlere Dair Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kamu görevinden çıkarılmış ve davaya konu zatî demirbaş tabancasını Hatay Emniyet Genel Müdürlüğü merkez deposuna teslim etmiştir.

3. Başvurucu, CZ-75 marka zatî demirbaş tabancasının rayiç bedelinin tarafına ödenmesini Emniyet Genel Müdürlüğünden (İdare) talep etmiştir.

4. İdare 17/3/1989 tarihli ve 20111 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personeline Görevlerinde Kullanılmak Üzere Bedeli Mukabili Zati Demirbaş Tabanca Satışına Dair Yönetmelik (mülga Yönetmelik) hükümleri dikkate alınarak talep hakkında değerlendirme yapılabileceğini belirtmiştir. Başvurucu, İdarenin cevabına

yönelik işlemin iptali için 24/10/2022 tarihinde Ankara 24. İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde dava açmıştır.

5. Yargılama devam ederken İdare, 19/1/2022 tarihli Komisyon kararı ile 2022 yılı için CZ-75 marka tabancaların satış bedelini 1.588 TL, her bir fişeğin satış fiyatını ise 3,50 TL olarak belirlemiştir. Bu kapsamda İdare 18/11/2022 tarihinde, hesaplanan bedelden damga vergisi kesintisi düşüldükten sonra başvurucuya toplam 1.628,41 TL ödeme yapmıştır.

6. Mahkeme, davaya konu olan zatî ve ruhsatlı silahın bedelinin yargılama devam ederken İdare tarafından başvurucuya ödenmesi nedeniyle davanın konusuz kaldığını belirterek uyuşmazlık yönünden esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

7. Başvurucu 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun ek 4. maddesi gereğince tabancanın rayiç bedelinin ödenmesini talep etmesine rağmen Mahkemece tabanca bedeline ilişkin herhangi bir inceleme yapılmadan salt davalı İdarenin belirlediği miktar çerçevesinde karar verildiğini, bu nedenle tabancanın rayiç değerinin çok altında bir ödeme yapıldığını belirterek mahkeme kararını istinaf kanun yoluna taşımıştır.

8. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) mahkeme kararının usul ve hukuka uygun olduğunu, kararın kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığını belirterek istinaf isteminin reddine kesin olarak karar vermiştir.

9. Başvurucu, nihai hükmü 30/11/2023 tarihinde öğrendikten sonra 19/12/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; yargılama makamlarınca tabancanın rayiç bedelinin ödenmesi talebinin değerlendirilmediğini, davanın sonucuna etkili iddia ve itirazlarının yargılama makamlarınca cevapsız bırakıldığını iddia etmiştir. Ayrıca başvurucu; tabancanın rayiç bedelinin tarafsızca belirlenmesi talebinin dikkate alınmadığını, Mahkemece davalı İdarenin belirlediği bedelin yargılamaya esas alındığını, tek hâkimle duruşma yapılmadan karar verildiğini, kararda gerekçe bulunmadığını, rayiç bedelden çok düşük miktarda ödeme yapıldığını belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, örgütlü suçlarla mücadele alanında kamu makamlarının geniş takdir yetkisinin bulunduğu ve somut olayda şikâyet edilen işlemin niteliği ile bu işleme ilişkin olarak başvurucuya sağlanan güvenceler dikkate alındığında müdahalenin başvurucuya aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği, bu sebeple başvuruya konu müdahalenin kamu yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengeyi bozmadığı ve ölçülü olduğu belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı sunduğu beyan dilekçesinde başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

13. Başvuru, mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı kapsamında incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkı anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47; Murat Haliç [1. B.], B. No: 2017/24356, 8/7/2020, § 44).

16. Bu hak tek başına, bağımsız olarak kullanılması mümkün olmayan ancak Anayasa'da güvence altına alınan başka bir temel hak ve özgürlüğün ihlal edildiği iddiasının bulunması hâlinde kullanılabilecek tamamlayıcı nitelikte bir haktır. Bir başka ifadeyle etkili başvuru hakkının ihlal edilip edilmediğinin tartışılabilmesi için hangi temel hak ve özgürlük konusunda etkili başvuru hakkının kısıtlandığı sorusuna cevap verilmesi gerekir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, §§ 33, 34; Sıtkı Güngör [2. B.], B. No: 2013/5617, 21/4/2016, § 86).

17. Etkili başvuru hakkı, Anayasa'ya aykırılığı iddia edilen bir hususta kendisinin zarar gördüğünü düşünen kişinin hem iddiaları hakkında karar verilmesini hem de mümkünse zararının giderilmesini sağlamak için hukuki bir yola başvurabilmesini gerektirir. Başka bir deyişle Anayasa'da düzenlenen temel hak ve özgürlüklerden birinin savunulabilir düzeyde ihlal edilmesinden dolayı mağdur olduğunu ileri süren herkes Anayasa'nın 40. maddesi kapsamında etkili başvuru hakkına sahiptir (Sıtkı Güngör, § 87).

18. Kişilerin etkili başvuru hakkı açısından sahip oldukları güvencenin kapsamı ihlal iddiasına konu edilen hakkın niteliğine göre değişmektedir. Fakat genel olarak ifade edilmelidir ki Anayasa'nın 40. maddesi uyarınca sağlanması gereken başvuru yolunun hem teoride hem de uygulamada ileri sürülen ihlali önlemesi, ihlal devam etmekte ise sonlandırması, gerçekleşip sona ermiş ihlallere yönelik olarak ise makul bir tazmin imkânı sunması gerekir (K.A. [GK], B. No: 2014/13044, 11/11/2015, § 71).

19. Şikâyetlerin esasının incelenmesine imkân sağlayan ve gerektiğinde uygun bir telafi yöntemi sunan etkili hukuk yollarının olması ilgililere etkili başvuru hakkının sağlanmasının bir gereğidir. Buna göre kişilerin mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla öngörülen yargı yollarının mevzuatta yer alması yalnız başına yeterli olmayıp bu yolun aynı zamanda pratikte de başarı şansı sunması gerekir. Söz konusu yola başvurulabilmesi için öngörülen koşullar somut olaylara tatbik edilirken dayanak işlem, eylem ya da ihmallerden kaynaklanan savunulabilir nitelikteki iddialar bu doğrultuda geniş şekilde değerlendirilmeli; koşulların oluşmadığı sonucuna ulaşılması durumunda ise bu durum yargı makamları tarafından ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanmalıdır (İlhan Gökhan [2. B.], B. No: 2017/27957, 9/9/2020, §§ 47, 49).

20. Etkili başvuru hakkı, temel hak ve özgürlüklerin korunması amacıyla oluşturulan idari ve yargısal mekanizmalara yapılan başvuruların mutlaka başvurucu lehine sonuçlanmasını güvence altına almamaktadır. Bu bağlamda ilgili idari ve yargısal mercilere düşen ödev, başvurucunun şikâyetinin esasını inceleyerek ilgili ve yeterli bir gerekçeyle karara bağlamaktır. Bununla birlikte mahkemelerin yorum ve değerlendirmelerinin söz konusu başvuru yoluna müracaat edilmesini anlamsız kılacak, başarı şansını zayıflatacak derecede keyfîlik içermesi ya da açıkça makul olmayan bir muhakemeye dayanması hâlinde etkili başvuru hakkı ihlal edilebilir (Seyfettin Şimşek [2. B.], B. No: 2019/21111, 30/3/2022, § 41).

21. Anayasa Mahkemesince incelenecek ilk mesele, başvurucunun zatî demirbaş tabancasının rayiç bedelinin ödenmesine imkân tanıyan etkili bir başvuru yolunun bulunup

bulunmadığıdır. Etkili bir başvuru yolunun bulunduğunun tespit edilmesi hâlinde ise teorik düzeyde etkili olduğu tespit edilen bu yolun başvurucunun açtığı davada fiilen işleyip işlemediği, diğer bir ifadeyle pratikte başarı şansı sunup sunmadığı belirlenerek sonuca varılacaktır.

22. Somut olayda başvurucunun KHK ile kamu görevinden çıkarılması nedeniyle el konulan zatî demirbaş tabancası hakkında mülga Yönetmelik hükümleri uyarınca İdare tarafından oluşturulan Komisyon tarafından belirlenen bedel üzerinden başvurucuya ödeme yapıldığı anlaşılmıştır. Başvurucu, Mahkeme nezdinde açtığı davada tabancanın rayiç bedelinin ödenmesini talep etmiş ancak Mahkemece yargılama devam ederken İdare tarafından ödeme yapıldığından bahisle davanın konusuz kaldığı belirtilerek uyuşmazlığın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir. Başvurucu; silahın rayiç bedelinin belirlenmesi talebinin dikkate alınmadığını, Mahkemece davalı İdarenin belirlediği bedelin herhangi bir değerlendirme yapılmaksızın yargılamaya esas alındığını, rayiç bedel araştırması yapılmaması nedeniyle tabanca bedelinin düşük ödendiğini belirterek istinaf talebinde bulunmuştur.

23. Bölge İdare Mahkemesince istinaf isteminin reddine karar verilmiş ancak başvurucunun istinaf talebine ilişkin herhangi bir değerlendirmeye yer verilmemiştir. Diğer bir anlatımla kararda başvurucunun tabancanın rayiç bedelinin araştırılarak bu bedelin ödenmesi yönündeki talebi bakımından bir inceleme yapılmadığı, talebin kabulü veya reddi yönünde herhangi bir gerekçeye yer verilmediği anlaşılmaktadır. Buna göre başvurucunun istinaf başvurusu hakkında olumlu ya da olumsuz herhangi bir karar verilmeden talebin sonuçsuz bırakıldığı görülmüştür.

24. Etkili bir giderim sağlama kapasitesi bulunan dava yoluna başvuran başvurucuya tabancanın rayiç bedelinin araştırılarak bu bedelin kendisine ödenmesine dair itirazlarını ilgili makamlar önünde etkin bir şekilde ortaya koyabilme imkânı tanınmamıştır. Dolayısıyla teorik düzeyde etkili olduğu tespit edilen başvuru yolu somut olayda başarı şansı sunma kapasitesini yitirmiştir.

25. Sonuç olarak başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu; ihlalin tespitine, yeniden yargılama yapılmasına ve manevi tazminat ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli

bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 24. İdare Mahkemesine (E.2022/954, K.2023/504) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 2.220,06 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 42.220,06 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

OSMAN AYMELEK (2)

B. No: 2020/1381 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/1381

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

OSMAN AYMELEK BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2020/1381)

Karar Tarihi: 10/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 30/3/2026 - 33209

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : Osman AYMELEK

Vekili : Av. Funda ÖZTÜRK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından ihlal kararı verilmesine rağmen bir askerî mahkeme kararına dayalı kamu alacağının tahsili nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/1/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu 1960 doğumlu olup emekli subaydır.

A. Bireysel Başvuruya Konu Süreç

6. (Kapatılan) Genelkurmay Başkanlığı Askerî Mahkemesi (Askerî Mahkeme) 17/12/2003 tarihinde başvurucunun müteselsil zimmet suçunu işlediğinden dolayı hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve zimmetine geçirdiği toplam 3.582.265 Amerikan dolarının suç tarihindeki karşılığı olan 1.374.924.686.455 (eski) TL'nin yasal faiziyle birlikte başvurucudan tahsiline karar vermiştir. Askerî Mahkeme ayrıca başvurucunun zimmetine geçirdiği toplam 3.655.449.397 (eski) TL'nin ve 74.245.920 (eski) TL nispi harcın da başvurucudan alınmasına hükmetmiştir. (Kapatılan) Askerî Yargıtay 1. Dairesi 2/6/2004 tarihinde kararı onamıştır. Ankara Veraset ve Harçlar Vergi Dairesince (Ankara Vergi Dairesi) 3.655.449.397 (eski) TL ile 74.245.920 (eski) TL nispi harç başvurucudan tahsil edilmiştir.

7. Ankara Vergi Dairesi 12/11/2013 tarihinde Hazine zararı olarak nitelediği Askerî Mahkeme kararına konu 1.374.924,69 TL'nin de kararın kesinleştiği 2/6/2004 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 37. maddesi uyarınca bir ay içinde ödenmesi gerektiğini, aksi hâlde cebren tahsil yoluna gidileceğini başvurucuya bildirmiştir.

8. Başvurucu, olay tarihinin üzerinden on beş yıl ve kararın kesinleştiği tarihten itibaren de beş yıl geçmesi karşısında ödenmesi istenen borcun zamanaşımına uğradığını ileri sürerek silinmesini talep etmiştir. Ankara Vergi Dairesi, mahkeme kararına bağlı alacaklarda zamanaşımının on yıl olduğunu açıklamış ve başvurucu hakkındaki mahkeme kararının kesinleşmesinden itibaren on yıllık zamanaşımının dolmadığını belirtmiştir.

9. Başvurucu 20/1/2014 tarihinde idari işlemin iptali için dava açmıştır. Başvurucu; davada 6183 sayılı Kanun'a göre olayda uygulanması gereken zamanaşımı süresinin beş yıl olduğunu, yasal faizin başlangıç tarihinin hatalı belirlendiğini, idarenin borcun tahsiline yönelik uzun bir süre işlem yapmamasının mali külfetini artırdığını ileri sürmüştür.

10. Ankara 7. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) tarafından 20/1/2015 tarihinde dava reddedilmiştir. Kararda; Askerî Mahkemece başvurucudan alınmasına hükmedilen 1.374.924,69 TL Hazine zararının tahsili amacıyla dava konusu işlemin tesis edildiği, hükmedilen borcun bir mahkeme kararıyla belirlenmesi nedeniyle zamanaşımı süresinin on yıl olacağı, Askerî Mahkeme kararının kesinleştiği tarih gözetildiğinde borcun zamanaşımına uğramadığı belirtilmiştir. Ayrıca Askerî Mahkeme kararının kesinleştiği tarihten itibaren borca yasal faiz işletilmesinde hukuka ve mevzuata aykırılık bulunmadığı ifade edilmiştir.

11. Başvurucu 7/5/2015 tarihinde ret kararını temyiz etmiştir. Başvurucu; olayda uygulanması gereken zamanaşımı süresinin beş yıl olduğunu, faizin başlangıç tarihinin hatalı belirlendiğini ve idarenin uzun süre harekete geçmemesinin asıl alacağın üç katı tutarında faizin ortaya çıkmasına sebebiyet verdiğini iddia etmiştir.

12. Danıştay Onuncu Dairesi (Danıştay Dairesi) 12/2/2019 tarihinde dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığını belirterek kararı gerekçeli onamıştır. Danıştay Dairesi, tahakkuk zamanaşımı hakkında 6183 sayılı Kanun'da herhangi bir düzenleme bulunmadığını ve yargı içtihadına göre ilama dayalı alacakların on yıllık süre içinde istenebileceğini kaydetmiştir. Danıştay Dairesi, dava konusu alacağın ilama dayalı bir alacak olduğundan on yıllık genel zamanaşımı süresi içinde alacağın tahakkuk ettirilebileceğini belirtmiştir.

13. Başvurucu 9/4/2019 tarihinde karar düzeltme talebinde bulunmuştur. Karar düzeltme dilekçesinde; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) 30/1/2018 tarihinde dava konusu idari işlemin dayanağı olan yargılamanın bağımsız ve tarafsız bir mahkemece yapılmadığından ihlal karar verdiğini, Ankara 3. Asliye Ceza Mahkemesinin yargılamanın yenilenmesine karar verdiğini ve dava konusu işlemin dayanağı kararın ortadan kalktığını açıklamıştır. Bunun dışında başvurucu, temyiz aşamasında ileri sürdüğü iddiaları yinelemiştir.

14. Danıştay Dairesi 10/10/2019 tarihinde başvurucunun karar düzeltme talebini reddetmiştir. Danıştay Dairesi, başvurucunun karar düzeltme dilekçesinde ileri sürdüğü hususların 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 54. maddesinde yazılı nedenlerden hiçbirine uymadığını açıklamıştır.

15. Başvurucu, nihai kararı 21/12/2019 tarihinde öğrenmiştir.

B. Askerî Mahkeme Kararına İlişkin Yargılamanın Yenilenmesi Süreci

16. Başvurucu, diğer iddialarıyla birlikte ceza yargılamasını yürüten Askerî Mahkemenin bağımsız ve tarafsız olmadığını belirterek 2005 yılında AİHM'e bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. AİHM 30/1/2018 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin birinci fıkrasının ihlal edildiğine karar vermiştir. AİHM aynı şikâyetin incelendiği Gürkan/Türkiye (B. No: 10987/10, 3/7/2012) kararında, yargılamayı yürüten ve mahkûmiyet kararı veren askerî ceza mahkemesinin Sözleşme'nin 6. maddesi anlamında bağımsız ve tarafsız olarak değerlendirilemeyeceğine karar verildiğini hatırlatmıştır. Buna göre başvurucu yönünden de Gürkan/Türkiye kararındaki tespitlerinden ayrılmayı gerektirecek herhangi bir özel durum bulunmadığı belirtilmiştir.

18. Ankara 3. Asliye Ceza Mahkemesi 9/4/2018 tarihinde ek kararla 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca Askerî Mahkemenin 17/12/2003 tarihli kararı yönünden yargılamanın yenilenmesine karar vermiştir.

19. Dosyanın devredildiği Ankara 68. Asliye Ceza Mahkemesi, duruşma açarak başvurucunun ve müdafiinin savunmasını, katılan vekilinin beyanını dinlemiş; başvurucunun talebi doğrultusunda tanık beyanı ve bilirkişi raporları almıştır. Yargılama sonucunda Ankara 68. Asliye Ceza Mahkemesi 13/7/2023 tarihinde başvurucunun zimmet suçunu işlediği sabit olduğundan Askerî Mahkemenin 17/12/2003 tarihli hükmünün 5271 sayılı Kanun'un 323. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince onaylanmasına temyiz kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir.

20. Başvurucu, karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay 7. Ceza Dairesi 5/7/2024 tarihinde başvurucu hakkındaki kamu davasının zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar vermiştir. Kararda; suç tarihlerinden hüküm tarihine kadar durma süresi de eklenerek olağanüstü zamanaşımı süresinin gerçekleştiği gözetilmeden yargılamaya devam edilmek suretiyle başvurucu hakkında hüküm kurulmasının hukuka aykırı olduğu açıklanmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

21. 6183 sayılı Kanun'un "Ödeme zamanı ve önce ödeme" başlıklı 37. maddesi şöyledir:

"Amme alacakları hususi kanunlarında belli edilen zamanlarda ödenir.

Hususi kanunlarında ödeme zamanı tesbit edilmemiş amme alacakları Maliye Vekaletince belirtilecek usule göre yapılacak tebliğden itibaren bir ay içinde ödenir.

Bu ödeme müddetinin son günü amme alacağının vadesi günüdür.

Amme borçlusu isterse borcunu belli zamanlardan önce ödiyebilir."

22. 2577 sayılı Kanun'un "Kararın düzeltilmesi" başlıklı mülga 54. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

"1. Danıştay dava daireleri ve İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurullarının temyiz üzerine verdikleri kararlar ile bölge idare mahkemelerinin itiraz üzerine verdikleri kararlar hakkında, bir defaya mahsus olmak üzere kararın tebliğ tarihini izleyen onbeş gün içinde taraflarca;

a) Kararın esasına etkisi olan iddia ve itirazların, kararda karşılanmamış olması,

b) Bir kararda birbirine aykırı hükümler bulunması,

c) Kararın usul ve kanuna aykırı bulunması,

d) Hükmün esasını etkileyen belgelerde hile ve sahtekarlığın ortaya çıkmış olması,

Hallerinde kararın düzeltilmesi istenebilir.

2. Danıştay dava daireleri ve İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurulları ile bölge idare mahkemeleri, kararın düzeltilmesi isteminde ileri sürülen sebeplerle bağlıdırlar."

23. 5271 sayılı Kanun'un "Hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesi nedenleri" başlıklı 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi şöyledir:

"(1) Kesinleşen bir hükümle sonuçlanmış bir dava, aşağıda yazılı hâllerde hükümlü lehine olarak yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülür:

...

f) Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin ve hükmün bu aykırılığa dayandığının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması veya ceza hükmü aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvuru hakkında dostane çözüm ya da tek taraflı deklarasyon sonucunda düşme kararı verilmesi. Bu hâlde yargılamanın yenilenmesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebilir."

24. 5271 sayılı Kanun'un "Yeniden duruşma sonucunda verilecek hüküm" başlıklı 323. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Yeniden yapılacak duruşma sonucunda mahkeme, önceki hükmü onaylar veya hükmün iptali ile dava hakkında yeniden hüküm verir."

B. Yargıtay İçtihadı

25. Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 15/2/2023 tarihli ve E.2022/6336, K.2023/564 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Yargılamanın yenilenmesi müessesesi, kesin hükmün otoritesi karşısında maddi gerçeğin

açığa çıkarılmasındaki kamu yararının üstün gelmesi nedeniyle öngörülmüş ve bizzat kanun koyucu tarafından sebepleri sınırlı şekilde belirlenmiş istisnai bir yoldur. Hükmün kesinleşmesiyle birlikte artık yargılamaya konu sorun çözülmüş olduğundan kesin hükümle sonuçlanmış bir ihtilâf kural olarak yeniden yargılama konusu yapılamayacaktır. Bununla birlikte bir yargılama faaliyeti sonucu verilen kesin hükümde adlî hataların yapılması da mümkündür. Hükmün kesinleşmesinden sonra ortaya çıkan maddi olaylar kesin hükmün maddi gerçeği yansıttığı kabulünü ve kesin hükmün ispatla ilgili temellerini sarsabilecektir. Bu durumda, bir yanda kesin hüküm, diğer yanda ise adlî hatanın düzeltilmesi zorunluluğu söz konusu olacaktır. Bu iki değerden birinin tamamen göz ardı edilmesi mümkün olmadığından kanun koyucu maddi temelleri sarsılmış kesin hükümden fedakarlık yapmak zorunda kalmış ve bunun şartlarını belirlemiştir. Bu açıdan yargılamanın yenilenmesi kesin hükmün dokunulmazlığının istisnasını oluşturmaktadır.

Maddi gerçeğe ulaşmayı hedefleyen ceza muhakemesinde verilen ve kesinleşen hükmün sonradan maddi gerçeğe uyumlu olmadığı anlaşıldığı halde, kararın infazının aynı şekilde sürdürülebilmesi adli hatadan vazgeçilmemesi, diğer bir anlatımla yeni ortaya çıkan bu durumların görmemezlikten gelinmesi, bir hukuk devletinde kabul edilemez. Her şeyden önce kesinleşmiş bir hükmün, doğru ve maddi bir gerçeğe uygun olduğu, yargılamanın hukuka uygun yürütüldüğü, meşru olduğu, adaletin tecelli ettiği varsayımının bu konudaki inancın kamu vicdanında tahribata uğraması, bozulan hukuk düzeninin yeniden tesis edilmesi ve hukuk barışının yeniden sağlanmasını zorunlu kılar."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Anayasa Mahkemesinin 10/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

27. Başvurucu, idari işleme dayanak Askerî Mahkeme kararının AİHM'in ihlal kararı sonrası yargılamanın yenilenmesine hükmedilmesi sonucunda ortadan kalkmasına karşılık karar düzeltme aşamasında bu durumun dikkate alınmadığını ve herhangi bir gerekçeye yer verilmediğini ifade etmiştir. Başvurucu; alacak için öngörülen zamanaşımı süresinin dolduğunu, uzun süre hareket etmeyen idarenin geriye dönük on yıllık faiz işletmesi sonucu borcun e-Devlet kayıtlarına göre 6.435.557,18 TL'ye ulaşmasıyla Hazine zararının üç katı kadar faiz tutarının ortaya çıktığını ileri sürmüştür. Askerî Mahkeme kararıyla hem mal varlığı hakkında müsadere uygulandığını hem de Hazine zararının ödenmesine hükmedilmiş olmasının mükerrer ceza niteliğinde olduğunu ve tüm mal varlığı üzerindeki tasarruf yetkisinin engellendiğini belirtmiştir. Başvurucu, bu gerekçelerle mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

28. Bakanlık görüşünde, Anayasa ve Anayasa Mahkemesi içtihadı ile somut olayın koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

29. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

30. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddialarının özünü Hazine zararına konu bedelin tahsili oluşturduğundan başvurunun mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

31. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Mülkün Varlığı

32. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, § 54). Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

33. Somut olayda Ankara Vergi Dairesi 1.374.924,69 TL Hazine zararının Askerî Mahkeme kararının kesinleştiği 2/6/2004 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine yönelik işlem tesis etmiştir. Başvurucunun söz konusu idari işlemin iptali için açtığı dava idari yargılama süreci sonunda reddedilmiştir. Öte yandan başvurucu, ödenmesi istenen miktarın yasal faiziyle birlikte 6.435.557,18 TL'ye ulaştığını belirtmiştir. Bu hâliyle Hazine zararının başvurucudan tahsil edilmesine hükmedilmesi neticesinde ödenmesi istenen paranın başvurucunun mal varlığına dâhil olduğu ve mal varlığı üzerinde bir azalma meydana getireceği gözetildiğinde başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında korunması gereken ekonomik bir menfaatinin olduğu değerlendirilmiştir.

ii. Müdahalenin Varlığı ve Türü

34. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkı kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma ve ondan tasarruf etme, onun ürünlerinden yararlanma olanağı verir (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32). Dolayısıyla malikin mülkünü kullanma, mülkün semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53).

35. Anayasa'nın 35. maddesi ile mülkiyet hakkına temas eden diğer hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın mülkiyet hakkına müdahaleyle ilgili üç kural ihtiva ettiği görülmektedir. Buna göre Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında mülkten barışçıl yararlanma hakkına yer verilmiş, ikinci fıkrasında mülkten yoksun bırakmanın şartlarının genel çerçevesi de çizilmiş ve son fıkrasında ise devletin mülkiyetin kullanımını kontrol etmesine ve düzenlemesine imkân sağlanmıştır. Ayrıca belirtmek gerekir ki mülkten yoksun bırakma ve mülkiyetin düzenlenmesi, mülkiyet hakkına müdahalenin özel biçimleridir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, §§ 55-58).

36. Başvuruya konu olayda Askerî Mahkemenin kararına istinaden Hazine zararının ödenmesine yönelik tesis edilen idari işlem başvurucunun mülkiyet hakkına müdahale teşkil etmektedir. Müdahalenin amacı dikkate alındığında mülkün kullanımının kontrol edilmesine ve düzenlenmesine ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelenmesi gerekir.

iii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

37. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

38. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, § 62).

(1) Kanunilik

39. Mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerde ilk incelenmesi gereken ölçüt kanuna dayalı olma ölçütüdür. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır. Müdahalenin kanuna dayalı olması, müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir kanun hükümlerinin bulunmasını gerektirmektedir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44; Ford Motor Company [2. B.], B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 49; Necmiye Çiftçi ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55).

40. Eldeki başvuruda kesinleşen Askerî Mahkeme kararında tahsiline hükmedilen Hazine zararının ödenmesi için Ankara Vergi Dairesi 12/11/2013 tarihinde ödeme emri düzenlemiştir. Her ne kadar ödeme emrinin dayandığı Askerî Mahkeme kararına ilişkin olarak AİHM'in ihlal kararı sonrasında yargılamanın yenilenmesine ve nihai olarak zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verildiği görülmekteyse de söz konusu ödeme emrinin düzenlendiği tarih itibarıyla dayanağı 6183 sayılı Kanun'un 37. maddesinin ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir olduğu anlaşıldığından mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuna dayalı olduğu kabul edilmelidir.

(2) Meşru Amaç

41. Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla

sınırlandırılabilir. Kamu yararı kavramı, mülkiyet hakkının kamu yararının gerektirdiği durumlarda sınırlandırılmasına imkân verdiğinden, bir sınırlandırma amacı olmasının yanı sıra mülkiyet hakkının kamu yararı amacı dışında sınırlanamayacağını öngörerek ve bu anlamda bir sınırlama sınırı oluşturarak mülkiyet hakkını etkin bir şekilde korumaktadır (Nusrat Külah [2. B.], B. No: 2013/6151, 21/4/2016, § 53). Başvuru konusu olayda, kamu alacağının tahsili amacıyla ödeme emri düzenlenmesinde kamu yararı mevcut olup müdahalenin meşru bir amaç taşıdığı açıktır.

(3) Ölçülülük

42. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, § 38). Başvuruya konu olayda kamu alacağının tahsil edilmesi amacıyla ödeme emri düzenlenmesinin ulaşılmak istenen meşru amacı gerçekleştirmeye elverişli olduğu açıktır. Gereklilik yönünden de başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ulaşılmak istenen amaç bakımından zorunlu olduğu ve aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. Orantılılık ilkesi kapsamında takip edilen kamu yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkına müdahale arasında adil bir dengenin kurulması gerekmektedir.

43. Ölçülülük ilkesi gereği kişilerin mülkiyet hakkının sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hakları arasında adil bir dengenin kurulması gerekir. Bu adil denge, başvurucunun şahsi olarak aşırı bir yüke katlandığının tespit edilmesi durumunda bozulmuş olacaktır. Anayasa Mahkemesi müdahalenin ölçülülüğünü değerlendirirken bir taraftan ulaşılmak istenen meşru amacın önemini ve diğer taraftan müdahalenin niteliğini, başvurucunun ve kamu otoritelerinin davranışlarını da gözönünde bulundurarak başvurucuya yüklenen külfeti dikkate alacaktır (Arif Güven [2. B.], B. No: 2014/13966, 15/2/2017, §§ 58, 60).

44. Anayasa'nın 35. maddesi usule ilişkin açık bir güvenceden söz etmemektedir. Bununla birlikte mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından bu madde, Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsamaktadır. Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (Züliye Öztürk [1. B.], B. No: 2014/1734, 14/9/2017, § 36; Bekir Yazıcı [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, § 71).

45. Somut olayda 2/6/2004 tarihinde kesinleşmiş Askerî Mahkeme kararında tahsiline hükmedilen 1.374.924,69 TL'yi yasal faiziyle birlikte bir ay içinde ödemesi gerektiği 12/11/2013 tarihinde başvurucuya bildirilmiştir. Ödeme emrinin iptali için açılan davada İdare Mahkemesi ve temyiz incelemesi yapan Danıştay Dairesi, dava konusu işlemin sebebini oluşturan borcun Askerî Mahkeme kararına dayalı olduğunu belirterek ilama dayalı alacak için on yıllık genel zamanaşımı hükümlerinin uygulanması gerektiğini vurgulamıştır. Bu hâliyle idari işlem ve mahkemelerin kararları gözetildiğinde başvurucunun mülkiyet

hakkına müdahaleyi oluşturan ödeme emrinin söz konusu tarihte kesinleşmiş olan Askerî Mahkeme kararına dayanılarak düzenlendiği anlaşılmaktadır.

46. Başvurucunun zimmet suçundan mahkûm edildiği ve Hazine zararının tahsiline hükmedilen Askerî Mahkeme önündeki yargılama süreci sonrasında başvurucu, AİHM'e bireysel başvuruda bulunmuştur. AİHM 30/1/2018 tarihinde Askerî Mahkemece yapılan yargılamanın bağımsız ve tarafsız olarak değerlendirilemeyeceğini belirterek başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Bunun üzerine yapılan yargılamanın yenilenmesi talebini Ankara 3. Asliye Ceza Mahkemesi 9/4/2018 tarihinde ek kararla kabul ederek yargılamanın yenilenmesine karar vermiştir. Ceza yargılaması süreci sonunda ise Yargıtay 7. Ceza Dairesi 5/7/2024 tarihinde başvurucu hakkındaki kamu davasının zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar vermiştir.

47. Başvurucu, ödeme emrinin iptali talebine ilişkin yargılamanın karar düzeltme aşamasında AİHM'in verdiği ihlal kararını ve ihlal kararı doğrultusunda ceza davasında yargılamanın yenilenmesine karar verildiğini karar düzeltme dilekçesinde ileri sürmüştür. Danıştay Dairesi 10/10/2019 tarihinde karar düzeltme nedenleri bulunmadığını belirterek başvurucunun istemini reddetmiştir. Danıştay Dairesinin anılan kararında AİHM'in başvurucu hakkındaki ihlal kararı ve ceza davasında yargılamanın yenilenmesine karar verilmesi yönünden ayrı bir değerlendirmede bulunmadığı belirtilmelidir.

48. Mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri hem özel kişiler arasındaki mülkiyet uyuşmazlıklarında hem de taraflardan birinin kamu gücü olduğu durumlarda geçerlidir. Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirildiğinden söz edilebilmesi için mahkemelerin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu zorunluluk davacının bütün iddialarına cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte mülkiyet hakkını ilgilendiren, davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazların yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanması gerekir (Kamil Darbaz ve Gmo Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2015/12563, 24/5/2018, § 53).

49. İdari yargı mercileri kararlarında ödeme emrinin dayanağı olarak Askerî Mahkemenin zimmete geçirilen paranın tahsiline hükmettiği karar gösterilmektedir. Söz konusu Askerî Mahkeme önünde gerçekleştirilen yargılamaya ilişkin olarak ise AİHM'in başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verdiği, ihlal kararına dayalı olarak yargılamanın yenilenmesine hükmedildiği ve zamanaşımı nedeniyle kamu davasının düşmesine karar verildiği görülmüştür. Buna karşılık başvurucunun karar düzeltme aşamasında ileri sürdüğü davanın sonucuna etkili olabilecek esasa ilişkin temel bir iddiayı ilgili ve yeterli bir gerekçeyle karşılayacak değerlendirme yapılmadığı anlaşılmaktadır. Öte yandan başvurucunun zamanaşımı ve kamu alacağına faiz işletilmesine ilişkin iddialarının aşağıda varılan sonuç gözetildiğinde bu aşamada incelenmesine gerek görülmediği belirtilmelidir.

50. Sonuç olarak mahkeme kararlarının mülkiyet hakkının korunması bağlamında davanın sonucuna etkili olabilecek mahiyetteki iddia ve itirazlara cevap verecek nitelikte ilgili ve yeterli bir gerekçe içermediği tespit edilmiştir. Bu sebeple mülkiyet hakkının korunmasında usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirilmediği değerlendirilmiştir. Dolayısıyla müdahalenin taşıdığı meşru amacın dayandığı kamu yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge başvurucu aleyhine bozulmuş olup müdahale ölçülü değildir.

51. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

52. Başvurucu, yargılamanın makul süre içinde tamamlanmadığını ileri sürmüştür.

53. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

54. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

55. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 8.000.000 TL maddi ve 1.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

56. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

57. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Danıştay Onuncu Dairesine (E.2019/7828, K.2019/6505)

iletilmek üzere Ankara 7. İdare Mahkemesine (E.2014/135, K.2015/92) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BİLGE DEMİRBAĞ

B. No: 2020/8816 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/8816

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BİLGE DEMİRBAĞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/8816)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Muhammed Cemil KANDEMİR

Başvurucu : Bilge DEMİRBAĞ

Vekili : Av. Metin İRİZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, üyesi olduğu sendikanın aldığı karar üzerine nöbet görevini yerine getirmeyen kamu görevlisinin disiplin cezası ile cezalandırılması nedeniyle sendika hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, İstanbul'da bir lisede rehberlik öğretmeni olup Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası üyesidir.

3. Başvurucu, üyesi olduğu sendikanın rehberlik öğretmenlerinin nöbet tutmaması yönündeki kararı üzerine nöbet görevini yerine getirmemiştir. Bu nedenle başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. Başvurucunun 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (C) bendinin (a) alt bendi gereğince 1/30 oranında aylıktan kesme cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Başvurucu hakkında tesis edilen disiplin cezasının iptali talebiyle dava açmıştır.

4. İstanbul 8. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 6/2/2019 tarihli kararıyla dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, eylemin öğrenildiği tarihten itibaren bir aylık zamanaşımı süresi içerisinde disiplin soruşturmasına başlanılmadığı, ceza verme yetkisinin

zamanaşımına uğraması nedeniyle tesis olunan dava konusu işlemin hukuka uygun olmadığı belirtilmiştir.

5. Davalı idarece karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) soruşturmaya bir aylık zamanaşımı süresi içinde başlanıldığı gerekçesiyle istinaf başvurusunu kabul ederek Mahkeme kararını kaldırmıştır. Bölge İdare Mahkemesi kararında uyuşmazlığın esasının Mahkemece sonuçlandırılması gerektiği belirtilerek dava dosyasının yeniden bir karar verilmek üzere Mahkemeye iadesine karar verilmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 28/1/2020 tarihinde öğrendikten sonra 27/2/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; disiplin soruşturmasının süresi içinde tamamlanmadığını, savunma için ek süre verilmediğini, lehine delilleri ileri sürme imkânı tanınmadığını, Mahkemenin lehinde verdiği kararın Bölge İdare Mahkemesi tarafından kaldırılarak davasının reddedildiğini, Bölge İdare Mahkemesi kararının gerekçesiz olduğunu ileri sürerek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca, disiplin cezası almasına neden olan eylemin hakkın kullanımı olduğunun değerlendirilmemesi sebebiyle ifade özgürlüğünün ve örgütlenme özgürlüğünün, başka bir sendikanın yaptığı eylem nedeniyle ilgililere disiplin cezası uygulanmamasına rağmen kendisine ceza uygulanması nedeniyle eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri incelenirken kabul edilebilirlik hususları ile Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında bireysel başvuruda bulunulmadan önce ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerektiği belirtilmiştir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve yargı makamlarına başvurulmalıdır (Bayram Gök [2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, §§ 16, 17). Temel hak ihlallerini öncelikle yargılama mercilerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılar (Necati Gündüz ve Recep Gündüz [1. B.], B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 20; Güher Ergun ve diğerleri [1. B.], B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 26).

11. Eldeki olayda başvurucu hakkında tesis edilen disiplin cezasının iptali talebiyle açtığı davada Mahkeme soruşturma zamanaşımı süresine uyulmadığı gerekçesiyle iptal kararı vermiştir. Bölge İdare Mahkemesi, disiplin soruşturmasına süresi içerisinde başlanıldığını belirterek bu kararı kaldırmış ve dosyayı yeni bir karar verilmek üzere Mahkemeye göndermiştir. Bölge İdare Mahkemesi soruşturmanın süresi içinde başladığına ilişkin olarak

karar vermekle birlikte disiplin cezasının hukuka uygunluğuna ilişkin bir değerlendirme yapmamıştır. Başvurucuya verilen disiplin cezası yönünden Mahkemece yeniden yargılama yapılacağı anlaşılmaktadır. Başvurucunun, yapılacak yeni yargılamada verilen nihai karar nedeniyle anayasal bir hakkının ihlal edilmesi durumunda yapacağı bireysel başvuruda soruşturma zamanaşımına ilişkin iddialarını da ileri sürebileceği açıktır. Ancak başvurucu Bölge İdare Mahkemesi kararı sonrası hakkındaki disiplin cezasına ilişkin davanın sonucunu beklemeden bireysel başvuruda bulunmuştur. Dolayısıyla başvuru yollarının tamamını tüketmediği anlaşılmıştır.

12. Öte yandan başvurucunun Mahkeme tarafından yapılan yeni yargılama sonucunda verilen nihai karara karşı bireysel başvuru yapmadığı görülmüştür.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CÜNEYT NACİ YILDIRIM VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/26593 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/26593

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CÜNEYT NACİ YILDIRIM VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/26593)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY

Başvurucular : 1. Cüneyt Naci YILDIRIM

Vekilleri : Av. Efekan KAPTAN 2. Çiğdem ARSLAN Av. Hasan Önder SULU 3. Ergin MARANGOZ 4. Seyfettin YILDIRIM Av. Doğan ESER 5. Erhan KAHRAMAN Av. Serkan MERCİMEK 6. Ümit BİNGÖL Av. Özgür METİN 7. Ahmet ORUÇ 8. Günal TURFAN 9. Murat KURT Av. Didem BOZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; iş sözleşmesi feshedilen başvurucuların sendikal tazminat taleplerinin reddedilmesi nedeniyle sendika hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvuruculara göre iş sözleşmeleri sendikal nedenlerle sonlandırılmıştır. Başvurucular, bu kapsamda işe iade ve sendikal tazminat talepli davalar açmıştır.

3. Açılan davalarda mahkemeler, başvuruculara sendikal fesih iddiasını ispatlayamadıkları sonucuna ulaşmıştır.

4. Nihai kararların tebliği üzerine başvurucular, süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucular Seyfettin Yıldırım ve Çiğdem Arslan'ın adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

6. 2023/3956, 2023/8467, 2024/3619, 2024/3962, 2024/4506 ve 2024/8131 numaralı başvuruların konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2020/26593 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucu Ümit Bingöl, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Sendika Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucu Ergin Marangoz Yönünden

10. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

11. Somut olayda nihai kararın Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede, başvurucu vekili tarafından ilk kez 7/12/2023 tarihinde okunduğu anlaşılmıştır. Buna göre otuz günlük başvuru süresi 8/1/2024 günü mesai bitimi itibarıyla sona ermektedir. Başvuru ise 9/1/2024 tarihinde yapılmıştır. Bu sebeple başvurunun süresi içinde yapılmadığı anlaşılmıştır.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Diğer Başvurucular Yönünden

13. Başvurucular; iş sözleşmelerinin sendikal nedenlerle feshedildiğini, eksik inceleme sonucu verilen ret kararlarının sendika hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, sendika hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir.

Başvurucuların bir kısmı, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formunda yer alan iddiaları yinelemiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun "Sendika özgürlüğünün güvencesi" başlıklı 25. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) İşçilerin işe alınmaları; belli bir sendikaya girmeleri veya girmemeleri, belli bir sendikadaki üyeliği sürdürmeleri veya üyelikten çekilmeleri veya herhangi bir sendikaya üye olmaları veya olmamaları şartına bağlı tutulamaz.

(2) İşveren, bir sendikaya üye olan işçilerle sendika üyesi olmayan işçiler veya ayrı sendikalara üye olan işçiler arasında, çalışma şartları veya çalıştırmaya son verilmesi bakımından herhangi bir ayrım yapamaz. Ücret, ikramiye, prim ve paraya ilişkin sosyal yardım konularında toplu iş sözleşmesi hükümleri saklıdır.

(3) İşçiler, sendikaya üye olmaları veya olmamaları, iş saatleri dışında veya işverenin izni ile iş saatleri içinde işçi kuruluşlarının faaliyetlerine katılmaları veya sendikal faaliyette bulunmalarından dolayı işten çıkarılamaz veya farklı işleme tabi tutulamaz.

(4) İşverenin (…) yukarıdaki fıkralara aykırı hareket etmesi hâlinde işçinin bir yıllık ücret tutarından az olmamak üzere sendikal tazminata hükmedilir.

(5) Sendikal bir nedenle iş sözleşmesinin feshi hâlinde işçi, 4857 sayılı Kanunun (…), 20 ve 21 inci madde hükümlerine göre dava açma hakkına sahiptir. İş sözleşmesinin sendikal nedenle feshedildiğinin tespit edilmesi hâlinde, 4857 sayılı Kanunun 21 inci maddesine göre işçinin başvurusu, işverenin işe başlatması veya başlatmaması şartına bağlı olmaksızın sendikal tazminata karar verilir. Ancak işçinin işe başlatılmaması hâlinde, ayrıca 4857 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen tazminata hükmedilmez. İşçinin 4857 sayılı Kanunun yukarıdaki hükümlerine göre dava açmaması ayrıca sendikal tazminat talebini engellemez.

(6) İş sözleşmesinin sendikal nedenle feshedildiği iddiası ile açılacak davada, feshin nedenini ispat yükümlülüğü işverene aittir. Feshin işverenin ileri sürdüğü nedene dayanmadığını iddia eden işçi, feshin sendikal nedene dayandığını ispatla yükümlüdür.

(7) Fesih dışında işverenin sendikal ayrımcılık yaptığı iddiasını işçi ispat etmekle yükümlüdür. Ancak işçi sendikal ayrımcılık yapıldığını güçlü biçimde gösteren bir durumu ortaya koyduğunda, işveren davranışının nedenini ispat etmekle yükümlü olur.

..."

16. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun sendikal fesih iddiasının değerlendirilmesi bakımından ortaya koyduğu kriterlerle ilgili 7/10/2009 tarihli ve E.2009/9-372, K.2009/416 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... fesih tarihine yakın tarihlerde işyerinde çalışan işçi sayısı, işyerinde çalışan sendikaya üye olan ve olmayan işçilerin sayısı, hangi tarihlerde üye oldukları, üyelikten çekilen, çekilme sonrası çalışmaya devam eden işçilerin olup olmadığı, çıkarılan işçilerin kaçının sendikalı olduğu, yeni işçi alınıp alınmadığı ve alınmışsa yeni işçilerin sendikalı olup olmadığı, toplu iş sözleşmesi prosedürü uygulanmasının söz konusu olup olmadığı, işverence

ekonomik veya teknolojik nedenlere dayalı bir fesih yoluna gidilmesi halinde teknik yönden bu hususların araştırılması, feshin son çare olarak kullanılıp kullanılmadığının değerlendirilmesi gereklidir."

17. Anayasa Mahkemesi, benzer başvurularda mahkemelerin sendikal nedenlerle iş sözleşmelerinin feshinin sendika hakkını ihlal ettiği iddialarını incelemiştir (bkz. Emine Yaşar Kaya ve Melike Gök [2. B.], B. No: 2020/32802, 19/7/2023; Aydın Okutucu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2020/11279, 24/5/2023; Ayhan Akyüz ve diğerleri [1. B.], B. No: 2018/6851, 10/5/2023; Refiye Şentürk Varlı [1. B.], B. No: 2021/10518, 20/7/2023; Emrah Üzegül ve diğerleri [1. B.], B. No: 2020/22386, 7/6/2023; Muharrem Çimen [GK], B. No: 2016/5002, 23/3/2023). Anayasa Mahkemesi, bu başvurularda bir iş sözleşmesinin salt sendikal nedenlerle feshedilip feshedilmediğinin tespit edilebilmesi için -Yargıtay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarında vurgulanan hususları da gözönüne alarak- bazı kriterler belirlemiştir. Bu kriterler, dava konusu olaylara göre genişletilmesi mümkün olmakla birlikte şöyle sıralanabilir:

- Fesih tarihine yakın tarihlerde işyerinde çalışan işçi sayısı, işyerinde sendikaya üye olan ve olmayan işçilerin sayısı, hangi tarihlerde üye oldukları, üyelikten istifa eden/istifa sonrası çalışmaya devam eden işçilerin olup olmadığı, çıkarılan işçilerin kaçının sendikalı olduğu, yeni işçi alınıp alınmadığı ve alınmışsa yeni işçilerin sendikalı olup olmadığı,

- Sendikal neden kavramının, bir fiilin sendikal olarak değerlendirilebilmesi için sadece kurulu bir sendika tarafından yahut sendika üyeleri tarafından yapılmasının zorunlu olmadığının gözönüne alınması, sendika üyesi olmayan bir işçinin henüz kurulmamış bir sendikanın örgütlenmesi için veya kurulmuş bir sendikanın propagandasını yapmak üzere organizasyon düzenlenmesi ya da düzenlenen bir faaliyete katılması veya destekleyici eylemlerde bulunması (sendikaya üye toplama, sendikal konuşmalar yapma, broşür dağıtma vb.) gibi faaliyetlerin de sendikal faaliyet kapsamında değerlendirilmesi, bunun sonucunda anılan hususların iş sözleşmesinin feshinde etkili olup olmadığının belirlenmesi,

- İş sözleşmesi feshedilenlerin sendikal faaliyette öncü olup olmadıkları,

- Toplu iş sözleşmesi (TİS) prosedürü uygulanmasının söz konusu olup olmadığı,

- Özellikle sendika üyesi olan ve/veya sendikal faaliyet içerisinde bulunan işçilerin benzer gerekçelerle ve/veya yakın tarihlerde işten çıkarılıp çıkarılmadığı,

- İşyerinde başka sendikalara üye olan işçilerin olup olmadığı, mensubu olduğu sendikadan istifa edenlerin başka bir sendikaya üye olup olmadığı, tüm sendikalı işçilerin toplam işçi sayısına oranı (işyerinin varsa başka şubelerinde çalışan sayısının da dikkate alınarak bu oranın belirlenmesi), bu oranın dava konusu fesih tarihinden önceki ve sonraki dönemlerde ne şekilde değiştiği (örneğin altışar aylık ya da birer yıllık önceki ve sonraki dilimlerin esas alınması),

- Hâlen sendikalı çalışan varsa sayılarının sembolik olup olmadığı, bu kişilerin üye olduğu sendikaların işyerinde TİS imzalayabilmek için yetkili sendika olma ihtimallerinin bulunup bulunmadığı,

- Sendikal fesih iddialarına ilişkin tanık dinlenip dinlenmediği, bilirkişi raporu alınıp alınmadığı; bu delillerin ne şekilde değerlendirildiği, anılan delillere itibar edilmemişse nedenlerinin ilgili ve yeterli gerekçe ile açıklanıp açıklanmadığı,

- Sendikalı olanların veya sendikal faaliyette bulunanların çalışma alanlarında baskıya

uğrayıp uğramadığı (bilmedikleri işlerde çalıştırma, işveren tarafından bizzat yahut diğer çalışanlar aracılığıyla sözlü baskı yapılması, sosyal medya hesaplarının takip edilmesi, gerek olmadığı hâlde fazla iş yükleme/fazla mesaiye bırakma, düşük ücretle çalıştırma, özlük haklarından yararlandırmama veya az yararlandırma vb.),

- Sendikal faaliyetlerin iş gücünü etkileyip etkilemediği ve bunun işverence ortaya konulup konulamadığı,

- İşletmesel nedenlerle işten çıkarmalarda öncelikle sendikalı veya sendikal faaliyette bulunan işçilerin çıkarılıp çıkarılmadığı,

- Performans nedeniyle işten çıkarmalarda objektif kriterler belirlenip belirlenmediği, bu kriterlerin sendikalı veya sendikal faaliyette bulunanlarla diğer işçilere aynı şekilde uygulanıp uygulanmadığı,

- Aynı ya da benzer gerekçelerle işten çıkarılan işçilerin başka mahkemelerde görülen davalarının farklı sonuçlandığına ilişkin iddialar varsa bu iddiaların dikkate alınıp alınmadığı, varsa bu kararlardan neden ayrışıldığının izah edilip edilmediği kriterlerin mahkemelerce somut olaya uyduğu ölçüde uygulanması gerekir (Ahmet Yavuz [2. B.], B. No: 2019/28133, 14/12/2023, § 28).

18. Bu kapsamda eldeki başvuruda olduğu gibi sendikal nedenlerle bir iş sözleşmesinin sonlandırıldığı iddia edildiğinde mevzuatın gerektirdiği hususların ve ispat şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğini değerlendirmek öncelikle yargı mercilerinin görevidir. Yargı mercilerinin olayın şartlarını değerlendirmek açısından daha avantajlı konumda bulunduğu açıktır. Anayasa Mahkemesinin rolü ise bu kuralların yorumunun Anayasa'ya uygun olup olmadığını belirlemekle sınırlıdır. Önemle değinmek gerekir ki yargı mercileri önündeki uyuşmazlık ne kadar Anayasa'da yer alan temel hak ve hürriyetleri ilgilendirirse Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında bu hak veya hürriyete ilişkin sınırlama ölçütlerini ve güvencelerini denetleme yetkisi o kadar artar. Anayasa Mahkemesinin temel görevi Anayasa'da yer alan hükümlerin yeknesak ve doğru bir biçimde uygulanmasını sağlamaktır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi, yargı mercileri tarafından izlenen usulü denetlemek ve özellikle mahkemelerin Anayasa'nın 51. maddesindeki güvenceleri gözetip gözetmediğini belirlemekle yetinmektedir. Dolayısıyla yapılan incelemede yargı mercilerinin yeri alınmamakta, kamusal makamların süreç içindeki tutumları sendika hakkı bağlamındaki usule ilişkin güvenceler açısından değerlendirilmektedir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Türkiye Gıda ve Şeker Sanayi İşçileri Sendikası (Şeker İş) [2. B.], B. No: 2016/13328, 19/11/2020, § 40; Türkiye Petrol, Kimya ve Lastik Sanayii İşçileri Sendikası [1. B.], B. No: 2016/13531, 15/12/2020, § 40; Ahmet Sefa Topuz ve diğerleri [1. B.], B. No: 2016/16056, 21/4/2021, § 57; Muharrem Çimen, § 42; Aydın Okutucu ve diğerleri, § 39). Bu noktada Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme, başvuruculların sendikal nedenlerle işten çıkarıldıkları gerekçesiyle açtıkları davalarda devletin pozitif yükümlülüğünün gerektirdiği şekilde yargısal bir değerlendirme yapılıp yapılmadığına, özellikle yargı mercilerinin kararlarının konuyla ilgili ve yeterli gerekçe içerip içermediğine ilişkindir.

a. Başvurucu Cüneyt Naci Yıldırım Yönünden

19. İlk derece mahkemesi kararında, başvurucunun iş sözleşmesinin feshin son çare olması ilkesine uyulmaksızın izin kullanımı, ücretsiz izin, başka bir şubede başka bir ilde başka bir pozisyonda çalışma teklifleri yapılmaksızın ve gerekliliği davalı tarafça delillendirilmeksizin feshedildiği belirtilmiştir. Buna karşın mahkeme; davalı bankanın kurumsal yapısı itibarıyla

uzun yıllardır sendikal faaliyetin varlığı, başvurucunun sendika üyesi olduğu hâlde yıllardır banka şube müdürlüğüne kadar yükselebildiği ve sendika organlarında görev aldığı hususları gözönüne alındığında sendikal fesih olgusunun gerçekleşmediği sonucuna ulaşmıştır. Anılan karar bölge adliye mahkemesince aynı gerekçelerle uygun bulunarak kesinleşmiştir.

20. Söz konusu mahkeme kararlarında; davalı işyerinde önceki dönemlerde kaç çalışanın sendikalı olduğu, mevcut sendikalı çalışanların aynı sendikaya mensup olup olmadıkları, işyerinde bir TİS süreci olup olmadığı, başvurucunun mensubu olduğu sendikanın dava tarihinde yetkili sendika olup olmadığı, yetki sürecinin devam edip etmediği (dava konusu bir uyuşmazlık olup olmadığı), başvurucunun üyesi olduğu sendikaya mensup olanların davalı işyerindeki çalışan sayısına ve diğer sendikalı çalışanlara oranı, başvurucunun sendikal faaliyetlerde öncü olup olmadığı, farklı sendikaya mensup sendikalı olanların işten çıkarılıp çıkarılmadığı gibi hususlara değinilmemiştir. Dolayısıyla gerek ilk derece mahkemesi gerekse bölge adliye mahkemesinin Anayasa Mahkemesinin yukarıda ortaya koyduğu kriterleri (bkz. § 17) uygulamadığı anlaşılmıştır.

b. Başvurucu Erhan Kahraman Yönünden

21. İlk derece mahkemesi kararında, Bursa Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlığı (İş-Kur) tarafından hazırlanan rapora göre; davalı işverenin işyerindeki işçilerin sendikaya üye olmalarını engellemek ve üye olanları üyelikten ayrılmaya zorlamak amacıyla işyeri yöneticileri vasıtasıyla işçileri sendika üyeliğinden ayrılmaya yönlendirerek sendikal faaliyetlerin öncü isimlerinin bir kısmının görevlerini değiştirerek, bir kısmının iş akdini çeşitli gerekçelerle feshettiği, sendikal eylemde bulunan işçilerin diğer işçilerle temas kurmasını engellemek için çeşitli girişimlerde bulunarak işçilere sendikal baskı yaptığının tespit edildiği belirtilmiştir. Kararda; başvurucunun 17/2/2020 tarihinde T. Sendikasına üye olduğu, sendikanın 26/4/2021 tarihinde yetki başvurusunda bulunduğu, bu tarihte işyerinde çalışan işçi sayısının 453, sendikalı işçi sayısının 184 olduğunun altı çizilmiştir. Mahkeme; T. Sendikasının davalı işyerinde 2021 yılı Şubat ayından 4 ay önceki üye sayısının 31, 4 ay sonraki üye sayısının ise 202 olduğu, davalı işyerinde 1/10/2020-30/6/2021 tarihleri arasında 96 kişinin işe girdiği, 129 kişinin ise işinin sonlandığı ve bu işten ayrılmaların sendikal sebeple yapıldığı sonucuna ulaşmıştır.

22. Kararın istinaf kanun yoluna götürülmesi üzerine bölge adliye mahkemesi başvurucunun iş sözleşmesinin fesih tarihi ile İş-Kur raporunda sendikal nedenlerle işten çıkarıldığı emsal gösterilen işçilerin iş sözleşmelerinin fesih tarihleri arasında geçen süre, anılan raporda başvurucuya sendika nedeniyle baskı uygulandığına ilişkin tespite yer verilmemiş olması, beyanları alınan tanıkların somut olarak doğrudan başvurucuya sendikal baskı uygulandığını söylememeleri, her ne kadar davalı işveren tarafından geçerli nedenle fesih için gerekli şekil koşullarına uyulmamış olsa da başvurucunun sağlık sorunlarının sabit olduğu gözetildiğinde feshin sendikal sebeple yapılmadığı kanaatine varmış ve karar bu şekilde kesinleşmiştir.

23. Başvuruya konu dosyada ilk derece mahkemesinin detaylı değerlendirmeleri sonucunda sendikal feshin gerçekleştiği sonucuna varıldığı görülmüştür. Yanı sıra İş-Kur raporunda işverenin sendikal faaliyetlerde bulunanlara baskı yaptığına ilişkin tespit ve TİS sürecinde sendika üyesindeki artışla birlikte işten çıkarmaların artması hususları dikkat çekicidir. Buna karşın bölge adliye mahkemesi yalnızca diğer işçiler ile başvurucunun fesih tarihleri arasında süre geçmiş olması ile doğrudan başvurucuya ilişkin bir değerlendirmenin bulunmamasını esas alarak işverenin sendikal nedenlerle fesih yapmadığı sonucuna

ulaşmıştır. Dolayısıyla bölge adliye mahkemesinin Anayasa Mahkemesinin yukarıda ortaya koyduğu kriterleri (bkz. § 17) uygulamadığı görülmüştür.

c. Başvurucular Ahmet Oruç, Murat Kurt, Günal Turfan Yönünden

24. İlk derece mahkemesi kararlarında, başvuruculara 23/6/2021, 28/6/2021 ve 7/7/2021 tarihlerinde sendikaya üye oldukları, 2021 yılının Ağustos ayında başvuruculara sendika üyeliklerinin iş kolu değişikliği nedeniyle düşürüldüğü, 214 çalışanın 27'sinin sendika üyesi olduğu belirtilmiştir. Kararlarda; sendikaya üyeliğin en yoğun olduğu dönem olan Haziran 2021-Temmuz 2021 döneminde 43 kişinin sendikaya üye olduğu, 10 kişinin sendikadan ayrıldığı, Temmuz 2021-Eylül 2021 döneminde toplam 116 kişinin işten çıkarıldığı, 2021 yılı ilk 10 aylık veriye göre 28 kişinin sendikaya üyelik sonrası iş akdinin farklı nedenlerle sonlandığı, 11 kişinin sendikaya üyelik sonrası iş akdinin devam ettiği, 62 kişinin sendikaya üye olmadığı ancak iş akdinin farklı nedenlerle sonlandığı tespitlerine yer verilmiştir. Mahkeme 11 personelin sendikaya üye olmasına rağmen hâlen çalıştığı, sendika üyesi olmayan 62 işçinin de bu dönemde iş akdinin feshedildiği ve 27 sendika üyesinin hâlen çalıştığı gerekçesiyle feshin sendikal nedenlerle gerçekleşmediği sonucuna ulaşmıştır.

25. Sonrasında bölge adliye mahkemesi işveren tarafından özellikle sendika üyesi işçilerin işten çıkartıldığına ilişkin bir uygulamanın bulunduğuna ilişkin somut veriler elde edilememesi, sendikalı olup hâlen çalışan işçilerin bulunması, başvuruculara aktif bir sendikal faaliyetinin olmaması gerekçeleriyle ilk derece mahkemesi kararlarına karşı yapılan istinaf başvurularını kesin olarak reddetmiştir.

26. İncelenen başvuruda yalnızca başvuruculara mensubu olduğu sendika verilerine dayanarak sendikal fesih olgusunun gerçekleşmediği sonucuna ulaşılmıştır. Oysaki 2021 yılının Temmuz ayından itibaren işten çıkarmaların neden yoğun olduğu, TİS süreci bulunup bulunmadığı (varsa işveren ile sendika arasında yetki itirazı gibi anlaşmazlıkların olup olmadığı), başka sendikaların işyerinde örgütlenip örgütlenmediği, başvuruculara sendikal örgütlenmede öncü olup olmadıkları, işten çıkarmalarda sendikalılara öncelik verilip verilmediği, diğer sendikalı işçilerin sayısı ve bu işçilerin işten çıkarılıp çıkarılmadığı gibi hususlara değinilmemiştir. Dolayısıyla gerek ilk derece mahkemesi gerekse bölge adliye mahkemesinin Anayasa Mahkemesinin yukarıda ortaya koyduğu kriterleri (bkz. § 17) uygulamadığı anlaşılmıştır.

d. Başvurucu Seyfettin Yıldırım Yönünden

27. Başvurucunun davasının görüldüğü ilk derece mahkemesi değerlendirmesinde fesih tarihinden 6 ay öncesi ve 6 ay sonrası davalı işyerinde A. Sendikasından istifa eden 24 üyenin davalı işyerinde çalışmaya devam ettiği, istifa etmeyen 94 üyenin değişik tarihlerde işten çıkarıldıkları, işten çıkarılanların yerine işçi alımlarının devam ettiği, davalı işyeri nezdindeki üye sayısının 161 olduğu, işten çıkarılanlar düşürüldüğünde 3/6/2022 tarihi itibarıyla kalan üye sayısının 55 olduğu, 4/1/2023 tarihi itibarıyla 40 kişinin üyeliğinin devam ettiği belirtilmiştir. Kararda; özellikle sendikanın yetki tespitinin kesinleşmesinden sonra işçilerin yoğun bir şekilde işten çıkarıldığı dönemde sendikaya üyeliklerin son derece azaldığı, bazı aylarda hiç üye kaydının yapılmadığı, bu dönemde sendikadan istifaların arttığı vurgulanmıştır. Yanı sıra kararda; işyerinde sendikalı işçilerle sendikasız işçiler arasında izin alma, fazla mesailere kalma, bölüm değişikliği yapılması ve vardiyaların ayarlanması husunda sendikalı işçilerin aleyhine olacak şekilde ayrımcılık yapıldığı, bu ayrımcılığın nedeninin işyerindeki sendikalı işçilerin işten veya sendikadan istifa etmesinin sağlanmasına yönelik olduğu, çalışma esnasında işveren yetkilileri tarafından sendikalı

işçilerden sendikadan istifa etmeleri aksi takdirde işten çıkarılacaklarına dair söylemlerinin olması, işveren aleyhine açılmış sendikal tazminat talepli kesinleşmiş veyahut yargılama süreci devam eden derdest davalar, tanıklarca başvurucu özelinde sendikal baskının bulunduğunun doğrulanması hususları bir arada değerlendirildiğinde başvurucunun iş akdinin sendikal nedenlerle feshedildiği kanaatine ulaşılmıştır.

28. Karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine bölge adliye mahkemesi başvurucu yönünden yaptığı değerlendirmede; iş sözleşmesinin kıdem ve ihbar tazminatlı feshine ilişkin yazılı ikale teklifinin irade fesadı ile sakat olduğunun ispat edilmediği, buna göre başvurucudan gelen talebin işveren tarafından kabul edilerek iş akdinin sona erdiğinin kabulü gerekeceği ve sendikal fesih olgusunun gerçekleşmediği sonucuna varmış ve davanın reddine kesin olarak karar vermiştir.

29. Bölge adliye mahkemesinin ilk derece mahkemesinin sendikal feshe ilişkin detaylı değerlendirmelerini neden dikkate almadığına dair bir gerekçelendirmede bulunmadığı, sadece ikale sözleşmesi kapsamında fesih talebinin başvurucu tarafından işverene yapılmasını esas aldığı, başvurucunun ikale talebinde bulunmak zorunda kalıp kalmadığının tartışılmadığı, aksine ilk derece mahkemesince bu talep yönünden sendikal baskı sonucuna ulaşılmış olmasına karşın bu hususun değerlendirilmediği anlaşılmıştır. Bu durumda bölge adliye mahkemesinin Anayasa Mahkemesinin yukarıda ortaya koyduğu kriterleri (bkz. § 17) uygulamadığı görülmüştür.

e. Başvurucu Ümit Bingöl Yönünden

30. İlk derece mahkemesi, işverenin TİS hükmü gereği kendi işçilerinin bir kısmını alt işverenlik bünyesinde yapılan işlerde çalıştırmak amacıyla 31 işçiye görev değişikliğini yazılı olarak bildirdiği, bu değişikliği 26 işçinin kabul ettiği, 4 işçinin karşılıklı anlaşma ile iş akdine son verildiği, görev değişikliğini kabul eden ve daha vasıfsız olan yeni görevine başlayan işçiler arasında başvurucunun unvanında olan işçilerin de bulunduğu, başvurucunun görev değişikliğini veyahut karşılıklı anlaşma sözleşmesi ile iş akdinin son bulmasını kabul etmemesi üzerine iş akdinin işverenlikçe feshin son çare ilkesi gereği yapıldığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

31. Bölge adliye mahkemesi fesihten önceki ve sonraki 6 aylık işe giren ve işten çıkarılan işçilerin listesi getirtilerek bu pozisyonda çalışan herkesin işten çıkarılıp çıkarılmadığı, vasfına ve eğitim durumuna göre başvurucunun yerine veya çalışabileceği pozisyonlara işçi alınıp alınmadığı hususlarının araştırılması, işyerinde uygulanan TİS'in değerlendirilmesi ve sonra karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararının ortadan kaldırılmasına karar vermiştir.

32. Kaldırma kararı üzerine ilk derece mahkemesi bir önceki kararındaki gerekçeleri aynen tekrarlayarak davanın reddine karar vermiştir. Bunun üzerine bölge adliye mahkemesi tarafından yapılan istinaf incelemesinde başvurucunun esaslı değişiklik içeren görev değişikliğinin açık rızası olmadan yapılması nedeniyle feshin geçerli nedenle yapılmadığı sonucuna ulaşılmış ancak sendikal fesih iddiasıyla ilgili bir değerlendirmede bulunulmamıştır. Dolayısıyla gerek ilk derece mahkemesi gerekse bölge adliye mahkemesinin Anayasa Mahkemesinin yukarıda ortaya koyduğu kriterleri (bkz. § 17) uygulamadığı anlaşılmıştır.

f. Başvurucu Çiğdem Arslan Yönünden

33. İlk derece mahkemesi işverenin işçileri sendikadan istifaya zorladığını, akabinde

3/10/2021 tarihinde fabrikayı kapattığını ve işçileri işten çıkardığını, işçilerin tekrar 1/11/2021 tarihinde işbaşı yaptığını, olay günü olan 18/11/2021 tarihli toplantıda işçilerin sendika temsilcisi M.T.nin sendika tarafından görevden alınmasını protesto ederek M.T. gelmediği takdirde işbaşı yapmayacaklarını bildirdiklerini, işverenin de "çalışmak isteyen çalışsın, çalışmak istemeyen gitsin" dediğini, sendikalı işçilerin ertesi gün işbaşı yaptırılmadıklarını, başvurucunun da bu protesto içinde yer alarak işyerini terk ettiği kabul edilmekle birlikte iş akdinin sendikal nedenle feshedildiğinin ispatlanmadığı sonucuna ulaşmıştır.

34. İstinaf kanun yoluna başvurulması üzerine bölge adliye mahkemesi sendikal fesih iddiası ile ilgili yeterli araştırma yapılmadığı gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararının ortadan kaldırılmasına karar vermiştir.

35. Kaldırma kararı sonrası devam edilen yargılamada ilk derece mahkemesi T. Sendikasının davalı işyerinde TİS imzalamak için yetki tespiti başvurusunda bulunduğunu, başvuru tarihi itibarıyla söz konusu işyerinde 314 işçinin çalışmakta olduğunu ve bunlardan 129 işçinin adı geçen sendikaya üye olduğunu, sendikanın olumlu yetki tespiti yazısının taraflara gönderildiğini, yetki tespitine işveren vekili tarafından itirazda bulunulduğunu ancak davadan feragat edilerek T. Sendikasının yetkisinin kesinleştiğini belirtmiştir. İlk derece mahkemesi başvurucunun sendikal fesih iddiası yönünden ilk karardaki gerekçelerini aynen yinelemiş ve sendikal fesih olgusunun gerçekleşmediğine karar vermiştir.

36. Kararın istinaf kanun yoluna götürülmesi üzerine bölge adliye mahkemesi yapılan araştırma ile tanık beyanlarına göre sendikalı işçilere herhangi bir baskı olmadığı, görev yerlerinin değiştirilmediği, görevleri dışında başka bir iş yaptırılmadığı, işten çıkarılan işçilerin sendika üyesi olmayan işçilerden yoğunlukta olduğu, sendika üyesi olan işçilerin büyük bölümünün iş akdinin devam ettiği gerekçeleriyle başvurucunun iş sözleşmesinin sendikal nedenlerle sonlandırılmadığı sonucuna ulaşmıştır.

37. Somut olayda ilk derece mahkemesi işverenin işçileri sendikadan istifaya zorladığını, fabrikayı kapattığını ve işçileri işten çıkardığını, sendika temsilcisinin görevden alınması sonrası gerçekleşen protesto eylemine başvurucunun da katıldığını, bu eylem sonrasında işverenin işçilere çeşitli baskılar uyguladığını vurgulamıştır. Bu kabul sonrasında başvurucunun sendikal feshi neden ispatlayamadığına dair bir değerlendirmede bulunmamış, başka işçiler yönünden benzer baskıların olup olmadığı değerlendirilmemiş, yetki tespiti sonrasında yetkili sendikaya üye işçilerin durumlarıyla ilgili bir tespit yapılmamış, başka sendika olup olmadığına ve bu sendikaya üye işçiler olup olmadığına değinilmemiş ve başvurucunun sendikal fesih iddiası soyut bir şekilde reddedilmiştir. Sonrasında bölge adliye mahkemesinin de genel bir değerlendirme ile eldeki olay özeline inmeksizin ilk derece mahkemesi kararını uygun bulduğu görülmüştür. Bu itibarla gerek ilk derece mahkemesi gerekse bölge adliye mahkemesinin Anayasa Mahkemesinin yukarıda ortaya koyduğu kriterleri (bkz. § 17) uygulamadığı anlaşılmıştır.

38. Neticede başvurulara konu davalarda yargı mercilerinin ulusal ve uluslararası hukuk çerçevesinde Anayasa Mahkemesince geliştirilen ve benimsenen kriterleri dikkate almadığı görülmüştür. Bu bağlamda sendika hakkının gerektirdiği düzeyde yeterli bir yargısal inceleme yapıldığı, gerekçelerinin ilgili ve yeterli olduğu söylenemez. Dolayısıyla devletin pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

39. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika

hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

40. Başvurucular, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur. Ayrıca başvuruculardan Cüneyt Naci Yıldırım tür ve miktar belirtmeksizin tazminat; Ahmet Oruç, Murat Kurt, Günal Turfan ayrı ayrı 100.000 TL manevi tazminat; Seyfettin Yıldırım 100.000 TL maddi, 100.000 TL manevi tazminat; Ümit Bingöl 250.000 TL maddi, 250.000 TL manevi tazminat; Çiğdem Arslan 2.000.000 TL maddi, 2.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

41. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

42. Öte yandan ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında tazminat talebi bulunan başvuruculara ekli listenin (G) sütununda belirtilen miktarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculara uğradıklarını iddia ettikleri maddi zararlar yeniden yargılama kapsamında giderilebileceğinden maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım talebinde bulunan başvurucular Seyfettin Yıldırım ve Çiğdem Arslan'ın adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Başvurucu Ümit Bingöl yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Başvurucu Ergin Marangoz yönünden başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer başvurucular yönünden sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin sendika hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (Ç) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Tazminat talebinde bulunan başvuruculara ekli listenin (G) sütununda belirtilen miktarlarda manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

G. Başvuruculara ekli listenin (D) ve (F) sütununda belirtilen şekilde ilgili harç ve vekâlet

ücretinin ÖDENMESİNE, Ergin Marangoz tarafından yapılan yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET ÇALIŞKAN

B. No: 2020/27193 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/27193

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET ÇALIŞKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/27193)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : Ahmet ÇALIŞKAN

Vekili : Av. Resul AYDIN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırmasız el atma, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın ödenmemesi ve tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, taşınmazına Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından kamulaştırmasız el atıldığı iddiasıyla 25/11/2010 tarihinde tazminat davası açmıştır.

3. Viranşehir Asliye Hukuk Mahkemesi 23/5/2014 tarihinde davanın kabulü ile 1.259.656,78 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte başvurucuya ödenmesine karar vermiştir.

4. Yargıtay 5. Hukuk Dairesi (Daire) 21/6/2017 tarihinde davalı idarenin temyiz itirazlarını reddederek kararı onamıştır. Aynı Daire 8/10/2018 tarihinde davalının karar düzeltme talebini reddetmiştir.

5. Başvurucu 19/11/2018 tarihinde hükme dayalı olarak Tarım ve Orman Bakanlığına karşı icra takibi başlatmıştır.

6. Başvurucu 11/8/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Siverek İcra Dairesi 8/11/2023 tarihinde başvurucuya verilmek üzere yatırılan 2.910.922,93 TL için tahsilat makbuzu düzenlemiştir. Başvurucuya 17/11/2023 tarihinde 2.663.075,17 TL ve yine aynı tarihte başvurucu vekiline 182.466,52 TL ödeme yapılmıştır.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu, taşınmazına kamulaştırmasız el atılmasından yakınmıştır. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

10. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

11. Somut olayda başvurucunun bireysel başvuru formunda kamulaştırmasız el atmaya dayalı tazminat davası yargılamasına ilişkin nihai kararı 6/11/2018 tarihinde öğrendiği belirtilmelidir. Buna karşılık başvurucunun kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki şikâyetini nihai karar tarihinden itibaren otuz gün geçtikten sonra 11/8/2020 tarihinde yaptığı görülmüştür.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Ödenmemesi ve Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucu, kamulaştırmasız el atmadan kaynaklı alacağın ödenmediğini ve alacağın enflasyon karşısında değer kaybına uğradığını ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

14. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi ile 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir. Yine İçtüzük'ün 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasına göre başvuru formunda belirtilen bilgilerde ve başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik olduğunda bunun Anayasa Mahkemesine bildirilmesi zorunludur.

15. Genel olarak bir hakkın öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı açıkça görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve Anayasa Mahkemesinin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No:

2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

16. Bu kapsamda özellikle Anayasa Mahkemesini yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesinin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılmasıyla söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

17. Eldeki olayda başvurucu, kamulaştırmasız el atmaya dayalı tazminatın ödenmediğini ve bu süreçte tazminat tutarının değer kaybına uğradığını ileri sürmüştür. Öte yandan başlatılan icra takibi sürecinde başvurucuya bireysel başvuru tarihinden sonra ödeme yapıldığı görülmüştür. Bununla birlikte başvurucunun söz konusu ödeme hakkında Anayasa Mahkemesini bilgilendirmediği belirtilmelidir.

18. Mahkeme kararına bağlanan alacağın ödenmediği ve söz konusu alacağın enflasyon karşısında değer kaybına uğratıldığı şikâyetine ilişkin başvuruda, iddiaya konu borcun süreç içinde kısmen veya tamamen ödenmesi başvurucunun mağdur statüsünün değerlendirilmesi bakımından önem taşımaktadır. Ödeme olgusunun değerlendirilmesi neticesinde şikâyetler yönünden başvurucunun mağdur statüsünün hitama erdiği sonucuna ulaşılabilecek ve başvurunun düşmesine karar verilebilecektir. Başvurucu bireysel başvuru formunda başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik meydana geldiğinde bunu Anayasa Mahkemesine bildireceğini beyan etmesine rağmen İçtüzük'ün 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında belirtilen yükümlülüklerine açıkça aykırı şekilde yukarıda ifade edilen olguya ilişkin olarak herhangi bir bildirimde bulunmamıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun başvurusunun değerlendirilmesi bakımından esaslı olan bir unsur hakkında bilgi vermediği, bu süreçte vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemek suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasını engellediği anlaşıldığından başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

20. Başvurunun mahiyeti gözetildiğinde 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca başvurucu aleyhine disiplin para cezasına hükmedilmesine gerek görülmemiştir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın ödenmemesi ve değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET KILINÇ VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/38740 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/38740

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET KILINÇ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/38740)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucular : 1. Mehmet KILINÇ 2. Ayşe SERİN İYİDOĞAN 3. Duran ATEŞ 4. Sadık ATEŞ

Vekili : Av. Fulya ARSLAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, otel inşaatı dolayısıyla taşınmazların değer kaybetmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular; Mersin ili, Silifke ilçesi, Taşucu beldesi, Reşadiye Mahallesi'nde yer alan taşınmazların malikidir.

A. İmar Planları ve İnşaat Ruhsatlarına İlişkin Süreç

3. Taşucu Belediyesi (Belediye) başvuruculara taşınmazlarıyla aynı mahallede bulunan 5915 sayılı parseli 4/7/2007 tarihli revizyon nâzım ve uygulamalı imar planlarında turistik tesis alanı olarak belirlemiştir. Belediye söz konusu parsele otel yapımı amacıyla 8/12/2010 tarihinde yapı ruhsatları vermiştir.

4. Başvurucular 24/3/2011 tarihinde taşınmazları ile deniz arasında kaldığını açıkladıkları 5915 sayılı parsel için Belediyenin verdiği inşaat ruhsatları ve bu ruhsatların dayanağı imar planlarının iptali için dava açmıştır. Başvurucular, davaya konu imar planları ve inşaat ruhsatları nedeniyle taşınmazlarına hava sirkülasyonunun engellendiğini, taşınmazlarının deniz manzarasının kapandığını ve yol güzergâhının değiştirildiğini ileri sürmüştür.

5. Mersin 1. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) 8/8/2012 tarihinde şehircilik ilkelerine uygun olan planlamayı bozduğu gerekçesiyle inşaat ruhsatlarını ve dayanağı revizyon uygulama imar planını iptal etmiştir. Danıştay Altıncı Dairesi (Danıştay Dairesi) 10/6/2013 tarihinde eksik incelemeyle karar verildiğini belirterek kararı bozmuştur.

6. İdare Mahkemesi 20/3/2014 tarihinde inşaat ruhsatlarının ve imar planlarının dava konusu taşınmazın gelişme konut alanı düzenlendiği üst ölçekli plana aykırı olduğunu belirterek davayı kabul etmiştir. Danıştay Dairesi 14/4/2016 tarihinde bütüncül bir bakış açısıyla revizyon planının üst ölçekle uyumunun değerlendirilmesi ve önceki bozma kararında belirtilen gerekçeleri gözeterek keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmak suretiyle hüküm verilmesi gerektiğini belirterek bozma kararı vermiştir.

7. Bozma kararına uyan İdare Mahkemesi 28/12/2017 tarihinde dava konusu alanda kısmi yapılaşma koşullarının gerçekleştiği ve taşınmazın yapılaşmaya açılmasının şehircilik ilkelerine aykırı olmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Başvurucular, turizm tesisin yapılmasıyla deniz manzarasının ve hava sirkülasyonunun kapanacağını belirterek kararı temyiz etmiştir.

8. Danıştay Dairesi 19/10/2020 tarihinde eksik incelemeye dayalı kararda hukuka uygunluk bulunmadığını belirterek kararı bozmuştur. Danıştay Dairesi; bilirkişilerin kısmi yapılaşma olup olmadığını incelemediklerini, taşınmazın turizm tesis alanı olarak belirlenmesinin şehircilik ilkeleri ve planlama esaslarına uygun olup olmadığı ve farklı yapılaşma koşulları yönünden bir değerlendirmeye yer verilmediğini, ayrıca ruhsatların da hiç incelenmediğini belirtmiştir. Buna göre yeni bir bilirkişi heyetiyle keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılarak yeniden bir karar verilmesi gerektiğini açıklamıştır.

9. Başvurucular vekili 15/10/2021 tarihinde dava dosyasına feragat dilekçesi sunmuş; feragat dilekçesinde hava sirkülasyonu ve deniz manzarasının kapanmasının sebeplerinin şahsi menfaatleri kapsamında olup herhangi bir kamu menfaati bulunmadığını, şahsi menfaatlerine dayalı olarak açtıkları davadan feragat etmek istediklerini açıklamıştır. Başvurucular vekili, inşa edilen otelin çevresinde bulunan mülklerin değerini artırdığından ve ticari hayatı canlandırdığından dava konusu otelin yapılmasının çevre sakinleri olan başvuruculların menfaatleri ile uyuştuğunu belirtmiştir.

10. Danıştay Dairesi 2/11/2021 tarihinde feragat beyanı hakkında ek karar vermek üzere dosyanın İdare Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

11. İdare Mahkemesi 29/12/2021 tarihinde feragat nedeniyle konusu kalmayan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

B. Bireysel Başvuruya Konu Tazminat Davası Süreci

12. Başvurucular 19/3/2015 tarihinde Belediye ve Mersin Büyükşehir Belediyesine karşı tazminat davaları açmış; taşınmazlarının önüne inşa edilen otelin manzaralarını kapattığını, deniz havasının iç kısma girmesine engel olduğunu ve taşınmazlarının değerini düşürdüğünü iddia etmiştir.

13. Tazminat davasına da bakan İdare Mahkemesi taşınmazların bulunduğu mahalde keşif icra ederek bilirkişi raporu almıştır. Bilirkişi heyetinin 5/12/2016 tarihli raporunda inşa edilen yapının başvuruculların taşınmazlarının manzarasını kısmen kapattığı, rüzgâr akışını kısmen engellediğinden taşınmazların değerinde üç başvurucu yönünden %15, diğer başvurucu yönünden ise %20 oranında azalma meydana geldiği açıklanmıştır. Raporda

taşınmazların değerindeki azalmanın maddi karşılığının ise sırayla 35.000 TL, 40.500 TL, 65.000 TL ve 46.600 TL olduğu belirtilmiştir.

14. İdare Mahkemesi 28/12/2017 tarihinde başvuruculların açtığı tazminat davalarını reddetmiştir. Kararların gerekçesinde; öncelikle bir uyuşmazlığın çözümü için ihtiyaç duyulan bir kaynak olmakla birlikte bilirkişi raporlarının mahkemeleri bağlayıcı nitelikte olmadığını kaydetmiştir. İmar planları ve bunlara dayalı olarak verilen inşaat ruhsatlarının iptali için açılan davayı hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle reddettiğini belirten İdare Mahkemesi, ortada hukuka aykırı bir işlem olmadığından hizmet kusurundan bahsedilemeyeceğini açıklamıştır. Ayrıca taşınmazların değerini düşürdüğü iddia edilen yapı ruhsatının bir kamu hizmeti nedeniyle değil de konut amacıyla verildiğinden kusursuz sorumluluk ilkesinin uygulanamayacağını ifade etmiştir.

15. Başvurucular, tazminat davalarının reddedilmesi kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Konya Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi, temyiz aşamasında olan imar planlarının ve inşaat ruhsatlarının iptali davasının eldeki tazminat davası etkileyeceğini belirterek temyiz sonucunun beklenmesine karar vermiştir. Aynı Daire daha sonra yetki gerekçesiyle dosyayı Adana Bölge İdare Mahkemesine göndermiştir.

16. İdare Mahkemesinin bozma kararına uyarak karar verdiğinden imar planlarının ve inşaat ruhsatlarının iptali davasına ilişkin temyiz sonucunun beklenmesine gerek olmadığını açıklayan Adana Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi, kararları hukuka uygun bulduğunu belirterek başvuruculların istinaf başvurularını kesin olmak üzere reddetmiştir.

17. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır.

18. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

19. 2020/38892, 2020/39417 ve 2020/39474 numaralı başvuruların 2020/38740 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

20. Başvurucular, otel inşaatının taşınmazlarının deniz manzarasını kapattığını ve hâkim rüzgâr akışını engellediğini, taşınmazların değer kaybına uğradığının alınan bilirkişi raporunda tespit edildiğini iddia etmiştir. İdari işlemlerin ve inşa edilen yapının hukuka aykırı olduğunun idari yargı kararlarıyla sabit olduğunu, ortaya çıkan zararın tazmin edilmesi gerektiğini belirtmiş; bu gerekçelerle mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

21. Anayasa Mahkemesinin daha önceki kararlarında başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesinin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilmiş ve başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmiştir (Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 32; S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 29).

22. Somut olayda başvurucular, taşınmazlarının bulunduğu bölgede inşa edilen otelin deniz manzarasını kapattığı ve denizden esen rüzgârın iç kısma girmesini engellediği için

taşınmazlarının değerinin düşmesinden yakınmaktadır. Başvuruculların bu iddiaları kapsamında ilk olarak şikâyete konu ettikleri yapının ruhsatları ile bu ruhsatlara dayanak imar planlarının iptal edilmesi talebiyle dava açtıkları kaydedilmelidir. Ayrıca söz konusu davaya ilişkin yargılama süreci devam ederken başvuruculların Belediye karşı da bireysel başvuruya konu ettikleri tazminat davalarını açtığı anlaşılmıştır. Başvurucular, tazminat davalarına ilişkin nihai kararlar sonrasında ise bireysel başvuruda bulunmuştur. Öte yandan inşaat ruhsatlarının iptali ve imar planlarının iptaline ilişkin yargılama sürecinde (bireysel başvuru sonrasında) 15/10/2021 tarihinde sundukları feragat dilekçesinde başvurucular, şahsi menfaatlerine dayalı olarak davadan feragat ettiklerini ve otelin bölgedeki taşınmazların değerini artırdığını açıklamıştır. Başvuruculların feragat talebine bağlı olarak İdare Mahkemesi de karar verilmesine yer olmadığına hükmetmiştir.

23. Başvuruya konu olayda Anayasa Mahkemesi önünde değerlendirilecek husus başvuruculların taşınmazlarının bulunduğu bölgede inşa edilen otelin taşınmazlara olan etkisi bağlamında devletin mülkiyet hakkının korunmasına yönelik pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilip getirilmediğine ilişkindir. Bu nedenle şikâyete konu yapının ruhsatları ile bu ruhsatların dayandığı imar planlarının iptali talebiyle yapılan yargılama, söz konusu inşaat nedeniyle değer düşüklüğüne dayalı şikâyeti değerlendirmeyi etkileyecek bir davadır. Bununla birlikte başvuruculların açtıkları söz konusu davadan taşınmazlarının değerini artırdığını belirterek feragat ettikleri görülmüştür. Buna karşılık başvurucular feragat hakkında Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemiştir. Buna göre başvuruculların, başvurunun değerlendirilmesi ve sonucuna etkili olarak esaslı bir unsur hakkında bilgi vermedikleri belirtilmelidir.

24. Başvuruculların bireysel başvuru tarihinden sonra vuku bulan ve bireysel başvurunun değerlendirilmesini etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmelerle ilgili olarak Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemek suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasını engelledikleri anlaşıldığından başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

25. Başvurunun mahiyeti gözetildiğinde 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca başvurucular aleyhine disiplin para cezasına hükmedilmesine gerek görülmemiştir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA KAYGAS (2)

B. No: 2021/5116 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/5116

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA KAYGAS BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2021/5116)

Karar Tarihi: 10/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 9/3/2026 - 33191

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Mustafa KAYGAS

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, infaz hâkimliğine yapılan şikâyetin esasa girilmeden reddedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyeti ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucuya silahlı terör örgütüne üye olma suçundan Antalya 9. Ağır Ceza Mahkemesinin 3/4/2019 tarihli kararıyla 9 yıl hapis cezası verilmiş ve başvurucu 20/8/2019 tarihinden itibaren Antalya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (İnfaz Kurumu) yerleştirilmiştir. Başvurucu 14/9/2020 tarihinde Antalya 1. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) başvurarak iletişim hakkı kapsamındaki kapalı görüşlerinin kaydedilmesinin sonlandırılmasını talep etmiştir.

3. İnfaz Hâkimliğince 18/9/2020 tarihinde şikâyetin kabulüne karar verilmiş, kararda Anayasa Mahkemesinin Eşref Köse ([1. B.], B. No: 2017/38098, 3/6/2020) kararında haberleşme hürriyeti ile özel hayata ve aile hayatına saygı hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının olmadığı gerekçesiyle anılan hakların ihlal edildiğine karar verdiği belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesi kararlarının hukuk sistemi yönünden bağlayıcılığını kabul zorunluluğu bulunduğu, bu nedenle de şikâyet konusu işlemler için yeni bir irdeleme

yapılmaksızın, Anayasa Mahkemesinin çizdiği çerçeve doğrultusunda karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Buradan hareketle kapalı görüşlerinin kayıt altına alınması işlemine karşı başvurucunun şikâyetinin kabulüne ve İnfaz Kurumunca söz konusu Anayasa Mahkemesi kararına göre işlem tesis edilmesine karar verilmesi gerektiğine dair hüküm kurulmuştur. Karara karşı itiraz yoluna başvurulmadığından karar 10/10/2020 tarihinde kesinleşmiştir.

4. Başvurucu 5/10/2020 tarihinde İnfaz Kurumuna başvurarak kapalı görüşlerde gerçekleştirilen ses kayıtlarının silinmesini ve silme işleminin akıbetinin tarafına bildirilmesini talep etmiştir.

5. Başvurucu 13/10/2020 tarihinde İnfaz Hâkimliğine başvurarak 20/8/2019 tarihinden itibaren yapılan görüşlerdeki ses kayıtlarının silinmesine karar verilmesini talep etmiş, daha sonra 21/10/2020 tarihinde İnfaz Hâkimliğine bir kez daha başvurarak İnfaz Kurumunun ses kayıtlarını silmemesini şikâyet etmiştir. İnfaz Kurumunun özel hayatın gizliliğini ve haberleşme hürriyetini daha fazla ihlal etmesine müsaade edilmemesi yönünde karar verilmesini talep etmiştir.

6. İnfaz Hâkimliği 20/10/2020 tarihinde İnfaz Kurumundan başvurucunun kapalı görüşlerde ziyaretçileri ile yaptığı görüşlerin kayıtlarının silinip silinmediğini sormuştur. İnfaz Kurumu tarafından verilen 23/10/2020 tarihli cevapta kayıt ve dinleme yapılmamakla birlikte söz konusu teknik hususun değerlendirilmesi ve düzenlenmesi ile ilgili olarak Adalet Bakanlığı (Bakanlık) Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne görüş sorulduğu ve bu görüşe dair cevabın beklendiği belirtilmiştir.

7. İnfaz Hâkimliğince 28/10/2020 tarihinde başvurucunun talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına ve başvurucunun talebine ilişkin dilekçesinin İnfaz Kurumuna gönderilmesine karar verilmiştir. Kararda 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun 4. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca infaz hâkimlerinin görevlerinin hükümlülerin cezalarının infazı, müşahadeye tabi tutulmaları, açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaları, izin, sevk, nakil ve tahliyeleri, tutukluların sevk ve tahliyeleri gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak olduğu belirtilmiştir. Başvurucunun ziyaretçileriyle yaptığı kapalı görüşlerde alınan ses kayıtlarının silinmesini İnfaz Kurumundan talep etmesi gerektiği ifade edilmiştir. Söz konusu talebin reddedilmesi hâlinde ise infaz hâkimliğince incelenebileceği vurgulanmıştır.

8. Başvurucu karara 5/11/2020 tarihinde itiraz etmiştir. Antalya 1. Ağır Ceza Mahkemesince (Ağır Ceza Mahkemesi) 23/12/2020 tarihinde itiraz reddedilmiş, İnfaz Hâkimliğinin verdiği kararın hukuka ve kanuna uygun olduğunun anlaşıldığı belirtilmiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı 4/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 13/1/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. İnfaz Kurumu 18/1/2021 tarihli yazı ile İnfaz Hâkimliğine kapalı görüşlerin kayıt altına alınmadığını ve dinleme işlemi yapılmadığını bildirmiştir. Bu nedenle başvurucunun talebi ile ilgili olarak yapılacak bir işlem olmadığını ifade etmiştir.

11. Başvurucu, bireysel başvuru tarihinden sonraki süreçte denetimli serbestliğe ayrılmıştır.

12. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

14. Başvurucu; kapalı görüşlerin kayda alınmasının hukuka aykırı olduğunun yargı kararlarıyla saptandığını, buna rağmen söz konusu kayıtların silinmesi hususunda yaptığı şikâyet başvurusunun esası hakkında ilgili idari ve yargısal mercilerce karar verilmediğini ve şikâyetinin sonuçsuz bırakıldığını, bu durumun temel haklarını güvencesiz kıldığını belirterek özel hayata saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Bakanlık görüşünde, yukarıda belirtilen başvuruya ilişkin süreç özetlendikten sonra başvuruda Anayasa Mahkemesi tarafından inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

16. Başvurucunun temel iddiası, yaptığı şikâyet başvurusu hakkında ciddi ve sonuç alıcı şekilde bir çözüm imkânı sunulmadığına ilişkindir. Bu kapsamda başvurucunun iddiaları özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyeti ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı kapsamında değerlendirilmelidir (Meral Danış Beştaş (3) [2. B.], B. No: 2017/34087, 13/10/2020, § 33).

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyeti ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47; Meral Danış Beştaş (3), § 37).

19. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarındaki birtakım uygulamaların temel hak ve hürriyetlere müdahale teşkil ettiği ve kaldırılması gerektiği konusunda ileri sürülecek iddiaların esasının incelenmesine imkân sağlayan ve gerektiğinde uygun bir telafi yöntemi sunan etkili hukuk yollarının olması ilgililere etkili başvuru hakkının sağlanması bakımından bir gerekliliktir. Dolayısıyla infaz hâkimliklerine şikâyet yoluyla başvurma imkânının mevzuatta yer alması tek başına yeterli olmayıp bu yol aynı zamanda pratikte de başarı şansı sunmalıdır. Anılan yola başvurulabilmesi için öngörülen koşullar somut olaylara tatbik edilirken dayanak işlem, eylem ya da ihmallerden kaynaklanan savunulabilir nitelikteki iddialar bu doğrultuda geniş şekilde değerlendirilmeli, koşulların oluşmadığı sonucuna ulaşılması durumunda ise bu durum yargı makamları tarafından ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanmalıdır. Ayrıca mevzuatın yargı merciine başvurma imkânını ortadan kaldıracak şekilde dar yorumlanmaması, yargı makamlarınca temel hak ve özgürlükleri önceleyen bir yaklaşım içinde olunması etkili başvuru hakkının gereklerinin sağlanması açısından önem arz etmektedir (ilkelerin detayı için bkz. Meral Danış Beştaş (3), §§ 35-42).

20. İnfaz hâkimliklerinin kuruluş, görev, çalışma esas ve usullerini düzenleyen 4675 sayılı Kanun'un 5. maddesinde ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlerin kanun veya diğer mevzuat hükümlerine aykırı

olduğu gerekçesiyle şikâyet yoluyla infaz hâkimliğine başvurulabileceği hüküm altına alınmıştır. Aynı Kanun'un 4. maddesinde ise hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumları ve tutukevlerine kabul edilmeleri, yerleştirilmeleri, buralarda barındırılmaları gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak infaz hâkimliklerinin görevleri arasında sayılmıştır (Meral Danış Beştaş (3), § 44).

21. Anayasa Mahkemesi, ceza infaz kurumu uygulamasına yönelik bir şikâyetin konu edildiği benzer bir başvuruda şikâyeti hukuka aykırı şekilde incelemeyen ve uygun bir telafi şansı sunmayan yaklaşımın temel hak ve hürriyetlerin ihlal edildiğine yönelik iddianın etkili bir şekilde incelenmesine imkân sağlamayacağını belirtmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Meral Danış Beştaş (3), §§ 47-50; İlker Girgin [2. B.], B. No: 2019/39782, 14/12/2023, §§ 11-13).

22. Başvurucu, kapalı görüşlerde ziyaretçileri ile yaptığı görüşlerin kayıtlarının silinmesi talebiyle İnfaz Kurumuna ve İnfaz Hâkimliğine birden çok başvurmuştur. İnfaz Hâkimliği anılan talebin İnfaz Kurumuna yapılıp gelen cevaba göre kendisine başvurulması gerektiğini belirterek talep hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Başvurucunun karara yaptığı itiraz Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedilerek karar kesinleşmiştir.

23. Başvurucunun şikâyet ettiği uygulamanın hangi nedenlerle infaz hâkimliklerinin görev alanında değerlendirilmesi gerektiğine dair somut ve ikna edici gerekçeler ileri sürdüğü görülmüştür. Başvurucunun İnfaz Kurumundan kayıtların silinmesini birçok kez talep etmesine karşın talepleri sonuçsuz bırakıldığı gibi kayıtların neden silinmediği konusunda da herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Öte yandan yargılama mercileri tarafından da bu husus dikkate alınmadığı gibi kayıtların silinmesi yönünden bir işlem yapılıp yapılmadığı ya da yapılması yönünde hangi işlemlerin tesis edildiği konusunda bir inceleme ve araştırma yapılmadığı, kayıtlar silinmemişse silinme işleminin gerçekleştirilmesi konusunda bir değerlendirmede bulunulmadığı anlaşılmıştır. Yine savunulabilir nitelikteki iddialara dayanan şikâyet konusunun 4675 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasında yer alan ve infaz hâkimliklerine mahpusların hak ve hürriyetlerinin korunması adına geniş bir görev alanı tanıyan düzenlemenin kapsamına hangi nedenlerle girmediği hususunda yargılama mercilerince ikna edici açıklamalarda bulunulmadığı değerlendirilmiştir.

24. Başvuruya konu edilen şikâyet hususunda İnfaz Kurumunca karar verilmediği gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığına ilişkin verilen kararın bu yönüyle ilgili ve yeterli gerekçeler içermediği, başvurucunun iddialarının incelenmesine ve uygun bir telafi şansı sunmaya elverişli olmadığı anlaşılmıştır. Yargılama mercilerinin bu yaklaşımı, temel hak ve hürriyetlerin ihlal edildiğine yönelik şikâyetin etkili şekilde incelenmesine imkân vermemiştir. Neticede başvurucuya özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyeti kapsamında olduğunu ileri sürdüğü müdahalenin ortadan kaldırılması talebiyle başvurabileceği ve asgari güvenceleri içeren, pratikte de işleyen etkili bir hukuk yolunun sunulmadığı sonucuna varılmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. ve 22. maddelerinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyeti ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

26. Başvurucunun adil yargılanma hakkının, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ve düşünceyi yayma hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmüş ise de özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyeti ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvurucu; ihlalin tespiti ve 1.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

28. Başvurucunun denetimli serbestliğe ayrıldığı, dolayısıyla iddialarıyla ilgili olarak yargı mercileri tarafından bir karar verilebilmesinin artık mümkün olmadığı dikkate alındığında ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

29. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyeti ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. ve 22. maddelerinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyeti ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Antalya 1. İnfaz Hâkimliğine (E.2020/3052, K.2020/2992), Antalya 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2020/1771 D.İş) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AKİF ÇOLAK VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/6349 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/6349

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AKİF ÇOLAK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/6349)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Tahir Hami TOPAÇ

Başvurucular : 1. Akif ÇOLAK 2. Erkan ÇOLAK 3. Hayriye UTKU 4. Muzaffer GÜRSOY 5. Müfekkir KARA

Vekili : Av. Fatoş ÖZATA YAĞCI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırmasız el atılması, bu nedenle açılan tazminat davasında taşınmazın gerçek bedeline hükmedilmemesi ve bedelin değer kaybına uğratılması nedenleriyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular İstanbul ili Arnavutköy ilçesi Şamlar Köyü 1501 parsel, 596 parsel ve 460 parsel sayılı taşınmazların malikidir. Başvurucular; anılan taşınmazların Sazlıdere Baraj Gölü Mutlak Koruma Alanı içinde kaldığını, taşınmazları üzerinde yapılaşmaya ve tarımsal faaliyetlere izin verilmediğini, bu hâliyle taşınmazlarına kamulaştırılmaksızın fiili olarak el atıldığını belirterek İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (İSKİ) ve Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ) aleyhine 4/5/2012 tarihinde kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası açmıştır.

3. Gaziosmanpaşa 4. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 17/2/2015 tarihli kararıyla; 1501 parsel sayılı taşınmaza yönelik davanın idari yargının görev alanına girdiği gerekçesiyle usulden reddine, 460 parsel sayılı taşınmaza yönelik davanın başvurucuların murisi

tarafından açılan kamulaştırma bedelinin artırılması davasının işlemden kaldırıldığı ve yasal süresinde yenilenmediği anlaşıldığından açılmamış sayılmasına, 596 parsel sayılı taşınmaza yönelik davanın ise kamulaştırma evrakının başvurucuların murisine usulüne uygun olarak tebliğ edildiği, tebligatın geçerli olduğu ve hak düşürücü süre içinde dava açılmadığı gerekçesiyle reddine karar vermiştir.

4. Hüküm, başvurucular tarafından temyiz edilmiştir. Yargıtay 5. Hukuk Dairesi (Daire) 28/2/2017 tarihli kararıyla; 1501 parsel yönünden verilen davanın usulden reddine ve 460 parsel yönünden verilen davanın açılmamış sayılmasına dair kararların isabetli olduğunu belirtmiş; 596 parsel yönünden açılan davada ise başvurucuların murisine yapılan kamulaştırma tebligatının usulsüz olduğunu vurgulayarak davanın esasına girilmek suretiyle sonuçlandırılması gerektiği gerekçesiyle kararı bozmuştur.

5. Bozma kararından sonra yargılamaya 596 sayılı parsel yönünden devam edilmiştir. Bu kapsamda 16/3/2018 tarihinde keşif yapılmış ve bilirkişi heyeti 16/5/2018 tarihli raporu dosyaya ibraz etmiştir.

6. Bilirkişi raporunda; 596 parsel sayılı 4.840 m² yüzölçümlü çayır vasıflı taşınmazın 35/96 hissesinin (1.764,58 m²) başvuruculların murisine ait olduğu, Sazlıdere İçme Suyu Barajında su altında kaldığı, 1/1000 ve 1/5000 ölçekli nazım imar planlarının bulunmadığı, belediye hizmetlerinden yararlanmadığı, Sazlıbosna yoluna 360 m., Şamlar Köyüne 3500 m., Sazlıbosna yerleşim merkezine 4000 m. ve Hacımaşlı merkezine 3800 m. mesafede bulunduğu belirtilmiştir.

7. Bilirkişi raporunda taşınmazın vasfı yönünden yapılan değerlendirmede; taşınmazın su altında kaldığı ve bu nedenle çayır vasfını yitirdiği, DSİ'nin el atması sonucu kullanılamaz duruma geldiği, mevcut durum itibarıyla taşınmazın çayır vasfı fiilen ortadan kalktığından taşınmazın ölçülebilir şekilde kıymetlendirilmesi gerektiği, bu bağlamda toprak yapısı itibarıyla çayır vasfı bulunan taşınmazın tarla olarak değerlendirilmesinin mümkün olup tarla vasfındaki taşınmazların verimliliklerine göre değer farklılıkları gösterebileceğinin dikkate alındığı, çayır olarak değerlendirildiğinde ise kıymet takdirinde anlamlı bir farklılık doğmayacağı, aksine taşınmazın tarla vasfıyla değerlendirildiğinde ekonomik değerinin daha yüksek olacağı, ayrıca keşif anındaki şartlar itibarıyla çevredeki komşu parsellerin tarımsal amaçla kullanıldığı ve taşınmazın ilgili Bakanlar Kurulu Kararında öngörülen arsa tanımı koşullarını taşımadığı, bu nedenle değerlendirmenin tarım arazisi olarak yapıldığı ifade edilmiştir.

8. Bilirkişi raporunda; bölgedeki uygulama ve verimlilik ilkeleri gereği buğday/kavun münavebesinin dikkate alındığı, taşınmazın tarım arazisi olarak kabul edilmesi nedeniyle net gelir metodunun uygulandığı belirtilmiştir. Ayrıca bölgede tarım arazilerinin azalması, taşınmazın mevkii ve şartları ile ekonomik gelişmişlik düzeyi gözönünde bulundurularak kapitalizasyon faiz oranının %4 olarak belirlendiği ifade edilmiştir. Raporda taşınmazın dava tarihindeki şehir merkezine yakınlığı, ulaşım faktörlerinin sağladığı sağlık, eğitim, kültürel, pazar, banka, işyeri, sanayi, sosyal ve benzeri olanaklardan yararlanma imkânı nedeniyle taşınmazın birim bedeline %50 oranında objektif değer artışı eklenmesi gerektiği sonucuna varılmış; taşınmazın metrekare birim fiyatı 63,08 TL olarak hesaplanmış ve toplam bedel 111.309,73 TL olarak tespit edilmiştir.

9. Başvurucular bilirkişi raporuna itiraz etmiştir. İtiraz dilekçelerinde, taşınmazın vasfının arsa olarak kabul edilmesi gerektiği ve belirlenen bedelin düşük olduğu ileri sürülmüştür. Bu itirazlar üzerine bilirkişi heyetinden ek rapor alınmıştır. 25/12/2018 tarihli ek raporda;

taşınmazın arsa vasfında kabul edilebilmesi için Yargıtay uygulamalarına göre taşınmazın nazım imar planı içerisinde yer alması, çevresinde en az 500 metre mesafede meskûn mahal bulunması ve belediye hizmetlerinden yararlanıyor olması gerektiği, ancak dava konusu taşınmazda bu şartların hiçbirinin mevcut olmadığı belirtilmiştir.

10. Mahkeme 23/5/2019 tarihli kararıyla; dava konusu taşınmazın imar durumu, tapu kaydı, belgeler, yazı cevapları, keşif ve bilirkişi raporları ile tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde davalı DSİ tarafından el atıldığı sabit olan taşınmaza ilişkin kamulaştırmasız el atma bedelinin bilirkişi heyetince belirlenen bedel üzerinden ve ıslah edilmiş şekliyle kabulüne; 111.309,73 TL'nin dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalı DSİ'den tahsiline ve murisin veraset ilamındaki hisseleri oranında başvuruculara ödenmesine; davalı İSKİ aleyhine açılan davanın ise reddine karar vermiştir.

11. Hüküm, başvurucular tarafından temyiz edilmiştir. Daire 11/2/2020 tarihli kararıyla hükmün onanmasına karar vermiş; karar düzeltme talebini kabul ederek 16/12/2020 tarihli kararıyla ise hükmü düzelterek onamıştır.

12. Başvurucular, nihai kararı 16/12/2020 tarihinde öğrendikten sonra 15/1/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucular; taşınmaza devlet erki ile el atılmasının, vasfının hatalı belirlenerek taşınmaz bedelinin düşük belirlenmesinin ve bedelin değer kaybına uğratılmasının mülkiyet hakkı ile hakkaniyete uygun yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; ödeme yapılması durumunda başvuruculara mağdur statüsünün tartışılması ve yapılacak incelemede somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında ödemenin hala gerçekleşmediğini ve mağdur statülerinin devam ettiğini belirterek başvuru sırasındaki iddialarını tekrar etmiştir.

16. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Somut olayda başvuruculara iddialarının mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan taşınmaza kamulaştırmasız el atılması ve kamulaştırmasız el atma tazminatının değer kaybına uğratılması nedenleriyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

1. Taşınmaza Kamulaştırmasız El Atıldığı İddiası Yönünden

18. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal

ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucuların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymadığı belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Kamulaştırmasız El Atma Tazminatının Değer Kaybına Uğratıldığı İddiası Yönünden

20. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. Kamulaştırmasız El Atma Tazminatının Düşük Belirlendiği İddiası Yönünden

22. Şikâyetin dayanağını oluşturan kamulaştırmasız el atılan taşınmazın gerçek değerinin ödenmesi talebi Anayasa'nın 35. maddesinde yer alan mülkiyet hakkının kapsamına dahildir. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkının mutlak bir hak olmadığı ve kamu yararı amacıyla sınırlandırılabileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 13. maddesi temel hak ve hürriyetleri sınırlandırmada genel ilkeleri tespit ederken devlet ve kamu tüzel kişilerine özel mülkiyette bulunan taşınmazları kamulaştırma yetkisi veren ve kamulaştırma ilkelerini belirleyen Anayasa'nın 46. maddesi mülkiyet hakkının sınırlandırılmasına ilişkin özel hükümler içermektedir. Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği başvuruculaların talebinin değerlendirilmesinde Anayasa'nın 35. maddesiyle birlikte 13. ve 46. maddelerinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir (Mehmet Akdoğan ve diğerleri, § 28).

23. Kamulaştırmasız el atma, idareye taşınmazı kullanma ve kamulaştırma işlemi yapmadan taşınmazı elde etme imkânı sağlamaktadır. Bu durumda, kamulaştırma işlemi olmadığından kullanılan taşınmazın devrini meşrulaştırma ve belli bir hukuki güvence sağlama imkânı sunan tek unsurun, idare tarafından kullanımın yasal olmadığını tespit eden ve bireylere "kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat" ödenmesine hükmeden mahkeme kararı olduğu hatırdan çıkarılmamalıdır (Funda İnciler ve diğerleri [1. B.], B. No: 2014/2582, 14/9/2017, § 28).

24. İncelenen olayda başvuruculaların temel şikâyeti el atılan taşınmazın vasfının hatalı

belirlenmesi ve gerçek bedeline hükmedilmemesine ilişkindir. Başvurucuların taşınmazı tapu kaydına göre çayır vasfındadır. Öte yandan bu taşınmaz içme suyu barajı projesi kapsamında su altında kalmıştır. Başvurucular taşınmazın arsa niteliğinde kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

25. Yargılama sürecinde Mahkemece taşınmaz için tazminat miktarının tespiti amacıyla atanan bilirkişiler katılımında taşınmazda keşif yapılarak bilirkişi raporları düzenlenmiştir. Buna göre taşınmazın DSİ'nin el atması sonucu su altında kalarak çayır vasfını fiilen yitirdiği ve çevresindeki parsellerin tarımsal amaçla kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca taşınmazın nazım imar planları içinde yer almadığı, meskûn mahallere uzak olduğu ve belediye hizmetlerinden yararlanmadığı ifade edilmiş, bu nedenlerle arsa niteliği için gerekli koşulları taşımadığı belirlenmiştir. Bu çerçevede taşınmazın ekonomik değerinin daha gerçekçi biçimde belirlenebilmesi için çayır vasfı yerine tarım arazisi olarak değerlendirilmesi uygun görülmüştür. Bu noktada başvuru formunda yalnızca taşınmazın arsa niteliğinde olduğunun ileri sürülmesinin, Mahkemenin ulaştığı kanaatin keyfî olarak nitelendirilebilmesi için yeterli olmadığının altını çizmek gerekir. Başvurucular anılan iddialarını ve taşınmazın arsa olarak nitelendirilmesi gerektiğini destekleyecek ve somutlaştıracak şekilde başvuru formu ve ekleri kapsamında bilgi, belge ve veri sunmamıştır. Başvurucuların açıklanan yönde bir çabaya girişmemiş olması da gözetildiğinde Mahkemenin ulaştığı kanaatin keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez.

26. Bilirkişi raporunda taşınmazın tarım arazisi olarak kabul edilerek net gelir metodunun uygulandığı, bölgenin koşulları dikkate alınarak kapitalizasyon faiz oranının %4 belirlendiği ve şehir merkezine yakınlığı ile sunduğu imkânlar nedeniyle taşınmazın birim bedeline %50 oranında değer artışı yapılması gerektiği belirtilmiştir. Netice itibarıyla Mahkeme tarafından benimsendiği anlaşılan bilirkişi raporunda bedelin hesaplanmasında dikkate alınan objektif değer artış oranı ile kapitalizasyon faiz oranının tespitine ilişkin gerekçenin ilgili ve yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

27. Mahkemece keşif ve bilirkişi marifetiyle taşınmazın tarım arazisi niteliğinde değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmış ve bu doğrultuda tazminat tutarı takdir edilmiştir. Mevcut hâliyle Mahkeme kararında yapılan tespitin ve hükmedilen tazminat miktarının belirli bir tatmin sağladığı ve taşınmazın kabul edilen durumuna göre makul seviyede olduğu değerlendirilmiştir. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin tazminat miktarlarının belirlenmesi konusunda Mahkemenin takdir yetkisine müdahalesinin söz konusu olamayacağı açıktır.

28. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

29. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır.

Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

30. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

31. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, taşınmazın güncel değerinin ödenmesi ile 10.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

32. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara net 34.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

33. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma tazminatının değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Kamulaştırmasız el atma tazminatının düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma ve kamulaştırmasız el atma tazminatının değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma tazminatının değer kaybına uğratılması

nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Gaziosmanpaşa 4. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2017/89, K.2019/140) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara net 34.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ OSMAN KÖSE

B. No: 2021/13796 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/13796

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ OSMAN KÖSE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/13796)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Melek ŞAHAN

Başvurucu : Ali Osman KÖSE

Vekilleri : Av. Fatih GÖKÇE Av. Nazan Betül VANGÖLÜ KOZAĞAÇLI Av. Seda ŞARALDI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; hastalığa ilişkin teşhis ve tedavi sürecinde yaşanan gecikmeler, ameliyat sonrasında ceza infaz kurumunda tutulma koşullarının yetersiz olması, infazın durdurulması ve tahliye talebinin reddedilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Beyanına göre başvurucu, terör örgütüne üye olma suçundan mahkûm edilen avukatlarının ceza infaz kurumunda ölüm orucu eylemlerine destek olmak için 2020 yılı Temmuz ayında açlık grevine başlamıştır. Başvurucu, açlık grevinin 7. gününde rahatsızlanmış ve hastaneye kaldırılmıştır.

3. Başvurucu hakkında devlet ve üniversite hastanelerinde yapılan tetkikler neticesinde raporlar hazırlanmıştır. Başvurucunun avukatları başka bir üniversite hastanesine daha başvurarak rapor ve mütalaa almıştır. Başvurucu hakkında düzenlenen sağlık raporları Adli Tıp Kurumuna gönderilmiş, başvurucu da rapor düzenlenmesi için Adli Tıp Kurumuna götürülerek muayene edilmiştir. Adli Tıp Kurumu tarafından 5/2/2021 tarihinde düzenlenen raporda başvurucunun tedavisi ve önerilen aralıklarla düzenli poliklinik kontrollerinin sağlanarak ceza infaz kurumu şartlarında infazına devam edilebileceği değerlendirilmiştir.

4. Başvurucunun avukatı 17/2/2021 tarihinde Tekirdağ 1. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) başvurarak başvurucunun sağlık raporlarını sunmuş; başvurucunun 65 yaşında olduğunu, tek başına kalamayacağını, desteksiz yürüyemediğini, böbreklerinde kist tespit edildiğini, bu kistin de kanserli olduğunun ortaya çıktığını, durumun acil ameliyat gerektirdiğini, sağlık sorunları nedeniyle bağışıklık sisteminin düşük olması ve ameliyat sonrası tedavisinin ceza infaz kurumu şartlarında yapılamayacağını belirterek infazın durdurulmasına ve başvurucunun tahliyesine karar verilmesini talep etmiştir.

5. İnfaz Hâkimliği 24/3/2021 tarihinde Adli Tıp Kurumunun 5/2/2021 tarihli raporuna dayanarak şikâyet başvurusunun reddine, başvurucunun bu karara itirazını değerlendiren Tekirdağ 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) de 1/4/2021 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir.

6. Başvurucu 31/5/2021 tarihinde üniversite hastanesinde ameliyat edilmiştir.

7. Başvurucu, Ağır Ceza Mahkemesi kararı henüz Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemine yüklenmemişken somut durumunun ağırlaştığı gerekçesiyle kararı beklemeyeceğini beyan ederek 1/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucu, sağlık durumunun ceza infaz kurumunda kötüye gitmesi ve ölüm riski içeren kanser ameliyatını olduktan sonra tedavisi ve sağlığına kavuşması için tahliye edilmesi yönünde tedbir kararı verilmesini talep etmiştir. Komisyon tedbire ilişkin ara kararıyla "başvurucunun sağlık hizmetlerine erişim imkânına sahip olduğu, ceza infaz kurumunda tutulması nedeniyle yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlikenin ortaya çıktığına dair bilgi ya da bulgunun olmadığı" gerekçesiyle 9/6/2021 tarihinde başvurunun Bölüme gönderilmesine yer olmadığına hükmetmiştir.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına 25/10/2022 tarihinde karar verilmiştir.

9. Öte yandan başvurucu 12/4/2021 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesinin itirazın reddine ilişkin kararının tebliğ edildiğini belirtmiş; aynı olay, olgular ve iddiaları ileri sürerek yeniden bireysel başvuru yapmıştır. 2021/20571 numaralı bu başvurunun kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkin olduğuna ve açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucu; kendisine kanser teşhisi konduğunu, teşhise ilişkin raporlardan kendisinin veya avukatlarının çok geç haberdar edildiğini, temmuz ayından sonra yaşanan olaylarda tedavi sürecinin gerektiği gibi ve zamanında yürütülemediğini, tedavi için gittiği hastanede gerekli önlemler alınmadığı için COVID-19 hastalığına yakalandığını ve hastalığı ağır atlattığını, Adli Tıp Kurumunun kanserli kisti dikkate almadan rapor hazırladığını, hastane sevklerinin kelepçeli olarak yapıldığını, bir refakatçi verilmesi dışında ağırlaştırılmış müebbet hapis koşullarının hafifletilmediğini, ölüm riski taşıyan ameliyat için hastaneye sevk edildiğini, ameliyat sonrasında göreceği uzun ve zorlu tedavinin ceza infaz kurumunun koşullarına uygun olmadığını ileri sürmüştür. İnfazın durdurulması talebine yönelik İnfaz Hâkimliği başvurusunda hukuka aykırı iş ve işlemler yapıldığını, gerekçesiz karar verildiğini, makul sürede karar verilmediğini, Cumhuriyet savcısının mütalaasının tebliğ edilmediğini, kanser teşhisine ilişkin raporun dikkate alınmadığını belirterek yaşam

hakkının, kötü muamele yasağının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

13. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası gereğince bireysel başvuruların incelenmesinde 6216 sayılı Kanun'da ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nde hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır. Bireysel başvuruya ilişkin anılan mevzuatta mükerrer başvuru düzenlenmemiştir. Dolayısıyla aynı başvurucunun aynı nedenle birden fazla bireysel başvuruda bulunması durumunda başvurunun 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun dava şartlarına ilişkin hükümleri (Aynı davanın, daha önceden açılmış ve hâlen görülmekte olmaması ve aynı davanın, daha önceden kesin hükme bağlanmamış olması dava şartlarındandır.) kıyasen uygulanmak suretiyle reddedilmesi gerekir (Mehmet Murat Dalkuş [1. B.], B. No: 2021/29292, 13/2/2024, § 11).

14. Başvurucu, aynı ihlal iddiasıyla başka bir bireysel başvuru yapmıştır. Anayasa Mahkemesinin söz konusu başvuruda kötü muamele yasağına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna kesin olarak karar verdiği anlaşılmıştır (bkz. § 9).

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun mükerrer başvuru niteliğinde olması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun mükerrer başvuru olması nedeniyle REDDİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MİRARİ ÇELİK

B. No: 2021/16995 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/16995

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MİRARİ ÇELİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/16995)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Mirari ÇELİK

Vekili : Av. Mürsel EKİCİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mülke ulaşılamamasından kaynaklanan zararın tazmini için yapılan idari başvurunun süresinde görülmemesi nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Hakkâri ili, Şemdinli ilçesi, Meşelik Köyünde ikamet etmekteyken 1990'lı yıllarda meydana gelen terör olayları nedeniyle köyünü terk etmek zorunda kalan başvurucu; can ve mal güvenliği tehlikesi sebebiyle köyüne dönemediğini, bu nedenle köyde bulunan mal varlığına ulaşamadığını ve mal varlığından yararlanamadığını belirterek 30/5/2007 tarihinden sonra oluştuğunu ileri sürdüğü zararlarının 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında tazmini talebiyle Hakkâri Valiliği Zarar Tespit Komisyonu Başkanlığına 6/12/2017 tarihinde yaptığı başvurunun zımnen reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle dava açmıştır.

3. Van 2. İdare Mahkemesi dava konusu Meşelik köyünün güvenlik gerekçesiyle boşaltıldığı, bu nedenle yerleşimin ve mal varlığına erişimin fiilen mümkün olmadığı, yapılan başvuru üzerine başvurucunun talebi doğrultusunda Zarar Tespit Komisyonu tarafından değerlendirme yapılması ve 5233 sayılı Kanun uyarınca 30/5/2007 tarihinden itibaren

mevcutsa başvurucunun süregelen zararlarının tespit edilerek karşılanması gerekirken başvurunun zımnen reddine ilişkin işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir.

4. Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi, kararın 6/12/2016- 6/12/2017 tarihleri arasındaki dönem için iptale ilişkin kısmında hukuka aykırılık bulunmadığından bu dönem yönünden istinaf isteminin reddine, 30/5/2007-6/12/2016 tarihleri arasındaki dönem için ise davanın reddine karar verilmesi gerekirken iptale ilişkin bu kısımda hukuki isabet bulunmadığından bu kısım yönünden istinaf isteminin kabulüne karar vermiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 9/3/2021 tarihinde öğrendikten sonra 16/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvurunun devamı sırasında başvurucu 12/11/2021 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu vekiline başvuruya mirasçıların devam edip etmeyeceğinin on beş gün içinde bildirilmesi hususunu içeren 30/5/2025 tarihli müzekkere gönderilmiş ancak başvurucu vekili müzekkereye cevap vermemiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AFS MENSUCAT SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

B. No: 2021/26564 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/26564

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AFS MENSUCAT SANAYİ VE TİCARET A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/26564)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : AFS Mensucat Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Vekili : Av. Veli Tan DELİKANLI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, vergi alacaklarına ilişkin ödeme emrinin iptali talebiyle açılan davanın reddedilmesi nedeniyle anayasal hakların ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu Şirket, vergi borcu nedeniyle tebliğ edilen ödeme emrinin iptali için Manisa Vergi Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır.

3. Mahkeme 12/7/2016 tarihinde davanın reddine karar vermiştir.

4. Başvurucunun temyiz talebi üzerine Danıştay Üçüncü Dairesi, Mahkeme Görüşme Tutanağı'nda üye hâkimlerden birinin imzasının bulunmaması nedeniyle Mahkeme kararının bozulmasına karar vermiştir.

5. 20/10/2017 tarihinde bozma kararına uyan Mahkeme davanın reddine karar vermiş; temyiz istemi üzerine yapılan inceleme sonunda karar Danıştay Dokuzuncu Dairesi tarafından 30/10/2019 tarihinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere onanmıştır. 11/2/2021 tarihinde aynı Daire karar düzeltme isteminin reddine karar vermiştir.

6. Nihai karar, başvurucu vekilinin tebligat hesabına 23/3/2021 tarihinde konulmuş,

28/3/2021 tarihinde -mevzuat gereği belirlenen süre sonunda- "Okundu." sayılmıştır. Başvurucu 24/5/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Bireysel başvuru formunda başvuru tarihi 11/5/2021 olarak belirtilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, vergi borcunun usulüne uygun olarak tahakkuk etmediğini ve mahsup talebinin de kabul edilmediğini belirterek anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Mehmet Özcan ([1. B.], B. No: 2019/6266, 15/1/2020) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Kararda; tebligatın elektronik tebliğ (e-tebligat) yöntemiyle yapıldığı hâllerde ilgili mevzuat uyarınca gönderinin muhatabın hesabına ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayıldığını, bununla birlikte elektronik tebligatın Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi (UETS) üzerinden elektronik ortamda açıldığı tarihte başvuruculaların bireysel başvuruya ilişkin gerekçeli nihai karardan haberdar olduğunu kabul etmiş ve bireysel başvuru süresinin bu tarihten başlayacağını belirtmiştir.

10. Başvuru konusu olayda yargılama sürecinde nihai karar olan Danıştay Dokuzuncu Dairesinin karar düzeltme isteminin reddine ilişkin kararı başvurucunun yargılama aşamasındaki vekili Av. Veli Tan Delikanlı'ya e-tebligat yoluyla tebliğ edilmiştir. İlgili mevzuat uyarınca e-tebligat yoluyla yapılan gönderilerin muhatabın hesabına ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda tebliğ edilmiş sayıldığı ve tebligatın açıldığına dair bir kayıt da yer almadığı gözönüne alındığında somut olayda tebliğ mazbatasında "Tebligat, alıcının hesabına iletilmesini müteakip mevzuat gereği belirlenen süre sonunda otomatik olarak okundu sayıldı." şeklindeki delil kaydının oluşturulduğu 28/3/2021 tarihi öğrenme tarihidir (Mehmet Özcan, § 27). Bu kapsamda otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra -gerek Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarında tespit edilen 24/5/2021 tarihi, gerekse başvuru formunda belirtilen 11/5/2021 tarihi dikkate alındığında- yapıldığı anlaşılan başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET AKGÜL

B. No: 2021/30542 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/30542

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET AKGÜL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/30542)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Tahir Hami TOPAÇ

Başvurucu : Ahmet AKGÜL

Vekili : Av. Muhammed Fatih TAŞCI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; başvurucunun bir konferansta kullandığı ifadeler nedeniyle ertelenen hapis cezasına mahkûm edilmesinin ifade özgürlüğünü, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir.

2. Araştırmacı yazar olan başvurucu 2/1/2012 tarihinde "Kur'an'ın günümüze bakan müjde ve mesajları" konulu konferansta iki saat süren bir konuşma yapmıştır. Başvurucunun konuşması görüntülü ve sesli olarak kayıt altına alınmış, bu kayda ilişkin çözümleme tutanağı düzenlenmiştir. Ayrıca hükûmet komiserinin de konuşma içeriğine ilişkin tutanak düzenlediği anlaşılmaktadır.

3. Başvurucunun konuşmasında kullandığı ifadeler nedeniyle hakkında Konya Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından kurul hâlinde çalışan kamu görevlilerine görevlerinden dolayı hakaret suçundan soruşturma başlatılmıştır. Başsavcılık, soruşturma sonucunda 7/1/2013 tarihli iddianame ile başvurucunun hakaret suçundan cezalandırılmasını talep etmiştir. İddianamede suçun oluşmasına neden olan sözler hakkında bir belirleme yapılmaksızın başvurucunun "dosyada mevcut fezleke ve konuşmaya ilişkin CD çözüm tutanağında belirtildiği şekilde Türkiye Cumhuriyeti hükûmetini oluşturan Başbakan ve

Bakanları hedef alan ve hakaret içeren sözler kullandığı" ileri sürülmüştür.

4. Yargılamayı yapan Konya (kapatılan) 7. Sulh Ceza Mahkemesi 10/9/2013 tarihli gerekçeli kararında başvurucunun CD kayıt çözümleme tutanağına göre "hala Avrupa Birliğinin peşinde koşuyorlar hala siyonistlerin yardakçılığını yapıyorlar, bunların hepsi işbirlikçi bunların hepsi sahtekar, bunlar insanları kandırıyorlar, uşaklık yapıyorlar" şeklinde konuşma bütünlüğü içinde benzer kelime ve cümleler kullandığını belirtmiş, yaptığı değerlendirmede bu sözlerin eleştiri sınırları içinde kaldığını ve hakaret suçunu oluşturmadığını kabul ederek başvurucunun beraatine karar vermiştir.

5. Karara karşı temyiz kanun yoluna başvurulması üzerine Yargıtay (kapatılan) 18. Ceza Dairesi 14/9/2017 tarihli kararında ifadelerin değer yargısı niteliğinde olduğunu, ancak olgusal temele dayanmadığını, bu nedenle hakaret suçunun unsurlarının oluştuğunu belirterek bozma kararı vermiştir.

6. Bozma kararı üzerine dosyayı yeniden ele alan Konya 9. Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 10/4/2018 tarihinde başvurucunun 1 yıl 2 ay 17 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına ve hapis cezasının ertelenmesine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde başvurucunun Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini oluşturan Başbakan ve bakanları hedef alacak şekilde "...hala Avrupa Birliği'nin peşinde koşuyorlar, hala siyonistlerin yardakçılığını yapıyorlar, bunların hepsi işbirlikçi, bunların hepsi sahtekar, bunlar insanları kandırıyorlar, uşaklık yapıyorlar..." tarzında sözler sarfettiği, başvurucunun kullandığı bu ifadelerin değer yargısı niteliğine sahip sözler olduğu, ancak belli düzeyde olgusal temel içermesi gerekmesine rağmen hiçbir delile ve somut olguya dayanmadığı, başvurucunun sözlerinin bu sebeple ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir.

7. Kararın temyiz incelemesinde Yargıtay (kapatılan) 18. Ceza Dairesi 14/3/2019 tarihli kararında aleyhe bozma kararına karşı başvurucunun savunması alınmaksızın karar verilmesinin savunma hakkını ihlal ettiğini belirterek tekrar bozma kararı vermiştir.

8. Bozma kararı üzerine dosyayı yeniden ele alan Mahkeme aynı gerekçeyle başvurucunun mahkûmiyetine karar vermiş (bkz. § 6), temyiz edilen hüküm Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 16/3/2021 tarihli kararıyla onanarak kesinleşmiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı 10/4/2021 tarihinde öğrendikten sonra 13/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu; araştırmacı yazar olduğunu, söylendiği yer ve zaman da dikkate alındığında mağdurların gıyabında kullandığı ifadelerin onur, şeref ve saygınlığı rencide edecek boyutta olmadığını, eleştiri mahiyetinde bulunduğunu, mahkûmiyet kararı nedeniyle ifade özgürlüğü ile savunma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde başvurucu tarafından kullanılan ve değer yargısı niteliği taşıdığı anlaşılan ifadelerin olgusal bir temelden yoksun olduğu ve doğrudan onur, şeref ve itibara saldırı niteliğinde bulunduğu, bu nedenle de eleştiri hakkı kapsamında meşru görülmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Yargılama süresinin makul olup

olmadığı incelenirken dosyanın niteliğinin, başvurucunun tutum ve davranışlarının, olağanüstü hal ve pandemi koşulları ile somut olayın kendine özgü koşullarının da gözönünde bulundurulması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Başvurucunun tüm iddiaları ifade özgürlüğü kapsamında incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır. Müdahalenin başkalarının şöhret veya haklarının korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı anlaşılmıştır.

16. Olayların oluşumuna ilişkin delillerin değerlendirilmesi idari ve yargısal makamların ödevidir (Rıfat Bakır ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/2782, 11/3/2015, § 68). Bu kapsamda varlığı şüpheli ifadeler söz konusu olduğunda yargılama merciilerinin gerekli araştırmaları yaparak sübuta ilişkin yeterli bir değerlendirmede bulunmaları gerekir (Gülbiz Alkan [2. B.], B. No: 2018/33476, 7/10/2021, § 48). Anayasa Mahkemesinin soruşturma ve kovuşturma makamları tarafından verilen kararları maddi vakıa yönünden inceleyerek bu merciilerin yaptıkları değerlendirmenin yerine kendisininkini ikame etme görevi bulunmamaktadır (Eylem Karadağ [2. B.], B. No: 2015/12060, 23/10/2019, § 44).

17. Başvuru konusu olay araştırmacı yazar olan başvurucunun konuşmacı olarak katıldığı bir konferansta Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini oluşturan Başbakan ve Bakanlar hakkında kullandığı kabul edilen ifadeler nedeniyle ertelenmiş hapis cezası ile cezalandırılmasına ilişkindir.

18. Öncelikle Mahkemenin konuşma sırasında kullanıldığını kabul ettiği ifadeleri hükûmet komiseri tarafından tutulan tutanaktan ve bütün konuşmanın tamamından ayrı bir şekilde değerlendirdiği görülmektedir. Üstelik belli bir bölümü kullanılan ifadelerin de konferansın videokaset çözümünde belirtildiği hâliyle yer almadığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda;

i. Hükûmet komiseri tarafından tutulan tutanakta "İslam Allah yapısıdır. Siz bunu değiştiremezsiniz, orasına burasına bir şeyler ekleyerek İslam'ı ılımlılaştırdılar ve sahtekarlık yapıyorlar ben bunları söylemeyeyim siz bunların kim olduğunu biliyorsunuz şimdiki iktidar değil mi? Hepsi birden Amerikancı, hepsi birden yumuşak İslamcı oldular. Hani bunlar demokrattı, hani bunlar doğruydular, bunların hepsi işbirlikçi, bunların hepsi sahtekar, bunlar insanları kandırıyorlar" şeklinde yer alan ifadelerin videokaset çözümünde "İslam Allah yapısıdır, önüne yeni bir ek koydun mu? Allah için orda bir sahtekarlık söylüyor. Ilımlı İslam'mış iyi de kardeşim insana sormazlar bu Dinin neresi sana göre katıydı, lüzumsuzdu, gereksizdi, ağırdı, siz onu kafanıza göre yumuşattınız. Veya radikal İslam, katı İslam Haşa bu dinin neresi hafifti, gevşekti de siz onu katılaştırdınız. Dinin önüne hiçbir ek alamaz, gelemez İslam Allahın gönderdiği şekliyle İslamdır. Radikalı da ılımlısı da sahtekarlığın ve istismarın ta kendisidir. Ve zaten dikkat edin Radikalist Türkiye de, bir zaman Radikal İslamcı, katı Şeriatçı geçinenlerde, ılımlılarda her ne hikmetse hepsi birden Amerikancı, hepsi birden Avrupacı, hepsi birden Demokrasi hayranı kesilmişler..." şeklinde olduğu,

ii. Hükûmet komiseri tarafından tutulan tutanakta "Amerika'nın, Avrupa'nın ve İsrail'in

burnunun kırılacağı Türkiye merkezli bir birlik kurulacağı İnşallah çok yakındır. Ne güzel uşaklık yapıyorlar, yumuşak yumuşak, ılımlı ılımlı. Bunlar uşak değil mi?" şeklinde yer alan ifadelerin videokaset çözümünde "Amerika'nın en güvendiği pradatörlerini düşürdü İran. Amerika yalvardı bari enkazını ver ne istersen vereyim. Enkazı bile alamadılar. Kimisi de bunların hadi canım sende olur mu öyle şeyler. Ya be insanlar en azından deki hocam aklıma yatmıyor ama inşallah yav, öyle değil mi? İstemeyenin gözü çıksın yahu. Öyle de bari? Öyle demiyor, içini kusuyor, hadi canım sende? Avrupa'yla başa çıkılır mı? Amerika'yla uğraşılır mı? İsrail'in burnu kırılır mı? Yani bu sözün bir manası da gavura uşaklıktan bizi alıkoymayın ne güzel uşaklık yapıyoruz ne güzel yumuşak yumuşak ılımlı ılımlı..." şeklinde olduğu,

iii. Hükûmet komiseri tarafından tutulan tutanakta "Günde kırk defa namaz kılıpta namazda lanetlenenlerden eyleme, Siyonistlerden, Yahudilerden ve onlara benzeyenlerden eyleme, şimdiki yönetimler gibi... Hala AB'liğinin peşinden koşuyorlar, hala Siyonistlerin yardakçılığını yapıyorlar ve hala onların peşinden koşuyorlarsa bizleri onlardan eyleme..." şeklinde yer alan ifadelerin videokaset çözümünde "Her gün Fatiha okuyoruz bir hadiste hatırlıyorum peygamber efendimiz haber veriyor ve bizi uyarıyor görebildiğim melek her Fatiha okuyanın sonunda ya amin diyerek onun duasını tasdik edecek veya ona beddua etmek üzere bekleyecek. Diyorlar ki ya Resulallah Fatiha okuyup da beddua almak tamı var evet var. Nasıl oluyor günde kırk sefer beş vakit namaz kılabiliyorsa Fatiha okuyor bir insan en sonunda ne diyor ğayrilmeğdübi aleyhim veleddallin amin yarabbi bundan önceki ayette senden sırati müstakime hidayet etmemi dosdoğru yola iman İslam insanlık ahlak yoluna senin sevdiğin razı olduğun hayat tarzına iletmeni o yolu bize kolay etmeni diliyorum... Sapıtmışların yolundan farklı bir yola gitmeyi arzuluyorum ve gazabına uğramışlar ki bütün tefsirlerin ortak kanaati bütün Yahudiler değil Siyonist olan zalim zihniyetli olan Yahudiler bir kısmı. Yine Hristiyanların hepsi değil emperyalist zihniyettir. Saldırgan zalim düşünceli Hristiyanların yolundan onların zulüm mekanizmalarına iştirak etmekten ortak olmaktan sana sığınıyorum. Ve onların peşinden gitmeyeceğime söz veriyorum... Bu sözde bulunduğum halde nedenini bilmeyerek veya bilse dahi namazdan çıkıp hala Avrupa birliğinin peşinde saadet arıyorsa o insan oradan çıkıp hala AB nin zulümlerine alkış tutuyorsa o insan o namazdan çıkıp Siyonist İsrailin vahşet deccallığına mahzar et uyduruyor alkış tutuyorsa işte o peygamber efendimizin haber verdiği şey oluyor. Görevli melek Allah buyuruyor buyurun yalancılardan yak o kulun beni aldatıyor bana verdiği sözde durmuyor. Bana burda bu sözü verdiği halde namazdan sonra gidip haçlı Hristiyanların Siyonist Yahudilerin ve onların kurduğu tuzakların taşeronluğunu yapmaya çalışıyorlar...",

iv. Hükûmet komiseri tarafından tutulan tutanakta "ADL ödülü kimlere verilir... Bu ödül Yahudilere ve Masonlara ve işbirlikçilere verilir. Bizde de işbirlikçilere ve İktidardakilere verilir..." şeklinde yer alan ifadelerin videokaset çözümünde "ADL ödülü nedir... Bu ödül kimlere verilir bu ödül dünyada farklı ülkelerde siyonist ABD uşaklık taşeronluk yapanlara verilir kimler almıştır bunları sende biliyorsun" şeklinde olduğu görülmektedir.

19. Karara esas alınan ifadeler hükûmet komiseri tarafından tutulan tutanakta yer almaktadır. Ancak yukarıda açıklandığı üzere bu ifadeler videokaset çözümünde yer alan ifadelerle açık bir çelişki içindedir. Önemle belirtmek gerekir ki olayların oluşumuna ilişkin delillerin değerlendirilmesi yargısal makamların ödevidir. Anayasa Mahkemesinin soruşturma ve kovuşturma makamları tarafından verilen kararları maddi vakıa yönünden inceleyerek bu mercilerin yaptıkları değerlendirmenin yerine kendisininkini ikame etme görevi bulunmamaktadır. Yargılama merciileri ifade özgürlüğü gibi temel bir hak söz konusu

olduğunda ağır bir müdahale teşkil eden ceza hukuku yaptırımlarını uygulamadan önce maddi olayları detaylıca tahlil ederek hangi sözlerin bu tür yaptırım gerektirdiğini ortaya koymalıdır.

20. Bu durumda hükûmet komiserinin tutanağındaki ifadelerin başvurucu tarafından gerçekten kullanılıp kullanılmadığı hususu açıklığa kavuşturulmadan Anayasa Mahkemesinin ifade özgürlüğü konusundaki genel ilkelerine göre bir değerlendirme yapma imkânı da mevcut değildir. Bir başka deyişle hükme esas alınan ifadelerin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesinden önce çözülmesi gereken mesele bu ifadelerin başvurucu tarafından gerçekten söylenip söylenmediğidir. Ancak bu mesele aydınlatıldıktan sonra başvurucunun ifade özgürlüğü ile müştekinin şeref ve itibarının korunması hakkı arasında bir denge kurulup kurulmadığı, başvurucu hakkında ceza yargılaması yürütülmesinin zorunlu bir sosyal ihtiyacı karşılayıp karşılamadığı gibi hususlar değerlendirilebilir.

21. Somut olayda dava dosyasına giren iki ayrı yazılı metinde başvurucunun konuşmasına ilişkin birbiriyle çelişkili ifadelere yer verilmiştir. Videokaset çözümünde yer aldığı şekliyle konuşmasında başvurucu olayların meydana geldiği tarihte Türkiye'nin dış politika alanında daha fazla Avrupa ve Amerika eksenli hareket etmesi gerektiğini savunanları kendi bakış açısından eleştirmektedir. Başvurucu İsrail, Avrupa ve Amerika merkezli bir dünya yerine Türkiye merkezli bir oluşuma inandığını ifade etmekte aksi yönde düşünenleri de yeterince Müslüman ve vatanperver olarak görmemektedir. Başvurucunun herhangi bir hükûmet üyesini hedef aldığı sabit olmadığı gibi hükûmet politikalarını bile eleştirdiği şüphelidir.

22. Dolayısıyla yargılama merciilerinin neden hükûmet komiseri tutanağında yer alan ifadeleri hükme esas aldığını ve videokaset çözümündeki ifadeleri değerlendirmediği yönünde bir açıklama yapması gerekmektedir. Bu açıklama yapılmadan mahkûmiyet kararı verilmesi başvurucunun söylediği kesin olmayan ifadeleri nedeniyle mahkûm edilmesi sonucunu doğuracaktır. Mahkemeler daha sonra başvurucunun müdahale edilen ifade özgürlüğü ile mağdurların müdahale edilen şeref ve itibar hakkının korunması arasında adil bir denge sağlamaya çalışmalıdır (Nilgün Halloran [2. B.], B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 27; İlhan Cihaner (2) [1. B.], B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 49). Mahkemelerin bu tür değerlendirmeleri soyut bir değerlendirme olamaz.

23. Çatışan haklar arasında dengeleme yapılabilmesi için ifadelerin türünün ve olgusal temele dayalı olup olmadığının, kim tarafından dile getirildiğinin, hedef alınan kişinin kim olduğunun, ünlülük derecesinin ve ilgili kişinin önceki davranışlarının, basının sıkı denetiminde olup olmadığının, katlanması gereken, kabul edilebilir eleştiri sınırlarının sade bir vatandaş ile karşılaştırıldığında daha geniş olup olmadığının, başvuruya konu ifadelerin konusunun, yayımlanma şartlarının, bu ifadelerin yayınında kamu yararı bulunup bulunmadığının, genel yarara ilişkin bir tartışmaya katkı sağlayıp sağlamadığının, toplumsal ilginin varlığının ve konunun güncel olup olmadığının, başvurucu tarafından dile getirilen düşüncelere cevap verilmesi olanağının bulunup bulunmadığının ve ifadelerin hedef aldığı kişilerin hayatı üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi gerekir (Nilgün Halloran, § 44; Ergün Poyraz (2) [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 56; Kadir Sağdıç [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, §§ 58-66; İlhan Cihaner (2), §§ 66-73). Bunun için başvurucu tarafından söylenen sözlerin yapılan konuşmanın tamamı ve söylendiği bağlamdan kopartılmaksızın olayın bütünselliği içinde değerlendirilmesi gerekir (Nilgün Halloran, § 52; Önder Balıkçı [2. B.], B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 45). Belirli kelimelerin veya cümlelerin olayların ve konuşmanın bağlamından kopartılmak suretiyle yapılan değerlendirmelerinin Anayasa Mahkemesince ortaya konan ilkelere aykırı olacağından müdahalelerin Anayasa'yı

ihlal ile sonuçlanacağı unutulmamalıdır.

24. Sonuç olarak yukarıdaki değerlendirmeler ışığında önemle belirtilmelidir ki varlığı şüpheli ifadeler nedeniyle kişilerin yaptırıma tabi tutulması düşünce açıklamaları üzerinde caydırıcı etkiye yol açabilir. Dolayısıyla başvurucunun konuşmasında tam olarak hangi sözleri kullandığı aydınlatılmadan verilen mahkûmiyet kararının ifade özgürlüğüne haklı bir müdahale olarak değerlendirilmesi mümkün görülmemiştir.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

28. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

29. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 100.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

30. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

31. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

32. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile ilgili bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Konya 9. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2019/331, K.2019/808) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÇETİN ERCAN

B. No: 2021/31002 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/31002

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÇETİN ERCAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/31002)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Çetin ERCAN

Vekili : Av. Erhan AYTEKİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; deprem sebebiyle hak sahibi olarak tespit edilen depremzedelere konut tahsis edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının, talebin reddi üzerine açılan davada ise adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 15/3/2021 tarihinde öğrendikten sonra 5/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyonca başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiası kabul edilemez bulunmuş, diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Mehmet Harman ([1. B.], B. No: 2017/34154, 3/7/2019) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede yargı mercileri arasındaki bölgesel veya görevsel yetki

farklılıkları sebebiyle oluşan içtihat farklılığının yargısal süreçte çözümlendiği ve çözüme kavuşturulan sonucun başvurucunun lehine olmamasının yargılamayı hakkaniyete aykırı olmaktan çıkarmayacağı gerekçesiyle adil yargılanma hakkının ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkına yönelik bir ihlal bulunmadığından başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının ise Mehmet Harman (aynı kararda bkz. §§ 81-86) kararı doğrultusunda konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

5. Başvurucunun söz konusu iddiaları mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiş ve meşru bir beklentisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Başvurucunun içtihat farklılığına yönelik şikâyeti de adil yargılanma hakkı kapsamında incelenerek bir ihlalin olmadığı kanaatine ulaşılmıştır. Dolayısıyla mülkiyet hakkı bağlamında ayrımcılık yasağı çerçevesinde ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Mülkiyet hakkı bağlamında ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MURAT DERİNCE VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/43566 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/43566

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT DERİNCE VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/43566)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucular : Murat DERİNCE ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (F) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; haksız yakalama, gözaltına alma ve tutuklama tedbirlerinden doğan manevi zararın tazmini istemiyle açılan davada yeterli tazminata hükmedilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, tazminat miktarı belirlenirken ifade özgürlüğüne ve toplantı hakkına müdahale edildiğinin dikkate alınmaması nedeniyle ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının, yargılamaların uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular, nihai kararları öğrendikten sonra süresi içinde muhtelif tarihlerde bireysel başvuruda bulunmuştur.

3. 2021/65191 numaralı başvuruda başvurucu B.T. 7/12/2022 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu vekiline başvuruya mirasçıların devam edip etmeyeceğinin on beş gün içinde bildirilmesi hususunu içeren 3/1/2025 tarihli müzekkere gönderilmiş ancak başvurucu vekili müzekkereye cevap vermemiştir.

4. Komisyon ekli listenin (E) sütununda adli yardım talebinde bulunduğu belirtilen

başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların süresinde yapılan 2021/43566 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Başvurucu B.T. Yönünden

6. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu B.T. başvuru tarihinden sonra 7/12/2022 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu B.T. yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurucu B.T. yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Başvurucular, haklarında mahkemelerce verilen beraat kararı veya Cumhuriyet başsavcılıklarınca verilen kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin karar sonrası ceza muhakemesi sürecinde uygulanan gözaltı ve/veya tutuklama şeklindeki haksız koruma tedbirleri nedeniyle açtıkları tazminat davalarında mahkemelerce hükmedilen tazminat miktarlarının yetersiz olduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurunun kabul edilebilirlik kriterlerini karşılayıp karşılamadığının incelenmesi, Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine

özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucuların bir kısmı, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuş; başvuru formundaki iddiaları tekrarlamıştır.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Anayasa Mahkemesi Gülseren Çıtak ([GK], B. No: 2020/1554, 27/4/2023) kararıyla haklarında kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararı verilenlerin 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde öngörülen tazminat yolunu tükettikten sonra yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmadığı ve ödenen tazminatın yetersiz olduğu iddiasıyla yaptıkları bireysel başvurularda başvuru yollarının tüketilmiş kabul edilebilmesi için yalnızca 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında bir tazminat davasının açılmasının yeterli olacağı sonucuna varmıştır. Zira bu hükümle; yakalama, gözaltı ve tutuklamanın daha sonra verilen kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararıyla hukuka aykırı hâle geldiğinin kabul edildiği, dolayısıyla 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca açılan tazminat davalarının Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında olduğu değerlendirilmiştir. Bu çerçevede bu bent kapsamında açılan davalarda hukuka aykırılık kanun gereğince kabul edildiğinden ağır ceza mahkemesince bu bende dayanılarak tazminat ödenmesi durumunda Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında yapılacak inceleme, tazminat miktarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır (Gülseren Çıtak, §§ 36-38).

11. Somut başvuruda da ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemeler tarafından ihlal tespiti yapılmış ve bir miktar manevi tazminata hükmedilmiş olmakla başvuruda yapılacak inceleme hükmedilen tazminat miktarlarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır (M.E. [2. B.], B. No: 2018/696, 9/5/2019, § 47).

12. Ağır ceza mahkemelerinin tazminat için somut olayın şartlarına göre takdir yetkisi bulunmakla birlikte meydana gelen ihlalle orantılı olmayan önemsiz miktarda bir tazminat Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasına aykırı olacaktır. Öte yandan tazminat miktarı Anayasa Mahkemesinin benzer davalarda verdiği tazminat miktarına göre kayda değer ölçüde düşük olmamalıdır. Bununla birlikte hükmedilen miktarın Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verilmesine hükmettiği tazminat miktarından düşük olması tek başına Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiği anlamına gelmez. Tazminatın Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasıyla uyumlu olup olmadığını değerlendirirken somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerekir (M.E., § 48).

13. Bunun yanında manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken tazminata karar veren ağır ceza mahkemesinin karar tarihinde Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine verdiği veya verebileceği tazminat miktarına göre bir karşılaştırma yapılacaktır. Anayasa Mahkemesince yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle manevi tazminata hükmedilirken kişinin sosyal ve ekonomik durumu, mesleki ve toplumsal konumu, üzerine atılı suçun niteliği, koruma tedbirine neden olan olayın oluş şekli, tedbirin kişinin üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler ve tedbirin süresi, tedbir nedeniyle meydana gelen ihlalin ağırlığı dikkate alınmaktadır (Siyami Hıdıroğlu [GK], B. No: 2018/11489, 11/1/2024, § 35).

14. Maddi zarar, zarara uğrayanın hâlen mevcut mal varlığı ile uygulanan koruma tedbiri

olmasaydı bu mal varlığının olacağı durum arasındaki farktan ibarettir. Maddi zarar, mal varlığında meydana gelen fiilî azalma şeklinde ortaya çıkabileceği gibi yoksun kalınan kâr şeklinde de oluşabilir. Öte yandan ihlal ile zarar arasında nedensellik bağı bulunması gerekir. İhlal ile zarar arasındaki illiyet bağının açık olmaması, illiyet bağının belirsiz veya spekülatif olduğu hâllerde maddi tazminata hükmedilmeyecektir. Hükmedilecek tazminat miktarının her zaman maddi zarara eşit olması gerekmez. Başvurucu lehine uygun bir tazminata hükmedilebilmesi de yeterli olabilir. Maddi tazminatın belirlenmesinde ağır ceza mahkemelerinin daha iyi konumda oldukları açıktır. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru incelemesinde açıkça dayanaktan yoksun veya keyfî olduğu anlaşılmadıkça yetkili mahkemelerin maddi tazminat konusundaki takdirine müdahalesi söz konusu olamaz (O.O. ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/64808, 23/10/2024, § 11).

15. Somut olayda ağır ceza mahkemelerinin yaptığı değerlendirmeler sonucunda bazı başvuruculara maddi tazminat taleplerini reddetmesinin keyfî olduğu, açık ve bariz takdir hatası içerdiği söylenemeyecektir. Bazı başvuruculara ödenen maddi tazminat miktarının ise incelenen olayın koşullarında orantısız olmadığı görülmektedir.

16. Mahkemelerce hükmedilen manevi tazminat miktarının ise Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda ödenmesine hükmettiği ya da hükmedebileceği tazminat miktarına göre düşük olduğu sonucuna varılmıştır (Anayasa Mahkemesinin benzer olaylarda hükmedeceği tazminat miktarları için bkz. aşağıdaki tablo).

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. İfade Özgürlüğü ile Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Bazı başvurucular ayrıca ifade özgürlüğü kapsamındaki eylemleri ile barışçıl bir etkinliğe katılmaları nedeniyle haklarında koruma tedbirine hükmedilmesinin belirtilen anayasal haklarını da ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Başvuruda hukuka aykırılığı kanun tarafından kabul edilmiş yakalama ve gözaltı tedbirleri nedeniyle başvurucular lehine ceza mahkemelerince manevi tazminata hükmedilmiştir. Ayrıca Anayasa Mahkemesi, olayın şartlarında ödenmesine hükmedilen miktarın tazminat hakkının özünü zayıflatacak kadar düşük olduğu gerekçesiyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Bu durumda haksız koruma tedbirleri nedeniyle açılan tazminat davalarında tazminat miktarı belirlenirken başvuruculara ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlenme hakkına da müdahale edildiğinin gözetilip gözetilemeyeceği değerlendirilmelidir.

21. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasında -fıkrada sayılan diğer kişiler yanında- kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen ya da yakalama, gözaltı veya tutuklama tedbirine tabi tutulan kişilerden haklarında kovuşturmaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilenlerin manevi her türlü zararlarını devletten isteyebileceği belirtilmiştir. Buna göre kanun koyucu, koruma tedbirleri sonucu kişisel hakkın mahrumiyeti hâlinde açılacak manevi

tazminat davasında duyulan üzüntünün giderimi için herhangi bir sınırlama öngörmemiştir. Dolayısıyla ilgili mahkeme, koruma tedbiri birden fazla hakkın ihlaline sebebiyet vermiş ise meydana gelen tedbirin kişinin üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler ile hak ihlali ve/veya ihlallerin ağırlığını dikkate alabilecek ve bunu hükmedeceği tazminat miktarına ilişkin takdirinde de gözetebilecektir. Nitekim Yargıtay da birçok kararında koruma tedbiri nedeniyle açılan tazminat davalarında, ilgilinin sosyal ve ekonomik durumu, atılı suçun niteliği, uygulanan koruma tedbirinin süresi ile birlikte koruma tedbirine neden olan olayın cereyan tarzı ve benzeri hususların da manevi tazminatın tespitinde dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 13/6/2016 tarihli ve E.2016/5161, K.2016/9967; 25/4/2017 tarihli ve E.2016/1098, K.2017/3361; 18/6/2018 tarihli ve E.2018/2302, K.2018/6813; 8/4/2019 tarihli ve E.2019/1577, K.2019/4696 sayılı kararları; Siyami Hıdıroğlu, § 20).

22. Tüm bu açıklamalar bağlamında kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin karar ya da beraat kararı sonrasında 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında açılan tazminat davasında ceza mahkemelerinin eldeki olayda uygulanan koruma tedbirinin başvuruculların ifade özgürlüğü ya da toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yönelik bir müdahale niteliğinde olup olmadığına yönelik bir değerlendirme yapması ve takdir edilecek tazminat miktarında bu durumu da gözetmesi gerekirken bu konuda hiçbir değerlendirme yapmadığı anlaşılmıştır (bir hakkın ihlal edildiğinin mahkemesince tespit edilmiş sayılabilmesi için söz konusu anayasal hakkın ihlal edildiğini mahkemenin kararında açıkça söylemesine gerek olmadığına ilişkin değerlendirme için bkz. Kıvanç Ersoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2016/7095, 12/1/2021, § 57; Fuat Akman [1. B.], B. No: 2021/10545, 18/10/2022, § 34). Söz konusu başvurucular hakkında yürütülen yargılamalarda ceza mahkemeleri gerekçelerinin ilgili ve yeterli olarak kabul edilmesi mümkün görülmemiştir (Yalçın Düzgün [GK], B. No: 2021/23140, 29/5/2024, §§ 24-25).

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ile Anayasa'nın 34. maddesinde teminat altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

D. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Bazı başvurucular ayrıca tazminat davalarının uzun sürdüğünü belirterek makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

25. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi

nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

E. Diğer İhlal İddiaları

27. Başvuruculardan bir kısmı, yukarıda belirtilen hakların yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculaın iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların 6216 sayılı Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır.

28. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

29. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

30. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararlarından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken tazminata karar veren ağır ceza mahkemesinin karar tarihi, şayet manevi tazminat miktarı bölge adliye mahkemesi kararıyla değiştirilmişse istinaf mahkemesinin karar tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine vereceği tazminat miktarına göre bir karşılaştırma yapılarak uygun tazminatın belirlenmesi gerekir (bkz. aşağıdaki tablo). Karar tarihi itibarıyla hükmedilecek tazminatın hesabında tedbir/dava tarihinden karar tarihine kadar işleyecek yasal faiz de dikkate alınabilir.

31. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddi ile kararın yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen Mahkemelere gönderilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Kamuya açık belgelerde talep eden başvuruculaın kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

C. Başvurucu B.T. yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

D. Diğer başvurucular yönünden;

1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. İfade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

E. 1. Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ile Anayasa'nın 34. maddesinde teminat altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

F. Kararın bir örneğinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, ifade özgürlüğünün ve toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculara tazminat talebinin REDDİNE,

H. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli listenin (G) sütununda belirtilen vekâlet ücreti ile ekli listenin (E) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

I. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

2016 yılı için -Bir gün gözaltı için asgari 300 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 15.000 TL, Ortalama: 40.000, Azami: 100.000 TL

2017 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 360 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 18.000 TL, Ortalama: 48.000 TL, Azami: 120.000 TL

2018 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 400 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 20.000 TL, Ortalama: 54.000 TL, Azami: 135.000 TL

2019 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 600 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 29.700 TL, Ortalama: 79.200 TL, Azami: 198.000 TL

2020-2021 yılları için - Bir gün gözaltı için asgari 600 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 30.000 TL, Ortalama: 80.000 TL, Azami: 200.000 TL

2022 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 1.350 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 67.500 TL, Ortalama: 180.000 TL, Azami: 450.000 TL

2023 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 1.800 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 90.000 TL, Ortalama: 240.000 TL, Azami: 600.000 TL

2024 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 2.970 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 148.500 TL, Ortalama: 396.000 TL, Azami: 990.000 TL

2025 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 3.330 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 166.500 TL, Ortalama: 444.000 TL, Azami: 1.110.000 TL

ÖMER TOSUN

B. No: 2021/44251 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/44251

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER TOSUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/44251)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportörler : Rıdvan DEMİR Murat İlter DEVECİ

Başvurucu : Ömer TOSUN

Vekili : Av. Mehmet YALÇIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kolluk görevlilerinin yakalama ve gözaltına alma işlemi sırasında aşırı güç kullanması sonucu meydana gelen yaralanma ve bu konuda etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/9/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ile eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, jandarma görevlilerince 29/5/2020 tarihinde yapılan trafik denetimi sırasında

hakaret ve görevi yaptırmamak için direnme suçlarını işlediği iddiasıyla yakalanıp gözaltına alınmıştır. Görevliler H.H.K., G.A. ve A.Ş. tarafından olay günü 00.45'te düzenlenen tutanağa göre başvuruya konu olayın gelişimi şöyledir:

- Şüpheli şekilde seyrettiği değerlendirilen 35 ... plakalı aracın sürücüsü olan başvurucu, bir okulun önünde önleyici kolluk faaliyeti kapsamında durdurulmuştur. Görevliler kimlik kartını, ehliyetini ve aracın ruhsatını istese de başvurucu, aracı kendisinin kullanmadığını ve araç sürücüsünün gittiğini söyleyerek istenen belgeleri vermemiştir. Görevlilerin başvurucunun araçtan indiğini tespit ettiklerini başvurucuya söylemesi de durumu değiştirmemiştir. Ayrıca başvurucu, görevlilerinin onurunu zedeleyebilecek nitelikte bazı sözler sarf etmiştir. Durumdan haberdar edilen Cumhuriyet savcısı, başvurucunun gözaltına alınması için görevlilere talimat vermiştir. Başvurucu, G.A. ve A.Ş. tarafından jandarma aracına götürülmüştür. Araca binerken ve araç içinde kendisine kelepçe takılmaması için direnen başvurucu; görevlilerin kol, boyun ve kasık bölgelerine saldırmıştır. Bu nedenle G.A. ile A.Ş. başvurucuya karşı güç kullanmak zorunda kalmıştır. Sonrasında başvurucunun elleri arkasından kelepçelenmiştir.

6. Aynı gün aynı görevliler tarafından düzenlenen bir başka tutanakta başvurucunun saat 01.30 sıralarında kardeşi İ.T. ve vekili Mehmet Yalçın ile Av. E.Y.nin yanında da görevlilere karşı olumsuz davranışta bulunduğu ifade edilmiştir. Ayrıca 01.37'de alkolmetre ile yapılan ölçüme göre başvurucu 1,49 promil alkollüdür.

7. Başvurucunun gözaltına alınması nedeniyle Servergazi Devlet Hastanesinde görevli bir hekim tarafından 03.04 sıralarında düzenlenen genel adli muayene raporunda boyun ön ve yan sol yüzde yüzeyel sıyrıkların, sağ alt yan ve arka kostalarda (kaburga kemikleri) yüzeyel kızarıklıkların tespit edildiği belirtilmiştir. Saat 10.37 sıralarında aynı hastanede görevli bir başka hekim tarafından düzenlenen genel adli muayene raporunda ise darp izi bulunmadığı açıklanmıştır.

8. A.Ş. hakkında düzenlenen genel adli muayene raporunda boyun orta, sol yan tarafta ağır ve yüzeyel sıyrıklar bulunduğu; G.A. hakkında düzenlenen genel adli muayene raporunda ise boyun sağ ve sol yan orta kısımlarında yüzeyel kızarıklık, sağ ön kol ön ve arka yüzde yüzeyel sıyrıklar olduğu belirtilmiştir.

9. A.Ş., G.A. ve H.H.K. ile olay günü icra edilen önleyici kolluk faaliyetinde görev alan M.F.K.nın ifadeleri Pamukkale Merkez Jandarma Karakol Komutanlığında (Merkez Karakolu) alınmıştır.

i. A.Ş., başka hususlar yanında, şüpheli şekilde seyreden iki aracı durdurduklarını, bu araçlardan birinin sürücüsü olan E.S.nin kimlik kartını, ehliyetini ve aracının ruhsatını verdiğini ancak diğer aracın sol ön kapısından inen başvurucunun, aracı kendisinin kullanmadığını ve araç sürücüsünün kaçtığını ileri sürerek gerekli belgeleri vermemekte ısrar ettiğini beyan etmiştir. A.Ş. ifadesinin devamında gözaltı talimatı uyarınca G.A. ile birlikte başvurucuyu jandarma aracına bindirmek istediklerini, aracın yerden yüksek olması nedeniyle ayağı boşluğa denk gelen başvurucunun aracın içine sırt üstü düştüğünü, bu sırada başvurucunun tırnaklarıyla G.A.nın koluna saldırdığını, başvurucu ile aralarında yaşanan arbede sırasında başvurucunun G.A.nın boynunu çizip kendisinin (A.Ş.nin) boynunu da sıktığını, güç kullanarak başvurucuyu etkisiz hâle getirmek durumunda kaldıklarını ifade etmiştir. A.Ş. son olarak koltuğa oturtmak istedikleri sırada başvurucunun, kasığına tekme attığını, başvurucunun vekilleri ile kardeşinin bir saat kadar sonra olay yerine geldiğini söylemiştir.

ii. G.A., A.Ş. ile tamamıyla aynı yönde ifade vermiştir.

iii. M.F.K. ve H.H.K., -A.Ş.nin kasığına tekme atılmasına yönelik beyan haricinde- A.Ş. ve G.A.nın ifadeleriyle uyumlu beyanlarda bulunmuştur.

10. Jandarma devriyesi tarafından kayda alınan görüntünün içeriği konusunda H.H.K. ve G.A. tarafından olay günü sabah saatlerinde bir tutanak düzenlenmiştir. Bu tutanakta başvurucuya karşı kullanılan güçle ilgili bir husus yer almamaktadır.

11. Kolluk aşamasında susma hakkını kullanan başvurucu, Denizli Cumhuriyet Başsavcılığında (Başsavcılık) verdiği ifadesinde aracının park hâlinde olduğunu, jandarmanın olay yerine sonradan geldiğini, araç kullanmadığı için alkolmetre ile ölçüm yaptırmak istemediğini, jandarma görevlileriyle arasında arbede yaşandığını ve jandarma görevlilerince darbedildiğini beyan etmiştir.

12. İfadesinin ardından serbest bırakıldığı anlaşılan başvurucu, aynı gün özel bir sağlık kuruluşuna başvurmuştur. Burada düzenlenen tıbbi belgelerde sol kulakta hafif dereceli iletim tipi işitme kaybı mevcut olduğu, sol kulak timpan membran (kulak zarı) anteriorunda (ön tarafında) yaklaşık 6x4 mm boyutlarında etrafı hemorajik (kanamalı) kurutlu (kabuk bağlanmış, kabuklanmış) perforasyon (delinme) bulunduğu, etkisi basit bir tıbbi müdahale ile giderilemeyeceğinden miringoplasti (kulak zarı deliklerinin onarımı için yapılan tıbbi işlem) önerildiği belirtilmiştir.

13. Başvurucu, vekili aracılığıyla Başsavcılığa sunduğu 1/6/2020 tarihli dilekçesiyle bazı delillerin toplanmasını istemiştir. Başvurucu bilhassa kulağından yaşadığı sorun nedeniyle adli raporun aldırılmasını, olay yerini gören kameralar ile jandarma aracının içindeki kameranın kaydettiği görüntülerin getirtilmesini ve tanık E.S.nin ifadesinin alınmasını talep etmiştir.

14. Başvurucunun adli raporunun aldırılması için gerekli işlemleri yapan Başsavcılık, ayrıca olay yerini gören kameralar ile jandarma aracının içindeki kameranın kaydettiği görüntülerin temin edilerek içeriklerinin saptanması ve E.S.nin ifadesinin alınması için Pamukkale İlçe Jandarma Komutanlığına (Komutanlık) müzekkere yazmıştır.

15. Başvurucu 1/6/2020 tarihinde Denizli Adli Tıp Şube Müdürlüğünde görevli Adli Tıp Uzmanı Ö.D. tarafından muayene edilmiştir. Muayenede sol ramus mandibula çevresinde 4x3 cm'lik sarı-yeşil renk ekimoz, bu alan içinde 2 mm çaplı üzeri kurutlu abrazyon, sol kulak arka bölgesinde ve boyun-ense bölgesinde palpasyon ile hassasiyet, sol klavikula alt komşuluğunda 2x2 cm sarı-yeşil renk ekimoz, sağ boyun yan bölgede dike yakın oblik yerleşimli iki adet birbirine paralel ve bitişik birer santimetrelik üzeri kurutlu çizik lezyon saptanmıştır. Başvurucu muayene sırasında jandarma görevlilerinin araba içinde kendisini darbettiğini, sol yüz boyun ve kulak bölgesine vurduğunu, bu eylemlerin iki defa gerçekleştiğini söylemiştir. Ö.D.nin önerisi doğrultusunda başvurucu aynı gün Servergazi Devlet Hastanesinde görevli bir hekimce muayene edilmiştir. Bu muayene nedeniyle düzenlenen reçetede sol timpanik membran santral perforasyonunun mevcut olduğu ve yapılan odyometri testine göre solda iletim tipi işitme kaybı bulunduğu belirtilmiştir.

16. Komutanlıkta görevli oldukları anlaşılan A.D.G., A.Y. ve Ö.Ö. tarafından düzenlenen 9/6/2020 tarihli tutanağa göre olay günü olay yerinde bulunan araçta kamera bulunmaktadır ancak oynatma cihazı olmadığından faal değildir.

17. Öte yandan bir MOBESE kamerası ile olay yerinin yakınındaki okula ait kameranın

kaydettiği görüntüler DVD'ye aktarılmış, içerikleri de Komutanlıkta görevli A.D.G., H.B. ve N.S. tarafından tutanağa yazılmıştır. Anılan tutanağa göre;

i. Başvurucunun aracı 00.26'da kamera açısına girmiştir. Geri geri gelerek aracını park eden başvurucu, 00.27'de aracın sol ön kapısından inip aracın arka istikametine doğru yürümüştür.

ii. Saat 00.44 sıralarında başvurucu elini G.A.ya doğru sallamış, G.A. da başvurucuyu iterek kendisinden uzaklaştırmıştır. A.Ş. kolundan tuttuğu başvurucuyu jandarma aracına götürmüştür.

iii. 00.45'te başvurucu jandarma aracına bindirilmiştir. Sonrasında G.A. ile A.Ş. de araca binmiştir.

iv. G.A. 00.47'de, A.Ş. 00.49'da, başvurucu ise 00.51'de araçtan inmiştir.

v. 00.56'da jandarma trafik ekibi bölgeye gelmiştir.

vi. 00.59'da başvurucuya kelepçe takılmaya çalışılmıştır.

vii. Başvurucu 01.00'de kelepçeli hâlde araca bindirilmiştir.

viii. Başvurucu 01.03'de elleri kelepçeli hâlde araçtan inse de yeniden araca bindirilmiştir.

ix. Araçtaki parlak yansıtıcıların parlaması, mesafenin uzaklığı ve gece olması nedeniyle aracın içinde yaşananlar görüntülerde yer almamaktadır.

18. Başsavcılığın talimatı uyarınca E.S.nin ifadesi 10/6/2020 tarihinde Merkez Karakolunda alınmıştır. E.S. ifadesinde başvurucunun arkadaşı olduğunu, olay günü birlikte alkollü içki içtiklerini, olay zamanında alkollü olduğu için yaşanan olayı tam olarak hatırlamadığını, olay yerinden ayrılırken başvurucuyu kelepçeli hâlde gördüğünü söylemiştir.

19. Adli Tıp Uzmanı Ö.D. tarafından düzenlenen 23/6/2020 tarihli raporda; özel sağlık kuruluşunda tespit edilen bulgular ile Servergazi Devlet Hastanesinde görevli hekimce 1/6/2020 tarihinde tespit edilen bulguların örtüştüğü, yapılan muayenede tespit edilen sol kulak zarı perforasyonuna yol açabilecek nitelikte sol çene ve kulak çevresinde künt travma bulguları olması nedeniyle sol kulak zarı perforasyonu ile soruşturma konusu olay arasında illiyet bağı bulunduğu açıklanmıştır. Raporda ayrıca başvurucuda meydana gelen yaralanmanın etkisinin basit bir tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif olmadığı belirtilmiştir. Rapora göre başvurucunun maruz kaldığı muamelenin yüzde sabit ize neden olup olmayacağı ve duyulardan veya organlardan birinin işlevinin sürekli zayıflamasına ya da yitirilmesine neden olup olmayacağı konusunda değerlendirme yapılabilmesi için olay tarihinin üzerinden altı ay geçtikten sonra Servergazi Devlet Hastanesinde yapılacak muayene ve tetkiklere ilişkin sonuçlar ile birlikte başvurucunun Denizli Adli Tıp Şube Müdürlüğünde muayene edilmesi gerekmektedir.

20. Başsavcılığın talimatı üzerine G.A.nın müşteki-şüpheli olarak ifadesi 1/10/2020 tarihinde Merkez Karakolunda, A.Ş.nin müşteki-şüpheli olarak ifadesi ise 28/10/2020 tarihinde Başsavcılığın istinabe talebi ve Sason Cumhuriyet Başsavcılığın talimatı üzerine Sason Polis Merkezi Amirliğinde alınmıştır. A.Ş. ve G.A. ifadelerinde önceki ifadeleriyle uyumlu beyanlarda bulunmuştur.

21. Ö.D. tarafından düzenlenen 2/2/2021 tarihli raporda başvurucunun maruz kaldığı muamelenin yüzde sabit ize neden olmadığı, duyulardan veya organlardan birinin işlevinin

sürekli zayıflamasına ya da yitirilmesine neden olup olmayacağı konusunda değerlendirme yapılabilmesi için sol kulakta işitme kaybı olup olmadığı yönünden ilgili uzmanca yapılacak muayene ve tetkiklerin sonuçlarına ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir.

22. Servergazi Devlet Hastanesinde görevli bir uzman hekimce düzenlenen 11/3/2021 tarihli raporda, başka hususlar yanında, başvurucuda işitme kaybı olmadığı ve yaralanmanın etkisinin basit bir tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif olduğu belirtilmiştir.

23. Başsavcılık; başvurucuda meydana gelen yaralanmanın etkisinin basit tıbbi müdahale ile giderilebilir ölçüde hafif olduğunu belirtip G.A. ve A.Ş.nin zor kullanma yetkilerini aşmadıklarını ifade ederek 3/5/2021 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Öte yandan Başsavcılık aynı tarihte hakaret ve görevi yaptırmamak için direnme suçlarını işlediği iddiasıyla başvurucu hakkında kamu davası açmıştır.

24. Başvurucunun kovuşturmaya yer olmadığına dair karara yaptığı itiraz Denizli 1. Sulh Ceza Hâkimliğince 25/8/2021 tarihinde reddedilmiştir.

25. Başvurucu, nihai nitelikteki bu kararı 1/9/2021 tarihinde öğrenmiştir.

26. Başvurucu hakkında açılan kamu davasında başvurucunun isnat edilen her iki suç yönünden de süreli hapis cezalarına mahkûm edildiği, başvurucunun istinaf isteminin de esastan reddedildiği ancak hakaret suçu yönünden istinaf mahkemesince verilen kararın başvurucu tarafından temyiz edildiği ve bu başvuru hakkında henüz bir karar verilmediği anlaşılmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

27. Anayasa Mahkemesinin 10/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

28. Başvurucu; alkollü olarak araç kullanmadığını, jandarma görevlileri alkol muayenesi yapmak isteyince avukatının olay yerine gelmesini beklemek istediğini ancak sözü edilen görevlilerin, alkol kullandığına ilişkin itiraf almak yahut alkollü olmasından dolayı cezalandırmak için kendisini darbettiğini iddia etmiştir. Başvurucuya göre maruz kaldığı muamele işkencedir. Başvurucu ayrıca şikâyeti hakkında yürütülen ceza soruşturmasının etkisiz olmasından yakınarak yaşam hakkının, adil yargılanma hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

29. Bakanlık görüşünde, başvurucu hakkında kötü muamele yasağının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede ilgili mevzuatın dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

30. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında ihlal iddialarını tekrar etmiştir.

B. Değerlendirme

31. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurunun Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

32. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

33. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

34. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

35. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K., § 27).

36. Güç kullanımına ilişkin bu ilkeler, güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin hukuka uygun olarak verdikleri emre karşı etkin (aktif) veya edilgin (pasif) direniş gösterilmesi hâlinde de geçerlidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Arif Haldun Soygür [2. B.], B. No: 2013/2659, 15/10/2015, §§ 51, 52).

37. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K., § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

38. Kişinin gözaltı veya tutukluluk gibi devletin kontrolü altında bulunduğu sırada yaralanması hâlinde yetkili makamlar, bu olaya ilişkin tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirmekle yükümlüdür (S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95) zira bu tür olayların gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgiler çoğunlukla yetkili makamların erişimindedir (Ferit Kurt ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74).

39. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

40. Başvurucu, jandarma görevlilerince darbedildiğini iddia etmiştir. Başvurucuya göre jandarma görevlileri eylemlerini alkol kullandığına ilişkin kendisinden itiraf almak yahut alkollü olmasından dolayı kendisini cezalandırmak amacıyla yapmıştır. Jandarma görevlileri H.H.K., G.A. ve A.Ş. tarafından olay günü 00.45'te düzenlenen tutanakta ise hakkında verilen gözaltı kararı uyarınca başvurucunun jandarma aracına götürüldüğü, araca binerken ve araç içinde kendisine kelepçe takılmaması için direnen başvurucunun görevlilerin kol, boyun ve kasık bölgelerine saldırdığı, bu nedenle G.A. ile A.Ş.nin başvurucuya karşı güç kullanmak zorunda kaldığı ve sonrasında başvurucunun ellerinin arkasından kelepçelendiği belirtilmiştir. Ayrıca A.Ş. ve G.A.nın Merkez Karakolunda verdiği ifadelere göre gözaltı talimatı uyarınca başvurucu G.A. ile A.Ş. tarafından jandarma aracına götürülmüştür. Aracın yerden yüksek olması nedeniyle ayağı boşluğa denk gelen başvurucu, aracın içine sırt üstü düşmüştür. Bu sırada başvurucu, tırnaklarıyla G.A.nın koluna saldırmıştır. G.A. ve A.Ş. ile arasında yaşanan arbede sırasında başvurucu, G.A.nın boynunu çizip A.Ş.nin de boynunu sıkmıştır (bkz. §§ 5, 9).

41. Bir MOBESE kamerası ile olay yerinin yakınındaki okula ait kameranın kaydettiği görüntülerin içeriğiyle ilgili tutanaktan; kamera açısına aracıyla giren başvurucunun geri geri giderek aracını park ettiği, saat 00.44 sıralarında başvurucunun elini G.A.ya doğru salladığı, G.A.nın da başvurucuyu iterek kendisinden uzaklaştırdığı, A.Ş.nin kolundan tuttuğu başvurucuyu jandarma aracına götürdüğü, başvurucunun 00.45'te jandarma aracına bindirildiği, sonrasında G.A. ile A.Ş.nin de araca bindiği anlaşılmaktadır. Söz konusu tutanağa göre başvurucuya kelepçe takılmasının zamanı 00.59'dur ve başvurucu elleri kelepçeli hâlde araca 01.00'de bindirilmiştir. Tutanakta kamera görüntülerindeki zaman bilgisinin gerçek zamanla uyumlu olmadığına yönelik bir bilgi de yoktur (bkz. § 17). Bu durumda görüntüler, başvurucunun araca binerken kendisine kelepçe takılmasını engellemek amacıyla jandarma görevlilerine direndiğini doğrulamamaktadır. Bununla birlikte bahsi geçen görüntülerin aracın içinde yaşananları göstermediği açıktır. Başvurucu da, Başsavcılıkta verdiği ifadesinde jandarma görevlileriyle arasında bir arbede yaşandığını

kabul etmiştir (bkz. § 11). Ayrıca A.Ş. hakkında düzenlenen genel adli muayene raporunda boyun orta, sol yan tarafta ağır ve yüzeyel sıyrıkların; G.A. hakkında düzenlenen genel adli muayene raporunda ise boyun sağ ve sol yan orta kısımlarında yüzeyel kızarıklığın, sağ ön kol ön ve arka yüzde yüzeyel sıyrıkların bulunduğu ifade edilmiştir (bkz. § 8). Bu sebeple başvurucunun jandarma aracının içinde kendisine kelepçe takılmasını engellemek amacıyla direnmesi ve/veya jandarma görevlilerine saldırması nedeniyle jandarma görevlilerinin başvurucuya karşı fiziki güç kullanmasının gerekli hâle geldiği söylenebilir.

42. Öte yandan başvurucunun gözaltı giriş raporunda bazı hafif bulgulardan (bkz. § 7) söz edilse de serbest bırakıldığı gün özel bir sağlık kuruluşu tarafından düzenlenen tıbbi belgelerde sol kulakta hafif dereceli iletim tipi işitme kaybı bulunduğu, sol kulak zarında kanamalı, kabuk bağlanmış yırtılma/delinme olduğu belirtilmiştir (bkz. § 12). Bu bulgular Servergazi Devlet Hastanesinde görevli bir hekim tarafından da doğrulanmıştır. Ek olarak başvurucuyu 1/6/2020 tarihinde muayene eden Adli Tıp Uzmanı Ö.D.; sol ramus mandibula çevresinde 4x3 cm'lik sarı-yeşil renk ekimoz, bu alan içinde 2 mm çaplı üzeri kurutlu abrazyon, sol kulak arka bölgesinde ve boyun-ense bölgesinde palpasyon ile hassasiyet, sol klavikula alt komşuluğunda 2x2 cm sarı-yeşil renk ekimoz, sağ boyun yan bölgede dike yakın oblik yerleşimli iki adet birbirine paralel ve bitişik birer santimetrelik üzeri kurutlu çizik lezyon tespit etmiştir (bkz. § 15). Ö.D. tarafından düzenlenen 23/6/2020 tarihli raporda da özel sağlık kuruluşunda tespit edilen bulgular ile Servergazi Devlet Hastanesinde görevli hekimce tespit edilen bulguların örtüştüğü ifade edilerek yapılan muayenede tespit edilen sol kulak zarı perforasyonuna yol açabilecek nitelikte sol çene ve kulak çevresinde künt travma bulguları olması nedeniyle sol kulak zarı perforasyonu ile soruşturma konusu olay arasında illiyet bağı bulunduğu ifade edilmiştir (bkz. § 19). Başvuruya konu soruşturmada elde edilen bilgi ve belgelerin başvurucunun, kendisine karşı bu kadar şiddetli fiziki güç kullanılmasını gerektirecek eylemde bulunduğunu ortaya koymadığı dikkate alındığında başvurucuya karşı kullanılan gücün başvurucunun tutumuyla orantılı olduğunu ve fiziki güç kullanımında aşırıya kaçılmadığını söylemek mümkün değildir.

43. Anayasa Mahkemesi, güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin gereksiz ve/veya orantısız güç kullandığı sonucuna vardığı hâllerde genellikle mağdurun uğradığı muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında sayılan yasaklanmış muamele türlerinden (işkence, eziyet, insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele) hangisine karşılık geldiğini de açıklamaktadır (muamele türleriyle ilgili ayrıntılı açıklamalar için bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 84-91; S.D., §§ 84-88). Bunun sebebi çok ağır ve dayanılmaz acılara neden olan kasıtlı insanlık dışı muamelelerin varlığına özel olarak işaret etmektir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 84). Anayasa Mahkemesine göre somut olayda yasaklanan muamele türlerinden hangisinin söz konusu olduğunu açıklamaya gerek bulunmamaktadır ve başvurucunun maruz kaldığı muamelenin yasaklanan muamele türlerinin tamamını kapsayan bir üst kavram olan “kötü muamele yasağı” içinde kaldığını ifade etmek yeterlidir.

44. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

45. Kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddiaya gelince, başvurucunun hakkında yürütülen soruşturma kapsamında Başsavcılıkta verdiği ifadesinde jandarma görevlilerince darbedildiğini beyan etmesi üzerine Başsavcılık, soruşturmayı başvurucunun iddialarını da içerecek şekilde genişletmiştir. Bu doğrultuda yürütülen soruşturmada başvurucunun kesin adli raporunun alınması için çaba gösterilmiş, kolluk

tutanaklarında başvurucuya karşı güç kullandığı belirtilen jandarma görevlilerinin müşteki-şüpheli olarak ifadelerinin alınması için gerekli işlemler yapılmış, olayla ilgili kamera görüntülerinin içerikleri tespit ettirilmiştir. Ayrıca başvurucunun tanık olarak bildirdiği E.S.nin ifadesi alınmıştır. Bunlara rağmen soruşturma belli yönlerden eksiktir:

i. Olaya karışan görevliler soruşturmadaki bilgi ve belgelere göre olay tarihinde Merkez Karakolunda görevlidir. Buna rağmen H.H.K., M.F.K., G.A. ve E.S.nin ifadelerinin alınması, jandarma devriyesi tarafından kayda alınan görüntünün ve MOBESE kamerası ile olay yerinin yakınındaki okula ait kameranın kaydettiği görüntülerin içeriklerinin tespiti gibi esaslı soruşturma işlemleri şüphelilerin çalıştığı Merkez Karakolunca yapılmıştır. Bahse konu görüntülerin içerikleri, Başsavcılıkça veya Başsavcılığın görevlendirdiği bağımsız bir bilirkişi tarafından da incelenmemiştir. Dolayısıyla soruşturmanın kaderi büyük ölçüde Merkez Karakolunun eline bırakılmıştır.

ii. Adli Tıp Uzmanı Ö.D. tarafından düzenlenen 23/6/2020 tarihli raporda 1/6/2020 tarihinde yapılan muayenede tespit edilen sol kulak zarı perforasyonuna yol açabilecek nitelikte sol çene ve kulak çevresinde künt travma bulguları olması nedeniyle sol kulak zarı perforasyonu ile soruşturma konusu olay arasında illiyet bağı bulunduğunun açıklanmasına ve başvurucuda meydana gelen yaralanmanın etkisinin basit bir tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif olmadığı belirtilmesine rağmen Başsavcılık, başvurucunun tedavi edilmesi sonrasında Servergazi Devlet Hastanesinde görevli bir uzman hekimce düzenlenen 11/3/2021 tarihli rapora dayanarak yaralanmanın etkisinin basit bir tıbbi müdahale ile giderileceği sonucuna varmıştır.

iii. Ö.D. tarafından düzenlenen 2/2/2021 tarihli raporda duyulardan veya organlardan birinin işlevinin sürekli zayıflamasına ya da yitirilmesine neden olup olmayacağı konusunda değerlendirme yapılabilmesi için sol kulakta işitme kaybı olup olmadığı yönünden ilgili uzmanca yapılacak muayene ve tetkiklerin sonuçlarına ihtiyaç duyulduğu ifade edilmesine ve gerekli muayene ve tetkikler yaptırılmasına karşın bunların sonuçları adli tıp uzmanının incelemesine sunulmamıştır.

iv. Başsavcılık, olay sonrasında başvurucunun kulak zarının yırtıldığını/delindiğini dikkate almamış; bu durumu ve 23/6/2020 tarihli raporu başvurucuya karşı kullanılan gücün orantılı olup olmadığı konusunda yaptığı değerlendirmede gözetmemiştir.

46. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

V. GİDERİM

47. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden soruşturma yapılması ile toplam 40.000 TL manevi ve 5.000 TL maddi tazminat talebinde bulunmuştur. Ayrıca başvurucu tedavi gördüğü özel sağlık kuruluşu tarafından düzenlenen 1.500 TL bedelli 2/6/2020 tarihli bir fatura ibraz etmiştir.

48. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma merciinin yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar

vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

49. Öte yandan başvurucuya manevi zararları karşılığında -talebiyle bağlı kalınarak- net 40.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucuya ayrıca ibraz ettiği fatura nedeniyle net 1.500 TL maddi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu maddi zararına yönelik başka bir belge ibraz etmediğinden fazlaya ilişkin talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının maddi ve usul boyutlarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Denizli Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2020/15212) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 40.000 TL manevi, 1.500 TL maddi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. 1. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

2. Maddi tazminatın 2/6/2020 tarihinden ödeme tarihine kadar geçen süre için işleyen yasal FAİZİYLE BİRLİKTE ÖDENMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BURAK BAYRAK

B. No: 2021/47581 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/47581

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BURAK BAYRAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/47581)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : Burak BAYRAK

Vekili : Av. Üzeyir AHISKALI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, karar sonucunu etkileyecek nitelikteki esaslı iddiaların kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucunun soruşturma ve kovuşturma evrelerinde gerçekleştirilen işlemler nedeniyle başka temel haklarının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri de bulunmaktadır.

2. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Başvuruya Konu Olay İle İlgili Genel Bilgi

3. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmıştır. Darbe teşebbüsünde bulunanlarca hazırlanan "sıkıyönetim direktifi" ile Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) tarafından emir komuta bütünlüğü içinde devletin yönetimi maksadıyla "Yurtta Sulh Konseyi" teşkil edildiği, yönetime el konulduğu, tüm yurtta sıkıyönetim ve sokağa çıkma yasağı ilan edildiği, kamu yetkisi ile yapılan tüm atama ve görevlendirmelerin teşkil edilen "Yurtta Sulh Konseyi" tarafından veya onun vereceği yetkiye istinaden yapılacağı, bunun haricinde yapılacak işlemlerin yok hükmünde olduğu, mevcut yürütme erkinin görevden el çektirildiği, Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) feshedildiği, tüm

valilerin görevden alındığı, tüm vali, kaymakam ve belediye başkanlığı atamalarının "Yurtta Sulh Konseyi" tarafından yapılacağı, siyasi partilerin tüm faaliyetlerinin sonlandırıldığı, polis teşkilatının sıkıyönetim komutanları emrine alındığı belirtilmiştir. Anılan direktif ve ekindeki sıkıyönetim komutanlıklarına ilişkin atama listesi, darbe teşebbüsünde bulunanlar tarafından ilgili askerî birimlere ve bakanlıklara gönderilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12, 13).

4. Darbe teşebbüsü sırasında ve sonrasında ülke genelinde darbe girişimiyle bağlantılı ya da doğrudan darbe girişimiyle bağlantılı olmasa bile Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasının (FETÖ/PDY) kamu kurumlarındaki örgütlenmesinin yanı sıra eğitim, sağlık, ticaret, sivil toplum ve medya gibi farklı alanlardaki yapılanmasına yönelik olarak Cumhuriyet Başsavcılıkları tarafından soruşturmalar yürütülmüş; çok sayıda kişi hakkında gözaltı ve tutuklama tedbirleri uygulanmıştır (Darbe teşebbüsü süreci ve darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanmaya ilişkin olgular hakkında detaylı bilgi için bkz. Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 12-25, 51-54).

B. Başvuruya Konu Süreç

5. Başvurucu, bireysel başvuruya konu olayların geçtiği tarihte Harp Akademileri Komutanlığı Hava Harp Akademisinde öğrenci subay (hava pilot üsteğmen) olarak görev yapmaktadır.

6. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının (Başsavcılık) darbe teşebbüsü sırasında Hava Harp Akademileri Komutanlığında gerçekleştirilen eylemlerle ilgili olarak yürüttüğü soruşturma kapsamında Anayasa'yı ihlal suçundan 1/8/2016 tarihinde gözaltına alınan başvurucu 9/8/2016 tarihinde tutuklanmıştır.

7. Başvurucunun soruşturma evresinde alınan ifadesine iddianamede şu şekilde değinilmiştir:

Başvurucu;

(1) Olay günü saat 22.00 sıralarında ismini hatırlamadığı bir arkadaşının Hava Harp Akademisine acil gelmesini söylediğini, bunun üzerine Hava Harp Akademisine gelerek sınıfa geçtiğini ve yoklama alındığını, bir kısım arkadaşının isimlerinin okunduğunu ve bu kişilerin sınıftan ayrıldığını, kendisinin darbe kalkışmasında kimseden emir almadığını, herhangi bir görevinin olmadığını, hiçbir eylemde bulunmadığını,

(2) Sınıf kıdemlisi Yüzbaşı H.Ş.nin Albay T.Ö.nün yanına gitmesi emrini kendisine söylediğini, 15/7/2016 günü izinli olması nedeniyle Albay'ın yanına gitmediğini, Albay'ın yanına giden kişilerin Albay tarafından verilen emirleri kendisine ilettiğini, bu emirlerden birincisinin müştereklik (Kara, Hava ve Deniz Kuvvetlerinin birlikte harekât icra etmesi) ile ilgili bir doküman oluşturulması olduğunu, ikincisinin ise askerî harekât ile ilgili makale oluşturulması olduğunu, kendisinin İngilizcesinin iyi olması nedeniyle bu görevlerin verildiğini beyan etmiştir.

8. Başsavcılık; soruşturma sırasında alınan şikâyetçi, tanık ve şüpheli ifadeleri, şüphelilerden elde edilen telefonlarda kullanılan Whatsapp adlı program üzerinden yapılan yazışmalar, Hava Harp Akademileri Komutanlığında yapılan incelemeler sırasında olay yerinden elde edilen kamera, telefon santrali üzerinden yapılan arama ile Hava Harp Akademileri Komutanlığına giriş-çıkış kayıtları ve olaya ilişkin düzenlenen bilirkişi raporları doğrultusunda aralarında başvurucunun da bulunduğu Hava Harp Akademileri

Komutanlığında görev yapan şüpheliler hakkında Anayasa'yı ihlal, TBMM'yi ve Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs ile FETÖ/PDY'ye üye olma suçları başta olmak üzere çeşitli suçlardan cezalandırılmaları talebiyle iddianame düzenlemiştir.

9. İddianamede; Hava Harp Akademileri Komutanlığında yer alan Ölçme ve Değerlendirme Şube Müdürlüğünün darbe koordinasyon merkezi olarak kullanıldığı, darbe girişimi öncesi, esnasında ve sonrasında toplantılar düzenlendiğini, darbe görevlendirmelerinin buradan yapıldığı belirtilmiştir. Ayrıca öğrenci subayların Çağrı Planı Devrede uygulaması ile resmî üniformaları ve silahlarını kuşanarak akademiye gelmelerinin sağlandığına, öğrenci subayların yine öğretim elemanları koordinesinde nizamiye girişlerinin darbe girişimine aktif katılan nöbetçi amirlerce silah zoruyla açtırılmak suretiyle darbeye destek amaçlı sivil araçları ile sahaya çıkışlarının gerçekleştirildiğine, darbe girişiminin başarısız olması sonrası görevlendirme listelerinin imha edildiğine değinilmiştir. Öğrenci subayların (yüzbaşı ve üsteğmen rütbesindeki askerler) akademiye toplanması ile görevlendirmelerin başladığına, görevlendirmeler öncesinde Hava Harp Akademileri Komutanlığında darbe karşıtı olan, darbeci kanadın bağlı olduğu FETÖ/PDY ile ilintisi olmayan bir yüzbaşı ve bir üsteğmenin amfilerde tutulduğuna değinilmiştir. Darbe kalkışmasına müdahale için Hava Harp Akademisi binasının etrafını saran güvenlik timine yönelik silah kullanmaya yönelik hareketler yapıldığı, Hava Harp Akademisine girmek isteyen güvenlik timine kapıların açılmadığı, bu esnada Hava Harp Akademisindeki öğretim üyeleri ve öğrenci subayların ellerinde silahları ile giriş katında ve ikinci katta dolaştığı ve bina içerisinde mevzi aldığı anlatılmıştır. İddianamenin başvurucu ile ilgili kısmı şöyledir:

i. Harp Akademileri görevlilerince başvurucunun kolluk görevlilerine teslim edilmesiyle ilgili tanzim edilen tutanakta "Hava Pilot Üsteğmen T.U., Pilot Üsteğmen C.A.Ç., Pilot Üsteğmen F.Ü., Pilot Üsteğmen G.B., Hava Pilot Üsteğmen Burak Bayrak [başvurucu], Hava Üsteğmen S.İ., Pilot Üsteğmen A.K. ile ilgili olarak; 14 Temmuz 2016 günü saat 22.40'da Whatsapp üzerinden sınıf kıdemlisi Yüzbaşı H.Ş. bu yedi subaya Albay T.Ö.yü görmeleri hususunda mesaj attığı, söz konusu subayların 15.07.2016 günü Saat 10.00-11.00 dolaylarında Albay T.Ö.yü gördükleri, sınıflarına döndüklerinde 'Kendilerine müştereklikle ilgili bir dokümanı Pazartesi gününe kadar hazırlama görevi verdiğini' ifade ettikleri, 01 Ağustos günü bu yedi subaydan Hava Pilot Üsteğmen T.U., Pilot Üsteğmen G.B., Pilot Üsteğmen A.K.nın kafa kafaya verip bir şeyler görüştükleri, Üsteğmen H.B. ve Yüzbaşı C.O. tarafından harp akademileri komutanına ifade edildiği, bu nedenle şüpheli olabilecekleri değerlendirilmiştir." şeklinde ibareler bulunduğu anlaşılmıştır.

ii. Harp Akademileri Komutanlığı İdari Tahkikat Heyetince tanzim edilen 8/9/2016 tarihli kamera görüntüleri tespit tutanağında (15 Temmuz 2016 Ana Giriş Hava Harp Akademisi); "15 Temmuz 2016 Darbe girişimi esnasında, Hava Harp Akademisi Komutanlığı Giriş Katında; giriş kapılarının içerden kilitlendiği, darbe taraftarı olmayan hiçbir askerin binaya alınmadığı, saat 01:30'da kamera görüntülerinden Bnb. C.E., beraberinde Yzb. S.B., Yzb. H.A. ve Yzb. D.Y. ile Hava Harp Akademisi ana giriş kapısından çıkmış, sonrasında söz konusu personel otoparkta Harp Akademileri Güvenlik timi tarafından yakalanmış, saat 01.33'de M.K.İ., Hava Harp Akademisinden Yzb. F.P. ile birlikte bu olayı görerek koşarak merdivenlerden 2. kata çıktığı, olayı haber verdiği, sonrasında Kd. Bçvş. Y.Y. ile birlikte Alb. L.Ö.nün aşağıya inerek kapıyı kilitledikleri ve çok sayıda öğrenci subayın tabancaları ile ana girişe gelerek binayı savunduğu, dışarıda TSK personelinin olduğu bilinmesine rağmen müteakip maddelerde arz edilen silah kullanmaya yönelik olan hareketler tespit edilmiştir.

Harp Akademileri Komutanlığı Güvenlik Timi tarafından Hava Harp Akademisi binasının etrafı sarıldığında öğrenci subayların elinde tabanca ile diğer askerler ile birlikte HHA ana giriş kapısı girişine indiği, sonrasında Alb. L.Ö.nün telefonla konuştuğu kamera görüntülerinde tespit edilmiş ve bina girişinde dört personel mevzi alarak beklemiş, -saat 01.43'te ana giriş kapısına bir grup personel geldiği, bu esnada mevzide bekleyen personelin kapıyı açamayarak bu personeli sağa doğru yönlendirdikleri, dışarıda bulunan grubun saat 01:55 ile 01:58 arasında diğer kameradan tespit edildiğine göre pencereden içeri girdiği tespit edilmiştir. Pencereden atlayan personel Ütğm. O.A., Ütğm. Ö.F.S., Ütğm. M.G., Yzb. U.E., Yzb. S.K. ve Yzb. O.Y. olduğu tespit edilmiştir. Yzb. U.E., Yzb. S.K. ve Yzb. O.Y. 2 numaralı nizamiyeden kart okutmadan girerek Hava Harp Akademisi binasına geldikleri ve kimlikleri tespit edilmemesi için bu tür bir hareketle binaya girdikleri değerlendirilmektedir. Bu esnada aşağı inen personel arasında; 01.46'da elinde tabanca ile Yzb. H.B.nin de bulunduğu, saat 01.56 sularına kadar ortamın biraz sakinleştiği ancak saat 01.56'da Dz. Kur. Bnb. V.Y. ve arkasından birçok öğrenci subayın indiği, bunların arasında; saat 01.56'da askeri kamuflaj ve elinde tabanca ile Ütğm. Burak BAYRAK'ın [başvurucu] da bulunduğu görüntülerden tespit edilmiştir."

iii. Başvurucunun darbe girişimi esnasındaki eylemlerine ilişkin olarak;

(1) Şüpheli F.Ü.nün kolluk tarafından alınan ifadesinde özetle; olay günü kendisini hava pilot üsteğmen İ.U.nun aradığını ve çağırma planının devrede olduğunu söylediğini, ayrıca dönem arkadaşlarının olduğu Whatsapp grubuna diğer şüpheli H.Ş.nin "çağrı planı devrede" şeklinde mesaj attığını, bu arama ve mesaj üzerine Hava Harp Akademileri Komutanlığına geçtiğini, sınıfta beklemeye başladığını, bu esnada televizyonda Ankara'da helikopter ile bir saldırı girişimi ve TBMM binasında patlamayı gördüğünü, saat 02.00 ve 04.00 sıralarında jetlerin alçak irtifadan geçtiğini, yine saat 02.00 sıralarında hava pilot kurmay albay L.Ö. bina dışında silahlı kimliği belirsiz birilerinin olduğunu, dışarı giriş-çıkış yapılmamasını, dışarıda olanların da içeri gelmemesini söylediğini, o gece yanında başvurucunun da olduğunu beyan etmiştir.

(2) Şüpheli S.İ.nin kolluk tarafından alınan ifadesinde özetle; saat 00.30'da Hava Harp Akademileri Komutanlığına geldiğini, ne olduğunu anlamak için başvurucuya sorduğunu, onun da "Sıkı yönetim ilan edildi." dediğini, bunun üzerine telefona baktığında diğer şüpheli H.Ş.nin Whatsapp grubunda sıkı yönetim emrini paylaştığını gördüğünü, daha sonrasında ışıkları yanan amfilere baktığında Hava İstihbarat Yüzbaşı C.O. ve Hava Mühimmat Tahrip Üsteğmen H.B.yi tek başlarına otururken gördüğünü, bu durumu başvurucuya sorduğunda kendisine bilmediğini söylediğini beyan etmiştir.

(3) Şüpheli A.K.nın kolluk tarafından alınan ifadesinde özetle; 14/7/2016 günü sınıf kıdemlisi Yüzbaşı H.Ş. Whatsapp üzerinden Hava Pilot Üsteğmen T.U., Pilot Üsteğmen C.A.Ç., Pilot Üsteğmen F.Ü., Pilot Üsteğmen G.B., Hava Pilot Üsteğmen Burak Bayrak (başvurucu), Hava Üsteğmen S.İ. ve kendisinin Albay T.Ö.yü görmeleri hususunda mesaj attığını, 15/7/2016 günü Albay T.Ö.nün odasına gittiğini, belirttiği isimlerden F.Ü. ve başvurucu haricindeki diğer isimlerin orada olduğunu, Harp Akademileri Komutanı T.B.nin müştereklik konusunda bir doküman hazırlanması yönünde emri olduğunu söylediğini beyan etmiştir.

10. İddianamenin kabulü ile açılan dava, İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Öte yandan bir kısım sanık hakkında darbeye teşebbüs ile bağlantılı çeşitli suçlardan açılan dava bu dosya ile birleştirilmiştir. Başvurucunun kovuşturma evresinde alınan ve gerekçeli kararda da yer verilen savunması şu şekildedir:

"...15 [Temmuz] gecesi ve öncesinde asla hiç kimseden darbe girişimine yönelik bir emir veya görev almadım. Hiçbir işgal bölgesine gitmedim. Harp Akademileri yerleşkesi içinde veya dışında doğrudan yada dolaylı olarak darbe girişimini destekleme anlamına gelebilecek herhangi bir fiilde bulunmadım. İddianamede hakkımda cebir ve şiddet içeren veya o anlama gelebilecek hiçbir iddia yoktur. O gece boyunca bir WhatsApp mesajı dahi atmadım. Üzerime atılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının ön gördüğü düzen yerine başka bir düzen getirmeye teşebbüs ve terör örgütü üyeliği suçlamalarını kesinlikle reddediyorum..."

11. Yapılan yargılama sonucunda Mahkeme, başvurucuya atılı eylemlerin bir bütün olarak Anayasa'yı ihlal suçu niteliğinde olduğu sonucuna ulaşmış ve başvurucuyu müebbet hapis cezasına mahkûm etmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Darbe girişiminin başta görsel ve sosyal duyurulmasından sonra girişimin hazırlık, yönetim-koordinasyon aşamalarında görevli olduğu anlaşılan sanıklarca devreye sokulan 'Çağrı Planı' uygul[a]ması ile normal günlerde hiçbir şekilde silah ve mühimmat taşıma zorunluluklarının bulunmamasına rağmen silahlarını ve askeri üniformalarını kuşanarak Harp Akademileri Komutanlığına intikal ettikleri, burada Darbe girişiminin kendilerine tebliğine, duyurulmasına rağmen, Yönetim-Koordinasyon kademesinin eylem ve talimatları doğrultusunda kalkışmayı başarılı kılma adına içeride yürütülen eylem ve faaliyetler ile ve dışarıda yürütülen işgallere aktif düzeyde katılım sağladıkları, çağrı planı üzerinden yaptıkları yazışmalar ile kalkışmaya katılmaya hazır oldukları, birçoğunun bu durumu önceden haberdar olduğu, haberdar olmasalar dahi bu durumu bekledikleri, kalkışmada yer almaktan geri kalmadıkları, duyurulması ile hiç itirazsız, koşulsuz Akademi binasına geldikleri, verilen talimatları harfiyen yerine getirdikleri, Harp Akademileri Komutanlığında bulunma amaçları askeri eğitim olan ve [bunun] dışında askerlik ve güvenliği sağlama adına resmiyette hiçbir görevlerinin bulunmamasına rağmen, TSK emir komuta zinciri dışında yapılan görevlendirme ve örgütsel talimatlar gereği, Harp Akademileri komutanlığından işgal bölgelerine, bir kısmının sivil-özel araçları ile, bir kısmının ise darbeci kanat tarafından temin edilen TSK envanterine kayıtlı askeri helikopterler ile çıkış yaptıkları, bir kısmının vatandaşlarımızın sokağa çıkması ile oluşan trafik ve emniyet görevlilerimizin müdahalesi neticesinde görev yerlerine/işgal bölgelerine ulaşamadan akademi yerleşkesine geri döndükleri, halkı ve emniyet mensuplarının çabalarını görmelerine rağmen kalkışmayı başarılı kılmak adına faaliyetlerini sürdürdükleri, kara yolu ile ulaşamadıkları kritik işgal bölgelerine helikopterlerle intikal ettikleri, yine her birinin gerek almış oldukları akademik eğitimler gerekse de üst derecede olan subaylık rütbeleri (en düşük üsteğmen rütbesi), eğitim durumları göz önüne alındığında Darbe girişiminin duyurulmasına kadarki yaşanan hazırlık sürecini idrak edememe gibi bir durumda olmadıkları, aşamalarda alınan ifadelerinde darbe girişimine ilişkin eylem ve faaliyetlerini gizleme çalışmaları içerisinde oldukları, anlatılan nedenlerle darbe girişiminden haberdar olmadıkları yönündeki savunmalarına itibar edilemeyeceği anlaşılmıştır.

Dolayısıyla tüm bu hususlar ile sanıkların açıklandığı üzere darbe girişimi esnasında üstlendikleri görev ve roller birlikte dikkate alındığında darbe girişimine aktif olarak katıldıklarının sabit olduğu, diğer yandan her ne kadar sanıklar hakkında aynı zamanda TCK'nın 311. ve 312. maddeleri uyarınca yasama organına ve hükûmete karşı suç işlemek suçlarından da kamu davası açılmış ise de; sanıkların doğrudan Meclise ve Hükûmete yönelmiş bir eylemi tespit edilemediğinden, eylemin bir bütün olarak TCK'nın 309. maddesinde düzenlenen, cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın öngördüğü düzen yerine başka bir düzen getirmeye teşebbüs suçunu oluşturduğu

belirtilmiştir.

...

Sanık Burak BAYRAK ile ilgili olarak;

Olay tarihinde Harp Akademileri Komutanlığı Hava Harp Akademisinde üsteğmen rütbesi ile öğrenci subay olduğu, sanığın 15 Temmuz 2016 günü 23.00 sıralarında akademide yoklama alınacağını öğrenmesi üzerine Hava Harp Akademisi binasına gittiği, Hava Harp Akademisi Binasının etrafı güvenlik timi tarafından sarıldığında kamera görüntülerinden de anlaşılacağı üzere elinde silahla giriş katına inerek güvenlik timine karşı binayı savunduğu anlaşılmakla sanığın darbeci kanadın emrine girerek sözde sıkıyönetim direktifi çerçevesinde hareket ettiği, Fetö/pdy terör örgütü tarafından gerçekleştirilmeye çalışılan darbe girişiminde aktif rol aldığı, güvenlik timi Hava Harp Akademisinin etrafını sardığında güvenlik timine karşı elinde silahla binayı savunmak için giriş katına inmesi nedeniyle Anayasayı İhlal İradesini gerçekleştirmeye yönelik fonksiyonel fayda sağlayabilecek eylemde bulunduğu sonuç ve kanaatine varılarak anayasayı ihlal suçu bakımından aşağıdaki şekilde mahkûmiyetine karar verilmiştir..."

12. Gerekçeli kararın "Hava Harp Akademileri Komutanlığı Giriş Katında Yaşanan Olaylar" başlıklı bölümünde yer verilen tespitlerin ilgili kısımları şöyledir:

i. Harp Akademileri Komutanlığı İdari Tahkikat Heyetince 15-16 Temmuz 2016 tarihli Hava Harp Akademileri kamera kayıtlarının incelenmesi neticesinde tanzim edilen 8/9/2016 tarihli (15/7/2016 tarihli ana giriş Hava Harp Akademisi) kamera görüntüleri tespit tutanağında 15 Temmuz 2016 gecesi darbe girişimi esnasında Hava Harp Akademileri Komutanlığı binasının ikinci katında bina içinde bulunan ve kimlikleri tespit edilen şahısların ellerinde silahlarla dolaştıkları, Albay L.Ö. tarafından verilen talimatlar doğrultusunda hareket ettikleri, koridorlarda silahlı askerlerin dolaştığı,

ii. Binanın giriş katında ise giriş kapılarının içeriden kilitlendiği, darbe taraftarı olmayan hiçbir askerin binaya alınmadığı, saat 01.30'da kamera görüntülerinden Binbaşı C.E.nin beraberinde Yüzbaşı S.B., Yüzbaşı H.A. ve Yüzbaşı D.Y. ile Hava Harp Akademisi ana giriş kapısından çıktığı, sonrasında söz konusu personelin otoparkta Harp Akademileri Güvenlik Timi tarafından yakalandığı, dışarıda Türk Silahlı Kuvvetleri personelinin olduğu bilinmesine rağmen silah kullanılmasına yönelik hareketler yapıldığı, bu olaydan sonra kıdemli Başçavuş Y.Y. ile birlikte Albay L.Ö.nün aşağıya inerek kapıyı kilitledikleri ve çok sayıda öğrenci subayın tabancaları ile ana girişe gelerek binayı savunduğu,

iii. Albay L.Ö.nün telefonla konuştuğu ve bina girişinde dört personelin mevzi alarak bekledikleri, saat 01.43'te ana giriş kapısına bir grup personelin geldiği, bu esnada mevzide bekleyen personelin kapıyı açamayarak bu personeli sağa doğru yönlendirdikleri, dışarıda bulunan grubun saat 01.55 ile 01.58 arasında diğer kameradan tespit edildiğine göre pencereden içeri girdiği,

iv. Saat 01.56 sularına kadar ortamın biraz sakinleştiği ancak saat 01.56'da Binbaşı V.Y. ve arkasından aralarında başvurucunun da olduğu birçok öğrenci subayın askerî kamuflaj ve ellerinde silahları ile indiği; bir ara merdivenlerden çıkan Binbaşı V.Y.nin sonrasında elinde tabanca ile Hava Harp Akademisi ana giriş kapısına indiği, kapı önünde toplanma sonrasında muhtemelen Binbaşı V.Y.nin gruba konuşma yaptığı ve sonrasında gruptan birçok kişinin telefonla bir yerleri aradığı, bundan sonra personelin kapı önünde mevzi almaya devam ettiği, mevzi alan personelin ellerinde tabancalarının bulunduğu, saat 02.45

itibarıyla kapı önündeki birikmelerin sona erdiği ve iki adet nöbetçi bırakıldığı,

v. Saat 06.32'de Albay L.Ö. tarafından yoklama alındığı ve personelin binayı 06:52'de terk ettiği hususları tespit edilmiştir. Kamera görüntülerinden başvurucunun olaya iştirak ettiği belirtilmiştir.

13. Mahkeme kararına yönelik aralarında başvurucunun da bulunduğu taraflar ile Başsavcılığın istinaf talepleri İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 27. Ceza Dairesi (İstinaf Dairesi) tarafından 18/10/2019 tarihinde esastan reddedilmiştir. Anılan kararda olay gecesi Hava Harp Akademisinde gerçekleştiği Mahkemece kabul edilen eyleme değinildikten sonra olayın sanıklar yönünden değerlendirilmesi açısından şu tespitlerde bulunulmuştur:

"...Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin soruşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya içeriğine göre, mahkemenin kararında usule ve esasa ilişkin herhangi bir hukuka aykırılığın bulunmadığı, delillerde ve işlemlerde herhangi bir eksiklik olmadığı, ispat bakımından değerlendirmenin yerinde olduğu, eylemin doğru olarak nitelendirildiği ve kanunda öngörülen suç tipine uyduğu, cezanın kanuni bağlamda uygulandığı anlaşıldığından, istinaf başvurusunda bulunan sanıklar ve sanıklar müdafilerinin ileri sürdüğü nedenler yerinde görülmemiştir..."

14. İstinaf Dairesince verilen esastan ret kararının aralarında başvurucunun da bulunduğu sanıklar tarafından temyiz edilmesi üzerine (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) 30/6/2021 tarihinde anılan kararı onamıştır. Kararda darbe girişimine dair Hava Harp Akademisinde gerçekleştiği kabul edilen eyleme değinildikten sonra şu değerlendirmelere yer verilmiştir:

"5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 309. maddesinde düzenlenen Anayasayı ihlal suçunun maddi unsuru/tipik eylem, cebir ve şiddet kullanarak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya veya bu düzen yerine başka bir düzen getirmeye veya bu düzenin fiilen uygulanmasını önlemeye elverişli vasıtalarla teşebbüs etmektir.

Suçun bu amaçla kurulmuş bir örgüt faaliyeti kapsamında işlenmesi, korunan amaçlara matuf fiillerin elverişliliğinin değerlendirilmesi bakımından önem taşımakta ise de, bu husus suçun unsuru değildir.

Suç, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının öngördüğü düzeni ortadan kaldırmak, bu düzen yerine başka bir düzen getirmek veya bu düzenin fiilen uygulanmasını önlemek amacına matuf doğrudan genel kast ile işlenebilen bir suçtur.

Suç tanımında belirtilen amaçları gerçekleştirmeye yönelik bir fiil işlenmesi hususunda iştirak iradeleri bulunan sanıklar hakkında Türk Ceza Kanununun 309. maddesinde düzenlenen Anayasayı ihlal suçu yönünden iştirakin her şeklinin uygulanması mümkündür.

Suça iştirakten söz edebilmek için amaca yönelik bir fiil işleme hususunda iştirak iradelerini ortaya koyan kişilerin hepsinin bu amaçla kurulmuş bir örgütün üyesi olması da gerekmez.

[...]

Somut darbe teşebbüsü, TCK'nın 309. maddesinde sayılan amaçlara matuf zarar tehlikesi doğuran vahim eylemler vasfını aşarak, anayasal düzeni doğrudan ortadan kaldırma neticesine yönelmiş, örgütün ülke genelindeki organik bütünlüğünden ve etkinliğinden istifade edilerek planlanıp uygulanmış, neticesi ve başarısı eş zamanlı, senkronize hareketlere bağlı hukuki anlamda tek bir fiil olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle örgütsel

koordinasyon veya iştirak iradesi gereğince ve iş bölümü doğrultusunda bulundukları mahal ve konumlarına uygun, amaca hizmet eden ve katkı sunan icrai harekette bulunanların, icra aşamasına geçerek amaç suç yönünden somutlaştığında ve elverişliliğinde tartışma bulunmayan bu fiil üzerinde müşterek hâkimiyet kurdukları gözetilerek TCK'nın 37. maddesi kapsamında 'doğrudan fail' olduklarının kabulünde zorunluluk vardır.

Mensup olduğu örgütle kurduğu bağ nedeniyle örgütsel faaliyet kapsamında işlenen anayasayı ihlal suçuna ilişkin planlama, hazırlık ve icra organizasyonundan haberdar olmak suretiyle darbeye teşebbüs suçunu sevk ve idare edenler tarafından verilen emirleri/görevleri kabullenerek ülke çapındaki icra hareketleriyle illi bir değer taşıyan icra hareketlerini gerçekleştirenlerin ya da görev paylaşımı bağlamında henüz sırası gelmemiş icra hareketleri için gerekli hazırlıkları yapanların bu suç yönünden müşterek fail olarak sorumlu tutulmaları gerekmektedir.

Doğrudan kanuni tanımda öngörülen cebir ve şiddet içeren icrai hareket niteliğinde olmayan, somut zarar tehlikesinin gerçekleşmesini sağlayacak biçimde -faillerle birlikte- fiil üzerinde müşterek hâkimiyet kurmalarını temin edecek fonksiyonel bir mahiyet taşımayan, suç organizasyonu içinde bir iş bölümünün gereği olarak görevlendirilmeleri nedeniyle ika edildiği kanıtlanamayan ancak suçun icrasına başlanmasından sonra katılma iradesini açıkça ortaya koyan, zaman, nitelik ve yakın zarar tehlikesine yaptığı katkı itibariyle bütün olarak darbenin icrasını kolaylaştırmaya yönelen hareketleri gerçekleştiren sanıkların eylemlerinin, 5237 sayılı TCK'nın 309/1 ve 39/2-c maddeleri kapsamında Anayasayı ihlale teşebbüs suçuna yardım etmek suçunu oluşturacağı gözetilmeli, hukuki durumları buna göre tespit edilmelidir.

TCK'nın 309. maddesinde düzenlenen suç bir somut tehlike suçu olduğundan suçun oluşması için ayrıca bir neticenin gerçekleşmesi aranmamaktadır. Bu itibarla sanığın amaca matuf eylemi ve/veya işlediği elverişli araç suç ile suçun konusu üzerinde meydana gelen somut tehlike arasında illiyet bağının bulunması gerekli ve yeterlidir. Suça teşebbüsün kabulü için aranan elverişli vasıtalarla cebri eylemlere başlanıp başlanmadığı araştırılırken ve vasıtanın elverişliliği takdir edilirken tek tek yapılan eylemlerle amaçlanan hedefler arasında doğrudan doğruya bağ kurmak yoluna gidilemez. Ancak her halükarda ülke genelinde gerçekleştirilmek istenen amaca matuf cebri/icrai fiilin, sanığın bulunduğu mahalde/sorumluluk sahasında da doğrudan doğruya ya da araç suçlar yönünden icrasına başlanması aranmalıdır. Sanığın bu icrai fiile yine icrai bir hareketle katılması mümkün olduğu gibi garantörlük yükümlülüğünü ihmal etmek suretiyle de iştirak edebileceği görülmektedir.

[...]

Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. Aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur (1982 Anayasasının 137/2, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 24/3. maddesi). Askeri hizmete müteallik hususlarda verilen emir bir suç teşkil ederse bu suçun işlenmesinden emri veren mesuldür. Ancak amirin emrinin adli ve askeri bir suç maksadını ihtiva eden bir fiile müteallik olduğu kendisince malum ise, maduna da faili müşterek cezası verilir (1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu 41/3-B). Fakat Anayasasının 137/3, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 24/4 ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu 41/3-B maddeleri, TCK'nın 30. maddesi bağlamında birlikte değerlendirildiğinde, askeri bir hizmete ilişkin olmak kaydıyla mutlak itaat kuralı gereğince konusu suç teşkil eden emrin yerine getirilmesi halinde de hukuka uygunluk nedenlerinin maddi şartlarında hata kurumunun olaysal olarak

değerlendirilmesi ve şartları oluştuğunda uygulanması mümkündür.

[...]

73-Sanık Burak Bayrak yönünden;

Olay tarihinde Harp Akademileri Komutanlığı Hava Harp Akademisinde üsteğmen rütbesi ile öğrenci subay olduğu, sanığın 15.07.2016 günü 23.00 sıralarında akademide yoklama alınacağını öğrenmesi üzerine Hava Harp Akademisi binasına gittiği, Hava Harp Akademisi binasının etrafı darbe girişimine karşı yerleşke içerisinde mücadele veren güvenlik timi tarafından sarıldığında kamera görüntülerinden de anlaşıldığı üzere sanığın elinde silahla giriş katına inerek güvenlik timine karşı binayı savunduğu, bu kapsamda heyetçe yapılan kamera görüntüleri tetkikinde 08.09.2016 tarihli Hava Harp Akademisi giriş katındaki kamera görüntüleri tespit tutanağına göre; sanığın saat 01.56'da Hava Harp Akademisi giriş katında güvenlik timine karşı elinde silahla binayı savunan sanıklar içinde yer aldığının belirtilmiş olması karşısında sanığın güvenlik timine karşı koyma eyleminin ne şekilde olduğunun araştırılmasını isteyen tebliğnamedeki bozma düşüncesine iştirak edilme[miştir]"

15. Başvurucu, nihai kararı 1/8/2021 tarihinde öğrendikten sonra 9/8/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

16. Komisyon, kötü muamele yasağı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilemez olduğuna, adil yargılanma hakkının ve suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu; olay günü herhangi bir cebir veya şiddet içeren eylemde bulunmamasına rağmen Anayasa'yı ihlal suçunu ne şekilde oluşturduğunun, hangi eylemlerin Anayasa'yı ihlal suçu için delil kabul edildiğinin ortaya konulmasına ilişkin aşamalarda ileri sürdüğü davanın sonucuna etkili itiraz ve savunmalarına Mahkeme ve kanun yolu incelemesi aşamasında ayrı ve açık yanıt verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde yargılama mercilerinin gerekçeli karar yükümlülüğünün yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı olarak yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamayacağını, gerekçeli karardan davanın esas sorunlarının incelenmiş olduğunun tespit edilebildiğini belirtmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı formdaki şikâyetleri ile aynı doğrultuda açıklamalarda bulunmuştur.

19. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

21. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, Anayasa'nın 141. maddesi de dikkate alındığında

kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Gerekçeli karar hakkı, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle, gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Tarafların uyuşmazlığın sonucuna etkili nitelikteki iddia ve itirazlarının mahkemesince ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanması gerekir. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterlidir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan iddia ve itirazların bu defa kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açar (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Vesim Parlak [2. B.], B. No: 2012/1034, 20/3/2014, §§ 33, 34; Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Münür Ata [2. B.], B. No: 2014/4958, 22/1/2015, §§ 37-43; Hikmet Çelik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/4894, 15/12/2015, §§ 54-59; Şah Tarım İnşaat Turizm Seyahat Yatçılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48; Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

22. Somut olayda istinaf ve temyiz denetiminden geçerek kesinleşen gerekçeli karara göre başvurucunun Anayasa'yı ihlal suçundan mahkûm olmasında Mahkeme; olay günü darbe kalkışmasında yönetim aşamasında sorumlu olan kişilerce devreye sokulan Çağrı Planı uygulaması ile Harp Akademilerinde eğitim gören subayların silahlı ve üniformalı şekilde çağrıldığını, bu kalkışmanın kendilerine tebliğ edildiğini/haberdar olduklarını, bu subayların kalkışmaya katılmaktan geri durmadığını, her birinin gerek almış oldukları akademik eğitimler gerekse de üst derecede olan subaylık rütbeleri (en düşük üsteğmen rütbesi) ve eğitim durumları gözönüne alındığında darbe girişiminin duyurulmasına kadarki yaşanan hazırlık sürecini idrak edememe gibi bir durumda olmadıklarını, bu nedenlerle darbe girişiminden haberdar olmadıkları yönündeki savunmalarına itibar edilemeyeceğini belirtmiştir (bkz. § 11).

23. Ayrıca Mahkeme gerekçeli kararın "Hava Harp Akademileri Komutanlığı Giriş Katında Yaşanan Olaylar" başlıklı kısmında olay gününe ait kamera kayıtlarında Hava Harp Akademisi binasında ellerinde silah bulunan başvurucunun da aralarında olduğu sanıkların binanın dışındaki güvenlik timine karşı binayı savunduklarına değinmiştir (bkz. § 12). Kanun yolu incelemesi yapan İstinaf Dairesi ve Ceza Dairesinin yargılamayı yapan Mahkemeyle aynı sonuca ulaştığı açıktır. İstinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin gerekçede ve Ceza Dairesinin onama kararında nelerin dikkate alındığı belirtilmiş, dosyanın incelenmediği kuşkusuna sebep olacak şekilde bir değerlendirme yapılmamıştır.

24. Başvurucu ayrıca kendisi ile fiili olarak aynı durumda olan bir kısım sanıklar hakkında beraat kararı verildiğini, kendisi hakkında neden mahkûmiyet kararı verildiğinin gerekçelerinin açıklanmadığını da ileri sürmüştür. Mahkemece, mahkûmiyet gerekçesinde başvurucunun darbeye teşebbüs eylemine katılan bir kısım sanıklar tarafından oluşturulduğu belirtilen whatsapp grubunda, darbe kalkışmasında yönetim aşamasında sorumlu olan kişilerce devreye sokulan Çağrı Planı uygulaması kapsamında yapılan duyuru üzerine Hava Harp Akademisine gelmesine önem atfedilmiş ve diğer deliller de dikkate alınarak başvurucunun darbeye teşebbüs suçuna iştirak ettiği sonucuna varılmıştır. Öte yandan başvurucunun aynı durumda olduğunu ve beraat ettiğini ileri sürdüğü bir kısım

sanık yönünden ise Mahkemece bu bağlamda bir tespit yapılmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Mahkemece anılan nedenlerle başvurucu bakımından farklı bir değerlendirme yapılmış olması somut olayın özel koşulları ve tüm dosya kapsamı dikkate alındığında yargılamanın hakkaniyetini zedelememektedir.

25. Bu noktada belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin doğrudan ilgili soruşturma ve yargılama makamlarının yerine geçerek delil değerlendirmesi yapması söz konusu olamaz. Bu konuda asıl sorumlu ve yetkili olanlar ilk elden olayları inceleyen yetkili adli ve idari mercilerdir (Cemil Danışman [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 58). Mahkemenin gerekçeli kararından anlaşıldığı üzere başvurucunun üzerine atılı suçu işlediğine dair deliller ayrı ve açık olarak tartışılmış ve karşılanmıştır. Bir başka deyişle başvurucu hakkında Anayasa'yı ihlal suçunun sübut bulduğunu kabul eden Mahkeme başvuru konusu olay bağlamında kamera kayıtlarını ve diğer delilleri değerlendirmiş, kararını gerekçelendirmiş ve hüküm kurmuştur. Dolayısıyla Mahkemece yapılan değerlendirme neticesinde sonuca etkili olabilecek tüm iddia ve savunmaların tartışıldığı ve yine kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararlarda da değerlendirme konusu hüküm ve gerekçenin uygun bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla Mahkemenin ve kanun yolu mercilerinin kararları yeterli gerekçe içermektedir. Mahkemenin kararı gerekçeli olup hukuk kurallarının uygulanmasında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik de mevcut değildir.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

27. Başvurucunun;

i. Yargılama ve kanun yolu incelemesi yapan makamların doğal hâkim güvencesine sahip, tarafsız ve bağımsız mahkeme olmamaları nedeniyle kanuni hâkim güvencesinin ve bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Mustafa Başer ve Metin Özçelik ([1. B.], B. No: 2015/7908, 20/1/2016, §§ 119-133) ile Hüseyin Talaz ([1. B.], B. No: 2017/26769, 15/12/2020, §§ 78-81) kararları doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

ii. Müdafi ile gizliliğin sağlandığı bir ortamda görüşme yapılmaması nedeniyle müdafi yardımından yararlanma hakkının ihlal edildiği iddiasının müdafi ile gizliliğin sağlandığı bir ortamda görüşülememesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelemediği dikkate alınarak Orhan Patarya ([GK], B. No: 2019/42695, 20/5/2021, § 61) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

iii. Delillerin toplanmaması, bilirkişi incelemesi yapılmaması ve bir kısım talebinin reddedilmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının müdafi yardımından faydalanan başvurucunun yargılamaya etkin olarak katılma imkânının elinden alındığına dair bir bulgu saptanmadığı dikkate alınarak Yüksel Hançer ([1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 14-21) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

iv. Başvurucunun bir kısım tanıkları sorgulayamadığına ilişkin iddiasının tanık sorgulama hakkının ne şekilde ihlal edildiğine, somut olarak hangi tanığa soru soramadığına ilişkin olarak olay ve olgular ile delillerini ortaya koymadığı, buna ilişkin olarak taleplerini hangi

celsede ileri sürdüğünü de göstermediği, böylece iddialarını gerekçelendirmediği, dolayısıyla ileri sürdüğü iddiaları temellendiremediği dikkate alınarak Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

v. Suçu işlediğine yönelik oluşan şüphe Mahkemece aleyhine yorumlanıp haksız olarak mahkûmiyet kararı verilmesi nedeniyle yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddiasının da Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

vi. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasının kanun koyucunun yasak olarak belirlediği fiilin kapsamının suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırı olacak şekilde genişletilmemesi, yapılan yorumun suça ilişkin kuralın özüyle çelişmemesi ve öngörülebilir olması gözetildiğinde Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2017/4902, 28/1/2020, §§ 46-50) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MAHMUT YAMALAK

B. No: 2021/50697 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/50697

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MAHMUT YAMALAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/50697)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Mahmut YAMALAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumu disiplin kurulu kararına karşı yapılan şikâyetin ileri sürülen diğer deliller incelenmeden reddedilmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, hükümlü olarak Akçadağ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) bulunmaktadır. İnfaz Kurumunun C-11 No.lu koğuşunda bulunan başvurucu ile diğer bazı hükümlü ve hüküm özlüler 14/7/2021 tarihinde kapalı spor faaliyetleri için koğuşlarından çıkarılarak üst araması yapılmıştır. Daha sonra kimlik kontrollerinin yapılacağı esnada başvurucu ve diğer şahıslar, görevli personele "Kimliklerimiz üzerimizde yok ve Türkiye Cumhuriyeti devletinin verdiği kimliği de taşıyamayacağız." şeklinde beyanda bulunmuştur. Bu kişiler spor salonuna götürülürken yüksek sesle konuşarak düzensiz şekilde hareket etmiş, görevli personel kurum içinde hükümlü ve tutukluların uyacağı kuralları belirttiği sırada görevli personelin tüm uyarılarına rağmen sözlü olarak yüksek sesle karşılık vermeye devam etmiştir. Uyarılardan sonra spor faaliyetine çıkmak istemediklerini ve tekrar koğuşa dönmek istediklerini belirtmeleri üzerine görevli personel tarafından üst aramaları yapılarak koğuşa alınacakları sırada başvurucu ile birlikte başka bir hükümlü "Siz provakatörsünüz, siz bizi bu şekilde yıldıramazsınız, buranın dışarısı da var." diyerek tehditlerde bulundukları

yönünde tutulan iki tutanağa istinaden başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır.

3. Disiplin soruşturması sonucunda Disiplin Kurulu Başkanlığının 29/7/2021 tarihli kararı ile başvurucunun kurum görevlilerine hakaret veya tehditte bulunma eyleminden dolayı 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 44. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (j) bendi, 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası ve 44. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca başvurucuya 11 gün hücreye koyma cezası verilmiştir.

4. Başvurucu 12/8/2021 tarihinde verilen disiplin cezasını şikâyet etmiş; dilekçesinde, belirtilen tarihteki olayda kendilerinin saldırıya uğradığını ifade etmiştir. Küfür ve hakaretlere maruz kalmalarından yakınmış, kendilerine küfreden memur tarafından soruşturmaya tabi tutulduklarını beyan etmiş, küfretmediğini ve kimseyle tartışmadığını vurgulayarak kamera görüntülerinin incelenmesini istemiştir.

5. Malatya İnfaz Hâkimliğinin (İnfaz Hâkimliği) 16/8/2021 tarihinde yaptığı duruşmaya başvurucu, Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) ile katılmış; "Tutanakta geçtiği şekilde hakaret veya tehdit içerikli bir ifade asla kullanmadım. Ben olay esnasında zaten pek konuşmadım. Mahkûm arkadaşlara sesinizi yükseltmeyin, sakin olun tarzında sözler söylemiş olabilirim. Bu nedenle hakkımda verilen disiplin cezasının kaldırılmasını talep ederim." şeklinde beyanda bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği, dosyanın mütalaa için Malatya Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) gönderilmesine ve mütalaa verildikten sonra dosyanın ele alınarak şikâyet hususunda hüküm kurulmasına karar vermiştir. Başsavcılık 25/8/2021 tarihinde verdiği mütalaasında disiplin cezası usul ve kanuna uygun olduğu için şikâyetin reddine karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

6. İnfaz Hâkimliği 25/8/2021 tarihinde şikâyeti reddetmiş; kararda, 14/7/2021 tarihli olay, ifade ve İnfaz Kurumu tarafından düzenlenen görüntü izleme tutanakları birlikte değerlendirildiğinde başvurucunun infaz koruma memurlarına "Siz provakatörsünüz, siz bizi bu şekilde yıldıramazsınız, buranın dışarısı da var." demek suretiyle memurları tehdit ettiğinin sabit görüldüğünü belirtmiştir. Başvurucunun disiplin cezası listesinin incelenmesi neticesinde 1 gün hücreye koyma cezasının kesinleşme ve yasal kaldırma tarihlerinin 2/7/2021-2/2/2022 olduğunun, bazı etkinliklere katılmaktan 1 ay alıkoyma cezasının kesinleşme ve yasal kaldırma tarihlerinin 21/5/2021-25/7/2021 olduğunun, 1 ay ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma cezasının kesinleşme ve yasal kaldırma tarihlerinin 29/6/2021-28/10/2021 olduğunun görüldüğünü ifade etmiştir. Başvurucunun tehdit eylemini 14/7/2021 tarihinde işlediği, bu tarih cezaların kesinleşme tarihi ile yasal kaldırma tarihi arasında kaldığı için hakkında bir üst ceza olan 11 gün hücreye koyma cezasının uygulanmasının hukuka uygun ve ölçülü olduğu kanaatine varmıştır.

7. Başvurucu, karara karşı 2/9/2021 tarihinde itiraz etmiştir. Malatya 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 8/9/2021 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir.

8. Başvurucu, nihai hükmü 13/9/2021 tarihinde öğrendikten sonra 22/9/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucu, sadece görevli memurların beyanlarının tutanak altına alındığını, sunduğu delillerin araştırılmadığını, yalnızca memur beyanları ile işlem yapıldığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönünde bulundurulması gerektiği belirtilmiştir.

12. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında olaya dair kamera görüntülerinin izlenmesi talebinin İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesi tarafından dikkate alınmamasından yakınmış; kamera görüntüleri izlendiğinde iddia edilen olayın kendi beyanlarındaki gibi gerçekleştiğinin anlaşılacağını vurgulamıştır. Talebi dikkate alınmayarak sadece memurlar tarafından tutulan tutanaklara dayanılarak karar verilmesinden şikâyetçi olmuştur.

13. Başvuru, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Yargılamanın tüm aşamalarında silahların eşitliği ilkesi ve çelişmeli yargılama ilkelerinin güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın bir gereğidir. Asıl kural tarafların eşit şartlarda yargılamaya katılımının sağlanması, gösterdikleri kanıtlardan ve sundukları görüşlerden bilgi sahibi olması, bunlarla ilgili görüşlerini bildirebilme imkânının kendilerine verilmesidir (benzer değerlendirmeler için bkz. Taylan Özgür Tor [2. B.], B. No: 2013/2454, 12/3/2015, § 43). Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir. Adil yargılanma hakkının unsurlarından olan çelişmeli yargılama ilkesi taraflara dava dosyası hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma hakkının tanınmasını ve bu nedenle tarafların yargılamanın bütününe aktif olarak katılmasını gerektirmektedir. Bu anlamda mahkemece tarafların dinlenilmemesi, taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesi yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabilecektir (Abdullah Özen [2. B.], B. No: 2013/4424, 6/3/2014, § 21).

16. Başvurucu hakkında düzenlenen tutanak kapsamında disiplin soruşturması başlatılmış ve başvurucu 11 gün süreyle hücreye koyma cezası ile cezalandırılmıştır. İnfaz Hâkimliği tutanakta tespit edilen hususları yeterli görerek cezayı hukuka uygun kabul etmiş, Ağır Ceza Mahkemesi de yapılan itirazı reddetmiştir.

17. Eldeki başvuruda değerlendirilmesi gereken temel mesele uyuşmazlık konusu disiplin cezasına esas olan tutanağa karşı başvurucunun olayların tutanak içeriğinde belirtildiği gibi gerçekleşmediğine yönelik savunmasının ispatı için ileri sürdüğü delillerin dikkate alınıp alınmadığıdır. Silahların eşitliği ilkesi bağlamında yargılamada adaletin sağlanması için tutanağa karşı başvurucunun iddia ve delillerinin dosyaya celbedilerek bunların İnfaz Hâkimliği huzurunda tartışılması ve bu sayede güçler dengesinin sağlanması gerekir. Başka bir deyişle yargılamada hükme esas alınan delillerin aksinin ispat edilmesi imkânının ilgili

tarafa verilmesi, gerekirse olayın nasıl gerçekleştiğini gösteren kamera kayıtları celbedilerek incelenmesi ve başvurucuya da inceleme imkânı tanınarak söz konusu delile karşı söz hakkı tanınması olayın oluş şekline uygunluğunun tespit edilmesi açısından zorunlu olabilir. Aksi durum yargılamayı bir bütün olarak adil olmaktan uzaklaştıracaktır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Asliddin Ahmedali (2) [2. B.], B. No: 2019/10037, 6/9/2023, § 24).

18. Somut olayda başvurucu, tutanakta belirtildiği şekliyle olayın gerçekleşmediğini, memurların da sözlü müdahalede bulunduğunu, bu durumun kamera görüntülerinin incelenmesi neticesinde anlaşılacağını ve söz konusu kamera görüntülerinin kendisine de izlettirilmesi gerektiğini şikâyet ve itiraz aşamalarında dile getirmiştir. Buna rağmen İnfaz Hâkimliği sadece tutanakta belirtilen hususları gözönünde bulundurarak verilen cezanın yasal ve yerinde olduğuna karar vermiştir. Kararda İnfaz Hâkimliği -İnfaz Kurumu tarafından tutulan tutanağa itibar ederek- başvurucunun savunmasına dayanak olarak gösterdiği delilleri değerlendirmemiş; böylece başvurucu zayıf konuma düşürülmüştür. İnfaz Hâkimliğince kamera görüntülerinin celbinin sağlanarak ve çözümleri yaptırılarak sonuca ulaşılması gerekir. Belirtilen delilin değerlendirilmemesi hâlinde ise bu delilin neden kabul edilmediği kararda açıklanmalıdır. Buna karşın başvurucunun savunmasını destekler nitelikteki delil, İnfaz Kurumu tarafından düzenlenen tutanağa itibar edilerek değerlendirilmemiştir. Ayrıca anılan kamera görüntüleri başvurucuya izlettirilerek iddia ve itirazlarını ileri sürme şansı da verilmelidir. İzlettirilmeme yönünde bir irade gösterilecekse bunun sebebi kararda izah edilmelidir.

19. Başvurucunun benzer şikâyetlerle itiraz merciine yaptığı başvuruda da yargılamanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki iddiaların karşılanmadığı görülmüştür. Bu itibarla disiplin soruşturması ve yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucu hakkında verilen disiplin cezası ile ilgili belirleyici nitelikte bir delil olan kamera görüntülerinin incelenmemesinin başvurucuyu önemli ölçüde dezavantajlı duruma düşürdüğü, menfaatlerini koruyan güvencelerin kendisine sağlanmadığı, bu durumun yargılamayı bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkardığı sonucuna ulaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

21. Başvurucunun etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmekte ise de silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiası hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu, hücre cezasının kaldırılmasını talep etmiştir.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir

(yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Malatya İnfaz Hâkimliğine (E.2021/4186, K.2021/4546) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÜMİT ÖZÇELİK

B. No: 2021/55088 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/55088

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÜMİT ÖZÇELİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/55088)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucu : Ümit ÖZÇELİK

Vekili : Av. Seda ŞARALDI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kolluk görevlileri tarafından yapılan adli nitelikteki ev araması sırasında gösterilen ihmal sonucunda ölüm olayının meydana gelmesi ve bu olaydan sorumlu görevliler hakkında yürütülen ceza soruşturmasının etkisiz olması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 27/10/2021 ve 17/6/2022 tarihlerinde yapılmıştır. Komisyon, başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir. Kişi ve konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle benzer mahiyetteki 2022/64658 numaralı başvuru incelenen başvuruyla birleştirilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla temin edilen

belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Hatay Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen bir soruşturma kapsamında başvurucunun Samandağ ilçesindeki ikametinde 17/1/2020 tarihinde arama yapılmıştır. Aynı tarihli arama ve el koyma tutanağına göre saat 05.45 sıralarında çevre güvenliği alındıktan sonra Özel Harekât polisleri ile birlikte kapı çalınmış ve akabinde güvenlik gerekçesiyle kapı kırılarak içeri girilmiştir. Yine anılan tutanağa göre ev sahibi B.Ö.ye aramaya ilişkin mahkeme kararı okunmuş ve saat 06.00'da mahalle muhtarı huzurunda arama işlemine başlanmıştır. Arama sırasında ev sakinlerinden E.Ö.nün rahatsızlanması üzerine 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans istenmiş ancak E.Ö.nün oğulları ambulansı beklemeden annelerini kendi imkânlarıyla hastaneye götürmüştür. Başvurucunun bulunmadığı arama işlemine saat 08.10'da son verilmiştir.

6. Başvurucunun annesi olan E.Ö. önce Samandağ Devlet Hastanesine, oradan da sırasıyla Özel G. Hastanesi ve Özel A. Hastanesine sevk edilmiş ve aynı gün hayatını kaybetmiştir.

7. Başvurucu 28/1/2020 tarihinde kardeşleri S.Ö. ve Be.Ö. ile birlikte Samandağ Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) müracaat ederek arama işlemine katılan polis memurları ile Samandağ Devlet Hastanesinde görevli sağlık çalışanlarından şikâyetçi olmuştur. Başvurucu aynı gün alınan savcılık ifadesinde polislerin olay günü saat 05.00'te evlerine gelerek herhangi bir uyarıda bulunmadan doğrudan kapıyı kırarak içeri girdiklerini, kardeşleri Be.Ö. ve S.Ö.yü darbederek kelepçelediklerini, bunu gören annesinin fenalaştığını beyan etmiştir. Başvurucu ifadesinin devamında kardeşlerinin bu yöndeki taleplerine rağmen kolluk görevlilerinin ambulans çağırmadığını, ambulans çağırmaya çalışan kardeşi S.Ö.ye engel olduklarını, bir süre sonra eve gelen abisinin annesini kendi imkânlarıyla Samandağ Devlet Hastanesine götürdüğünü ancak burada doktorların yeterli ilgiyi göstermediklerini ileri sürmüştür.

8. Başvurucunun kardeşi S.Ö. savcılık ifadesinde arama esnasında annesinin fenalaştığını, kolluk görevlilerine ambulans çağırmaları yönünde talepte bulunmalarına rağmen bu talebi karşılamadıklarını ve kendisinin ambulans çağırmasına engel olduklarını beyan etmiştir. S.Ö. ayrıca annesinin yaklaşık bir saat boyunca bu şekilde bekletildiğini, sonrasında Be.Ö. ile birlikte annesini kendi imkânlarıyla Samandağ Devlet Hastanesine götürdüklerini ancak burada da gerekli ilginin gösterilmediğini ifade ederek ölüme neden olan kolluk görevlileri ile sağlık çalışanlarından şikâyetçi olmuştur. Be.Ö.de aynı tarihte alınan ifadesinde başvurucu ve S.Ö.nün anlatımlarıyla uyumlu şekilde beyanda bulunmuştur.

9. Başsavcılık arama işlemine katılan muhtar İ.Ö.nün ifadesini 20/4/2020 tarihinde tanık sıfatıyla almıştır. İ.Ö. anılan ifadesinde eve girdiğinde kapının kırık olduğunu, kolluk görevlilerinin evdekilere yönelik kötü muamelesine tanık olmadığını, E.Ö.nün evinde arama yapılması ile ilgili olarak söylendiğini, eşi olan B.Ö.nün E.Ö.yü yatak odasına götürdüğünü, E.Ö.nün bir süre uzandıktan sonra tekrar yanlarına geldiğini ve 5-6 dakika sonra fenalaştığını beyan etmiştir. İ.Ö. ayrıca kolluk görevlilerine ambulans çağrılması gerektiğini söylediğini, görevlilerin de tamam diyerek karşılık verdiklerini, bu sırada çıkan karışıklık sonrasında oğullarının E.Ö.yü sırtlayarak kendi imkânlarıyla hastaneye götürdüklerini, polis memurlarının ambulansın aranmasını engellemediklerini ve E.Ö.nün fenalaşmasından 5-7 dakika sonrasında arabaya bindirildiğini ifade etmiştir.

10. Soruşturma kapsamında E.Ö.ye tıbbi müdahalede bulunan sağlık çalışanlarının ifadeleri kolluk görevlilerince bilgi veren sıfatıyla alınmıştır.

11. Soruşturma kapsamında arama işlemine ilişkin kamera görüntüleri temin edilmiş ve Hatay İl Emniyet Müdürlüğünde görevli bir polis memuru tarafından çözümlenmiştir. 25/6/2020 tarihli raporun ilgili kısmı şöyledir:

"00066 isimli videoda (19 dakika 20 saniye uzunluğunda);

Ev aramasının devam ettiği, görüntünün 02.21 zamanında yaşlı kadının yatak odasına yürüyerek girdiği, hareketlerinden rahatsız olduğu polislerin gel buyur teyze diyerek yardımcı oldukları, yaşlı kadının ve yaşlı kadın hakkında yapılan konuşmaların arapça olduğu ve anlaşılamadığı,

Görüntünün 13.22 zamanında yaşlı kadının ve ev halkının oturur vaziyette olduğu, yaşlı erkek şahsın ayak ayak üstüne atarak rahat vaziyette görevlilerle konuşma yaptığı,

Görüntünün 13.33 zamanında görüntüde olmayan bir anında yaşlı kadının arapça seslenerek konuştuğu, bir erkek şahsın '112'yi arasana' diye seslendiği,

Görüntünün 14.00 zamanında ev halkının koltuk üzerinde oturur vaziyette olan kadının yanında olduğu ve kendi aralarında arapça konuştukları,

Görüntünün devamında kahverengi eşofmanlı erkek şahsın elinde telefon olduğu,

Görüntünün 14.04 zamanında kahverengi eşofmanlı erkek şahsın Polislere hitaben 'Ambulans bizahmet' dediği, görevli polislerden birinin 'Ambulansa ihtiyaç var mı?' sorusuna yine kahverengi eşofmanlı erkek şahsın 'var, var, evet' şeklinde cevap verdiği, Polisin de 'tamam' diyerek cevap verdiği,

Görüntünün 14.38 zamanında görevli polisin 'çağırdılar ambulansı' şeklinde konuşma yaptığı, görüntünün devamında kahverengi eşofmanlı erkek şahsın kahverengi bir mont giyerek görevli polislere 'Acil bir şekilde geliyor mu? Aramam gerekiyor mu?' şeklinde soru sorduğu, Polisin de 'Tabi tabi aradılar, ambulans artık ne zaman gelirse, yakın uzak mı hastane buraya 112' şeklinde cevap verdiği,

Görüntünün 15.57 zamanında yaşlı kadının oturduğu koltuktan kendi başına kalkarak kapıya doğru yürüdüğü, ev halkının da yaşlı kadınla birlikte yürüdüğü, yaşlı kadının koridora çıktığında sendeleyerek yere düşmeden yanında bulunan uzun saçlı erkek şahsın ve kahverengi eşofman giyen erkek şahsın tuttukları, görüntünün 16.23 zamanında görevli erkek polislerden birinin bayan polise 'abla yardımcı ol sen de' dediği ve bayan polisin de yardımcı olduğu,

Görüntünün 16.40 zamanında kahverengi eşofman giyen şahsın polislere hitaben 'normalde sizin ambulansla gelmeniz gerekmiyor mu? Böyle durumlar için' dediği, polisin de 'Maalesef böyle bir zorunluluğumuz yok' demesi üzerine kahverengi eşofman giyen şahsın 'Nasıl maalesef ya, nasıl bir sorumsuzluktur bu, hiç mi düşünmüyorsunuz?' dediği, polisin de 'Beni mi fırçalıyorsun beyefendi' dediği, kahverengi eşofman giyen şahsın 'Hepinizi fırçalıyorum ya' dediği, polisin 'biz elimizden geleni yapıyoruz, bak ambulans çağırdık, durumun aciliyetini ilettik, ambulans hızlı bir şekilde gelecektir.' dediği, görüntünün devamında ev kapısından çıkarak bina merdivenlerine gittikleri, bu hareketler esnasında bayan polisin sürekli olarak yardımcı olduğu, aşağıda bulunan görevlilere seslenilerek yardımcı olunması istendiği... [tespit edildi.]"

12. Başsavcılık, E.Ö.nün tedavi gördüğü tüm kurumlardaki tıbbi belgeleri temin ederek Adli Tıp Kurumundan ölüm nedeni ve ölümün meydana gelmesinde kolluk görevlileri ile sağlık

çalışanlarının sorumluluğuna dair rapor düzenlenmesini talep etmiştir.

13. Adli Tıp Kurumu 8. Adli İhtisas Kurulunca düzenlenen 26/8/2020 tarihli raporda öncelikle E.Ö.nün ölümünün kalp damar hastalığı sonucu meydana geldiği ve farklı sağlık kuruluşlarında yapılan işlemlerin tıp kurallarına uygun olduğu belirtilmiştir. Raporda ayrıca kolluk görevlilerinin sorumluluğuna ilişkin olarak "adli tahkikat ile hasta yakınlarının 112 acil ambulans servisinin aramasının engellendiğinin ve sağlık kuruluşuna başvuruların bu nedenle geciktirildiğinin tespiti halinde kişinin ölümünde etkisinin olabileceği fakat gecikme olmasa da kurtulmasının kesin olmadığı" kanaatine yer verilmiştir.

14. Başsavcılık, Hatay Valiliğinden olay günü arama işlemine katılan kolluk görevlileri hakkında görevi kötüye kullanma ve taksirle ölüme neden olma suçlarından soruşturma izni verilmesini 8/10/2020 tarihinde talep etmiştir.

15. Arama işlemine katılan kolluk görevlilerinin beyanları haklarında yürütülen ön inceleme kapsamında muhtelif tarihlerde alınmıştır. Komiser K.Ç. 3/11/2020 tarihli ifadesinde arama işlemine saat 06.00 başladıklarını, yaklaşık 20-25 dakika sonra E.Ö.nün rahatsızlandığını, kendisinin de 112 Acil Çağrı Merkezini arayarak ambulans talep ettiğini, E.Ö.nün yakınlarının ambulansı beklemeyerek kendi imkânlarıyla E.Ö.yü hastaneye götürmek istediklerini, bu sırada polis memurlarının E.Ö.nün araca taşınmasına yardımcı olduklarını beyan etmiştir. İfadeleri alınan polis memurlarından beşi K.Ç.nin anlatımlarını destekler mahiyette açıklamada bulunmuş, dördü ise farklı bir bölgede olmaları nedeniyle olay sırasında yaşananlara şahit olmadığını ifade etmiştir.

16. Ön inceleme kapsamında ayrıca 112 Acil Çağrı Merkezi hattına ait kayıtlar temin edilmiştir. Bu kayıtlara göre 17/1/2020 günü saat 06.20.41'de hattı arayan numara arama işlemine katılan Komiser K.Ç.ye aittir. Yine ilgili kurumdan temin edilen hasta giriş kayıtlarına göre E.Ö. bu çağrıdan 22 dakika sonra saat 06.42'de Samandağ Devlet Hastanesine giriş yapmıştır.

17. 11/11/2020 tarihli ön inceleme raporunda dosya içeriğindeki ifadeler, 112 Acil Çağrı Merkezi görüşme dökümü ve hastane kayıtlarına istinaden görevli memurların kusuru olmadığı gerekçesiyle soruşturma izni verilmemesine dair görüş bildirilmiştir.

18. Hatay Valiliği 13/11/2020 tarihinde görevli polis memurları hakkında soruşturma izni verilmemesine karar vermiştir.

19. Başvurucu 16/3/2021 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu Denetçiliği Kurumuna (Kamu Denetçiliği Kurumu) söz konusu kararın hukuka aykırı olduğu iddiasıyla başvurarak sorumlular hakkında soruşturma yapılması talebinde bulunmuştur.

20. Başvurucu bu süreçte ayrıca soruşturma izni verilmemesi kararına karşı Adana Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi (İdari Dava Dairesi) nezdinde 29/3/2021 tarihinde itiraz etmiştir.

21. İdari Dava Dairesi 15/6/2021 tarihinde ön inceleme dosyasında yer alan bilgi ve belgeler incelendiğinde isnat edilen eylemlerin Başsavcılık tarafından soruşturma yapılmasını gerekli kılacak nitelikte ve yeterlilikte olmadığının anlaşıldığı gerekçesiyle itirazın reddine karar vermiştir.

22. Kamu Denetçiliği Kurumu, arama işlemine ilişkin görüntü kayıtları ile 112 Acil Çağrı Merkezi görüşme kayıtları başta olmak üzere ilgili bilgi ve belgeleri inceledikten sonra başvurucunun dile getirdiği iddianın gerçeği yansıtmadığının somut olarak tespit edildiği

gerekçesiyle başvurunun reddine karar vermiştir. 16/9/2021 tarihli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Bu noktada 18 dakika 45 saniyelik 3. video kaydının kesintisiz olduğu, odada yapılan konuşmaların rahatlıkla duyulup anlaşılabildiği görülmektedir. Görüntülerde ailenin müteveffanın rahatsızlandığını fark etmesi ve ambulans istemesi üzerine aynı anda ambulans çağrıldığı, ambulans çağrıldıktan sonra müteveffanın oğullarının annesinin koluna girerek anneyi çıkardığı, kesintisiz olan 3. video kaydının hiçbir yerinde; şikâyet dilekçesinde ve eklerindeki dilekçelerde iddia edildiği şekliyle 'evde bulunanların cep telefonları ile 112'yi aramalarına izin verilmediğine', 'evin içerisinde bulunan polislerin ambulansa yaklaşık bir saat boyunca haber vermediğine', 'E.Ö.nün yaklaşık bir saat boyunca hukuka aykırı bir şekilde bekletildiğine', müteveffaya ilişkin olumsuz bir tutum içinde bulunulduğuna dair iddialarını doğrulayan bir emarenin ve söylemin bulunmadığı tespit edilmiştir."

23. Başvurucu, ceza soruşturması devam ederken 27/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvuru 2021/55088 başvuru numarasıyla kaydedilmiştir.

24. Başsavcılık 17/2/2022 tarihinde arama işlemine katılan kolluk görevlileri ile E.Ö.ye müdahale eden sağlık çalışanları hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Anılan kararda öncelikle şikâyet edilen kolluk görevlilerinin ambulansın aranmasına ve E.Ö.nün hastaneye intikaline engel teşkil eden bir eylem gerçekleştirdikleri hususunda herhangi bir emare bulunmadığı, dolayısıyla E.Ö.nün ölümü ile adli arama işlemi arasında bir illiyet bağı olmadığı, bu suretle görevlilere isnat edilen suçların yasal unsurlarının oluşmadığı belirtilmiştir. Kararda ayrıca Hatay Valiliğinin kolluk görevlilerine ilişkin olarak soruşturma izni verilmemesi yönündeki kararının yargısal incelemeden geçerek kesinleştiği gerekçesiyle kovuşturma olanağının da bulunmadığı tespitine yer verilmiştir. Başsavcılık ayrıca E.Ö.ye müdahalede bulunan sağlık çalışanlarının gerçekleştirdikleri işlemlerin tıp kurallarına uygun olduğunun Adli Tıp Kurumu raporuyla tespit edilmesi nedeniyle bu kişilere isnat edilen suçların da yasal unsurlarının oluşmadığı belirtilmiştir.

25. Başvurucunun kovuşturmaya yer olmadığı kararına yönelik itirazı Hatay 2. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 9/5/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

26. Başvurucu, itirazın reddi kararını 23/5/2022 tarihinde öğrendiğini beyan ederek 17/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvuru 2022/64658 başvuru numarasıyla kaydedilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

27. Anayasa Mahkemesinin 10/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

28. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun 2022/64658 numaralı başvuru kapsamında yaptığı adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

29. Başvurucu; kolluk görevlilerinin gerçekleştirdikleri arama sırasında rahatsızlanan annesi için ambulans çağırmadıklarını, ev sakinlerinin ambulans çağırmasını da

engelledikleri, bu şekilde yaklaşık bir saat beklettikleri annesinin yaşamını yitirmesine neden olduklarını ileri sürmüştür. Suçun ağır cezalık nitelikte olması nedeniyle Başsavcılık tarafından doğrudan soruşturma yürütülmesi gerekirken hatalı olarak soruşturma izni istendiğini, Hatay Valiliğinin herhangi bir araştırma yapmadan gerekçesiz olarak soruşturma izni verilmemesine karar verdiğini ve bu karara yaptığı itirazın uzun bir süre sonra gerekçe bildirilmeden reddedildiğini beyan etmiştir. Ayrıca kamera kayıtlarının kesilip bölünerek delillerin karartıldığını ve soruşturma sürecine dâhil olmasına imkân sağlanmadığını ifade etmiş, bu nedenlerle yaşam hakkı ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

30. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde başvurunun değerlendirilmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, ilgili içtihatlar ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

31. Başvurucunun ihlal iddialarının bir bütün olarak yaşam hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

32. Anayasa'nın yaşam hakkını güvence altına alan 17. maddesinin kendisine yüklediği pozitif yükümlülükler uyarınca devlet; yetki alanındaki bireylerin yaşamlarını kamu görevlileri ile diğer bireylerin eylemlerinden hatta kişilerin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma ödevi altındadır (Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri [GK], B. No: 2019/25727, 28/7/2022, § 35).

33. Koruma ödevinin yerine getirilebilmesi için devletin yaşam hakkına yönelen tehdit ve risklere karşı caydırıcı ve koruyucu yasal ve idari çerçeve oluşturması (İpek Deniz ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1595, 21/4/2016, § 149; T.A. [GK], B. No: 2017/32972, 29/9/2021, § 135), bir kişinin yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir tehlikenin bulunduğunun kamu makamlarınca bilindiği ya da bilinmesi gerektiği durumlarda organları veya görevlileri aracılığıyla makul ölçüler çerçevesinde ve bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde önlemler alması (T.A., § 136; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 36) hatta önceden belirlenebilir bir veya daha fazla bireyin yaşamına yönelik bir tehdit söz konusu olmasa bile kişilerin yaşamını korumak için genel güvenlik tedbirleri alması gerekir (Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya [1. B.], B. No: 2013/1280, 28/5/2014, § 59). Öte yandan yetkili makamlardan yaşamla ilgili her türlü potansiyel tehdidin gerçekleşmesini önlemek için somut tedbirler alması beklenemeyeceği (Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya, § 60) gibi özellikle insan davranışlarının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlem veya yürütülecek faaliyet tercihi dikkate alındığında koruma yükümlülüğünün kamu makamları üzerinde aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanması da mümkün değildir. Ayrıca hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması adına pek çok yöntem benimsenebilir ve mevzuatta düzenlenmiş herhangi bir tedbirin yerine getirilmesinde başarısız olunsa bile pozitif yükümlülükler diğer bir tedbirle yerine getirilebilir. Unutulmaması gerekir ki yaşam hakkının gerektirdiği pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesi kapsamında alınacak tedbirlerin belirlenmesi, idari ve yargısal makamların takdirindedir (T.A., §§ 136, 137; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 37).

34. Pozitif yükümlülüğü kapsamında devletin yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurma yükümlülüğü de

bulunmaktadır. Bu yükümlülük -kamusal olsun veya olmasın- yaşam hakkının tehlikeye girebileceği her türlü faaliyet bakımından geçerlidir (T.A., § 134; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 38).

35. Yaşam hakkının ihlaline kasten sebebiyet verilmemiş ise etkili bir yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Mağdurlara hukuki, idari hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14844, 1/12/2016, § 63). Bununla birlikte anılan yükümlülük, yaşam hakkının ihlaline kasten sebebiyet verilmediği bazı istisnai hâllerde ceza soruşturması yürütülmesi gerektirebilir (etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün ceza soruşturmasını gerektirdiği durumlara örnekler için bkz. Nuran Seslioğlu [1. B.], B. No: 2014/13765, 9/1/2018; Bedrettin Yalçin ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/16380, 9/1/2018; Dilek Genç ve diğerleri [GK], B. No: 2014/3944, 1/2/2018; Naziker Onbaşı ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/18224, 9/5/2018; Burcu Demirkaya ve Yücel Demirkaya [2. B.], B. No: 2015/1232, 30/10/2018; Aydın Keskin [1. B.], B. No: 2019/4746, 17/11/2021; Abdülkadir Yılmaz ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/13649, 29/1/2020; Serap Sivri [1. B.], B. No: 2019/6198, 23/11/2021).

36. Etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Anayasa'nın 17. maddesi başvuruculara üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı vermediği gibi devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle sonuçlandırma ödevi de yüklemez (Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 98).

37. Kamu görevlilerinin görevlerini devlet adına ifa etmeleri ve görevlerinin ifası ile ortaya çıkan birtakım durumlarla bağlantılı olarak sık sık şikâyet edilme ve soruşturma tehdidi altında olma riski ile karşı karşıya olmaları nedeniyle haklarında adli soruşturma yürütülmesinin belirli bir makamın iznine bağlanması hukuk devletinde makul görülebilir bir durumdur (Hidayet Enmek ve Eyüpsabri Tinaş [2. B.], B. No: 2013/7907, 21/4/2016, § 106). Nitekim Anayasa'nın 129. maddesinin altıncı fıkrasında, memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılmasının -kanunla belirlenen istisnalar dışında- kanunun gösterdiği idari mercinin iznine bağlı olduğu hüküm altına alınmıştır (Hidayet Enmek ve Eyüpsabri Tinaş, § 107).

38. Soruşturma izni prosedürü, görevleri sebebiyle suç işledikleri iddia edilen kamu görevlilerinin gereksiz ithamlarla karşılaşmamaları ve kamu görevlerinin aksamaması amacıyla ihdas edilmiş olup bu amaç uyarınca ceza soruşturmasına geçilmeden önce yapılması gereken ön inceleme, ceza soruşturması yürütülmesini gerekli kılacak bir durumun bulunup bulunmadığının tespitine yöneliktir. Bu nedenle soruşturma izni prosedürünün anılan amacın ötesinde ceza yargılamasının işleyişini geciktirecek ve soruşturmanın etkin olarak yürütülmesine engel olacak şekilde ya da kamu görevlilerinin ceza soruşturmasından muaf tutulduğu izlenimini oluşturacak şekilde uygulanmaması gerekir (Naziker Onbaşı ve diğerleri, § 70).

39. İncelemeye konu olayda başvurucu ve kardeşlerinin şikâyeti üzerine Başsavcılık E.Ö.nün ölümüne ilişkin olarak soruşturma başlatmıştır. Soruşturma kapsamında arama işlemine katılan muhtar İ.Ö. tanık sıfatıyla dinlenmiş, E.Ö.nün ölüm nedeni ve kolluk görevlilerinin sorumluluğuna ilişkin Adli Tıp Kurumu raporu temin edilmiş, arama işlemi sırasında çekilen kamera görüntüleri incelenerek çözümlenmiş ve sonrasında aramaya katılan polis memurları hakkında soruşturma izni istenmiştir.

40. Ön inceleme kapsamında ilgili kolluk görevlilerinin beyanları alınmış ve 112 Acil Çağrı Merkezi ile E.Ö.nün Samandağ Devlet Hastanesine giriş belgeleri temin edilmiştir. Ön inceleme neticesinde hazırlanan raporda anılan delillere yer verilmek suretiyle kolluk görevlilerinin ölümün meydana gelmesinde kusurlarının bulunmadığı gerekçesiyle soruşturma izni verilmemesine dair görüş bildirilmiştir. Bu rapora istinaden Hatay Valiliğince soruşturma izni verilmemesine karar verilmiş ve başvurucunun bu karara yaptığı itiraz İdari Dava Dairesince kesin olarak reddedilmiştir.

41. Ceza soruşturması ve ön inceleme sürecinde kamera kayıtları, 112 Acil Çağrı Merkezi kayıtları, Adli Tıp Kurumu raporu, kolluk görevlileri ve tanık İ.Ö.nün beyanları gibi olayın gerçekleşme koşullarının belirlenmesi açısından önem arz eden delillerin toplandığı görülmüştür. Somut olay sürecinde elde edilen bu delillerin hiçbirinin kolluk görevlilerinin E.Ö.nün rahatsızlandığını fark etmelerine rağmen ambulans çağırmadıkları, yakınlarının ambulans çağırmasına engel oldukları ve bu suretle sağlık hizmetlerine erişimini geciktirdikleri yönündeki başvurucu iddialarını desteklemediği anlaşılmıştır. Aksine birbirleriyle uyumlu olduğu değerlendirilen bu delillere göre E.Ö.nün fenalaştığının fark edilmesinden hemen sonra sorumlu Komiser K.Ç. saat 06.20'de 112 Acil Çağrı Merkezini arayarak ambulans talebinde bulunmuştur. E.Ö.nün yakınları ambulansın gelişini beklemeden hastayı kendi imkânlarıyla hastaneye götürmüştür. Bu süreçte başvurucunun annesi E.Ö. olay günü saat 06.42'de Samandağ Devlet Hastanesine giriş yapmış ve aynı gün kalp damar hastalığına bağlı olarak yaşamını yitirmiştir.

42. Öte yandan başvurucu; kolluk görevlileri tarafından incelenen kamera görüntülerinin kesilip bölündüğünü, bu suretle delil karartıldığını ileri sürmüştür. Görüntüleri inceleyen polis memuru tarafından hazırlanan 25/6/2020 tarihli rapor ile tanık İ.Ö.nün olaya ilişkin anlatımı örtüşmektedir. Dahası aynı görüntülerin incelenmesinden sonra hazırlanan Kamu Denetçiliği Kurumu kararında da ilgili video kaydının kesintisiz olduğu belirtilmiş, 25/6/2020 tarihli raporla uyumlu tespitlere yer verilmiştir. Dolayısıyla söz konusu görüntüler üzerinde manipülasyon yapılıp yapılmadığına ilişkin ayrıntılı bir teknik inceleme yapılmasını gerektiren bir olgunun bulunmadığı değerlendirilmiştir.

43. Başvurucu, somut olaya konu eylemin ağır cezalık suç olması nedeniyle soruşturma izni istenmeden doğrudan soruşturma yürütülmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Bununla birlikte Başsavcılık kolluk görevlilerine isnat edilen eylemleri 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 85. maddesinin (1) numaralı fıkrasında düzenlenen taksirle öldürme ve aynı Kanun'un 257. maddesinde düzenlenen görevi kötüye kullanma suçu olarak niteleyerek 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun uyarınca soruşturma izni talebinde bulunmuştur. Bu suçlar için öngörülen cezaların türü ve süresi gözönüne alındığında Başsavcılığın söz konusu suçların 4483 sayılı Kanun'un 2. maddesi kapsamında genel soruşturma hükümlerine tabi suçlardan olmadığı yönündeki değerlendirmesinin keyfî olmadığı anlaşılmaktadır. Öte yandan kamu görevlilerine isnat edilen kötü muamele eylemi nedeniyle soruşturma izni prosedürünün işletilmesinin gerekli olmadığı açıktır. Bununla birlikte Başsavcılığın kovuşturmaya yer olmadığı kararında sadece soruşturma izni verilmemesi yönündeki olguya dayanılmamış, isnat edilen suçların yasal unsurlarının oluşmadığı da açık şekilde belirtilmiştir.

44. Somut olayda soruşturma izni prosedürünün bir ceza soruşturması açılmasını gerektirecek somut veri bulunup bulunmadığının araştırılması amacının ötesinde ceza yargılamasının işleyişini geciktirecek, soruşturmanın etkin şekilde yürütülmesine engel olacak ya da kamu görevlilerine yargı muafiyeti sağlayacak şekilde uygulanmadığı

anlaşılmaktadır. Bu kapsamda başvuruya konu olayda kamu görevlilerinin ihmallerinin tespit edilmesinde uygun araçların kullanılmasının önüne geçilmesi ya da tespit edilen ihmalî davranışların adli makamlar önüne taşınmasının engellenmesi gibi bir sonuç doğmamıştır. Dolayısıyla yaşam hakkına yönelik bir ihlal bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

45. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 2022/64658 numaralı başvuru yönünden adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 2021/55088 numaralı başvuru yönünden yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA, 2022/64658 numaralı başvuru yönünden ise 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SERKAN ÇAYIR

B. No: 2021/57983 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/57983

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SERKAN ÇAYIR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/57983)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Serkan ÇAYIR

Vekilleri : Av. Cavit ÇALIŞ Av. Alper ÇALIŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, çalışma kaybının ve manevi zararın karşılanması talebiyle yapılan başvurunun zımnen reddine dair işleme karşı açılan davada sonuca etkili iddiaların kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Şırnak 2. Komando Tugay Komutanlığı emrinde uzman çavuş olarak görev yapmaktayken 13/10/2009 tarihinde gerçekleştirilen bir operasyon sırasında terör örgütü mensuplarınca el yapımı patlayıcının infilak ettirilmesi ile sağ göz altından cilt kesiği meydana gelecek şekilde yaralanmıştır. Başvurucuya bu yaralanma nedeniyle Millî Savunma Bakanlığı (MSB) Nakdi Tazminat Komisyonu tarafından 13/4/2011 tarihinde 8.239,88 TL ödenmesine karar verilmiştir.

3. Başvurucu görevine devam ederken psikolojik sorunlarının başlaması nedeniyle 8/7/2013 tarihinde Gülhane Askerî Tıp Akademisine (GATA) başvurmuştur. GATA tarafından düzenlenen 11/7/2013 tarihli raporda, başvurucu hakkında uyum bozukluğu tanısı konulmuş ve Türk Silahlı Kuvvetlerinde (TSK) görev yapamayacağı belirtilmiştir. Bunun üzerine başvurucu 2/6/2014 tarihinde terhis edilmiş ve 10/6/2014 tarihinde ilişiği kesilmiştir.

4. Başvurucu, vazife malulü sayılması talebiyle 14/9/2017 tarihinde Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) başvurmuştur. SGK 20/10/2017 tarihinde, başvurucunun eğitim araştırma hastanesine başvurarak hakkında düzenlenecek raporu ibraz etmesi gerektiğini belirtmiştir. Bunun üzerine başvurucu hakkında Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi tarafından 10/11/2017 tarihinde rapor düzenlenmiştir. Raporda başvurucunun travma sonrası stres bozukluğuna sahip olduğu, bu rahatsızlığının 2009 yılında gerçekleşen travmatik olay ile bağlantılı olduğu, başvurucunun tedaviye rağmen hastalık belirtilerinin devam etmesi ve hastalığın kronik hâle gelmesi nedeniyle TSK'da görev yapamayacağı kanaatine varıldığı ifade edilmiştir. Bunun üzerine SGK 27/12/2017 tarihinde başvurucunun 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun uyarınca vazife malulü olduğuna karar vermiş, buna bağlı olarak başvurucuya 15/6/2014 tarihinden geçerli olmak üzere aylık bağlamıştır. Ayrıca bu durum nedeniyle başvurucuya Kara Kuvvetleri Komutanlığı tarafından 27/4/2018 tarihinde ek 11.257,38 TL nakdi tazminat ödenmesine karar verilmiştir.

5. Başvurucu 13/10/2009 tarihinde yaşanan olay nedeniyle çalışma gücü kaybının ve manevi zararının karşılanması talebiyle 10/10/2018 tarihinde MSB'ye başvurmuştur. Talebinin zımnen reddedilmesi üzerine 9/1/2019 tarihinde dava açmış, çalışma gücü kaybının olması nedeniyle rapor aldırıldıktan sonra aktüerya konusunda uzman bir hesap bilirkişisinden rapor alınmasını ve alınacak rapor sonucuna göre karar verilmesini talep etmiştir. Daha sonra 19/12/2019 tarihli dilekçe ekinde, şahsen başvurması üzerine Ankara Şehir Hastanesi tarafından düzenlenen 5/12/2019 tarihli raporu sunmuştur. Raporda, 13/10/2009 tarihinde yaşanılan olay nedeniyle başvurucuya travma sonrası stres bozukluğu teşhisi konulduğu, başvurucunun engel oranının % 43 olduğu belirtilmiştir.

6. Mardin 2. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 31/12/2019 tarihinde davayı kısmen kabul, kısmen reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bakılan davada; Şırnak ilinde konuşlu 2. Komando Tugay Komutanlığı emrinde uzman çavuş olarak görev yaptığı dönemde, Seslice Üs Bölgesinde gerçekleştirilen bir operasyon sırasında 13/10/2009 tarihinde BTÖ mensuplarınca tuzaklanan el yapımı patlayıcının infilak etmesi ile sağ göz altından cilt kesiği meydana gelecek şekilde yaralanan davacıya vazifesini yapamayacak derecede malul olmuş olması nedeniyle 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 21/a maddesi ile 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun hükümlerine göre görevdeki emsalinin maaşından az olmamak kaydıyla, bir başka ifade ile görevdeki emsalinin görev aylığı kadar vazife malullüğü aylığı bağlandığı; ayrıca davacıya 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 21. maddesi uyarınca emekli ikramiyesi ile 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun uyarınca nakdi tazminat ve 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun Ek 79. maddesi uyarınca ek ödeme yapıldığı dikkate alındığında, davacının aktif ve pasif dönemde maddi bir zararının bulunmadığı anlaşılmıştır.

Bu durumda, tüm dosya kapsamıyla, 3713, 2330 ve 5434 sayılı Kanunlar uyarınca davacıya yapılan ödemeler ve bağlanan aylık tutarları dikkate alındığında, davacının maddi bir zararının bulunmadığı anlaşıldığından, davacı tarafından talep edilen 10.000 TL maddi tazminatın ödenmesine olanak bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

...

... davacıya, olayın oluş şekli ve niteliği dikkate alındığında, duyulan elem ve üzüntüyü kısmen de olsa gidermek için, ödenen nakdi tazminat miktarı da dikkate alınarak takdiren

25.000 TL manevi tazminatın, idareye başvuru tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davalı idarece ödenmesi gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır."

7. Başvurucu, karara karşı 4/3/2020 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuş; dilekçesinde, raporu Mahkemeye sunmasına rağmen raporun değerlendirilmediğini belirtmiştir. Raporda engelli hâle geldiğinin açıkça tespit edildiğini belirterek bu durumun Mahkemece değerlendirilmemesinden yakınmış, emsal kararlar ışığında Mahkeme kararının kaldırılmasını talep etmiştir. Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 19/10/2021 tarihinde istinaf başvurusunu kesin olarak reddetmiştir.

8. Başvurucu, nihai hükmü 16/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 30/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; raporda %43 engelli olduğu açıkça tespit edilmesine rağmen Mahkemece bu hususun değerlendirilmediğini belirtmiştir. Çalışma gücü kaybı açık olmasına rağmen Mahkemece bilirkişi incelemesine gerek görülmeden alınan tazminatların yeterli kabul edilmesi ve rapor alınarak tazminat ödenmesine karar verilen emsal kararlara aykırı olarak davanın reddedilmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılanma ilkeleri ile mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun tazminat talebinin reddine ilişkin işleme karşı iptal ve tam yargı davası açarak söz konusu idari işleme yönelik bilgi ve deliller ile iddia ve savunmalarını yargı mercilerine sunma fırsatı elde ettiği, mahkemelerin söz konusu işlem kapsamında elde edilen delilleri ilgili mevzuat çerçevesinde değerlendirmek suretiyle sonuca ulaştığı ifade edilmiştir. Yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği savunulmuştur. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda belirttiği hususları yinelemiştir.

11. Başvuru, gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesini sağlamak için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-34).

14. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle

aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayanancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

15. Başvurucu hakkında Ankara Şehir Hastanesi tarafından düzenlenen raporda başvurucunun 2009 yılında yaşadığı olay ile ilgili olarak çalışma gücü kaybı oranının %43 olduğunun tespit edildiği belirtilmiştir. Başvurucu, raporu Mahkemeye sunmasına karşın Mahkeme raporu değerlendirmemiş; raporu neden kabul etmediğini açıklamamıştır. Yine başvurucuya 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 2330 sayılı Kanun ile 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu uyarınca yapılan ödemeler ve bağlanan aylıkların raporda tespit edilen çalışma gücü kaybı oranını nasıl karşıladığına ilişkin görüşünü belirtmemiştir. Oysa belirtilen ödemeler ve aylıkların ne kadar olduğunun, bu durumun raporda belirtilen çalışma gücü kaybını nasıl tamamen karşıladığının Mahkeme tarafından değerlendirilerek ortaya konulması gerekir.

16. Kural olarak mahkeme kararlarında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe bulunması hâlinde kanun yolu merciince bu karara atıf yapılarak değerlendirme yapılması makul görülebilir. Mahkeme kararlarında gerekçe bulunmadığı hâllerde ise kişilerin ileri sürdüğü esaslı itirazların kanun yolu mercii tarafından gerekçeli bir şekilde karşılanması gerekir. Somut olayda Mahkeme kararının yukarıda belirtilen bağlamda bir gerekçe içermediği, Bölge İdare Mahkemesi tarafından ise bu karara atıf yapılarak herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

18. Başvurucunun, etkili başvuru hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmekte ise de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 2.000.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

21. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak

bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

22. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Mardin 2. İdare Mahkemesine (E.2019/139, K.2019/2807) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SİNAN TEKİN

B. No: 2021/58928 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/58928

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SİNAN TEKİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/58928)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Sinan TEKİN

Vekili : Av. Nalan SOYSAL ERDİNÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ceza mahkemesi kararına karşı yapılan temyiz başvurusunun reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, ceza davasında başvurucuya zorunlu müdafi atanmaması nedeniyle müdafi yardımından yararlanma hakkının, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Müştekinin var olan borcunun tahsiline yönelik baskı ve tehdit altında olduğuna dair şikâyeti üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucunun da aralarında olduğu şüpheliler hakkında soruşturma başlatmıştır.

3. Soruşturma neticesinde Başsavcılık, başvurucunun suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçundan cezalandırılması talebiyle 20/9/2011 tarihinde iddianame düzenlemiştir. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Kocaeli 2. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır.

4. Mahkeme 9/3/2016 tarihli kararıyla başvurucuyu suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma suçundan etkin pişmanlık hükümleri de uygulanarak netice itibarıyla 3.400 TL adli

para cezasına mahkûm etmiştir.

5. Başvurucu, anılan kararın 22/3/2016 tarihinde kendisine tebliği üzerine 7/4/2016 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Mahkeme 11/4/2016 tarihli ek kararıyla başvurucunun temyiz başvurusunun süresinde yapılmadığı gerekçesiyle reddine karar vermiştir. Başvurucu, söz konusu ek karara karşı temyiz sebeplerini de ileri sürmek suretiyle temyiz başvurusunda bulunmuştur.

6. Yargıtay 6. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) başvurucunun temyiz isteminin reddine ilişkin ek kararı 21/10/2021 tarihinde onamıştır. Ceza Dairesi, başvurucuyla birlikte yargılanan diğer sanıklarla ilgili hükmü ise kararın gerekçesiz olduğundan bahisle bozulmasına karar vermiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı Kocaeli Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu 9/11/2021 tarihinde öğrenmiştir. Başvuru 13/12/2021 tarihinde yapılmıştır.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

9. Mahkeme, başvurudan sonraki süreçte Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün bozma kararının diğer sanıklara sirayet ettirilmesi amacıyla kanun yararına bozma yoluna gidilmesine yönelik 8/9/2023 tarihli yazısı doğrultusunda vermiş olduğu 29/12/2023 tarihli ek karar ile infazın durdurulmasına ve yeniden yargılamaya yönelik işlem yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; kanunda öngörülen ceza miktarına rağmen soruşturma aşamasında kendisine zorunlu müdafi atanmadığını, gerekçeli kararın sadece kendisine tebliğ edilmesine bağlı olarak temyiz kanun yoluna başvurmasının engellendiğini ve kararda savunmalarına ayrıca ve açıkça yer verilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun belli bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabildiği ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebildiği, belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisinin ise esasen yargılama mercilerine ait olduğu ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Bireysel başvuruların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler yahut yurt dışı temsilcilikleri vasıtasıyla yapılması gerekir.

13. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Kararda Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nde (UYAP) kullanıcıların kendilerini ilgilendiren bilgi ve belgelere ulaşabildikleri, her türlü bilgi ve belge alışverişini gerçekleştirebildikleri vurgulanmıştır. Ayrıca tüm bu işlemlerin veri tabanında saklandığı ve belgeler/evrak üzerinde yapılan işlemlerin UYAP evrak işlem kütüğünde kayıt altına alındığı açıklanmıştır. Bu çerçevede UYAP evrak işlem kütüğü üzerinden yapılan incelemede

başvurucunun nihai kararı açarak okuduğunun tespit edildiği tarih, nihai kararın sonucunu öğrendiği tarih kabul edilerek bireysel başvuru süresi bu tarihten başlatılmış ve başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesi Birnur Doğan ([GK], B. No: 2020/34420, 31/1/2024) kararında ise ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun rızası ve onayı ile nihai kararın UYAP üzerinden üçüncü kişilerce öğrenildiğinin UYAP evrak işlem kütüğünden anlaşıldığı durumlarda bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak üçüncü kişilerce okuma tarihinin esas alınması gerektiğini ifade etmiştir.

14. Somut olayda e-Devlet Kapısı veya UYAP Vatandaş Portal gibi mecralara üçüncü kişilerce izinsiz olarak erişildiğine dair herhangi bir itirazı bulunmayan ve ceza infaz kurumunda bulunduğu dönemde kişisel verilerini paylaştığı üçüncü kişilerin UYAP üzerinden nihai kararı 9/11/2021 tarihinde okuması ile karardan haberdar olduğu anlaşılan başvurucunun otuz günlük bireysel başvuru süresinden sonra 13/12/2021 tarihinde gerçekleştirdiği başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle başvuru yollarının tüketildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılmayan bireysel başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NURDAN DAĞCI

B. No: 2021/61089 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/61089

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NURDAN DAĞCI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/61089)

Karar Tarihi: 10/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 9/3/2026 - 33191

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucu : Nurdan DAĞCI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ikamet edilen ilin terk edilmemesi şeklinde adli kontrol tedbiri verilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yürütülen yargılama kapsamında Bursa 8. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) tutuklanmıştır. Yargılama sonucunda 7/1/2020 tarihinde başvurucunun 7 yıl 4 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Hükümle birlikte başvurucunun 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109. maddesi gereğince ikamet ettiği ilin idari sınırlarını terk etmemek şeklinde adli kontrol tedbiri uygulanmak suretiyle tahliyesine karar verilmiştir.

3. Başvurucu, farklı tarihlerde söz konusu adli kontrol kararına itiraz etmiştir. Dilekçelerinde, eşinin Bandırma T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu olarak bulunduğunu ve 2015 doğumlu müşterek çocukları olduğunu belirterek söz konusu tedbirin kaldırılmasını veya farklı ilde tutuklu olarak bulunan eşini çocuğu ile birlikte ziyaret edebilmek amacıyla görüş günleri izinli sayılmasını talep etmiştir. Bu talepler Mahkeme tarafından reddedilmiştir. Başvurucu son olarak 7/10/2021 tarihinde aynı gerekçelerle anılan tedbir kararının kaldırılmasını talep etmiştir. Mahkeme 5/11/2021 tarihinde bu talebi

de reddetmiş, ret gerekçesi olarak başvurucuya tayin edilen ceza miktarını, mevcut delil durumunu ve başvurucunun dilekçesinde makul bir neden bulunmamasını göstermiştir.

4. Başvurucu, söz konusu karara itiraz etmiş; itiraz dilekçesinde, verilen tedbir kararına uymasına rağmen adli kontrolün kaldırılmadığını belirtmiştir. Ayrıca küçük yaştaki çocuğu ile birlikte, tutuklu olan eşini üç yılı aşkın süredir ziyaret edemediğini, çocuğunu eşinin bulunduğu ceza infaz kurumuna götürecek kendisinden başka kimsenin olmadığını, bu nedenle aile bağlarının zayıfladığını vurgulamış; adli kontrol kararının kaldırılmaması hâlinde en azından kendisine görüş için izin verilmesini talep etmiştir. İtirazı değerlendiren Bursa 9. Ağır Ceza Mahkemesi kararda usul ve kanuna aykırı bir hâl görülmediği gerekçesiyle 16/11/2021 tarihinde itirazı kesin olarak reddetmiştir.

5. Başvurucu, nihai hükmü 18/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 7/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Öte yandan Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarından adli kontrol tedbirinin Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi tarafından 6/12/2021 tarihinde kaldırıldığı anlaşılmıştır.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu; eşinin farklı bir ilde tutuklu bulunduğunu, kendisinin adli kontrol tedbiri nedeniyle eşini ziyaret edemediğini, bu nedenle küçük çocuğunun da uzun süredir babasını göremediğini, dolayısıyla aile bağlarının zayıfladığını ileri sürmüştür. Ayrıca kendisiyle aynı konumda olan kişiler hakkında tedbir kararı verilmediğini belirterek aile hayatına saygı hakkı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuru incelenirken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvuru, aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Başvurucu hakkında ikamet edilen ili terk etmeme şeklinde adli kontrol tedbirine karar verilmesinin ve bu suretle başvurucunun başka bir ilde tutuklu olan eşini küçük yaştaki müşterek çocuğu ile birlikte ziyaret etme imkânından yoksun bırakılmasının aile hayatına saygı hakkına müdahale oluşturduğu açıktır. Söz konusu müdahale 5271 sayılı Kanun'un 109. ve 110. maddeleri çerçevesinde gerçekleştirildiğinden müdahalenin kanuni dayanağı bulunmaktadır. Bunun yanında müdahalenin suçluların cezalandırılması, yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi ve bu suretle kamu düzeninin sağlanması meşru amaçları ile yapıldığı açıktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Şeyma Demirel [2. B.], B. No: 2020/6715, 19/7/2023, § 11). Bu belirlemelerin ardından

müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığı irdelenecektir.

14. Aile hayatına saygı hakkı, Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınmıştır. Anayasa'nın 41. maddesinde ise çocuğun yüksek yararı çerçevesinde ana babasıyla ilişki kurma ve bunu sürdürme hakkı ifade edilmiştir. Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği 41. maddesinin de aile hayatına saygı hakkına yönelik müdahalelerin değerlendirilmesi bağlamında dikkate alınması gerekir (Şeyma Demirel, § 12).

15. Anayasa'nın 41. maddesinde ifade edilen çocuğun yüksek yararı; mahkemeler, idari makamlar ve yasama organı tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde gözetilmesi gereken bir ilkedir. Bu bağlamda çocuklar üzerinde etki doğuracak bir işlem gerçekleştirileceği zaman bu işlemin çocuğun yararına uygun olup olmadığı yönünde bir değerlendirme yapılması aile hayatına saygı hakkı kapsamındaki yükümlülüklerin yerine getirilmesi açısından oldukça önemlidir (Şeyma Demirel, § 13).

16. Anayasa Mahkemesi, koruma tedbirlerinin konu edildiği başvurularda bu tedbirlerin uygulanması suretiyle kişilerin anayasal haklarına yapılan müdahaleler nedeniyle meydana gelen zararların ağırlığının tespit edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bunun için koruma tedbiri yoluyla yapılan müdahalelerin sonuçlarına eğilmek gerekir. Anayasa Mahkemesi olayın somut koşullarında koruma tedbiri nedeniyle uğranılan zararın kaçınılmaz olandan ağır veya aşırı sonuçlara yol açıp açmadığını, ağır sonuçlara yol açmış ise böyle bir zararın kamu makamlarınca makul bir sürede, uygun yöntem ve vasıtalarla gideriminin sağlanıp sağlanmadığını denetleyecektir (Şeyma Demirel, § 14).

17. Somut olayda terör örgütüne üye olma suçundan tutuklu olarak yargılanan başvurucu, mahkûmiyet hükmü ile birlikte tahliye edilmiş ve hakkında ikamet ettiği ili terk etmemek şeklinde adli kontrol kararı verilmiştir. Başvurucu; eşinin farklı bir ilde tutuklu bulunduğunu, kendisinin eşini, 2015 doğumlu küçük yaştaki çocuğunun ise babasını uzun süredir göremediğini, bu nedenle aile bütünlüklerini sürdüremediklerini belirterek ya hakkındaki tedbir kararının kaldırılmasını ya da kendisine ziyaret izni verilmesini istemiştir. Mahkemece bu talepler reddedilmiştir. Verilen cezanın miktarı, mevcut delil durumu ve başvurucunun dilekçesinde makul bir nedenin bulunmaması ret kararlarına gerekçe olarak gösterilmiştir.

18. Başvurucunun şikâyeti, hakkında uygulanan ikamet edilen ili terk etmemek şeklindeki adli kontrol tedbirinin hukuki olmadığından ziyade farklı bir ilde tutuklu bulunan eşini söz konusu tedbir nedeniyle ziyaret edememesine ilişkin olduğundan başvuru bu kapsamda ele alınmıştır.

19. Başvurucu, farklı tarihlerdeki çok sayıda talep ve itirazlarında koruma tedbiri nedeniyle eşini ziyaret edemediğini ve küçük çocuğunun da bu sebeple babasını göremediğini belirterek aile bütünlüğünün korunması ve sürdürülmesiyle ilgili esaslı iddialarda bulunmuştur. Başvurucu, önce eşini ziyaret için söz konusu tedbirin kaldırılmasını talep etmiş; bu talebi kabul edilmeyince sonraki taleplerinde ya koruma tedbirinin kaldırılmasını ya da alternatif olarak eşini ziyaret için kendisine geçici izin verilmesini dile getirmiştir. Buna karşın Mahkeme ve itiraz mercii, başvurucunun aile bütünlüğünün korunmasına yönelik izin talebi için herhangi bir değerlendirme yapmadan tüm talepleri reddetmiştir.

20. 5271 sayılı Kanun'un 110. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkralarında koruma tedbirleri kapsamındaki yükümlülüklerin kısmen değiştirilebileceği ya da bu yükümlülüklere geçici muafiyet tanınabileceğine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Bu düzenlemelerin

yargılama makamlarınca koruma tedbirlerinin uygulanmasında kişilerin temel hak ve özgürlükleriyle ilgili taleplerini değerlendirme ve bu kapsamda tedbire ilişkin yükümlülükleri somut olaya özgü koşullar çerçevesinde değiştirebilme veya bunlara geçici muafiyet tanıma imkânı verdiği anlaşılmaktadır. Başvurucunun izin talebine ilişkin olarak ise Mahkeme ve itiraz mercii kararlarında anılan mevzuat çerçevesinde bir değerlendirme yapılmadığı görülmüştür (Şeyma Demirel, § 18).

21. Bir kişi hakkında adli kontrol tedbiri uygulanmasının birtakım sonuçları olacağından hakkında tedbir uygulanan kişinin taleplerinin her durumda karşılanması beklenemez (Şeyma Demirel, § 19). Somut olayda ise başvurucunun tutuklu olan eşini uzun bir süre boyunca ziyaret edememesinin, başvuruya konu talep tarihinde altı yaşında olan çocuğunun babasını görememesinin, anne ve babasıyla aynı anda bir arada olamamasının başvurucunun ve çocuğunun aile bütünlüğü üzerinde ciddi etkileri olacağı ve bu etkilerin zamanla ağırlaşacağı açıktır. Buna karşın yargılama makamlarının kararlarında başvurucunun izin talebi ilgili mevzuat çerçevesinde değerlendirilmemiş, çocuğun üstün yararına ilişkin bir tartışma yapılmamış ve başvurucunun talebinin neden reddedildiğine ilişkin ilgili ve yeterli gerekçe ortaya konulmamıştır. Dolayısıyla hakkında ikamet edilen ili terk etmeme şeklinde koruma tedbiri uygulanan başvurucunun eşini ziyaret etmek amacıyla yaptığı izin talebinin reddedilmesi şeklindeki aile hayatına saygı hakkına yönelik müdahalenin orantılı olmadığı ve demokratik toplum düzeninin gerekleriyle uyuşmadığı kanaatine varılmıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması ve miktar belirtmeksizin manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Bireysel başvurudan bir gün önce başvurucu hakkında adli kontrol kararının kaldırıldığı belirlendiğinden tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

25. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin

sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Bursa 8. Ağır Ceza Mahkemesi (E.2019/375, K.2020/4), Bursa 9. Ağır Ceza Mahkemesi (2021/536 D.İş) ile Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHARREM CANİKLİ

B. No: 2021/63325 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/63325

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHARREM CANİKLİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/63325)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Batuhan Salim YEŞİLKÖY

Başvurucu : Muharrem CANİKLİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda barındırılma sırasında sigara içilmeyen odaya geçme talebinin reddedilmesi nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, olay tarihinde tutuklu olarak Tekirdağ 2 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Kurum) bulunmaktadır. Kaldığı altı kişilik odada sigara içildiği iddiasıyla 4/10/2021 tarihinde sigara kullanılmayan odaya geçme talebinde bulunmuştur. Kurum yönetimi, başvurucunun oda değiştirme talebini reddetmiş; kararın gerekçesinde Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün "COVID-19 pandemi sürecinde tedbirler" konulu yazısında kurum içi hareketliliğin en aza indirilmesi gerektiğinin belirtildiğine vurgu yapmış ve başvurucunun oda değiştirmesini gerektirecek bir zorunluluk bulunmadığını ifade etmiştir.

3. Başvurucu, Kurum yönetiminin kararına karşı Tekirdağ 2. İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) nezdinde itiraz etmiş; dilekçesinde, Kurumda birçok hükümlü ve tutuklunun yakın zamanda kaldıkları odalarda değişiklik yapıldığını, dolayısıyla talebinin reddine karar verilmesinde COVID-19 salgını kapsamında alınan tedbirlerin gerekçe gösterilmesinin makul olmadığını belirtmiştir. İnfaz Hâkimliği, başvurucunun itirazını reddetmiş; kararın

gerekçesinde COVID-19 salgını kapsamında teması ve bulaş riskini en düşük seviyede tutmak için sağlık sebepleri, güvenlik zafiyeti gibi zorunlu durumlar dışında oda değişikliği taleplerinin kabul edilemeyeceğini ve başvurucunun talebinin de zorunlu durum olarak değerlendirilemeyeceğini açıklamıştır.

4. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğinin kararına karşı itiraz etmiştir. Tekirdağ 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi), İnfaz Hâkimliğinin değerlendirmesinin hukuka uygun olduğu gerekçesiyle 9/12/2021 tarihinde başvurucunun itirazını reddetmiştir.

5. Başvurucu, nihai hükmü 13/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 15/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu, sigara kullanmamasına rağmen sigara kullanılan odalarda barındırılmasından ve sigara kullanılmayan odaya taşınma talebinin reddine karar verilmesinden yakınmıştır. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Kurum yönetiminin 16/2/2022 tarihinde bazı odaları sigara kullanılmayan odalar olarak belirlediği, aynı tarihte de başvurucunun bu odalardan birine nakledilmesine karar verdiği belirtilmiş ve başvurucunun mağdur sıfatının bulunup bulunmadığına ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak kabul edilebilirlik incelemesinde bu hususların dikkate alınması gerektiğinin düşünüldüğü bildirilmiştir. Başvurucu, talebinin sonradan karşılanmasının aradan geçen süre boyunca mağduriyet yaşadığı sonucunu değiştirmediğini belirterek Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

9. Başvuru, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. Her ne kadar başvurucu, bireysel başvuruda bulunduktan yaklaşık iki ay sonra sigara kullanılmayan bir odaya nakledilmiş ise de aradan geçen süre zarfında sigara kullanılan bir odada kalmak zorunda kaldığından başvuruda kişi bakımından yetki yönünden sorun görülmemiştir. Bu nedenle açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucunun sigara içilmeyen bir odada barındırılma talebinin reddedilmesinin ceza infaz kurumunda bulunmanın zorunlu sonucu olmanın ötesinde manevi üzüntüye yol açacağı, dolayısıyla maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır (benzer yöndeki karar için bkz. Abdulkadir Durmuş [1. B.], B. No: 2018/35662, 3/11/2022, §§ 28-30). Anılan müdahalenin tütün kullanımına ilişkin mevzuat kapsamında kanuni bir temeli olduğu, ceza infaz kurumunun güvenliğinin ve disiplininin sağlanması şeklinde meşru bir amaca yönelik bulunduğu değerlendirilmiştir (Abdulkadir Durmuş, §§ 33-36).

12. Ceza infaz kurumunda bulunma insanın beden ve ruh sağlığından feragat edilmesini gerektirmez. Diğer bireyler gibi mahpuslar da beden ve ruh sağlıklarını koruma haklarına sahiptir. Ceza infaz kurumlarının güvenliğini ve disiplinini sağlayacak tedbirlerin alınması

konusunda geniş takdir yetkileri bulunsa da alınacak tedbirler tutuklu ve hükümlülerin tutulma hâlinin gerektirdiğinin ötesinde manevi üzüntüye düşmelerine veya sağlıksız şartlarda bir yaşam sürmelerine yol açmamalıdır (Emre Sönmez [1. B.], B. No: 2019/890, 13/1/2022, § 51; Abdulkadir Durmuş, § 49).

13. Anayasa Mahkemesi benzer bir başvuruda tütün mamulleri kullanımına ilişkin mevzuat incelendiğinde devletin ceza infaz kurumunda sigara içilmeyen ortam sağlanması yönünde yükümlülüğünün bulunduğunu, kapalı alanlarda tütün kullanılmamasının esas olduğunu, kapalı alanlarda havalandırma imkânı olmasının tütün kullanımına izin verilmesine yönelik istisna oluşturacağına ilişkin bir hükme yer verilmediğini, mevzuatta tütün ürünleri kullanılmasına mahsus alanlar oluşturulabilecek kurumlar arasında ceza infaz kurumlarının da sayıldığını vurgulamıştır. Anılan düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde tütün ürünlerinin kapalı alanlarda kullanılmamasının esas olduğu ancak bu kurala çeşitli yükümlülükler yerine getirilmek şartıyla sınırlamalar getirilebileceği anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi bu değerlendirmeler ışığında sigara içmeyen mahpusun mevzuatın da kural olarak kabul ettiği şekilde sigara içilmeyen bir odada kalma talebinin bu odaların sınırlı sayıda olması sebebiyle reddedilmesinin öngörülen amaca ulaşmaya elverişli olarak kabul edilemeyeceği sonucuna ulaşmıştır (Abdulkadir Durmuş, §§ 45-47).

14. Somut olayda Kurum yönetimi, başvurucunun sigara kullanılmayan odaya yerleştirilme talebini odalar arasındaki geçişlerin COVID-19 salgını kapsamında alınan tedbirlere aykırı olduğu gerekçesiyle reddetmiştir. Buna karşılık aradan yaklaşık 4 ay geçtikten sonra sigara kullanılmayan odalar oluşturulmuş ve başvurucunun bunlardan birine geçişi sağlanmıştır. Bu noktada en başta başvurucunun talebinin reddine karar verilirken odalar arasındaki geçişlerin COVID-19 salgını kapsamında alınan tedbirlere aykırı olduğu gerekçesine dayanılması makul görünmemektedir. Zira COVID-19 salgını kapsamında alınan tedbirlere rağmen başvurucunun başka bir odaya nakli gerçekleştirilebilmiştir. Aradan geçen bu süre zarfında artık tedbirlerin uygulanmasına gerek olmadığına dair herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Ayrıca başvurucunun ya da var ise sigara kullanılmayan oda ya da odalarda kalan kişilerin COVID-19 taşıyıcısı olup olmadığına bakılmaksızın talebin kategorik olarak reddine karar verilmesinin orantılı bir müdahale teşkil etmediği söylenebilir. İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesinin kararlarında da COVID-19 salgınına rağmen tutuklu ve hükümlülere sigara kullanılmayan barınma ortamı sağlanması yönündeki düzenlemelere uygun olarak sigara kullanmayan mahpuslar için alternatif çözümler üretildiğine ve bu kapsamda başvurucunun talebinin karşılanması için makul bir çaba gösterildiğine dair bir tartışmaya yer verilmemiştir. Buradan hareketle yukarıda anılan karar değerlendirmeleri ve varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum olmadığına kanaat getirilmiştir.

15. Sonuç olarak eldeki olayda başvurucunun sigara kullanılmayan odaya geçme talebinin reddedilmesi suretiyle maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyaca cevap vermediği, bu nedenle orantısız olduğu ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı anlaşılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

17. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile miktar belirtmeksizin maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Başvurucunun bireysel başvuruda bulunduktan sonra sigara kullanılmayan bir odaya yerleştirildiği dikkate alındığında ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

19. Başvurucu, uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Tekirdağ 2. İnfaz Hâkimliğine (E.2021/3309, K.2021/3712), Tekirdağ 1. Ağır Ceza Mahkemesine (D.İş. 2021/2086) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSA ADSİZ

B. No: 2021/64214 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/64214

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSA ADSİZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/64214)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucu : Musa ADSİZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda gerçekleşen ağız içi arama ve kelepçe takma uygulamaları nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, hükümlü olarak bulunduğu Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda ağız içi aramaya maruz kaldığı iddiasıyla Bolu Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) gönderdiği 10/11/2021 tarihli dilekçeyle yetkililerden şikâyetçi olmuştur.

3. Başsavcılık konuya ilişkin olarak yürüttüğü soruşturma neticesinde 15/11/2021 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Başvurucunun bu karara yaptığı itiraz Bolu 1. Sulh Ceza Hâkimliğince 9/12/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

4. Başvurucu, itirazın reddi kararını 17/12/2021 tarihinde tebellüğ etmesinin ardından 27/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Komisyon adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu, ceza infaz kurumundaki odasından her çıktığında ağzının içinin aranması ve

gerekmediği hâlde kendisine kelepçe takılması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Başvuru hakkının kötüye kullanılması" başlıklı 51. maddesine göre bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvurucular aleyhine, yargılama giderlerinin dışında, ayrıca iki bin Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükmedilebilir.

8. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Başvuru hakkının kötüye kullanılması" başlıklı 83. maddesi şöyledir:

"Başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde incelemenin her aşamasında başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında, ilgilinin ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilebilir."

9. Genel olarak bir hakkın öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı açıkça görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve Anayasa Mahkemesinin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28; Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31). Medeni ve meşru eleştiri sınırları içinde kullanılması gereken bireysel başvuru hakkının -diğerlerinin yanında- şu durumlarda da kötüye kullanıldığı kabul edilebilir: bireysel başvurunun amacı ile bağdaşmayacak şekilde hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması, ihlalin tespiti ve sonuçlarının giderilmesi amacıyla bağdaşmayacak şekilde içeriksiz bir başvuruda bulunulması (S.Ö., § 29; Mehmet Güven Ulusoy, § 32).

10. Somut olayda başvurucu incelemeye konu başvuru formunun 6. sayfasında şu ifadelere yer vermiştir: "Ve bana yapılan bu zulme karşı çıktığımda nice [Okunamadı.] öldüreceğim çünkü bu insanın doğasıdır." Başvuru formunun "Sonuç Talepleri" başlıklı bölümünde ise "...[h]er ağzımın içinin aranması için tazminat olarak 5 bin euro talep ediyorum ve ellerimin kelepçelenmesi içinde her defası için bin euro talep ediyorum. Ve çıktığımda bu paralarla da patlayıcılar ve dronlar alıp çarşıda pazarda patlatacağım çünkü bize yani bana yapılan [zulmün] bedeli parayla ödenemez!" ifadeleri yer almıştır.

11. Belirtilen tespitler ışığında başvurucunun haklılığını ortaya koyma, kendini daha iyi ifade etme ve eleştiride bulunma amacını aşan ve toplumun genelini hedef alan, rahatsız edici ve saldırgan bir dil kullandığı anlaşılmaktadır. Başvurucunun bu tutumunun bireysel başvuru hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmadığından başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

12. Başvurunun mahiyeti ve adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun hâlihazırda ceza infaz kurumunda bulunduğu gözetildiğinde 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca başvurucu aleyhine disiplin para cezasına hükmedilmesine gerek görülmemiştir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MÜCAHİT GÖKER VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/93 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/93

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MÜCAHİT GÖKER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/93)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : Mücahit GÖKER ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, mahkeme kararının icra edilmemesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak kararın icrası hakkının ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvuru, süresinde yapılmıştır.

3. Başvurucu Fatma Metin başvurunun incelenmesi sırasında 26/6/2024 tarihinde vefat etmiş; mirasçıları Ayhan Metin, Murat Metin, İlhan Metin ve Hüsnü Metin başvuruya devam etmek istediklerini bildirmiştir.

4. Başvuruculardan Hasan Fehmi Göker'in 1/9/2023 tarihinde başvuru yaptıktan sonra vefat ettiği tespit edilmiştir.

5. Komisyon 22/11/2023 tarihinde 2022/93 numaralı dosya kapsamında, 10/10/2024 tarihinde 2022/89788 numaralı dosya kapsamında, 16/1/2025 tarihinde 2022/103899 numaralı dosya kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin

iddianın kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölün tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan ekli listenin (B) sütununda yer alan başvuruların süresinde yapılan 2022/93 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Başvurucu Hasan Fehmi Göker Yönünden

7. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu Hasan Fehmi Göker başvuru tarihinden sonra 1/9/2023 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu Hasan Fehmi Göker yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Hasan Fehmi Göker yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında

hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Mülkiyet Hakkı ile Bağlantılı Olarak Kararın İcrası Hakkının ve Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

13. Başvurucular, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

14. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Başvurucu Hasan Fehmi Göker yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. Diğer başvurucular yönünden;

1. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak kararın icrası hakkının ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (F) sütununda yer verilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. Ekli listenin (D) sütununda yer alan başvuru harçlarının belirtildiği şekilde, ekli listenin (G) sütununda yer alan vekâlet ücretinin tabloda gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ AVCU

B. No: 2022/708 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/708

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ AVCU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/708)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Hüseyin Ozan ADIYAMAN

Başvurucu : Ali AVCU

Vekili : Av. Nilda BALTALI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ulusal bir gazetede yayımlanan köşe yazısında kullanılan ifadelerden dolayı tazminata hükmedilmesi nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, ulusal gazetelerde yazıları yayımlanan bir gazetecidir. Başvurucunun hazırladığı "İşte gerçekler: [B.Y.] neden görevden alınmıştı?" başlıklı yazı 7/6/2019 tarihinde Y. gazetesinin internet sayfasında yayımlanmıştır. Anılan yazıda adı geçen B.Y. kendisi hakkında kullanılan ifadelerin kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğu iddiasıyla başvurucu aleyhine İstanbul Anadolu 28. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Asliye Hukuk Mahkemesi) 50.000 TL talepli manevi tazminat davası açmıştır.

3. Başvurucu uyuşmazlığın esasına ilişkin beyanında yazının yayımlanmasında kamu yararı olduğunu belirtmiştir. Buna ek olarak yazının daha önce çeşitli basın ve yayın organlarında yer verilen haberlerdeki bilgi ve iddialara dayanılarak oluşturulduğunu ileri sürmüş, anılan iddiaların adli soruşturmalara konu olduğunu, haberin konusu itibarıyla kamuyu yakından ilgilendirdiğini, haberin veriliş tarzında basın yayın ilkelerine uyulduğunu savunmuştur.

4. Asliye Hukuk Mahkemesi 15/6/2021 tarihinde davanın kısmen kabulüne ve başvurucu aleyhine 5.000 TL manevi tazminata hükmedilmesine karar vermiştir. Davacı, Asliye Hukuk Mahkemesi kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş; istinaf dilekçesinde hükmedilen manevi tazminat miktarının düşük olduğunu ileri sürmüştür. Davacının istinaf dilekçesi başvurucuya 30/8/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu, Asliye Hukuk Mahkemesi kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmamıştır. İstinaf talebi İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesince (Bölge Adliye Mahkemesi) incelenmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi, Asliye Hukuk Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve davanın kısmen kabulü ile 25.000 TL manevi tazminatın başvurucudan tahsiline kesin olarak karar vermiştir.

5. Başvurucu, nihai hükmü 7/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 4/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu, yayımlanan yazıda geçen ihtilaflı ifadelerin basın ve yayın organlarında daha önce yayımlanan haberlerden alındığını, yazının bir bütün olarak gerçeğe uygun, konusunun güncel ve tartışılmasında kamu yararı olduğunu, davacının tanınan bir siyasetçi olması nedeniyle hakkındaki iddia ve eleştirilere tahammül göstermesi gerektiğini ifade etmiştir. Yargılama makamlarının ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya koymadan eksik incelemeyle kendisini manevi tazminat ödemeye mahkûm ettiklerini belirten başvurucu, ifade özgürlüğünün ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun ilk derece mahkemesi kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmadığı vurgulanarak başvuru yollarını usulüne uygun şekilde tüketip tüketmediği tespit edilirken bu hususun dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca Anayasa Mahkemesi içtihatlarına yer verilerek somut olayın kendine özgü koşullarının gözönünde bulundurulması gerektiği açıklanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

8. Bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulabilmesi için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin layıkıyla yerine getirilmemesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların öncelikle yargılama makamları nezdinde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16). Bireysel başvurunun ikincil niteliğinin bir sonucu olarak olağan kanun yollarında ve mahkemeler önünde ileri sürülmeyen iddialar ile bu mahkemelere sunulmayan bilgi ve belgeler bireysel başvuru konusu edilemez (Bayram Gök [2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 20).

9. Somut olayda Asliye Hukuk Mahkemesi, köşe yazısında kullandığı ifadeler nedeniyle başvurucunun davacıya 5.000 TL manevi tazminat ödemesine karar vermiştir. Bu karara karşı tazminat miktarının düşük olduğu gerekçesiyle sadece davacı tarafından istinaf kanun yoluna başvurulmuştur. Davacının istinaf dilekçesi başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu ilk derece mahkemesi kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmamıştır. Bölge Adliye Mahkemesi ise davacının istinaf talebini kabul ederek başvurucunun 25.000 TL tazminat ödemesine karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesinin dava konusu yazının ifade özgürlüğü kapsamında kalıp kalmadığı hususunda Asliye Hukuk Mahkemesinin gerekçesindeki

tespitlerin dışında yeni bir değerlendirmesi yoktur. Öte yandan başvurucu da başvuru formunda tazminat miktarından ziyade köşe yazısında kullandığı ifadeler nedeniyle tazminat ödemeye mahkûm edilmesine karşı çıkmaktadır.

10. Sonuç olarak davacının istinaf dilekçesi kendisine tebliğ edilen başvurucunun, Asliye Hukuk Mahkemesinin kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurma imkânı olmasına rağmen bu yola başvurmadan ihlal iddialarını doğrudan bireysel başvuruda dile getirdiği, dolayısıyla hukuk sisteminde mevcut ve etkili yargı yolunu tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır. Başvurucunun olağan kanun yollarını tüketmeksizin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunduğu dikkate alındığında ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasının henüz yargılama makamları tarafından incelenmeden Anayasa Mahkemesince değerlendirilmesinin bireysel başvurunun ikincilliği ilkesine uygun düşmeyeceği açıktır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Engin YILDIRIM ve Yıldız SEFERİNOĞLU bu sonuca katılmamıştır.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Engin YILDIRIM ve Yıldız SEFERİNOĞLU'nun karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 10/12/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1- Çoğunluğun, başvuru yollarının tüketilmediği gerekçesiyle başvurunun kabul edilemez olduğuna ilişkin kararına katılmıyorum. Benimsenen bu yaklaşım, yalnızca usul hukukunun temel ilkeleriyle değil, aynı zamanda Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü ile 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkı ile de bağdaşmamaktadır.

2- Dosya kapsamından açıkça anlaşılacağı üzere Bölge Adliye Mahkemesi (BAM), Asliye Hukuk Mahkemesi kararını denetlemekle yetinmemiş; bu kararı kaldırarak davanın esası hakkında ilk elden, yeni ve kesin nitelikte bir hüküm kurmuştur. Bu hâliyle BAM kararı, başvurucunun hak ve yükümlülüklerini belirleyen tek ve nihai yargısal işlem konumundadır.

3- Hukuken ortadan kaldırılmış bir ilk derece mahkemesi kararına karşı istinaf yoluna başvurulmamış olmasının, BAM tarafından verilen yeni ve kesin karara karşı yapılan bireysel başvuruda başvuru yollarının tüketilmediği sonucuna dayanak yapılması, hak arama özgürlüğünün şekilci bir yorumla etkisizleştirilmesi anlamına gelmektedir. Anayasa’nın 36. maddesi, kişilere yalnızca teorik değil, pratik ve etkili bir başvuru imkânı tanımayı zorunlu kılar.

4- Kesin nitelikteki BAM kararına karşı başvurulabilecek herhangi bir olağan kanun yolu

bulunmadığı hususu tartışmasızdır. Başvurucunun ulaşabileceği ve ihlal iddiasını gidermeye elverişli bir iç hukuk yolu kalmamışken, bireysel başvurunun “ikincil” niteliğine dayanılarak kabul edilemezlik sonucuna varılması, Anayasa’nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkını işlevsiz hâle getirmektedir.

5- BAM’ın yerel mahkeme kararını onamak yerine kaldırarak davanın esası hakkında yeniden hüküm kurduğu bir durumda, artık ilk derece mahkemesi kararı hukuki varlığını yitirmiştir. Buna rağmen çoğunluğun, var olmayan bir karara karşı başvuru yapılmamış olmasını başvurucunun aleyhine yorumlaması, bireyden hukuken anlamsız ve sonuç doğurmayan bir usulî davranış beklemek anlamına gelmektedir. Bu yaklaşım, hak arama özgürlüğünün özüyle bağdaşmamaktadır.

6- Bireysel başvuru yolunun amacı, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının etkili bir biçimde incelenmesini sağlamaktır. Somut olayda başvurucunun ihlal iddiasını gidermeye elverişli ve tüketilmesi gereken başka bir kanun yolu bulunmadığı açık olduğundan, başvuru yollarının tüketildiği kabul edilerek başvurunun esasının incelenmesi gerekirken, çoğunluğun şekilci ve dar yoruma dayalı kabul edilemezlik kararına katılmıyorum.

Üye Yıldız SEFERİNOĞLU

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Somut olayda, Bölge Adliye Mahkemesi (BAM) tarafından Asliye Hukuk Mahkemesi kararının kaldırıldığı ve davanın esası hakkında ilk derece sıfatıyla yeni bir hüküm tesis edildiği anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, başvurucunun hukuken ortadan kalkmış bulunan ilk derece mahkemesi kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmamış olmasının, Anayasa Mahkemesi nezdinde yaptığı bireysel başvurunun değerlendirilmesi bakımından bir farklılık yaratmaması gerekmektedir.

2. Başka bir ifadeyle, ilk derece mahkemesince hükmedilen tazminat kararını istinaf etmeyi tercih etmeyen başvurucunun, bu kararı ortadan kaldırarak yeni bir hüküm kuran BAM kararına karşı bireysel başvuruda bulunması hâlinde, ilk karara yönelik istinaf yoluna başvurmamış olması, başvuru yollarının tüketilmesi şartı yönünden yapılacak kabul edilebilirlik incelemesini olumsuz etkilememelidir. Kesinleşen BAM kararı karşısında olağan kanun yollarına başvurulması imkânı bulunmadığından, başvurucunun bireysel başvuru yoluna gitmesinden başka çaresi kalmamıştır.

3. Belirtilen nedenlerle başvurunun kabul edilebilir olması gerektiğinden aksi yöndeki çoğunluk kararına katılmadım.

Üye Engin YILDIRIM

YASİN PALUT

B. No: 2022/15459 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/15459

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YASİN PALUT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/15459)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Yasin PALUT

Vekili : Av. Özge KARTAL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanığın sanık tarafından duruşmada sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının, karar sonucunu etkileyecek nitelikteki esaslı iddiaların kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Sanığın soruşturma ve kovuşturma evrelerinde gerçekleştirilen işlemler nedeniyle başka temel haklarının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri de bulunmaktadır.

2. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından Kara Kuvvetleri Komutanlığı bünyesindeki mahrem hizmetler yapılanmasında yer alan ve İstanbul genelinde kullanılan kontörlü sabit hatlardan bağlı bulundukları sivil imamlarla iletişim sağladıkları tespit edilen başvurucunun da aralarında bulunduğu üsteğmen olarak görev yapan asker kişiler hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle soruşturma başlatılmıştır.

3. Soruşturma kapsamında daha önceden tespit edilen sabit telefon numaralarına ilişkin HTS kayıtları temin edilmiştir. Terörle Mücadele Dairesi Başkanlığı tarafından söz konusu HTS kayıtları doğrultusunda 11/12/2018 tarihli analiz raporu düzenlenmiştir. Analiz

raporunda başvurucunun;

- Birinci grup ardışık olarak Kara Kuvvetleri Komutanlığında üsteğmen rütbesiyle görev yapmakta olan B.Y., A.Y., M.K., H.İ.A. ile aynı tarihte 0 saniye ardışık olarak arandığı,

- İkinci ve üçüncü grup ardışıkta Kara Kuvvetleri Komutanlığında üsteğmen rütbesiyle görev yapmakta olan M.K. ve H.İ.A. ile aynı tarihte 0 saniye ardışık olarak arandığı,

- İstanbul'da bulunan dokuz farklı sabit numarayla 0 ve 64 saniye arasında değişen sürelerde görüşme gerçekleştirdiği,

- Görüşme yaptığı B.Y., A.Y., M.K. ve H.İ.A. hakkında FETÖ/PDY üyesi oldukları şüphesiyle soruşturmaların bulunduğu belirtilmiştir.

4. Soruşturmada ayrıca etkin pişmanlık kapsamında beyanda bulunan A.Y.nin; Kara Harp Okulu sınavı öncesinde FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne ait evde kaldığına, 2010 yılı okul döneminde katıldığı örgüt sohbetlerinde B.Y. ve başvurucu ile tanıştığına, 2014 yılına kadar sohbetlerin devam ettiğine, mezun olduktan sonraki bir yıllık süreçte de Ahmet kod isimli kişinin yönlendirmesi üzerine B.Y. ve başvurucuyla ev tuttuklarına dair beyanları dosyaya gönderilmiştir. İfadesine başvurulan B.Y. ise İstanbul'daki okul döneminde Yahya kod isimli A.Y. ile aynı evde bulunduklarını, okul öncesindeki dönemde başvurucu ve A.Y. ile birlikte aynı sohbet grubuna katıldıklarını beyan etmiştir.

5. Başvurucu soruşturma kapsamındaki ifadesinde; 0537...499 numaralı telefonu kendisinin kullandığını, aramaların yapıldığı zaman diliminde derste olduğunu, ardışık aramalarda geçen kişileri tanımadığını ve örgütle hiçbir bağlantısının bulunmadığını beyan etmiştir. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma şüphesiyle 17/12/2018 tarihinde tutuklanmıştır.

6. Başsavcılık, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 25/3/2019 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle başvurucunun 2012-2014 yılları içinde İstanbul genelinde bulunan dokuz farklı sabit telefon numarasından on bir defa arandığı, aynı sabit telefon numaralarından farklı tarih ve saatlerde binbaşı veya yüzbaşı rütbesindeki birçok kişinin de arandığı, bu aramaların mahrem yapılanma içinde bulunan sivil kişiler tarafından örgütsel amaçla yapıldığı, başvurucunun örgütün sivil mahrem imamlarıyla buluşarak görüştüğü ve örgütsel toplantılara katıldığı belirtilerek atılı suçu işlediği iddia edilmiştir.

7. İddianamenin kabulüyle açılan dava İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkemece 4/4/2019 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Tensip tutanağında diğerlerinin yanı sıra başvurucuya ait GSM hattı ile ardışık arama kayıtlarına ilişkin sabit telefonlara ait HTS kayıtlarının istenmesine ve yine ardışık arama kayıtlarında adı geçen kişilerin tanık olarak dinlenmesine karar verilmiştir.

8. Yargılama dört celsede tamamlanmıştır. Birinci celse öncesinde ardışık arama kayıtlarında geçen kişilere ait kovuşturma dosyalarının örnekleri Mahkemeye gönderilmiştir. Mahkemece bu kişilerin tanık olarak dinlenmesine yönelik işlem yapılmadığı anlaşılmaktadır. Başvurucuyla birlikte ardışık olarak aranan H.İ.A.nın kendisi hakkında yürütülen kovuşturma dosyasındaki beyanında ardışık aramayla ilgili yapılan görüşmeleri kabul ettiği görülmektedir. Başvurucu, iddianamenin kendisine tebliğ edilmemesi nedeniyle ilk celsede savunmasını yapmayacağını beyan etmiştir. Mahkeme, diğer sanıkların savunmalarının alınmasıyla birlikte HTS kayıtlarının beklenilmesi ve B.Y.nin tanık olarak dinlenmesine yönelik işlem yapılması amacıyla celseyi ertelemiştir.

9. İkinci celse savunmasını yapan başvurucu 2014-2015 yılları arasında Tuzla Piyade Okulunda eğitim gördüğünü, ailesinin ev telefonu olmadığından ailesiyle irtibatını ankesörlü telefondan kurduğunu, B.Y. ve A.Y.yi dönem arkadaşları olması nedeniyle tanıdığını, tanık beyanlarının çeliştiğini ve sabit numaradan çevresindeki kişilerle görüşmüş olabileceğini beyan etmiştir. Mahkeme, HTS kayıtlarının akıbetinin araştırılması ve tanıklar A.Y. ile B.Y.nin dinlenmesi amacıyla celseyi ertelemiştir.

10. Üçüncü celse öncesinde başvurucuya ait HTS kayıtları ile istinabe mahkemesi tarafından tanık A.Y.ye ulaşılamaması nedeniyle istinabe evrakının iade edildiğine ilişkin yazı cevabı dosyaya gönderilmiştir. Cumhuriyet savcısı tarafından sunulan 9/10/2019 tarihli esas hakkında mütalaada başvurucunun örgütün mahrem yapılanması tarafından ardışık olarak arandığı belirtilerek terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talep edilmiştir. Başvurucunun da hazır bulunduğu üçüncü celsede tanık B.Y. dinlenmiştir. B.Y. ifadesinde başvurucunun askerî okuldan dönem arkadaşı olduğunu, 2012 yılında A.Y.nin de katıldığı örgütsel toplantılara gittiğini, sonrasında Eyüp isimli kişinin başvurucuyu kendileriyle tanıştırdığını, başvurucunun bir iki defa toplantılara geldiğini, 2014 yılında Tuzla Piyade Okuluna başladıklarında örgütün baskısıyla üçünün birlikte ev kiraladıklarını ancak bu evde kalmadıklarını, burada kendileriyle Mazlum veya Mahsun kod isimli kişinin ilgilendiğini beyan etmiştir. Başvurucunun bu dönemde iki veya üç defa toplantılara katıldığını beyan eden tanık B.Y. toplantılarda ara sıra örgüt liderinin videolarının da izlendiğini belirtmiştir. Başvurucu, ardışık aramaya ilişkin kayıtlar üzerinde bilirkişi incelemesi yapılmasını ve A.Y.nin tanık olarak dinlenmesini talep etmiş ise de Mahkeme kovuşturmanın genişletilmesine yönelik taleplerin dosyaya yenilik katmayacağı gerekçesiyle reddine karar vermiştir.

11. Mahkemece dördüncü celsede başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sabit kabul edilerek örgüt üyeliği suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Mahkemenin gerekçeli kararında başvurucunun kullandığı 0537...499 numaralı cep telefonunun askerî yapılanma içindeki mahrem imamlar tarafından örgütsel gizlilik prensibi doğrultusunda üç defa ardışık olarak farklı sabit numaralardan arandığı, başvurucuyu ardışık olarak arayan bu numaraların başvurucuyla birlikte asker kişiler B.Y., A.Y., M.K. ve H.İ.A.yı da ardışık olarak aradığı ve yine başvurucunun dört farklı sabit numaradan toplamda beş defa ardışık olmayacak şekilde arandığı hususlarına dayanılmıştır. Gerekçeli kararda huzurda dinlenen tanık B.Y.nin 2012-2014 yılları arasında başvurucuyla birlikte örgütsel toplantılara katıldıklarına dair beyanlarına yer veren Mahkeme, HTS kayıtları ve tanık beyanları çerçevesinde başvurucunun askerî yapılanma içinde kod ismi kullanan mahrem imamlar tarafından ardışık olarak arandığını ve yapılan aramaların başvurucunun örgüt hiyerarşisi içinde yer aldığını gösterdiğini kabul etmiştir. Son olarak başvurucuyla birlikte ardışık olarak aranan H.İ.A.nın kendisi hakkında yürütülen kovuşturma dosyasındaki beyanlarında ardışık aranma olgusunu kabul ettiği de vurgulanmıştır.

12. Başvurucu; mahkûmiyet kararına karşı sunmuş olduğu istinaf dilekçesinde diğerlerinin yanı sıra ardışık arama kayıtlarına ilişkin verilerin hukuka aykırı olarak ele geçirildiğini, HTS kayıtları üzerinde bilirkişi incelemesi yapılmadığını, soruşturma beyanları hükme esas alınan tanık A.Y.nin Mahkemece dinlenmediğini ve örgüt üyeliğinin yasal unsurlarının oluşmadığını ileri sürmüştür. Başvurucunun istinaf kanun yolu başvurusu İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesince (İstinaf Dairesi) 24/12/2019 tarihinde esastan reddedilmiştir.

13. Başvurucu, İstinaf Dairesinin kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuş; temyiz dilekçesinde diğerlerinin yanı sıra kararın savunmalara yer vermediğini ve gerekçesiz olduğunu, ardışık arama kayıtlarına ilişkin verilerin hukuka aykırı delil kabul edilmesi gerektiğini, ardışık arama kayıtlarının tek başına yeterli olmayacağını ve HTS kayıtları yönünden bilirkişi incelemesi yapılması gerektiğini belirtmiştir. Yargıtay 3. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) istinaf talebinin esastan reddine ilişkin İstinaf Dairesi kararını 29/9/2021 tarihinde onamıştır.

14. Başvurucu, nihai kararı 5/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra 4/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Tanık Sorgulama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu, soruşturma aşamasında ifade vermiş olan ve beyanları mahkûmiyet hükmüne belirleyici ölçüde esas alınan tanık A.Y.nin duruşmada dinlenmemesi ve tanık beyanının güvenilirliğinin test edilememesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak olan incelemede ilk olarak kabul edilebilirlik şartlarının incelenmesinin gerektiği, adil yargılanma hakkının bireylere dava sonucunda verilen kararın değil yargılama sürecinin ve usulünün adil olup olmadığını denetletme imkânı verdiği ve mahkeme kararının oluşumuna sebep olan unsurlarda değerlendirmeye alınmamış eksiklik, ihmal ya da açık keyfîliğe ilişkin bir bilgi ya da belge sunulmasının arandığı belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

19. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

20. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99,

20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

21. Tanık sorgulama hakkına ilişkin testin birinci aşaması kapsamında tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığının ortaya konulması gerekliliği esasen -anayasal düzeyde bir ilke olan- hükme temel alınan delillerin hâkim huzurunda ikame edilmesi zorunluluğunu ifade eden doğrudan doğruyalık ilkesinin bir sonucudur. Bu kapsamda hakkaniyete uygun yargılanma hakkının özel bir görünümü olan doğrudan doğruyalık ilkesi uyarınca hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilecek ve bu deliller hâkimin vicdani kanaatiyle serbestçe takdir edilecektir. Bu bağlamda ceza yargılamasında kural olarak özellikle tanık beyanlarının esas hakkında kararı verecek hâkim/mahkeme tarafından alınması, tanık beyanlarının bu hâkim/mahkeme tarafından takdir edilmesi gerekir (Erdal Sonduk [GK], B. No: 2020/23093, 15/2/2024, §§ 43-46).

22. Sanığın, aleyhinde beyanda bulunan tanıklarla esas hakkında kararı verecek hâkimin huzurunda yüz yüze gelmesi, onların güvenilirliğini bu esnada test etme fırsatı elde etmesi adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı bakımından da büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle sanığın suçluluğu konusunda karar verecek hâkim, sağlıklı gözlem yapabilmek ve sadece iddia makamının yorum şekliyle değil savunma makamının iddia ve itirazlarını da değerlendirerek doğru bir vicdani kanaate ulaşabilmek için anlatımlarıyla sanığın hukuki durumunu önemli ölçüde etkileyecek tanıkları huzurda dinlemelidir. Dolayısıyla tanıkların duruşma öncesinde veya haricindeki dinlenmeleri sırasında düzenlenmiş tutanakların veya yazılı açıklamaların duruşmada okunması huzurda dinlemenin eş değeri olarak değerlendirilemez (bazı farklılıklar ve eklemelerle birlikte bkz. Erdal Sonduk, § 45).

23. Nitekim 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 210. maddesinin (1) numaralı fıkrası olayın delili, bir tanığın açıklamalarından ibaret ise bu tanığın duruşmada mutlaka dinleneceğini öngörmektedir. Daha önce yapılan dinleme sırasında düzenlenmiş tutanağın veya yazılı bir açıklamanın okunması dinleme yerine geçemez. Anılan hükmün gerekçesinde de "Delillerin hükmü verecek mahkeme huzurunda ortaya konulması, tartışılması ve irdelenmesi adil yargılama ilkesinin temel gereklerindendir. Bu itibarla, duruşmada sanık ve tanığın ifadesine ait tutanakların okunması ile yetinilmesi, ancak zorunlu hâllerde kabul olunabilir." denilerek bu husus vurgulanmıştır (Erdal Sonduk, § 53). Kaldı ki Yargıtayın da bazı kararlarında 5271 sayılı Kanun'un 210. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan, olayın delilinin tanık açıklamalarından ibaret olduğu durumlar hakkında genişletici bir yaklaşım benimsediği ve tanık ya da tanıkların beyanının tek değil belirleyici delil olduğu durumları da anılan hükmün kapsamında gördüğü anlaşılmaktadır (birçok karar arasından bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 17/3/2021 tarihli ve E.2019/9 MD.213, K.2021/118; Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 15/2/2021 tarihli ve E.2020/220, K.2021/1681; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/12/2024 tarihli ve E.2023/1657, K.2024/17714 sayılı kararları).

24. Somut olayda Mahkemenin başvurucu hakkında vermiş olduğu mahkûmiyet kararında

dayandığı deliller; başvurucunun cep telefonunun askerî yapılanma içerisindeki mahrem imamlar tarafından örgütsel gizlilik prensibi doğrultusunda sabit numaralardan ardışık olarak arandığını gösteren HTS analiz raporu, başvurucunun sorgulama olanağı bulduğu tanık B.Y.nin 2012-2014 yılları arasında başvurucuyla birlikte örgütsel toplantılara katıldığına ilişkin beyanları ile başvurucuyla birlikte ardışık olarak aranan tanık H.İ.A.nın ardışık aranma olgusunu kabule yönelik kendisi hakkında yürütülen soruşturma dosyasında vermiş olduğu ifadesidir (bkz. § 11).

25. Başvuru konusu olayda incelenmesi gereken ilk sorun beyanı delil olarak kabul edilen tanık A.Y.nin duruşmada dinlenmemesinin geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığıdır. Mahkeme, soruşturma aşamasında dosyaya giren tanık A.Y.nin beyanını yargılamanın birinci celsesinde başvurucu ve müdafiine okumuştur. Diğer taraftan ikinci celsede A.Y.nin istinabe mahkemesi tarafından dinlenmesine yönelik işlem yapılmasına karar verilmiş ise de istinabe talebi tanığın adresi itibarıyla farklı yargı yerinin yetkili olduğu gerekçesiyle yerine getirilmemiştir. Mahkeme, bu aşamada tanığın bizzat duruşmada hazır edilerek dinlenilmesi yönünde bir değerlendirme de yapmamıştır. Buna göre tanık A.Y.nin savunmanın da hazır bulunduğu bir celsede dinlenmemesinin geçerli bir nedene dayandığını söylemek mümkün görünmemektedir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı bir tanık tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

26. Duruşmada sorgulanmayan tanıkların ifadelerinin tek veya belirleyici delil olup olmadığı hususu öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan mahkemenin sorgulanmamış tanıkların ifadelerinin ağırlık derecesini gerekçeli kararda tartışmış olması beklenir. Ancak gerekçeli kararda bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin yaptığı değerlendirmenin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır.

27. Mahkeme; başvurucunun mahkûmiyetine karar verirken ardışık arama kayıtlarına, huzurda dinlenen B.Y.nin anlatımlarına ve H.İ.A.nın kendisi hakkında yürütülen soruşturma dosyasında vermiş olduğu beyanlarına dayanmıştır. Bu hüküm, Ceza Dairesi tarafından başvurucuya isnat edilen eylemlerin doğru olarak nitelendirildiği ve kanunda öngörülen suç tipine uyduğu belirtilmek suretiyle onanmıştır. Dayanılan delillerle ilgili yapılacak olan değerlendirmede başvurucunun bireysel başvuru formunda yüz yüzelik ilkesine aykırı olarak sorgulayamadığından şikâyetçi olduğu tek tanığın A.Y. olduğu gözden kaçırılmamalıdır (bkz. § 17).

28. Anayasa Mahkemesi Murat Albayrak ([GK], B. No: 2020/16168, 8/3/2023) kararında, örgüt tarafından kamuya açık ve birbirinden bağımsız olan market, büfe, kırtasiye, iddia bayisi, lokanta gibi işletmelerde bulunan ve ücret karşılığı kullanılan sabit (kontörlü/voip) hatlar ile Türk Telekoma ait ankesörlü telefon hatları üzerinden iletişim kurma yönteminin benimsendiğini kabul etmiştir (Murat Albayrak, §§ 18-20). Anılan kararda örgüt hiyerarşisinde mahrem sorumlu konumunda bulunan kişilerin örgütsel faaliyetleri yönünden kendilerine bağlı bulunan diğer örgüt mensuplarıyla bu yöntemle iletişim kurmadan önce ilgililerin telefon numaralarını gizlemek ve yakalanmaları durumunda bu kişilerin deşifre olmasını engellemek amacıyla farklı yöntemlerle kaydettikleri, söz konusu hatlarla bu kişileri ardışık, periyodik ya da tekil olarak adlandırılan yöntemlere uygun şekilde aradıkları belirtilmiştir (Murat Albayrak, §§ 23-27).

29. Başvurucu hakkındaki mahkûmiyet kararı incelendiğinde Mahkemenin başvurucunun İstanbul'da askerî personel olarak görevli olduğu dönem içinde bu ilde bulunan ankesörlü/kontörlü sabit hatlar üzerinden örgütün kullandığı iletişim yöntemlerine uygun olarak -ardışık ve tekil- aranmasını örgütle bağlantısını gösteren bir delil olarak değerlendirdiği görülmüştür. Mahkeme bu değerlendirmeyi yaparken anılan yapılanmanın iletişim yönteminde tedbir adı altında uyguladığı kurallara dair Türkiye genelindeki adli işlemler sonucunda elde edilen delilleri dikkate almak suretiyle söz konusu hatlar ile başvurucuya ait GSM hattına ilişkin HTS kayıtlarının karşılaştırmalı analizi üzerine hazırlanan analiz raporuna dayanmıştır. Diğer yandan başvurucunun sorgulama olanağı bulduğu tanık B.Y.nin 2012-2014 yılları arasında başvurucuyla birlikte örgütsel toplantılara katıldığına ilişkin beyanları ile başvurucuyla birlikte ardışık olarak aranan tanık H.İ.A.nın ardışık aranma olgusunu kabule yönelik ifadesine vurgu yapılmıştır. Buna karşın gerekçeli kararda A.Y.nin, başvurucuyla birlikte 2014 yılına kadar sohbet toplantılarına katıldığına ilişkin beyanlarına yer verilmediği görülmektedir. Bu noktada huzurda dinlenen tanık B.Y.nin beyanlarının başvurucunun tanık sorgulama hakkına yönelik şikâyette bulunduğu A.Y.nin beyanlarıyla aynı doğrultuda olduğunun da altı çizilmelidir. Sonuç olarak duruşmada sorgulanamayan tanık A.Y.nin beyanlarının mahkûmiyet kararına götüren tek veya belirleyici nitelikte delil olduğunun kabulü mümkün görünmemektedir.

30. Başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık A.Y.nin beyanının tek veya belirleyici delil olarak mahkûmiyette kullanılmadığının tespit edilmesi nedeniyle tanık sorgulama hakkıyla ilgili uygulanan testin üçüncü aşamasıyla ilgili bir inceleme yapılmamıştır.

31. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

32. Başvurucu; istinaf incelemesinde temyiz incelemesinden farklı olarak maddi ve hukuki yönden değerlendirme yapılabilmesine rağmen İstinaf Dairesinin ileri sürülen hususlara ilişkin ayrıca ve açıkça değerlendirmede bulunmaması ve temyiz dilekçelerinde ileri sürdüğü hususlar değerlendirilmeden kanun yolu başvurusunun reddedilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

33. Bakanlık görüşünde, yapılacak olan incelemede ilk olarak kabul edilebilirlik şartlarının incelenmesinin gerektiği ve başvurucunun kararın gerekçesiz olması gibi mahkeme kararının oluşumuna sebep olan unsurlarda değerlendirmeye alınmamış; eksiklik, ihmal ya da açık keyfîliğe ilişkin bir bilgi ya da belge sunmuş olması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

34. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

35. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, Anayasa'nın 141. maddesi de dikkate alındığında kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Gerekçeli karar hakkı, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle, gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Tarafların uyuşmazlığın sonucuna etkili

nitelikteki iddia ve itirazlarının mahkemesince ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanması gerekir. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterlidir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan iddia ve itirazların bu defa kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açar (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Caner Kandırmaz [2. B.], B. No: 2013/3672, 30/12/2014, §§ 27-32).

36. Anayasa Mahkemesinin gerekçeli karar hakkı bağlamındaki görevi uyuşmazlığın esası yönünden önem taşıyan meselelere ilişkin olarak yargı mercilerinin ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya koyup koymadıklarını incelemekten ibarettir. Anayasa Mahkemesinin yargı mercilerinin açıkça keyfî olmadığı veya bariz bir takdir hatası içermediği sürece gerekçelerini denetleme gibi bir görevi olmadığı gibi söz konusu kararlardaki hukuka aykırılıkları gidermek de Anayasa Mahkemesinin görevi değildir (Halit Kabadağ [1. B.], B. No: 2019/3589, 23/11/2021, § 30).

37. İncelenen olayda Mahkeme, başvurucu hakkında vermiş olduğu mahkûmiyet kararının gerekçesinde başvurucunun cep telefonunun askerî yapılanma içerisindeki mahrem imamlar tarafından örgütsel gizlilik prensibi doğrultusunda sabit numaralardan ardışık olarak arandığına ilişkin analiz raporu, huzurda dinlenen tanık B.Y.nin başvurucuyla birlikte örgütsel toplantılara katıldıklarına dair beyanları ile H.İ.A.nın ardışık aranma olgusunu kabule yönelik ifadesine dayanmıştır (bkz. § 11). Başvurucu ise sabit numaralardan yapılan aramaların ailesiyle yapmış olduğu görüşmeler olduğunu ve aramaların örgütsel bağlantısının bulunmadığını ileri sürmüştür (bkz. § 9). Mahkemece, başvurucunun ayrı ve açık yanıt verilmesi gereken bu iddiası hakkında ardışık aramaya ilişkin HTS kayıtları doğrultusunda düzenlenen analiz raporu dışında tanık B.Y. ve H.İ.A.nın beyanları gözetilerek bu yöndeki savunmaya itibar edilmediği görülmektedir. Bu doğrultuda yapılan değerlendirme neticesinde sonuca etkili olabilecek tüm iddia ve savunmalar tartışılarak verilen kararda hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu anlaşılmıştır.

38. Diğer taraftan başvurucu istinaf ve temyiz kanun yolu aşamalarında ileri sürmüş olduğu iddialar hakkında değerlendirmede bulunulmadığından da şikâyet etmektedir. Kanun yolu incelemesi yapan merciin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması hâlinde kararını ayrıntılı olarak gerekçelendirmemesi -kural olarak- gerekçeli karar hakkına ve dolayısıyla adil yargılanma hakkına aykırılık teşkil etmez. Bununla birlikte kanun yolu incelemesinde ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların itiraz veya temyiz mercilerince cevapsız bırakılmış olması bir hak ihlaline neden olabilir. Başvurucunun yargılama aşamasında ileri sürdüğü sabit numaradan yapılan ardışık aramaların delil niteliğine, tanık beyanlarına ve suçun unsurlarına yönelik savunmaları dışında kanun yolu aşamasında yeni bir iddia ortaya ileri sürmediği de dikkate alındığında kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararda değerlendirme konusu hüküm ve gerekçenin uygun bulunduğu gözetilerek gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı anlaşılmıştır.

39. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

40. Başvurucunun;

i. Yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle,

ii. İnternet trafik verilerinin mevzuatta belirlenen süreden fazla tutulması ve yargı makamına gönderilmesi nedeniyle kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Ertan Erçıktı (3) ([1. B.], B. No: 2018/14040, 30/6/2021) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle,

iii. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Adnan Şen ([GK], B. No: 2018/8903, 15/4/2021, §§ 13-25, 116) ve Yahya Turgut ([GK], B. No: 2021/43694, 9/10/2024, § 58) kararları doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

iv. Yargılama ve kanun yolu incelemesi yapan makamların doğal hâkim güvencesine sahip, tarafsız ve bağımsız mahkeme olmamaları nedeniyle kanuni hâkim güvencesinin ve bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Mustafa Başer ve Metin Özçelik ([1. B.], B. No: 2015/7908, 20/1/2016, §§ 119-133) ile Hüseyin Talaz ([1. B.], B. No: 2017/26769, 15/12/2020, §§ 78-81) kararları doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

v. Delillerin toplanmaması, bilirkişi incelemesi yapılmaması ve bir kısım talebinin reddedilmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Yüksel Hançer ([1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 14-21) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

P.Ş.

B. No: 2022/24797 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/24797

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

P.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/24797)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : P.Ş.

Vekili : Av. Mehmet Emin İŞİYOK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, icra memurunun eyleminin şikâyeti kapsamında açılan davanın reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Siirt İdare Mahkemesinde açtığı davada 25/2/2021 tarihinde lehine hükmedilen 3.110 TL vekâlet ücretinin tahsili amacıyla Pervari Kaymakamlığına (İdare) karşı Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden Siirt İcra Müdürlüğünde icra takibi başlatmıştır.

3. İcra müdürü, başvurucunun icra takibi başlatılmadan önce İdareye başvurduğuna ilişkin herhangi bir belge sunmadığı gerekçesiyle takip talebinin reddine karar vermiştir.

4. Başvurucu, icra müdürünün işlemini 4/1/2022 tarihinde Siirt İcra Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) şikâyet etmiştir.

5. Mahkeme 20/1/2022 tarihinde şikâyetin reddine karar vermiş, gerekçeli kararda şikâyetin konusunun İdareye başvurulmadan icra takibi yapılıp yapılamayacağına ilişkin olduğunu

tespit etmiş, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince icra takibi başlatılmadan önce İdareye başvuru yapılması gerektiği şartının yerine getirilmediğini belirtmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 24/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra 23/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyon adli yardım talebinin kabulüne, hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, icra takibi başlatılırken İdareye başvurduğuna ilişkin belgenin takip dosyasına eklenmesinin gerekli olmadığını şikâyet etmesine rağmen Mahkemenin şikâyet konusunu icra takibi başlatılmadan önce İdareye başvurulması gerekip gerekmediği kapsamında görmesinden yakınmıştır. Başvurucu, Mahkemenin şikâyetini reddetmesi sonucunda 4.283,42 TL zararının oluştuğunu ileri sürmüştür.

9. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında anayasal açıdan önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvuruların esastan incelenmeksizin reddedilebileceği hüküm altına alınmıştır.

10. Anılan hükümle anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların esastan incelenmemesine imkân tanıyan ek bir kabul edilebilirlik kriteri getirilmiştir. Dolayısıyla diğer tüm kabul edilebilirlik kriterlerini taşısa hatta esas hakkında incelemeye geçildiğinde ihlal kararı verilebilecek nitelikte olsa bile Kanun'da belirtilen nitelikteki bir başvuru kabul edilemez bulunabilecektir (K.V. [GK], B. No: 2014/2293, 1/12/2016, §§ 54, 55).

11. 6216 sayılı Kanun'da anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların kabul edilemez bulunabilmesi için iki koşul öngörülmüştür: Anayasal önem olarak adlandırılabilecek olan birinci koşul başvurunun Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımaması, kişisel önem olarak adlandırılabilecek olan ikinci koşul ise başvurucunun önemli bir zarara uğramamasıdır (K.V., § 57).

12. Anayasa hükümlerinin yorumlanması açısından önem taşıma unsurunun başta Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru yoluyla daha önce yorumlamadığı meseleleri kapsadığında kuşku yoktur. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, bir meseleyle ilgili olarak daha önce Anayasa'nın ilgili hükümlerini yorumlamış olsa bile değişen durumları dikkate alarak yeniden yorumlama ihtiyacı duyabilir. Bu durumda da o meseleye ilişkin başvurunun anayasal öneminin bulunduğunu kabul etmek gerekir (K.V., § 63). Anayasa'nın uygulanması açısından önem taşıma unsurunda ise başvurunun Anayasa hükümlerinin uygulanması açısından önem taşıdığının söylenebilmesi için kamu makamları ve yargı makamlarının belli bir meseleye ilişkin uygulamalarının Anayasa Mahkemesi yorumlarından farklı olması ve bu farklılığın da önemli olması gerekir (K.V., § 64).

13. Kişisel önemin bulunmaması koşulu ise -başvurucunun içinde bulunduğu koşullar da dâhil olmak üzere- her olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak ve objektif verilerden hareket edilerek Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilir (K.V., §§ 66, 67).

14. Somut olayda başvurucunun 3.110 TL vekâlet ücretinin ödenmesi istemli takip talebi

icra müdürü tarafından reddedilmiştir. Başvurucu, icra müdürünün işlemini şikâyet etse de Mahkeme, şikâyetin reddine karar vermiştir. Başvurucu 4.283,42 TL zararının karşılanmadığı gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Başvurucu, zararının 4.283,42 TL olduğunu iddia etmiş; içinde bulunduğu koşullara göre söz konusu tutarı elde edememesinin kendisine ciddi anlamda zarar verdiği ve kendisi için ne denli önemli olduğu hususunda herhangi bir açıklama yapmamıştır. Bu tutarın nispeten düşük olduğu gözetildiğinde önemli bir zarara yol açtığı kanaatine ulaşılamamıştır. Ayrıca başvurunun Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından da önem taşıdığının ortaya konulamadığı sonucuna varılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Y.C.

B. No: 2022/24825 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/24825

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Y.C. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/24825)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Y. C.

Vekili : Av. Nesrin ÖZKAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza davasında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Müştekiler S.B. ve E.B., olay tarihinde 20 günlük olan bebekleri A.B.nin ağlama ve beslenme şikâyetinin bulunduğunu belirtmek suretiyle başvurucunun acil servis doktoru olarak görev yaptığı Sarıkamış Devlet Hastanesi (Hastane) Acil Servis bölümüne müracaatta bulunmuştur.

3. Başvurucu, yapmış olduğu muayene neticesinde düzenlediği 5/5/2013 tarihli raporun tanı kısmına "kabızlık", düzenlediği reçeteye ise "infantil kolik" -huzursuzluk ve ağlama atağı- teşhisini yazmak ve damla reçete etmek suretiyle bebek A.B.yi taburcu etmiştir. Aynı gün akşam saatlerinde bebek A.B.yi kontrol eden müşteki S.B., bebek A.B.nin bitkin olduğunu fark etmiş ve yeniden Hastaneye müracaat etmiştir.

4. Müracaat sonrası müdahaleyi yapan Doktor E.A. tarafından düzenlenen epikriz raporunda, bebek A.B.nin kalp atımı ve dolaşımının olmaması nedeniyle hastanın entübe edildiği, entübe sonrası uygulanan aspirasyonda akciğerlerden gastrik içerik ve mama geldiği, yaklaşık 40 dakika boyunca CPR uygulandığı ancak yanıt alınamadığı ve hastanın eksitus kabul edildiği belirtilmiştir.

5. Sarıkamış Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından A.B.nin vefatı sonrasında soruşturma başlatılmıştır. 6/5/2013 tarihli Ölü Muayene Tutanağı'nda, A.B.nin kesin ölüm sebebinin tespit edilebilmesi amacıyla klasik otopsi yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başsavcılık otopsi işlemlerinin yapılması amacıyla Trabzon Adli Tıp Şube Müdürlüğüne müzekkere yazmıştır.

6. Soruşturma kapsamında beyanlarına başvurulan müştekiler E.B. ve S.B.; acil servise sabah saatlerinde müracaat ettiklerinde sadece bağırsak düzenleyici Zinco damla reçete edilerek bebeklerinin eve gönderildiğini, akşam saatlerinde bebeğin solunumunun yavaşladığını fark etmeleri üzerine yeniden acil servise gittiklerini, burada Dr. E.A.nın bebeğe müdahale ettiğini ancak bebeklerinin kurtulamadığını, sabah muayene yapan başvurucunun uzman doktora yönlendirmemesi nedeniyle kusurlu olduğunu ve başvurucudan şikâyetçi olduklarını ifade etmiştir. İfadesi alınan Dr. E.A. ise bebeğin acil servise getirildiği zaman hayatta olmadığını, CPR uygulamak suretiyle müdahale ettiğini ancak yaşam bulgusuna rastlanmadığını beyan etmiştir.

7. Başvurucu; savcılıkta vermiş olduğu ifadesinde, acil serviste yaptığı muayenede bebeğin karnının hafif şiş olduğunu gördüğünü, ateşinin normal olduğunu, bebeğe infantil kolik teşhisi koyduğunu, damla reçete ettiğini, şikâyetlerin devam etmesi hâlinde hafta içi yeniden gelmelerini istediğini ve bebeği uzman doktorun muayene etmesini gerektiren bir durum görmediğini beyan etmiştir.

8. Adli Tıp Kurumu Trabzon Morg İhtisas Dairesi tarafından düzenlenen 19/6/2013 tarihli otopsi raporunda "...küçüğün ölümünün; kendisinde mevcut akciğer hastalığından [akciğer enfeksiyonu, histopatolojik olarak amniyon aspirasyonuyla uyumlu bulgular, yaygın intraalveoler makrofajlar, ödem ve taze lobüler pnömoni gösteren akciğer tanısı konulduğu] meydana gelmiş olduğu" bildirilmiştir. Adli Tıp Kurumu ayrıca akciğer örneklerinde "amniyon aspirasyonuyla uyumlu bulgular" tespit edildiğini de açıklamıştır.

9. Başsavcılık, bebeğe ait önceki tedavi kayıtları ve raporların temininden sonra bebeğin ölümünde başvurucunun kusuru bulunup bulunmadığı yönünde rapor düzenlenmesi amacıyla İstanbul Adli Tıp Kurumuna müzekkere yazmıştır. Adli Tıp Kurumu İstanbul Birinci İhtisas Kurulu tarafından düzenlenen 29/1/2014 tarihli raporun sonuç kısmında;

i. Dr. Y.C. [başvurucu] tarafından yapılan muayenede "ateş: 36.8, SS: 30, takipnesi yok, retraksiyonu yok, batın sesleri doğal" olduğu, infantil kolik tanısıyla Zinco damla reçete edildiği, tanı kısmına "solunum yetmezliği, kabızlık" yazılmış olduğu,

ii. Bebeğin ölümünün akciğer enfeksiyonu [taze lobüler pnömoni] sonucu meydana gelmiş olduğu, ... hastanın otopsisinde akciğer enfeksiyonu tespit edildiği dikkate alındığında Dr. Y.C.nin "çocuk hastalıkları uzmanı konsültasyonu istememesi ve hastayı yatırarak tedaviyi yaptırmaması" nedeniyle kusurlu olduğu ancak bebeğin yaşı ve klinik durumu itibarıyla zamanında tanı konularak uygun tedaviye başlanmış olması durumunda da kurtulmasının kesin olmadığı belirtilmiştir.

10. Başsavcılık, başvurucunun taksirle ölüme neden olma suçundan cezalandırılması

talebiyle 15/8/2014 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede; başvurucunun ölen bebeğin Hastaneye ilk getirildiği esnada çocuk hastalıkları uzmanından konsültasyon istememesi ve hastayı yatırarak tedavi etmemesi nedeniyle Adli Tıp Kurumu raporuna göre kusurlu olduğu belirtilerek atılı suçu işlediği iddia edilmiştir.

11. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Sarıkamış Asliye Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkemece 5/9/2014 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- başvurucunun savunmasının alınması amacıyla istinabe mahkemesine yazı yazılmasına, müşteki ve tanık E.A.nın beyanlarının alınması amacıyla da çağrı kâğıdı çıkarılmasına karar verilmiştir.

12. Yargılama üç celsede tamamlanmıştır. Birinci celsede, müştekilerin soruşturma aşamasındaki beyanları ile aynı doğrultudaki ifadeleri alınmış ve celse, tanık E.A.nın beyanları ile başvurucunun savunmasının alınması amacıyla ertelenmiştir. İkinci celse öncesinde başvurucunun savunması istinabe mahkemesi tarafından alınmıştır. Başvurucu savunmasında özet olarak hasta hakkında iki farklı tedavi kaydının olduğunu, kendisinin düzenlediği kayıtta hastanın solunum sıkıntısının bulunmadığını, ikinci kaydı ise akşam görevli olan Dr. E.A.nın düzenlediğini, bu nedenle hastanın solunum sıkıntısı bulunduğuna ilişkin tespitin yer aldığı epikriz raporunu hastayı akşam tedavi eden E.A.nın yazdığını, Hastanenin iki kaydı tek bir epikriz raporunda birleştirdiğini, adli tıp raporuna esas alınan söz konusu epikriz raporunun hatalı olduğunu ve bu durumun Hastaneden sorulması gerektiğini ileri sürmüştür. Mahkeme ikinci celsede tanık E.A.ya ulaşılamaması nedeniyle tanığın dinlenmesinden vazgeçilmesine, başvurucunun Hastane kayıtlarıyla ilgili araştırılmasını talep ettiği hususlar hakkında ise bir sonraki celsede değerlendirilme yapılmasına karar vermiştir.

13. Mahkeme üçüncü celsede "Dosya kapsamı ve Adli Tıp Kurumu raporu yeterli görülmekle tarafların yeni araştırma ve inceleme taleplerinin reddine" karar verdikten sonra başvurucunun üzerine atılı taksirle ölüme neden olma suçunu işlediğine dair her türlü şüpheden uzak, başvurucunun eylemi nedeniyle ölüm sonucunun gerçekleştiğine dair kesin kanaat yaratan delil bulunmaması nedeniyle beraat kararı vermiştir.

14. Başsavcılık ve müştekiler, başvurucu hakkında verilen beraat kararına karşı başvurucunun ihmali davranışının bulunduğu gerekçesiyle temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay 12. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) başvurucunun davranışları ile meydana gelen ölüm arasında nedensellik bağı kesin olarak belirlenememiş ise de başvurucunun solunum yetmezliği ve kabızlık etkisine maruz kalmış öleni, stabilizasyonu sağlanıncaya kadar çocuk hastalıkları uzmanı konsültasyonu istemesi ve hastanın yatarak tedavi edilmesini sağlaması gerekirken hastayı taburcu etmek suretiyle görevinin gereklerini yerine getirmekte ihmal gösterdiği ve eyleminin görevi kötüye kullanma suçu kapsamında değerlendirilmesi gerektiği gerekçesiyle kararın 25/2/2020 tarihinde bozulmasına karar vermiştir.

15. Mahkemece bozma kararı sonrasında 5/6/2020 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- başvurucu ve müştekilerin beyanlarının alınmasına yönelik işlem tesis edilmiştir. Bozma sonrasında yargılama beş celsede tamamlanmıştır. Başvurucu birinci celse öncesinde sunduğu dilekçesinde, epikriz raporunun hatalı düzenlendiğini, iki doktor için ayrı ayrı epikriz düzenlenmemesinin Hastanenin hatasından kaynaklandığını, solunum sıkıntısı teşhisini kendisinin koymadığını, kendisinin almış olduğu uzman mütalaasında hekim uygulamasının tıbbi standartlara uygun

olduğunun değerlendirildiğini ve bu durumun açıklığa kavuşması için yeniden rapor alınması gerektiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, birinci celsede aynı yöndeki beyanlarını sunmuştur. Bozma kararına uyulmasına karar veren Mahkeme esas hakkındaki mütalaanın sunulması amacıyla celseyi ertelemiştir.

16. Cumhuriyet savcısı ikinci celsede sunduğu mütalaasında başvurucunun görevi kötüye kullanma suçundan cezalandırılmasını talep etmiştir. Başvurucu, üçüncü celsede Dr. E.A.nın dinlenmesini ve savunmasında belirttiği hususları karşılayan yeni bir adli tıp raporu alınmasını talep etmiştir. Mahkeme üçüncü ve dördüncü celselerde başvurucunun talepleri hakkında değerlendirmede bulunmamıştır. Başvurucu, beşinci celsede önceki savunmalarını tekrar etmiştir. Beşinci celsede kararını açıklayan Mahkemece, başvurucunun görevi kötüye kullanma suçunu işlediği sabit kabul edilerek 2 ay 15 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Mahkeme, başvurucu hakkında hükmettiği kısa süreli hapis cezasını 1.500 TL adli para cezasına çevirmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Her ne kadar sanık [Başvurucu] hakkında 5237 sayılı TCK 85/1 maddesinde düzenlenen taksirle ölüme neden olma suçundan iddianame düzenlenmiş ise de; 29/01/2014 tarihli İstanbul Adli Tıp Kurumu raporunda 'otopside akciğer enfeksiyonu tespit edildiği dikkate alındığında sanığın, çocuk hastalıkları uzmanı konsültasyonu istememesi ve hastayı yatırarak tedaviyi yaptırmaması nedeniyle kusurlu olduğu, ancak bebeğin yaşı ve klinik durumu itibariyle zamanında tanı konularak uygun tedavi başlanılmış olması durumunda da kurtulmasının kesin olmadığı' belirtildiği hususları birlikte değerlendirildiğinde, sanığın davranışları ile meydana gelen ölüm neticesi arasında nedensellik bağının kesin olarak belirlenemediği, bu nedenler ile sanığın eyleminin 5237 sayılı TCK'nın 257/2. maddesinde düzenlenen ihmal suretiyle görevi kötüye kullanma suçu kapsamında kaldığı kanaatine varılarak aşağıdaki şekilde hüküm tesis edilmiştir."

17. Başvurucu, temyiz dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- epikriz raporuna yönelik itirazlarının hangi gerekçeyle karşılanmadığının ve bilimsel mütalaaya itibar edilmeme nedenlerinin kararda tartışılmadığını ileri sürmüştür.

18. Ceza Dairesi başvurucu hakkında verilen kararı "... Sanığın, [başvurucu] solunum yetmezliği ve kabızlık etkisine maruz kalmış öleni stabilizasyonu sağlanıncaya kadar çocuk hastalıkları uzmanı konsültasyonu istemesi ve hastayı yatırarak tedavi yaptırması gerekirken, taburcu ederek evine göndermesi suretiyle görevinin gereklerini yerine getirmekte ihmal gösterdiği[ni]" açıklayarak 11/1/2022 tarihinde onamıştır.

19. Başvurucu, nihai hükmü 14/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 21/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

20. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

21. Başvurucu; hasta hakkında solunum yetmezliği tanısı koyan doktorun kendisi olmadığına, Dr. E.A.ya ait epikriz raporunun Hastane tarafından hatalı olarak kendisi tarafından düzenlenmiş gibi kayıt oluşturulduğuna ve Adli Tıp Kurumu raporu ile dosyada mevcut uzman mütalaası arasında kusur durumunun tespitine ilişkin çelişkinin giderilmesi gerektiğine yönelik itirazları hakkında gerekçeli kararda ayrı ve açık bir değerlendirme bulunmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığının belirlenmesinin gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı formda ileri sürdüğü şikâyetlerle benzer açıklamalarda bulunmuştur.

23. Başvuru, adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

25. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi özellikle açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Vesim Parlak [2. B.], B. No: 2012/1034, 20/3/2014, §§ 33, 34; Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Münür Ata [2. B.], B. No: 2014/4958, 22/1/2015, §§ 37-43; Hikmet Çelik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/4894, 15/12/2015, §§ 54-59; Şah Tarım İnşaat Turizm Seyahat Yatçılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48).

26. Somut olayda Mahkeme, Adli Tıp Kurumu raporundaki değerlendirme doğrultusunda başvurucunun çocuk hastalıkları uzmanından konsültasyon istememesi ve hastayı yatırarak tedaviyi yaptırmaması nedeniyle kusurlu olduğunu kabul etmiştir (bkz. § 16). Ceza Dairesi de benzer gerekçeyi vurgulamak suretiyle kararın onanmasına karar vermiştir (bkz. § 18). Başvurucu ise yargılamanın tüm aşamalarında, hastaya ait aynı gün içinde düzenlenen iki farklı kaydın bulunduğunu, bu kayıtların Hastane tarafından birleştirilerek tek bir epikriz raporu düzenlendiğini, solunum yetmezliği teşhisini kendisinin koymadığını, Adli Tıp Kurumu raporuna da hatalı düzenlenen söz konusu epikriz raporunun esas alındığını ve kusur durumunun yanlış değerlendirildiğini ileri sürmüştür (bkz. §§ 12, 15).

27. Başvurucunun aşamalardaki savunmalarına göre ayrı ve açık yanıt verilmesini beklediği olgu, ölen hastaya solunum yetmezliği teşhisini kendisinin koymamasına rağmen hangi gerekçe ile görevin gereklerine aykırı hareket ettiğinin açıklanmasıdır.

28. Başvurucunun gerçekleşen ölüm sonucundan sorumlu olup olmadığıyla ilgili olarak Adli Tıp Kurumu tarafından düzenlenen 29/1/2014 tarihli raporda, başvurucunun çocuk hastalıkları uzmanı konsültasyonu istememesi ve hastayı yatırarak tedaviyi yaptırmamasına bağlı olarak kusurlu kabul edilmesine dayanak kabul edilen birçok hastane kaydından biri de Hastanenin 5/5/2013 tarihli ve A130045601 sayılı raporudur. Adli Tıp Kurumu söz konusu raporda başvurucunun hastaya "solunum yetmezliği" tanısı koyduğunu kabul etmiştir.

29. Başvurucu aşamalardaki tüm savunmalarında, Hastanenin 5/5/2013 tarihli ve A130045601 sayılı reçete kayıtlarından da anlaşılacağı üzere ölen hastayla ilgili teşhis ve tanısının kabızlık ve infantil kolik olduğunu, ölen hastaya solunum yetmezliği tanısını kendisinin koymadığını ileri sürmüştür. Diğer taraftan başvurucu, hastaya yönelik

gerçekleştirilen işlemleri gösteren epikriz raporlarının Hastane tarafından birleştirilmesine bağlı olarak hatalı bir değerlendirmenin ortaya çıktığını iddia etmekte ve bu durumun epikriz raporunda -kendisinin görevde bulunmadığı- saat 22.57'de gerçekleştirilen endotrakeal entübasyon işlemini gerçekleştiren doktorun da kendisi olarak gösterilmesine neden olduğunu belirtmiştir.

30. Somut olayda Mahkeme ve Ceza Dairesi, başvurucunun konsültasyon istememesi ve hastayı yatırarak tedaviyi yaptırmaması nedeniyle kusurlu olduğunu kabul etmiş ise de başvurucunun solunum yetmezliği teşhisini kendisinin değil Dr. E.A.nın koyduğuna, Hastane tarafından düzenlenen epikriz raporundaki veri girişlerinin birleştirilmek suretiyle işlenmesine bağlı olarak hatalı olduğuna, Adli Tıp Kurumu tarafından düzenlenen raporda da söz konusu hatalı veriler gözetilerek değerlendirme yapıldığına ilişkin iddialarını ilgili ve yeterli gerekçeyle değerlendirmemiştir. Diğer taraftan başvurucunun solunum yetmezliği teşhisi dışındaki diğer tıbbi veri ve bulgulara göre de ölen hasta hakkında konsültasyon istemesinin veya yatarak tedavi öngörmesinin gerekip gerekmediğinin de kararda tartışılmadığı vurgulanmalıdır.

31. Buna göre başvurucu, davanın sonucuna etkili olduğu açık olan itirazlar sunmasına rağmen Mahkemece bu durum gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışılmamış ve başvurucunun iddialarına cevap verilmemiştir. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

32. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

33. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden, kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

34. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

35. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

36. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın

her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

37. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Sarıkamış Asliye Ceza Mahkemesine (E.2020/114, K.2021/24) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ZİYA ÖCAL

B. No: 2022/31942 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/31942

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZİYA ÖCAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/31942)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Ziya ÖCAL

Vekili : Av. Kazım KASA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, alacağın tahsili amacıyla başlatılan icra takibine yapılan itirazın iptali istemiyle açılan davada sonuca etkili iddiaların kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Danıştay tetkik hâkimi olarak görev yapmaktayken Hâkimler ve Savcılar Kurulunun 24/8/2016 tarihli kararıyla meslekten çıkarılmıştır. 31/10/2017 tarihli yazı ile başvurucudan kendisine peşin ödenen 2016 yılı temmuz ayı maaşının 16/7/2016-17/7/2016 tarihleri arasındaki iki günlük yevmiyesinin 1/3'ünün ve 18/7/2016-14/8/2016 tarihleri arasındaki 28 günlük kısmının 1/2'sinden oluşan toplam 4.297,26 TL'yi ödemesi istenmiştir. Başvurucunun ödeme yapmaması üzerine asıl alacak ve işleyen faizle birlikte toplam 4.572,28 TL'nin tahsili amacıyla icra takibi başlatılmıştır. Başvurucunun takibe itiraz etmesi üzerine 2/10/2019 tarihinde itirazın iptali davası açılmıştır.

3. Ankara 5. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 19/10/2021 tarihinde davayı kısmen kabul etmiş; başvurucunun 4.220,77 TL asıl alacak, 268,51 TL faiz olmak üzere toplam 4.489,28 TL alacağa yaptığı itirazı kesin olarak iptal etmiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"'675 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 10. maddesi uyarınca, çıkarıldıkları veya öğrencilikle ilişiklerinin kesildiği aya ilişkin olarak peşin ödenen mali ve sosyal haklarının çıkarılma tarihinden sonraki günlere tekabül eden kısımların geri alınamayacağı' belirtilmiştir. Bu nedenle 18/7/2016 ile 14/8/2016 tarihleri arasındaki 28 günlük dilimde yapılan ödemeler için başlatılan icra takibinin haksız olduğu ve iptalinin gerektiği[ni] anlaşılmış olup, davanın kısmen kabulüne karar verilerek, Ankara 15. İcra Müdürlüğü'nün 2018/8081 Esas sayılı takip dosyasında davalı borçlunun 4.220,77 TL asıl alacak, 268,51 TL faiz olmak üzere toplam 4.489,28 TL alacağa yapılan itirazın iptaline ilişkin aşağıdaki şekilde hüküm kurmak gerekmiştir."

4. Başvurucu, nihai hükmü 21/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 1/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, diğer hakların ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Başvurucu, gerekçe ile hüküm fıkrasının birbiriyle uyumlu olmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini belirterek davada Adalet Bakanlığının (Bakanlık) taraf ehliyeti bulunmadığını ileri sürmüştür. 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname uyarınca peşin ödenen mali ve sosyal haklarının çıkarılma tarihinden sonraki günlere tekabül eden kısmının geri istenemeyeceğini iddia ederek adil yargılanma hakkının ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

6. Bakanlık görüşünde; başvurucunun şikâyetlerinin esas itibarıyla yargılamanın sonucuna, delillerin değerlendirilmesine, hukuk kurallarının yorumuna ve uygulanmasına yönelik olup olmadığının tespit edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Yapılan yargılamada tarafların iddia ve savunmalarının dinlendiği, başvurucuya toplanan delillere karşı görüşlerini sunma fırsatı verildiği, kararın açıkça keyfî veya dayanaktan yoksun olmadığı, bu hâliyle başvuru konusu yargılamada adil yargılanma hakkına riayet edildiği ifade edilmiştir.

7. Başvuru, gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

8. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında anayasal açıdan önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvuruların esastan incelenmeksizin reddedilebileceği hüküm altına alınmıştır. Anılan hükümle anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların esastan incelenmemesine imkân tanıyan ek bir kabul edilebilirlik kriteri getirilmiştir. Dolayısıyla diğer tüm kabul edilebilirlik kriterlerini taşısa hatta esas hakkında incelemeye geçildiğinde ihlal kararı verilebilecek nitelikte olsa bile Kanun'da belirtilen nitelikteki bir başvuru kabul edilemez bulunabilecektir (K.V. [GK], B. No: 2014/2293, 1/12/2016, §§ 54, 55).

9. Kanun'da anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların kabul edilemez bulunabilmesi için iki koşul öngörülmüştür: Anayasal önem olarak adlandırılabilecek olan birinci koşul başvurunun Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımaması, kişisel önem olarak adlandırılabilecek olan ikinci koşul ise başvurucunun önemli bir zarara uğramamasıdır (K.V., § 57).

10. Anayasa hükümlerinin yorumlanması açısından önem taşıma unsurunun başta Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru yoluyla daha önce yorumlamadığı meseleleri kapsadığında

kuşku yoktur. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, bir meseleyle ilgili olarak daha önce Anayasa'nın ilgili hükümlerini yorumlamış olsa bile değişen durumları dikkate alarak yeniden yorumlama ihtiyacı duyabilir. Bu durumda da o meseleye ilişkin başvurunun anayasal öneminin bulunduğunu kabul etmek gerekir. Anayasa'nın uygulanması açısından önem taşıma unsurunda ise Anayasa hükümlerinin uygulanması açısından başvurunun önem taşıdığının söylenebilmesi için kamu makamları ve yargılama merciilerinin belli bir meseleye ilişkin uygulamalarının Anayasa Mahkemesi yorumlarından farklı olması ve bu farklılığın da önemli olması gerekir. Kişisel önemin bulunması koşulu ise -başvurucunun içinde bulunduğu koşullar da dâhil olmak üzere- her olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak ve objektif verilerden hareket edilerek Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilir (K.V., §§ 63-67).

11. Somut olayda Anayasa Mahkemesinin sıklıkla uygulanmış açık bir içtihadının bulunduğu gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun genel bir soruna işaret etmediği gibi Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından da önem taşımadığı sonucuna varılmıştır.

12. Diğer taraftan olayda başvurucu aleyhine 4.489,28 TL tutarında alacağın tahsili amacıyla takip başlatılmış olup başvurucunun söz konusu alacağa yaptığı itiraz iptal edilmiştir. Başvurucu, içinde bulunduğu kişisel koşullara göre anılan tutarın kendisine ciddi anlamda zarar verdiği ve kendisi için ne denli önemli olduğu hususunda herhangi bir açıklama yapmamıştır. Bu tutarın nispeten düşük olduğu gözetildiğinde başvurunun başvurucu açısından kişisel önemi olmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurunun anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM HALİL ŞEKER (4)

B. No: 2022/46674 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/46674

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM HALİL ŞEKER BAŞVURUSU (4)

(Başvuru Numarası: 2022/46674)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : İbrahim Halil ŞEKER

Vekili : Av. Aydın IŞIK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; hukuka aykırı şekilde tutukluluğun devamına karar verilmesi, Cumhuriyet savcısının tutukluluğa ilişkin görüşünden haberdar edilmemesine ve tutukluluğa yönelik itirazların sonucunun bildirilmemesine dayanılarak açılan tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Ceza Davasına İlişkin Süreç

2. 26/4/2019 tarihinde E.S.nin öldürülmesi sonrası başlatılan soruşturma kapsamında başvurucu aynı gün gözaltına alınmış, 27/4/2019 tarihinde tutuklanmıştır.

3. Şanlıurfa 8. Ağır Ceza Mahkemesi 4/6/2020 tarihinde yapılan duruşmada başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir. Duruşma zaptında tutukluluk hâlinin 3/7/2020, 29/7/2020 ve 26/8/2020 tarihlerinde dosya üzerinden değerlendirileceği ifade edilmiştir.

4. 26/8/2020 tarihinde başvurucu ve müdafiinin yokluğunda yapılan duruşmada başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarına göre söz konusu karardan başvurucu vekili 27/8/2020 tarihinde haberdar olmuştur.

5. Tutukluluğun devamına ilişkin karara 1/9/2020 tarihinde yapılan itiraz 10/9/2020 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

6. 15/9/2020 tarihinde başvurucu müdafiinin hazır bulunduğu duruşmada başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

B. Tazminat Davasına İlişkin Süreç

7. Başvurucu 26/8/2020 tarihinde gerekçesiz şekilde verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın hukuka aykırı olduğunu, tutukluluğun devamına ve yapılan itirazın sonucuna dair kararın tebliğ edilmediğini, Cumhuriyet savcısının tutukluluğa ilişkin görüşünden haberdar edilmediğini belirterek 30/10/2020 tarihinde 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesi uyarınca tazminat davası açmıştır.

8. Şanlıurfa 4. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) tarafından 29/12/2020 tarihinde davanın usulden reddine karar verilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... davacının üzerine atılı kasten öldürme suçundan yargılandığı Şanlıurfa 8. Ağır Ceza Mahkemesinin 2019/763 esas sayılı dava dosyasının derdest olup henüz kesinleşmediği, davacı hakkında 5271 Sayılı CMK'nın 141/1-e. maddesinde belirtildiği üzere kesinleşmiş bir beraat kararının bulunmadığı, dolayısıyla davacının koruma tedbirleri nedeniyle tazminat isteminin koşullarının oluşmadığı anlaşılmakla, davacının maddi ve manevi tazminat taleplerinin ayrı ayrı reddine dair aşağıdaki şekilde hüküm kurulması yönünde vicdani kanaat oluşmuştur. .."

9. Başvurucu tarafından karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulduğuna dair 24/1/2021 tarihinde verilen dilekçede tazminat davasının 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca açıldığı, bu durumda kesinleşmiş bir kararın varlığının gerekmediği ifade edilmiştir.

10. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 16. Ceza Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) tarafından 7/3/2022 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar verilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davasına ilişkin olarak, yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere göre; davacının "haksız tutuklandığına ilişkin tazminat davasına konu yapılan olayla ilgili" dava derdest olduğundan, gerekçesi gösterilmek suretiyle verilen maddi ve manevi tazminat taleplerinin reddine ilişkin kararda bir isabetsizlik görülmemesine, mahkemenin soruşturma ve kovuşturma sonuçlarına uygun şekilde oluşan inanç ve takdirine, hukuka uygun, yasal ve yeterli olarak açıklanan gerekçeye, kararda usule ve esasa ilişkin herhangi bir hukuka aykırılığın bulunmamasına, delillerde ve işlemlerde herhangi bir eksiklik olmamasına, ispat bakımından değerlendirmenin yerinde olmasına ve incelenen dosya kapsamına göre; davacı vekilinin yerinde görülmeyen İSTİNAF BAŞVURUSUNUN ESASTAN REDDİNE... [karar verildi.]"

11. Başvurucu, nihai hükmü 4/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 21/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

C. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

12. Yapılan yargılama sonunda 13/5/2022 tarihinde başvurucunun kasten öldürme suçundan mahkûmiyetine ve tutukluluk hâlinin hükümle birlikte devamına karar verilmiştir.

13. 23/5/2023 tarihinde Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi tarafından

istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiş, mahkûmiyet kararı Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 25/11/2024 tarihli kararıyla onanarak kesinleşmiştir.

14. Komisyonca adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu; hukuka aykırı şekilde tutukluluğun devamına karar verilmesi, tutukluluğa yönelik Cumhuriyet savcısı görüşünün ve itiraz sonucunun tebliğ edilmemesine dayanarak açtığı tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

16. Başvurucunun iddialarının temelinde tazminat isteminin başvurucu hakkında kesinleşmiş bir beraat kararı bulunmadığından reddedilmesi olduğu anlaşılmaktadır. Ağır Ceza Mahkemesinin davanın reddine ilişkin gerekçesine yönelik şikâyetlerin öncelikle gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

19. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

20. Başvurucu; hukuka aykırı şekilde tutukluluğun devamına karar verilmesi, Cumhuriyet savcısının tutukluluğa ilişkin görüşünün ve tutukluluğun devamına ilişkin itiraz sonuçlarının tebliğ edilmemesine dayanarak 5271 sayılı Kanun kapsamında tazminat davası açmıştır (bkz. § 7). Ağır Ceza Mahkemesi tarafından başvurucunun tazminat talebi 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında değerlendirilmiş ve başvurucu hakkında kesinleşmiş beraat kararı bulunmadığından davanın reddine karar verilmiştir (bkz. § 8). Başvurucu, tazminat davasının 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin

(1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında açıldığını ifade etmiştir (bkz. § 9). Bölge Adliye Mahkemesi tutuklamaya esas ceza davasının derdest olduğundan davanın reddine karar verilmesinde hukuka aykırı bir husus bulunmaması nedeniyle istinaf talebini esastan reddetmiştir (bkz. § 10). Bu kapsamda öncelikle Ağır Ceza Mahkemesince sunulan gerekçede başvurucunun iddiaları yönünden ilgili ve yeterli yanıt bulunup bulunmadığının belirlenmesi gerekir.

21. Yargıtay 12. Ceza Dairesi, kararlarında 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki (a), (d), (g), (i), (j) ve (k) bentlerine dayanarak, tazminat talebi ile ilgili olarak asıl davada hüküm verilmesinin veya verilen hükmün kesinleşmesinin beklenmesine gerek bulunmadığını zira bu hususa ilişkin tazminat taleplerinin asıl davanın sonucunu etkileyici veya asıl davanın sonucuna bağlı olmadığını belirtmiştir. Bu kapsamda Yargıtay gerekçeli kararda 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki (a), (d), (g), (i), (j) ve (k) bentlerinde belirtilen koşulların oluşup oluşmadığına ilişkin her bir talep yönünden gerekçelendirme yapılmadan eksik araştırma ve değerlendirme ile yazılı şekilde hüküm kurulmasını bozma gerekçesi olarak kabul etmektedir (Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 13/2/2025 tarihli ve E.2021/8774, K.2025/1575; 23/12/2024 tarihli ve E.2021/9227, K.2024/7910 sayılı kararları).

22. Somut olayda hukuka aykırı şekilde tutukluluğun devamına karar verilmesi, Cumhuriyet savcısının tutukluluğa ilişkin görüşünün ve tutukluluğun devamına ilişkin itiraz sonuçlarının tebliğ edilmemesi iddiaları yönünden açılan tazminat davasının Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında değerlendirilerek başvurucu hakkında kesinleşmiş beraat kararı bulunmadığından davanın reddine karar verildiği, başvurucunun istinaf dilekçesinde davanın söz konusu fıkranın (e) bendi kapsamında değil aynı fıkranın (a) bendi kapsamında açıldığı yönündeki itirazına rağmen Bölge Adliye Mahkemesince bu hususa hiç değinilmeksizin istinaf talebinin kesin olarak reddedildiği anlaşılmaktadır. Sonuç olarak başvurucunun açık ve somut bir şekilde ileri sürdüğü iddiaların ilgili ve yeterli gerekçeyle karşılandığından bahsedilemez.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

24. Öte yandan yukarıda ulaşılan sonuca bağlı olarak başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasının incelenmesi gerekli görülmemiştir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§

54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

28. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden İNCELEME YAPILMASINA GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Şanlıurfa 4. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2020/280, K.2020/452) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CEM YILMAZ TEKÇE

B. No: 2022/52838 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/52838

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEM YILMAZ TEKÇE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/52838)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : Cem Yılmaz TEKÇE

Vekili : Av. Yaşar SAĞLAM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, karar sonucunu etkileyecek nitelikteki esaslı iddiaların kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 2/7/2021 tarihinde aracıyla seyir hâlindeyken trafik ekiplerince yapılan yol kontrolünde durdurulmuştur. Trafik ekiplerince yapılan ölçümde 0,78 promil alkollü olduğu kendisine bildirilerek aynı tarihte saat 20.59'da Gaziantep Trafik Denetleme Şube Müdürlüğünce düzenlenen trafik idari para cezası karar tutanağıyla hakkında 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 48. maddesinin beşinci fıkrası gereğince 1.679 TL idari para cezası uygulanmış ve sürücü belgesine iki yıl süreyle el konulmuştur.

3. Başvurucu, trafik ekiplerince yapılan testin sağlıklı olmadığını ve kendisinin de alkol almadığını belirterek kan testi yaptırmak üzere olay sonrasında Gaziantep Üniversitesi Şahinbey Araştırma ve Uygulama Hastanesine (Hastane) başvurmuştur. Aynı gece saat 21.36'da anılan Hastanede alkol testi yaptırmak üzere kan örneği vermiştir. Yapılan kan testi sonucunda başvurucuda 0,03 promil oranında alkol olduğu belirtilmiştir.

4. Başvurucu; alkol kullanmadığını, reflü hastası olduğunu, mide yanması yaşadığı için ilaç

aldığını, bu nedenle yol kontrolünde anılan sonucun çıkmış olabileceğini, nitekim kısa bir süre sonra Hastanede yaptırdığı kan testi sonucunda alkollü olmadığının ortaya çıktığını belirterek hakkında uygulanan idari para cezasına karşı Gaziantep 4. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) başvuru yapmıştır.

5. Hâkimlik 21/9/2021 tarihinde düzenlediği tensip tutanağıyla idari para cezasına dayanak teşkil eden belgeleri ilgili kurumdan istemiştir. Hâkimlik, dosya üzerinden yaptığı inceleme neticesinde 6/12/2021 tarihli kararla başvuruyu reddetmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Her ne kadar başvurucu kendi imkanları ile Gaziantep Üniversitesi Şahinbey Araştırma ve Uygulama Hastanesinde alkol ölçümü yaptırdığını ve 0,03 promil alkollü çıktığını ileri sürmüş ise de, yapılan alkol ölçümü görevli memurların sevk ve nezaretinde gerçekleşmediğinden ayrıca hakkında düzenlenen tüm tutanakların başvurucu tarafından ihtirazi kayıt konulmaksızın imzalanması nedeniyle itiraz eden tarafından alınan rapor, itiraz konusu işlemleri geçersiz kılacak nitelikte bir delil değildir. Bu nedenle itiraz edenin sunduğu bu belgeye itibar edilmemiştir..."

6. Başvurucu, bu kez Hâkimlik kararına itiraz etmiştir. Gaziantep 5. Sulh Ceza Hâkimliği (itiraz mercii) 7/4/2022 tarihli kararıyla yapılan itirazı kesin olarak reddetmiştir. Kararda, Hâkimlik kararının usul ve kanuna uygun olduğu, herhangi bir isabetsizlik görülmediği belirtilmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 26/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 10/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu, aşamalarda ileri sürdüğü davanın sonucuna etkili itiraz ve savunmalarına Hâkimlik ve itiraz mercii aşamasında ayrı ve açık yanıt verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa ve mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının yapılacak değerlendirmede dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, Anayasa'nın 141. maddesi de dikkate alındığında kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Gerekçeli karar hakkı, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle, gerekçe gösterme zorunluluğunun

kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Tarafların uyuşmazlığın sonucuna etkili nitelikteki iddia ve itirazlarının mahkemesince ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanması gerekir. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterlidir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan iddia ve itirazların bu defa kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açar (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Vesim Parlak [2. B.], B. No: 2012/1034, 20/3/2014, §§ 33, 34; Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Münür Ata [2. B.], B. No: 2014/4958, 22/1/2015, §§ 37-43; Hikmet Çelik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/4894, 15/12/2015, §§ 54-59; Şah Tarım İnşaat Turizm Seyahat Yatçılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48; Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

14. Bireysel başvuru konusu olayda başvurucu, yapılan yol kontrolünde trafik ekiplerince durdurulmuş ve 0,78 promil alkollü olduğu tespit edilerek hakkında idari para cezası uygulanmıştır. Başvurucu, alkol kullanmadığını belirterek ölçüme itiraz etmiş ve bu amaçla olaydan otuz yedi dakika sonra Hastaneye başvurmuştur. Burada yapılan kan testi sonucunda başvurucuda 0,03 promil oranında alkol olduğu belirtilmiştir.

15. Başvurucu, hakkında uygulanan idari yaptırım kararının iptali için Hâkimliğe başvururken yaptırıma konu olan alkol tespitine ilişkin Hastaneden aldığı kan testi sonucunu başvuru dilekçesine eklemiştir. Ayrıca yapılan testte çıkan sonuca ilişkin mide yanması yaşadığı için ilaç kullanması nedeniyle olabileceğine yönelik savunmada bulunmuştur (bkz. §§ 3, 4). Hâkimlik başvurucunun Hastanede yaptırdığı kan testine kolluk nezaretinde gitmediğinden ve kolluk tarafından tutulan tutanaklara ihtirazi kayıt koymadığından bahisle idari para cezasına karşı yaptığı başvuruyu reddetmiştir (bkz. § 5). Hâkimlik kararına karşı yapılan itiraz da itiraz mercii tarafından reddedilmiştir.

16. Bu noktada belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin doğrudan ilgili soruşturma ve yargılama makamlarının yerine geçerek delil değerlendirmesi yapması söz konusu olamaz. Bu konuda asıl sorumlu ve yetkili olanlar ilk elden olayları inceleyen yetkili adli ve idari mercilerdir (Cemil Danışman [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 58). Hâkimliğin gerekçeli kararından anlaşıldığı üzere başvurucunun idari yaptırım kararına karşı sunduğu deliller ayrı ve açık olarak tartışılmış ve karşılanmıştır. Bir başka deyişle Hâkimlik kararı gerekçeli olup hukuk kurallarının uygulanmasında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik de mevcut değildir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Yıldız SEFERİNOĞLU bu sonuca katılmamıştır.

B. Diğer İhlal İddiaları

18. Başvurucunun;

i. Delillerin toplanmaması, bilirkişi incelemesi yaptırılmaması ve bir kısım talebinin reddedilmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine

ilişkin iddiasının, müdafi yardımından faydalanan başvurucunun yargılamaya etkin olarak katılma imkânının elinden alındığına dair bir bulgu saptanmadığı dikkate alınarak Yüksel Hançer ([1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 14-21) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

ii. Başvurucu; ehliyetine iki yıl süreyle el konulması sebebiyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşse de iddialarını gerekçelendirmediği, olay ve olgular ile delillerini ortaya koymadığı, dolayısıyla ileri sürdüğü iddiaları temellendiremediği dikkate alınarak Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

iii. Haksız olarak idari yaptırım kararı verilmesi nedeniyle yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddiasının Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE Yıldız SEFERİNOĞLU'nun karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1. Çoğunluk tarafından; başvurucunun karar sonucunu etkileyecek nitelikteki esaslı iddialarının derece mahkemelerince karşılandığı ve yargılama sürecinde belirgin bir takdir hatası bulunmadığı gerekçesiyle, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir. Aşağıda açıklanan nedenlerle bu sonuca katılmıyorum.

2. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihatlarına göre “gerekçeli karar hakkı”; mahkemelerin tarafların davanın sonucuna etkili olan “esaslı iddia” ve savunmalarını ilgili ve yeterli bir gerekçeyle karşılamasını zorunlu kılar. Bu yükümlülük, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesini gerektirmemekle birlikte davanın sonucunu doğrudan etkileyebilecek nitelikteki somut delillerin denetlenebilir bir biçimde tartışılmasını zorunlu kılar.

3. Somut olayda başvurucu, trafik ekiplerince yapılan ölçümün hatalı olduğunu yalnızca soyut bir iddia olarak ileri sürmemiş; olaydan kısa bir süre (37 dakika) sonra bir devlet üniversitesi hastanesine başvurarak kan örneği vermiş ve yapılan test sonucunda başvurucuda 0,03 promil oranında alkol bulunduğu tespit edilmiştir. Alkol ölçümüne ilişkin uyuşmazlıklarda kan testinin teknik açıdan en güvenilir yöntemlerden biri olduğu gözetildiğinde, başvurucunun sunduğu bu verinin idari yaptırım kararının dayanağını doğrudan tartışmaya açan esaslı bir delil niteliğinde olduğu açıktır.

4. Buna karşın derece mahkemesi, söz konusu delili uyuşmazlığın esası yönünden tartışmak yerine yalnızca “kolluk nezaretinde yaptırılmadığı” ve “tutanaklara ihtirazi kayıt konulmadığı” gerekçeleriyle reddetmiştir. Ancak kararda; kısa bir süre (37 dakika) içinde ortaya çıkan 0,78 promil ile 0,03 promil arasındaki belirgin farklılığın nasıl açıklanabileceğine, kan testinin neden hukuki değer taşımadığına ve başvurucunun bu konudaki savunmalarının neden kabul edilmediğine ilişkin herhangi bir değerlendirmeye yer verilmemiştir.

5. Mahkemenin, davanın sonucuna etkili olabilecek nitelikteki bir delili yalnızca şekli gerekçelerle reddetmesi, gerekçeli karar hakkının özünü zedelemektedir. Zira gerekçeli karar hakkı, mahkemenin ulaştığı sonucun hangi maddi ve hukuki nedenlere dayandığını taraflar ve denetim mercileri bakımından açık ve ikna edici bir biçimde ortaya koymasını zorunlu kılar.

6. Öte yandan ilk derece mahkemesince karşılanmayan bu esaslı iddia, itiraz mercii tarafından da ayrıca değerlendirilmemiş; yalnızca kararın usul ve kanuna uygun olduğu belirtilmekle yetinilmiştir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihatlarına göre derece mahkemelerince karşılanmayan esaslı iddiaların gerekçeli karar hakkının ihlali sonucunu doğurur.

7. Sonuç olarak başvurucunun, idari yaptırım kararının dayanağını doğrudan tartışmaya açan nitelikteki somut ve bilimsel delilinin derece mahkemelerince ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanmadığı kanaatindeyim.

8. Açıklanan nedenlerle başvurucunun, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılması gerektiği düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye Yıldız SEFERİNOĞLU

ŞÜKRÜ DEMİREL VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/55237 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/55237

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞÜKRÜ DEMİREL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/55237)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Şükrü DEMİREL ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma tazminatının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. 2022/55237 numaralı başvuruda mahkeme kararının icra edilmemesinden de yakınılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

3. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların süresinde yapılan 2022/55237 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B.

No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 2022/55237 Numaralı Başvuru Yönünden Mülkiyet Hakkı ile Bağlantılı Olarak Kararın İcrası Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

8. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

9. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan

ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. 2022/55237 numaralı başvuru yönünden mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak kararın icrası hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer alan mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat talebinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen harçlar ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DUYGU FATMA KARABULUT

B. No: 2022/64129 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/64129

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

DUYGU FATMA KARABULUT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/64129)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Duygu Fatma KARABULUT

Vekili : Av. Mehmet Recai BAĞCI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, işçilik alacaklarına ilişkin açılan davada esasa dair iddiaların dikkate alınmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, hastanede farklı dönemlerde alt işverenler adına işçi olarak çalışmaktayken iş akdini evlilik nedeniyle feshetmiştir. Başvurucuya kıdem tazminatı ödemesi yapılmıştır. Başvurucu; davalı idare aleyhine 21/7/2015 tarihinde alt-üst işverenlik ilişkisinin muvazaalı olduğu iddiasıyla ücret alacağı farkı, kıdem tazminatı alacağı farkı, hafta sonu izin alacağı farkı ve yıllık izin ücreti alacağı için dava açmıştır. Başvurucu fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak ücret alacağı farkı için 4.000 TL, kıdem tazminatı alacağı farkı için 4.000 TL, hafta sonu izin alacağı farkı için 4.000 TL ve yıllık izin ücreti alacağı için 500 TL talep etmiştir.

3. Ankara 32. İş Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davada başvurucu 1/2/2016 tarihli talep dilekçesiyle kendisi ile aynı şartlarda çalışan kamu işçisinin ücretinin, tüm ek ödemelerle (tazminat, ikramiye, prim, döner sermaye vb.) birlikte özlük haklarının, çalışma süresine göre hak ettiği yıllık izin gün sayılarının ve toplu iş sözleşmelerinden kaynaklanan haklarının davalı idareden sorulmasını talep etmiştir. Mahkeme 12/5/2016 tarihli müzekkere ile bu

hususları davalı idareden sormuştur.

4. Mahkeme 21/3/2017 tarihli duruşmada yazılan müzekkerenin akıbetinin sorulmasına karar vermiştir. Davalı idare tarafından müzekkereye cevap verilmiş fakat yalnızca başvurucunun çalışma bilgilerine ilişkin kayıtlar gönderilmiş, emsal işçilere ilişkin bilgi ve belge gönderilmemiştir. 20/6/2017 tarihli duruşmada emsal işçilere ilişkin bilgilerin gönderilmesi için tekrar müzekkere yazılmasına ve idareden cevap geldiği takdirde dosyanın bilirkişiye gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Mahkemece 21/11/2017 tarihli duruşmada idareye yazılan müzekkere cevabı beklenmeden dosyanın bilirkişiye gönderilmesine karar verilmiştir. 11/1/2018 tarihinde bilirkişi raporu dosyaya sunulmuştur. Raporda özetle dosyada emsal işçilere ilişkin bilgi olmadığı gerekçesiyle hesaplama yapılamadığı bildirilmiştir. Başvurucu bilirkişi raporuna karşı beyan dilekçesi sunmuştur.

6. Mahkemece 10/4/2018 tarihli duruşmada emsal işçilerin almış olduğu ücretin Sağlık İş Sendikasından sorulmasına ve başvurucunun itirazlarının değerlendirilmesi için dosyanın yeniden bilirkişiye gönderilmesine karar verilmiştir. Mahkeme tarafından Sağlık İş Sendikasına yazılan 11/4/2018 tarihli müzekkerede emsal işçi ücretlerinin sorulduğu görülmüştür. Yazı cevabının gelmesinden sonra dosya tekrar bilirkişiye gönderilmiştir. 28/1/2019 tarihinde bilirkişi raporu dosyaya sunulmuştur. Başvurucu rapora itiraz etmiştir. 28/3/2019 tarihli duruşmada dosyanın yeni bir bilirkişiye gönderilmesine karar verilmiştir.

7. Ek rapor 1/7/2019 tarihinde dosyaya sunulmuştur. Bu raporda dosyadaki emsal ücret araştırmasına yönelik bilgi ve belgeler kapsamında başvurucunun ilgili dönemin asgari ücretinden %25 fazla aldığı, buna göre emsal ücretinin 1.501,88 TL olduğu tespit edilmiştir. Başvurucunun son brüt ücretinin günlüğü ise 50,06 TL olarak bildirilmiştir. Bu ücretler üzerinden yapılan hesaplamada ise başvurucunun brüt 3.604,32 TL, net 2.582,50 TL yıllık izin alacağı olduğu sonucuna varılmıştır. Diğer alacak kalemleri yönünden ise davalı idare ile alt işverenler arasındaki ilişkinin alt-üst işverenlik kapsamında kaldığı, bu nedenle bu alacak kalemleri yönünden hesaplama imkânının olmadığı değerlendirmesi yapılmıştır.

8. Başvurucu, rapora itiraz etmiş; rapora itiraz dilekçesinde bilirkişinin hâkim yerine geçerek hukuki değerlendirme yaptığını, emsal brüt ücretinin raporda 1.501,88 TL olarak tespit edildiğini, diğer alacak kalemlerinin de bu ücret üzerinden hesaplanması gerektiğini ileri sürmüştür. 15/11/2019 tarihli duruşmada Mahkeme, ek rapor aldırılması talebinin reddine karar vermiştir.

9. Başvurucu 8/3/2020 tarihinde beyan dilekçesi sunmuştur. Bu dilekçede rapora itirazlarının yanında davayı belirsiz alacak davası olarak açtığını ifade etmiş ve yıllık izin ücreti alacağını net 2.582,50 TL'ye artırmış, eksik kalan harcın 2.082,50 TL üzerinden alınmasını talep etmiştir. 11/3/2020 tarihli duruşmada başvurucu, talep artırım dilekçesi verdiğini beyan etmiştir. Bu duruşmada Mahkeme, davanın kısmen kabulüne, kısmen reddine karar vermiş; 500 TL yıllık izin alacağını hüküm altına almıştır. Diğer alacak kalemlerine ilişkin taleplerin ise reddine karar vermiştir. Karar gerekçesinde muvazaa iddiası ile reddedilen alacak kalemleriyle ilgili olarak özetle davalı idareye bağlı hastane ve dava dışı alt işveren taşeron şirketler arasında akdolunan hizmet alım sözleşmelerinin asıl işveren-alt işveren ilişkisi içinde ve alt işverenlik yönetmeliği kapsamında olduğu değerlendirmesi yapılmış ve başvurucunun baştan itibaren idarenin işini yaptığının ve asıl işveren olarak idarenin işçisi olduğunun tespiti talebinin yerinde olmadığı kanaatine varılmıştır. Buna bağlı olarak başvurucunun fark ücret, fark kıdem tazminatı ve fark hafta

sonu tatili ücreti alacaklarının olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

10. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş; istinaf dilekçesinde özetle son brüt ücretinin 1.501,88 TL olarak tespit edildiğini, buna göre yıllık izin alacağının hesaplandığını ancak diğer fark alacak kalemlerinin hesaplanmadığını, bu yöndeki itirazlarının gerekçesiz olarak reddedildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yıllık izin alacağına ilişkin talep artırım dilekçesi göndermesine rağmen bunun dikkate alınmadığını ve harcın tamamlatılması için süre verilmediğini iddia etmiştir.

11. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesince (Bölge Adliye Mahkemesi) verilen 27/4/2022 tarihli karar ile istinaf başvurusu esastan reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde özetle muvazaanın tespiti ve yıllık izin alacağı yönünden Mahkeme ile aynı değerlendirmelerde bulunulmuştur. Talep artırım dilekçesinin değerlendirilmediğine yönelik iddia yönünden ise dosya kapsamında sözü edilen dilekçenin yer almadığı, yine başvurucu vekili tarafından harcın tamamlanması için Mahkemeden süre talep edilmediği değerlendirmesi yapılmıştır.

12. Başvurucu, nihai kararı 16/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 14/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucu; son brüt ücretinin 1.501,88 TL olarak tespit edilmiş olmasına rağmen reddedilen alacak kalemlerinin bu tutar üzerinden hesaplanmadığını, bu durumun bariz takdir hatası olduğunu ileri sürmüştür. İstinaf dilekçesinde de bu hususu dile getirdiğini, Bölge Adliye Mahkemesinin hiçbir değerlendirme yapmadığını, bu nedenle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Bölge Adliye Mahkemesinin gerekçesinin aksine talep artırım dilekçesini UYAP üzerinden "Beyan Dilekçesi" başlığı altında sunduğunu, Mahkemenin harç yatırmak için kendisine süre vermediğini, Bölge Adliye Mahkemesinin de dosyayı incelemeden karar vererek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu; davalı idarenin müzekkerelere cevap vermediğini, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin de ihlal edildiğini ifade etmiştir.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde Sağlık Bakanlığı Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünden temin edilen görüş ve belgeler sunulmuştur. Bakanlık tarafından başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiğine işaret edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın

sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34)

17. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

18. Eldeki olayda başvurucu, işçilik alacakları için dava açmış ve yargılama esnasında başvurucunun son brüt ücreti tespit edilmiştir. Tespit edilen bu ücret üzerinden hak ettiği yıllık izin alacağı hesaplanmış ve başvurucu bu hesaplamaya göre talep artırım dilekçesi sunmuştur. Mahkeme ise bu talep artırım dilekçesini dikkate almamış ve yıllık izin alacağına dava dilekçesinde talep edilen tutar üzerinden hükmetmiştir. Diğer fark alacaklarına ilişkin talepleri ise muvazaa olmadığı gerekçesiyle reddetmiştir.

19. Mahkeme tarafından yargılama boyunca davalı idare ve sendikaya müzekkere yazılarak emsal işçilerin ücretleri tespit edilmeye çalışılmıştır. 1/7/2019 tarihli bilirkişi raporunda başvurucunun ücreti brüt 1.501,88 TL olarak tespit edilmiş ve buna göre başvurucunun yıllık izin alacağı net 2.582,50 TL olarak hesaplanmıştır. Hükme esas alınan bu bilirkişi raporunda işverenler arasında muvazaalı ilişki olmadığı gerekçesiyle fark ücret, fark kıdem tazminatı ve fark hafta sonu tatil alacakları yönünden hesaplama yapılmamıştır. Başvurucu hem bu rapora karşı yapmış olduğu itirazında hem de istinaf dilekçesinde, tespit edilen bu ücret üzerinden fark ücret alacaklarının hesaplanmamasının hatalı olduğunu ileri sürmüştür. Nitekim yine dosyaya sunmuş olduğu 8/3/2020 tarihli beyan dilekçesi ile istinaf dilekçesinde kendisine 11.203,10 TL kıdem tazminatı ödendiğini, eğer tespit edilen ücret üzerinden hesaplama yapılsa idi 12.240,27 TL kıdem tazminatı ödenmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca UYAP üzerinden "Beyan Dilekçesi" başlığı altında 8/3/2020 tarihinde gönderdiği dilekçe ile yıllık izin alacağına ilişkin talebini 2.582,50 TL olarak artırdığını, 2.082,50 TL üzerinden harç alınması gerektiğini bildirmiştir. Başvurucu, kararın verildiği 11/3/2020 tarihli duruşmada da talep artırım dilekçesi verdiğini bildirmiştir. Mahkemenin bu dilekçeyi dikkate almadan karar vermesi üzerine talep artırım dilekçesinin gözönünde bulundurulmadığına ilişkin şikâyetini istinaf dilekçesinde dile getirmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi ise sözü edilen dilekçenin dosya kapsamında yer almadığı değerlendirmesini yapmıştır.

20. Başvurucu; dava dilekçesinde yıllık izin ücreti alacağı yanında ücret alacağı farkı, kıdem tazminatı alacağı farkı, hafta sonu izin alacağı farkı da talep etmiştir. Mahkeme, emsal ücret araştırması ile başvurucunun brüt ücretini tespit ettirmiştir. Karar gerekçesinde davalı idareye bağlı hastane ile dava dışı alt işveren taşeron şirketler arasında muvazaanın olmadığı sonucuna varılmış ve yıllık izin alacağının belirlenen brüt ücret üzerinden tespit edilmesine karar verilmiştir. Varılan bu sonuca ve tespite rağmen fark alacakları ile ilgili

olarak belirlenen brüt ücret üzerinden değerlendirme yapılmayıp başvurucunun fark alacağının olup olmadığı hususunda ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya konmamıştır. Bunun yanında başvurucu 8/3/2020 tarihinde UYAP üzerinden yıllık izin alacağı yönünden talep artırım dilekçesi göndermiştir. Mahkeme bu dilekçeye ilişkin bir değerlendirme yapmamıştır. Bölge Adliye Mahkemesi ise gerekçesinde sözü edilen dilekçenin dosya kapsamında olmadığı değerlendirmesini yapmıştır. Bu değerlendirmenin aksine dilekçenin UYAP üzerinden gönderildiği anlaşılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

22. Başvurucu; davalı idarenin müzekkerelere cevap vermediğini, bu nedenle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşse de gerekçeli karar hakkı yönünden ulaşılan sonuç gözetildiğinde bu aşamada anılan ihlal iddiaları yönünden inceleme yapılmamıştır.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

23. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesinden yakınmıştır.

24. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

25. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 100.000 TL maddi ve 300.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali

kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

29. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 32. İş Mahkemesine (E.2016/1151, K.2020/146) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM HALİL ŞEKER (5)

B. No: 2022/64303 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/64303

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM HALİL ŞEKER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/53714)

Karar Tarihi: 17/7/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : İbrahim Halil ŞEKER

Vekili : Av. Aydın IŞIK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, hukuka aykırı şekilde ve gerekçesiz olarak tutukluluğun devamına karar verilmesi, tutukluluğun devamına ilişkin kararın ve buna ilişkin itiraz sonucunun tebliğ edilmemesi, Cumhuriyet savcısının tutukluluğa ilişkin görüşünün bildirilmemesine dayalı olarak açılan tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Ceza Davasına İlişkin Süreç

2. 26/4/2019 tarihinde E.S. isimli kişinin öldürülmesi sonrası başlatılan soruşturmada başvurucu aynı gün gözaltına alınmış, 27/4/2019 tarihinde tutuklanmıştır.

3. 25/10/2019 tarihinde kabul edilen 6/10/2019 tarihli iddianameye göre başvurucunun cezalandırılması talep edilmiş, Şanlıurfa 8. Ağır Ceza Mahkemesinde başlayan yargılamada 21/2/2020 tarihinde başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

4. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarına göre başvurucu vekili, söz konusu tutukluluk hâlinin devamına ilişkin kararı 24/2/2020 tarihinde okumuş; aynı gün tutukluluk hâlinin devamına ilişkin karara itiraz etmiştir.

5. 28/2/2020 tarihinde başvurucunun tutukluluğunun devamına ilişkin itirazı reddedilmiştir.

6. 9/3/2020 tarihinde başvurucu ve müdafiinin de hazır bulunduğu duruşmada başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir. Söz konusu duruşma zaptında "Celse arasında sanığın tutukluluk durumunun değerlendirildiği, tutukluluk hâlinin devamına karar verildiği, bu kararın sanığa tebliğ edildiği anlaşıldı. Okundu, dosyaya konuldu." ifadesine yer verilmekle birlikte UYAP üzerinden yapılan araştırmada söz konusu tebliğ işleminin hangi tutukluluğun devamına dair karara ilişkin olduğu tespit edilememiştir.

B. Tazminat Davasına İlişkin Süreç

7. Başvurucu 21/2/2020 tarihinde hukuka aykırı şekilde ve gerekçesiz olarak verilen tutukluluğun devamı kararının ve bu karara dair itirazına ilişkin sonucun tebliğ edilmediğini, Cumhuriyet savcısının görüşünün bildirilmediğini belirterek 24/9/2020 tarihinde 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesi uyarınca tazminat davası açmıştır.

8. Şanlıurfa 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) tarafından 16/10/2020 tarihinde düzenlenen tensip zaptı ile davanın dava şartı yokluğundan reddine karar verilmiştir. 25/10/2020 tarihli gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Bu bilgiler ışığında somut olayımız incelendiğinde; davacı sanığın kanunda belirtilen koşullar içerisinde yakalandığı, tutuklandığı ve tutukluluğun devamına karar verildiği anlaşıldığından davacı sanığın bu yöndeki talebin 141/1-a maddesindeki şartlar oluşmadığından reddine,

Usulüne uygun olarak tutuklanan davacı hakkında 28/10/2019 tarihinde dava açıldığı, Şanlıurfa 8. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından tensip zaptı ile davacı sanığın tutukluk hâlinin devamına karar verildiği, davacının tüm süreçlerde kanunda belirlenen süreler içerisinde tutukluluğun devamına ilişkin inceleme yapıldığı, davacı sanığın kanuna uygun olarak yakalandığı, tutuklandığı ve tutukluluğun devamına karar verildiği, makul sürede yargılama mercii önüne çıkarıldığı anlaşılmakla CMK 141/1-d maddesinde düzenlenen ve tazminata hak kazanması için aynı anda gerçekleşmesi gereken iki koşuldan ilk koşulun gerçekleşmediği anlaşıldığından davacı sanığın bu yöndeki talebinin 141/1-d maddesindeki şartlar oluşmadığından reddine karar verilmiştir."

9. Ağır Ceza Mahkemesinin kararına karşı 3/3/2021 tarihinde istinaf başvurusu yapılmıştır. İstinaf dilekçesinde, şikâyetlerin hatalı olarak nitelendiği, dava dilekçesinde yer almayan vakıaların yargılamaya konu edildiği ifade edilmiştir.

10. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 16. Ceza Dairesi tarafından 23/3/2022 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar verilmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davasına ilişkin yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen ve değerlendirilen delillere, mahkemenin kovuşturma sonucuna uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre; 5271 sayılı CMK'nın 141 ve devamı maddelerinde düzenlenen tazminat koşullarının oluşmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesinde ve buna bağlı olarak tensiple birlikte kurulan hükümde Hazine lehine vekâlet ücreti takdir edilmemesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmadığından davacı vekili ile davalı Hazine vekilinin İSTİNAF BAŞVURULARININ ESASTAN REDDİNE... [karar verildi.]"

11. Başvurucu, nihai hükmü 29/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 5/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

C. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

12. 13/5/2022 tarihinde başvurucu hakkında mahkûmiyet hükmü kurulmuştur. Ayrıca başvurucunun tahliye istemi reddedilerek tutukluluk hâlinin hükümle birlikte devamına karar verilmiştir.

13. 23/5/2023 tarihinde Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi tarafından istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiş, mahkûmiyet Yargıtayın 25/11/2024 tarihli kararıyla onanarak kesinleşmiştir.

14. Komisyon, adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu; hukuka aykırı şekilde ve gerekçesiz şekilde tutukluluğunun devamına karar verildiğini, söz konusu kararın ve buna yönelik itirazının sonucunun tebliğ edilmediğini, Cumhuriyet savcısı görüşünün bildirilmediğini ifade ederek bunlara dayalı olarak açtığı tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

16. Başvurucunun iddialarının özünün tazminat talebinin reddedilmesine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Ağır Ceza Mahkemesinin davanın reddine ilişkin gerekçesine yönelik şikâyetlerin gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 36. maddesine "...ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının kapsamına gerekçeli karar hakkının da dâhil olduğunu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi birçok kararında vurgulamıştır. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsadığının kabul edilmesi gerekir (Abdullah Topçu [1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, § 75).

19. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da "Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır." denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği, anılan Anayasa kuralı da gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır (Abdullah Topçu, § 76).

20. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma

hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, Anayasa'nın 141. maddesi de dikkate alındığında kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Gerekçeli karar hakkı, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Tarafların uyuşmazlığın sonucuna etkili nitelikteki iddia ve itirazlarının mahkemesince ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanması gerekir. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterlidir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan iddia ve itirazların bu defa kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açar (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Vesim Parlak [2. B.], B. No: 2012/1034, 20/3/2014, §§ 33, 34; Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Münür Ata [2. B.], B. No: 2014/4958, 22/1/2015, §§ 37-43; Hikmet Çelik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/4894, 15/12/2015, §§ 54-59; Şah Tarım İnşaat Turizm Seyahat Yatçılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48; Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

21. Somut olayda başvurucu 21/2/2020 tarihinde hukuka aykırı şekilde ve gerekçesiz olarak verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın ve buna ilişkin itiraz sonucunun tebliğ edilmediğini, ayrıca Cumhuriyet savcısının görüşünün bildirilmediğini ifade ederek 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi uyarınca tazminat davası açmıştır (bkz. § 7). Ağır Ceza Mahkemesi tarafından başvurucunun tazminat talebi 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ile (d) bentlerindeki şartları taşımadığından reddedilmiştir (bkz. § 8). Başvurucunun açık ve somut bir şekilde ileri sürdüğü tutukluluğunun devamına ilişkin kararın ve buna dair itiraz sonucunun tebliğ edilmediğine ilişkin iddialarının Ağır Ceza Mahkemesinin 5271 sayılı Kanun'un (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde yer alan "Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen" hükmü kapsamında kaldığına ilişkin değerlendirmesinde hukuka uyarlık bulunmamaktadır. Zira Anayasa Mahkemesi birçok kararında tutukluluk incelemeleri sonucunda verilen kararların ve tutukluluğa itiraz sonuçlarının tebliğ edilmemesi gibi şikâyetlerin öncelikle aynı maddenin (k) bendi kapsamında ele alınması gerektiğini ifade etmiştir (Cafer Yıldız [2. B.], B. No: 2014/9308, 9/1/2018, §§ 37-40; Yaşar Saçlı [1. B.], B. No: 2014/9311, 24/1/2018, §§ 37-40; Özgür Arıbaş [1. B.], B. No: 2015/2394, 31/10/2018, §§ 57-60; Ali Efendi Peksak (2) [2. B.], B. No: 2017/37727, 12/9/2019, §§ 56-67; Mehmet Takımsu [2. B.], B. No: 2016/63712, 15/11/2018, §§ 65-69; Abdurrahim Özkan [1. B.], B. No: 2017/25586, 18/4/2018, §§ 80-86; Mehmet Aslan [1. B.], B. No: 2018/14190, 8/9/2020, § 36; Mehmet Tuncay [1. B.], B. No: 2017/8528, 29/9/2020, § 116; Serkan Başer [2. B.], B. No: 2017/15410, 30/9/2020, §§ 81, 82; F.A. (2) [2. B.], B. No: 2018/2521, 10/10/2019, §§ 63-65; F.A. [1. B.], B. No: 2017/38209, 11/9/2019, §§ 74, 75; Resul Darama [1. B.], B. No: 2018/251, 18/7/2019, §§ 83, 84).

22. Sonuç olarak başvurucunun tazminat davasında açık ve somut bir şekilde ileri sürdüğü iddiaların Ağır Ceza Mahkemesi tarafından ayrı ve açık olarak ele alınıp karşılanmadığı, söz konusu eksikliğin istinaf incelemesi sırasında da telafi edilmediği görülmüştür. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

27. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Şanlıurfa 1. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2020/501, K.2020/386) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HURŞİT KIZILCAN

B. No: 2022/72358 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/72358

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HURŞİT KIZILCAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/72358)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Hurşit KIZILCAN

Vekili : Av. Mürsel EKİCİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mülke ulaşılamamasından kaynaklanan zararın tazmini için yapılan idari başvurunun süresinde görülmemesi nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Hakkâri ili, Şemdinli ilçesi, Boğazköy Köyünde ikamet etmekteyken yaşanan terör olayları nedeniyle 1990'lı yıllarda köyü terk etmek durumunda kaldığı, can ve mal güvenliği tehlikesi sebebiyle köyüne dönemediği, köydeki mal varlığına ulaşamadığı ve mal varlığından yararlanamadığı için 30/5/2007 tarihi sonrasında oluştuğunu ileri sürdüğü zararların 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun uyarınca tazmini talebiyle Hakkâri Valiliği Zarar Tespit Komisyonu Başkanlığına yaptığı 6/12/2017 tarihli başvurunun zımnen reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle dava açmıştır.

3. Van 3. İdare Mahkemesi işlemin iptaline karar vermiştir. Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi istinaf incelemesinde kararın 6/12/2016-6/12/2017 tarihleri arasındaki dönem için iptale ilişkin kısmında hukuka aykırılık bulunmadığını, 30/5/2007-6/12/2016 tarihleri arasındaki dönem için ise davanın reddine karar verilmesi

gerekirken iptale ilişkin bu kısımda hukuki isabet görülmediğini açıklamıştır.

4. Başvurucu, nihai kararı 21/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 28/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Komisyon adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

6. Başvurunun devamı sırasında başvurucu 3/10/2023 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu vekiline başvuruya mirasçıların devam edip etmeyeceğinin on beş gün içinde bildirilmesi hususunu içeren 30/10/2024 tarihli müzekkere gönderilmiş ancak başvurucu vekili müzekkereye cevap vermemiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KEREM TOSUN

B. No: 2022/73456 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/73456

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KEREM TOSUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/73456)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Kerem TOSUN

Vekili : Av. Abdulhalim KAPLAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tutuklama tedbirinin hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Tekirdağ Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) PKK/KCK terör örgütünün hiyerarşik yapılanması içinde faaliyet gösteren kişilerin tespitine yönelik bir soruşturma başlatılmıştır.

3. Başvurucu, anılan soruşturma kapsamında 3/6/2022 tarihinde gözaltına alınmıştır.

4. 9/6/2022 tarihinde kollukta ifadesi alınan başvurucu susma hakkını kullanmıştır. İfadesi sırasında diğer tespitlerin yanı sıra;

i. Terör örgütüne müzahir haber sitelerinde başvurucuya ilişkin yer alan haberler,

ii. Başvurucunun terör örgütü propagandası içerdiği iddia edilen sosyal medya paylaşımları,

iii. Başvurucunun terör örgütü lehine düzenlendiği iddia edilen toplantı ve gösteri yürüyüşleri ile basın açıklamalarına katılımına ilişkin tespitler,

iv. Gizli tanık S15D28'in başvurucunun PKK'nın organize ettiği toplantılara katıldığına ve

terör örgütünün talimatına göre hareket ettiğine ilişkin beyanları,

v. Başvurucunun Halkların Demokratik Kongresi (HDK) tarafından düzenlenen, örgüt ideolojisine ve amaçlarına hizmet eden toplantılara katılım sağladığına ve örgütsel yapılanmada yer aldığına ilişkin tanık beyanları ve tespitler okunmuştur.

5. Başsavcılık, başvurucuyu silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanması istemiyle Tekirdağ 2. Sulh Ceza Hâkimliğine (Sulh Ceza Hâkimliği) sevk etmiştir.

6. 10/6/2022 tarihinde Sulh Ceza Hâkimliğince başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmasına karar verilmiştir. Kararda, başvurucunun üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin bulunduğu belirtilerek silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliği, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığı ve suçun 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında sayılması hususlarına bağlı olarak adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağı ifade edilmiştir.

7. Başvurucunun söz konusu karara itirazı Tekirdağ 4. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 17/6/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

8. Bu karar başvurucuya 21/6/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 20/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurucu 13/3/2023 tarihinde verilen kararla tahliye edilmiştir.

10. Başsavcılık 19/1/2023 tarihli iddianame ile PKK/KCK'yla iltisaklı olduğunu değerlendirdiği HDK yapılanmasında yer alan başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması istemiyle kamu davası açmıştır (HDK'ya ilişkin değerlendirmeler için bkz. Hasan Hergül [1. B.], B. No: 2022/75786, 26/2/2025, § 10; Sadet Fırat [2. B.], B. No: 2022/83245, 12/3/2025, § 10; Mercan Hantekin [2. B.], B. No: 2022/75790, 26/3/2025, § 10).

11. İddianamede, PKK/KCK'nın HDK yapılanması içinde yer aldığı ve delege olarak faaliyet yürüttüğü ifade edilen başvurucuya yönelik olarak;

i. HDK faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilen ve terör örgütü propagandasına dönüşen gösteri ve basın açıklamalarına katıldığına ilişkin tespitler,

ii. Terör örgütü propagandası yapıldığı iddia edilen sosyal medya paylaşımlarına ilişkin tespitler,

iii. Terör örgütüne müzahir haber sitelerinde başvurucuya ilişkin yer alan haberler,

iv. S15D28 kod ismi verilen gizli tanığın başvurucunun İstanbul'da PKK'nın organize ettiği toplantılara katıldığına, örgütün talimatları ve ideolojisi doğrultusunda hareket ettiğine ve HDK tarafından düzenlenen toplantılara katıldığına ilişkin beyanları,

v. HDK tarafından gerçekleştirilen toplantılara katılımına ilişkin tanık beyanları bulunduğu ifade edilmiştir.

12. Tekirdağ 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) iddianamenin kabulüne karar vermiş ve kovuşturma aşaması başlamıştır.

13. Bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla yargılama ilk derece mahkemesi aşamasında derdesttir.

14. Komisyon tarafından başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, delilleri karartma tehlikesi ve kaçma şüphesinin de somut olayda mevcut olmadığını, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek ölçülü olmayan tedbir nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu; Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formundakine benzer beyanlarda bulunmuştur.

16. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

17. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, PKK/KCK silahlı terör örgütünün üyesi olma suçundan 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

18. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

19. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından başvurucunun terör örgütü bünyesinde faaliyet gösterdiğine ilişkin gizli tanık beyanı, tanık beyanları, sosyal medya paylaşımları, terör örgütü propagandasına dönüşen gösterilere ve basın açıklamalarına katıldığına ilişkin tespitler ve örgüte müzahir haber sitelerinde yer alan haberler gözetilerek başvurucunun tutuklanmasına karar verilmiştir (bkz. § 4). Başvurucuya ifadesi sırasında da bildirilen söz konusu tespitlerin yanı sıra iddianamede yer verilen -soyut bir şekilde kanaat ve değerlendirmelerin dile getirilmesi niteliğinde değil aksine belirli olaylarla ilgili gözlem ve bilgilerin aktarılması mahiyetinde olan ve birbirleriyle uyumluluk arz eden- çok sayıda beyan ve tespit (bkz. § 11) bir bütün olarak gözetildiğinde belirtilen tüm bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, § 75; Metin Evecen [2. B.], B. No: 2017/744, 4/4/2018, §§ 47-52; Recep Uygun [2. B.], B. No: 2016/76351, 12/6/2018, § 43).

20. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön koşulu yerine gelmiş olan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

21. Somut olayda Sulh Ceza Hâkimliğince başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken işlendiği iddia olunan silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliğine, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığına ve isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında yer almasına dayanıldığı görülmektedir (bkz. § 6).

22. Dolayısıyla somut olayın özel koşulları ile Sulh Ceza Hâkimliği tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvurucu yönünden özellikle -suçun ağırlığına atfen-

kaçma şüphesine yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu söylenebilir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Yıldırım Ataş [1. B.], B. No: 2014/4459, 26/10/2016, § 60; Devran Duran [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66).

23. Son olarak başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır (Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, § 151).

24. Eldeki olayda başvurucunun terörle bağlantılı bir suç nedeniyle tutuklanması dikkate alındığında Sulh Ceza Hâkimliğinin isnat edilen suç için öngörülen yaptırımın ağırlığını, işin niteliğini ve önemini de gözönünde tutarak başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı sonucuna varmasının keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214; Devran Duran, § 64).

25. Açıklanan gerekçelerle tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET BİLEK VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/98317 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/98317

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET BİLEK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/98317)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY

Başvurucular : 1. Ahmet BİLEK 2. Bülent YURTOĞLU 3. Hakan YAMAK 4. İsmail SANCAKTAR 5. Sedat BAŞTOPÇU 6. Semih KALAYCI 7. Servet KAMBUR 8. Talip ERSOY 9.Yasin OKUMUŞ

Vekili : Av. Serkan MERCİMEK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; başvuruculaların toplu iş sözleşmesinden kaynaklı görev tazminatlarının ödenmemesi nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Toto Teşkilat Başkanlığı bünyesinde bayi kontrolörü olarak görev yapmaktadırlar ve aynı zamanda işyerinde yetkili Öz Büro-İş Sendikası (Sendika) üyesidirler. Başvurucular, Sendika ile işyeri arasında 2009-2021 yılları arasında bağıtlanan toplu iş sözleşmelerinin (TİS) 34. maddesinde "Görev Tazminatı ve Baskı Primi" başlığı altında düzenlenen görev tazminatına ilişkin hükmün; "Başkanlık işyerlerinde çalışan unvanlı personele (Başkan Yardımcıları, Teşkilat Müdürü, Başmüşavir ve Müşavirler, Avukatlar, Şube Müdürleri, Bilgisayar Mühendisleri, Servis Şefleri ve Bayi Kontrolörleri) verilecek görev tazminatları Spor Toto Teşkilat Başkanlığı Yönetim Kurulu tarafından belirlenir" şeklinde olduğunu, buna karşın kendilerine bu tazminatın ödenmediğini belirterek 24/12/2021 tarihinde görev tazminatlarının ödenmesi talepli dava açmışlardır.

3. Bazı mahkemeler; başvuruculların davalı kurum bünyesinde bayi kontrolörü olarak çalıştığını, işyerinde uygulanan TİS'lerin 34. maddesi gereğince bayi kontrolörlerine ödenecek görev tazminatlarının Spor Toto Teşkilat Başkanlığı Yönetim Kurulu (Yönetim Kurulu) tarafından belirleneceğinin belirtildiğinin altını çizmiştir. Gerekçeli kararlarda; Yönetim Kurulu tarafından ayda en az bir kez denetim ve kontrol görevini fiilen yerine getiren bayi kontrolörlerine görev tazminatı ödenmesinin uygun görüldüğü ifade edilmiştir. Kararlarda, davalı tarafından sunulan görev programlarına göre bayi kontrolörlerinin hangi ilde hangi tarihte görevli olacaklarının bildirildiği, başvuruculara ilişkin böyle bir görevlendirme bulunmadığı, dolayısıyla kendilerine görev tazminatı ödenmemesinin mevzuata uygun olduğu belirtilerek davaların reddine karar verilmiştir. Diğer mahkemelerin verdikleri iptal kararları ise istinaf başvuruları sonucunda kaldırılarak davaların reddine karar verilmiştir.

4. Nihai kararların tebliği üzerine başvurucular süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Komisyon konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2022/98321, 2022/98324, 2022/98326 ve 2022/98327 numaralı başvuruların birleştirilmesine karar vermiştir. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. 2022/98318, 2022/98328, 2022/98331 ve 2022/98333 numaralı başvuruların 2022/98317 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

7. Başvurucular; TİS'te düzenlenen görev tazminatına ilişkin hükmün ünvana bağlı olarak düzenlendiğini, bu tazminata hak kazanabilmek için başkaca bir şart öngörülmediğini, buna karşın davalı idarenin anılan hükmü daraltarak göreve çıkmak şartına bağladığını ve kendilerine görev tazminatı ödemesi yapılmadığını belirterek çalışma hakkı, sendika hakkı, adil yargılanma hakkı ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; konuya ilişkin yargısal içtihadın, mevzuatın ve somut olayın koşullarının yapılacak değerlendirmede dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı bireysel başvuru formunda ileri sürdükleri hususları yinelemiştir.

9. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Somut olayda başvuruculların temel iddiası TİS'ten kaynaklı alacaklarının ödenmediği hususuna ilişkindir. Bu bağlamda başvuruculların iddiaları sendika hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

10. Anayasa'nın "Sendika kurma hakkı" başlıklı 51. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

"Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz.

Sendika kurma hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir."

11. Anayasa'nın "Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı" başlıklı 53. maddesinin birinci

ve ikinci fıkraları şöyledir:

"İşçiler ve işverenler, karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahiptirler.

Toplu iş sözleşmesinin nasıl yapılacağı kanunla düzenlenir."

12. Anayasa'nın 51. maddesinde düzenlenen sendika hakkı, demokratik toplumun temeli olan örgütlenme özgürlüğünün bir parçasıdır. Örgütlenme özgürlüğü, bireylerin kendi menfaatlerini korumak için kolektif oluşumlar meydana getirerek bir araya gelebilme özgürlüğüdür. Bu özgürlük bireylere siyasal, kültürel, sosyal ve ekonomik amaçlarını topluluk hâlinde gerçekleştirme imkânı sağlar (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

13. TİS; işçi sendikası ile işveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işveren arasında akdedilen bir iş sözleşmesidir. Bu sözleşme; bireysel iş sözleşmelerinin nasıl yapılacağını, içeriğini, sona erme koşullarını belirler. Bu yönüyle TİS normatif bir nitelik taşımakta, yasal sınırlar içinde ve TİS'in uygulama alanı ile sınırlı kalmak kaydıyla genel ve objektif nitelikte hukuk kuralı oluşturabilmektedir. TİS; tarafların karşılıklı hak ve borçlarını, sözleşmenin uygulanması ve denetimi ile uyuşmazlıkların çözüm yollarını da düzenlemek amacıyla yapılır. Bir başka açıdan ele alındığında TİS, sendikalar için üyelerinin hak ve çıkarlarını koruma ve geliştirme mücadelesinde en önemli araçlardan biridir. Dolayısıyla TİS ve sendikal faaliyet özgürlüğü birbirine sıkı sıkıya bağlı iki kavram olarak karşımıza çıkar (Türkiye Devrimci Kara, Hava ve Demiryolu Taşımacılığı İşçileri Sendikası [GK], B. No: 2020/34550, 15/2/2024, § 40).

14. Başvurucular, TİS'lerin 34. maddesine göre tazminata hak kazandıklarını ileri sürmekte ve bu kapsamda yargılama sürecinde hatalı değerlendirme yapıldığını, dolayısıyla TİS'ten kaynaklı alacaklarını tahsil edemediklerini iddia etmektedir. TİS'e bakıldığında 34. maddede bayi kontrolörlerine verilecek görev tazminatlarının Spor Toto Teşkilat Başkanlığı Yönetim Kurulu tarafından belirleneceğinin düzenlendiği görülmektedir (bkz. § 2). Her ne kadar başvurucular bu tazminatın münhasıran ünvana bağlı olduğunu, başkaca bir şart aranmadığını ileri sürmüşlerse de tazminatın verilmesine ilişkin hususların Yönetim Kuruluna bırakıldığı anlaşılmaktadır. Yönetim Kurulu ise ayda en az bir kez denetim ve kontrol görevini fiilen yerine getiren bayi kontrolörlerine görev tazminatı ödenmesini uygun bulmuştur. Mahkemeler de TİS'te görev tazminatına ilişkin belirlemenin Yönetim Kuruluna verildiğini, Yönetim Kurulunun buna göre bir düzenleme yaptığını, bu nedenle başvuruculara TİS hükmünün tek taraflı olarak daraltıldığı iddiasının gerçekleşmediği kanaatine varmıştır.

15. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre mahkemece açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilebilir. Başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, iddialarının salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu [2. B.], B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 32).

16. Başvuru konusu olayda yargı mercilerince tarafların iddia ve itirazlarının incelendiği ve tüm dosya kapsamında inceleme yapılmak suretiyle bir sonuca varıldığı görülmüştür. Mahkemelerin başvuruculara TİS uyarınca görev tazminatına hak kazanmadıklarına dair

yorumunun keyfî olmadığı, kararların ilgili ve yeterli gerekçe içerdiği görüldüğünden başvurucuların sendika hakkına bir müdahalede bulunulmadığı anlaşılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 2022/98318, 2022/98328, 2022/98331 ve 2022/98333 numaralı başvuruların 2022/98317 numaralı başvuru ile BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NECATİ GÖZEL

B. No: 2022/103640 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/103640

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NECATİ GÖZEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/103640)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Necati GÖZEL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, devlet memurluğundan çıkarma disiplin cezasına karşı açılan davada davanın sonucuna etkili iddianın kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Turgutlu Sulh Hukuk Mahkemesinde mübaşir olarak görev yaptığı sırada hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. Disiplin soruşturması sonucunda başvurucunun memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelikte yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunma fiilini işlediği kanaatine varılarak 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılması teklif edilmiştir.

3. Turgutlu Adliyesi Adalet Komisyonu Başkanlığı 2/10/2015 tarihinde soruşturma dosyasını Adalet Bakanlığı (Bakanlık) Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne göndermiştir. Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulunun 28/3/2017 tarihinde başvurucunun devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılmasına karar vermesi üzerine 24/7/2017 tarihinde iptal davası açılmıştır.

4. Konya 2. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 27/12/2017 tarihinde davayı reddetmiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Dosya içeriğinde bulunan belgeler, soruşturma raporu ve şahit ifadelerinin incelenmesinden; davacı tarafından değişik tarihlerde Mahkemeler Veznesi'nden çekilen tebligat ücretlerinin yapılan incelemede PTT'ye teslim edilmediği hususunun 7/7/2015 tarihinde tutanak altına alındığı, şahit ifadelerinde; yapılan incelemelerde tebligat bedellerinin vezneden çekilmesine rağmen uzun süre PTT'ye teslim edilmeyerek davacının uhdesinde tutulduğunun yapılan araştırma ve UYAP sorgulamasından öğrendikleri beyanlarının bulunduğu, şahit beyanlarının aynı yönde ve birbirini doğrular nitelikte olduğu, davacının ifadesinde ise; iş yoğunluğu sebebiyle işleri zamanında yetiştiremediğinden dolayı tebligatları PTT'ye teslim edemediği, zimmet kastının olmadığının beyan edildiği, davacı hakkında yapılan adli kovuşturma sonucunda Turgutlu Ağır Ceza Mahkemesi'nin 3/11/2015 tarih ve E:2015/33, K2015/14 sayılı kararıyla zimmetine para geçirdiği gerekçesiyle 7 ay 24 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına ve cezanın ertelenmesine karar verildiği görülmektedir.

Bu durumda, değişik zamanlarda mahkemeler veznesinden çekilerek tebligat listesi ile birlikte davacıya teslim edilen tebligat bedellerinin PTT'ye teslim edilmeyerek uzun süre davacının uhdesinde kaldığının yapılan soruşturma sonucunda sabit olduğu, bu davranışın devlet memurluğu ile bağdaşmayacak nitelikte ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunma fiili kapsamında kaldığı açık olduğundan, davacı hakkında tesis edilen idari işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır."

5. Başvurucu, karara karşı 19/1/2018 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuş; dilekçesinde Turgutlu Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) nezdinde devam eden yargılamanın kesinleşmediğini, zimmet suçunu işlemediği hâlde işlemiş gibi kabul edilerek devlet memurluğundan çıkarılmasının haksız olduğunu iddia etmiştir. Mübaşir olarak görev yapması nedeniyle parayı mecburen zimmetinde tuttuğunu ve soruşturma açılmadan teslim ettiğini belirtmiştir. Aynı olaya ilişkin olarak bir başka mübaşire kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilirken kendisine devlet memurluğundan çıkarma cezası verilmesinin eşitlik ilkesini ihlal ettiğini ifade etmiştir.

6. Konya Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 21/5/2018 tarihinde istinaf başvurusunu reddetmiş; kararda, Mahkeme kararında 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. maddesinde düzenlenen kararın kaldırılması nedenlerinin bulunmadığını belirtmiştir.

7. Başvurucu, karara karşı 23/7/2018 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurmuş; dilekçesinde istinaf dilekçesinde belirttiği hususları tekrar ederek haksız ve hukuka aykırı olarak verilen disiplin cezasının iptalini talep etmiştir. Danıştay Onikinci Dairesi (Danıştay) 17/3/2022 tarihinde temyiz talebini reddetmiş; kararda, temyizen incelenen kararın usul ve hukuka uygun olduğunu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediğini açıklamıştır.

8. Ağır Ceza Mahkemesi 3/11/2015 tarihinde başvurucunun zimmet suçundan 7 ay 24 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına ve cezanın ertelenmesine karar vermiş; kararda, başvurucunun görevi gereği kendisine tevdii edilen paraları, bir kısmını teslim aldığı süreden çok sonra, bir kısmını da hakkında adli soruşturma başlatıldıktan sonra PTT'ye yatırmak suretiyle uhdesinde tutarak atılı zimmet suçunu işlediğini belirtmiştir. Başvurucunun zimmet suçunu malı geçici bir süre kullandıktan sonra iade etmek koşuluyla işlediğinin sabit olduğunu, zimmetinde tuttuğu paranın değerinin azlığı karşısında cezasından indirim yoluna gidildiğini, zimmetine geçirdiği parayı soruşturma başladıktan

sonra ancak kovuşturma aşamasına geçmeden yatırması karşısında etkin pişmanlık hükmünün uygulandığını açıklamıştır.

9. Yargıtay 5. Ceza Dairesi 1/10/2019 tarihinde anılan kararı bozmuştur. Kararda;

i. Sanığın ücreti kendisine verilen bir kısım tebligatı hakkında ceza soruşturması başlatıldıktan sonra 15/7/2015 tarihinde PTT'ye teslim ettiğini, bu nedenle suç duyurusu sonrası ortaya çıkan bu fiilinin mal edinme kastına bağlı olarak temellük zimmeti vasfında olduğu gözetilmeden yanılgılı değerlendirme ile kullanma zimmeti şeklinde kabul edilerek cezadan indirim yapılmasının hukuka aykırı olduğunu,

ii. Kullanma zimmetinde suçun konusunun kullanma ile elde edilen yarar olması karşısında bilirkişi tarafından hesaplanacak nemanın da ödenip ödenmediği araştırılarak sonucuna göre cezadan indirim yapılması ve nema miktarı tespit edildikten sonra şartların varlığı hâlinde değer azlığı sebebiyle daha az cezayı gerektiren hâlin varlığına karar verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

10. Ağır Ceza Mahkemesi 23/1/2020 tarihinde bozmaya uyarak başvurucunun hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçundan 7 ay 24 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına ve bu cezanın ertelenmesine karar vermiş; kararda, mübaşir olarak görev yapan sanığın posta masrafları olarak adliye veznesi tarafından kendisine verilen paraları posta idaresine teslim etme hususunda görevlendirilmesinin yasal olarak mümkün olmadığını, suça konu olan paralar kendisine görevi nedeniyle tevdi edilmiş sayılamayacağından eyleminin hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçuna uyduğunu belirtmiştir. Yargıtay (Kapatılan) 15. Ceza Dairesi 23/2/2021 tarihinde kararı onamıştır.

11. Başvurucu, nihai kararı 4/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 2/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Komisyon, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna karar verdikten sonra başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucu; hakkında kesinleşmiş bir ceza yargılaması kararı olmaksızın devlet memurluğundan çıkarıldığını, suçluluğu sabit olmadığı hâlde haksız ve hukuka aykırı olarak tesis edilen disiplin cezası nedeniyle adil yargılanma hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; masumiyet karinesinin ceza soruşturmasıyla eş zamanlı olarak kişi hakkında disiplin soruşturması yürütülmesine engel teşkil etmediği gibi hakkındaki ceza soruşturmasının kovuşturmaya yer olmadığı, beraat, düşme gibi mahkûmiyet dışındaki bir hüküm ile sonuçlanmasının kişiye disiplin yaptırımı uygulanmasına veya bu kişinin başka türlü sorumluluğuna gidilmesine de mâni olmayacağı belirtilmiştir. Mevcut başvuruda başvurucunun adil yargılanma hakkı bağlamında masumiyet karinesinin ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda belirttiği hususları tekrar etmiştir.

15. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

16. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

17. Başvurucu hakkında verilen disiplin cezası hukuka uygun kabul edilirken mahkemeler veznesinden çekilerek başvurucuya teslim edilen tebligat bedellerinin başvurucunun PTT'ye teslim etmeyerek uzun süre uhdesinde kaldığının yapılan disiplin soruşturması sonucunda sabit görüldüğü gerekçesine dayanılmıştır. Söz konusu tespit ise Ağır Ceza Mahkemesi tarafından zimmet suçundan verilen hapis cezasının ertelenmesine dair kararla desteklenmiştir. Karar, istinaf ve temyiz aşamalarından geçerek kesinleşmiştir.

18. Yargılama merciileri varılan sonuca hangi nedenle ulaştığını ve delillerin değerlendirilmesini başvurucu ve üçüncü kişiler tarafından objektif olarak anlaşılmasına imkân verecek yeterli gerekçe ile ortaya koymuştur. Yargılama merciilerinin yaptığı yorumun hukuk kurallarının somut olaya uygulanmasına yönelik olup bariz takdir hatası veya açık keyfîlik oluşturan bir unsur içermediği anlaşılmıştır. Başvuru konusu olayda yargılamanın esasına tesir eden nitelikte karşılanmayan bir iddia bulunmadığından başvurucunun şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

20. Başvurucu, hakkında verilen mahkûmiyet kararı olmamasına rağmen devlet memurluğundan çıkarılması nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Ayrıca disiplin cezasına dayanak eylem nedeniyle başka bir adliyeye tayin edilerek cezalandırıldıktan sonra devlet memurluğundan çıkarılması nedeniyle aynı suçtan iki kez cezalandırıldığını belirterek suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Başvuruya konu olayda yargılama merciileri olgusal olarak olayı değerlendirmiş ve mevzuat hükümlerini gözönünde bulundurarak sonuca ulaşmıştır. Yargılama merciilerinin kararlarında başvurucu hakkında herhangi bir suça ilişkin saptamada bulunulmadığından

masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

22. Öte yandan suç isnadına yönelik olmayan, yönetsel düzene aykırı bir davranıştan dolayı değil 657 sayılı Kanun'da belirtilen şartın mevcut olmadığı gerekçesiyle gerçekleştirilen ve başvurucunun kamunun diğer alanlarında veya özel sektörde çalışmasına yönelik herhangi bir yasak barındırmayan kamusal müdahalenin cezai karakterde olduğunun kabulü mümkün değildir. Dolayısıyla başvurucunun suçta ve cezada kanunilik kapsamında yer almadığı açık olan iddiaları yönünden ileri bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiş ve anılan iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

23. Açıklanan gerekçelerle diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ OSMAN ERSÖZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/864 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/864

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ OSMAN ERSÖZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/864)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Ali Osman ERSÖZ ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması ve bunun karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. 2023/90138 numaralı başvuruda başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların süresinde yapılan 2023/864 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No:

2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvuruculara taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymadığı belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

9. Başvurucular; ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

10. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

11. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 2023/90138 numaralı başvurudaki başvurucunun adli yardım talebinin KABULÜNE,

C. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (H) sütununda yer alan mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen manevi tazminatın ekli listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

G. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen harçlar ile ekli listenin (F) sütununda yer

alan vekâlet ücretinin ekli listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

E.T.

B. No: 2023/11631 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/11631

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

E.T. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/11631)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : E.T.

Vekili : Av. Nurullah ÇELEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sınır dışı etme işlemine karşı yargı yoluna başvurulması beklenmeden yabancının rızaya aykırı olarak sınır dışı edilmesi nedeniyle yaşam hakkının, kötü muamele yasağının ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Suriye uyruklu başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca DEAŞ'a ve çatışma bölgeleriyle bağlantılı faaliyetler yürüttükleri değerlendirilen şahıslara yönelik operasyon kapsamında 30/11/2022 tarihinde yakalanmıştır. İstanbul Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünce şüpheli sıfatıyla ifadesi alınan başvurucu, DEAŞ terör örgütü mensubu olmadığını beyan etmiş; adli işlemlerin ardından idari işlemlerin tesisi için İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğüne (Göç İdaresi) bağlı Binkılıç Geri Gönderme Merkezine teslim edilmiştir.

3. Göç İdaresi 1/12/2022 tarihinde, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi (kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar) uyarınca sınır dışı etme ve

idari gözetim kararı almıştır. Sınır dışı etme kararında başvurucunun menşe ülkesine gönderilmesinin 6458 sayılı Kanun'un 4. maddesi ve 55. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında sakınca olduğu, bu nedenle güvenli üçüncü bir ülkeye gönderilmesine veya gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına karar verilmiştir.

4. Başvurucu 2/12/2022 tarihinde parmak izi basmak suretiyle gönüllü geri dönüş formunu imzalamıştır. Ayrıca Arapça yazılmış bir metinde ve onun tercümesi olduğu anlaşılan diğer belgede "İsmim E.T. Suriyeliyim. Suriyeye dönmek istiyorum ve Türkiye'deki hukuki haklarımdan vazgeçiyorum." şeklinde bir ifade yer almıştır. Başvurucunun gönüllü geri dönüş formuna istinaden 4/12/2022 tarihinde Hatay'ın Cilvegözü Kara Hudut Kapısından çıkışı sağlanmıştır.

5. Başvurucu 3/2/2023 tarihinde sınır dışı etme kararının iptali talebiyle İstanbul 16. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır. İdare Mahkemesi, sınır dışı etme kararında hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle 19/12/2023 tarihinde davanın kesin olarak reddine karar vermiştir.

6. Başvurucu 15/2/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

8. Göç İdaresi 3/10/2025 tarihinde başvurucu hakkında alınan 1/12/2022 tarihli sınır dışı etme kararının kaldırılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Aghelı Kohne Shahrı ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda da yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Yaşam Hakkı ve Kötü Muamele Yasağı ile Aile Hayatına Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu, gönüllü geri dönüş adı altında zorla Suriye'ye gönderildiğini, belgelerdeki imza ve el yazılarının kendisine ait olmadığını, ülkesinde devam eden iç savaş nedeniyle 16/1/2023 tarihinde yasa dışı yollarla Türkiye'ye döndüğünü beyan etmiştir. Hukuka aykırı şekilde sınır dışı edildiğini, sınır dışı edilmesi nedeniyle aile bütünlüğünün bozulduğunu belirterek yaşam hakkı, kötü muamele yasağı ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde başvurucunun iddialarının değerlendirilmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda benimsediği ilkelerin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

12. Sınır dışı etme kararının uygulanmasının olası sonuçları ve/veya bu kararın iptali için açılan davayla ilgili yargı sürecine yönelik iddiaların incelenebilmesi için sınır dışı kararının

uygulanması ya da uygulanmasının önünde bir engel bulunmaması gerekir (benzer değerlendirme için bkz. M.L. ve diğerleri [1. B.], B. No: 2019/20735, 28/12/2021, § 23).

13. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasında başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi hâlinde de düşme kararı verilebileceği belirtilmiş ancak aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

14. Başvurucu hakkında Göç İdaresince sınır dışı etme kararı alınmış ve başvurucunun ülkesine çıkışı sağlanmıştır ancak başvurucu 16/1/2023 tarihinde ülkemize yasa dışı yollarla girmiş; hakkındaki sınır dışı etme kararı da Göç İdaresince kaldırılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun daha önce alınan sınır dışı etme kararı uyarınca sınır dışı edilmesi artık hukuken mümkün değildir. O hâlde başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmamaktadır. Ayrıca Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygı, başvurunun incelenmesini gerekli kılmamaktadır.

15. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkı ve kötü muamele yasağı ile aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmaması nedeniyle başvurunun bu kısmının düşmesine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucunun idari gözetim kararının hukuka aykırı olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasının, başvurucunun idari gözetiminin 4/12/2022 tarihinde ülkesine çıkışı ile sonlandırıldığı ve bireysel başvurunun otuz günlük başvuru süresinin sona ermesinden sonra 15/2/2023 tarihinde yapıldığı gözetilerek süre aşımı nedeniyle, başvurucunun geçici koruma statüsünde yasal olarak Türkiye'de kaldığını belirterek sınır dışı etme işlemlerindeki usul güvenceleri kapsamında yerleşme hürriyetiyle bağlantılı etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasının ise geçici koruma kimlik belgesinin korunana Türkiye'de kalma hakkı sağlamakla birlikte ikamet izni sayılmadığı dikkate alınarak Khalıl Khalıl Abdan ([2. B.], B. No: 2024/11437, 25/6/2025, § 30) kararı doğrultusunda konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. Yaşam hakkı ve kötü muamele yasağı ile aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmaması nedeniyle DÜŞMESİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

E. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım

talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

OSMAN ŞANAL (2)

B. No: 2023/17633 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/17633

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

OSMAN ŞANAL BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2023/17633)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Osman ŞANAL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkin verilen ihlal kararı sonrası yeniden yargılama talebinin reddedilerek infazın devamına karar verilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Ceza Davasına İlişkin Süreç

2. Başvurucu 16/7/2016 tarihinde gözaltına alınmış, 18/7/2016 tarihinde anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme ve silahlı terör örgütüne üye olma suçlarından tutuklanmıştır.

3. 24/5/2019 tarihinde Ankara 16. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) tarafından başvurucunun Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçundan mahkûmiyetine ve hükümle birlikte tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

4. 7/11/2019 tarihinde Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 21. Ceza Dairesi mahkûmiyet hükmüne yönelik istinaf taleplerini esastan reddetmiş, başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

5. Başvurucu hakkındaki mahkûmiyet hükmü 29/9/2021 tarihinde Yargıtay 3. Ceza Dairesi

tarafından verilen onama kararı ile kesinleşmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 6/1/2022 tarihinde öğrenmiştir.

B. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Nezdindeki Süreç

7. Başvurucu, gözaltı ve tutuklama tedbirlerinin hukuka aykırı olduğu iddiası ile 22/2/2019 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. AİHM 6/9/2022 tarihinde başvurucu hakkında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS/Sözleşme) 5. maddesinde düzenlenen özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (Bayram ve diğerleri/Türkiye, B. No: 20061/17 ve diğer 107 başvuru, 6/9/2022). Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...

7. Başvuranlar, yargı mensuplarının yakalanmalarını ve tutuklanmalarını düzenleyen iç hukuk kurallarına aykırı olarak tutuklandıklarından şikâyet etmiş ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 94. maddesi ve Yargıtay Kanunu'nun (2797 sayılı Kanun) 46. maddesi kapsamında bir suçüstü hâlinin varlığına itiraz etmişlerdir.

8. Hükümet Mahkemeyi, Turan ve Diğerleri (yukarıda anılan, § 55) davasında ileri sürdüğü sebeplere dayanarak söz konusu şikâyeti kabul edilemez bulmaya davet etmiştir. Mahkeme, Hükümetin söz konusu itirazının Turan ve Diğerleri (yukarıda anılan, §§ 57-64) davasında reddedildiğini not eder ve mevcut davada da bu tespitlerinden ayrılmayı gerektirecek herhangi bir neden görmemiştir. Mahkeme bu sebeple, Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesi kapsamında söz konusu şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun ya da başka herhangi bir sebeple kabul edilemez olmadığı kanaatindedir. Dolayısıyla, bu şikâyetin kabul edilebilir olduğu beyan edilmelidir.

9. Mahkeme ayrıca, Baş ve Turan ve Diğerleri (yukarıda anılan, sırasıyla §§ 143-158 ve §§ 79-96) davalarındaki tespitlerini göz önünde bulundurarak, Sözleşme'nin 5 § 1 maddesi kapsamında başvuranların tutukluluğunun yasa ile öngörülen usule uygun olmadığı ve bu sebeple başvuranların ilk tutukluluklarının hukuka aykırı olması sebebiyle 5 § 1 maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Ek olarak başvuranlar, Türkiye'nin olağanüstü hâl ve derogasyon ilan etmesine neden olan darbe girişiminden kısa bir süre sonra tutuklanmışlardır. Mahkemeye göre bu durum şüphesiz somut davada Sözleşme'nin 5. maddesinin yorumlanmasında ve uygulanmasında göz önünde bulundurması gereken bağlamsal bir unsurdur. Mahkeme, söz konusu tedbirin durumun kesinlikle gerektirdiği ölçüde bir tedbir olduğunun söylenemeyeceği kanaatindedir (bkz. yukarıda anılan, Baş, §§ 115-116 ve §§ 159-162; ve yukarıda anılan, Turan ve Diğerleri, §§ 91 ve 95).

...

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

...

2. Başvuranların ilk tutukluluklarının hukuka uygunluğuna ilişkin olarak Sözleşme'nin 5 § 1 maddesi kapsamında yapılan şikâyetin kabul edilebilir olduğuna;

3. Başvuranların ilk tutukluluklarının hukuka uygun olmaması sebebiyle Sözleşme'nin 5 § 1 maddesinin ihlal edildiğine;

4. Cumhuriyet savcısının mütalaasının tebliğ edilmemesine (başvuru no. 53285/19) ilişkin

olarak Sözleşme'nin 6. maddesi ve ceza infaz kurumundan gönderilen mektupların kaydedilmesine ilişkin olarak Sözleşme'nin 8. maddesi (başvuru no. 47398/19) kapsamında yapılan şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna;

5. Sözleşme'nin 5 ve 8. maddesi kapsamında yapılan diğer şikâyetlere ilişkin olarak kabul edilebilirlik ve esas yönünden bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına;

6. (a) Davalı Devlet tarafından her bir başvurana, üç ay içerisinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden davalı Devletin para birimine çevrilmek üzere, yansıtılabilecek tüm vergiler hariç olmak üzere, manevi zararların yanı sıra masraf ve giderler karşılığında 5.000 avro (beş bin avro) ödenmesine;

...

7. Başvuranların adil tazmine ilişkin diğer taleplerinin reddedilmesine karar vermiştir.

..."

C. Yeniden Yargılama Talebine İlişkin Süreç

9. Başvurucu 20/9/2022 tarihinde yeniden yargılama talebinde bulunmuştur. Başvurucu, AİHM'in ihlal kararı gözetilerek yargılamanın yenilenmesine karar verilmek suretiyle mahkûmiyet kararının ortadan kaldırılmasını ve infazının durdurularak tahliyesini talep etmiştir.

10. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 23/12/2022 tarihinde başvurucunun yeniden yargılama talebinin reddine ve mahkûmiyetin infazının aynen devamına karar verilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"Tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; Sanık Osman ŞANAL'ın dilekçesi incelendiğinde, yeni olay veya delil niteliğinde herhangi bir bilgi veya belgenin ortaya konulmadığı,

5271 sayılı CMK'nın 311. maddesinde hükümlüler lehine yargılamanın yenilenmesi nedenlerinin tek tek ve tahdidi olarak sayıldığı, hükümlü müdafiinin dilekçesinde belirtilen hususların CMK'nın 311. maddesinde sayılan yeni bir olay ve delil niteliği taşımadığı gibi ileri sürülen iddialarında hukuken desteklenmediği, ayrıca mahkememiz hükmüne ilişkin herhangi bir Anayasa Mahkemesi veya AİHM'nin kesinleşmiş kararının da bulunmadığı, sonuç ve kanaatine varıldığından talebin reddine ilişkin aşağıdaki karar tesis olunmuştur.

KARAR : Yukarıda açıklanan gerekçeye binaen;

Sanık Osman ŞANAL'ın yargılamanın yenilenmesi talebinin CMK'nun 318/1-3 ve 319/1 maddeleri gereğince YASAL KOŞULLARI OLUŞMADIĞINDAN REDDİNE,

Mahkememizin 24/05/2019 tarih ve 2018/42 Esas, 2019/357 Karar sayılı ilamının İNFAZININ AYNEN DEVAMINA... [karar verildi.]"

11. Karara yönelik itiraz 7/2/2023 tarihinde Ankara 17. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kesin olarak reddedilmiştir.

12. Başvurucu, yeniden yargılama talebinin reddine dair nihai kararı 9/2/2023 tarihinde öğrendikten sonra 7/3/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Komisyonca adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Yeniden Yargılama Talebinin Reddi Sonrası Tutulmaya Devam Edilmesinin Hukuki Olmaması Dolayısıyla Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu, AİHM tarafından verilen ihlal kararına rağmen yeniden yargılama talebinin reddedilerek tahliye edilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formu ile benzer beyanda bulunmuştur.

15. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

16. Anayasa'nın kişilerin fiziksel hürriyetlerini güvence altına alan 19. maddesinin kişi hürriyetinin kısıtlanmasına imkân tanıdığı durumlardan biri de maddenin ikinci fıkrasında mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi olarak belirlenmiştir. Bu nedenle yargı organlarınca verilecek mahkûmiyet kararları kapsamında hapis cezasının veya güvenlik tedbirlerinin infaz edilmesi kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ihlal etmez (Tahir Canan (2) [1. B.], B. No: 2013/839, 5/11/2014, § 33). Buna göre ilk derece mahkemesinin suç isnadı altındaki kişinin mahkûmiyetine karar vermesi ile kişinin suç isnadına bağlı tutulması sona erer ve kişinin tutulması mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi amacıyla tutmaya yani mahkûmiyete bağlı tutmaya dönüşür.

17. Yapılan yargılama sonunda 24/5/2019 tarihinde verilen mahkûmiyet kararıyla başvurucunun suç isnadına bağlı tutulması sona ermiştir. Başvurucunun bu tarihten sonraki tutulması mahkûmiyete bağlı tutma niteliğindedir (bkz. § 3).

18. Anayasa Mahkemesinin pek çok kez ifade ettiği üzere mahkûmiyet hükmüne bağlı tutmanın hukukiliğini etkileyen bir durum söz konusu olduğunda tutulma hâli mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi kapsamında olsa bile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlaline sebebiyet verebilir. Özellikle tutmanın önünde doğrudan Anayasa'dan veya kanunlardan kaynaklanan bir engelin bulunduğu (mahkûmiyete konu olan eylemin suç olmaktan çıkarılması, bir cezasızlık hâlinin bulunduğunun anlaşılması, mahkûmiyet hükmünü geçersiz kılan bir kanun değişikliği yapılması gibi) ya da tutmayı sona erdirmeyi zorunlu kılan yargısal bir kararın mevcut olduğu durumlarda özgürlükten yoksun bırakma ile mahkûmiyet kararı arasındaki bağ ortadan kalkar. Bu hâllerde tutmaya devam edilmesi hukuki dayanaktan yoksun bir şekilde özgürlüğün kısıtlanması sonucunu doğurur (Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, § 127; Şerafettin Can Atalay (2) [GK], B. No: 2023/53898, 25/10/2023, § 104).

19. Somut olayda başvurucu, AİHM tarafından verilen ihlal kararına atıfla yeniden yargılama talebinde bulunmuştur. AİHM tarafından verilen ihlal kararına göre başvurucunun da aralarında bulunduğu kişilerin tutukluluklarının kanun ile öngörülen usule uygun olmadığı ve bu nedenle başvurucuların ilk tutukluluklarının hukuka aykırı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (bkz. § 8). Ağır Ceza Mahkemesi tarafından başvurucunun talebi yargılamanın yenilenmesini gerektirecek nedenlerin bulunmadığı ifade edilerek reddedilmiştir. Başvurucunun yeniden yargılama talebinin reddine yönelik itirazı ise 7/2/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir (bkz. §§ 9-11).

20. Söz konusu ihlal kararının başvurucunun mahkûmiyete bağlı tutulmasının önünde doğrudan Anayasa'dan veya kanunlardan kaynaklanan bir engelin bulunduğuna ilişkin bir tespit barındırmadığı, ayrıca tutmayı sona erdirmeyi zorunlu kılan yargısal bir karar niteliği de taşımadığı ortadadır. Salt başvurucunun ilk tutuklanmasının hukuka aykırı olduğuna ilişkin tespitin mahkûmiyete bağlı tutma ya da özgürlükten yoksun bırakma ile mahkûmiyet kararı arasındaki bağı ortadan kaldırmadığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda Ağır Ceza Mahkemesinin yargılamanın yenilenmesini gerektirecek nedenlerin bulunmadığına ilişkin gerekçesinin bariz takdir hatası ya da keyfîlik barındırdığı söylenemeyecektir.

21. Diğer yandan Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi ile bağlantılı bir ihlal iddiası söz konusu ise Anayasa Mahkemesinin görevi kişinin hürriyetten yoksun bırakılmasının kısmen ya da tamamen bu koşullarda gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit etmekle sınırlıdır (Ç.Ö. [GK], B. No: 2014/5927, 19/7/2018, § 38). Bu kapsamda yapılan incelemede başvurucunun -önceki mahkûmiyete ilişkin adil yargılanma hakkı yönünden 2022/8722 numaralı bireysel başvuruda ilettiği şikâyetler dışında- mahkûmiyet kararına ve mahkûmiyete bağlı tutma kararını veren merciin bir mahkeme olmadığına, kararın hürriyeti kısıtlayıcı bir niteliğinin bulunmadığına veya hürriyetten yoksun bırakılmanın mahkemece verilen hürriyeti kısıtlayıcı ceza veya tedbirin kapsamını aştığına ilişkin bir iddiasının bulunmadığı görülmektedir.

22. Bu durumda hukuka uygun şekilde mahkûmiyete bağlı tutulan başvurucunun AİHM tarafından verilen ve tutma ile mahkûmiyet kararı arasındaki bağı ortadan kaldırmayan ihlal kararı uyarınca ilettiği yeniden yargılama ve tahliye taleplerinin reddine ilişkin şikâyetlerinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle yeniden yargılama talebinin reddi sonrası tutulmaya devam edilmesinin hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

24. Başvurucunun;

i. Asıl yargılamada adil yargılanma hakkı güvencelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerini 2022/8722 numaralı bireysel başvuruda daha önce ilettiği görülmekle işbu başvurunun Mehmet Satıcıoğlu (2) ([1. B.], B. No: 2014/11339, 14/11/2018) kararı doğrultusunda mükerrer başvuru niteliğinde olması nedeniyle reddine,

ii. Kesinleşen mahkûmiyete ilişkin yargılamada tutuklamanın hukuka aykırı olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin Murat Ağırel ve diğerleri ([GK], B. No: 2020/11655, 7/4/2022, §§ 23-26) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna,

iii. Yeniden yargılama talebinin kabul edilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin Nihat Akbulak ([GK], B. No: 2015/10131, 7/6/2018) kararı doğrultusunda konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna,

iv. Yargılamanın yenilenmesi talebinin reddi nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin Hikmet Balabanoğlu ([2. B.], B. No: 2012/1334, 17/9/2013) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna,

v. Yargılamanın yenilenmesi talebinin reddi nedeniyle eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin Mesut Gerez ([2. B.], B. No: 2014/3998, 21/6/2017, §§ 12-16) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yeniden yargılama talebinin reddi sonrası tutulmaya devam edilmesinin hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YUNUS EMRE VATANKULU

B. No: 2023/22631 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/22631

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUNUS EMRE VATANKULU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/22631)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Hüseyin Özgür SEVİMLİ

Başvurucu : Yunus Emre VATANKULU

Vekili : Av. Erhan TOKATLI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanıkların başvurucu tarafından sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 1989 doğumlu olup bireysel başvuruya konu olayların geçtiği tarihte Kara Harp Okulunda (KHO) üsteğmen rütbesiyle görev yapmaktadır. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının (Başsavcılık) darbe teşebbüsü sırasında KHO'da gerçekleştirilen eylemlerle ilgili olarak yürüttüğü soruşturma sonucunda, aralarında başvurucunun da bulunduğu KHO'da görev yapan şüpheliler hakkında başta Anayasa'yı ihlal, Türkiye Büyük Millet Meclisini ve Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs ile Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçları olmak üzere çeşitli suçlardan cezalandırılmaları talebiyle iddianame düzenlenmiştir.

3. İddianamede başvurucunun darbe girişimine yönelik faaliyetler kapsamında saat 23.00 sonrasında KHO'da gerçekleştirilen eylemleri organize eden İ.P. ve K.A.nın talimatı üzerine KHO'ya darbe faaliyetlerinde yer almak amacıyla gelmek, darbeye teşebbüs kapsamında

başka birimlere nakillerin sağlandığı ve içinde herhangi bir güvenlik problemi olmayan KHO'ya yönelik nakiller esnasında dışarıdan gelecek sivil halk, polis ve darbe karşıtı askerlere karşı koymak için kendisine rastgele tevdi edilen silahı teslim almak ve okul içinde bulunup darbeyi yöneten grubun talimatları doğrultusunda darbeye kalkışma faaliyeti kapsamında kendisine tevdi edilecek görevleri (nizamiyelerde takviye kuvvet olarak görevlendirilme, nizamiyelerde nöbet tutma, okul içerisinde verilecek olası başka görevleri yerine getirme) beklemeye başlamak suretiyle üzerine atılı suçları işlediği kanaatine ulaşılmıştır.

4. Ankara 24. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülen dava sırasında S.A. ve B.A.nın terör örgütüne üye oldukları iddiasıyla kendileri hakkında ayrı yürütülen soruşturmalar kapsamında verdikleri ifadelerde başvurucunun da örgütle irtibatına dair beyanlarda bulundukları değerlendirilerek söz konusu ifade tutanakları Mahkemeye gönderilmiştir. Mahkemenin başvurucuya ait GSM hattı üzerinden irtibat kurduğu tespit edilen, soruşturma evresinde alınan ifadesi ile kendisine yaptırılan fotoğraf teşhisinde başvurucuyu örgüte ait evde gördüğünü beyan eden ve B.A.ya göre ifadesi Mahkemeye önceki tarihte gönderilen S.A.nın tanık sıfatıyla ifadesinin alınması için istinabe talebinde bulunması üzerine bu kişinin istinabe yoluyla alınan ifadesi şöyledir:

"Ben 2011 yılında Hacettepe Üniversitesi İktisat bölümünü okumak üzere Ankara'ya gittim. Bu dönemde bu yapıya ait evlerde kaldım. Sanık Yunus Emre Vatankulu'nu bu evlerden hatırlarım. Kendisini bir kaç defa görmüştüm. Kendisini sorumlu olarak hatırlıyorum. Bir kaç görüşmeden sonra kendisiyle irtibatımız koptu. Kendisi ayrıldı diye hatırlıyorum.

2013 yılında bir ingilizce kursuna yazıldım. O kursta kendisini gördüm. 'Ben askeriyeye yerleştim.' dedi. Bu tarihten sonra da kendisiyle hiçbir şekilde görüşmemiz olmadı.

Tanıktan soruldu: Ben bana sorduğunuz telefon görüşmelerini hatırlamıyorum. [Y.] Vatankulu diye birisini tanımıyorum. Bu telefon görüşmelerinin nasıl gerçekleştiğini bilmiyorum ancak ya iftar için bizi çağırmak üzere aramışlardır ya da benim ifademde geçen sorumlulardan birisi [Y.] Vatankulu adına kayıtlı bir numara kullanıyordur. Başkaca bir bilgim bulunmamaktadır."

5. Yargılamanın 5/12/2018 tarihli yüz yedinci celsesinde Mahkeme, B.A.nın başvurucu hakkındaki anlatımlarını içeren ifade tutanağının da dosyaya sunulduğunu belirtmiş, ardından başvurucuya S.A. ile B.A.nın söz konusu ifadelerine karşı diyeceklerini sormuştur. Aşamalardaki savunmalarında darbe teşebbüsüne iştirak ettiğine dair iddiaları inkâr eden başvurucu, tanımadığını ileri sürdüğü bu kişilerin suçlayıcı beyanlarını da kabul etmediğini söylemiştir. Anılan celsede başvurucu müdafii, S.A. ile B.A.nın duruşmada hazır edilerek teşhis işleminin başvurucuyla yüzleştirilmek suretiyle yapılmasını talep etmiş ancak Mahkeme bu taleple ilgili herhangi bir değerlendirme yapmamıştır.

6. Yapılan yargılama sonucunda Mahkeme başvurucuya atılı eylemlerin bir bütün olarak Anayasa'yı ihlal suçuna yardım etme niteliğinde olduğu sonucuna ulaşmış ve başvurucuyu 15 yıl hapis cezasına mahkûm etmiştir. Kararda, başvurucu hakkında yer verilen mahkûmiyet gerekçesi şöyledir:

"Olay tarihinde KHO'da üsteğmen rütbesinde görev yapan ... sanığın [başvurucunun] olay gecesi çağrı üzerine okula geldiği, ... okulda yaşanan olaylara vakıf olarak okulda yapılan faaliyetlerin darbe girişimine yönelik olduğunu anladığı kabul edilen sanığın savunmalarının suçtan kurtulmaya yönelik olduğu, 03:00 sıralarında silah alınması yönündeki kanunsuz

emre uyarak silah alıp verilecek emirleri beklemek suretiyle darbe girişiminde etkin rol oynayan sanıkların icrai eylemlerini kolaylaştırdığı, buna göre sanığın 15 Temmuz gecesi gerçekleştirilen eylemlerden sorumlu olduğu, ancak suç işleme kararı, fiil üzerinde ortak hakimiyet, sanığın suçun icrasında üstlendiği rol, suça katkısının taşıdığı önem, dosya kapsamına göre suça katılma düzeyi, olay öncesi, sırası ve sonraki davranışları, sanığın eylemi ile suçun işlenişi sırasında fiil üzerinde ortak hakimiyetinin bulunmayışı dikkate alınarak tüm deliller birlikte değerlendirildiğinde sanığın işlenen suçtan dolayı yardım eden sıfatıyla sorumlu olduğu, sanığın eyleminin bütün halinde Anayasal Düzeni Ortadan Kaldırmaya Teşebbüs Etme suçunu oluşturduğu ve sanığın suçun işlenmesi sırasında yardımda bulunarak suçun icrasını kolaylaştırmak suretiyle suçun işlenmesine yardım ettiği kabul edilerek TCK.nın 309/1 maddesi ve suçun işleniş şekli, suç kastı ile suçun konusunun önem ve değeri dikkate alınarak alt hadden uzaklaşılarak TCK.nın 39/2-c maddesi delaletiyle 39/1 maddesi uyarınca cezalandırılmasına, sanık hakkında takdiri indirimi gerektirir bir durum bulunmadığından TCK'nın 62. maddesinin uygulanmasına yer olmadığına karar verilmiştir. "

7. Kararda ayrıca başvurucuya atılı terör örgütü üyeliği suçu açısından delil niteliği taşıdığı belirtilen tanık S.A.nın istinabe yoluyla alınan ifadesine yer verildikten ve içeriği başvurucunun örgüte ait evde kalıp örgüt abisi konumunda olduğu şeklinde özetlenen B.A.nın ifadesinin dosyaya sunulduğu belirtildikten sonra B.A.nın anlatımlarının S.A. ile uyumlu olduğu, bu nedenle ayrıca B.A.nın da tanık sıfatıyla ifadesinin alınmasına gerek duyulmadığı belirtilmiş; sonuç olarak örgüt üyeliği suçunun 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Fikri içtima" başlıklı 44. maddesi kapsamında kaldığı değerlendirilmiştir.

8. Anılan kararda saat 03.00 sıralarında silah alınması yönündeki kanunsuz emre uyarak silah alıp verilecek emirleri beklemek şeklindeki olgu, başvurucunun yanı sıra Anayasa'yı ihlal suçuna yardım etmeden haklarında mahkûmiyet kararı verilen sanıkların büyük çoğunluğu hakkındaki mahkûmiyet gerekçelerinde benzer şekilde aleyhe delil olarak kabul edilmiştir. Mahkeme, terör örgütü üyeliği suçundan verdiği mahkûmiyet kararları ile Anayasa'yı ihlal suçundan verdiği ceza verilmesine yer olmadığına dair kararlar ve beraat hükümleri dışında sonuç olarak;

i. Darbe girişimine asli fail olarak katıldığını tespit ettiği sanıkların bazıları yönünden Anayasa'yı ihlal suçundan ağırlaştırılmış müebbet, bazı sanıklar yönünden ise takdiri indirim nedenleri uygulamak suretiyle müebbet hapis cezası,

ii. Okul komutanı katılan İ.Ç. ile emir astsubayı katılan A.Ç.nin alıkonulması eylemi yönünden ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan bazı sanıklar hakkında 18'er yıl, bazıları yönünden de 27'şer yıl hapis cezası,

iii. Darbe girişimine yardım eden sıfatıyla katıldıklarını belirlediği, muhakeme sürecinde FETÖ/PDY ile irtibatlarına dair haklarında aleyhe tanık beyanları veya askerî mahrem yapılanmaya yönelik soruşturmalar kapsamında belirlenen HTS kayıtları uyarınca ardışık olarak arandıkları tespit edilen ve aralarında başvurucunun da bulunduğu sanıkların eylemlerini bir bütün olarak Anayasa'yı ihlal suçuna yardım etme olarak değerlendirerek bu sanıklar hakkında sonuç olarak teşdiden 15 yıl hapis cezası,

iv. Darbe girişimine yardım eden sıfatıyla katıldıklarını belirlemekle birlikte örgüt üyeliğine dair kovuşturma evresinde dosyaya başkaca delil sunulmayan sanıklar hakkında Anayasa'yı ihlal etme suçuna yardım etmekten 12 yıl 6 ay hapis cezası vermiştir.

9. Aralarında başvurucunun da bulunduğu sanıklar hakkındaki hükümlerin gerekçelerinde takdiri indirim nedenlerinin uygulanmayacağı belirtilmekle birlikte (bkz. § 6) hüküm fıkrasına göre Mahkeme, 5237 sayılı Kanun'un 309. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca belirlediği ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasından aynı Kanun'un 39. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile (2) numaralı fıkrasının (c) bendi uyarınca indirim yaparken takdiren ve teşdiden ibarelerine yer vererek anılan cezayı 18 yıl hapis cezasına indirmiş ve bu ceza üzerinden de yine 5237 sayılı Kanun'un 62. maddesi gereği indirim yaparak sonuç cezayı 15 yıl olarak bireyselleştirmiştir. Mahkeme, haklarındaki sonuç cezayı 12 yıl 6 ay olarak belirlediği sanıklar açısından ise ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasından aynı Kanun'un 39. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile (2) numaralı fıkrasının (c) bendi uyarınca indirim yaparken yalnızca takdiren ibaresine yer vererek cezayı 15 yıl hapis cezasına indirmiş ve bu ceza üzerinden de takdiri indirim nedenleri uyarınca indirim yaparak sonuç cezayı 12 yıl 6 ay hapis cezası olarak bireyselleştirmiştir.

10. Başvurucu, mahkûmiyet kararına karşı -diğer itirazlarının yanı sıra- beyanı hükme esas alınan tanıkları sorgulayamadığını ileri sürerek istinaf ve temyiz kanun yollarına başvurmuş; anılan karar olağan kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir.

11. Nihai kararı başvurucu 14/2/2023, vekili de 15/2/2023 tarihinde öğrendikten sonra başvurucu 6/3/2023 tarihinde 2023/22791; vekili de 13/3/2023 tarihinde 2023/22631 başvuru numarası ile bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon 2023/22791 numaralı başvuru dosyasının kişi yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2023/22631 numaralı başvuru dosyası ile birleştirilmesine, incelemenin 2023/22631 numaralı başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine karar vermiştir.

12. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık dinletme ve sorgulama hakkı, gerekçeli karar hakkı ile hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ve suçta ve cezada kanunilik ilkesi dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan haklara ve ilkeye ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu, beyanları mahkûmiyet hükmüne belirleyici ölçüde esas alınan tanıkların duruşmada dinlenmemesi nedeniyle tanıklara soru sorma imkânı elde edemediğini belirterek tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa Mahkemesinin konuya ilişkin içtihatlarına yer verildikten sonra ihlal iddialarının incelenmesinde söz konusu içtihatların ve somut olayın kendine özgü koşullarının gözönünde bulundurulması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda dile getirdiği itirazlarını yinelemiştir.

15. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile

ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

18. Somut olayda Mahkemece tanık S.A. ile B.A.nın kendileri hakkında ayrı yürütülen soruşturmalar sırasında verdikleri başvurucu aleyhindeki ifadeleri ile tanık S.A.nın istinabe yoluyla alınan beyanları başvurucu ve müdafine okunmuş ancak tanıkların duruşmada dinlenilmesine ilişkin herhangi bir çaba gösterilmemiştir. İlgili duruşma tutanağı ve gerekçeli kararda da tanıkların Mahkemede hazır edilememesinin veya aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle dinlenilmemesinin hangi geçerli nedene dayandığına ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiştir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı tanıklar tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

19. Testin ikinci aşaması uygulanırken delilin tekliğinden o delilin sanık aleyhine yegâne delil olması, delilin belirleyiciliğinden ise davanın sonucunu ağırlıklı olarak etkileme eğilimi olan delil anlaşılmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Baran Karadağ, § 65). Belirtilmelidir ki bir delilin belirleyici olup olmadığı sadece başvurucunun mahkûmiyeti yönünden değil temel cezanın alt sınırdan uzaklaşılarak tayin edilmesi açısından da dikkate alınmalıdır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Hasan Bati [2. B.], B. No: 2019/8419, 28/6/2022, §§ 33-35). Aksi hâlde suçun sübutu tespit edilerek mahkûmiyete karar verilmesi dışındaki sonuçlar yönünden adil yargılanma güvenceleri anlamsızlaşır. Bu bakımdan mahkûmiyet hükmünün yalnızca sorgulanmamış tanığın ifadesine dayandığı veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sadece sorgulanmamış tanığın ifadesine dayanıldığı bir durumda delilin tek olduğu söylenebilir. Buna karşılık mahkûmiyet hükmü kurulurken veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sorgulanmamış tanığın ifadesinin yanında başka delilin/delillerin de bulunduğu ancak bu delilin/delillerin ağırlığının sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha az olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğu ifade edilebilir. Diğer delillerin ispat gücünün sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha yüksek olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil

olduğunun kabulü mümkün olmayacaktır.

20. Duruşmada sorgulanmayan tanıkların ifadesinin tek veya belirleyici delil olup olmadığı hususu öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan mahkemenin sorgulanmamış tanıkların ifadelerinin ağırlık derecesini gerekçeli kararda tartışmış olması beklenir. Ancak gerekçeli kararda bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin yaptığı değerlendirmenin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır.

21. Gerekçeli kararın içeriğine göre başvurucunun yanı sıra Anayasa'yı ihlal suçuna yardım etmekten haklarında mahkûmiyet kararı verilen bazı sanıklar yönünden sonuç ceza 12 yıl 6 ay hapis cezası yerine teşdiden 15 yıl hapis cezası olarak belirlenmiştir. Ancak Mahkeme kararında, aralarında başvurucunun da bulunduğu sanıklara verilen ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası üzerinden yapılan indirimin haklarındaki sonuç ceza 12 yıl 6 ay olarak belirlenen sanıklardan farklı olarak teşdiden belirlenmesi konusunda ilgili ve yeterli gerekçe bulunduğundan söz etmek mümkün görünmemektedir. Diğer yandan başvurucunun da aralarında bulunduğu bu sanıklar hakkındaki mahkûmiyet gerekçelerinde silah alma olgusunun yanı sıra örgütün askerî mahrem yapılanmasına yönelik ankesörlü hatlardan yapılan aramalara dair verilere ve/veya bu kişilerin örgütle irtibatlarına dair tanık beyanlarına yer verilmiş ve terör örgütü üyeliğine dair delil kabul edilen bu hususların 5237 sayılı Kanun'un 44. maddesi uyarınca fikri içtima kapsamında kaldığı belirtilmiştir (bkz. § 7). Bu durumda duruşmada dinlenmeyen tanık S.A.nın ve tanık sıfatıyla ifadesi alınmayıp beyanını içeren tutanak dosyaya sunulan B.A.nın, başvurucunun örgüt hiyerarşisi içindeki konumunu ortaya koyan beyanlarının başvurucu hakkında Anayasa'yı ihlal suçuna yardım etmeden verilen ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına aynı Kanun'un 39. maddesi uyarınca yapılan indirim miktarının -teşdiden- belirlenmesinde dikkate alındığı sonucuna ulaşmak mümkündür (bkz. § 9). Dolayısıyla Mahkemenin sorgulama imkânı tanınmayan tanık anlatımlarını cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesinde belirleyici nitelikte delil olarak esas aldığının kabul edilmesi gerekmektedir.

22. Son olarak yargılama sürecinde başvurucuya olayın kendi versiyonunu anlatma ve delillerini sunma imkânı tanınmıştır. Ancak 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 180. maddesinin " ...tanık veya bilirkişinin aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle dinlenebilmeleri olanağının varlığı hâlinde bu yöntem uygulanarak ifade alınır." şeklindeki (5) numaralı fıkrasına rağmen Mahkemenin sözü edilen tanıkları Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) yoluyla neden dinlemediğine ilişkin bir bilgi ve belgeye ulaşılamamıştır. Netice itibarıyla güvenilirliği ve doğruluğu test edilmemiş tanık ifadelerinin cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesinde belirleyici ölçüde esas alındığı hâlde savunma tarafına karşılaştığı zorlukları telafi edecek karşı dengeleyici güvencelerin tanınmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda tanıkların duruşmada veya SEGBİS gibi vasıtaların kullanılması suretiyle dinlenmemesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

24. Başvuruda tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkı ile suçta ve cezada kanunilik ilkesine ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas

yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 2.000.000 TL maddi ve 2.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

28. Tanık sorgulama hakkı tanığın yargılama evrelerindeki beyanlarının delil değeriyle ilgili bir derecelendirme yapılmasını güvence altına almamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu hak, tanığın duruşmadaki beyanlarına üstünlük tanınması gerektiği yönünde bir güvence içermemektedir. Savunmaya duruşmada tanığı sorgulama fırsatı tanındığı ve sanığın diğer haklarına saygı gösterildiği sürece tanığın yargılama evresindeki beyanlarının hangisine itibar edileceği meselesi karar veren mahkemenin takdirindedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Musa Yılmaz Acar [1. B.], B. No: 2013/1664, 16/7/2014, § 53).

29. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 24. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/115, K.2019/306) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN GÜZEY VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/40574 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/40574

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN GÜZEY VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/40574)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Hasan GÜZEY ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. 2023/40574 numaralı bireysel başvuruda aleyhe yargılama giderlerine hükmedilmesinden de yakınılmıştır.

3. Başvurucu Mehmet Koruyucu'nun 7/6/2024 tarihinde vefat etmesi üzerine mirasçıları olan Elif Yıldırım, Fahriye Koruyucu, Feride Tuncel ve Recep Koruyucu başvuruya katılma talebinde bulunmuştur. Öte yandan Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden yapılan nüfus kaydı sorgulaması neticesinde başvurucu Kaymak Sorgit'in de 3/11/2025 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

4. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların konu yönünden hukuki irtibat bulunması

nedeniyle 2023/40574 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Başvurucu Kaymak Sorgit Yönünden

5. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu Kaymak Sorgit başvuru tarihinden sonra 3/11/2025 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu Kaymak Sorgit yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Kaymak Sorgit yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı

bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. 2023/40574 Numaralı Bireysel Başvurudaki Kamulaştırmasız El Atma Davasında Aleyhe Yargılama Giderlerine Hükmedilmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Kübra Yıldız ve diğerleri ([GK], B. No: 2018/32734, 28/7/2022), Mehmet Komutan ([1. B.], B. No: 2020/10899, 30/4/2024) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili ile kamulaştırmasız el atma davalarında aleyhe hükmedilen yargılama gideri ve vekâlet ücreti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerde uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucular aleyhine yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle yapılan müdahalenin mülkiyet hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da kamulaştırmasız el atma davasında aleyhine yargılama giderine hükmedilen başvurucu yönünden de anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı değerlendirilmiştir.

10. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

13. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

14. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması ve 2023/40574 numaralı başvuruda aleyhe yargılama giderlerine hükmedilmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp

Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Başvurucu Kaymak Sorgit yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. Diğer başvurucular yönünden;

1. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. 2023/40574 numaralı başvuruda aleyhe yargılama giderlerine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının 2023/40574 numaralı başvuruda aleyhe yargılama giderlerine hükmedilmesi nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması ve 2023/40574 numaralı başvuruda aleyhe yargılama giderlerine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculların tazminat talebinin REDDİNE,

G. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADLE SAMUR

B. No: 2023/64422 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/64422

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADLE SAMUR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/64422)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Adle SAMUR

Vekili : Av. Ali ARSLAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tutuklama tedbirinin hukuki olmaması, tutukluluğun makul süreyi aşması ve soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, silahlı terör örgütüne (PKK/KCK) üye olma suçlamasıyla gözaltına alınmıştır.

3. Başvurucu, sorgusunun ardından Şanlıurfa 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin 5/3/2023 tarihli kararıyla terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmıştır.

4. Başvurucunun anılan karara itirazı Şanlıurfa 3. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 21/3/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

5. 22/6/2023 tarihli iddianame ile başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır.

6. Başvurucu, tutukluluğun devamına yönelik kararlara müteaddit defa itiraz etmiş; son olarak Şanlıurfa 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin tutukluluk hâlinin devamına dair kararına yaptığı itiraz Şanlıurfa 6. Asliye Ceza Mahkemesinin 16/6/2023 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

7. Bu karar başvurucuya 19/6/2023 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 11/7/2023

tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurucu, yargılamayı yürüten Şanlıurfa 5. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 22/9/2023 tarihinde verilen kararla tahliye edilmiştir.

9. Yargılama sonucunda 11/4/2025 tarihinde başvurucunun beraatine karar verilmiştir. Beraat kararı istinaf kanun yoluna başvurulmadan 11/6/2025 tarihinde kesinleşmiştir.

10. Komisyon adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

11. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek ölçülü olmayan tedbir nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, adil yargılanma hakkının ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

14. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinde, kanuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen kişilere tazminat talebinde bulunabilme imkânı tanınmaktadır. Bu yol, başvurucunun tutukluluk nedeniyle uğradığı zararın tazmini imkânını sağlamaktadır. Başvurucu, hakkındaki beraat kararının tebliğ edildiği tarihten itibaren 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesine dayanarak tazminat talebinde bulunma imkânına sahiptir. Bahsi geçen dava yolunun başvurucunun durumuna uygun, telafi kabiliyetini haiz, etkili bir hukuk yolu olduğu ve bu olağan başvuru yolu tüketilmeden yapılan bireysel başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmadığı sonucuna varılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tutukluluğun Makul Süreyi Aştığına İlişkin İddia

16. Başvurucu, tutukluluğunun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş veya hükümlü hâle gelmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk

yolu olduğu sonucuna varmıştır (Erkam Abdurrahman Ak [2. B.], B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek [1. B.], B. No: 2014/6500, 29/9/2016, §§ 33-45; Ahmet Kubilay Tezcan [2. B.], B. No: 2014/3473, 25/1/2018, § 26). Somut olayda 22/9/2023 tarihinde tahliye edilen ve sonrasında hakkında beraat kararı verilen başvurucu yönünden anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durumun olmadığı anlaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Soruşturma Dosyasına Erişimin Kısıtlandığına İlişkin İddia

19. Başvurucu, soruşturma dosyasında gizlilik kararının bulunması nedeniyle hakkındaki suçlamaları ve bu suçlamalara dayanak delilleri öğrenemediğini belirterek bu nedenlerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Başvurucunun bu bölümdeki iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

21. İncelenen olayda başvurucu, soruşturma dosyasında verilen kısıtlama kararına 2/3/2023 tarihinde itiraz ettiğini ve itirazının Şanlıurfa 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 3/3/2023 tarihli kesin nitelikte kararıyla reddedildiğini belirtmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden yapılan incelemede kesin nitelikteki kararın başvurucuya tebliğ edildiğine dair bir bilgi/belgeye ulaşılamamakla birlikte başvurucunun tutuklama kararına itiraz ettiği 12/3/2023 tarihli dilekçeden kısıtlama kararına itirazının reddedildiğinden haberdar olduğu anlaşılmıştır.

22. Buna göre en geç 12/3/2023 tarihinden itibaren anılan müdahaleye karşı bireysel başvuru yapılabileceği ancak şikâyet konusu müdahaleye ilişkin otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 11/7/2023 tarihinde bireysel başvuru yapıldığı sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tutukluluğun makul süreyi aşması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MURAT YILMAZ

B. No: 2023/73303 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/73303

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT YILMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/73303)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Murat YILMAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, müddetnameye itirazının reddedilmesi nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Ceza Davasına İlişkin Süreç

2. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 31/1/2018 tarihinde gözaltına alınmış ve 1/2/2018 tarihinde tutuklanmıştır.

3. 27/12/2018 tarihinde Ankara 18. Ağır Ceza Mahkemesince başvurucunun resmî belgede sahtecilik suçu yönünden beraatine, silahlı terör örgütüne üye olma ve nitelikli dolandırıcılık suçundan mahkûmiyetine karar verilmiştir. Mahkumiyet kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"

Silahlı Terör örgütüne üye olma suçu yönünden;

...

Tüm bu deliller gerekçeler karşısında sanığın 2007 yılından itibaren 2016-2017 yıllarına kadar örgüte ait toplantılara katıldığı, toplantılarda Fetullah Gülen kitapları ve videoları izlendiği, sanığın kaldığı evde fetö/pdy silahlı terör örgütü ile iltisaklı yayınlat tespit edildiği,

sanığın örgüt tarafından yönlendirilerek polis akademisi sınavına girdiği, sınavı kazanması amacı ile sınav sorularının sanığa verildiği hususları bir bütün olarak değerlendirildiğinde; 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1 ve 7. maddelerinde ifade edilen, Anayasa'da belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla kurulmuş ve bu amacı gerçekleştirmek için silahlı eylemlerle cebir ve şiddete başvuran, liderliğini silahlı terör örgütü kurma ve yönetme, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmayı engellemeye teşebbüs etme, devletin gizli kalması gereken bilgileri siyasi veya askeri casusluk amacıyla temin etme suçlarından hakkında bir çok kamu davası açılan ve yakalama emri bulunan Fetullah Gülen'in yaptığı Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) isimli silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısı içerisine dahil olmak suretiyle üzerine atılı silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği dosya kapsamından anlaşılmıştır.

...

Kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçu yönünden;

Dolandırıcılık suçunun oluşabilmesi için; failin bir kimseyi, kandırabilecek nitelikte hileli davranışlarla hataya düşürüp, onun veya başkasının zararına, kendisine veya başkasına yarar sağlaması gerekmektedir. Hile nitelikli bir yalandır. Fail tarafından yapılan hileli davranış belli oranda ağır, yoğun ve ustaca olmalı, sergileniş açısından mağdurun inceleme olanağını ortadan kaldıracak nitelikte bir takım hareketler olmalıdır. Kullanılan hileli davranışlarla mağdur yanılgıya düşürülmeli ve bu yanıltma sonucu yalanlara inanan mağdur tarafından sanık veya bir başkasına haksız çıkar sağlanmalıdır. Hilenin kandırıcı nitelikte olup olmadığı olaysal olarak değerlendirilmeli, olayın özelliği, fiille olan ilişkisi, mağdurun durumu, kullanılmışsa gizlenen veya değiştirilen belgenin nitelikleri ayrı ayrı nazara alınmalıdır.

TCK'nın 158/1-e bendinde belirtilen, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına olarak dolandırıcılık suçunun işlenmesi, nitelikli hal kabul edilmiştir. Hangi kurum ve kuruluşların, kamusal nitelik taşıdığı, o kurumun kadro bakımından bağlı olduğu durumu düzenleyen mevzuata göre belirlenir. Bu nitelikli halin oluşması için, eylemin kamu kurum ve kuruluşlarının mal varlığına zarar vermek amacıyla işlenmesi gerekir. Zarar vermek, kamu kurum ve kuruluşlarından hakkı olmayan bir parayı almak yada bir borcu geri vermemek şeklinde olabilir. Bu suçun zarar göreni kamu kurum ve kuruluşunun tüzel kişiliğidir. Kamu kurum ve kuruluşlarının zarar görmesi söz konusu değilse bu suç oluşmayacaktır. Dolandırıcılık suçunun kamu yararına çalışan hayır kurumlarının zararına işlenmesi madde kapsamında değildir.

Sanığın hukuka aykırı şekilde sınav sorularını temin ederek ve sınavda gerçek olmayan bir başarı performansı göstererek emniyet teşkilatında amir yetiştiren polis akademisini kazandığı göz önüne alındığında kamu kuruluları zararına dolandırıcılık suçunun oluştuğu hususunda bir şüphe yoktur. Kişinin hizmet üretmesi elde ettiği kazancı haksız kazanç olmaktan çıkartmaz. Zira bu durumdaki kişilerin bizatihi o kamu görevine atanmaları haksız menfaat niteliğindedir. Nitekim Yargıtay 15 CD. 28/11/2013 tarih, 2012/14137 E.-2013/18702 K. Sayılı kararında ''.. Bu şekilde 2006 yılı temmuz ayına kadar öğretmenlik yaparak maaş alan sanığın, ilköğretim müfettişlerince yapılan inceleme sonucunda kardeşine ait sahte diploma ile yapmış olduğu müracaat ile öğretmenlik yaptığının tespit

edildiği olayda, mahkemenin kamu kurum ve kuruluşları zararına dolandırıcılık suçunun oluştuğuna dair kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir. Sanığın eylemini, bir suç işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda gerçekleştirdiğinin anlaşılması karşısında TCK.nın 43/1 maddesinin uygulanması gerektiği ....'' belirtildiğinden sanığın polis akademisine atanarak eğitim aldığı ve sanığın eğitimi için değişik dönemlerde devlet tarafından harcamalar yapıldığı dikkate alınarak eyleminin zincirleme şekilde nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturduğunun ve sanığın eğitimi nedeni ile yapılan her harcamanın sanık lehine haksız menfaat niteliğinde olup okulla ilişiği kesilinceye kadar zincirleme şekilde menfaat temininin devam ettiğinin mahkememizce kabulü gerekmiştir.

Açıklanan tüm gerekçeler nazarında, sanığın üzerine atılı Resmi Belgede Sahtecilik suçundan açılan kamu davasında, suçun yasal unsurlarının oluşmaması nedeniyle CMK 223/2-a maddesi gereğince sanığın beraatine, üzerine atılı sübuta eren silahlı terör örgütüne üye olma suçundan suçun işleniş şekil ve özelliklerinin asgari sınırdan uzaklaşmayı gerektirecek mahiyette bulunmaması, suçun işlendiği yer ve zaman, meydana gelen zararın/tehlikenin ağırlığı, suçun işleniş saik ve amacı, failin kasta dayalı kusurunun ağırlık derecesi, kriterleri gözetilerek, asgari hadden ceza tayini ile mahkumiyetine Sanığın sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları, cezanın failin geleceği üzerinde olası etkileri lehine taktiri hafifletici neden kabul edilmekle, sanığın cezasından taktiren cezasından 1/6 oranında indirim yapılmasına, üzerine atılı sübuta eren nitelikli dolandırıcılık suçundan suçun işleniş şekil ve özelliklerinin asgari sınırdan uzaklaşmayı gerektirecek mahiyette bulunmaması, suçun işlendiği yer ve zaman, meydana gelen zararın/tehlikenin ağırlığı, suçun işleniş saik ve amacı, failin kasta dayalı kusurunun ağırlık derecesi kriterleri gözetilerek, asgari hadden ceza tayini ile mahmumiyetine, sanığın aynı suç işleme kararının icrası cümlesinde farklı tarihlerde eylemlerini tekrar ettiği, bu şekilde zincirleme suç hükümlerinin oluştuğu anlaşılmakla TCK 43/1 maddesi gereğince cezasında artırım yapılmasına, Sanığın suçunu kısmen ikrarı ve duruşmadaki tutum ve davranışı lehine taktiri hafifletici neden kabul edilerek TCK 62 maddesi gereğince taktiren 1/6 oranında indirim yapılmasına ve Sanığa verilen cezanın miktarı, tutuklulukta geçen süre gözetilerek tutukluluk halinin devamına, karar verilerek tüm bu nedenler ile aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur..."

4. Başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına ilişkin kararı da barındıran mahkumiyet hükmüne göre:

i. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (5237 sayılı Kanun) 314. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca silahlı terör örgütü üyeliği suçu yönünden verilen cezada 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun (3713 sayılı Kanun) 5. maddesi kapsamında artırım yapılmasına, 5237 sayılı Kanun'un 62. maddesi uyarınca indirim yapıldıktan sonra başvurucunun neticeten altı yıl üç ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Söz konusu cezanın infazının 5237 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (9) numaralı fıkrası uyarınca mükerrirlere özgü infaz rejiminin uygulanmasına hükmedilmiştir.

ii. 5237 sayılı Kanun'un 158. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden verilen cezada önce 5237 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca artırım, ardından aynı Kanun'un 62. maddesi uyarınca indirim yapıldıktan sonra başvurucunun neticeten 3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezasıyla 3.500 gün karşılığı 70.000 TL adli para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir.

5. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesince 26/3/2020 tarihinde istinaf talebinin resmî belgede sahtecilik ve nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden kesin, silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden temyiz yolu açık olmak üzere reddine karar verilmiştir. Aynı kararda silahlı terör örgütü üyeliği yönünden tutukluluk hâlinin devamına hükmedilmiştir.

6. Başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden mahkûmiyeti 2/2/2021 tarihinde Yargıtay tarafından onanmıştır.

7. Bakanlık görüşü ekindeki belgeler ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede başvurucu hakkında farklı tarihlerde müddetnameler düzenlendiği anlaşılmıştır:

i. 7/6/2021 tarihli müddetnamede başvurucu hakkındaki silahlı terör örgütü üyeliğine ilişkin cezanın 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un (5275 sayılı Kanun) 108. maddesinin (9) numaralı fıkrası uyarınca dörtte üç oranında infaz edileceği belirtilmiştir. Müddetnameye göre başvurucu 7/10/2022 tarihinde koşullu olarak, 29/4/2024 tarihinde ise hak ederek tahliye edilecektir.

ii. Ankara 1. İnfaz Hâkimliği tarafından infaz edilecek cezaların 9 yıl 4 ay 15 gün olarak toplanması sonrası düzenlenen 22/11/2021 tarihli müddetnamede başvurucunun silahlı terör örgütü üyeliğine ilişkin cezasının 5275 sayılı Kanun'un 108. maddesinin (9) numaralı fıkrası uyarınca dörtte üç oranında, nitelikli dolandırıcılık suçunun infazının ise 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca yarı oranında çektirileceği ifade edilmiştir. Müddetnameye göre başvurucu 29/4/2024 tarihinde koşullu olarak, 13/6/2027 tarihinde ise hak ederek tahliye edilecektir.

iii. 10/5/2023 tarihli müddetnamede ise başvurucunun silahlı terör örgütü üyeliğine ilişkin cezasının 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesi uyarınca dörtte üç oranında, nitelikli dolandırıcılık suçunun infazının ise 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca üçte iki oranında çektirileceği açıklanmıştır. Müddetnameye göre başvurucu 5/11/2024 tarihinde koşullu olarak, 13/6/2027 tarihinde ise hak ederek tahliye edilecektir.

iv. 25/5/2023 tarihli müddetnamede başvurucunun silahlı terör örgütü üyeliğine ilişkin cezasının 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesi uyarınca dörtte üç oranında, nitelikli dolandırıcılık suçunun infazının ise 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca üçte iki oranında çektirileceği belirtilmiştir. Müddetnameye göre başvurucu 5/11/2024 tarihinde koşullu olarak, 13/6/2027 tarihinde ise hak ederek tahliye edilecektir.

B. Bireysel Başvuruya İlişkin Süreç

8. Başvurucu 29/4/2023 tarihinde salgın hastalık izni almıştır.

9. 10/5/2023 tarihinde düzenlenen yeni müddetname sonrası 12/5/2023 tarihinde kapalı ceza infaz kurumuna iadesine karar verilen başvurucu 15/5/2023 tarihinde yakalanarak ceza infaz kurumuna yerleştirilmiştir.

10. 1/6/2023 tarihinde başvurucu 25/5/2023 tarihli müddetnamede nitelikli dolandırıcılık suçuna ilişkin infazda gözetilecek oranın aleyhine olarak değiştirilmesi nedeniyle itirazlarını sunmuştur.

11. Nevşehir İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) müddetnamede herhangi bir hesap hatası bulunmadığından itirazın reddine 12/6/2023 tarihinde karar vermiştir.

12. Nevşehir 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 23/6/2023 tarihinde İnfaz Hâkimliği kararının usul ve kanuna uygun olduğunu ifade ederek başvurucunun 21/6/2023 tarihli itirazını kesin olarak reddetmiştir.

13. Başvurucu, nihai hükmü 12/7/2023 tarihinde öğrendikten sonra 4/8/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

C. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

14. 23/11/2023 tarihinde hakkında denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasına karar verilen başvurucu, ceza infaz kurumundan salıverilmiştir.

15. Komisyon tarafından adli yardım talebinin kabulüyle başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu, nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden belirlenen infaz oranının daha sonra düzenlenen müddetnameyle aleyhine değiştirilmesi sonrası yaptığı itirazın reddedilmesi nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede konuya ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

17. Somut olayda öncelikle şikâyetin Anayasa'nın 38. maddesi kapsamında ceza kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğinin tespiti gerekmektedir. Başvurucu nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden aleyhine değiştirilen infaz oranının suçta ve cezada kanunilik ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. 22/11/2021 tarihli müddetnamede nitelikli dolandırıcılık suçunun yarı oranında çektirileceği ifade edilmekle birlikte başvurucunun 29/4/2024 tarihinde koşullu olarak, 13/6/2027 tarihinde hak ederek tahliye edileceği ifade edilmiştir. Daha sonra 10/5/2023 ve 23/5/2023 tarihlerinde düzenlenen müddetnamelerde ise nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden infaz oranı üçte iki olarak belirlenmiştir. Müddetnamelere göre başvurucu 5/11/2024 tarihinde koşullu olarak, 13/6/2027 tarihinde ise hak ederek tahliye edilecektir (bkz. § 7). Başvurucu, bireysel başvurudan sonra 23/11/2023 tarihinde ceza infaz kurumundan salıverilmiştir (bkz. § 14).

18. Başvurucu temelde nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden değişen infaz oranına ve buna bağlı olarak değişen koşullu salıverme tarihinde itiraz etmektedir. Buna göre 22/11/2021 tarihli müddetnamede nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca infaz oranının 1/2 olarak belirlendiği anlaşılmaktadır. 10/5/2023 tarihli müddetnamede ise başvurucya uygulanacak infaz oranı 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca örgüt faaliyeti çerçevesinde işlendiği iddia edilen nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden üçte iki olarak belirlenmiştir. 25/5/2023 tarihli son müddetnamede ise başvurucunun suçuna ilişkin mahkumiyetin 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca üçte iki oranında çektirileceği ifade edilmiştir (bkz. § 7).

19. Somut başvurucu temel sorunun söz konusu suçun nitelendirilmesi ile ilgili olduğu, suçun örgüt faaliyeti kapsamında işlenen bir suç olup olmadığının belirlenmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılama sonunda başvurucu hakkında

silahlı terör örgütü üye olma ve nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden mahkumiyet hükmü kurulduğu anlaşılmaktadır. İlgili mahkumiyet kararlarının gerekçesinde başvurucu hakkında başvurucunun örgüt tarafından yönlendirilerek polis akademisi sınavına girdiği, örgüt tarafından sınavı kazanması için sınav sorularının başvurucuya verildiğine değinildiği görülmektedir (bkz. § 3). Sonuç olarak başvurucunun nitelikli dolandırıcılık suçuna ilişkin eylemlerinin örgütün amaçları doğrultusunda ve örgütün faaliyeti çerçevesinde işlendiği, bu hususun gerekçeli kararda açıkça belirtildiği görülmektedir.

20. Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında başvurucunun mahkumiyetine ilişkin gerekçede başvurucunun nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden eylemlerinin bahsi geçen terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiğinin kabul edildiği, bu hususun gerekçeli kararda açık ve anlaşılır şekilde ifade edildiği ortadadır. Bu hususa rağmen daha sonra hatalı olarak düzenlendiği anlaşılan 22/11/2021 tarihli müddetnamede nitelikli dolandırıcılığa ilişkin hapis cezasının yarı oranında infaz edileceğinin ifade edilmesinin başvurucu yönünden haklı bir beklenti teşkil etmeyeceği kabul edilmelidir.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

22. Başvurucunun;

i. Mahkûmiyetin infazı sırasında ceza infaz kurumundan aldığı izin sonrası 15/5/2023 tarihinde yeniden ceza infaz kurumuna konulmasına yönelik yakalama gerekçesinin kendisine bildirilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin Hikmet Balabanoğlu ([2. B.], B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle;

ii. Medeni bir hakka temas ettiği hususunda yeterli açıklama barındırmayan ve suç isnadı içermeyen yargılama süreci nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin Mustafa Takyan ([GK], B. No: 2020/27974, 15/12/2021) kararı doğrultusunda konu bakımından yetkisizlik nedeniyle;

iii. Müddetnamede belirlenen infaz oranının benzer durumdaki kişilerden farklı olması nedeniyle eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mesut Gerez ([2. B.], B. No: 2014/3998, 21/6/2017, §§ 12-16) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle;

iv. Çalışma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin Serkan Acar ([2. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, §§ 22-25) kararı doğrultusunda konu bakımından yetkisizlik nedeniyle;

v. Eğitim hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikayetinin Hikmet Balabanoğlu (aynı kararda bkz. § 24) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna,

vi. Hakkında mahkûmiyet hükmü kurulan ceza davasında adil yargılanma hakkı güvencelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarını 2020/14753 ve 2021/42453 numaralı bireysel başvurularda daha önce ilettiği görülmekle Mehmet Satıcıoğlu (2) ([1. B.], B. No: 2014/11339, 14/11/2018) kararı doğrultusunda başvurunun mükerrer başvuru olması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FERHAT TURHAN

B. No: 2023/88134 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/88134

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FERHAT TURHAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/88134)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Ferhat TURHAN

Vekili : Av. Eyyup AKINCI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tutuklamanın hukuki olmaması, tutukluluğun makul süreyi aşması ve tutukluluğun incelendiği duruşmada müdafi yardımından yararlandırılmama nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya İlişkin Süreç

2. 11/8/2023 tarihinde gerçekleştirilen önleme aramasında E.A.nın taşıdığı çuval içinde uzun namlulu silahlara ait olduğu değerlendirilen çok sayıda parça ve ekipman ele geçirilmiştir. Söz konusu şahıs ele geçirilen parçaları başvurucunun işlettiği av malzemeleri satan işyerinden aldığını ifade etmiştir.

3. Aynı gün gözaltına alınan başvurucuya ait işyerinde, işyerinin çatısında ve gizli bölme olarak tasarlandığı iddia edilen kısımda çok sayıda silah parçaları ve ekipmanları ele geçirilmiştir.

4. Soruşturma kapsamında ifadesine başvurulan şüpheli A.T. ifadesinde; E.A.nın kendilerini arayarak karakolda olduğunu söylediğini, başvurucunun karakola gittiğini, daha sonra kendisini arayarak fatura kesilecek ürünleri belirttiğini ve kendisinin bunlar için diğer

şüpheli A.A. adına fatura düzenlediğini beyan etmiştir.

5. Gözaltı süresi bir gün süreyle uzatılan başvurucu ve diğer şüpheli A.A. kollukta susma hakkını kullanmıştır.

6. 13/8/2023 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucunun da aralarında bulunduğu şüphelilerin 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 12. maddesine muhalefet suçundan tutuklanmalarını talep etmiştir.

7. İstanbul 5. Sulh Ceza Hâkimliği (5. Sulh Ceza Hâkimliği) tarafından gerçekleştirilen sorguda başvurucu suçlamaları kabul etmediğini ifade etmiştir. Yapılan sorgu sonunda başvurucunun izinsiz olarak ateşli silah ve mermileri ülkeye sokma, imal etme, nakletme, satma suçundan tutuklanmasına karar verilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... A-1-) Şüpheliler FERHAT TURHAN ve [A.A.]'ın üzerine atılı İzinsiz Olarak Ateşli Silah ve Mermileri Ülkeye Sokma, İmal Etme, Nakletme, Satma suçundan; şüphelinin Hakimliğimiz huzurunda alınan savunmaları göz önünde bulundurulduğunda; şüpheli Ferhat'ın iş adresinde yapılan aramada çok sayıda uzun namlulu silahlara ait olduğu değerlendirilen silah parça ve aparatları ele geçirilmiş olması, şüphelinin iş yerinde gizli bölme olarak tasarlanmış bir alan olması, bahse konu alanın içerisinde de çok sayıda silah parçasının ele geçirilmiş olması, şüpheli [A.]'ın alınan ifadesinde silah parçası satışı hususunda şüpheli Ferhat ile dosyanın firari şüphelisi [M.]'e sadece tercümanlık yaptığını beyan etmiş olsa da silah parçası alımı hususunda iş yapacak kişilerin bu suça iştirak etmeyen bir kimseyi aracı olarak kullanmalarının hayatın olağan akışına aykırı olduğu, şüpheli Ferhat'ın bahse konu silah malzemelerine ilişkin fatura ya da irsaliye ibraz edememiş olması, şüphelinin av malzemeleri satma hususunda faaliyet gösteren iş yerinin olması hasebiyle bahse konu silah parçalarını faturasının ya da irsaliyesinin bulunmamasının hayatın olağan akışına aykırı olduğu ve şüphelinin üzerine atılı suçu destekler mahiyette olduğu, şüpheliler hakkında tutuklama koruma tedbirine karar verilebilecek ölçüde kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delil ve olguların bulunması, şüphelinin kaçması, saklanması ve kaçacağı şüphesi, şüphelinin delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme ile tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunması şüphesi, atılı suçun katalog suç olarak sayılması, atılı suçun üst sınırı, atılı suçun vasıf ve mahiyeti ile bu aşamadaki mevcut delil durumu değerlendirildiğinde CMK'nın 109/1-2 maddesi uyarınca tutuklama koruma tedbiri yerine adli kontrol tedbirlerinin uygulanmasının bu aşamada yetersiz kalacağı ve beklenen faydanın sağlanamayacağı dikkate alınarak şüpheli ve şüpheli müdafiinin serbest bırakılma veya adli kontrol tedbiri uygulanmasına ilişkin taleplerinin reddi ile yukarıda açıklandığı üzere CMK'nın 100 ve devamı maddeleri uyarınca şüphelilerin üzerine atılı suçtan TUTUKLANMALARINA... [karar verildi.]"

8. İstanbul 12. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından tutuklama kararına yapılan itiraz 29/8/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

9. Başvuru formunda İstanbul 12. Asliye Ceza Mahkemesinin nihai kararının 31/8/2023 tarihinde öğrenildiği ifade edilmiştir.

10. Başsavcılık tarafından 11/9/2023 tarihinde başvurucunun tutukluluk hâlinin 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 108. maddesi uyarınca incelenmesi istenmiştir.

11. İstanbul 6. Sulh Ceza Hâkimliği 11/9/2023 tarihinde başvurucunun Ses ve Görüntü

Bilişim Sistemi (SEGBİS) vasıtasıyla hazır edildiği duruşmada tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Şüphelilere yüklenen suçun vasıf ve mahiyeti, kanunda öngörülen cezanın nev'i ve miktarı, mevcut delil durumuna göre kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut olgu ve delillerin bulunması, suçun niteliği ve önemine göre tutuklama tedbirinin ölçülü olması, soruşturmanın halen sürmesi karşısında delilleri karartma şüphesinin varlığı, safahat itibariyle tutuklama nedenlerinde değişiklik bulunmaması, bu bağlamda suçlamanın niteliği ve muhtemel ceza tehdidi karşısında adli kontrol tedbirlerinin yetersiz kalacağının anlaşılması dikkate alınarak;

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 108/1 maddesi gereğince TUTUKLULUK HALLERİNİN DEVAMINA... [karar verildi.]"

12. Tutukluluğun devamına ilişkin karara yapılan itiraz İstanbul 23. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 19/9/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

13. Başvurucu, nihai kararları 31/8/2023 ve 22/9/2023 tarihlerinde öğrendikten sonra 27/9/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

14. Tutukluluğun devamına ilişkin 19/3/2024 tarihli karara yapılan itiraz sonrası 28/3/2024 tarihinde mevcut delil durumu, soruşturmanın geldiği aşama, uzmanlık raporu, tutuklu bulunduğu süre gözetilerek başvurucunun tahliyesine karar verilmiştir.

15. 17/7/2024 tarihinde düzenlenen iddianame ile başvurucunun atılı suçtan cezalandırılması talep edilmiştir. İddianamenin ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Somut olayımızda da şüpheliler alınan savunmalarında üzerilerine atılı suçlamaları kabul etmemiş iseler de; Kriminal uzmanlık raporu ve Makine ve Kimya Endüstrisi Anonim Şirketi Hukuk Direktörlüğü görevlisince tanzim edilen bilirkişi raporları dikkate alındığında ele geçirilen parçaların 5201 Sayılı Kanun gereği kontrole tabi malzeme listesinde olması nedeniyle üretilmesi ve temini için izin alınması gerektiği yönündeki tespitler, ele geçirilen silah parçalarının miktar itibari ile ticari mahiyet arz etmesi, şüphelilerin telefonları üzerinde yapılan incelemede pek çok uzun ve kısa namlulu silah görseli ve videosuna ulaşılması, yine silahların ele geçirildiği imalathanede ele geçirilen silahların yapım şemasının bulunması, şüpheli [A.T.]'ın alınan ifadesinde suç unsurların yakalanmasından sonra hamal [E.]'ın kendisini arayarak yakalandığını ve Polis Merkezinde olduğunu söylemesi üzerine abisi Ferhat'ın Polis Merkezine gittiği esnada yolda iken kendisini telefonla arayarak bir şahsın kendisini arayacağını, vereceği şahıs adına fatura kesmesini istediğini, bunun üzerine kendisinin de cep telefonundan e-fatura kestiğini beyan etmişse de fatura içeriğinde yazılı SAFİR ibareli herhangi bir silah parçası ele geçirilmediği gibi şahısların bu şekilde usulsüz ve gerçeğe aykırı fatura düzenleyerek suçtan kurtulmaya çalışmaları ve tüm dosya kapsamı bir bütün olarak değerlendirildiğinde şüphelilerin fikir ve eylem birliği içerisinde ateşli silahları 29/6/2004 tarihli ve 5201 sayılı Harp Araç ve Gereçleri ile Silâh, Mühimmat ve Patlayıcı Madde Üreten Sanayi Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Kanun hükümleri dışında ülkede yapmak, satmak ve ticari amaçla bulundurmak suretiyle üzerilerine atılı 6136 Sayılı Yasaya Muhalefet suçunu işlediklerine dair kamu davası açmaya yeter delile ulaşılmakla... [cezalandırılmaları talep olunmuştur.]"

16. 26/3/2025 tarihinde dosya kapsamındaki uzmanlık raporları, bilirkişi raporu, tanık

beyanları ve diğer tespitler uyarınca yasal olmayan yollarla tedarik edilen silah parçalarının uzun namlulu silah hâline getirilmek üzere muhafaza edildiği ifade edilerek başvurucunun iki veya daha çok kişiyle birlikte silah ticareti yapma suçundan cezalandırılmasına karar verilmiştir.

17. Yargılama, istinaf aşamasında derdesttir.

18. Komisyon, adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

19. Başvurucu; suç işlediğine dair kuvvetli belirti olmamasına rağmen tutuklandığını, kaçma ve delilleri karartma şüphesi bulunmadığını ve tutuklama tedbirinin ölçülü olmadığını belirterek 13/8/2023 tarihli tutuklamaya ilişkin kararın hukuki olmadığını ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede konuya ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formundakine benzer iddialarda bulunmuştur.

20. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

21. Anayasa Mahkemesi içtihadına göre tutuklama tedbirinin uygulandığı yargılama neticesinde verilen kararın kesinleşmiş olması hâlinde başvurucu tutuklamanın hukuka aykırı olduğu iddiasına yönelik olarak 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında tazminat davası açabilecektir (birçok karar arasından bkz. Reşat Ertan [1. B.], B. No: 2013/5700, 15/4/2015, § 26; Ömer Köse [2. B.], B. No: 2014/12036, 16/11/2016, § 34; Eyyüp Güneş [GK], B. No: 2017/28308, 21/10/2021, § 88; Murat Ağırel ve diğerleri [GK], B. No: 2020/11655, 7/4/2022, §§ 23-26). Somut olayda başvurucu hakkındaki yargılama istinaf aşamasında derdesttir. Dolayısıyla açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

22. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik müdahale, temel hak ve özgürlüklerin olağan dönemde sınırlandırılmasına ilişkin ölçütlerin belirlendiği Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 19. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve tutuklama tedbirinin niteliğine uygun düşen; kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (Halas Aslan [1. B.], B. No: 2014/4994, 16/2/2017, §§ 53, 54; Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, § 60).

23. Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında, suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişilerin ancak kaçmalarını, delilleri yok etmelerini veya değiştirmelerini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hâllerde hâkim kararıyla tutuklanabilecekleri belirtilmiştir (Halas Aslan, § 57). Buna göre tutuklama ancak suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler bakımından mümkündür. Bir başka anlatımla tutuklamada meşru bir amacın olması için ön koşul, kişinin suçluluğu hakkında

kuvvetli belirtinin bulunmasıdır. Bu husus, tutuklama tedbiri için aranan olmazsa olmaz unsurdur. Bunun için suçlamanın kuvvetli sayılabilecek inandırıcı delillerle desteklenmesi gerekir. İnandırıcı delil sayılabilecek olgu ve bilgilerin niteliği büyük ölçüde somut olayın kendine özgü şartlarına bağlıdır (Mustafa Ali Balbay [1. B.], B. No: 2012/1272, 4/12/2013, § 72).

24. Eldeki olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu izinsiz olarak ateşli silah ve mermileri ülkeye sokma, imal etme, nakletme, satma suçundan 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

25. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

26. Anayasa Mahkemesi; kişinin suçla itham edilebilmesi için yakalama veya tutuklama anında delillerin yeterli düzeyde toplanmış olmasının mutlaka gerekli olmadığını zira tutukluluğun amacının yürütülen soruşturma ve/veya kovuşturma sırasında kişinin tutuklanmasının temelini oluşturan şüphelerin doğruluğunu kanıtlayarak veya ortadan kaldırarak adli süreci daha sağlıklı bir şekilde yürütmek olduğunu, buna göre suç isnadına esas teşkil edecek şüphelere dayanak oluşturan olgular ile ceza yargılamasının sonraki aşamalarında tartışılacak olan ve mahkûmiyete gerekçe oluşturacak olguların aynı düzeyde değerlendirilmemesi gerektiğini belirtmiştir (Mustafa Ali Balbay, § 73; Mehmet Haberal [1. B.], B. No: 2012/849, 4/12/2013, § 71). Öte yandan tutuklama aşamasında suçun sübutu gerekmediği için isnat edilen eylemin tutuklama kararında belirtilen suçtan başka bir suçu oluşturma ihtimali olması tutuklama kararını salt bu nedenle hukuka aykırı hâle getirmeyecektir.

27. Bu noktada tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirtinin olup olmadığının, tutuklama nedenlerinin bulunup bulunmadığının ve tutuklama tedbirinin ölçülülüğünün takdirinin öncelikle anılan tedbiri uygulayan yargı mercilerine ait olduğunun, zira bu konuda taraflarla ve delillerle doğrudan temas hâlinde olan yargı mercilerinin Anayasa Mahkemesine kıyasla daha iyi konumda olduğunun yeniden ifade edilmesi gerekir (Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017 § 123).

28. Başvuru konusu olayda 5. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından başvurucunun işyerinde yapılan aramada uzun namlulu silahlara ait olduğu değerlendirilen eşyaların ele geçirilmesi, bu eşyaların bir kısmının başvurucunun işyerindeki gizli bölümde bulunması, tanık beyanları, ele geçirilen eşyaların niteliği ve dosya kapsamındaki tespit ve tutanakların başvurucu yönünden kuvvetli suç şüphesi teşkil ettiği kabul edilmiştir (bkz. § 7). 5. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından başvurucuya isnat edilen izinsiz olarak ateşli silah ve mermileri ülkeye sokma, imal etme, nakletme, satma suçunun 5271 sayılı Kanun uyarınca katalog suçlardan olduğu, başvurucunun kaçma ve delilleri karartma ihtimali bulunduğu ve adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağı belirtilmiş; başvurucunun tutuklanmasına karar verilmiştir.

29. Anayasa Mahkemesi birçok kararında somut olgular içeren tanık anlatımlarını suç şüphesini doğrulayan kuvvetli bir belirti olarak kabul etmiştir (Metin Evecen [2. B.], B. No: 2017/744, 4/4/2018, §§ 47-52; İbrahim Okur [1. B.], B. No: 2016/50394, 27/2/2020, § 82). Anayasa Mahkemesi tarafından 5. Sulh Ceza Hâkimliğince kuvvetli suç şüphesinin var

olduğuna dair tespitlerden ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla belirtilen bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir.

30. Başvurucu hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön koşulu yerine gelmiş olan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

31. Somut olayda başvurucu hakkında verilen tutuklama kararında tutuklama nedeni olarak öncelikle isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan ve kanun gereği tutuklama nedeni varsayılabilen suçlar arasında olmasına dayanılmış, ayrıca kaçma ve delilleri karartma ihtimali bulunan başvurucu açısından tutuklamanın ölçülü olduğu belirtilmiş ve adli kontrolün yetersiz kalacağına değinilmiştir (bkz. § 7). 28/3/2024 tarihinde mevcut delil durumu, soruşturmanın geldiği aşama, uzmanlık raporu, tutuklulukta geçen süre gözetilerek başvurucunun tahliyesine karar verilmiştir (bkz. § 14). 5. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından tutuklamaya ilişkin kararda atılı suçun katalog suçlardan olması dışında başvurucunun kaçma ve delilleri karartma ihtimali bulunduğu ve adli kontrolün yetersiz kalacağına ilişkin gerekçeye yer verilmiştir.

32. Olayın özel koşulları, başvurucunun delilleri karartmaya yönelik davranışları (bkz. § 4) ile 5. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvurucu yönünden özellikle -suçun ağırlığına atfen- kaçma şüphesine yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu söylenebilir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Yıldırım Ataş [1. B.], B. No: 2014/4459, 26/10/2016, § 60; Devran Duran [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66).

33. Öte yandan başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bu tedbirin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır. Bu husus değerlendirilirken anayasal denetimin tutuklamaya ilişkin süreç ile tutuklama gerekçeleri üzerinden yapılması gerekir (Erdem Gül ve Can Dündar [GK], B. No: 2015/18567, 25/2/2016, § 79; Mehmet Baransu (2) [2. B.], B. No: 2015/7231, 17/5/2016, § 136).

34. Bu nedenle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, adli makamlar ve güvenlik görevlilerinin -özellikle organize olanlar olmak üzere- suçlarla ve suçlulukla etkili bir şekilde mücadelesini aşırı derecede güçleştirmeye neden olabilecek şekilde yorumlanmamalıdır (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214).

35. Sonuç olarak başvurucunun işlediği iddia edilen suçun niteliği dikkate alındığında 5. Sulh Ceza Hâkimliğinin isnat edilen suç için öngörülen yaptırımın ağırlığını, işin niteliğini ve önemini de gözönünde tutarak başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı sonucuna varmasının keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri, § 214; Devran Duran, § 64).

36. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Tutukluluğun Makul Süreyi Aştığına İlişkin İddia

37. Başvurucu, tutukluluğunun matbu gerekçelerle ve yeterli inceleme yapılmaksızın makul

olmayan bir süre devam ettirildiğini belirterek adil yargılanma hakkı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, yapılacak incelemede konuya ilişkin AİHM ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formundakine benzer iddialarda bulunmuştur.

38. Başvurucunun iddiaları kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

39. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş veya hükümlü hâle gelmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Erkam Abdurrahman Ak [2. B.], B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek [1. B.], B. No: 2014/6500, 29/9/2016, §§ 33-45; Ahmet Kubilay Tezcan [2. B.], B. No: 2014/3473, 25/1/2018, § 26). Somut olayda 28/3/2024 tarihinde tahliye edilen başvurucu yönünden anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durumun olmadığı anlaşılmıştır.

40. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Tutukluluğun İncelendiği Duruşmada Müdafi Yardımından Yararlandırılmadığına İlişkin İddia

41. Başvurucu, 11/9/2023 tarihli tutukluluk incelemesinde avukatının hazır edilmemesi nedeniyle tutukluluğa yönelik itirazlarını etkili bir şekilde sunamadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, yapılacak incelemede konuya ilişkin AİHM ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formundakine benzer iddialarda bulunmuştur.

42. Başvurunun bu kısmı kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

43. Başsavcılığın başvurucunun tutukluluğunun 5271 sayılı Kanun'un 108. maddesi uyarınca incelenmesine ilişkin 11/9/2023 tarihli talebine yönelik olarak İstanbul 6. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından aynı gün yapılan duruşmada başvurucu, SEGBİS vasıtası ile hazır edilmiştir. Hâkimlik başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir. Buna yönelik itiraz ise 19/9/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir (bkz. §§ 10-12).

44. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği birçok kararda, resen yapılan tutukluluk incelemelerinin Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası ile hürriyeti kısıtlanan kişiye tanınan yargı mercine itiraz edebilme hakkı kapsamında değerlendirilemeyeceğini belirtmiş; bu kapsamdaki şikâyetler yönünden konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemezlik kararları vermiştir (Firas Aslan ve Hebat Aslan [1. B.], B. No: 2012/1158, 21/11/2013,§ 32; Faik Özgür Erol ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/6160, 2/12/2015, § 24; Ali Kavlak [1. B.], B. No: 2016/8018, 10/12/2019, § 120). Başvuru konusu olayda da başvurucunun bu kapsamda kalan iddiaları bakımından anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

45. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Tutukluluğun makul süreyi aşması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Tutukluluğun incelendiği duruşmada müdafi yardımından yararlandırılmama dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE KEFELİ VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/1126 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/1126

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE KEFELİ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/1126)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : Ayşe KEFELİ ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekili : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. 2024/20830 numaralı başvurunun 2024/1126 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya

uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

5. Başvurucular, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

6. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (F) sütununda gösterilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat talebinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda belirtilen harç ve (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretlerinden oluşan yargılama giderlerinin başvuruculara tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EMİNE DALYAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/11051 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/11051

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMİNE DALYAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/11051)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : Emine DALYAN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. 2024/11051 numaralı başvuruda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinden yakınılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

3. 2024/37219 numaralı başvurunun 2024/11051 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Başvurucular İhsan Yıldız ve Sercan Tarhan Yönünden

4. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde

bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu İhsan Yıldız başvuru tarihinden sonra 7/3/2024, Sercan Tarhan ise 28/9/2025 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucular İhsan Yıldız ve Sercan Tarhan yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurucular İhsan Yıldız ve Sercan Tarhan yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden Kamulaştırma Bedelinin Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Başvurucu Emine Dalyan Yönünden Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine

İlişkin İddia

8. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

10. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

11. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Başvurucular İhsan Yıldız ve Sercan Tarhan yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

2. Diğer başvurucular yönünden kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Başvurucu Emine Dalyan yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (F) sütununda gösterilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculların tazminat talebinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda belirtilen harç ve (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretlerinden oluşan yargılama giderlerinin başvuruculara tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖMER EL HATTAB

B. No: 2024/27200 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/27200

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER EL HATTAB BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/27200)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Ömer EL HATTAB

Vekili : Av. Erşan ÇAKICI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle yaşam hakkı, kötü muamele yasağı, aile hayatına saygı hakkı ile sınır dışı etme davasında bazı usul güvencelerine uyulmaması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı olan başvurucu hakkında Ankara İl Göç İdaresi Müdürlüğünce 3/2/2023 tarihinde 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi uyarınca sınır dışı etme kararı alınmıştır. Söz konusu kararda, başvurucunun menşe ülkesine gönderilmesinin 6458 sayılı Kanun'un 4. maddesi ve 55. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında sakıncalı olduğu değerlendirilmiştir. Bu nedenle başvurucunun gidebileceği güvenli üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesine veya gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına karar verilmiştir.

3. Başvurucunun anılan kararın iptali amacıyla açtığı dava Ankara 1. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) tarafından 27/12/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 2/4/2024 tarihinde öğrendikten sonra 2/5/2024 tarihinde bireysel

başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Bölüm 2/5/2024 tarihinde Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. maddesi uyarınca sınır dışı etme işleminin tedbiren durdurulmasına karar vermiştir.

6. Başvurucu vekili Av. Erşan Çakıcı 11/11/2025 tarihli dilekçesiyle bireysel başvurudan feragat ettiğini belirtmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Aghelı Kohne Shahrı ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda da, yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu; ülkesinde iç savaş olduğunu, bu nedenle ailesiyle birlikte Türkiye'ye sığındığını belirtmiştir. Sınır dışı edilmesi hâlinde yaşam hakkı, kötü muamele yasağı ile aile hayatına saygı hakkının ihlal edileceğini ileri süren başvurucu, ayrıca İdare Mahkemesinin herhangi bir araştırma yapmaksızın davayı reddetmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının da ihlal edildiğini iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun iddialarının değerlendirilmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda benimsediği ilkelerin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (5) numaralı fıkrasında davadan feragat hâlinde düşme kararı verileceği ifade edilmiştir. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise başvurucunun davadan açıkça feragat etmesi hâlinde düşme kararı verilebileceği belirtilmiş ancak aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

10. Başvurucunun vekili Av. Erşan Çakıcı 11/11/2025 tarihli dilekçeyle başvurudan açıkça feragat etmiştir (bkz. § 6). Ayrıca Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygı başvurunun incelenmesini gerekli kılmamaktadır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun feragat nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun feragat nedeniyle DÜŞMESİNE,

C. Sınır dışı etme işlemine ilişkin verilen tedbir kararının SONLANDIRILMASINA,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

E. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ RİZA PINARLI VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/47308 | Karar tarihi: 10.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/47308

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ RİZA PINARLI VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/47308)

Karar Tarihi: 10/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : Ali Riza PINARLI ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekili : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Başvurucu Mustafa Pınarlı başvurunun devamı sırasında 19/10/2024 tarihinde vefat etmiş; mirasçıları Oya Pınarlı, Hüsnü Ozan Pınarlı ve Ceylan Borstlap başvuruya devam etmek istediklerini bildirmiştir.

2. Başvurucu Ayla Sınmaz'ın 18/7/2015 tarihinde, Mürüvvet Eriş'in 20/4/2018 tarihinde, Nihal Karadeniz'in 25/8/2023 tarihinde, Nurşen Aysın'ın 3/5/2024 tarihinde ve Mustafa Celal Pınarlı'nın 11/6/2024 tarihinde başvuru yapılmadan önce vefat ettikleri tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucular Ayla Sınmaz, Mürüvvet Eriş, Nihal Karadeniz, Nurşen Aysın ve Mustafa Celal Pınarlı Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan S.Ö. ([2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014) ve Mehmet Güven Ulusoy ([GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015)

kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu doğrultuda başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucular adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

4. Bu durumda Av. Ulaş Demir aleyhine Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile tür belirtmeksizin tazminat talebinde bulunmuştur.

8. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucular Ayla Sınmaz, Mürüvvet Eriş, Nihal Karadeniz, Nurşen Aysın ve Mustafa Celal Pınarlı yönünden yapılan başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Diğer başvurucular yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (F) sütununda gösterilen mahkemeye GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat talebinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda belirtilen harç ve (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretlerinden oluşan yargılama giderlerinin tabloda gösterildiği şekilde başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca Avukat Ulaş Demir'in 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

I. Kararın bir örneğinin İzmir Barosuna GÖNDERİLMESİNE,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN KAYA CEMAL VE DİĞERLERİ

B. No: 2016/1845 | Karar tarihi: 16.12.2025

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2016/1845

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

HASAN KAYA CEMAL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/1845)

Karar Tarihi: 16/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 17/9/2026 - 33373

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Hasan Kaya CEMAL

Vekilleri : Av. Fikret İLKİZ 2. Serfiraz Tuğçe TATARİ DEMİRÖREN Av. Aslı KAZAN 3. Rojvin PERİŞAN 4. Aram Basım Reklam ve Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti. 5. İmera Basın Yayın Prodüksiyon Reklam Bilgisayar Sanayi Tic. Ltd. Şti. 6. Payiz Yayıncılık Matbaa Kağıt Reklam Organizasyon Saha Araştırmaları Turizm Otel Lokanta Eğlence Yerleri Gıda Temizlik İnşaat Sanayi Tic. Ltd. Şti. Av. Resul TEMUR 7. Yavuz EKİNCİ Av. Can EKİNCİ 8. Avesta Reklam Tanıtım Basın Yayın Müzik Dağıtım Ltd. Şti. Av. Şiraz BARAN 9. Cumhuriyet Halk Partisi Av. Çağlar ÇAĞLAYAN 10. Halkların Demokratik Partisi Av. Günizi SATAR Av. Kenan MAÇOĞLU Av. Maviş AYDIN ŞİMŞEK 11. Gelenek Basım Yayım ve Tic. Ltd. Şti.

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, basılmış eserlerle ilgili toplatma kararları verilmesi nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular çeşitli tarihlerde yapılmıştır. Komisyon, başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvuruculardan bir kısmı Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur. Konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle ekteki tabloda numaraları belirtilen dosyaların 2016/1845 sayılı dosya ile birleştirilmesine ve incelemenin 2016/1845 sayılı bireysel başvuru dosyası üzerinden yapılmasına karar verilmiştir.

4. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. 2016/1845 ve 2016/2178 Sayılı Bireysel Başvurular

6. Başvurucu Hasan Kaya Cemal 1944 doğumludur. Başvurucu, ulusal ölçekte yayın yapan ve bilinen birçok gazetede köşe yazarı olarak çalışmıştır. Ayrıca yayımlanmış birçok kitabı bulunan bir yazardır.

7. Başvurucu "Çözüm Sürecinde Kürdistan Günlükleri" ve "Delila Bir Genç Kadın Gerillanın Dağ Günlükleri" isimli kitapları yazmıştır. Bahsedilen iki kitap da merkezi İstanbul'da bulunan bir yayınevi tarafından 2014 yılında basılmış ve yayımlanmıştır.

8. Başvurucu Serfiraz Tuğçe Tatari Demirören ise 1980 doğumludur. Ana akım medyada muhabirlik ve köşe yazarlığı yaptığını belirten başvurucu, ulusal yayın yapan bir gazetede 2013 yılına kadar güncel yaşama ve popüler kültüre ilişkin köşe yazıları yazmıştır.

9. Başvurucu "Anneanne Ben Aslında Diyarbakır'da Değildim" isimli kitabı yazmış; kitap, merkezi İstanbul'da bulunan bir yayınevi tarafından 2015 yılında basılmış ve yayımlanmıştır.

10. Gaziantep Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 2015 yılında YPG terör örgütüyle bağlantılı oldukları şüphesiyle bazı şahıslar hakkında soruşturma başlatılmış ve şüphelilerin evlerinde yapılan aramalarda başvuruculara anılan kitapları da ele geçirilmiştir. Başsavcılık, başvuruculara söz konusu kitaplarının terör örgütü propagandası niteliğinde olduğundan bahisle toplatılmasına karar verilmesini talep etmiştir. Gaziantep 3. Sulh Ceza Hâkimliği 4/12/2015 tarihinde anılan hükümler uyarınca talebi kabul etmiş ve başvuruculara kitaplarının toplatılmasına karar vermiştir.

11. Başvurucular, toplatma kararına itiraz etmiştir. İtirazı, Gaziantep 1. Sulh Ceza Hâkimliği (Hâkimlik) incelemiştir. Hâkimlik, itiraz incelemesine dair kararında öncelikle başvuru konusu kitap içeriklerinin sayfa numaralarını da belirttiği somut atıflarla oldukça uzun ve detaylı bir değerlendirme yapmıştır. Daha sonra itiraz konusu toplatma kararının bir koruma tedbiri olarak amaçlanan hedeflere ulaşmak bakımından demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte 9/6/2004 tarihli ve 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 25. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkraları uyarınca, bulunulan an ve aşamada toplatma kararının bir sonuç doğurmasının mümkün olmadığını ifade eden Hâkimlik, Gaziantep 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin kararının hüküm kısmındaki "toplatılmasına" ibaresinin kaldırılmasına ve terör örgütü propagandası içerdiği hususunda kuvvetli delil bulunan başvuru konusu kitapların Anayasa'nın 28. maddesinin (4) ve (6) numaralı fıkraları, 5187 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrası ve aynı

Kanun'un 25. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkraları uyarınca dağıtımlarının ve satışlarının yasaklanmasına 24/12/2015 tarihinde kesin olarak karar vermiştir.

12. Başvurucular, nihai karardan haberdar oldukları tarihten itibaren süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Söz konusu kitaplar nedeniyle başvurucular hakkında Gaziantep Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından terör örgütü propagandası yapma suçundan 2016 yılında soruşturma başlatılmış, yetkisizlik kararıyla dosya İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı 1/6/2016 tarihinde, 5187 sayılı Kanun'da düzenlenen altı aylık zamanaşımı süresinin dolduğu anlaşıldığından atılı suç yönünden başvurucular hakkında kamu adına kovuşturmaya yer olmadığına, Gaziantep Cumhuriyet Başsavcılığınca gönderilen “Anneanne, Ben Aslında Diyarbakır'da Değildim” isimli kitabın ise dosyada delil olarak muhafaza edilmesine karar vermiştir. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın itiraz edilmeksizin kesinleştiği anlaşılmıştır.

B. 2019/41756 Sayılı Bireysel Başvuru

14. Başvurucu, Gelenek Basım Yayım ve Ticaret Limitet Şirketidir (Gelenek Yayın). Başvurucu Şirketin merkezi İstanbul'dur.

15. Başvurucu Şirket tarafından basılan ve yayılan "Boyun Eğme" isimli haftalık derginin 11/10/2019 tarihli 190. sayısının İzmir'de çeşitli bölgelerde ücretsiz olarak dağıtıldığının tespit edilmesi üzerine elden dağıtım yapan kişilerin 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 216. maddesinde öngörülen halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme suçunu işledikleri şüphesiyle İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından haklarında soruşturma başlatılmıştır.

16. İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı, bu kapsamda halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme suçu niteliğinde olabilecek içerikler bulunduğu gerekçesiyle anılan derginin 190. sayısının toplatılmasını talep etmiştir. İzmir 4. Sulh Ceza Hâkimliği talebi kabul etmiş ve "Boyun Eğme" isimli haftalık derginin 190. sayısı hakkında toplatma kararı vermiştir.

17. Başvurucu Şirket toplatma kararına itiraz etmiştir. İzmir 5. Sulh Ceza Hâkimliği 26/10/2019 tarihinde itirazı reddetmiştir. Başvurucu, nihai nitelikteki bu karardan 15/11/2019 tarihinde haberdar olmuş; nihai karardan haberdar olduğu tarihten itibaren süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

18. Başvuru konusu dergiyi dağıtanlar hakkında halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme suçundan yapılan soruşturmanın sonucunda İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca 8/1/2020 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Anılan kararda halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme suçunun oluşması için etkili bir şiddet çağrısı ya da nefret söylemi bulunması gerektiği, dergide ise atılı suçun unsurlarını oluşturan bir içerik bulunmadığı, içeriğin düşünce açıklaması ve eleştiri niteliğinde olduğu belirtilmiştir. Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar itiraz edilmeksizin kesinleşmiştir.

C. 2020/13273 ve 2020/18286 Sayılı Bireysel Başvurular

19. Başvurucu Rojvin Perişan "Toprağın Şarkısı" isimli kitabın yazarıdır. Başvurucu Aram Basım Reklam ve Yayıncılık Sanayi Ticaret Limitet Şirketi ise "Toprağın Şarkısı" isimli kitabı basan ve yayan, merkezi Diyarbakır'da olan bir şirkettir.

20. Başvurucu Avesta Reklam Tanıtım Basın Yayın Müzik Dağıtım Limited Şirketi de

"Meleklerin Küllerinden-Günahkâr Bir Irkın Yasaklanmış Mirası" isimli kitabın basımı ve yayımını yapan, merkezi İstanbul'da olan bir şirkettir.

21. Kars T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan bazı mahpuslar adına gönderilen "Toprağın Şarkısı" ve "Meleklerin Küllerinden-Günahkâr Bir Irkın Yasaklanmış Mirası" kitaplarında 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen terör örgütü propagandası yapma suçunun işlendiğinden şüphelenilmesi üzerine Kars Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından söz konusu kitapların toplatılması talep edilmiştir. Kars Sulh Ceza Hâkimliği talebi kabul etmiş; anılan kitapların tüm nüshalarının toplatılmasına, dağıtım ve satışının da yasaklanmasına karar vermiştir.

22. Başvurucular Rojvin Perişan ve Aram Basım Reklam ve Yayıncılık Sanayi Ticaret Limitet Şirketi "Toprağın Şarkısı" isimli kitap yönünden söz konusu karara itiraz etmiştir. Ardahan Sulh Ceza Hâkimliği 26/2/2020 tarihinde itirazı reddetmiştir. Başvurucular, nihai nitelikteki ret kararından 26/2/2020 tarihinde haberdar olmuştur. Başvurucular, nihai karardan haberdar oldukları tarihten itibaren süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

23. Başvurucu Avesta Reklam Tanıtım Basın Yayın Müzik Dağıtım Limitet Şirketi ise "Meleklerin Küllerinden-Günahkâr Bir Irkın Yasaklanmış Mirası" kitabı yönünden söz konusu karara itiraz etmiştir. Başvurucunun itirazı Ardahan Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 27/11/2019 tarihinde reddedilmiştir. Başvurucu nihai nitelikteki ret kararından 6/3/2020 tarihinde haberdar olmuş; bu tarihten itibaren süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

D. 2020/22206 Sayılı Bireysel Başvuru

24. Başvurucu, Halkların Demokratik Partisidir (HDP). Başvurucunun Ankara'daki Genel Merkezi tarafından 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü kapsamında bastırılan broşürler, dağıtılması için HDP Kars İl Başkanlığına gönderilmiştir.

25. Söz konusu broşürlerin içeriği nedeniyle 5237 sayılı Kanun'un 216. maddesinde öngörülen halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme suçunun işlendiğinden şüphelenilmesi üzerine Kars Cumhuriyet Başsavcılığı broşürlerin tamamının toplatılmasını talep etmiştir. Kars Sulh Ceza Hâkimliği talebi kabul etmiş; anılan broşürlerin tamamının toplatılmasına, dağıtım ve satışlarının da yasaklanmasına karar vermiştir.

26. Başvurucu, toplatma kararına itiraz etmiştir. Ardahan Sulh Ceza Hâkimliği 3/7/2020 tarihinde itirazı reddetmiştir. Başvurucu, nihai nitelikteki ret kararından 6/7/2020 tarihinde haberdar olduğunu belirtmiş; nihai karardan haberdar olduğu tarihten itibaren süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

E. 2020/27185 Sayılı Bireysel Başvuru

27. Başvurucu, Aram Basım Reklam ve Yayıncılık Sanayi Ticaret Limitet Şirketidir. "Yağmur Kokuyordu Karadeniz (Karadeniz Anıları-1)" isimli kitap, merkezi Diyarbakır'da bulunan başvurucu tarafından basılmış ve yayımlanmıştır.

28. Kars T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan bir hükümlüye gönderilen söz konusu kitapta, 3713 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen terör örgütünün propagandasını yapma suçunun işlendiğinden bahisle anılan hükümlü hakkında soruşturma başlatılmıştır. Kars Cumhuriyet Başsavcılığı, söz konusu kitabın İstanbul'da faaliyet gösteren bir matbaada basıldığı gerekçesiyle yetkisizlik kararı vermiş ve dosyayı İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir.

29. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, anılan kitabın toplatılmasını talep etmiş; İstanbul 12. Sulh Ceza Hâkimliği bu talebi kabul etmiş ve kitabın toplatılmasına, ayrıca basımı, dağıtımı ve satışının yasaklanmasına karar vermiştir. Başvurucu, bu karara itiraz etmiştir. İstanbul 1. Sulh Ceza Hâkimliği 24/1/2020 tarihinde itirazı reddetmiştir. Başvurucu nihai nitelikteki bu karardan 29/6/2020 tarihinde haberdar olmuştur. Başvurucu, nihai karardan haberdar olduğu tarihten itibaren süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

30. Başvuru konusu kitap kendisine gönderilen hükümlü hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, soruşturma sonucunda 28/1/2020 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Başsavcılık anılan kararda 5187 sayılı Kanun'un 26. maddesi uyarınca başvuru konusu kitapla ilgili olarak altı aylık dava açma süresinin öngörüldüğünü, bu sürenin hak düşürücü süre olup süre aşımı sonrasında artık soruşturma imkânının ortadan kalkacağını, söz konusu kitabın Başsavcılığa teslimi tarihi üzerinden altı aylık dava açma süresinin geçtiği belirtmiş; bu gerekçeyle kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar itiraz edilmeksizin kesinleşmiştir.

F. 2020/35556 Sayılı Bireysel Başvuru

31. Başvurucu, Cumhuriyet Halk Partisidir (CHP). 11/2/2020 tarihinde CHP'nin o dönem genel başkanı olan Kemal Kılıçdaroğlu, Türkiye Büyük Millet Meclisi grup toplantısında bir konuşma yapmıştır. Bu konuşma daha sonra CHP yayınlarından "21 Soruda FETÖ'nün Siyasi Ayağı" isimli kitap olarak 2020 yılı Temmuz ayında Ankara'da basılmıştır. Kitabın bir nüshası 27/7/2020 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Basın Suçları Soruşturma Bürosuna teslim edilmiştir. Söz konusu kitaba CHP'nin resmî internet sitesinden hâlen ulaşılabilmektedir.

32. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı söz konusu kitapta geçen ifadeler nedeniyle 5237 sayılı Kanun'un 216. maddesinde öngörülen halkı kin ve düşmanlığa tahrik suçunun işlendiği şüphesiyle soruşturma başlatmış, bu kapsamda kitabın toplatılmasını talep etmiştir. Ankara 5. Sulh Ceza Hâkimliği talebi kabul etmiş ve anılan kitabın toplatılmasına, basım, dağıtım ve satışının da yasaklanmasına karar vermiştir.

33. Başvurucu bu karara itiraz etmiştir. Ankara 6. Sulh Ceza Hâkimliği 27/10/2020 tarihinde itirazı reddetmiştir. Başvurucu, nihai nitelikteki ret kararından 28/10/2020 tarihinde haberdar olmuştur. Başvurucu, nihai karardan haberdar olduğu tarihten itibaren süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

G. 2021/37000 Sayılı Bireysel Başvuru

34. Başvurucu, Avesta Reklam Tanıtım Basın Yayın Müzik Dağıtım Limitet Şirketi olup merkezi İstanbul'dadır. Üzümlü Sınır Kapısı'ndan Irak'a geçmek isteyen bir şahsın üzerinde yapılan aramada, başvurucu Şirket tarafından yayımlanan "Kürtler ve Kürdistan", "1880 Kürt Ayaklanması" ve "Kürt Ulusal Hareketi" isimli kitaplar ele geçirilmiş; Çukurca Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından söz konusu kitaplara el konulmuştur.

35. Söz konusu kitaplarda Türkiye Cumhuriyeti devletinin bölünmez bütünlüğünün hedef alındığını değerlendiren Çukurca Cumhuriyet Başsavcılığı, anılan kitapların toplatılmasını talep etmiştir. Çukurca Sulh Ceza Hâkimliği söz konusu kitaplarda geçen ifadeler nedeniyle 5237 sayılı Kanun'un 216. maddesinde öngörülen halkı kin ve düşmanlığa tahrik suçunun işlenmiş olabileceği gerekçesiyle talebi kabul etmiş; kitapların mevcut kopyalarının toplatılmasına, kitapların basımı, çoğaltılması, dağıtım ve satışının yasaklanmasına 12/9/2018 tarihinde karar vermiştir. Başvurucu, karara itiraz etmiş; Hakkâri Sulh Ceza

Hâkimliği itirazı kesin olarak reddetmiştir. Başvurucu, itirazın reddine ilişkin bu kararın kendilerine ancak 8/6/2021 tarihinde tebliğ edildiğini belirtmiş; bu süreden itibaren süresinde bireysel başvuruda bulunduğunu ileri sürmüştür.

36. Başvurucu 28/4/2021 tarihinde anılan kitaplar hakkındaki toplatma kararının kaldırılması talebiyle Çukurca Sulh Ceza Hâkimliğine tekrar başvurmuştur. Çukurca Sulh Ceza Hâkimliği daha önce verdiği toplatma kararına yapılan itirazın Hakkâri Sulh Ceza Hâkimliği tarafından reddedildiğini, böylece toplatmaya ilişkin kararın kesinleştiğini belirterek başvurucunun toplatma kararının kaldırılması talebiyle ilgili olarak karar verilmesine yer olmadığına 28/5/2021 tarihinde karar vermiştir. Karar başvurucuya 5/6/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 2/7/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

H. 2021/45235 Sayılı Bireysel Başvuru

37. Başvurucu, Avesta Reklam Tanıtım Basın Yayın Müzik Dağıtım Limitet Şirketi olup merkezi İstanbul'dadır. Ayvalık Cumhuriyet Başsavcılığınca hakkında terör örgütüne üye olma suçundan soruşturma yapılan şahsın ev aramasında başvurucunun yayımladığı "Kürdistan Tarihi" isimli kitap ele geçirilmiştir. Ayvalık Cumhuriyet Başsavcılığı, söz konusu kitabın içeriğinin terör örgütü propagandası yapma suçunu oluşturacak nitelikte olduğu şüphesiyle kitabın tüm nüshalarının toplatılmasını talep etmiştir.

38. Ayvalık Sulh Ceza Hâkimliği, söz konusu kitapta geçen ifadeler nedeniyle 5237 sayılı Kanun'un 216. maddesinde öngörülen halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme suçunun işlenmiş olabileceği gerekçesiyle talebi kabul etmiş; kitabın mevcut kopyalarının toplatılmasına, basımı, çoğaltılması, dağıtılması ve satışının yasaklanmasına 9/1/2018 tarihinde karar vermiştir.

39. Başvurucu, bu kararın kendisine geç tebliğ edildiğini belirterek 8/4/2021 tarihinde karara itiraz etmiştir. Balıkesir 1. Sulh Ceza Hâkimliği, kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle 26/7/2021 tarihinde itirazı reddetmiştir. Başvurucu, nihai nitelikteki bu karardan 15/9/2021 tarihinde haberdar olmuş; nihai karardan haberdar olduğu tarihten itibaren süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

İ. 2022/66711 ve 2022/72346 Sayılı Bireysel Başvurular

40. Başvurucu, İmera Basın Yayın Prodüksiyon Reklam Bilgisayar Sanayi Ticaret Limitet Şirketidir (İmera Yayın). Diğer başvurucu ise Payiz Yayıncılık Matbaa Kağıt Reklam Organizasyon Saha Araştırmaları Turizm Otel Lokanta Eğlence San. Tic. Ltd. Şirketidir (Payiz Yayın). Başvurucu Şirketlerin merkezleri Diyarbakır'dadır. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından hakkında terör örgütüne üye olma suçundan soruşturma yapılan şahsın ev aramasında, başvurucu İmera Yayın tarafından yayımlanan "XWEBUN" isimli gazetenin 89., 93., 105., 106. ve 107. sayıları ile başvurucu Payiz Yayın tarafından yayımlanan "Güneş Ülkesinde Diriliş 1. Cilt", "Güneş Ülkesinde Diriliş 2. Cilt" ve "Güneş Ülkesinde Diriliş 3. Cilt" kitapları ele geçirilmiştir.

41. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı söz konusu gazetenin anılan sayılarında ve kitaplarda 3713 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen terör örgütünün propagandasını yapma suçunun işlendiği şüphesiyle gazetenin bahsedilen sayılarının ve kitapların toplatılması talebinde bulunmuştur.

42. Diyarbakır 3. Sulh Ceza Hâkimliğince talep kabul edilmiş ve gazetenin söz konusu

sayıları ile kitapların toplatılmasına, ayrıca bunlar yönünden basım, dağıtım ve satış yasağı getirilmesine 10/2/2022 tarihinde karar verilmiştir. Anılan kararda başvuru konusu gazetenin ilgili sayıları ve kitaplar dışında birçok süreli ve süresiz yayın hakkında da toplatma kararı verilmiş; basım, dağıtım ve satış yasağı getirilmiştir.

43. Başvurucu İmera Yayın bu karara, söz konusu gazetenin ilgili sayıları yönünden itiraz etmiştir. Diyarbakır 4. Sulh Ceza Hâkimliği 21/3/2022 tarihinde itirazı reddetmiştir. Başvurucu İmera Yayın nihai nitelikteki bu karardan 10/4/2022 tarihinde haberdar olmuş, bu tarihten itibaren süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

44. Başvurucu Payiz Yayın da bahsedilen kitaplar yönünden söz konusu karara itiraz etmiştir. Diyarbakır 4. Sulh Ceza Hâkimliği 19/4/2022 tarihinde itirazı reddetmiştir. Başvurucu Payiz Yayın nihai nitelikteki bu karardan 25/4/2022 tarihinde haberdar olmuş, Başvurucu, nihai karardan haberdar olduğu tarihten itibaren süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

J. 2023/28051 Sayılı Bireysel Başvuru

45. Başvurucu Yavuz Ekinci, merkezi İstanbul'da bulunan Doğan Yayıncılık Eğitim ve Ticaret A.Ş.den yayımlanan "Rüyası Bölünenler" isimli kitabın yazarıdır. Söz konusu kitapta kullandığı ifadeler nedeniyle terör örgütünün propagandasını yapma suçunu işlediğinden bahisle başvurucu hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturma başlatılmıştır. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı bu soruşturma kapsamında 14/3/2023 tarihinde anılan kitabın toplatılmasını talep etmiştir.

46. İstanbul 7. Sulh Ceza Hâkimliği 14/3/2023 tarihinde talebi kabul etmiş ve kitabın mevcut kopyalarının toplatılmasına ve basımı, dağıtımı ve satışının yasaklanmasına karar vermiştir.

47. Başvurucu, karara itiraz etmiş, İstanbul 8. Sulh Ceza Hâkimliği 29/3/2023 tarihinde itirazı reddetmiştir. Başvurucu, nihai nitelikteki ret kararından 6/4/2023 tarihinde haberdar olmuş; nihai karardan haberdar olduğu tarihten itibaren süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

48. Başvurucu hakkında söz konusu kitapta kullandığı ifadeler nedeniyle terör örgütü propagandası yapma suçunu işlediğinden bahisle iddianame düzenlenmiş ve 11/5/2024 tarihinde kabul edilerek kamu davası açılmıştır. Dava, ilk derece mahkemesi aşamasında derdesttir.

K. Birleşen Tüm Başvurular

49. İlgili Sulh Ceza Hâkimliklerinin yukarıda yer verilen başvuru konusu toplatma ve/veya basım, çoğaltma, dağıtım ve satış yasağı kararlarını alırken Anayasa'nın 28. maddesi, 5187 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci fıkrası ile 25. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarına dayandıkları anlaşılmıştır.

50. Başvuru konusu toplatma ve/veya basım, çoğaltma, dağıtım ve satış yasağına dair gerekçeli kararların hiçbiri başvuruculara tebliğ edilmemiştir. Başvurucular bu kararları haricen ya da kararın uygulanması esnasında öğrenmeleri üzerine itiraz yoluna başvurduklarını belirtmiştir.

51. Başvuru konusu toplatma ve/veya basım, çoğaltma, dağıtım ve satış yasağına dair kararları veren Sulh Ceza Hâkimliklerine 23/10/2024-24/10/2024 tarihli müzekkereler gönderilerek başvuruculara anılan kararlara karşı yeniden itiraz edip etmediği ya da

Hâkimliklerin konuyla ilgili resen bir karar verip vermedikleri, sonuç olarak söz konusu kararların geçerliliğini koruyup korumadığı bilgisine ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Hâkimliklerden gelen cevaplarda konuyla ilgili kendilerince yeni herhangi bir karar alınmadığı bilgisine yer verilmiştir. Bir kısım cevapta ise dosyaların soruşturmayı yürüten ilgili Cumhuriyet başsavcılıklarına iade edildiği ve detaylı bilginin bu Cumhuriyet başsavcılıklarından edinilebileceği ifade edilmiştir. Bu durumda başvuru konusu toplatma ve/veya basım, çoğaltma, dağıtım ve satış yasağına dair kararların tamamının geçerliliğini koruduğu anlaşılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. 5187 sayılı Kanun Hükümleri ve Madde Gerekçeleri

52. 5187 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“ Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Basılmış eser: Yayımlanmak üzere her türlü basım araçları ile basılan veya diğer

araçlarla çoğaltılan yazı, resim ve benzeri eserler ile haber ajansı yayınlarını,

...

c) Süreli yayın: Belli aralıklarla yayımlanan gazete, dergi gibi basılmış eserler ile

haber ajansları yayınlarını ve internet haber sitelerini,

...

h) Süresiz yayın: Belli aralıklarla yayımlanmayan kitap, armağan gibi basılmış eserleri,

...

ifade eder.”

53. 5187 sayılı Kanun'un "Basın Özgürlüğü" başlıklı 3. maddesi şöyledir:

“Basın özgürdür. Bu özgürlük; bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarını içerir.

Basın özgürlüğünün kullanılması ancak demokratik bir toplumun gereklerine uygun olarak; başkalarının şöhret ve haklarının, toplum sağlığının ve ahlâkının, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği ve toprak bütünlüğünün korunması, Devlet sırlarının açıklanmasının veya suç işlenmesinin önlenmesi, yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla sınırlanabilir. ”

54. 5187 sayılı Kanun'un "Teslim ve Muhafaza Yükümlülüğü" başlıklı 10. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Basımcı, bastığı her türlü yayının imzalı iki nüshasını, dağıtım veya yayımın yapıldığı gün, mahallin Cumhuriyet Başsavcılığına teslim etmekle yükümlüdür.

Bu yükümlülük, basılmış eserin içerik ve biçim yönünden herhangi bir değişikliği içeren daha sonraki basımları ile tıpkı basımları için de geçerlidir.

Basımcıya bu yükümlülüğünü yerine getirdiğine dair bir alındı belgesi verilir.

..."

55. 5187 sayılı Kanun'un "Cezai Sorumluluk" başlıklı 11. maddesi şöyledir:

"Basılmış eserler veya internet haber siteleri yoluyla işlenen suç yayım anında oluşur.

Süreli yayınlar ve süresiz yayınlar yoluyla işlenen suçlardan eser sahibi sorumludur.

Süreli yayınlarda eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında bulunması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümle mahkûm olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde, sorumlu müdür ve yayın yönetmeni, genel yayın yönetmeni, editör, basın danışmanı gibi sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili sorumlu olur. Ancak bu eserin sorumlu müdürün ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkilinin karşı çıkmasına rağmen yayımlanması halinde, bundan doğan sorumluluk yayımlatana aittir.

Süresiz yayınlarda eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında olması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümle mahkûm olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde yayımcı; yayımcının belli olmaması veya basım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında olması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması hallerinde ise basımcı sorumlu olur.

Yukarıdaki hükümler, süreli yayınlar ve süresiz yayınlar için bu Kanunda aranan şartlara uyulmaksızın yapılan yayınlar hakkında da uygulanır."

56. Yukarıda yer verilen hükmün madde gerekçesi şöyledir:

"Maddede basılmış eserler yoluyla işlenen suçun oluştuğu zaman belirtilmektedir. Burada, 5680 sayılı Kanundan farklı olarak 'basın suçu' ibaresi yerine 'basılmış eserler yoluyla işlenen suç' ibaresi kullanılmıştır. Nitekim basın suçu genel bir ibare olup basın yoluyla işlenebilen suçlar ile 'basın zabıtası suçları' da denilen suçlar, basının idari düzeni açısından basın alanında çalışanlara getirilen yükümlülüklerin ihlalinden kaynaklanan, örneğin gerçeğe aykırı beyanname verme ve cevap ve düzeltmenin yayımlanmaması veya usulüne uygun yayımlanmaması suçları gibi suçları da içermektedir. Basın zabıtası suçları yayım anında değil, kanunda öngörülen yükümlülüklere aykırı davranıldığı zaman işlenmektedir. Maddedeki 'basılmış eserler yoluyla işlenen suç' ibaresiyle hem sadece basılmış eserlerle işlenebilen suçlar, hem de herhangi bir araçla işlenebildiği halde basılmış eserler aracılığı ile de işlenebilen suçlar ifade edilmektedir.

Maddede ayrıca süreli ve süreli olmayan yayınlar yoluyla işlenen suçlardan sorumlu olacak kişiler belirlenirken, 5680 sayılı Kanundan farklı şekilde, başkasının fiilinden sorumluluk ve objektif sorumluluk hallerine yer vermemek veya bu tür sorumluluk hallerini en aza indirmek amacıyla, esas itibarıyla eser sahibi sorumlu tutulmuş; ancak eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında bulunması nedeniyle Türk mahkemelerinde yargılanamaması veya eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümle mahkum olduğu cezaya etki etmemesi nedeniyle eser sahibinin cezalandırılmasının etkisiz kalması hallerinde süreli yayınlarda sorumlu müdür veya yardımcısı, süresiz yayınlarda yayımcı ve yayımcının bilinmemesi veya basım sırasında yurt dışında bulunması ve Türk mahkemelerinde yargılanamaması hallerinde de basımcı sorumlu tutulmuştur. Basılmış eserler yoluyla işlenen suçlarda satanın ve dağıtanın sorumluluğuna gidilmemiştir.

Sorumlu müdürün veya yardımcısının yayımlanmasına açıkça karşı çıkmasına rağmen, yayımlanan eserden kaynaklanan sorumluluk, yayımlatana ait olacaktır.

Süreli ve süresiz yayınlar yoluyla işlenen suçlarla ilgili yukarıdaki hükümler bu tür yayınlarla ilgili hükümlere uyulmaksızın yapılan yayınlar hakkında da uygulanacaktır."

57. 5187 sayılı Kanun'un "El Koyma, Dağıtım ve Satış Yasağı" başlıklı 25. maddesi şöyledir:

“Soruşturma için sübut vasıtası olarak her türlü basılmış eserin en fazla üç adedine Cumhuriyet savcısı, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kolluk el koyabilir.

Soruşturma veya kovuşturmanın başlatılmış olması şartıyla 25.7.1951 tarihli ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda, Anayasanın 174 üncü maddesinde yer alan inkılap kanunlarında, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 146 ncı maddesinin ikinci fıkrasında, 153 üncü maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarında, 155 inci maddesinde, 311 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, 312 nci maddesinin ikinci ve dördüncü fıkralarında, 312/a maddesinde ve 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7 nci maddesinin ikinci ve beşinci fıkralarında öngörülen suçlarla ilgili olarak basılmış eserlerin tamamına hâkim kararıyla el konulabilir.

Hangi dilde olursa olsun Türkiye dışında basılan süreli veya süresiz yayın ve gazetelerin ikinci fıkrada belirtilen suçları içerdiklerine dair kuvvetli delil bulunması halinde, bunların Türkiye'de dağıtılması veya satışa sunulması, Cumhuriyet Başsavcılığının talebi üzerine sulh ceza hâkiminin kararı ile yasaklanabilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet Başsavcılığının kararı yeterlidir. Bu karar en geç yirmidört saat içinde hâkimin onayına sunulur. Kırksekiz saat içinde hâkim tarafından onaylanmaması halinde Cumhuriyet Başsavcılığının kararı hükümsüz kalır.

Yukarıdaki fıkra uyarınca yasaklanmış yayın veya gazeteleri bilerek dağıtanlar veya satışa sunanlar bu yayınlar yoluyla işlenen suçlardan eser sahibi gibi sorumludurlar.”

58. Yukarıda yer verilen hükmün madde gerekçesi şöyledir:

"Maddenin birinci fıkrasında basılmış eserlere, delil olmak üzere el konulması düzenlenmiştir. Buna göre Cumhuriyet savcısı, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kolluk, basılmış eserin üç adedine el koyabilecektir.

İkinci fıkrada, basılmış eserlerin tamamına el konulabileceği haller düzenlenmiştir. Soruşturma veya kovuşturmanın başlatılmış olması şartıyla basılmış eserlerin tümüne sadece hakim kararıyla el konulabilecektir. Bunun istisnası kabul edilmemiştir.

Hangi dilde olursa olsun Türkiye dışında basılmış süreli veya süresiz yayınların Türkiye'de dağıtılması ve satışa sunulmasının kural olarak serbest olduğu kabul edilmiş, ancak maddenin üçüncü fıkrasında ikinci fıkrada belirtilen suçları içerdiklerine dair kuvvetli delil bulunan hallerde bu yayınların dağıtılması ve satışa sunulmasının Cumhuriyet başsavcılığının talebi üzerine sulh ceza hâkiminin kararı ile yasaklanabileceği öngörülmüştür.

Dördüncü fıkrada, üçüncü fıkra gereğince dağıtımı ve satışa sunulması yasaklanmış yayınları, bu yasağı bilerek dağıtan veya satışa sunan kimselerin sorumluluğu düzenlenmiştir. Bu hallerde söz konusu yayımları bilerek dağıtanlar veya satışa sunanlar, eser sahibinin, Türkiye'de bulunup bulunmamasına ve Türk mahkemelerinde cezalandırılabilir olup olmamasına bakılmaksızın, bunlarla işlenen suçlardan eser sahibi gibi

sorumlu tutulmaktadırlar."

59. 5187 sayılı Kanun'un "Dava Süreleri" başlıklı 26. maddesi şöyledir:

“Basılmış eserler veya internet haber siteleri yoluyla işlenen veya bu Kanunda öngörülen diğer suçlarla ilgili ceza davalarının bir muhakeme şartı olarak, günlük süreli yayınlar ve internet haber siteleri yönünden dört ay, diğer basılmış eserler yönünden altı ay içinde açılması zorunludur.

Bu süreler basılmış eserlerin Cumhuriyet Başsavcılığına teslim edildiği tarihten, internet haber siteleri için ise habere ilişkin suç ihbarının yapıldığı tarihten başlar. Basılmış eserlerin Cumhuriyet Başsavcılığına teslim edilmemesi halinde yukarıdaki sürelerin başlama

tarihi, suçu oluşturan fiilin Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından öğrenildiği tarihtir. Ancak bu süreler, Türk Ceza Kanununun dava zamanaşımına ilişkin maddesinde öngörülen süreleri

aşamaz.

Sorumlu müdürün ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkilinin karşı çıkmasına rağmen yayımlatıldığı iddia edilen eserden dolayı yayımlatan aleyhine açılacak dava yönünden süre, sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili hakkında verilecek beraat kararının kesinleşmesinden itibaren başlar.

Sorumlu müdürün yayımlanan eserin sahibini bildirmesi durumunda, eser sahibi aleyhine açılacak davada süre, bildirim tarihinden itibaren başlar.

Kovuşturulması şikâyete bağlı suçlarda dava açma süreleri, suç için kanunun öngördüğü dava zamanaşımı süresini aşmamak şartıyla, suçun işlendiğinin öğrenildiği tarihten başlar.

Kamu davasının açılması izin veya karar alınmasına bağlı olan suçlarda, izin veya karar için gerekli başvurunun yapılmasıyla dava açma süresi durur. Durma süresi dört ayı geçemez.”

60. Yukarıda yer verilen hükmün madde gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Madde ile, basılmış eserler yoluyla işlenen veya bu Kanunda öngörülen diğer suçlardan dolayı bu alanda faaliyet gösterenleri uzun süre ceza tehdidi ile karşı karşıya bırakmamak ve böylece basın özgürlüğünü güvence altına almak amacıyla söz konusu suçlar nedeniyle açılacak davalar üç aylık [dört aylık] ve altı aylık sürelere bağlanmıştır. Bu süreler hak düşürücü süre olarak düzenlenmiş ve böylece Türk Ceza Kanununun dava zaman aşımı ile ilgili hükümlerinin bu süreler yönünden uygulanması önlenmiştir. "

61. 5187 sayılı Kanun'un "Görevli Mahkemeler ve Yargılama Usulü" başlıklı 27. maddesinin son fıkrası şöyledir:

“Basılmış eserler veya internet haber siteleri yoluyla işlenen veya bu Kanunda öngörülen diğer suçlara ilişkin davalar acele işlerden sayılır. ”

62. Yukarıda yer verilen hükmün madde gerekçesi şöyledir:

“Ayrıca, basılmış eserler yoluyla işlenen ve bu Kanunda öngörülen diğer suçlarla ilgili davaların bir an önce bitirilmesini ve basının üzerinden yargılanma baskısının kaldırılmasını temin etmek amacıyla bu davalar acele işlerden sayılmıştır. ”

2. Elkoyma ve Müsadereye İlişkin Genel Hükümler

63. 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un "Sulh ceza hâkimliği"

başlıklı 10. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, yürütülen soruşturmalarda hâkim tarafından verilmesi gerekli kararları almak, işleri yapmak ve bunlara karşı yapılan itirazları incelemek amacıyla sulh ceza hâkimliği kurulmuştur. "

64. 5271 sayılı Kanun'un "Yetkili Mahkeme" başlıklı 12. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

" Suç, ülkede yayımlanan bir basılı eserle işlenmişse yetki, eserin yayım merkezi olan yer mahkemesine aittir. Ancak, aynı eserin birden çok yerde basılması durumunda suç, eserin yayım merkezi dışındaki baskısında meydana gelmişse, bu suç için eserin basıldığı yer mahkemesi de yetkilidir. "

65. 5271 sayılı Kanun'un "Yetkili olmayan hâkim veya mahkemenin işlemleri" başlıklı 20. maddesi şöyledir:

"Yetkili olmayan hâkim veya mahkemece yapılan işlemler, sadece yetkisizlik nedeniyle hükümsüz sayılmaz."

66. 5271 sayılı Kanun'un "Kararların açıklanması ve tebliği" başlıklı 35. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Koruma tedbirlerine ilişkin olanlar hariç, aleyhine kanun yoluna başvurulabilecek hâkim veya mahkeme kararları, hazır bulunamayan ilgilisine tebliğ olunur."

67. 5271 sayılı Kanun'un "İtiraz Olunabilecek Kararlar" başlıklı 267. maddesi şöyledir:

"Hâkim kararları ile kanunun gösterdiği hâllerde, mahkeme kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir."

68. 5271 sayılı Kanun'un 127. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

"Zilyedliğinde bulunan eşya veya diğer malvarlığı değerlerine elkonulan kimse, hâkimden her zaman bu konuda bir karar verilmesini isteyebilir."

69. 5271 sayılı Kanun'un "El Konulan Eşyanın İadesi" başlıklı 131. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Şüpheliye, sanığa veya üçüncü kişilere ait elkonulmuş eşyanın, soruşturma ve kovuşturma bakımından muhafazasına gerek kalmaması veya müsadereye tabi tutulmayacağının anlaşılması halinde, re'sen veya istem üzerine geri verilmesine Cumhuriyet

savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından karar verilir. İstemin reddi kararlarına itiraz edilebilir."

70. 5271 sayılı Kanun'un "Koruma Tedbirleri" başlıklı Yedinci Bölümü'nün "Tazminat İstemi" başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

" Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

...

j) Eşyasına veya diğer malvarlığı değerlerine, koşulları oluşmadığı halde elkonulan veya korunması için gerekli tedbirler alınmayan ya da eşyası veya diğer malvarlığı değerleri amaç dışı kullanılan veya zamanında geri verilmeyen,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

71. 5237 sayılı Kanun'un "Eşya müsaderesi" başlıklı 54. maddesinin (1) ve (4) numaralı fıkraları şöyledir:

“ (1) İyiniyetli üçüncü kişilere ait olmamak koşuluyla, kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın müsaderesine hükmolunur. Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya, kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması durumunda müsadere edilir. (Ek cümle: 24/11/2016-6763/11 md.) Eşyanın üzerinde iyiniyetli üçüncü kişiler lehine tesis edilmiş sınırlı ayni hakkın bulunması hâlinde müsadere kararı, bu hak saklı kalmak şartıyla verilir.

(4) Üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşya, müsadere edilir.”

72. 5271 sayılı Kanun'un "Müsadere Usulü" başlıklı bölümünde bulunan 256., 257. ve 258. maddeleri şöyledir:

" Madde 256 – (1) Müsadere kararı verilmesi gereken hâllerde, kamu davası açılmamış veya kamu davası açılmış olup da esasla beraber bir karar verilmemişse; karar verilmesi için, Cumhuriyet savcısı veya katılan, davayı görmeye yetkili mahkemeye başvurabilir.

(2) Kamu davası açılmış olup da iade edilmesi gereken eşya veya malvarlığı değerleri ile ilgili olarak esasla birlikte bir karar verilmemiş olması durumunda, mahkemece re'sen veya ilgililerin istemi üzerine bunların iadesine karar verilir.

Madde 257 – (1) 256 ncı maddeye göre verilmesi gereken kararlar, duruşmalı olarak verilir.

(2) Müsadere veya iade olunacak eşya veya diğer malvarlığı değerleri üzerinde hakkı olan kimseler de duruşmaya çağrılır. Bu kişiler, sanığın sahip olduğu hakları kullanabilirler.

(3) Çağrıya uymamaları, işlemin ertelenmesine neden olmaz ve hükmün verilmesini engellemez.

Madde 258

(1) 256 ncı maddeye göre verilecek hükümlere karşı Cumhuriyet savcısı, katılan ve 257 nci maddede belirlenen kişiler için istinaf yolu açıktır."

B. Uluslararası Hukuk

73. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 10. maddesinin -madde metninden ve kendi içtihadından da anlaşıldığı üzere- ifade özgürlüğüne yönelik önleyici nitelikteki sınırlamaları yasaklamadığını belirtmektedir. AİHM bununla birlikte önleyici nitelikteki sınırlamaların AİHM'in en sıkı denetimini gerektirecek ölçüde tehlike içerdiğini de ifade etmektedir. Ayrıca basın söz konusu olduğunda denetimin daha da önemli olduğunu, özellikle çok kısa sürede güncelliğini yitirme tehlikesi bulunan haberlerin önleyici nitelikte sınırlamalara tabi tutulmasıyla değerini ve kamuoyu ilgisini kaybettiğini de eklemektedir (Association Ekin/Fransa, B. No: 39288/98, 17/7/2001, § 56).

74. AİHM RTBF/Belçika (B. No: 50084/06, 29/3/2011) kararında, basın alanında önleyici bir tedbir niteliğinde uygulanan sınırlamalar konusunda kesin ve belirli kurallar içeren özel bir hukuki çerçeve bulunmamasının, bu kapsamda yapılabilecek şikâyetlerin ve sahip oldukları

takdir yetkisi doğrultusunda yargı mercilerinin somut olay bağlamında ulaşacakları çözümlerin çeşitliliğini artırma tehlikesi doğurması sebebiyle bilgi verme özgürlüğünün özünü zedeleyebileceğini belirtmiştir. Basın alanında önleyici nitelikte sınırlamaların uygulanabilmesi için yasağın kapsamı üzerinde sıkı bir denetim ve muhtemel suistimalleri engellemek üzere etkili yargısal başvuru yolları öngören hukuki bir çerçevenin zorunlu olduğunu da vurgulamıştır (RTBF/Belçika, §§ 113-117).

75. Bu kapsamda AİHM, ifade özgürlüğünü sınırlayan tedbir niteliğindeki geçici önleyici müdahalelerin ilkesel olarak Sözleşme'yle uyumlu olduğunu kabul etmekte fakat bu gibi müdahaleler yönünden sıkı bir kanunilik ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk değerlendirmesi yapmaktadır. Buna göre güdülen meşru amaçla ifade özgürlüğü arasında adil bir denge kurulup kurulmadığını değerlendirirken tedbir öngören sistemin ifade özgürlüğü üzerinde keyfî nitelikteki sınırlamaları önlemek için yeterli usuli güvenceleri içerip içermediği, tedbire maruz kalanların usuli güvenceler kapsamında yeterli çekişme imkânına sahip olup olmadığı, ayrıca tedbirin süresi, kapsamı ve gerekçesi kriterleri yönünden detaylı bir inceleme gerçekleştirmektedir (Observer ve Guardian/Birleşik Krallık, B. No: 13585/88, 26/11/1991, §§ 50-70; Éditions Plon/Fransa, B. No: 58148/00, 18/5/2004, §§ 26-31, 42-48; Cumhuriyet Vakfı ve diğerleri/Türkiye, B. No: 28255/07, 8/10/2013, §§ 48-76; Kaos GL/Türkiye,§§ 56-63).

76. AİHM Kaos GL/Türkiye kararında, Kaos GL Derneğinin çıkardığı derginin belli bir sayısının toplatılmasına karar verilmesinin başvurucu Derneğin ifade özgürlüğünü ihlal edip etmediğini değerlendirmiştir. Karara konu olayda, başvurucu Derneğin başkanı ve derginin yazı işleri müdürü hakkında derginin ilgili sayısında müstehcenlik suçunun işlendiğinden bahisle soruşturma açılmış, savcılık bu kapsamda derginin bahse konu sayısının toplatılmasına karar verilmesi talebinde bulunmuş ve talep sulh ceza mahkemesi tarafından genel ahlakın korunması gerekçesiyle kabul edilmiştir. Müstehcenlik suçundan açılan kamu davasında başvurucu derneğin başkanının beraatine ve beraat hükmü kesinleştiğinde toplatılan dergilerin iadesine karar verilmiştir. Başvurucu hakkındaki beraat hükmü Yargıtay tarafından onanarak kesinleşmiştir (Kaos GL/Türkiye, §§ 6-18).

77. Başvurucu Dernek öncelikle müstehcenlik suçunun ilgili kanun hükmünde bir süreli yayının tamamının toplatılması için soruşturma ya da kovuşturma başlatılması şartı öngörülen suçlardan olmadığını ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca müstehcenlik suçunun gerek kanun hükmünde gerekse yargı içtihadında oldukça geniş ve muğlak biçimde düzenlendiğini ve uygulandığını, toplatılan sayıda yer verilen yazı ve resimlerin ifade özgürlüğü kapsamında kaldığını, ayrıca ilgili sayının tamamının toplatılması şeklindeki tedbirin orantısız olduğunu ve güncelliğini yitiren derginin iadesine karar verilmesinin uğradığı zararın giderilmesi yönünden bir etkisinin de olamayacağını iddia etmiştir (Kaos GL/Türkiye, §§ 30-37).

78. AİHM ilk olarak ifade özgürlüğüne gerçekleştirilen müdahalenin kanuniliğini tartışmış ve Anayasa'nın 28. maddesinin (6) numaralı fıkrasının kanunilik ölçütünü karşıladığına karar vermiştir (Kaos GL/Türkiye, §§ 52-54).

79. AİHM daha sonra müdahalenin demokratik bir toplum düzeninin gereklerine uygunluğunu tartışmıştır. Derece mahkemeleri tarafından müstehcenliğe ilişkin ilgili ve yeterli bir gerekçe gösterilemediğini belirten AİHM, bu nedenle yargı mercilerince ortaya konulan gerekçenin, söz konusu derginin yayımlanmasındaki 5 yıl 7 aylık bir gecikmeyi meşru kılmaktan uzak olduğunu kaydetmiştir. AİHM, özellikle reşit olmayanlar yönünden

ilgili sayıdaki eş cinsel müstehcen içeriklere erişmelerinin engellenmesinin zorunlu bir sosyal ihtiyacı karşılayacağından bahsedilebilecek olmakla birlikte somut olayda tercih edilen yaptırımdan daha hafif nitelikteki müdahalelerle bu amaca ulaşılmasının mümkün olduğunu vurgulamıştır. Örneğin başvuru konusu derginin abonelerden toplatılması yerine yalnızca küçüklerin ulaşabileceği büfelerden çekilmesi, reşit olmayanlara satış yasağı getirilmesi veya reşit olmayanlar yönünden uyarı şartı konulması gibi önlemlerle de aynı amaca ulaşılabileceğini belirtmiştir. Dolayısıyla başvuru konusu yargılama süreci sonunda toplatılan dergiler iade edilmiş olmasına rağmen bu süreçte yaşanan 5 yıl 7 aylık gecikmenin, izlenen meşru amaçla orantılı olmadığına ve başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir (Kaos GL/Türkiye, §§ 56-63).

80. Sapan/Türkiye ([k.k.], B. No: 36075/03, 3/5/2007) kararında ise AİHM, başvurucunun sahibi olduğu yayınevinden basılan bir kitabın tüm nüshalarının genel ahlaka aykırı olduğu iddiasıyla başvurucu hakkında başlatılan soruşturma kapsamında toplatılmasına karar verilmesinin, başvurucunun ifade özgürlüğünü ihlal edip etmediğini incelemiştir. Karara konu olayda; başvurucunun hakkındaki suçlamalardan beraat ettiği, toplatma kararının kaldırıldığı, başvurucu elindeki tüm nüshaları satış yerlerine dağıttığından toplatma kararının hiç icra da edilemediği, ayrıca toplatma kararının yalnızca 6 ay boyunca geçerli olduğu hususlarını dikkate alan AİHM, bu nedenle başvurucunun ifade özgürlüğü yönünden mağdur statüsü bulunduğundan bahsedilemeyeceğine ve başvurunun kişi bakımından yetkisizlik gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

81. AİHM, güdülen meşru amaçla orantılı olması hâlinde yani daha hafif bir müdahalenin etkisiz kalacağının ortada olduğu ya da yeterli bir şekilde ortaya konulduğu durumlarda yayınlarla ilgili geçici olmayan önleyici nitelikte müdahalelerin de Sözleşme'yle ilkesel olarak uyumlu olduğunu kabul etmiş ve ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar vermiştir (Handyside/Birleşik Krallık, B. No: 5493/72, 7/12/1976; Tierbefreier e. V./Almanya, B. No: 45192/09, 16/1/2014; Cicad/İsviçre, B. No: 17676/09, 7/6/2016; Kaptan/İsviçre [k.k.], B. No: 55641/00, 12/4/2001; Kaya/Türkiye [k.k.], B. No: 6250/02, 22/3/2007).

82. Kaptan/İsviçre kararına konu olayda, başvurucuya gönderilen ve PKK terör örgütünün kitapları ile dergilerinden oluşan 88 kg'lık propaganda materyali İsviçre gümrük otoriteleri tarafından Federal Savcılık Bürosuna gönderilmiş, söz konusu materyalin dağıtılmasının İsviçre'nin iç ve dış güvenliğini tehlikeye düşüreceğini değerlendiren Savcılık materyale el konulmasına karar vermiştir. Başvuru konusu dokümanların daha sonra ilgili federal otorite tarafından müsadere edilmesine ve yok edilmesine karar verilmiş, bu karar federal yargı mercii tarafından da onaylanmıştır. AİHM, bahsedilen müdahale nedeniyle başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edilip edilmediğini incelemiştir.

83. AİHM öncelikle gönderilen dokümanların 88 kg olmasından da anlaşıldığı üzere bu materyalin kişisel kullanım için değil İsviçre'de satılması ya da dağıtılması için gönderildiğinin açık olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda söz konusu dokümanlarda şiddeti yücelten ve meşrulaştıran içerikler bulunduğunu ve Türk devletine karşı gerçekleştirilen silahlı mücadele için mümkün olduğunca çok insan kazanılmasının amaçlandığını belirten AİHM, bu durumun ilgili kamu otoriteleri ve yargı mercileri tarafından ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya konulduğunu ifade etmiştir. Başvuru konusu materyalin İsviçre'de yaşayan Kürt göçmenler üzerinde radikalleşmeleri yönünde bir baskı kurulmasına, dolayısıyla iki ülke arasındaki gerilimin tırmanmasına neden olabileceğini de dikkate alan AİHM, ilgili dokümanların tamamında şiddete başvurmanın gerekliliğinden bahsedildiği ve bu nedenle belli bir bölümünün yok edilerek geri kalan kısmın iade edilmesi gibi bir

alternatifin de bulunmadığını vurgulamıştır. Sonuç olarak AİHM, başvuru konusu materyalin müsadere edilmesi ve yok edilmesi nedeniyle başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasını açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulmuştur.

84. Kaya/Türkiye kararına konu olayda ise AİHM, PKK terör örgütünün kurucusu Abdullah Öcalan tarafından yazılan “Sümer Rahip Devletinden Halk Cumhuriyetine Doğru” kitabın içeriğinin terör örgütü propagandası niteliğinde olması nedeniyle müsadere edilmesi kararı alınmasının kitabı yayımlayan yayınevinin sahibi olan başvurucunun ifade özgürlüğünü ihlal edip etmediğini değerlendirmiştir. Karara konu olayda, müsadere kararından önce söz konusu kitabın tüm nüshalarının dağıtılmış olması nedeniyle müsadere işlemi fiilen gerçekleştirilememiştir. AİHM söz konusu kitapta yazarın açıkça silahlı mücadele ve direnmeyi yücelttiğini ve meşrulaştırdığını, eylem aracı olarak güç kullanımına ve şiddete çağrı yaptığını tespit etmiş, bu nedenle okuyucuların şiddete başvurmanın kendilerini savunmak için gerekli ve haklı bir tedbir olduğu izlenimine kapıldıklarını belirtmiştir. AİHM incelemesinde kitabın yazarının terör örgütünün eski lideri olduğunu, bu nedenle kitabın içeriğinin örgüt üyeleri yönünden talimat şeklinde anlaşılabileceğini, ayrıca PKK terör örgütünün eylemlerinin çok sayıda insanın hayatını kaybetmesine ve belli bölgelerde olağanüstü hâl ilan edilmesine neden olduğunu da dikkate almıştır. Bilgi alma ve verme hakkının terör gruplarının beyanlarını yayımlamak için bahane olarak gösterilemeyeceğini de belirten AİHM, sonuçta kamu otoritelerinin takdir payı da gözetildiğinde müsadere kararı alınmasının izlenen meşru amaçlarla orantısız olduğunun söylenemeyeceğine ve başvurunun açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

85. Anayasa Mahkemesinin 16/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

86. Başvurucuların tamamı, söz konusu basılmış eserler hakkında verilen toplatma kararları ile basım, dağıtım, satış ve çoğaltma yasaklarının çok kısa bir sürede eserler okunmadan verildiğini, bu nedenle anılan kararların ilgili ve yeterli bir gerekçeden yoksun olduğunu, somut olaylara konu basılmış eserlerle şüphelenilen suçların işlenmediğinin ve söz konusu eserlerin içeriklerinin ifade özgürlüğü kapsamında kaldığının da açık olduğunu belirtmiştir. Başvurucular bu nedenle ifade ve basın özgürlükleri ile gerekçeli karar haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

87. Başvurucuların bir kısmı somut olaya konu eserlerle işlendiği değerlendirilen suçlarla ilgili soruşturma ve kovuşturma yetkisi eserin basıldığı yerde olmasına rağmen yetki kuralına uyulmadığını, ayrıca başvuru konusu kararların kendilerine tebliğ edilmediğini, bu nedenle bazılarının karardan çok uzun süre sonra haberdar olabildiklerini, bu kararlara karşı kanun yolunun da gösterilmediğini ve kendilerinin dosya içeriğine vâkıf olmalarının sağlanmadığını belirterek silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

88. Başvurucuların bir kısmı ise 5187 sayılı Kanun'da, basılmış eserlerin toplatılması ya da basımının ve çoğaltılmasının yasaklanması şeklinde tedbirler öngörülmediğini, bu nedenle başvuru konusu kararların kanuni olmadığını öne sürmüştür.

89. Başvurucuların bir kısmı ayrıca basılan süreli ve süresiz yayınların 5187 sayılı Kanun'un

10. maddesi uyarınca basım yapılan mahalde Cumhuriyet Başsavcılığına teslim edildiğini, bu aşamada basılmış eserle ilgili olarak bir sorun görülmezken daha sonra başka suçlardan haklarında soruşturma yürütülen şahısların aranması sonucu ele geçirilen aynı eserlerle ilgili toplatma kararı verilmesinin hukuka aykırı olduğunu savunmuştur.

90. Başvurucu Gelenek Yayın, basımını ve yayınını yaptığı "Boyun Eğme" isimli dergiyi sokakta elden dağıtan şahısların 5187 sayılı Kanun'a göre basılmış eserle işlenen suçtan cezai sorumluluklarının bulunmadığını, bu nedenle onlar hakkında basılmış eserle işlendiği iddia edilen suçtan ceza yargılaması yapılamayacağını, dolayısıyla soruşturma veya kovuşturma başlatılmış olması şartı sağlanmadığından bu kapsamda söz konusu dergi hakkında toplatma kararı verilemeyeceğini iddia etmiştir.

91. 2016/1845 ve 2016/2178 sayılı bireysel başvurularla ilgili olarak Bakanlık görüşünde, başvuru konusu müdahalelerin kanuni olduğu, meşru bir amaç taşıdığı, ayrıca gerekli ve orantılı olduğu değerlendirmesine yer verilmiştir. Birleşen diğer başvurularla ilgili olarak ise mevcut başvuruda başvurucuların ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiğinin düşünüldüğü ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı cevaplarında bireysel başvuru formlarında sundukları iddiaları yinelemiştir.

B. Değerlendirme

92. Başvuruculların tüm iddiaları ifade ve basın özgürlükleri kapsamında incelenmiştir.

93. Anayasa'nın "Basın Hürriyeti" başlıklı 28. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“...

Devletin iç ve dış güvenliğini, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü tehdit eden veya suç işlemeye ya da ayaklanma veya isyana teşvik eder nitelikte olan veya Devlete ait gizli bilgilere ilişkin bulunan her türlü haber veya yazıyı, yazanlar veya bastıranlar veya aynı amaçla, basanlar, başkasına verenler, bu suçlara ait kanun hükümleri uyarınca sorumlu olurlar. Tedbir yolu ile dağıtım hâkim kararıyla; gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunun açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle önlenebilir. Dağıtımı önleyen yetkili merci, bu kararını en geç yirmidört saat içinde yetkili hâkime bildirir. Yetkili hâkim bu kararı en geç kırksekiz saat içinde onaylamazsa, dağıtımı önleme kararı hükümsüz sayılır.

Yargılama görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesi için, kanunla belirtilecek sınırlar içinde, hâkim tarafından verilen kararlar saklı kalmak üzere, olaylar hakkında yayım yasağı konamaz.

Süreli veya süresiz yayınlar, kanunun gösterdiği suçların soruşturma veya kovuşturmasına geçilmiş olması hallerinde hâkim kararıyla; Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, millî güvenliğin, kamu düzeninin, genel ahlâkın korunması ve suçların önlenmesi bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunun açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle toplatılabilir. Toplatma kararı veren yetkili merci, bu kararını en geç yirmidört saat içinde yetkili hâkime bildirir; hâkim bu kararı en geç kırksekiz saat içinde onaylamazsa, toplatma kararı hükümsüz sayılır.

Süreli veya süresiz yayınların suç soruşturma veya kovuşturması sebebiyle zapt ve müsaderesinde genel hükümler uygulanır.

Türkiye’de yayımlanan süreli yayınlar, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Cumhuriyetin temel ilkelerine, millî güvenliğe ve genel ahlâka aykırı yayımlardan mahkûm olma halinde, mahkeme kararıyla geçici olarak kapatılabilir. Kapatılan süreli yayının açıkça devamı niteliğini taşıyan her türlü yayın yasaktır; bunlar hâkim kararıyla toplatılır.”

94. Anayasa'nın 28. maddesinde basın özgürlüğü yönünden, belli meşru amaçlar doğrultusunda tedbir yoluyla dağıtımın önlenmesi ve süreli veya süresiz yayınların toplatılması şeklinde müdahaleler gerçekleştirilebileceği öngörülmüştür. Anılan maddede bu müdahalelerin hâkim kararıyla ya da gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde kanunun yetkili kıldığı mercinin emriyle gerçekleştirilebileceği belirtilmiş, toplatma kararı yönünden ayrıca kanunun gösterdiği suçların soruşturması ya da kovuşturmasına geçilmiş olması şartı da aranmıştır. Söz konusu maddede ayrıca süreli veya süresiz yayınların zapt (el koyma) ve müsaderesinde genel hükümlerin uygulanacağı ifade edilmiştir.

95. 9/7/1961 tarihli ve 334 sayılı Kanun'la kabul edilen Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın (1961 Anayasası) 22. ve 24. maddelerinde gazete, dergi, kitap ve broşürlerin kanunun gösterdiği suçların işlenmesi hâlinde hâkim kararıyla toplatılabileceği öngörülmüş; anılan maddelerde 1971 yılında gerçekleştirilen değişiklikle devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğünün, millî güvenliğin, kamu düzeninin veya genel ahlakın korunması bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde kanunun açıkça yetkili kıldığı mercinin emriyle toplatılabileceği düzenlenmiştir. Bununla birlikte 1961 Anayasası'nda, mevcut Anayasa'nın 28. maddesinin sekizinci fıkrasında öngörüldüğü gibi yayınlara el konulmasında ve yayınların müsaderesinde genel hükümlerin uygulanacağını belirten bir düzenleme bulunmamaktadır. 1961 Anayasası döneminde 22. ve 24. maddelerde öngörüldüğü üzere hangi suçlar kapsamında yayınlar hakkında toplatma yani basılmış eserin tamamına elkoyma kararı verilebileceğini toplu olarak düzenleyen bir kanun da çıkarılmaması nedeniyle yayınların toplatılması meselesi ve bu konudaki içtihat, Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 27/1/1968 tarihli ve E.5528, K.351 sayılı kararına kadar oldukça karmaşık ve düzensiz bir biçimde ele alınmış ve gelişmiştir.

96. Yargıtayın anılan kararında, 1961 Anayasası'nın 22. maddesinde belirtilen kanunun gösterdiği suçlar şartıyla bağlı olunmaksızın, 4/4/1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 86. maddesinde öngörülen müsadereye tabi olan eşyanın şartını karşılaması hâlinde basılmış eserlerin bir koruma tedbiri olarak toplatılabilmesinin mümkün olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yani Yargıtay bu kararla 1412 sayılı Kanun'da öngörülen elkoymaya ilişkin genel hükümlerin herhangi bir suç teşkil ettiğinin düşünülmesi hâlinde dergi, gazete, kitap ve broşürlerin tamamının toplatılması yönünden uygulanması gerektiğine hükmetmiştir. Yargıtayın bu kararı, Anayasa'nın 22. maddesinde belirtilen "kanunun gösterdiği suçlar" koşulunu anlamsızlaştırdığı ve Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle eleştirilmiştir. Öte yandan Yargıtay kararıyla aynı doğrultuda olan görüşlerde de mevcut durumda içeriği açıkça suç teşkil eden yayınların önleyici bir tedbir olarak toplatılması, nihai olarak müsaderesinin imkânsız hâle getirilmesi ile bu durumun yol açtığı sonuçlar vurgulanmış ve eleştirilmiştir.

97. Anayasa'nın 28. maddesinin yedinci fıkrasında süreli veya süresiz yayınların kanunun gösterdiği suçların soruşturma veya kovuşturmasına geçilmiş olması hâllerinde hâkim kararıyla devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, millî güvenliğin, kamu düzeninin, genel ahlakın korunması ve suçların önlenmesi bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde de kanunun açıkça yetkili kıldığı mercinin emriyle toplatılabileceği öngörülmüştür. Anılan maddenin sekizinci fıkrasında ise süreli ve süresiz yayınlara el

konulması ve müsaderesinde genel hükümlerin uygulanacağı açıkça belirtilmiştir. Özellikle 1961 Anayasası döneminde yaşanan ve yukarıda aktarılan sorunlardan sonra Anayasa koyucunun 28. maddenin sekizinci fıkrasını aynı sorunların tekrarlanmaması adına bilinçli olarak öngördüğü anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda Anayasa'nın peş peşe düzenlenen 28. maddesinin yedinci ve sekizinci fıkraları birlikte yorumlandığında anayasa koyucunun öncelikle 28. maddenin yedinci fıkrasında öngörülen koşulların oluşması şartıyla süreli ve süresiz yayınların toplatılması konusunda genel hükümlerin yani 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun elkoymaya ilişkin hükümlerinin (bkz. §§ 63-72) uygulanmasını işaret ettiği açıktır. Dolayısıyla ceza yargılamaları kapsamında bir koruma tedbiri olarak süreli ve süresiz yayınların toplatılması kararının Anayasa'nın 28. maddesinde çizilen çerçeve kapsamında kanunla öngörülen şartlar dâhilinde, uygun düştüğü ölçüde genel hükümlere göre icra edilmesi gerekir.

98. Öte yandan toplatma kararı Anayasa'da süreli ve süresiz yayınlarla ilgili olarak öngörülmüşken 5187 sayılı Kanun'un toplatmaya ilişkin 25. maddesinin ikinci fıkrasında "basılmış eser" teriminin tercih edilmiş olması da tartışılmalıdır. 5187 sayılı Kanun'un 2. maddesine göre basılmış eser, yayımlanmak üzere her türlü basım araçları ile basılan veya diğer araçlarla çoğaltılan yazı, resim ve benzeri eserler ile haber ajansı yayınlarını ifade etmektedir. Yani basılmış eser, süreli ve süresiz yayınları da içine alan çok daha geniş bir kavramdır. Buna göre broşür, el ilanı ya da resim kataloğu gibi süreli ve süresiz yayın kapsamına girmeyen fakat basım araçları ile basılan ya da diğer araçlarla çoğaltılan eserler de basılmış eser tanımına dâhildir.

99. Öncelikle Anayasa'da süreli ve süresiz yayınların toplatılmasından özel olarak bahsedilmesinin ve bazı şartlar öngörülerek bir çerçeve çizilmesinin kanunla süreli ve süresiz yayınlar dışındaki basılmış eserlerin toplatılmasıyla ilgili bir düzenleme yapılamaması sonucunu doğurmayacağı açıktır. Kanun koyucu mevcut durumda bu konudaki takdirini, 5187 sayılı Kanun'un 25. maddesinin ikinci fıkrasında "basılmış eser" terimini kullanarak ve basılmış eserlerin tamamını süreli ve süresiz yayınlarla ilgili olarak Anayasa'nın 28. maddesinin altıncı fıkrasında öngörülen şartlara tabi tutarak kullanmıştır. Bununla birlikte elkoyma ve müsadereye ilişkin olarak genel hükümlerin uygulanacağını belirten Anayasa'nın 28. maddesinin sekizinci fıkrasında da "süreli ve süresiz yayın" kavramı tercih edilmiştir. Anayasa'nın 28. maddesinin sekizinci fıkrasının 1961 Anayasası dönemindeki karışıklığa tekrar mahal vermemek adına öngörüldüğünden yukarıda bahsedilmiştir. Yani Anayasa koyucu, zaten genel hükümlerin uygulanması gerektiğinin açık olduğu bir alanda daha önce yaşanan sorunların tekrarlanmaması adına bu vurgulamayı yapmıştır. O hâlde Anayasa'nın 28. maddesinin sekizinci fıkrasının da yalnızca süreli ve süresiz yayınlar yönünden genel hükümlere gidilmesinin sağlanması gibi bir amacı olamayacağı konusunda şüphe yoktur. Dolayısıyla yürürlükte olan mevzuata göre süreli ve süresiz yayınlar da dâhil olmak üzere basılmış eserlerin toplatılması 5187 sayılı Kanun'un 25. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen şartlar dâhilinde, uygun düştüğü ölçüde genel hükümlere göre icra edilmelidir.

100. Anayasa'nın 28. maddesinin yedinci fıkrasında öngörülen şartlar, önce 15/7/1950 tarihli ve 5680 sayılı mülga Basın Kanunu'nda, daha sonra ise 5187 sayılı Kanun'da somutlaştırılmış ve hükme bağlanmıştır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

101. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini

gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

102. Başvuruculaların yazarı ya da basımcısı/yayımcısı oldukları basılmış eserler hakkında toplatma kararı, dağıtım, satış ve/veya basım ve çoğaltma yasağı kararları verilmesi nedeniyle başvuruculaların ifade ve basın özgürlüklerine müdahalede bulunulmuştur.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

103. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa’nın 26. ve 28. maddelerinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa’nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ...yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ...demokratik toplum düzeninin ...gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

104. Sınırlamanın Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, Anayasa’nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

(1) Genel İlkeler

105. Anayasa Mahkemesi daha önce pek çok kez temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında kanunilik ölçütünün ilk olarak şeklî bir kanunun varlığını gerekli kıldığını belirtmiştir (Tuğba Arslan [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 96; Fikriye Aytin ve diğerleri, B. No: 2013/6154, 11/12/2014, § 34). Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklere müdahale eden şeklî anlamda bir kanunun varlığını şart koşmasının sebebi bunu biçimsel anlamda hukuk devletinin hem aracı hem de öncülü olarak görmesi nedeniyledir. Gerçekten de bir yasama işlemi olarak kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) iradesinin ürünüdür ve TBMM tarafından Anayasa’da öngörülen kanun yapma usullerine uyularak yapılan işlemlerdir. Bu anlayış temel hak ve özgürlükler alanında önemli bir güvence sağlar (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 54; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş. [GK], B. No: 2014/19270, 11/7/2019, § 36). Bu sayede yürütme ve yargı organlarının yasamanın çizdiği ilke ve sınırlara bağlı kalması, hukuk düzeninde Anayasa'nın öngördüğü usule uygun olarak çıkarılan kanunların alt kademelerinde yer alan düzenlemelerle temel hak ve özgürlüklerin kolaylıkla sınırlandırılabilmesinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Anayasa Mahkemesi temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında şeklî anlamda bir kanunun yokluğunu Anayasa’ya aykırılığın ağır bir biçimi olarak kabul etmektedir (Tuğba Arslan, § 98; Ömer Faruk Gergerlioğlu [GK], B. No: 2019/10634, 1/7/2021, § 74).

106. Fakat kanunilik ölçütü aynı zamanda maddi bir içeriği de gerektirir ve bu noktada kanunun niteliği önem kazanır. Bu anlamıyla kanunilik ölçütü, sınırlamaya ilişkin kuralın erişilebilirliği ve öngörülebilirliği ile kesinliğini ifade eden belirliliği'ni garanti altına alır (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 55; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık

A.Ş. [GK], B. No: 2014/19270, 11/7/2019, § 37).

107. Belirlilik, bir kuralın keyfîliğe yol açmayacak bir içerikte olmasını ifade eder. Temel hakların sınırlandırılmasına ilişkin kanuni düzenlemenin içerik, amaç ve kapsam bakımından belirli ve muhataplarının hukuksal durumlarını algılayabilecekleri açıklıkta olması gerekir. Bir kanuni düzenlemede, hangi davranış veya olgulara hangi hukuksal sonuçların bağlanacağı ve bu bağlamda kamusal makamlar için nasıl bir müdahale yetkisinin doğacağı belirli bir kesinlik ölçüsünde ortaya konulmalıdır. Bu durumda bireylerin hak ve yükümlülüklerini öngörerek davranışlarını bu doğrultuda tanzim etmeleri mümkün hâle gelebilir. Böylece hukuk güvenliği sağlanarak kamu gücünü kullanan organların keyfî davranışlarının önüne geçilmiş olur (Hayriye Özdemir [2. B.], B. No: 2013/3434, 25/6/2015, §§ 56, 57; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş., § 38).

(2) Somut Başvuru Konusu Kararların Değerlendirilmesi

108. Başvuru konusu toplatma ve/veya basım, çoğaltma, dağıtım ve satış yasağı kararlarının Anayasa'nın 28. maddesi, 5187 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci fıkrası ile 25. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları uyarınca verildiğinden bahsedilmiştir.

109. 5187 sayılı Kanun'un 25. maddesinin üçüncü fıkrasında Türkiye dışında basılmış eserlerle ilgili olarak dağıtım ve satış yasağı verilebileceği öngörülmüştür. Başvuru konusu eserlerin tamamı Türkiye'de basılmıştır. Dolayısıyla 5187 sayılı Kanun'un 25. maddesinin üçüncü fıkrasının başvuru konusu toplatma kararları şeklindeki müdahale yönünden kanunilik ölçütünü sağladığından bahsedilemez. Aynı şekilde bir koruma tedbiri olarak Türkiye'de basılmış eserler yönünden basım, çoğaltma, dağıtım ve satış yasağı kararı verilemeyeceğinden, başvuru konusu dağıtım ve satış yasağı, basım yasağı ve çoğaltma yasağı kararları şeklindeki müdahalelerin de kanunilik koşulunu sağlamadığı açıktır.

110. 5187 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci fıkrasında ise basın özgürlüğü yönünden geçerli olan sınırlama sebepleri sayılmıştır. Bu nedenle söz konusu hükümde, bir koruma tedbiri olarak basılmış eserler toplatıldığında hangi davranış veya olgulara hangi hukuksal sonuçların bağlanacağı ve bu bağlamda kamusal makamlar için nasıl bir müdahale yetkisi doğacağının belirli bir kesinlik ölçüsünde düzenlendiğinden söz edilemez. Dolayısıyla bu hükmün, bir koruma tedbiri olarak basılmış eserlerin toplatılması uygulaması yönünden öngörülebilirlik ve belirlilik ölçütlerini sağladığından bahsedilemez (söz konusu hükmün yayım yasakları yönünden kanunilik değerlendirmesi için bkz. Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş., §§ 42-46).

111. Başvuru konusu toplatma kararlarının bir kısmı, basılmış eserlerin başka soruşturmalar kapsamında yapılan aramalarda ele geçirilmesi üzerine bu soruşturmaları yapan yer sulh ceza hâkimlikleri tarafından verilmiş görünmektedir. Bu durum, -5271 sayılı Kanun'un 20. maddesi doğrultusunda işlemi doğrudan hükümsüz hale getirmemekle birlikte- basılmış eserin toplatılmasından en çok etkileneceği varsayılan ve uygulamada da bu kararlara itiraz hakkı bulunduğu kabul edilen, daha da önemlisi 5187 sayılı Kanun uyarınca cezai sorumluluğu bulunan eserin yaratıcısı ya da eseri basan ve yayan kişilerin toplatma kararından haberdar olmalarını ve bu kararlara itiraz etmelerini oldukça zorlaştırmakta, bu sürecin makul ya da kanuni olmayan bir biçimde uzamasına neden olmaktadır.

112. Bu nedenle toplatma kararlarının ilgililere tebliğ edilmiyor olması, uygulamada yaşanan sorunları yapısal bir hâle dönüştürme riski taşımaktadır. Nitekim 5187 sayılı Kanun'da özel olarak cezai sorumluluğu bulunduğu kabul edilen ve uygulamada da genel

olarak toplatma kararlarına itiraz hakları kabul edilen kişilerin gerekçeli toplatma kararından tebliğ yoluyla derhâl haberdar olmaları koruma tedbiri şeklindeki müdahaleye karşı etkili bir başvuru yolu sağlanması yönünden zorunludur. Ayrıca bu husus, 5187 sayılı Kanun'da acele işlerden sayıldığı açıkça belirtilen basılmış eserlerle ilgili ceza yargılamalarının kısa sürede sonlandırılması ve 5187 sayılı Kanun'un 26. maddesinde dava açılabilmesi için öngörülen sürelere uyulabilmesi açısından da elzemdir. Bu doğrultuda basılmış eserlerle ilgili gerekçeli toplatma kararlarının ilgililere tebliğini sağlayacak bir yargısal pratik oluşturulması veya düzenleme getirilmesi, açıklanan sorunun yapısal bir hâle dönüşmesini engelleyebilecektir.

113. Uygulamada başvurulduğu görülen birden fazla basılmış eserle ilgili olarak toplu şekilde verilen toplatma kararlarına da değinilmesi gerekir. Genelde başka bir soruşturma kapsamında gerçekleştirilen üst ya da ikamet aramalarında ele geçirilen basılmış eserler hakkında toplu şekilde toplatma kararları verildiği gözlemlenmiştir. Böyle bir uygulamada her bir basılmış eser yönünden toplatma şeklinde ağır bir koruma tedbirine başvurulmasını meşru ve hukuki kılacak gerekçelerin gösterilmesi oldukça zorlaşacaktır (koruma tedbirlerinin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğu yönünden kabul edilen genel ilkeler için bkz. Hülya Kar, §§ 21-46). Bu doğrultuda toplatma kararına ilgililer tarafından etkili bir şekilde itiraz etme ve itiraz merciinin etkili bir denetim yapabilme imkânı da ortadan kalkacaktır. Dolayısıyla başka bir soruşturma kapsamında gerçekleştirilen üst ya da ikamet aramaları gibi birden fazla basılmış eserin ele geçirildiği durumlarda bu eserlerle bir suç işlenmesinden şüphelenilmesi hâlinde bu durumun başlı başına bir soruşturma ve kovuşturma konusu olacağı dikkate alınmalıdır.

114. Başvuru konusu toplatma kararlarının tamamının 5187 sayılı Kanun'un 25. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen suçlardan birinin işlendiği şüphesiyle verildiği anlaşılmıştır. Öte yandan hâlen geçerli olan ve uygulanan başvuru konusu toplatma kararlarının tamamının ceza yargılamalarında geçici ve amaçla orantılı olarak verilmesi gereken bir koruma tedbirinin kapsamını aştığı, basılmış eserlerle ilgili olarak eserin yok edilmesiyle aynı etkiyi yaratan nihai bir yaptırım mahiyeti kazandığı tespit edilmiştir.

115. Nitekim birleşen başvurulardan 2016/1845 ve 2016/2178 sayılı bireysel başvuru konusu olaylarda, toplatılan basılmış eserlerin yazarları hakkında dokuz yıla yakın bir süre önce kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiş olması karşısında anılan başvuru konusu toplatma kararlarının koruma tedbiri niteliğini devam ettirdiğinden, bu kararlarda artık herhangi bir şekilde soruşturma ya da kovuşturma yürütülmesi şartının karşılandığından bahsedilemeyeceği açıktır.

116. 2019/41756 sayılı başvuruda da toplatılan basılmış eserleri elden dağıttığı tespit edilen kişi hakkında yürütülen soruşturmada beş yıl önce, üstelik atılı suçun unsurlarının oluşmadığından bahisle kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildiği görülmektedir. Bu kapsamda söz konusu toplatma kararının bir koruma tedbiri olarak bu kadar uzun süre devam ettirilmesinde de artık herhangi bir şekilde soruşturma ya da kovuşturma yürütülmesi şartının karşılandığından bahsedilemeyecektir. Bu şekilde herhangi bir soruşturma ya da kovuşturma bulunmadığı hâlde basılmış eserin toplatılması kararı verilmesi şeklindeki müdahaleler de kanunilik ölçütünü sağlamamaktadır.

117. 2019/41756 sayılı başvuruda, ilgili eseri elden dağıtan kişilerin 5187 sayılı Kanun uyarınca cezai sorumluluklarının bulunmadığı, bu nedenle bu kişiler hakkında basılmış eserle ilgili suçtan yargılama yapılamayacağı ve bu kapsamda eserle ilgili toplatma kararı

verilemeyeceği de ileri sürülmüştür. 5187 sayılı Kanun'un 11. maddesinde objektif cezai sorumluluk hâlleri öngörülmüş olmasının basılmış eserle işlenen suçlarda subjektif sorumluluğu kaldırmadığından bahsedilmiştir. Dolayısıyla basılmış bir eserle işlenen suç nedeniyle 5187 sayılı Kanun'un 11. maddesinde sayılmayan kişiler hakkında da subjektif cezai sorumluluk temelinde ceza yargılaması yürütülebilir. Fakat bu durum, toplatılan eserlerin soruşturma bakımından muhafazasına gerek kalmaması veya müsadereye tabi tutulmayacağının anlaşılması hâlinde, resen veya istem üzerine geri verilmesine Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından karar verilmesi gerektiğine ilişkin olarak 5271 sayılı Kanun'un 131. maddesinin uygulamasını ortadan kaldırmamaktadır.

118. İfade özgürlüğü yönünden oldukça ağır bir müdahale oluşturan başvuru konusu koruma tedbirinin devamına gerek olup olmadığına ilişkin denetim 5271 sayılı Kanun'un 127. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca her aşamada ilgililer tarafından talep edilebileceği gibi denetim makamları tarafından da bu talepler doğrultusunda makul aralıklarla inceleme yapılmalıdır. Bu denetimde, basılmış eserlerle işlenen suçlara ilişkin yargılamaların acele işlerden sayıldığı ve güncelliğini yitirme tehlikesi bulunan basılmış eserler yönünden bu aciliyetin daha da artacağı dikkate alınmalıdır.

119. 2021/37000 sayılı bireysel başvuru konusu olayda, devam eden bir toplatma tedbiriyle ilgili karardan yaklaşık üç yıl sonra, daha önce bu konuda karar verildiği ve bu kararın kesinleştiği gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığı şeklinde karar verilmesi, böylece devam eden koruma tedbirinin denetiminin gerçekleştirilmemesi ise uygulamada basılmış eserlerin toplatılmasının bir koruma tedbirinden çok nihai yaptırım niteliğinde kalıcı bir yasak hâline getirildiğini ortaya koyar niteliktedir.

120. 2020/18286, 2020/22206, 2020/35556, 2021/37000, 2021/45235, 2022/66711 ve 2022/72346 sayılı dosyalara konu olaylarda, basılmış eserlerin toplatılmasına karar verildiği aşamada henüz basılmış eserle işlendiği iddia edilen suçtan belli bir şüpheli bulunmadığı anlaşılmaktadır. Yani 2019/41756 ve 2020/13273 sayılı dosya konusu olaylardan farklı olarak subjektif sorumluluğa ilişkin bir soruşturma başlatılmamıştır. Bu şekilde henüz belli bir şüpheli olmadan başlatılan, basılmış eserle işlenen suçlar hakkında yapılan soruşturmalarda ise objektif cezai sorumluluğun geçerli olacağını, dolayısıyla bu soruşturmalarda 5187 sayılı Kanun'un 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen 4 ve 6 aylık dava açma sürelerinin uygulanacağını kabul etmek gerekir. Aksi takdirde basılmış eserin toplatılmasıyla başlatılan soruşturmanın sona ermesiyle ilgili olarak öngörülemez ve belirsiz bir alan yaratılmış olur. Bu öngörülemezlik ve belirsizlik ise bir koruma tedbiri olan basılmış eserlerin toplatılmasına da yansıyacaktır.

121. 2020/18286, 2020/22206, 2020/35556, 2021/37000, 2021/45235, 2022/66711 ve 2022/72346 sayılı dosyalara konu olaylarda, basılmış eserlerin toplatılması kararları verilirken bu sürelere uyulup uyulmadığı tespit edilememekte, her hâlükârda herhangi bir kovuşturma başlatılmadığından bu sürelerin geçtiği anlaşılmaktadır. 2023/28051 sayılı bireysel başvuru konusu olayda ise 5187 sayılı Kanun'un 11. maddesi uyarınca basılmış eserle işlenen suçtan objektif sorumluluğu bulunduğu kabul edilen yazar hakkında soruşturma başlatılmış ve bu kapsamda 14/3/2023 tarihinde toplatma kararı verilmiştir. Öte yandan anılan yazar hakkında bir yıldan fazla bir süre sonra, 11/5/2024 tarihinde dava açıldığı anlaşılmaktadır. Bu durumda bu dosyada da 5187 sayılı Kanun'un 26. maddesinde öngörülen sürelerin dikkate alındığından bahsedilemez. Dolayısıyla 5187 sayılı Kanun'un 26. maddesinin birinci fıkrasında öngörülen süreler aşılmış olmasına rağmen devam ettiği anlaşılan söz konusu toplatma kararı şeklindeki müdahalelerin de bu kapsamda kanunilik

şartını karşılamadığı görülmektedir. Bahsedilen toplatma kararlarının tamamının 5187 ve 5271 sayılı Kanunlarda bu konuyla ilgili olarak öngörülen özel hükümlere açıkça aykırı, ceza yargılamasından bağımsız birer yasak hâline dönüştüğü ve nihai yaptırım hâlini aldığı anlaşılmıştır.

122. Yukarıda açıklanan tüm gerekçelerle başvuru konusu toplatma kararları şeklindeki müdahalelerin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen kanunilik şartını karşılamaması nedeniyle başvurucuların ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

VI. GİDERİM

123. Başvurucular, ihlalin tespit edilmesini ve haklarında değişen miktarlarda maddi ve/veya tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

124. Başvuruculaların ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.

125. Başvuruda, tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

126. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilen başvuruculara ihlal nedeniyle ekli listede gösterilen miktarlarda manevi tazminat ödenmesine, tazminata ilişkin diğer taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

127. Basılmış eserlerin müsadere amacıyla toplatılabilmesi belli suçlardan soruşturma ya da kovuşturma başlatılması şartına bağlıdır. 5187 sayılı Kanun'un 26. maddesinin birinci fıkrasında basılmış eserlerle işlenen suçlara ilişkin ceza davalarının bir muhakeme şartı olarak, günlük süreli yayınlar ve internet haber siteleri yönünden dört ay, diğer basılmış eserler yönünden altı ay içinde açılmasının zorunlu olduğu öngörülmüştür. Anılan sürelerin geçirilmesi veya başka sebeplerle Kanun'da yazılı suçlardan dolayı bir ceza soruşturma veya kovuşturması yapılamamış olması hâlinde bir tedbir olarak basılı eserlerin müsadere amacıyla toplatılabilmesi kanunen mümkün olmamakla birlikte 5237 sayılı Kanun'un 54. maddesinin (4) numaralı fıkrasındaki ifadeyle "üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan" yayınların müsadere edilmesine engel değildir. Nitekim 5271 sayılı Kanun'un 256. maddesine göre müsadere kararı verilmesi gereken bir hâlin varlığına rağmen kamu davası açılmamış veya kamu davası açılmış olup da esasla beraber bir karar verilmemişse müsadere kararı verilmesi için Cumhuriyet savcısı davayı görmeye yetkili mahkemeye başvurabilir. Bir yayının bu nitelikte olduğunun belirlenmesi hâlinde müsadere kararı alınmasının izlenen meşru amaçlarla orantısız olduğu söylenemez.

128. Müsaderenin 5271 sayılı Kanun'un 257. ve 258. maddelerinde gösterilen usullerle yapılması gerekir. 5271 sayılı Kanun'un 257. maddesine göre müsadere davalarında duruşma açılması ve 258. maddesine göre kararların istinaf kanun yolu denetimine açık

olarak verilmesi zorunludur. Duruşma, hâkime ifade özgürlüğü ile Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında sayılan meşru amaçlar arasında adil bir denge kurmak için davanın tüm somut koşullarını gerektiği gibi inceleme ve tarafların görüşlerini değerlendirme fırsatı verecek; istinaf ise müsadere kararıyla ifade özgürlüğüne yapılan müdahaleyi üst mahkemenin denetimine açacaktır. İfade özgürlüğü yönünden önemi nedeniyle müsadere edilecek basılmış eser üzerinde hakkı olan kimseler duruşmaya çağrılarak diyeceklerini sunması için uygun imkân sağlanmalı, hâkimin kararını etkilemek amacıyla sunulan delil, mütalaa ve görüşler hakkında bilgi sahibi olmalı ve bunlar hakkında yorum yapabilmelidir. Karardan etkilenecek basın organının sahipleri, temsilcileri yahut hukuki sorumluluğu olan kişiler gibi hak sahibi olan kimselerin silahların eşitliği ilkesinden faydalanamaması, müsadere talebinde yer alan iddialara karşı delil sunmak da dâhil olmak üzere savunmalarını ortaya koymak için makul ve kabul edilebilir olanaklara sahip olamaması da ifade özgürlüğünün ihlaline neden olabilir (internet ortamındaki yayınlara yapılan müdahalelerde usuli güvencelerin sağlanmadığının tespit edildiği kararlar için bkz. Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri [GK], B. No: 2018/14884, 27/10/2021).

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin İHLAL EDİLDİĞİNE Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin ifade ve basın özgürlüğü ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ilgili Mahkemelere (bkz. 1 No.lu ekli liste) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara 1 No.lu ekli listede belirtilen miktarlarda manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ekli listelerde belirtilen yargılama giderlerinin başvuruculara ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 16/12/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvurucular basılmış eserlerle ilgili toplatma kararı verilmesi nedeniyle ifade özgürlüğü ve basın hürriyeti haklarının ihlal edildiği ileri sürmüşler, Mahkememiz çoğunluğu tarafından başvuruculara Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ve 28. maddesinde düzenlenen basın hürriyeti haklarının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Aşağıdaki belirttiğim gerekçeler ile çoğunluk görüşüne katılmıyorum. Şöyle ki;

Anayasa'nın 26. maddesinde herkesin, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahip olduğu, bu hürriyetlerin kullanılmasının, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabileceği, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usullerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 28. maddesinde ise, basın hürriyeti düzenlenmiş olup, söz konusu maddede, basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27. maddeleri hükümlerinin uygulanacağı belirtildikten sonra, süreli veya süresiz yayınların toplatılması özel olarak düzenlenmiştir. Söz konusu maddede (m.28/f.6,7), kanunun gösterdiği suçların soruşturma veya kovuşturmasına geçilmiş olması hallerinde hâkim kararıyla; Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, milli güvenliğin, kamu düzeninin, genel ahlakın korunması ve suçların önlenmesi bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunun açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle toplatılabileceği, toplatma kararı veren yetkili merciin, bu kararını en geç yirmidört saat içinde yetkili hâkime bildireceği, hakimin bu kararı en geç kırksekiz saat içinde onaylamazsa, toplatma kararı hükümsüz sayılacağı, süreli veya süresiz yayınların suç soruşturma veya kovuşturması sebebiyle zapt ve müsaderesinde genel hükümler uygulanacağı düzenlenmiştir.

5187 sayılı Basın Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrasında, soruşturma için sübut vasıtası olarak her türlü basılmış eserin en fazla üç adedine Cumhuriyet savcısı, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kolluk el koyabileceği, ikinci fıkrasında ise, soruşturma veya kovuşturmanın başlatılmış olması şartıyla 25.7.1951 tarihli ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda, Anayasanın 174 üncü maddesinde yer alan inkılap kanunlarında, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 146 ncı maddesinin ikinci fıkrasında, 153 üncü maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarında, 155 inci maddesinde, 311 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, 312 nci maddesinin ikinci ve dördüncü fıkralarında, 312/a maddesinde ve 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7 nci maddesinin ikinci ve beşinci fıkralarında öngörülen suçlarla ilgili olarak basılmış eserlerin tamamına hâkim kararıyla el konulabileceği düzenlenmiştir.

Çoğunluk gerekçesinde, 5187 sayılı Kanun'un 25. maddesinin 3. fıkrasının Türkiye dışında basılmış eserlerle ilgili olduğu, somut olayda eserlerin tamamının Türkiye'de basıldığı, yine 5187 sayılı Kanun'un 3. maddesinin 2. fıkrasında basın özgürlüğü yönünden geçerli sınırlama sebeplerinin sayıldığı, söz konusu düzenlemede koruma tedbiri olarak basılmış eserler toplatıldığında hangi davranış veya olgulara hangi hukuksal sonuçların bağlanacağının belirli bir kesinlik ölçüsünde düzenlenmediği, başvurucuların eserleri hakkında verilen toplatma kararlarının yasal dayanağının bulunmadığı ileri sürülmüştür.

Basın Kanunu'nun 2. maddesinde basılmış eserin, yayımlanmak üzere her türlü basım araçları ile basılan veya diğer araçlarla çoğaltılan yazı, resim ve benzeri eserler ile haber ajansı yayınlarını ifade ettiği, süreli yayın kavramının, belli aralıklarla yayımlanan gazete, dergi gibi basılmış eserler ile haber ajansları yayınlarını ve internet haber sitelerini ifade ettiği, süresiz yayın kavramının ise, belli aralıklarla yayımlanmayan kitap, armağan gibi basılmış eserleri, ifade ettiği belirtilmiştir. Kanunda basılmış eser her türlü basım araçları

ile basılan veya diğer araçlarla çoğaltılan yazı, resim ve benzeri eserler olarak tanımlandığından, basılmış eser kavramı, süreli yayın olabileceği gibi süresiz yayın niteliğini de haiz olabilecektir. Kanunda her türlü yazı, resim vb. eser ifadesi kullanıldığından, söz, yazı, resim tek başına basılmış eser kabul edilemeyecek, söz, yazı, resmin eser niteliğini haiz olması aranacaktır.

Basın Kanunu eser kavramını tanımlamadığından bu hususta 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na bakılacaktır. FSEK'in 1/B maddesinin birinci fıkrasında eser kavramının "Sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini" ifade ettiği belirtilmiştir. Buna göre, söz, yazı, resim gibi ürünlerin eser kabul edilmesi için sahibinin hususiyetini taşıması ve Kanunda belirtilen ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri kategorilerinden biri içerisine dahil olması gerekir. Kitap, armağan, roman, hikaye, deneme gibi eserler süresiz eser olduğu gibi aynı zamanda basım araçları ile basılması ve çoğaltılması halinde basılmış eser olarak da kabul edilecektir. Yine gazete, dergi, internet haber siteleri, haber ajansları süreli yayın olmakla birlikte basım araçları ile basılması veya çoğaltılması halinde basılmış eser niteliğini de haiz olacaktır.

Buna göre, süreli ve süresiz yayınlar eser vasfını haiz olması halinde basılmış olsun ya da olmasın Anayasa'nın 28. ve Basın Kanunu'nun 25. maddeleri çerçevesinde toplatma konusu olabilecektir. Basılmış eser kavramı basım araçları ile basılan veya çoğaltılan yazı, resim vb. kapsadığı için, basılmamış olan süreli ya da süresiz yayınlar bu kavrama dahil olmayacaktır. Bu nedenle basılmış eser kavramı, süreli ve süresiz yayın kavramından daha geniş değil, bilakis daha dar bir anlamı haizdir ve Basın Kanunu'nun 25. maddesi çerçevesinde toplatma kararlarının yasal dayanağı mevcut olmaktadır.

Bir eserin çoğaltılan nüshalarının yayınevi veya dağıtımcıda iken toplatılması, eserin nüshalarının kamu makamlarınca alıkonarak, yani çoğaltılmış nüshaların muhafaza altına alınarak, üçüncü kişilere (okuyuculara) ulaşmasının engellenmesidir. Basılan ve çoğaltılan bir eserin kamu makamlarınca el konulması sonucunda, toplatma da olduğu üzere, eserin kamu makamları nezdinde muhafaza edilmesi ve üçüncü kişilere ulaşmasının engellenmesi söz konusudur. Her iki kavramın gerek uygulanması ve gerekse sonuçları aynı olduğundan el koyma ve toplatma kavramları arasında yazım farklılığı dışında bir fark mevcut değildir. Anayasa'nın 28. maddesinde toplatma hususunun özel olarak düzenlendiği ve süreli veya süresiz yayınların suç soruşturma veya kovuşturması sebebiyle zapt ve müsaderesinde genel hükümler uygulanacağı ayrıca belirtildiğinden, toplatmanın zapt ve müsadere niteliğini haiz olmadığı açıktır. Yine Basın Kanunu'nda da el koyma kararının suçun soruşturulması veya kovuşturulmasının başlanması sonrasında verileceği düzenlendiğinden, Kanunun, el koyma ifadesini zapt ve müsadere anlamında kullanmadığı, toplatma kavramı yerine kullandığı açık olmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Alınak -Türkiye Davasında (Başvuru no: 40287/98, 15 Ocak 2019) Anayasa'nın 28. ve Ceza Usulü Kanunu'nun 86. maddelerine dayanılarak kitap toplatıldığı için, başvuranın ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin "yasayla öngörüldüğü" hükmüne varmıştır. Yine AIHM, Kaos GL / Türkiye Davası (Başvuru no. 4982/07, 22 Kasım 2016) kararında, başvurucunun Basın Kanunu'nun 25. maddesinin müstehcenlik suçu açısından toplatma tedbirine izin vermediği yönündeki iddialarını değerlendirmiş, söz konusu maddenin kanunilik koşulunu sağladığı, bu nedenle başvurucunun kanuni dayanak olmadığı iddialarının yerinde olmadığını, Anayasa'nın 28. maddesinin, bir yandan soruşturma veya kovuşturmaların kanunda belirtilen suçlardan biri çerçevesinde açılması

durumunda hâkimin kararı üzerine ve diğer yandan, gecikmenin, diğerlerinin yanı sıra genel ahlâkın korunması açısından sakıncalı olması halinde bu amaçla kanun tarafından açıkça yetkili kılınan merciin emri üzerine, süreli veya süresiz bir yayına el koyma imkânını düzenlediğini belirtmiştir. Görüldüğü üzere AİHM, söz konusu kararlarında, gerek Anayasa'nın 28. maddesinin gerekse el koyma kavramının yer aldığı Basın Kanunu'nun 25. maddesinin kanunilik ölçütünü sağladığını kabul etmiştir.

Çoğunluk gerekçesinde toplatma kararlarının büyük bir kısmında yer yönünden yetki kurallarına uyulmadığı, ilgililere tebliğ yapılmadığı ve bu durumun itiraz haklarını engellediği ileri sürülmüştür. Dosya kapsamında yer alan başvurularda ilgililerin toplatma kararlarına itiraz ettiği, yine bazı dosyalarda mahkemelerin ve soruşturmayı yapan savcılıkların yetkisizlik kararı vererek dosyayı yetkili mahkeme ya da başsavcılıklara gönderdiği görülmektedir. Anayasa Mahkemesi'nin yerleşik içtihatlarında ifade edildiği üzere, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanması bireysel başvurunun ikincilliği ilkesi gereği yargılamayı yapan derece mahkemelerinin görevidir. Anayasa Mahkemesinin görevi ise, derece mahkemelerinin yorumlarının açıkça keyfi veya bariz takdir hatası içerecek nitelikte olup olmadığını incelemektir. Bu anlamda somut olayda yerel mahkemelerin kararları bariz takdir hatası ve keyfilik içermediği gibi, başvuruculaların toplatma kararlarından haberdar olduğu ve gerekli itirazları yaptığı nazara alındığında başvuruculaların Anayasa'da güvence altına alınan ifade özgürlüğü ve basın hürriyeti haklarının ihlal edilmesi söz konusu değildir.

Yukarıda belirttiğim nedenlerle, başvurucunun Anayasanın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ve basın hürriyeti haklarının ihlal edilmediği kanaatinde olduğumdan, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Ömer ÇINAR

AYNUR CEYLAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/36883 | Karar tarihi: 16.12.2025

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/36883

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

AYNUR CEYLAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/36883)

Karar Tarihi: 16/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 22/5/2026 - 33261

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Olcay ÖZCAN

Başvurucular : 1. Aynur CEYLAN 2. Selnur ÖZTÜRK 3. Tefik Rüştü GÜNGÖR 4. Vesile GÜNGÖR 5. Nazife GÜNGÖR

Vekili : Av. Hacı Asım ÖZCAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; ortaklığın giderilmesi davasında taraf teşkili sağlanmadan taşınmazın satılması sonucunda uğranılan zararın karşılanmaması ve karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/11/2020 tarihinde yapılmıştır. Birinci Bölüm Birinci Komisyon 6/11/2023

tarihinde başvurucular Aynur Ceylan, Selnur Öztürk, Tefik Rüştü Güngör ve Vesile Güngör yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanmasının Bölüm kararını gerektirmesi nedeniyle Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

4. Birinci Bölüm 12/6/2025 tarihli toplantıda başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar şöyledir:

6. Başvurucuların murisi Ankara'nın Yenimahalle ilçesi Alacaatlı köyünde bulunan 4.000 m²lik taşınmazın 207/4000 oranında paylı malikidir. Başvurucuların murisi 1985 yılında vefat etmiş ve geriye mirasçıları olarak başvurucular kalmıştır.

7. Taşınmazın paylı malikleri S.B. ve M.S.G. 21/8/1998 tarihinde başvurucuların murisinin de aralarında olduğu diğer paylı malikler aleyhine ortaklığın giderilmesi davası açmıştır. Ankara 6. Sulh Hukuk Mahkemesince (Sulh Hukuk Mahkemesi) yapılan yargılama sırasında murisin vefat ettiği tespit edilmediğinden kendisine yapılan tebligatlara istinaden taşınmaz üzerinde keşif yapılmış ve 18/12/1999 tarihinde aynen paylaşımın mümkün olmadığı gerekçesiyle satış suretiyle ortaklığın giderilmesine karar verilmiştir. Kararın bu hâliyle kesinleşmesi üzerine dosya satış işlemlerinin yürütülmesi için Ankara Gayrimenkul Satış İcra Müdürlüğüne (Satış Memurluğu) gönderilmiştir. Satış Memurluğu 19/6/2000 tarihinde taşınmazı 291.800.000.000 eski Türk lirası (ETL) kendi adına asaleten ve diğer kişiler adına vekâleten M.S.G.ye ihale etmiştir.

8. Başvurucular 12/7/2010 tarihinde dilekçe sunmuş ve Vakıflar Bankası T.A.O.ya (Vakıfbank) yatırılan bedelden muris hissesine düşen kısmın kendilerine ödenmesi için yetki ve izin verilmesini talep etmiştir. Bunun yanında başvurucular 13/7/2010 tarihinde temyiz dilekçesi sunmuş ve taraf teşkili sağlanmaksızın yargılama yapılarak taşınmazın satılması nedeniyle kararın bozulmasını talep etmiştir. Yargıtay 6. Hukuk Dairesi (6. Hukuk Dairesi) 19/1/2011 tarihinde, taşınmazda pay sahibi olan başvuruculların murisi davadan evvel öldüğü hâlde başvuruculların davaya dâhil edilmeksizin karar verilmesi nedeniyle kararı bozmuştur.

9. Sulh Hukuk Mahkemesi bozmaya uymuş ve yeniden bilirkişi raporu almıştır. 6/3/2014 tarihli raporda taşınmazın satışı sonrasında harç ve masraflar düşüldükten sonra Vakıfbank Adliye Şubesindeki hesaba muris adına 14.736.999.780 ETL bedel yatırıldığı belirtilmiştir. Taşınmazın satışı sonrası ada içindeki iki parselle birleştirilerek yeni m²si ile tapuya tescil edildiği, ardından üzerinde kat mülkiyeti kurulan ve üç blok bulunan site inşa edildiği ifade edilmiştir. Taşınmazın satılmış olması nedeniyle davanın konusuz kaldığı, davacıların hisse miktarı dikkate alındığında dava tarihi ve taşınmaz üzerine inşa edilen yapıların kıymetine göre 310.500 TL hisse bedelinin hesaplandığı belirtilmiştir. İtirazlar üzerine alınan 21/5/2014 tarihli ek raporda; ilk raporda yapılan hesaplamanın yerinde olduğu, satın alan on bir kişiden satın alma oranlarına göre 310.500 TL'nin tahsil edilmesi ve başvuruculara ödenmesi gerektiği belirtilmiştir. Tarafların itirazı üzerine alınan 24/11/2014 tarihli ek raporda taşınmaz satıldığından yeniden satış yapılarak infaz edilmesinin mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

10. Sulh Hukuk Mahkemesi 11/2/2015 tarihinde taraf teşkilinin sağlandığı, dava konusu parselin başka parselle tefrik edilerek tapu kaydından silindiği ve temyiz edenlerin de parasını aldığı gerekçesiyle konusu kalmayan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına hükmetmiştir. Başvurucular bu kararı temyiz etmiş, bozmaya uygun ve davanın esası hakkında bir karar verilmediğini ve bilirkişi raporunda belirlenen bedel dikkate alınarak karar verilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

11. Yargıtay 14. Hukuk Dairesi (14. Hukuk Dairesi) 15/9/2020 tarihinde hukuka uygun bulduğunu belirterek kararı onamıştır.

12. Başvurucular, nihai kararı 29/10/2020 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

13. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 698. maddesi şöyledir:

“Hukukî bir işlem gereğince veya paylı malın sürekli bir amaca özgülenmiş olması sebebiyle paylı mülkiyeti devam ettirme yükümlülüğü bulunmadıkça, paydaşlardan her biri malın paylaşılmasını isteyebilir.

Paylaşmayı isteme hakkı, hukukî bir işlemle en çok on yıllık süre ile sınırlandırılabilir. Taşınmazlarda paylı mülkiyetin devamına ilişkin sözleşmeler, resmî şekle bağlıdır ve tapu kütüğüne şerh verilebilir.

Uygun olmayan zamanda paylaşma isteminde bulunulamaz”

14. 4721 sayılı Kanun'un 699. maddesi şöyledir:

“Paylaşma, malın aynen bölüşülmesi veya pazarlık ya da artırmayla satılarak bedelinin bölüşülmesi biçiminde gerçekleştirilir.

Paylaşma biçiminde uyuşma sağlanamazsa, paydaşlardan birinin istemi üzerine hâkim, malın aynen bölünerek paylaştırılmasına, bölünen parçaların değerlerinin birbirine denk düşmemesi hâlinde eksik değerdeki parçaya para eklenerek denkleştirme sağlanmasına karar verir.

Bölme istemi durum ve koşullara uygun görülmezse ve özellikle paylı malın önemli bir değer kaybına uğramadan bölünmesine olanak yoksa, açık artırmayla satışa hükmolunur. Satışın paydaşlar arasında artırmayla yapılmasına karar verilmesi, bütün paydaşların rızasına bağlıdır.”

B. Uluslararası Hukuk

15. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek (1) No.lu Protokol'ün "Mülkiyetin korunması" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez."

16. Sözleşme'nin "Etkili başvuru hakkı" başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Bu Sözleşme'de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, söz konusu ihlal resmi bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahiptir."

17. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 13. maddesi uyarınca temel hak ve özgürlüklerin ulusal düzeyde korunması için etkili bir başvuru yolunun var olması gerektiğini belirtmektedir. AİHM'e göre Sözleşme'nin 13. maddesi yetkili ulusal makamlar tarafından Sözleşme kapsamına giren bir şikâyetin esasının incelenmesine izin veren ve uygun bir telafi yöntemi sunan bir iç hukuk yolunun sağlanmasını gerekli kılmaktadır. Ayrıca bu hukuk yolu teoride olduğu kadar pratikte de etkili bir yol olmalıdır (İlhan/Türkiye [BD], B. No: 22277/93, 27/6/2000, § 97; Kudla/Polonya [BD], B. No: 30210/96, 26/10/2000, § 157; Özpınar/Türkiye, B. No: 20999/04, 19/10/2010, § 82).

18. AİHM, etkili başvuru hakkının Sözleşme çerçevesinde savunulabilir nitelikteki bir şikâyetin mahkemelerce etkili bir şekilde incelenmesini ve öngörülen yolun uygun bir telafi imkânı sunmaya elverişli olmasını güvence altına aldığını vurgulamaktadır (Kudla/Polonya, § 157; Dimitrov-Kazakov/Bulgaristan, B. No: 11379/03, 10/2/2011, § 35). AİHM, iç hukuktaki düzenlemelerin başvuruculara bu anlamda asgari güvenceleri içerecek şekilde yeterli bir hukuk yolu sunup sunmadığını irdelemektedir (Dimitrov-Kazakov/Bulgaristan, § 36).

19. Hazine arazisi üzerine inşa edilen bir gecekondunun etrafında bulunan çöplüğün patlaması üzerine zarar görmesi olayının ele alındığı Öneryıldız/Türkiye ([BD], B. No: 48939/99, 30/11/2004) kararında AİHM, mülkiyet hakkının pozitif yükümlülükler yönünden ihlal edildiğine karar verdiği gibi meseleyi etkili başvuru hakkına ilişkin 13. madde yönünden de ele almıştır. AİHM'e göre Sözleşme'nin 13. maddesi, ulusal hukuk sistemlerinin yetkili ulusal otoritelere Sözleşme kapsamında ileri sürülebilir bir şikâyetin özünü ele almalarına salahiyet tanıdığı etkili bir hukuk yolunu erişilebilir kılmasını gerektirir. Bunun amacı ise uluslararası şikâyet mekanizmasını AİHM önünde harekete geçirmek zorunda kalmadan önce bireylerin Sözleşme haklarının ihlalleri için ulusal düzeyde uygun bir telafi elde edebilecekleri bir yol sağlamaktır (Öneryıldız/Türkiye, § 145). Bununla birlikte AİHM 13. madde ile sağlanan korumanın herhangi bir özel çözüm yöntemi gerektirecek kadar ileri gitmediğini, taraf devletlerin bu hüküm kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirme konusunda belirli bir takdir aralığının olduğunu kabul etmiştir (Öneryıldız/Türkiye, § 146). AİHM, başvurucunun evinin ve eşyalarının kaybı yönünden tazminat yolu etkin bir şekilde işletilmediği için Sözleşme'ye ek (1) No.lu Protokol'ün 1. maddesi ile bağlantılı olarak 13. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir (Öneryıldız/Türkiye, §§ 156, 157).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Anayasa Mahkemesinin 16/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucu Nazife Güngör'ün Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu, yargılamanın uzun sürdüğünden şikâyet etmiştir.

22. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri

belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkıyla Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

23. Başvurucular; taşınmazda hissesi bulunan murisin 1985 yılında vefat ettiğini, davacılar tarafından murisin de aralarında olduğu yirmi altı davalı aleyhine 1998 yılında açılan ortaklığın giderilmesi davasında muris hayattaymış gibi usulsüz tebligat yapıldığını ve mirasçılarının davaya dâhil edilmediğini, taşınmazın satışı suretiyle ortaklığın giderilmesine karar verildiğini ve bu tebligatın da murise yapılmak suretiyle kararın kesinleştirildiğini ifade etmiştir. Taşınmazın yine bilgileri dışında 2000 yılı içinde 291.800.000.000 ETL bedelle davacı M.S.G.ye asaleten ve vekâleten ihale ile satıldığını, bu durumu öğrenmeleri üzerine 2010 yılında yaptıkları temyiz taleplerinin kabul edilerek yokluklarında karar verilmesi nedeniyle kararın bozulduğunu ancak taşınmazın satılmış olması nedeniyle karar verilmesine yer olmadığına hükmedildiğini belirtmiştir. Bozma kararının hiçbir sonuç doğurmadığını, günümüz değerinin çok altındaki bu bedeli ihtirazı kayıtla kabul ettiklerini, davadan haberdar olunamaması nedeniyle bedelin 1999 yılından beri yaklaşık on yıldır hiçbir semeresinden yararlanılmadan murisin banka hesabında bulunduğunu, bu paranın herhangi bir yolla değerlendirilmediğini ve başkaca bir zarar oluştuğunu ileri sürmüştür. Bu gerekçelerle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

1. Değerlendirme

24. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

25. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuruculların şikâyetinin özü, ölen murislerinin yokluğunda yapılan yargılama sonucunda davanın karara bağlanarak taşınmazın satılması ve kararın lehlerine bozulmasına rağmen taşınmazın satıldığı gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesine ilişkindir. Dolayısıyla başvurucular mirasçı sıfatıyla paylı malik oldukları taşınmaz hakkındaki ortaklığın giderilmesi davasında hatalı şekilde verilen satış suretiyle ortaklığın giderilmesi kararı nedeniyle uğranılan zararın tam anlamıyla giderilmemesinden yakınmaktadır. Bu nedenle başvuruculların şikâyetinin Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru

hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2. Kabul Edilebilirlik Yönünden

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Esas Yönünden

a. Mülkün Varlığı

27. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31). Somut olayda başvuruculaın murisine ait olan taşınmaz hakkında açılan ortaklığın giderilmesi davası sonunda taşınmazın satışı suretiyle ortaklığın giderilmesine karar verilmiş ve taşınmaz ihaleyle satılmıştır. Dolayısıyla başvuruculaın murisinin taşınmazda bulunan payının mülk teşkil ettiği açıktır.

b. Genel İlkeler

28. Anayasa'nın 35. maddesinde "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." hükmüne yer verilerek mülkiyet hakkı güvence altına alınmıştır. Anayasa'nın 5. maddesi ise insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamayı devletin temel amaç ve görevleri arasında saymıştır. Mülkiyet hakkının etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin bu haklara müdahaleden kaçınmasıyla sağlanamaz. Anayasa’nın 5. maddesi ile birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca devletin pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bu pozitif yükümlülükler kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere söz konusu temel hakların korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirir (AYM, E.2019/40, K.2020/40, 17/7/2020, § 37; AYM, E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, § 13; Türkiye Emekliler Derneği [1. B.], B. No: 2012/1035, 17/7/2014, §§ 34-38; Eyyüp Boynukara [1. B.], B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41; Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi [2. B.], B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 43).

29. Devlet pozitif yükümlülükleri nedeniyle mülkiyet hakkı bakımından koruyucu ve düzeltici bazı önlemler almalıdır. Koruyucu önlemler mülkiyete müdahale edilmesini önleyici; düzeltici önlemler ise müdahalenin etkilerini giderici yapılan, diğer bir ifadeyle telafi edici yasal, idari ve fiilî tedbirleri kapsar. Mülkiyet hakkına müdahalenin malik üzerinde doğurduğu olumsuz sonuçların mümkünse eski hâle döndürülmesi, mümkün değilse malikin zarar ve kayıplarının telafi edilmesini sağlayan idari veya yargısal birtakım hukuki mekanizmaların oluşturulması devletin pozitif yükümlülüklerinin bir gereğidir (Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi, §§ 46, 48).

30. Anayasa Mahkemesi içtihadına göre Anayasa’nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin

gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47; Murat Haliç [1. B.], B. No: 2017/24356, 8/7/2020, § 44).

31. Öte yandan şikâyetlerin esasının incelenmesine imkân sağlayan ve gerektiğinde uygun bir telafi yöntemi sunan etkili hukuk yollarının olması ilgililere etkili başvuru hakkının sağlanmasının bir gereğidir. Buna göre kişilerin mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla öngörülen yargı yollarının mevzuatta yer alması yalnız başına yeterli olmayıp bu yol aynı zamanda pratikte de başarı şansı sunmalıdır. Söz konusu yola başvurulabilmesi için öngörülen koşullar somut olaylara tatbik edilirken dayanak işlem, eylem ya da ihmallerden kaynaklanan savunulabilir nitelikteki iddialar bu doğrultuda geniş şekilde değerlendirilmeli, koşulların oluşmadığı sonucuna ulaşılması durumunda ise bu durum yargı makamları tarafından ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanmalıdır (İlhan Gökhan [2. B.], B. No: 2017/27957, 9/9/2020, §§ 47, 49).

32. Sözü edilen başvuru yollarının sadece hukuken mevcut bulunması yeterli olmayıp uygulamada da etkili olması, bir başka söyleyişle başarı şansı sunması gerekir. Bununla birlikte bir başvuru yolunun gerek hukuken gerekse uygulamada genel anlamda etkili olması, somut olay bakımından etkili başvuru hakkına ilişkin bir ihlalin bulunup bulunmadığının değerlendirilmesine engel değildir (Yusuf Ahmed Abdelazım Elsayad [2. B.], B. No: 2016/5604, 24/5/2018, §§ 60,61; Cüneyt Durmaz (2) [GK], B. No: 2016/35468, 15/12/2021, § 45; Hakan Buzhane [GK], B. No: 2019/1278, 4/7/2024, § 14).

33. Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkı, temel hak ve özgürlüklerin korunması amacıyla oluşturulan idari ve yargısal mekanizmalara yapılan başvuruların mutlaka başvurucu lehine sonuçlanmasını güvence altına almamaktadır. Bu bağlamda ilgili idari ve yargısal mercilere düşen ödev, başvurucunun şikâyetinin esasını inceleyerek ilgili ve yeterli bir gerekçeyle karara bağlamaktır. Bununla birlikte mahkemelerin yorum ve değerlendirmelerinin söz konusu başvuru yoluna müracaat edilmesini anlamsız kılacak, başarı şansını zayıflatacak derecede keyfîlik içermesi ya da açıkça makul olmayan bir muhakemeye dayanması hâlinde etkili başvuru hakkı ihlal edilebilir (Seyfettin Şimşek [2. B.], B. No: 2019/21111, 30/3/2022, § 41; Kenan Yıldırım [GK], B. No: 2017/28711, 14/9/2023, § 51).

c. İlkelerin Olaya Uygulanması

34. Somut olayda Ankara'nın Yenimahalle ilçesi Alacaatlı köyündeki taşınmazda başvurucuların murisinin hissesi bulunmaktadır. Muris 1985 yılında vefat etmiştir. Taşınmazın diğer paylı maliklerince 1998 yılında açılan ortaklığın giderilmesine ilişkin davada muris hayattaymış gibi kendisine tebligat yapılarak yargılama sonuçlandırılmış ve taşınmaz 19/6/2000 tarihinde 291.800.000.000 ETL'ye ihale edilerek satılmıştır.

35. Başvurucular satış tarihinin üzerinden on yıl geçtikten sonra temyiz dilekçesi sunmuş ve taraf teşkili sağlanmaksızın yargılama yapılarak taşınmazın satılması nedeniyle kararın bozulmasını talep etmiştir. 6. Hukuk Dairesi 19/1/2011 tarihinde, başvurucuların murisi davadan evvel öldüğü hâlde başvurucular davaya dâhil edilmeksizin karar verilmesi nedeniyle kararı bozmuştur. Bozma sonrası yapılan yargılamada bilirkişilerce taşınmaz hissesi için 310.500 TL bedel belirlenmiş ve bu bedelin başvuruculara ödenmesi gerektiği belirtilmiştir. Sulh Hukuk Mahkemesi ise taraf teşkilinin sağlandığı, dava konusu parselin başka parselle tefrik edilerek tapu kaydından silindiği ve temyiz edenlerin parasını aldığı

gerekçesiyle konusu kalmayan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Başvurucular kararı temyiz etmiş, bozmaya uygun şekilde davanın esası hakkında bir karar verilmediğini ve bilirkişi raporunda belirlenen bedel dikkate alınarak karar verilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Ancak 14. Hukuk Dairesi, Sulh Hukuk Mahkemesi kararını hukuka uygun bulduğunu belirterek onamıştır.

36. Başvurucular satış ihalesi öncesinde ortaklığın giderilmesi davasında Sulh Hukuk Mahkemesince gerçekleştirilen hatalı usul işlemleri sebebiyle anılan davada ve bu dava sonucunda verilen hükme dayanılarak gerçekleştirilen ihale sürecinde sahip oldukları hak ve imkânlardan yararlanamamıştır. Somut olayda ihtilaflı taşınmazın satışının yapılabilmesi ortaklığın giderilmesi davası sonucunda verilen satış suretiyle ortaklığın giderilmesine ilişkin kararın kesinleşmesine bağlıdır. Başvurucular yaklaşık on yıl sonra ortaklığın giderilmesi davasından ve taşınmazın satışından haberdar olup ortaklığın giderilmesi davasında verilen karara karşı kanun yoluna başvurabilmiştir. Söz konusu başvuru üzerine Yargıtayca Mahkemenin ilk kararının usule aykırı olduğu tespit edilmiştir. Başka bir anlatımla bozma kararı üzerine ihalenin dayanağı olan mahkeme kararı ortadan kalkmıştır.

37. Bununla birlikte bozma sonrasında Sulh Hukuk Mahkemesince ortaklığın giderilmesi talebine yönelik olarak verilmiş yeni bir karar yoktur. 6. Hukuk Dairesinin bozma kararı sonrasında başvurucuların taraf olarak ortaklığın giderilmesi davasına şeklî olarak katılımı sağlanmış olsa da bu süreçte ileri sürdükleri iddia ve itirazların davanın esasına yönelik hiçbir etkisi olmamıştır. Başka bir anlatımla mevzuatta ve teorik düzeyde bulunan hukuki yollar başvuruculaın mağduriyetlerinin giderilmesi bakımından pratikte ve uygulamada bir başarı şansı sunmamıştır. Dolayısıyla satış kararının dayanağı olan Sulh Hukuk Mahkemesi kararının usule aykırı olduğuna ilişkin hukuki tespit de anılan kararın bozularak teorik olarak satış işleminin dayanağının ortadan kalkması da bozma sonrası verilen karar nedeniyle pratikte başvuruculaın mağduriyetini giderme noktasında bir sonuç doğurmamıştır. Ayrıca Sulh Hukuk Mahkemesinin karar verilmesine yer olmadığına ilişkin kararına dayanak yaptığı taşınmazın satışının gerçekleştirildiği ve maliklerin taşınmazın bedelini aldığı gibi gerekçeler başvuruculaın mağduriyetine sebep olan usule aykırı işlemler de dâhil olmak üzere taşınmazın satışına ilişkin tüm sürecin meşru görüldüğü anlamı taşımaktadır.

38. Devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında davanın lehe sonuçlanmasını sağlama yönünde bir yükümlülüğü bulunduğundan söz edilemeyeceği açık olmakla birlikte bir davada taraf olabilme ve dava sonunda verilecek kararın uyuşmazlığın çözümünü sağlamasına imkân tanıyan uygun hukuki mekanizmaların kurulması, bu hukuksal yol ve mekanizmaların somut olarak işlerliğinin sağlanması devletin pozitif yükümlülüklerinin bir gereğidir.

39. Ortaklığın giderilmesi davasının teorik olarak paylı veya el birliği hâlinde malik olunan mallardaki ortaklığın giderilmesi için etkili giderim sağlama kapasitesi bulunduğu açıktır. Ancak somut olayda, dava tarihinden önce öldüğü anlaşılan muris hayattaymış gibi tebliğ yapılarak taşınmazın satıldığı, bu süreçte başvuruculara dava ve satışa ilişkin işlemlere herhangi bir itiraz hakkı da tanınmaksızın dava ve satış işlemlerinin sonuçlandırıldığı görülmüştür. Başvuruculaın lehine verilen bozma kararı ise somut bir sonuç doğurmamıştır. Ayrıca davadan haberdar edilmeyen başvuruculara ait taşınmazın satıldığı ve bedelin hesaba yatırıldığı ifade edilmekle birlikte başvuruculaın kararı temyiz ettiği tarihe kadar bu bedeli aldıkları da ortaya konulmamıştır. Dolayısıyla davada taraf olarak iddia ve itirazlarını sunma imkânından yoksun bırakılan başvurucular bir de bedeli

zamanında tahsil edebilme imkânından mahrum bırakılmıştır. Teorik olarak taşınmazlardaki ortaklığın giderilmesi için etkili bir giderim sağlama kapasitesi bulunan ortaklığın giderilmesi davası hukuk yolu başvuruculların zararlarının giderilmesi açısından pratikte başarı şansı sunmamıştır.

40. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

41. Başvurucular; yeniden yargılama yapılmasını, maddi zararlarının karşılanmasını ve her biri için ayrı ayrı 50.000 TL manevi tazminat ödenmesini talep etmiştir.

42. Başvuruda mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Somut olayda taşınmazın satılmış olması ve başvuruculların uğradığı zararın ortaklığın giderilmesi davasında ele alınmasının mümkün olmaması nedeniyle yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Öte yandan somut olayda ihlalin tespit edilmesinin başvuruculların uğradığı zararların giderilmesi bakımından yetersiz kalacağı açıktır. Dolayısıyla ihlalin bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılabilmesi için yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan başvuruculların maddi zararlarının karşılanması gerekir.

43. Somut olayda taşınmazın satışı sonrasında muris adına Vakıfbank şubesindeki hesaba 14.736.999.780 ETL yatırılmıştır. Başvuruculların Sulh Hukuk Mahkemesinden murisin banka hesabına yatan bedeli talep ettiği 12/7/2010 tarihine kadar bedelin ödendiğine ilişkin tespitte bulunulamamıştır. Dolayısıyla başvurucular banka hesabında bulunan bedelden 12/7/2010 tarihine kadar faydalanamamıştır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre muris hissesine düşen 14.736 TL'nin taşınmazın satışının yapıldığı 19/6/2000 tarihinden bedelin başvuruculara ödenmesi talep edilen 12/7/2010 tarihine kadar uğrayacağı değer kaybı 61.375,73 TL'dir. Ancak başvuruculların değer kaybı bedelini 12/7/2010 tarihinde ve hâlen alamadıklarını da vurgulamak gerekir. Başvuruculların zararının karşılanabilmesi için 12/7/2010 tarihinden günümüze kadar enflasyon değer kaybı da belirlenmelidir. TÜİK verilerine göre 61.375,73 TL'nin başvuruculara ödenmesi gerektiği 2010 yılının Temmuz ayı ile 2025 yılı Kasım -Aralık ayı verileri bulunmadığından- ayı arasında enflasyon karşısında uğrayacağı değer kaybının giderilmiş karşılığı 1.213.273 TL'dir. Belirlenen 1.213.273 TL maddi tazminatın başvuruculara ödenmesi gerekir.

Basri BAĞCI, Yıldız SEFERİNOĞLU ve Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamıştır.

44. Bununla birlikte maddi tazminat ödenmesi yeterli giderim sağlayacağından başvuruculların manevi tazminat taleplerinin reddi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucu Nazife Güngör'ün makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının bütün başvurucular yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. Başvuruculara net 1.213.273 TL maddi tazminat ÖDENMESİNE Basri BAĞCI, Yıldız SEFERİNOĞLU ve Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. Başvuruculara manevi tazminat taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvuruculara ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 16/12/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvurucular, ortaklığın giderilmesi davasında taraf teşkili sağlanmadan taşınmazın satılmasına karar verildiğini, uğranılan zararın karşılanmadığını, davada karar verilmesine yer olmadığı kararı verildiğini, Anayasa’nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşler, Mahkememiz tarafından başvuruculara Anayasa’nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa’nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine oybirliği ile ve davacılara tazminat ödenmesine oy çokluğu ile karar verilmiştir. Başvuruculara mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru haklarının ihlal edildiği görüşüne katılmakla birlikte, aşağıdaki gerekçelerle çoğunluk tarafından benimsenen giderim yönünden tazminata hükmedilmesi görüşüne katılmıyoruz.

Somut olayda taşınmaza ilişkin ortaklığın giderilmesi davasında başvuruculara müteveffa murisine tebligat yapılmış, başvuruculara tebligat yapılmaksızın dava sonuçlandırılmış ve kararın kesinleşmesi üzerine taşınmaz satılmıştır. Başvurucular tarafından yapılan temyiz başvurusu sonrasında Yargıtay tarafından davada taraf teşkili sağlanmadığı gerekçesiyle karar bozulmuş, yerel mahkeme bozmaya uymuş, taraf teşkilini sağlamış, taşınmazın üzerine birçok bağımsız bölümden oluşan inşaatın yapıldığı, tapu kaydının değiştiği, taşınmazın satış bedelinden başvuruculara payına isabet eden tutarın hesaplarına yatırıldığı gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığı kararı verilmiş ve bu karar Yargıtay tarafından onanarak kesinleşmiştir. Anayasa Mahkemesi tarafından ise, ortaklığın giderilmesi davası sonrasında yapılan satıştan başvuruculara düşen tutarın hesaba geç yatırıldığı, başvuruculara 19.06.2000 tarihinden 12.7.2010 tarihine kadar satış bedelinden yararlanamadığı, satış bedelinin bu süre zarfında enflasyon karşısında değer kaybettiği ve bu tutarın 61.375,73 TL olduğu, söz konusu değer kaybı tutarının halen başvuruculara ödenmediği, başvuruculara ödenmesi gereken 61.375,73 TL’nin Temmuz 2010 tarihi ilâ

Kasım - Aralık 2025 tarihi arasında uğrayacağı değer kaybının 1.213.273 TL olduğu, buna göre başvuruculara net 1.213.273 TL tazminat ödenmesine karar verilmiştir.

Belirtmek gerekir ki, ortaklığın giderilmesi davasına başvurucular dahil edilerek taraf teşkili sağlanması halinde başvurucular da taşınmazın satışına katılabilecek, pey sürebilecek, koşulları varsa ihalenin feshi davası açabilecek, mülkiyet hakkı kapsamında sahip oldukları hakları, Türk Medeni Kanunu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile İcra ve İflas Kanunu çerçevesinde kullanabileceklerdir. Buna göre, başvuruculaların zararı sadece taşınmazın satış bedelinden paylarına isabet eden tutarı geç elde etmesi değildir. Söz konusu zararın hesaplanması ancak genel mahkemelerde açılacak bir tazminat davasında mümkün olabilecektir. Mahkememiz çoğunluğu tarafından giderim olarak tazminata hükmedilmesi başvuruculaların zararını tam olarak karşılamamakta olup, başvuruculaların uğramış olduğu hak ihlalini ortadan kaldırmamaktadır.

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinde; "Madde 50-(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez. (2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir…" düzenlemesi yer almaktadır.

Buna göre, yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebileceği gibi genel mahkemelerde dava açılması yolu da gösterilebilecektir. Somut olayda taşınmazın satışı gerçekleştiği ve tapu kaydı değiştiği için yeniden yargılama kararı verilmesi mümkün olmadığından başvuruculaların zararının hesaplanması ve tazmini için genel mahkemelerde dava açma yolu gösterilmesi en uygun giderim yöntemi olmaktadır.

Açıklanan nedenlerle başvuruculaların Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiği tespitine katılmakla birlikte giderim olarak genel mahkemelerde dava açılması yolunun gösterilmesi gerektiği kanaatinde olduğumuzdan başvuruculara tazminat ödenmesi yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başkanvekili Basri BAĞCI Üye Ömer ÇINAR

KARŞIOY

1. Çoğunluk; başvuruculaların mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru haklarının ihlal edildiği tespitine ve mülkte meydana gelen değer kaybının tazmin edilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Ancak ihlalin giderimi noktasında yalnızca maddi tazminata hükmedilmesini yeterli görerek "yeniden yargılama" yoluna gitmemiştir. İhlalin niteliği, süregelen etkileri ve mülkiyet hakkının özü dikkate alındığında, bu sınırlı giderim yolunun seçilmesine iştirak etmek mümkün olmamıştır.

2. Somut olay incelendiğinde ihlal; salt ekonomik bir değer kaybından ibaret olmayıp, muris adına kayıtlı taşınmaz payının taraf teşkili sağlanmaksızın ve usul hukukunun emredici hükümlerine aykırı şekilde satışına karar verilmesiyle başlamıştır. Söz konusu satış işleminin yıllar sonra yargı kararıyla bozulmuş olmasına rağmen, başvuruculaların gerçek zararlarını tazmin edebilecekleri etkili bir yargısal zeminin ihdas edilmemiş olması, hak ihlalini derinleştirmiştir.

3. Çoğunluk kararında da ikrar edildiği üzere; bozma ilamı sonrası verilen "karar verilmesine yer olmadığına" dair hüküm, başvurucular nezdinde telafi edici bir sonuç doğurmamıştır. Teorik düzeyde mevcut görünen hukuk yollarının pratikte başarı şansı sunmaması, ihlalin süreklilik arz eden yapısal bir soruna dönüştüğünü açıkça göstermektedir.

4. Anayasa Mahkemesi’nin yerleşik içtihatları uyarınca; ihlalin bir mahkeme kararından kaynaklandığı ve sonuçlarının halen devam ettiği hallerde, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için asli giderim yolu yeniden yargılamadır. Yeniden yargılama yerine doğrudan tazminata hükmedilmesi, anayasal güvencelerin işlevsizleşmesine ve ihlalin idari/yargısal bir kararla kalıcı hale gelmesine sebebiyet verebilmektedir.

5. Yeniden yargılama yolunun açılması hukuken mümkündür ve zorunludur. Bu yolun açılması halinde başvurucular; usulsüz satıştan doğan tüm maddi zararlarını, taşınmazın güncel gerçek değeri üzerinden ve kamu kurumlarının hizmet kusuruna dayalı sorumluluğu çerçevesinde genel hükümlere göre dava edebilme imkanına kavuşacaklardır.

6. Anayasa Mahkemesi’nce hesaplanan maddi tazminat, başvuruculaların maruz kaldığı gerçek zararın kapsamını tayin etmekten uzaktır. Zira taşınmazın rayiç değeri, satış bedelinin fahiş düşüklüğü, kullanım ve tasarruf imkânından yoksun bırakılma, faiz kaybı ve değer artış farkı gibi temel unsurlar derece mahkemeleri huzurunda teknik olarak tartışılmamıştır. Bu haliyle hükmedilen tazminat, ihlalin sonuçlarını ortadan kaldıran bir giderim değil; sınırlı ve sembolik bir telafi niteliği taşımaktadır.

7. AİHM kararında vurgulandığı üzere; mülkiyet hakkına yönelik ağır müdahalelerde devletin pozitif yükümlülüğü, ancak zararın tamamının ileri sürülebileceği işlevsel bir yargısal mekanizmanın tesisi ile yerine getirilebilir. Sınırlı bir tazminatla ihlalin sonuçlarının giderildiğini kabul etmek, etkili başvuru hakkının özüne aykırıdır.

8. Anayasa’nın 40. maddesi uyarınca zararın tam olarak tespiti, delillerin doğrudan tartışılacağı derece mahkemelerinin yetki alanındadır. İhlalin niteliği gereği yeniden yargılama yolunun açılarak, başvuruculaların tam giderim talep edebilecekleri yargısal zeminin ihyası gerekirken, yalnızca tazminata hükmedilmesi yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Yıldız SEFERİNOĞLU

DENİZ ŞAH VE İLHAN KAYA (2)

B. No: 2021/39476 | Karar tarihi: 16.12.2025

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/39476

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

DENİZ ŞAH VE İLHAN KAYA BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2021/39476)

Karar Tarihi: 16/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 24/6/2026- 33290

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucular : 1. Deniz ŞAH 2. İlhan KAYA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; ceza infaz kurumunda slogan atıldığı gerekçesiyle disiplin cezası verilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün, Cumhuriyet savcısının görüşünün tebliğ edilmemesi ve tanık dinletme talebinin karşılanmaması nedenleriyle de silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 31/8/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

4. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucular ve L.M., İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) hükümlü olarak bulunmaktadır. Diğer tutuklu ve hükümlülerle birlikte 17/5/2021 tarihinde saat 10.00, 11.00, 15.00 ve 22.00 sıralarında kapılara vurmak suretiyle "Direne direne kazanacağız." ve "Sohbet hakkımız engellenemez, kitap hakkımız engellenemez, basına medyaya özgürlük!" şeklinde slogan attıkları tespitini içeren tutanak hazırlanmış ve söz konusu 17/5/2021 tarihli tutanakta “Gereksiz gürültüye sebep verdiklerinden İnfaz Kurumu’nun işleyişini ve güvenliğini aksatmışlardır.” tespitine yer verilmiş, bunun üzerine haklarında disiplin soruşturması başlatılmıştır.

7. Disiplin Kurulu Başkanlığı (Disiplin Kurulu) tarafından yürütülen soruşturmada başvurucuların savunmaları alınmıştır. Bu kapsamda başvurucu İlhan Kaya İnfaz Kurumuna 2/3/2021 tarihinde Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumundan geldiklerini, slogan atma eylemini kabul ettiğini ancak bu eylemin suç unsuru içermediğini, taleplerinin meşru ve insani olduğunu, başka bir yol olmadığı için bu eylemi yapmak zorunda kaldıklarını, eylemlerini arttırarak sürdüreceklerini ifade etmiş; ayrıca “[G.G.] Arkadaşımızın yanımıza gönderilmesini istiyoruz.” şeklinde beyanda bulunmuştur. Başvurucu Deniz Şah da slogan attıklarını kabul ederek talepleri uğruna çok bedel ödediklerini, her türlü bedeli ödemeye de hazır olduklarını, idarenin keyfî ve usulsüz uygulamalarına karşı haklarını alana kadar direnişe devam edeceklerini, bundan kaynaklanacak her türlü sorundan idarenin sorumlu olduğunu belirtmiştir.

8. Disiplin Kurulu 27/5/2021 tarihli kararında 17/5/2021 tarihli olay tutanağı ve alınan ifadeler ile sabit olan kapılara vurarak slogan atma eylemleri kapsamında gereksiz olarak marş söylemek veya slogan atmak fiilini işledikleri gerekçesiyle 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 42. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendi, 43. maddesinin (1) numaralı fıkrası ve 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince başvuruculara üç ay ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma disiplin cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

9. Başvurucular, cezaya karşı İzmir 1. İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) nezdinde şikâyet yoluna başvurmuş; şikâyet dilekçesinde, savunmalarını bizzat mahkeme huzuruna çıkarılmak suretiyle yüz yüzelik ilkesine uygun şekilde yapmak istediklerini belirtmiştir.

10. İnfaz Hâkimliği tarafından Cumhuriyet savcısının (savcılık) yazılı görüşü alınmıştır. 15/6/2021 tarihli savcılık görüşünde disiplin cezası kararının yasal mevzuata uygun olduğu belirtilmiştir. İnfaz Hâkimliği ayrıca İnfaz Kurumuna yazılan 17/6/2021 tarihli müzekkere ile başvuruculara ifadesinin Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) ile alınacağını belirtmiş, duruşma gün ve saatinde SEGBİS salonunda başvuruculara hazır edilmesi gerektiğini bildirmiştir. Aynı yazıda ayrıca bu müzekkerenin başvuruculara tebliği gerektiğini belirterek başvuruculara SEGBİS ile ifade vermemeleri hâlinde susma hakkını kullanmış sayılacaklarını ve beyanları alınmaksızın karar verileceğini ihtar etmiştir.

11. Başvuruculara 24/6/2021 tarihinde İnfaz Kurumunun SEGBİS salonunda duruşma yapılmak suretiyle ifadeleri alınmıştır. Başvurucular COVID-19 salgınının etkilerinin ortadan kalktığını belirterek mahkemeye götürülmek suretiyle savunmalarını bizzat hâkim huzurunda yapma taleplerini yinelemiş, aksi hâlde savunma vermeyeceklerini beyan etmiş,

barodan kendilerine avukat tayin edilmesini talep etmiştir.

12. Anılan duruşmada İnfaz Hâkimliğince disiplin cezası kararı, ekleri, savcılık görüşü ve itiraz dilekçesi okunmuştur. Akabinde başvuruculaların mahkemeye götürülerek doğrudan hâkim huzurunda savunma yapma taleplerini inceleyen İnfaz Hâkimliği, bu taleplerin reddine karar vermiştir. Hâkimlik, kararın gerekçesinde kanun koyucu tarafından infaz hâkimliklerinin görev alanını genişleten düzenleme yapıldığı, bu nedenle meydana gelen günlük tahliye kararlarının yoğunluğu sebebiyle İnfaz Kurumunda dahi savunma alınamadığı hususuna yer vermiştir. Bunun yanı sıra COVID-19 salgını nedeniyle hükümlülerin ve İnfaz Kurumu görevlilerinin sağlık durumlarının tehlikeye girme ihtimali üzerinde durmuş, SEGBİS ile yapılan duruşmanın duruşma salonundakinden farklı olmadığını belirtmiştir. Başvuruculaların avukat talebine yönelik olarak yaptığı incelemede ise 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre barodan müdafi yardımından yararlandırılma yönündeki talebin yalnızca haklarında iddianame ile açılmış davada yargılanan sanıklara münhasır olduğunu, disiplin suçlarının bu kapsamda yer almadığını, talebin kabulüne kanunen olanak bulunmadığını ifade etmiştir. Sonuç olarak başvuruculaların savunma hakkından vazgeçmiş sayılmalarına karar verilmiştir.

13. İnfaz Hâkimliği 30/6/2021 tarihli kararıyla, başvuruculaların Disiplin Kurulunun ceza verme kararına yönelik itirazlarının ayrı ayrı reddine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde Hâkimlik, SEGBİS yönünden yeniden değerlendirme yapmış; kişilerin itirazlarının SEGBİS yöntemiyle alınması durumunda bir hak kısıtlamasının olmayacağını, bu şekilde alınan savunmanın ifade verme niteliğinde olduğunu, şikâyet edenin bu ifadesinde her türlü delilini ve gerekçesini bildirme özgürlüğü olduğunu belirtmiştir. Gerekli görüldüğü takdirde infaz hâkimine ceza infaz kurumunda ifade alabilme yetkisinin dahi tanındığına dikkat çeken Hâkimlik, Ceza İnfaz Kurumunda bulunan SEGBİS odasında kişilerin kendini rahatça ifade edemeyeceği söyleminin bir dayanağının olmadığı kanaatine varmıştır. Esasa yönelik değerlendirme içeren gerekçenin ilgili kısmı şöyledir:

"İtiraz edenlere isnat edilen eylem 5275 sayılı yasanın 42/2-e maddesinde tanımlı 'slogan atmak' disiplin suçudur. Bu disiplin suçuna yönelik isnat nedeniyle 17/05/2021 tarihli tutanak düzenlenmiştir. Tutanakta itiraz edenlerin saat 10.00, 15.00 ve 22.00 saatlerinde kapılara vurarak 'direne direne kazanacağız, sohbet hakkımız engellemez, kitap hakkımız engellenemez, basına medyaya özgürlük' şeklinde slogan attıkları tespit edilmiştir.

Yasa koyucu slogan atmayı bir disiplin suçu olarak yasaklamıştır. Zira ceza infaz kurumunun toplu bir yaşam alanı olması, kurumda barındırılan tutuklu ve hükümlülerin farklı suç gruplarından oluşması ve buna göre de kurum düzen ve disiplinin salt bu nedenle dahi bozulacak olması karşısında yasanın 37. maddesindeki genel unsurun öncelikle oluştuğu kanaatine varılmış, tutanağa göre de yasaklanan disiplin eyleminin gerçekleştiği, disiplin kurulunca itiraz edenler hakkında tayin edilen cezanın takdirinde bir hukuka aykırılık bulunmadığı anlaşıldığından itirazların ayrı ayrı reddine şeklinde karar verilmiştir."

14. Başvurucular ve L.M., İnfaz Hâkimliği kararına karşı itiraz etmiş; itiraz dilekçesinde SEGBİS ile duruşma açılması hususuna yönelik şikâyetlerini yineleyerek etkili şekilde savunma yapamadıklarını, avukat yardımından faydalanamadıklarını, tanık dinletme imkânından yararlanamadıklarını ileri sürmüş; ayrıca itiraz konusu kararın esas bakımından da ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiğini belirtmiştir.

15. Başvuruculaların itirazı, İzmir 1. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) incelenmiş ve bu kapsamda savcılığın yazılı görüşü alınmıştır. Savcılık görüşünde İnfaz Hâkimliği kararının

yasal mevzuata uygun olduğu belirtilmiştir. Mahkeme 6/8/2021 tarihli kararıyla başvurucuların itirazlarının kesin olarak reddine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde, İnfaz Hâkimliği kararında usul ve kanuna aykırılık bulunmadığını, mütalaaya uygun şekilde karar verildiğini ifade etmiştir.

16. Başvurucular, nihai kararı 13/8/2021 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

17. 5275 sayılı Kanun'un “Disiplin cezalarının niteliği ve uygulama koşulları” başlıklı 37. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hükümlü hakkında kurumda, düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlâl ettiğinde, eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre Kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanır. (Ek cümle:14/4/2020-7242/23 md.) Hükümlünün duruşma, sağlık, eğitim ve çalışma gibi nedenlerle geçici olarak kurum dışında bulunduğu yerler de bu fıkranın uygulanması bakımından kurum olarak kabul edilir.”

18. 5275 sayılı Kanun'un "Haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama" başlıklı 42. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama cezası, hükümlünün bir aydan üç aya kadar mektup, faks ve telgraf almak ve yollamaktan, televizyon izlemekten, radyo dinlemekten, telefon etmekten ve diğer iletişim araçlarından yararlanmaktan tamamen veya kısmen yoksun bırakılmasıdır.

(2) Bu cezayı gerektiren eylemler şunlardır:

...

e) Gereksiz olarak marş söylemek veya slogan atmak.

...

(3) Hükümlüye gelen mektup, faks ve telgraflar, disiplin cezasının infazından sonra kendisine verilir. Aynı türden olsa bile sonraki disiplin cezasının infazına bu işlem yapılmadan başlanamaz.

(4) Anne, baba, eş, çocuk ve kardeşlerin ölüm veya ağır hastalıkları ile doğal afet hâllerinde yapılması gereken haberleşmeler ve avukat ile ilişkilerde bu madde hükmü uygulanmaz."

19. 5275 sayılı Kanun'un "Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma" başlıklı 43. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası, hükümlünün bir aydan üç aya kadar ziyaretçi görüşüne çıkarılmamasıdır."

20. 5275 sayılı Kanun'un "Disiplin cezasını gerektiren eylemlerin tekrarı, disiplin cezalarının infazı ve kaldırılması" başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bir eylemden dolayı verilen disiplin cezası kesinleştikten sonra bu cezanın infazı tamamlanıp kaldırılması için dördüncü fıkrada belirtilen süreler geçinceye kadar yeniden disiplin cezasını gerektiren bir eylemde bulunan hükümlü hakkında, her defasında bir üst ceza uygulanır."

21. 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun "İnfaz hâkimliğince şikâyet üzerine verilen kararlar" başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Şikâyet başvurusu üzerine infaz hâkimi, duruşma yapmaksızın dosya üzerinden bir hafta içinde karar verir; ancak, gerek gördüğünde karar vermeden önce şikâyet konusu işlem veya faaliyet hakkında resen araştırma yapabilir ve ilgililerden bilgi ve belge isteyebilir; ayrıca ceza infaz kurumu ve tutukevi ile ilgili Cumhuriyet savcısının da yazılı görüşünü alır. (Ek cümle: 22/7/2010-6008 S.K/5.md.) Disiplin cezasına karşı yapılan şikâyet üzerine infaz hâkimi, hükümlü veya tutuklunun savunmasını aldıktan ve talep edilen diğer delilleri toplayıp değerlendirdikten sonra kararını verir. (Ek cümle: 22/7/2010-6008 S.K/5.md.) Hükümlü veya tutuklu, savunmasını, hazır bulunmak ve vekaletnamesini ibraz etmek koşuluyla avukatıyla birlikte veya avukatı aracılığıyla yapabilir. (Ek cümle: 22/7/2010-6008 S.K/5.md.) İnfaz hâkimi gerekli görmesi durumunda hükümlü veya tutuklunun savunmasını ceza infaz kurumunda da alabilir.

İnfaz hâkimi, inceleme sonunda şikâyeti yerinde görmezse reddine; yerinde görürse, yapılan işlemin iptaline ya da faaliyetin durdurulmasına veya ertelenmesine karar verir.

İnfaz hâkimi, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 4/4/1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümlerine göre inceleme ve işlemlerini yürütür ve kararını verir.

(Değişik beşinci fıkra:14/4/2020-7242/6 md.) İnfaz hâkiminin kararlarına karşı şikâyetçi veya ilgili Cumhuriyet savcısı tarafından, tebliğden itibaren iki hafta içinde Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilir. Kanunlarda infaz hâkiminin onayına tabi olduğu belirtilen hususlarda da bu hüküm uygulanır."

22. 5271 sayılı Kanun'un "Karar" başlıklı 271. maddesi şöyledir:

“(1) Kanunda yazılı olan hâller saklı kalmak üzere, itiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Ancak, gerekli görüldüğünde Cumhuriyet savcısı ve sonra müdafi veya vekil dinlenir.

(2) İtiraz yerinde görülürse merci, aynı zamanda itiraz konusu hakkında da karar verir.

(3) Karar mümkün olan en kısa sürede verilir.

(4) Merciin, itiraz üzerine verdiği kararları kesindir; ancak ilk defa merci tarafından verilen tutuklama kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir.”

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Anayasa Mahkemesinin 16/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

24. Başvurucular, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılayacak gelirleri olmadığını beyan ederek adli yardım talebinde bulunmuştur.

25. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculara açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculların İddiaları

26. Başvurucular, bulundukları hücrede İnfaz Kurumu idaresi tarafından kitap hakkına konulan sınırlama ve dergi yasağına karşı protesto etmek amacıyla slogan attıklarını ve bu nedenle disiplin cezası ile cezalandırıldıklarını ifade ederek Anayasa'da güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

27. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği birçok kararda, ceza infaz kurumunda bulunan tutuklu/hükümlülerin kurumda attığı slogan nedeniyle disiplin cezasıyla cezalandırılmasını ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir (ilgili kararlar için bkz. Cihat Özdemir [2. B.], B. No: 2015/214, 9/5/2018, § 19; Ömer Haran [1. B.], B. No: 2017/33744, 1/7/2020, § 21; Barış İnan (2) [1. B.], B. No: 2018/38006, 17/11/2021, § 17). Bu kapsamda başvuruculların iddialarının bir bütün hâlinde ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine dair iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

29. İfade özgürlüğü kişinin haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine serbestçe ulaşabilmesi, düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanmaması, bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. Anayasa Mahkemesi çok sayıda kararında ifade özgürlüğünün demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemde olduğunu belirtmiştir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-38).

30. Herkes gibi hükümlü ve tutuklular da Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65) ve bu bağlamda ifade özgürlüğüne de sahiptir (Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27).

31. Öte yandan ifade özgürlüğünün mutlak bir hak olmadığı ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sebeplerle sınırlanabileceği unutulmamalıdır. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir (Murat Karayel (5), § 29).

32. Kurum içinde attığı slogan nedeniyle hakkında disiplin cezası uygulanan başvuruculların ifade özgürlüğüne bir müdahalede bulunulmuştur. Müdahaleye dayanak olan 5275 sayılı Kanun'un 42. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı ve müdahalenin Anayasa’nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacı kapsamında kaldığı anlaşılmıştır. O hâlde Anayasa Mahkemesinin yapması gereken, söz konusu müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğunu denetlemektir.

33. İnfaz hukukuna ilişkin disiplin suç ve cezaları, 5275 sayılı Kanun'un Sekizinci Bölümü'nde düzenlenmiş; bu çerçevede uygulanacak disiplin suç ve cezalarının amacı,

mahiyeti, kapsamı, sınırları ve uygulanma koşulları Kanun'un 37. maddesinde açıklığa kavuşturulmuştur. Kanun'daki disiplin suç ve cezaları yönünden genel hüküm niteliğindeki bu madde uyarınca, bu Kanun kapsamındaki bir disiplin suçunun oluşabilmesi ve cezasının uygulanabilmesi için sadece her bir disiplin suçu yönünden belirlenen özel hükümdeki şartların gerçekleşmesi yeterli olmayıp 37. maddedeki şartların da gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu çerçevede Kanun'da yer alan herhangi bir disiplin suçunun oluşabilmesi için özel hükümde belirtilen eylemlerin 37. madde gereği, suçun ceza infaz kurumunda "düzenli bir yaşamın sürdürülmesi"ni veya "güvenliğin" ya da "disiplinin" sağlanmasını kusurlu olarak engelleyecek şekilde işlenmesi gerekmektedir. İtiraz konusu kuralın yer aldığı 42. maddedeki "Haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama" cezasının uygulanabilmesi için de bu koşullar geçerlidir. Buna göre kurala konu disiplin suçunun oluşabilmesi için sadece slogan atılması veya marş söylenmesi yeterli olmayıp bu eylemlerin ceza infaz kurumundaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da ceza infaz kurumundaki düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, itiraz konusu kuralda yer alan "gereksiz" ibaresinin -Kanun'un 37. maddesindeki hükümle birlikte değerlendirildiğinde- ceza infaz kurumundaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da ceza infaz kurumundaki düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde marş söylenmesi yahut slogan atılmasını karşıladığı ve ancak bu nitelikteki eylemlerin söz konusu disiplin suçunu oluşturacağı anlaşılmaktadır. Bu niteliği taşımayan marş söyleme ve slogan atma eylemlerinin cezalandırılması ise Kanun gereği mümkün değildir (AYM, E.2013/67, K.2013/164, 26/12/2013).

34. Diğer yandan, ceza infaz kurumlarının yapıları gereği hürriyetin sınırlandırıldığı ve devletin kontrolü altındaki özel alanlar olması ve dolayısıyla devletin hem bu kurumda bulunanların güvenliklerini ve sağlıklarını koruma hem de disiplini tesis etme yükümlülüğünün bulunması karşısında, hükümlülerin ve tutukluların ceza infaz kurumlarında diledikleri şekilde eylem yapma özgürlüğünün bulunmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır (AYM, E.2013/6, K.2013/111, 10/10/2013).

35. Anayasa Mahkemesinin Murat Karayel (3) ([1. B.], B. No: 2013/5444, 6/1/2016) kararında ceza infaz kurumlarındaki güvenliği veya disiplini bozacak şekilde slogan atmanın disiplin müeyyidesine bağlanmasının tek başına ifade özgürlüğünün ihlali sonucunu doğurmayacağı belirtilmiştir. Anılan kararda slogan atma nedeniyle verilen disiplin cezasının kişilerin kendini ifade etmek için sarf ettiği sözler temelinde ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale oluşturduğuna kanaat getirilmiştir. Bu müdahalenin 5275 sayılı Kanun'un 42. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında icra edildiği gözetildiğinde kanuni dayanağının bulunduğu, ceza infaz kurumunun düzeni ve güvenliğinin sağlanması ile suçun önlenmesi amacıyla yapıldığı gözetildiğinde meşru bir amaç taşıdığı belirtilmiştir. Ceza infaz kurumlarında düzenin ve güvenliğin sağlanması için toplu eylemlere karşı daha hassas olunması gerektiği hususunda herhangi bir tereddüt bulunmadığı belirtilen kararda eylemin slogan atarak gerçekleştirilmiş olmasının bu durumu değiştirmeyeceği ifade edilmiştir. Söz konusu olayda toplu hareket ederek belirli bir organizasyon içinde hareket edilmesinin ceza infaz kurumu idaresi tarafından kurumun düzeni ve güvenliği açısından tehdit olarak değerlendirilmesi ve bu tehdide yönelik olarak çok ağır olduğu söylenemeyecek bir disiplin cezası ile hareket edilmesinin ölçüsüz bir müdahale teşkil etmeyeceği sonucuna varılmıştır.

36. Somut olayda başvurucular, diğer tutuklu ve hükümlülerle birlikte aynı gün içinde saat 10.00, 11.00, 15.00 ve 22.00 sıralarında kapılara vurmak suretiyle "Direne direne

kazanacağız." ve "Sohbet hakkımız engellenemez, kitap hakkımız engellenemez, basına medyaya özgürlük!" şeklinde slogan atmışlar ve ceza infaz kurumu idaresince bu durum tutanağa bağlanmıştır. Anayasa Mahkemesi 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesi de dikkate alındığında ceza infaz kurumunda yalnızca slogan atılmasının aynı Kanun'un 42. maddesinde öngörülen disiplin suçunu oluşturabilmesi için yeterli olmadığını, bu eylemin ceza infaz kurumundaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğini kabul etmiştir (AYM, E.2013/67, K.2013/164, 26/12/2013; Murat Karayel (5), §§ 43, 44; Cihat Özdemir, § 22). Bununla birlikte ceza infaz kurumlarında düzenin ve güvenliğin sağlanması için özellikle terör örgütlerine bağlılığı canlı tutmaya katkıda bulunabilecek toplu eylemlere karşı daha hassas olunması gerektiği hususunda herhangi bir tereddüt bulunmadığı da ifade edilmiştir (Murat Karayel (5), § 46; Cihat Özdemir, § 22). Dolayısıyla somut olayda başvuruculların gerçekleştirdiği slogan atma eyleminin kurumdaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek nitelikte kabul edilmesinin mümkün olup olmadığı ile bu hususta idare ve yargı mercilerince ilgili ve yeterli gerekçelerin ortaya konulup konulmadığı incelenmelidir.

37. Olay günü İnfaz Kurumu idaresine yönelik söz konusu protestolarından ötürü başvurucular hakkında disiplin soruşturmasına dayanak tutanak düzenlenmiştir (bkz. § 6). Disiplin Kurulu da 17/5/2021 tarihli olay tutanağı ve alınan ifadeler ile sabit olan, kapılara vurarak slogan atma eylemleri nedeniyle başvuruculların disiplin cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir (bkz. §§ 7, 8). Bir başka anlatımla Disiplin Kurulu; disiplin soruşturmasına dayanak -gereksiz gürültüye sebebiyet verme nedeniyle İnfaz Kurumunun işleyişi ve güvenliğinin aksaması tespitini içeren- tutanak ve başvuruculların ifadeleri doğrultusunda, ceza infaz kurumunda düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından ilgili mevzuat ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış kurallarını, başvuruculların kusurlu olarak ihlal ettiklerini değerlendirmiştir. Ayrıca Disiplin Kurulunun anılan sonuca varırken başvurucu İlhan Kaya'nın başka bir mahpusun kendi koğuşlarına gönderilmesi yönündeki talebinin de etkili olduğu anlaşılabilmektedir. Zira slogan atma eylemiyle dile getirilen bu talebin esasen Kurum idaresinin daha geniş takdir yetkisine sahip olduğu bir konuda Kurum otoritesini zayıflatmaya dönük -başvuruculların mahkûm olduğu suç türü de dikkate alındığında- örgütsel bir amaç taşıdığı izlenimi uyandırması mümkündür.

38. Başvuruculların disiplin cezasına karşı itirazları üzerine İnfaz Hâkimliği yaptığı incelemede "Yasa koyucu slogan atmayı bir disiplin suçu olarak yasaklamıştır." ve "kurum düzen ve disiplinin salt bu nedenle dahi bozulacak olması karşısında" şeklinde değerlendirmelerde de bulunmuştur. Sadece bu ifadelere göre yapılacak değerlendirmenin 5275 sayılı Kanun'un 42. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendinde disiplin cezası olarak öngörülen "gereksiz yere slogan atma" tipik eyleminin -Kanun'un 37. maddesindeki hükümle birlikte dikkate alındığında- ceza infaz kurumundaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da ceza infaz kurumundaki düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde slogan atılması durumunda disiplin suçunu oluşturacağı, aksi hâlde bu niteliği taşımayan slogan atma eylemlerinin cezalandırılmasının kanun gereği mümkün olmadığını vurgulayan Anayasa Mahkemesi kararı (bkz. § 33) ile uyumlu olmadığı anlaşılmıştır. Öte yandan İnfaz Hâkimliğinin sadece anılan değerlendirmeleri üzerinden değil kurduğu gerekçenin bütünü üzerinden bir inceleme yapılarak müdahaleye konu yargısal kararda Anayasa Mahkemesi içtihadında benimsenen ilgili ve yeterli gerekçe oluşturma kriterinin karşılanıp karşılanmadığının değerlendirilmesi gerekir.

39. İnfaz Hâkimliği kararının gerekçesinde disiplin suçuna yönelik olarak 17/5/2021 tarihli tutanağa atıfla ilgili mevzuatta slogan atmanın yasaklandığı belirtilerek ceza infaz kurumunun toplu bir yaşam alanı olması, kurumda barındırılan tutuklu ve hükümlülerin farklı suç gruplarından oluşması ve buna göre de kurum düzen ve disiplininin salt bu nedenle dahi bozulacak olması karşısında 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesindeki genel unsurun şikâyet konusu olayda oluştuğu açıklanmıştır (bkz. § 13). Buna göre Hâkimlik, disiplin cezasına konu tutanakta belirtildiği şekilde gerçekleştiğinde ihtilaf bulunmadığını kabul ettiği eylemin disiplin cezasıyla cezalandırılmasında hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varmıştır.

40. Bu durumda İnfaz Hâkimliği kararının gerekçesinde gerek 17/5/2021 tarihli tutanağa yapılan atıf gerekse de Disiplin Kurulu kararı dikkate alındığında 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesindeki genel unsurun öncelikle oluştuğuna dair açıklamalar karşısında karar gerekçesinin atılan sloganların gereksizliğine ilişkin tespit için ilgili ve yeterli olduğu kabul edilmiştir. Zira Hâkimliğin slogan atma eyleminin disiplin cezasına konu tutanakta belirtildiği şekilde gerçekleştiğini kabul ettiği, bu eylemin kurumun düzen ve disiplinini bozduğu yönünde gerekçe kurduğu açıktır. Buna göre Hâkimliğin kurumun düzen ve disiplinini bozduğunu belirttiği eylemin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilemeyecek gereksiz bir eylem olduğu kanaatiyle şikâyetin reddine karar verdiği anlaşılmaktadır.

41. Sonuç olarak disiplin cezasına konu olayda toplu şekilde ve belirli bir organizasyon içinde hareket edilmesi İnfaz Kurumu idaresi tarafından kurumun düzeni ve güvenliği açısından tehdit olarak değerlendirilmiştir. Bu tehdide yönelik olarak İnfaz Kurumu idaresi, çok ağır olduğu söylenemeyecek bir disiplin cezası ile (üç ay ziyaretçi görüşünden yoksun bırakma) düzenin ve güvenliğin bozulmasını engellemeyi amaçlamıştır (bkz. § 8). Öte yandan başvuruculaın İnfaz Kurumu tarafından düzenlenecek diğer aktivitelere katılımının engellenmesi ya da diğer haberleşme ve iletişim araçlarından istifade etmesinin yasaklanması söz konusu olmadığından tecrit şartlarının oluştuğu da değerlendirilemez. Dolayısıyla verilen disiplin cezasının ceza infaz kurumunda düzenin ve disiplinin sağlanması amacını gerçekleştirmek için ölçüsüz bir müdahale olduğu söylenemez.

42. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamıştır.

C. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

43. Anayasa Mahkemesi ceza infaz kurumunda bulunan tutuklu ya da hükümlüler hakkında uygulanan disiplin cezalarının infazının kişiler üzerinde yaratacağı etkiyi değerlendirmek suretiyle bazı disiplin cezalarının kişisel hak ve bu bağlamda medeni hak niteliğinde olduğunu, söz konusu disiplin cezalarına karşı yapılan şikâyetlerin infaz hâkimliği tarafından incelenmesinin de medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlık kapsamında kaldığını ifade etmiştir (birçok karar arasından bkz. Giyasettin Aydın [2. B.], B. No: 2013/1852, 25/3/2015, § 37; Cihan Yeşil [1. B.], B. No: 2013/8635, 6/5/2015, § 35; Metin Yamalak (2) [1. B.], B. No: 2013/9450, 13/4/2016, § 59). Dolayısıyla haklarında uygulanan disiplin cezası nedeniyle başvurucuların yaptığı şikâyetin İnfaz Hâkimliği tarafından incelenmesinin medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlık kapsamında kaldığının ve somut olayda Anayasa’nın 36. maddesinin uygulanmasının mümkün olduğunun kabul edilmesi gerekir. Bu nedenle başvurucuların adil yargılanma hakkı kapsamında ileri sürdüğü ihlal iddiaları

aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir.

1. Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

a. Başvurucuların İddiaları

44. Başvurucular, yargılama sürecinde alınan savcılık görüşünün kendilerine tebliğ edilmediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

b. Değerlendirme

45. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuruculların iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamında silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden incelenmiştir.

46. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

47. Başvuruculların ileri sürdüğü ihlal iddiasının niteliği nazara alınarak başvurunun bu bölümünün öncelikle kabul edilebilirlik kriterlerinden olan anayasal ve kişisel önemden yoksun olma yönünden incelenmesi gerekir.

48. Anayasa Mahkemesi K.V. ([GK], B. No: 2014/2293, 1/12/2016) kararında anayasal ve kişisel önemden yoksun olma kriterinin nasıl anlaşılması ve uygulanması gerektiği hususuna dair genel ilkeleri belirlemiştir. Buna göre Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesi ile anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların esastan incelenmemesine imkân tanıyan ek bir kabul edilebilirlik kriteri getirildiğini belirtmiştir. Bu ilke kapsamında diğer tüm kabul edilebilirlik kriterlerini taşısa hatta esas hakkında incelemeye geçildiğinde ihlal kararı verilebilecek nitelikte olsa bile Kanun'da belirtilen nitelikteki bir başvuru kabul edilemez bulunabilecektir. Kanun'da anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların kabul edilemez bulunabilmesi için iki koşulun öngörüldüğüne vurgu yapılmıştır. Bunlardan anayasal önem olarak adlandırılabilecek olan birinci koşul, başvurunun Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımamasını ifade etmektedir. Kişisel önem olarak adlandırılabilecek olan ikinci koşul ise başvurucunun önemli bir zarara uğramamasıdır. Bu koşul, somut olayın başvurucunun kişisel durumu üzerindeki olumsuz etkisinin derecesiyle ilgilidir. Somut olayda ortaya çıkan kişisel zararın önemli olup olmadığını başvurucunun subjektif algısı belirlemez. Bu husus, başvurucunun içinde bulunduğu koşullar da dâhil olmak üzere her olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak ve objektif verilerden hareket edilerek Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilecektir. Anayasa hükümlerinin yorumlanması açısından önem taşıma unsurunun Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru yoluyla daha önce yorumlamadığı meseleleri kapsadığında kuşku yoktur. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, bir meseleyle ilgili olarak daha önce Anayasa'nın ilgili hükümlerini yorumlamış olsa bile değişen durumları dikkate alarak yeniden yorumlama ihtiyacı duyabilir.

49. Anayasa Mahkemesi Selahattin Demirtaş (4) ([2. B.], B. No: 2017/27359, 10/6/2020, §§

33-35) kararında; infaz hâkimliğine şikâyet incelemeleri sırasında alınan savcılık görüşünün şikâyetçilere bildirilmemesinin anayasal önem taşımadığını, içeriğinde başvurucunun cevap vermesini gerektirmeyen ve daha önce ileri sürülmemiş yeni bir olgudan bahsedilmeyen durumlarda savcılık görüşünün başvurucuya bildirilmemesinin önemli bir zarara da neden olmadığını ifade etmiştir. Anayasa Mahkemesi, Erhan Şahin ([1. B.], B. No: 2020/20877, 21/11/2023) ve Erhan Şahin (2) ([1. B.], B. No: 2020/22972, 17/7/2024) kararlarında da bu içtihadını sürdürmüştür.

50. Başvuruya konu olayda hem İnfaz Hâkimliği hem de Ağır Ceza Mahkemesi tarafından savcılıktan görüş alındığı görülmüştür. İnfaz Hâkimliği 24/6/2021 tarihinde, başvurucuların SEGBİS salonunda hazır bulunduğu duruşmada diğer belgelerle birlikte savcılık görüşünü de okumuştur. İnfaz Hâkimliği kararına itiraz üzerine Ağır Ceza Mahkemesince alınan savcılık görüşünün ise başvuruculara tebliğ edilmediği ve herhangi bir şekilde başvuruculara bu görüşten haberdar edilmediği görülmüştür. Savcılık görüşünde ise sadece İnfaz Hâkimliği kararının yasal mevzuata uygun olduğu hususuna yer verildiği, yeni bir iddiada bulunulmadığı gibi yargılamanın sonucuna tesir edecek nitelikte esasa ilişkin bir değerlendirme de yapılmadığı anlaşılmıştır (bkz. §§ 10, 12, 15).

51. Somut uyuşmazlığın medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olduğu hususunda tartışma bulunmamaktadır. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılan incelemede savcılığın dosyaya gönderdiği görüşte İnfaz Hâkimliği kararının yasal mevzuata uygun olduğu belirtilmekle yetinilmiş, başkaca bir iddiaya yahut açıklamaya yer verilmemiştir (bkz. § 15). Dolayısıyla savcılığın görüşünün tebliğ edilmemesinin -yargılamanın bütününe bakıldığında- başvuruculara dezavantajlı duruma düşürdüğünü ve yargılamanın hakkaniyetine zarar verdiğini söylemek mümkün görünmemektedir. Anayasa Mahkemesinin medeni hak ve yükümlülükler yönüyle mevcut içtihadından ayrılmasını gerektiren bir sebep de bulunmadığı gözetildiğinde başvuruculara savcılık görüşünün tebliğ edilmemesi sebebiyle yargılamanın sonucunu etkileyecek usuli bir imkândan mahrum bırakıldığını söylemek mümkün görünmemektedir. Sonuç olarak başvuruda, Selahattin Demirtaş (4) kararında açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

52. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Tanık Dinletme Talebinin Karşılanmadığına İlişkin İddia

a. Başvuruculara İddiaları

53. Başvurucular; disiplin cezasına konu olaya ilişkin tutanağı imzalayan infaz koruma memurlarının mahkeme huzurunda dinlenmediğini, taleplerine rağmen soru sorma haklarının engellendiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

b. Değerlendirme

54. Başvurucunun hakkında uygulanan disiplin cezası nedeniyle yaptığı şikâyetlere benzer iddialar daha önce birçok kez adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden incelenmiştir (birçok karar arasından bkz. Ahmet Yeter [1. B.], B. No: 2014/5100, 16/2/2017, §§ 27-31; Sözdar Oral [2. B.], B. No: 2018/21028, 13/9/2022, §§ 32-57).

55. Anayasa Mahkemesi daha önce adil yargılanma hakkı güvencelerinden açık veya örtülü

şekilde feragat edilmesinin mümkün olduğunu belirtmiştir. Buna göre Anayasa'nın herhangi bir maddesi, kişilerin tanık dinletme taleplerini içeren adil yargılanma hakkının güvencelerinden feragat etmelerini yasaklayan bir hüküm içermemektedir. Anayasa Mahkemesi feragatin Anayasa'ya uygun kabul edilebilmesi için feragat iradesinin kesin olarak (tereddütsüz) ortaya konulması ve feragatin sonuçlarının kişi yönünden makul ve öngörülebilir olması gerekliliğini ifade etmiştir. Buna ek olarak asgari usul güvencelerinin sağlanmış olması, ayrıca adil yargılanma hakkından feragat edilmesini meşru olmaktan çıkaran üstün bir kamu yararının da bulunmaması gerekir (Selçuk Arslan [GK], B. No: 2020/19752, 6/2/2025, §§ 61-63).

56. Örtülü feragatin hangi durumlarda Anayasa'ya uygun kabul edileceğine ilişkin ilkeler ise genel olarak Ansar Onat [2. B.], B. No: 2019/14515, 15/6/2022) kararında belirtilmiştir. Buna göre örtülü feragatin geçerli olabilmesi için feragat eden tarafın söz konusu eylemlerinin sonuçlarını makul olarak öngörebileceğinin ortaya konulması gerekir. Dolayısıyla yetkili yargı organları bu konuda varsayıma dayalı bir değerlendirme yapmamalıdır. Bununla birlikte adil yargılanma hakkı güvencelerinden feragat iradesi, bunu gösteren olguların bulunmasından veya ilgili kişinin tutum ve davranışlarından anlaşılabilir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Ansar Onat, § 21).

57. Başvuruculların tanık dinleme yetkisine sahip olan İnfaz Hâkimliği önünde bu şikâyetini dile getirmeyip itiraz aşamasında bu talepte bulunduğu durumlarda -talebin ilk kez itiraz aşamasında ileri sürülmesini haklı kılan koşulların bulunduğu durumlar dışında- itiraz mercii bu şikâyeti karşılamamış olsa dahi örtülü feragat sonucuna ulaşılması mümkün olabilir. Çünkü başvurucu, hukukun kendine sağladığı imkânlara rağmen bu talebini ilk kez tanık dinleme yetkisine sahip olan mahkeme önünde değil bu yetkiye sahip olmayan bir kanun yolu mercii önünde dile getirmiştir (tanık sorgulama hakkı yönünden benzer değerlendirmeler için bkz. Selçuk Arslan, § 67).

58. Somut olayda başvuruculların aldığı disiplin cezası infaz koruma memurlarının düzenlediği tutanağa dayanmaktadır (bkz. § 6). Başvuruculların İnfaz Hâkimliğinde devam eden yargılama sürecinde tanık dinletme talebinde bulunmadıkları görülmüştür. Diğer bir ifadeyle başvuruculların tanık dinleme yetkisine sahip İnfaz Hâkimliği önünde şikâyetini dile getirmeyip ilk defa itiraz aşamasında tanık dinletme talebinde bulunduğu anlaşılmıştır.

59. Eldeki uyuşmazlığın tüm bu özellikleri birlikte değerlendirildiğinde başvuruculların itiraz merciince tanık dinlenilemeyeceğinin makul bir şekilde öngörebilecek durumda oldukları, imkânları varken zamanında tanık dinletmeyi talep etmedikleri görülmüştür. Böylelikle başvuruculların hukukun kendilerine sağladığı imkânlara rağmen bu taleplerini ilk kez tanık dinleme yetkisine sahip olan infaz hâkimliği önünde (bkz. §§ 9, 11-12) değil bu yetkiye sahip olmayan itiraz mercii nezdinde (bkz. § 14) dile getirmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının bu güvencesinden zımnen feragat ettikleri sonucuna varılmıştır. Ayrıca söz konusu feragatin herhangi bir önemli kamu menfaatine de aykırı olduğu söylenemez.

60. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Duruşmada Hazır Bulunma Hakkının İhlal Ediliğine İlişkin İddia

a. Başvuruculların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

61. Başvurucular; İnfaz Hâkimliği ve Mahkemeye yaptıkları itirazlarda SEGBİS ile duruşma yapılmasının yüz yüzelik ilkesine aykırı olduğunu, bu konuda Anayasa Mahkemesinin ihlal

kararlarının bulunduğunu, Hâkimliğin gerekçelerinin müdahaleyi haklı kılabilecek nitelik taşımadığını belirterek duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

62. Bakanlık görüşünde başvurucuların duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği iddiasının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi içtihatları ile somut olayın kendine özgü koşulları gözönüne alınarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

b. Değerlendirme

63. Anayasa Mahkemesi somut başvuru ile aynı nitelikteki ihlal iddialarını incelediği Emrah Yayla ([GK], B. No: 2017/38732, 6/2/2020) ve Emrah Yayla (2) ([2. B.], B. No: 2017/34742, 13/10/2020) kararlarında, duruşmada hazır bulunma hakkı ile ilgili uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, bu kararlarda öncelikle disiplin cezası nedeniyle yapılan şikâyetlerin infaz hâkimliği tarafından incelenmesinin medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlık kapsamında kaldığını ve kişilerin talebine aykırı olarak SEGBİS'le duruşmaya katılmasının duruşmada hazır bulunma hakkına yönelik bir müdahale teşkil ettiğini tespit etmiştir. 5271 sayılı Kanun'un 196. maddesinin söz konusu müdahalenin kanunilik ölçütünü karşıladığı ve müdahalenin usul ekonomisinin gerçekleştirilmesine yönelik meşru bir amaca dayandığı değerlendirmelerine yer verilen kararda ölçülülük yönünden yapılan incelemede infaz hâkimliği tarafından şikâyet incelemelerinde başvuruda bulunanların her durumda duruşmada bizzat hazır bulundurulmasının gerekmeyebileceği vurgulandıktan sonra başvurucunun duruşmada hazır bulunma talebinin hangi zorlayıcı nedene dayanılarak kabul edilmediğinin ortaya konulmadığı, SEGBİS'le katıldığı celselerde ise esaslı işlemlerin yapıldığı belirtilmiş; başvurucunun duruşmada hazır bulunma talebinin alternatif yöntemler değerlendirilmeden genel ve kategorik bir yaklaşımla reddedilmesi nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkına müdahale için en uygun aracın seçilmemesinin anılan hakka yönelik müdahaleyi gereklilik unsurundan yoksun bıraktığı ve hakkın ihlaline yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır.

64. Öte yandan Anayasa Mahkemesi Emrah Yayla kararında belirtilen medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıklarda duruşmada hazır bulunma hakkının daha esnek uygulanabileceği değerlendirmesine (anılan kararda bkz. § 70) Ercan Yıldız ve diğerleri (2) ([GK], B. No: 2022/60188, 8/7/2025) kararında açıklık getirmiştir. Buna göre ilk olarak ceza infaz kurumunda verilen disiplin cezalarına karşı şikâyette bulunanların her durumda duruşmada bizzat hazır bulundurulması gerekmeyebileceği belirtilmiştir (aynı kararda bkz. § 59). Kararda; duruşmada hazır bulunma konusunda başvurucuların kişisel özellikleri ve davranışlarının davanın karşı tarafınca sözlü olarak sunulan görüş ve kanıtlar, bilgi ve belgeler hakkında bilgi sahibi olup olamadıkları ile bunlara karşı kendi delillerini sunma hususunda dezavantajlı konuma düşüp düşmediklerinin, yargılamanın niteliği, şekli ve teknik nitelikte bir incelemeden ibaret olup olmadığının, ceza infaz kurumundan duruşma salonuna transfer edilmedeki zorlukların, başvuruculuların duruşmada bizzat hazır bulunmak istemelerine yönelik olarak ileri sürdükleri gerekçelerin duruşmada bizzat hazır bulunmayı gerektirip gerektirmediğinin, davanın konusunun, karşı tarafın konumu ve tanık sorgulama veya bu türden duruşmada bizzat hazır bulunmayı gerektirebilecek kabul edilebilir gerekliliklerin yapılacak değerlendirmede dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır (aynı kararda bkz. § 60).

65. Somut olayda başvuruculuların disiplin cezasına konu eylemleri 17/5/2021 tarihinde saat 10.00, 11.00, 15.00 ve 22.00 sıralarında kapılara vurmak suretiyle "Direne direne kazanacağız." ve "Sohbet hakkımız engellenemez, kitap hakkımız engellenemez, basına

medyaya özgürlük!" şeklinde slogan atmalarıdır. İnfaz Kurumu atılan sloganları ve zamanını tutanağa bağlamış; söz konusu eylemlerin kurumun işleyişini ve güvenliğini aksatan gereksiz gürültü olduğunu değerlendirmiştir. Başvurucular da bu eylemi gerçekleştirdiklerini kabul etmiştir. Başka bir ifadeyle disiplin suçu yönünden olmasa da disiplin suçuna konu edilen eylemin sübutu yönünden taraflar arasında bir ihtilaf yoktur. Bu bağlamda yargılamanın karmaşık bir niteliğinin olmadığı görülmüştür. Başvuruculaın da esasen -hazır bulunmak istedikleri duruşmada- işlediklerini kabul ettikleri eylemin neden disiplin suçunu oluşturmayacağı konusunda savunma yapacaklarının farkında oldukları anlaşılabilmektedir. Diğer yandan ise başvuruculaın İnfaz Kurumu koşulları altında SEGBİS ile ifade vermelerinin ne gibi sakıncaları olduğuna yönelik olarak herhangi somut bir açıklamada bulunmadıkları ve bu bağlamda SEGBİS ile ifade vermek istememelerinin gerekçelerini ortaya koyamadıkları görülmüştür. Başvurucular, ses ve görüntü naklinde sorunlar yaşandığını da dile getirmemiştir. Aynı zamanda başvurucular hakkında uygulanan disiplin yaptırımının türü ve niteliği de dikkate alındığında duruşmada fiziki olarak hazır bulunmanın gerekli olduğu söylenemeyecektir.

66. Son olarak başvuruculaın duruşmada hazır bulunmamasının yargılamanın adilliğine bir bütün hâlinde zarar verip vermediğinin ölçülülük ilkesinin diğer bir unsuru olan orantılılık açısından da değerlendirilmesi gerekir. Bu noktada somut olay incelendiğinde duruşmada bizzat hazır bulundurulmayan başvuruculaın yargılamanın diğer tarafını oluşturan İnfaz Kurumunun disiplin cezası kararından, bu karara ilişkin bilgi ve belgelerden haberdar oldukları açıkça görülmektedir. Bundan başka yargılama sürecinde başvuruculaın yokluğunda herhangi bir esaslı işlemin yapıldığı da tespit edilmemiştir. Somut olayda duruşmada hazır bulunma hakkına yapılan müdahalenin orantılı olmadığının söylenemeyeceği değerlendirilmiştir. Sonuç olarak başvuruda, aynı nitelikteki ihlal iddialarının incelendiği Ercan Yıldız ve diğerleri (2) kararında açıklanan ilkelerden ve gerekçelerden ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

67. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamıştır.

4. Diğer İhlal İddiaları

68. Başvurucular; yargılamanın adil bir şekilde yürütülmediğini, iddia ve itirazlarının incelenmediğini, isnat edilen eylem ile verilen cezanın ölçülü olmadığını, bu kapsamda ileri sürülen iddia ve itirazlarının İnfaz Hâkimliği ve Mahkemece karşılanmadığını, yargılama sürecinde kendilerine müdafi atanması talebinin kabul edilmediğini belirterek hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ile gerekçeli karar hakkının ve savunma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

69. Başvuruculaın avukat yardımından faydalandırılmama nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki savunma hakkının ihlal edildiği iddiasının Cihat Özdemir ([2. B.], B. No: 2015/214, 9/5/2018) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması, adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasının da Yasemin Ekşi ([1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedenleriyle kabul edilemez olduğuna

karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculların adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

3. Tanık dinletme talebinin karşılanmadığına yönelik iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

4. Duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

5. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

C. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLMEDİĞİNE Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvuruculların yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 16/12/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu tarafından duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği iddiasının açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir. Daha önce Mahkememizin 2022/60188 sayılı başvurusuyla ilgili olarak yazdığım karşıoy gerekçelerim dolayısıyla bu başvuruda da anılan hakkın ihlal edildiği görüşündeyim.

2. İfade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiası yönünden ulaşılan ihlal bulunmadığı sonucuna ve çoğunluk gerekçesine de aşağıda açıklanan nedenlerle katılmamaktayım.

3. İdarenin tutanağına göre başvurucular, diğer tutuklu ve hükümlülerle birlikte aynı gün içinde saat 10.00, 11.00, 15.00 ve 22.00 sıralarında kapılara vurmak suretiyle "Direne direne kazanacağız." ve "Sohbet hakkımız engellenemez, kitap hakkımız engellenemez,

basına medyaya özgürlük!" şeklinde slogan atmışlardır. Disiplin Kurulu da 17/5/2021 tarihli olay tutanağı ve alınan ifadeler ile sabit olan kapılara vurarak slogan atma eylemleri nedeniyle başvuruculların disiplin cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Başvuruculların disiplin cezasına karşı itirazları üzerine İnfaz Hâkimliği yaptığı incelemede "Yasa koyucu slogan atmayı bir disiplin suçu olarak yasaklamıştır." ve "kurum düzen ve disiplinin salt bu nedenle dahi bozulacak olması karşısında" şeklinde değerlendirmelerde de bulunmuştur.

4. 5275 sayılı Kanunun 42/2-e madde ve bendinde disiplin yaptırımına bağlanan eylem “gereksiz olarak marş söylemek veya slogan atmak” şeklinde belirlenmiştir. Mahkememiz anılan kuralı daha önce denetlemiş ve söz konusu disiplin suçunun oluşabilmesi için sadece slogan atılıp marş söylenmesinin yeterli olmayıp bu eylemlerin cezaevindeki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde gerçekleştirilmesinin gerekli olduğunu ifade etmiştir (AYM E. 2013/67 – K. 2013/164, 26.12.2013). Başka deyişle disiplin fiiline ilişkin tanımdaki “gereksiz” sözcüğü bu bağlamda kabul edilmiştir. Ayrıca Mahkememizin kimi kararlarında da bu doğrultuda değerlendirme yapılmıştır (AYM Umut Gündüz Altun, B. No: 2022/67376, 169.2025).

5. İlgili mevzuata ve yorumuyla ilgili emsal içtihatlarımıza karşın itirazı inceleyen mercilerin Anayasa Mahkemesi’nin belirttiği kriterlere uygun bir inceleme yapmaması ve slogan atıp marş söylemenin cezaevi güvenliği veya disiplini üzerindeki etkileri gerekçeleriyle ortaya koyamaması karşısında ifade özgürlüğünün ihlal edildiği görüşündeyim.

Başkan Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru; ceza infaz kurumunda slogan atıldığı gerekçesiyle verilen disiplin cezası ile bu cezaya karşı yapılan itirazın infaz hâkimliğince yeterli inceleme yapılmaksızın reddedilmesi ve yargılama sürecinde ortaya çıkan usul eksiklikleri nedeniyle, başvuruculların ifade özgürlüğü ile adil yargılanma hakkı kapsamında güvence altına alınan gerekçeli karar hakkı, duruşmada hazır bulunma hakkı, savunma hakkı, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılanma ilkelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Somut başvuruda uyuşmazlık; ceza infaz kurumunda bulunan başvuruculların sohbet, kitap ve basın yayın haklarına ilişkin taleplerini dile getirmek amacıyla gerçekleştirdikleri slogan atma eyleminin, Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadı ve 5275 sayılı Kanun’un 37. maddesinde öngörülen koşullar gözetilmeksizin otomatik biçimde disiplin yaptırımına konu edilip edilemeyeceği ile, başvuruculların duruşmada bizzat hazır bulunma taleplerinin genel ve soyut gerekçelerle reddedilmesinin anayasal güvencelerle bağdaşıp bağdaşmadığı noktalarında toplanmaktadır.

3. Başvurucular, İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda 17/5/2021 tarihinde kapılara vurarak ve slogan atarak gürültü yaptıkları, söz konusu eylemin sohbet/kitap hakları ve basın özgürlüğüne ilişkin taleplerini dile getirmeye yönelik olduğu gerekçesiyle düzenlenen tutanakla tespit edilmiştir.

4. Disiplin Kurulu, başvuruculaların eylemi kabul eden savunmaları doğrultusunda, fiilin 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 42. maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendi kapsamında "gereksiz olarak marş söylemek veya slogan atmak" disiplin suçu oluşturduğuna karar vermiş; başvurucular hakkında üç ay süreyle ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası uygulanmasına hükmetmiştir.

5. Başvurucular disiplin cezasına karşı infaz hâkimliğine başvurmuş; yüz yüze savunma yapma ve avukat yardımından yararlanma taleplerinde bulunmuştur. Savunmalar, SEGBİS yoluyla alınmış; infaz hâkimliği, SEGBİS yoluyla savunma alınmasının yeterli olduğunu, COVID-19 salgını ve iş yoğunluğu gerekçeleriyle yüz yüze savunma yapılmasına gerek bulunmadığını belirtmiş; disiplin işlerinde barodan müdafi atanamayacağı gerekçesiyle savunma hakkından vazgeçildiği sonucuna ulaşarak itirazları reddetmiştir. Bu karara karşı yapılan itiraz da ağır ceza mahkemesince kesin olarak reddedilmiştir.

6. Başvurucular, SEGBİS yoluyla yapılan yargılamada etkili savunma yapamadıklarını, avukat yardımından ve tanık sorgulama imkânından yararlanamadıklarını, eylemlerinin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürerek Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Mahkememiz çoğunluğu, başvuruculaların ifade özgürlüğünün ihlal edilmediği ve duruşmada hazır bulunma hakkına ilişkin şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aşağıda açıklanan nedenlerle bu sonuca iştirak edilmemiştir.

A. İfade Özgürlüğü Yönünden

8. Disiplin cezasına konu edilen slogan atma eylemi, başvuruculaların ceza infaz kurumunda sahip oldukları sohbet, kitap ve basın yayın haklarına ilişkin taleplerini ifade etmeye yönelik olup, Anayasa'nın 26. maddesi kapsamında kalan bir ifade açıklamasıdır. Ceza infaz kurumlarında bulunan kişilerin ifade özgürlüğü, kaçınılmaz bazı sınırlamalara tabi olmakla birlikte, bu özgürlük tamamen ortadan kalkmaz; aksine bu kişilerin de ifade özgürlüğünün özüne saygı gösterilmesi gerekir.

9. Bu bağlamda slogan atma eylemine disiplin cezası uygulanması, başvuruculaların ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale teşkil etmektedir.

10. İnfaz hukukuna ilişkin disiplin suç ve cezaları, 5275 sayılı Kanun'un sekizinci bölümünde düzenlenmiş olup, bu kapsamda disiplin suç ve cezalarının amacı, mahiyeti, kapsamı, sınırları ve uygulanma koşulları Kanun'un 37. maddesinde açıklığa kavuşturulmuştur. Söz konusu madde, disiplin hukukuna ilişkin genel hüküm niteliğindedir.

11. Buna göre, Kanun kapsamında bir disiplin suçunun oluşabilmesi ve cezasının uygulanabilmesi için, yalnızca her bir disiplin suçu yönünden belirlenen özel hükümdeki şartların gerçekleşmesi yeterli olmayıp, aynı zamanda 37. maddede öngörülen koşulların da gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu çerçevede bir disiplin suçunun oluşabilmesi için, fiilin ceza infaz kurumunda "düzenli bir yaşamın sürdürülmesini", "güvenliği" veya "disiplini" kusurlu olarak engelleyecek nitelikte olması zorunludur.

12. İlgili maddede düzenlenen "gereksiz olarak marş söylemek veya slogan atmak" fiilinin

disiplin suçu oluşturabilmesi için de, bu fiilin ceza infaz kurumunun güvenliğini veya disiplinini bozacak yahut düzenli yaşamın sürdürülmesini somut biçimde engelleyecek şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Sadece slogan atılması veya marş söylenmesi, tek başına disiplin yaptırımı uygulanması için yeterli değildir.

13. Anayasa Mahkemesi, itiraz konusu kuralı yorumlu ret yoluyla Anayasa'ya uygun bulurken, slogan atma veya marş söyleme fiillerinin salt gerçekleşmesini disiplin yaptırımı için yeterli görmemiş; bu eylemlerin ceza infaz kurumunun güvenliği, disiplini veya düzenli yaşamı üzerinde somut ve kusura dayalı bir olumsuz etki doğurmasını zorunlu kabul etmiştir (AYM, E.2013/67, K.2013/164, 26/12/2013).

14. Bu itibarla, "gereksiz" ibaresi, Kanun'un 37. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde; yalnızca ceza infaz kurumunun güvenliğini veya disiplinini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini engelleyecek nitelikteki slogan atma veya marş söyleme eylemlerini kapsamaktadır. Bu niteliği taşımayan ifade açıklamalarının cezalandırılması Kanun gereği mümkün değildir.

15. Somut olayda infaz hâkimliği, slogan atma eyleminin kurum düzenini fiilen nasıl bozduğunu ortaya koymaksızın; toplu yaşam, farklı suç gruplarının bulunması ve düzenin bozulma ihtimali gibi soyut ve kategorik gerekçelere dayanmıştır. Eylemin süresi, yoğunluğu, içeriği ve etkilerine ilişkin herhangi bir somut değerlendirme yapılmamıştır.

16. Bu yaklaşım, 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesinde öngörülen kusurlu olarak düzeni bozma unsurunun otomatik biçimde gerçekleştiğinin varsayılması anlamına gelmektedir. Oysa bu yorum, Mahkememizin ifade özgürlüğüne yönelik disiplin yaptırımlarında somut olayın koşullarına dayalı bireyselleştirilmiş değerlendirme yapılmasını zorunlu kılan yerleşik içtihadıyla bağdaşmamaktadır.

17. Yerel mahkemeler, müdahalenin demokratik toplum düzeninde gerekli olup olmadığını, başvuruculara ifade özgürlüğü üzerinde yaratılan etki ile ulaşılmak istenen kamu yararı arasında adil bir denge kurulup kurulmadığını ve daha hafif tedbirlerle aynı amaca ulaşılıp ulaşılamayacağını tartışmamıştır.

18. Ceza infaz kurumlarında taleplerini dile getiren mahpuslara otomatik disiplin yaptırımı uygulanması, yalnızca somut başvurucular bakımından değil, diğer mahpuslar açısından da ifade özgürlüğü üzerinde caydırıcı bir etki yaratma potansiyeline sahiptir.

19. Anayasa Mahkemesine bireysel başvurunun ikincil niteliği gereği, temel hak ve özgürlüklerin korunmasında öncelikli sorumluluk derece mahkemelerine aittir. Ancak somut olayda yerel mahkemeler, başvuruculara ifade özgürlüğü iddialarını Anayasa Mahkemesi içtihadı ışığında somut ve bireyselleştirilmiş bir değerlendirmeye tabi tutmamış; disiplin kuralının varlığını tek başına yeterli görerek anayasal denetim yükümlülüğünü yerine getirmemiştir.

B. Duruşmada Hazır Bulunma Hakkı Yönünden

20. Başvuruculara duruşmada bizzat hazır bulunma talepleri, iş yükü ve COVID-19 salgını gibi genel ve soyut gerekçelere dayanılarak reddedilmiştir. Somut olay bakımından fiziki katılımın neden mümkün olmadığı, alternatif usullerin neden tercih edilmediği hususlarında herhangi bir bireyselleştirilmiş gerekçe ortaya konulmamıştır.

21. Anayasa Mahkemesi somut başvuru ile aynı nitelikteki ihlal iddialarını incelediği Emrah Yayla ([GK], B. No: 2017/38732, 6/2/2020) ve Emrah Yayla (2) (B. No: 2017/34742,

13/10/2020) kararlarında, duruşmada hazır bulunma hakkı ile ilgili uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, bu kararlarda öncelikle disiplin cezası nedeniyle yapılan şikâyetlerin infaz hâkimliği tarafından incelenmesinin medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlık kapsamında kaldığını ve kişilerin talebine aykırı olarak SEGBİS yoluyla duruşmaya katılmasının duruşmada hazır bulunma hakkına yönelik bir müdahale teşkil ettiğini tespit etmiştir. Kararda, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 196. maddesinin, söz konusu müdahalenin kanunilik ölçütünü karşıladığı ve müdahalenin usul ekonomisinin gerçekleştirilmesine yönelik meşru bir amaca dayandığı değerlendirmelerine yer verilmiştir. Ölçülülük yönünden yapılan incelemede ise infaz hâkimliği tarafından şikâyet incelemelerinde başvuruda bulunanların her durumda duruşmada bizzat hazır bulundurulmasının gerekmeyebileceği vurgulanmıştır.

22. Kararda, başvurucunun duruşmada hazır bulunma talebinin hangi zorlayıcı nedene dayanılarak kabul edilmediğinin ortaya konulmadığı, SEGBİS yoluyla katıldığı celselerde ise esaslı işlemlerin yapıldığı belirtilmiş; başvurucunun duruşmada hazır bulunma talebinin alternatif yöntemler değerlendirilmeden genel ve kategorik bir yaklaşımla reddedilmesi nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkına müdahale için en uygun aracın seçilmemesinin anılan hakka yönelik müdahaleyi gereklilik unsurundan yoksun bıraktığı ve hakkın ihlaline yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır.

23. Somut olayda infaz hâkimliği, SEGBİS ile yapılan duruşmanın duruşma salonundakinden farklı olmadığını, iş yoğunluğunu ve COVID-19 salgınını gerekçe göstermiş; ancak bu gerekçelerin başvurucular bakımından neden zorlayıcı olduğu hususunda herhangi bir somut açıklama yapmamıştır. Oysa duruşma tarihi itibarıyla gerekli tedbirler alınarak fiziki katılımın mümkün olduğu anlaşılmaktadır.

24. Ayrıca disiplin cezasının hukuki niteliği, delillerin değerlendirilmesi ve ifade özgürlüğüne ilişkin iddiaların tartışılması gibi esaslı işlemlerin yapıldığı bir incelemede, başvuruculların iradelerine rağmen yalnızca SEGBİS yoluyla duruşmaya katılmaya zorlanmaları, duruşmada hazır bulunma hakkının özünü zedelemiştir.

25. Bu itibarla, başvuruculların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma haklarının da ihlal edildiği sonucuna ulaşılması gerekir.

26. Açıklanan tüm nedenlerle, başvurucular hakkında verilen disiplin cezasının ifade özgürlüğüne ölçüsüz bir müdahale oluşturduğu, yargılama sürecinde ikincillik ilkesine uygun anayasal denetim yapılmadığı ve duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği kanaati ile çoğunluk kararına iştirak edilmemiştir.

Üye Engin YILDIRIM Üye Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Cezaevinde slogan atıldığı gerekçesiyle disiplin cezası verilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün, duruşmanın Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) kullanılarak yapılması nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan bireysel başvuruda Mahkememiz çoğunluğunun başvurucunun Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine ve duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği şeklindeki kararına katılmamaktayım.

2. İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunan başvurucuların, diğer tutuklu ve hükümlülerle birlikte 17/5/2021 tarihinde saat 10.00, 11.00, 15.00 ve 22.00 sıralarında kapılara vurmak suretiyle "Direne direne kazanacağız." ve "Sohbet hakkımız engellenemez, kitap hakkımız engellenemez, basına medyaya özgürlük!" şeklinde slogan attıkları tespitini içeren tutanak esas alınarak “gereksiz gürültüye sebep verdiklerinden İnfaz Kurumu’nun işleyişini ve güvenliğini aksatmışlardır” tespitine dayalı biçimde haklarında disiplin soruşturması başlatılmıştır.

3. Disiplin Kurulu Başkanlığı, olay tutanağı ve alınan ifadeler ile kapılara vurarak slogan atma eylemleri kapsamında “gereksiz olarak marş söylemek veya slogan atmak” fiilînin işlendiği gerekçesiyle başvurucular hakkında üç ay ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma disiplin cezası vermiştir. Başvurucular bu cezaya karşı İzmir 1. İnfaz Hâkimliği nezdinde şikâyet yoluna gitmiş ve şikayet dilekçesinde savunmalarını bizzat mahkeme huzuruna çıkarılmak suretiyle yüz yüzelik ilkesine uygun şekilde yapmak istediklerini de belirtmişlerdir.

4. Buna rağmen başvurucuların mahkeme huzuruna çıkma talebi ve tayin edilen cezanın takdirinde hukuka aykırılık bulunduğu şeklindeki itirazları ayrı ayrı reddedilmiştir. İzmir 1. Ağır Ceza Mahkemesince de başvurucuların itirazları reddedilerek karar kesinleşmiştir.

5. Mahkememiz çoğunluğu başvurucuların ifade özgürlüğünün ihlal edilmediği sonucuna ulaşırken İnfaz Hâkimliği kararının gerekçesinde gerek 17/5/2021 tarihli tutanağa yapılan atıf, gerekse de Disiplin Kurulu kararı dikkate alındığında 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesindeki genel unsurun öncelikle oluştuğuna dair açıklamalar karşısında, karar gerekçesinin atılan sloganların gereksizliğine ilişkin tespit için ilgili ve yeterli bir gerekçe olduğunun kabul edilmesi gerektiği ve Hâkimliğin, slogan atma eyleminin disiplin cezasına konu tutanakta belirtildiği şekilde gerçekleştiğini kabul ettiğinin bu eylemin kurumun düzen ve disiplinini bozduğu yönünde gerekçe kurduğunun açık olduğu ifade edilmektedir (bkz.: § 40).

6. Bununla birlikte önemle not etmek gerekir ki İnfaz Hakimliği kararında başvuruculların slogan atma eyleminin kurumun düzen ve disiplinini bozduğu yönünde somutlaşmış bir gerekçe yer almamaktadır. Bu yönü ile Mahkememiz çoğunluk gerekçesi olgusal gerçeklikle bağdaşmamaktadır.

7. Başvuruculların ceza almasına sebep bahse konu attıkları sloganlara yukarıda aynen yer verilmiştir. Bununla birlikte derece mahkemeleri konuyla ilgili olarak verilen cezayı değerlendirirken kanun koyucunun slogan atmayı bir disiplin suçu olarak yasaklamış olduğunu belirtmiştir. İnfaz Hakimliği ceza infaz kurumunun toplu bir yaşam alanı olması, kurumda barındırılan tutuklu ve hükümlülerin farklı suç gruplarından oluşması ve buna göre de kurum düzen ve disiplininin salt bu nedenle dahi bozulacak olması karşısında Kanun’un

37. maddesindeki genel unsurun öncelikle oluştuğu kanaatine ulaşmış ve tutanağa göre de yasaklanan disiplin eyleminin gerçekleştiği gerekçesiyle başvurucular hakkında tayin edilen cezanın takdirinde bir hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır.

8. Oysa Anayasa Mahkemesi norm denetiminde 5275 sayılı Kanun'un bahse konu 37. maddesindeki "gereksiz" ibaresinin iptal talebini reddederken, kuralda yer alan bu ibarenin 37. madde hükmüyle birlikte değerlendirildiğinde cezaevindeki güvenliği veya disiplini bozacak ya da cezaevindeki düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde marş söylenmesi yahut slogan atılmasını karşıladığı ve ancak bu nitelikteki eylemlerin söz konusu disiplin suçunu oluşturacağı ifade edilmiştir. "Gereksiz" ibaresine ilişkin Anayasa Mahkemesinin değerlendirmesi aynen şu şekildedir: "Kurala konu disiplin suçunun oluşabilmesi için sadece slogan atılması veya marş söylenmesi yeterli olmayıp bu eylemlerin cezaevindeki güvenliği veya disiplini bozacak ya da cezaevindeki düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir." (bkz.: AYM, E.2013/67, K.2013/164, 26/12/2013).

9. Esasında Anayasa Mahkemesinin norm denetiminde yorumlu red kararı ile kuralı Anayasa'ya aykırı bulmayıp iptal talebini reddetmesi kuralın kategorik olarak cezaevinde slogan atmayı cezalandırmayacağı anlamına gelmektedir. Buna rağmen Mahkememiz çoğunluğunun İnfaz Hakimliğinin kararındaki "Yasa koyucu slogan atmayı bir disiplin suçu olarak yasaklamıştır." şeklinde kategorik yasaklama içeren tespitinde bir sorun görmemesi mahpusların ifade özgürlüğü önünde önemli bir hukuksal engel oluşturmaktadır.

10. Atılan sloganın cezaevindeki düzeni ve disiplini bozup bozmamasına bakmaksızın sırf mahpusların cezaevinde slogan atmasını cezalandırmayı yeterli gören derece mahkemelerinin yaklaşımı Anayasa Mahkemesinin 5275 sayılı Kanun'un bahse konu 37. maddesindeki "gereksiz" ibaresini Anayasa'ya uygun bulurken ortaya koyduğu gerekçe ile uyumlu değildir.

11. Buna rağmen Mahkememiz çoğunluğunun yine de derece mahkemesinin yaklaşımında sorun görmemesi esasında Anayasa Mahkemesinin norm denetiminde dava konusu kimi kurallara ilişkin yaptığı "yorumlu red" biçimindeki değerlendirmenin bireysel başvuru incelemelerinde Mahkememiz çoğunluğu tarafından da dikkate alınmaması sonucunu doğurmaktadır. Bu yaklaşım ise kabulü asla mümkün olmayan bir durumu karşımıza çıkarmaktadır. Mahkememiz çoğunluğunun yaklaşımının bu yönü ile de anayasa yargısı bağlamında önemli bir yeni sorunu ortaya çıkarmakta olduğunu ifade etmek gerekir.

12. Öte yandan Mahkememiz çoğunluğunun İnfaz Hakimliği ve diğer yargı merci kararlarında atılan sloganın ne şekilde kurum düzenini bozduğu konusunda bir değerlendirme yapmamasında bir sorun görmemesi ve bu değerlendirmeyi kendisinin yapması bireysel başvuru inceleme yöntemi açısından da sorunludur.

13. Bireysel başvurunun ikincilliği ilkesi gereğince somut ihlal iddiaları ile ilgili olarak zaten Anayasa Mahkemesinin ilk elden bir inceleme yetkisi bulunmamakta olup bu konudaki yetki derece mahkemelerinindir.

14. Bilindiği üzere bireysel başvuru sistemi "ikincillik" esasına dayalı biçimde yapılandırılmış bir hak arama yoludur. Bu sistemde ihlal iddiaları ilk olarak derece mahkemeleri tarafından incelenip somut olarak mahkemeler tarafından karşılanmalıdır. Anayasa Mahkemesi ise ancak derece mahkemelerinin kararlarındaki gerekçelerden hareketle inceleme yaparak bu karar gerekçelerindeki hukuki yaklaşımların hak ihlaline

sebebiyet verip vermediğini değerlendirme yetkisine sahiptir. Bu yönü ile Anayasa Mahkemesinin ilk elden değerlendirme yapması ve derece mahkemelerinin söylemediğini kendisinin söylemesi bireysel başvuru sistemindeki ikincillik ilkesinin tersyüz edilmesi sonucunu doğurur.

15. Nitekim Anayasa Mahkemesi kararlarında da bireysel başvuru yolunun "ikincil niteliği belirgin" bir hak arama yolu olduğu vurgulanmaktadır. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde, olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (Bayram Gök, B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 18). Bireysel başvuruya konu somut olayların oluşumuna ilişkin delillerin değerlendirilmesi idari ve yargısal makamların ödevidir (Rıfat Bakır ve diğerleri, B. No: 2013/2782, 11/3/2015, § 68). Anayasa Mahkemesinin ilgili bu makamların yerine doğrudan geçecek şekilde delillerin değerlendirmesini yapmasının veya yürütülmesi gerekli olan soruşturma işlemlerini belirlemesinin söz konusu olamayacağı özellikle vurgulanmalıdır. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesinin görevi, bu makamların maddi olaylara ilişkin yaptıkları değerlendirmenin yerine kendi değerlendirmesini koymak değildir (Hıdır Öztürk ve Dilif Öztürk, B. No: 2013/7832, 21/4/2016, § 185).

16. Oysa eldeki başvuruda derece mahkemeleri atılan sloganların cezaevindeki kamu düzenini ne şekilde bozduklarına yönelik bir değerlendirme yapmamış olduğu halde Mahkememiz çoğunluğu bu konuda ilk elden değerlendirme yapmıştır. Bu inceleme yöntemi ikincillik ilkesi ile bağdaşmamaktadır.

17. Dolayısıyla yukarıda sıralanan gerekçelerle Mahkememiz çoğunluğunun ulaştığı kanaatin aksine, cezaevindeki güvenliği veya disiplini ne şekilde bozduğu konusunda somut bir değerlendirme yapmayıp sırf cezaevinde slogan attıkları gerekçesiyle disiplin cezası verilmesi nedeniyle başvuruculaların Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiği kanaatindeyim.

18. İkinci olarak başvuruculaların duruşmada hazır bulunma hakkının da ihlal edildiği kanaatindeyim. Mahkememiz çoğunluğu bu iddiayı açıkça dayanaktan yoksunluk gerekçesiyle kabul edilemez bulurken Anayasa Mahkemesinin Ercan Yıldız ve diğerleri ([GK], B. No: 2022/60188, 8/7/2025) kararında açıklanan ilkelere ve gerekçelere dayanmıştır.

19. Kanaatimizce bu yaklaşım, bahse konu kararda yazdığım karşıoyda belirttiğim şu gerekçelerle eldeki dosyada da sorun doğurmaktadır:

"Çoğunluğun bu kararına katılmak mümkün değildir. Zira Anayasa Mahkemesi esasında benzer bir bireysel başvuruda verdiği Emrah Yayla kararında ([GK], B. No: 2017/38732, 6/2/2020) bu konuya ilişkin genel yaklaşımını ortaya koyarak başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği kanaatine ulaşmıştır.

Her ne kadar eldeki bireysel başvuruya konu olay ile önceki karara konu olay arasında bazı detay farklılıklar mevcut ise de bu iki başvuruda da benzer yönler bulunmakta olup bu nedenle eldeki bireysel başvuruda da aynı şekilde ihlal sonucuna ulaşmak gerekmektedir.

Oysa Mahkememiz çoğunluğu ihlal olmadığı sonucuna ulaşırken gerçekleştirilen yargılamada duruşmada hazır bulunma hakkının esas, SEGBİS aracılığı ile katılımın ise istisna olduğu şeklindeki temel yaklaşımı değiştirmiştir.

Öte yandan Mahkememiz çoğunluğu SEGBİS yolu ile katılımın ne tür sakıncalar doğuracağını başvurucuların ortaya koymasını beklemektedir. Oysa 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 196. maddesinin (4) numaralı fıkrasındaki "Hâkim veya mahkemenin zorunlu gördüğü durumlarda, aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle yurt içinde bulunan sanığın sorgusu yapılabilir veya duruşmalara katılmasına karar verilebilir". hükmü gereğince kişinin duruşmaya SEGBİS aracılığıyla katılmasının ancak hakim veya mahkemece zorunlu görülen durumlarda mümkün olduğu ifade edilmelidir.

Nitekim Anayasa Mahkemesi bu konuda Emrah Yayla kararında SEGBİS'in kullanılması yoluyla duruşmaya katılmanın duruşmada bizzat hazır bulunmaya göre kişilere kendilerini yargı makamları önünde sözlü olarak ifade etme ve yargılama sürecine aktif olarak katılım sağlama yönünden daha sınırlı bir menfaat sağladığının da gözardı edilmemesi gerektiğine işaret ederek konumuz bağlamında şu değerlendirmeye yer vermiştir: "Bu durumda kişinin duruşmada bizzat hazır bulunma hakkına belirli ölçüde sınırlama getiren bir uygulama olan SEGBİS vasıtasıyla duruşmaya katılımının neden gerekli olduğu derece mahkemelerince gösterilmelidir. Bu gerekliliğin ortaya konulması bağlamında, kişilerin duruşmada bizzat hazır bulunmayı talep etmelerine rağmen SEGBİS yoluyla katılımlarının neden yeterli görüldüğünün ve duruşmada bizzat hazır bulunmayı imkânsız hâle getiren veya büyük ölçüde zorlaştıran koşulların neler olduğunun ifade edilmesi gerekir. Bu çerçevede talepte bulunan kişilerin duruşmada bizzat hazır bulunmasına imkân sağlayan alternatif tedbirlerin uygulanabilirliğinin hatırda tutulması önemlidir. Duruşmada bizzat hazır bulunmanın önemine istinaden kanun koyucu da 5271 sayılı Kanun'un uygulandığı durumlarda hâkim veya mahkemenin ancak zorunlu gördüğü durumlarda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle duruşmalara katılıma karar verilebileceğini düzenlemiştir" (bkz.: § 73).

Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi Emrah Yayla kararında vurgulandığı ve 5271 sayılı Kanun'un 196. maddesindeki ilgili fıkra hükmü gereğince sanığın SEGBİS aracılığıyla duruşmaya katılmasının zorunlu nedeni mahkeme veya hakim tarafından mutlaka ortaya konulmalıdır. Bununla birlikte mahkemenin SEGBİS'in neden gerekli olduğunu belirtmediği görülmektedir. Mahkememiz çoğunluğu ise daha da ileri giderek SEGBİS yolu ile katılımın ne tür sakıncalar doğuracağını başvurucuların ortaya koymasını bekleyen bir yaklaşımla bu konuda SEGBİS'i adeta genel uygulamaya dönüştüren bir yaklaşımı benimsemeye başlamıştır.

İnfaz Hakimliğinin zorunlu olmadığı halde duruşma açmış olmasına rağmen bu durumda neden SEGBİS aracılığı ile katılımı tercih ettiğini gerekçelendirmemesi aynı zamanda 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun İnfaz hâkimliğince şikâyet üzerine verilen kararlar" başlıklı 6. maddesinin ikinci fıkrasına 2010 yılında eklenen "Hükümlü veya tutuklu, savunmasını, hazır bulunmak ve vekaletnamesini ibraz etmek koşuluyla avukatıyla birlikte veya avukatı aracılığıyla yapabilir." hükmü ile de çelişmektedir. Zira buradaki hazır bulunmanın duruşmada hakim huzurunda bizzat bulunmak şeklinde olduğu aşikardır.

Başvurucunun cezaevinde aldığı bir disiplin cezası nedeniyle gerçekleştirilen yargılamada talebi hilafına SEGBİS aracılığı ile yargılamalara katılması esasında burada adil yargılanma hakkı bağlamındaki ihlali daha da bariz hale getirmektedir. Cezaevlerinde fiziksel hürriyetinden mahrum olan kişilerin aldığı disiplin cezaları konumuz bağlamında daha sıkı biçimde adil yargılanma hakkı güvencelerinden faydalanmalıdır. Zira bu kişilerle ilgili

gerçekleştirilen yargılamalardaki duruşmalarda kişilerin bizzat mahkeme huzurunda hazır bulunması bu yönü ile gerçekleştirilecek yargılamadaki usuli güvenceyi daha anlamlı kılacaktır.

Sonuç olarak, başvurucular savunmalarında SEGBİS vasıtasıyla kendilerini ifade edemediklerini ve mahkeme huzurunda savunma yapmak istediklerini beyan etmişlerdir. Hakimlik ise SEGBİS'in neden gerekli olduğunu kararında belirtmemesine rağmen yargılamayı SEGBİS aracılığıyla gerçekleştirmiştir. Yargılamadaki temel ilke yüz yüze yargılama olmasına rağmen başvurucular hiçbir şekilde duruşmada fiziken huzurda bulunamayarak bu temel ilke anlamsız kalmış ve başvurucuların duruşmada hazır bulunma hakkı böylece ihlal edilmiştir. Dolayısıyla Mahkememiz çoğunluğunun yaklaşımı ile de SEGBİS yolu ile duruşmaya katılım adeta yargılamada temel ilke haline getirilmeye çalışılmıştır.

Yukarıda sıralanan gerekçelerle somut bireysel başvuruda da Anayasa Mahkemesinin Emrah Yayla kararındaki yaklaşımdan ayrılmayı gerektiren hiçbir farklı durum olmadığı kanaatinde olduğum için başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım".

Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞIOY

1. Anayasa Mahkemesi 2021/39476 esas sayılı dosyada, sayın çoğunluk başvurucunun ifade özgürlüğüne ilişkin iddia ile duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir. Aşağıda belirteceğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

2. Olay ve olgular mahkememizin gerekçeli kararında özetlenmiştir.

3. Başvurucular; cezaevinde slogan attıkları gerekçesiyle disiplin cezası ile cezalandırılmışlardır. İnfaz hakimliğince ve ağır ceza mahkemesince yapılan değerlendirmelerde başvurucuların itirazları reddedilmiştir. Duruşmada hazır bulunma hakkına ilişkin hakkın ihlal edildiğine, (Ercan Yıldız ve Diğerleri (2) [GK], B. No: 2022/60188, 8/7/2025, § ...) kararındaki karşı oyumdaki gerekçelerle katılmamaktayım.

4. İfade özgürlüğüne ilişkin başvuruculara şikayeti kabul edilebilir bulanarak incelenmeli ve ihlal sonucuna ulaşılmalıdır.

5. İlk derece mahkemesinin kararının ilgili kısmı şu şekildedir. " Yasa Koyucu slogan atmayı bir disiplin suçu olarak yasaklamıştır. Zira ceza infaz kurumunun toplu bir yaşam alanı olması, kurumda barındırılan tutuklu ve hükümlülerin farklı suç gruplarından oluşması buna göre de kurum düzen ve disiplininin salt bu nedenle dahil bozulacak olmasına karşısında

yasanın 37. Maddesindeki genel unsurun öncelikle oluştuğu kanaatine varılmış. Tutanağa göre de yasaklanan disiplin eyleminin gerçekleştiği, disiplin kurulunca itiraz edenler hakkında tayin edilen cezanın takdirinde bir hukuka aykırılık bulunmadığı anlaşıldığından itirazların ayrı ayrı reddine şeklinde karar verilmiştir.” Mahkemenin bu gerekçesi ceza infaz kurumlarında slogan atmanın kategorik olarak yasaklanmış olduğu şeklinde anlaşıldığı ve uygulandığı sonucunu ortaya koymaktadır.

Başvuruya konu olaydaki müdahalenin dayanağı 5275 sayılı Kanun'un 42. maddesidir. 42. maddesi şöyledir: “ (1) Haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama cezası, hükümlünün bir aydan üç aya kadar mektup, faks ve telgraf almak ve yollamaktan, televizyon izlemekten, radyo dinlemekten, telefon etmekten ve diğer iletişim araçlarından yararlanmaktan tamamen veya kısmen yoksun bırakılmasıdır. (2) Bu cezayı gerektiren eylemler şunlardır… e) Gereksiz olarak marş söylemek veya slogan atmak.

6. Anayasa Mahkemesi bu hükmü denetlemiş, norm denetimi vermiş olduğu E. 2013/67 K. 2013/164 26/12/2013 tarihli kararında yorumlu ret kararı vererek kuralın anlam ve kapsamını ortaya koymuştur. Anayasa Mahkemesinin 2013/164 karar sayılı kararındaki ilgili paragraflar şu şekilde belirtilmiştir: “Bu çerçevede Kanun'da yer alan herhangi bir disiplin suçunun oluşabilmesi için özel hükümde belirtilen eylemlerin 37. madde gereği, ceza infaz kurumunda “düzenli bir yaşamın sürdürülmesi”ni veya “güvenliğin” ya da “disiplinin” sağlanmasını kusurlu olarak engelleyecek şekilde işlenmesi gerekmektedir. İtiraz konusu kuralın yer aldığı 42. maddedeki “Haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama” cezasının uygulanabilmesi için de bu koşullar geçerlidir. Buna göre, kurala konu disiplin suçunun oluşabilmesi için sadece slogan atılması veya marş söylenmesi yeterli olmayıp bu eylemlerin cezaevindeki güvenliği veya disiplini bozacak ya da cezaevindeki düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, itiraz konusu kuralda yer alan “gereksiz” ibaresinin, Kanun'un 37. maddesindeki hükümle birlikte değerlendirildiğinde, cezaevindeki güvenliği veya disiplini bozacak ya da cezaevindeki düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde marş söylenmesi yahut slogan atılmasını karşıladığı ve ancak bu nitelikteki eylemlerin söz konusu disiplin suçunu oluşturacağı anlaşılmaktadır. Bu niteliği taşımayan marş söyleme ve slogan atma eylemlerinin cezalandırılması ise kanun gereği mümkün değildir.”

7. Kuralın anlam ve kapsamı belirlenirken Anayasa Mahkemesince norm denetiminde slogan atmayı değil, gereksiz (cezaevindeki güvenliği veya disiplini bozacak ya da cezaevindeki düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde) slogan atmayı yasakladığı tespitinde bulunmuştur.

8. Başvuruya konu somut olayda ilgili mahkemeler atılan sloganın gereksiz olup olmadığını cezaevindeki güvenliği veya disiplini bozacak ya da cezaevindeki düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde olup olmadığını incelemeden slogan atmanın kategorik olarak yasak olduğu yönünde değerlendirmelerde bulunarak sonuca ulaşmışlardır. Bu şekildeki değerlendirme müdahalenin demokratik bir toplumda zorunlu bir ihtiyaca karşılık geldiğini göstermek bakımından ilgili ve yeterli gerekçe içermemektedir.

9. Anayasa mahkemesi Umut Gündüz Altun B. No: 2022/67376 kararında şu şekilde değerlendirmelerde bulunmuştur: “Disiplin Kurulu kararında başvurucunun yaptığı slogan atma eyleminin Kurum düzeni ve güvenliği üzerindeki etkisi yönünden bir değerlendirmeye yer verilmemiştir(bkz. § 5). Bununla birlikte kararda yer verilen olay anına ilişkin kamera görüntülerinin tutanağa geçirilmesine ilişkin açıklamalarda başvurucunun jandarma

görevlilerinin talimatları doğrultusunda hareket ettiği anlaşılmaktadır. Yargılama makamlarının da başvurucunun kabul ettiği slogan atma eyleminin ceza infaz kurumundaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde gerçekleştirildiğine ilişkin bir belirlemesi bulunmamaktadır. Bununla birlikte başvurucu hakkında uygulanan 5275 sayılı Kanun'un 42. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendinde disiplin cezası öngörülen tipik eylem "gereksiz yere slogan atma" olarak düzenlenmiştir. Buna göre slogan atılmasının tespit edilmesinin bu tipikliği oluşturamayacağı açıktır. Dolayısıyla yargılama makamlarının anılan hüküm gereğince verilen disiplin cezalarında icra edilen fiilin tipikliği oluşturması kapsamında atılan sloganın gereksizliğine ilişkin belirlemelerde bulunması gerekir. Ancak somut başvuruda yargılama makamları, başvurucunun slogan attığı tespitinde bulunmanın haricinde bu sloganın gereksizliğiyle ilgili bir değerlendirmeye de yer vermemiştir.”

10. Anayasa Mahkemesi ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerinin ilgili ve yeterli olup olmadığını denetler (diğerleri arasından bkz. Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 58; Bekir Coşkun, § 56; Tansel Çölaşan, § 56;Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120; Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 60; hükümlü ve tutuklulara uygulanan disiplin cezaları bağlamında bkz. Eşref Arslan, §§ 50-54; Abdulhamit Babat (3) [1. B.], B. No: 2015/3370, 9/1/2020, §§ 33-37). Somut olayda idare ve yargılama makamları, başvurucunun eylemi nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmasının zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığını ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gösterememiştir.

11. Bu nedenle başvuruculaın ifade özgürlüğüne üç ay ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası vermek suretiyle yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olduğunun yeterli gerekçe ile ortaya konulmadığı açıktır.

12. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği düşüncesiyle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Üye Selahaddin MENTEŞ

T.D.

B. No: 2021/50710 | Karar tarihi: 16.12.2025

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/50710

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

T.D. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/50710)

Karar Tarihi: 16/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 6/7/2026- 33302

GENEL KURUL

KARAR

RESEN GİZLİLİK KARARI VERİLDİ

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportörler : Akif YILDIRIM Hüseyin ERAL

Başvurucu : T.D.

Vekili : Av. Muhammet İkbal ŞAKİROĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kolluğun provokasyonu sonucunda elde edilen delillere dayanılarak mahkûmiyet kararı verilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/11/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

4. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Ankara Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü Ahlak Büro Amirliğinde görevli polis memurlarınca fuhuş olaylarına ilişkin olarak yapılan çalışmalarda fuhşa aracılık yaptığı duyumunun alınması üzerine görevlilerce K. müşteri gibi aranmıştır. Kolluk görevlilerince müşteri gibi yapılan arama sonucunda iki kadın için belli bir ücret karşılığında anlaşma sağlanmıştır. Ancak K. şehir dışında olduğunu belirterek Ankara'da bulunan başvurucunun kendileriyle iletişime geçeceğini ve kadınları başvurucunun getireceğini ifade etmiştir.

7. Kolluk tutanağında, bir müddet sonra kolluk görevlilerinin başvurucu tarafından arandığı ve daha önce belirlenen iki kadının otel önüne gönderildiği belirtilmiştir. Aynı tutanakta; ilerleyen saatlerde D.T ve K.G.S.nin otelin önüne geldiği ve kendilerini fuhuş için başvurucunun gönderdiğini beyan ederek anlaştıkları ücreti aldıkları, kolluk görevlilerinin K.yı tekrar aradığı, başvurucunun kadınları gönderdiğini söyledikleri, K.ya başka kadınlar da bulup bulamayacağını sorduklarında K.nın anılan otele dört kadın daha gönderileceğini belirttiği ifade edilmiştir. Tutanağa göre önce iki kadın (Y.Ö. ve F.S.), sonra başvurucu ve iki kadın (A.A. ve N.Ş.) daha otele gelmiştir. Bu aşamada herhangi bir ücret ödemesi yapılmadan kolluk görevlileri kimliklerini göstermiş, daha önce verdikleri ücreti geri almış ve anılan kişilerle ilgili soruşturma işlemleri başlatılmıştır.

8. Daha sonra Cumhuriyet savcısı aranmış ve savcının talimatları alınmıştır. Cumhuriyet savcısı kadınların bilgi sahibi olarak ifadelerinin alınması ve haklarında idari yaptırım kararı uygulandıktan sonra serbest bırakılmaları, fuhşa aracılık yaptığı iddia edilen başvurucunun ise gözaltına alınarak ifadesi tamamlandıktan sonra mevcutlu olarak hazır edilmesi yönünde talimat vermiştir.

9. Devam eden soruşturmada başvurucunun şüpheli sıfatıyla ifadesi alınmıştır. Başvurucu, beyanında suçlamaları kabul etmemiştir. K.nın araması ve otelde eğlence düzenlendiğini söyleyerek kendisinin katılıp katılamayacağını sorması üzerine önce bunu kabul etmediğini, sonrasında arayarak katılacağını söylediğini, bu sırada K.nın arkadaşı Y.nin de orada olacağını söylediğini ve böylece olay yerine gittiğini ifade etmiştir. Beyanlarına başvurulan A.A., D.T., K.G.S. ve N.Ş. kendilerini K.nın aradığını ve eğlence için otele gittiklerini beyan etmiştir. F.S. ve Y.Ö. ise tutanaktaki iddiaları doğrulayarak başvurucunun aracılığıyla eğlenmek için otele gittiklerini söylemiştir.

10. Soruşturma sonucunda başvurucu hakkında diğer şüpheli K.A.D. ile fuhşa aracılık yapma suçunu işlediği iddiasıyla 20/4/2010 tarihinde iddianame düzenlenmiştir. İddianamede; diğer şüpheli K.A.D.nin fuhşa aracılık yaptığı duyumunun alınması üzerine görevlilerin telefon numarasını müşteri sıfatıyla aradığı, fuhuş için iki kadın bulup bulamayacağını sorarak anlaşma sağladıkları, fuhuş için gelecek kadınları buluşma yerine başvurucunun göndereceğini söylediği ifade edilmiştir. Ayrıca anlaşma sağlandıktan sonra mağdurlar D.T. ve K.G.S.nin gönderildiği, görevli polislerin anlaşılan bedeli mağdurlara verdikleri, şüpheli K.A.D.yi tekrar telefonla arayarak başka kadınlar da bulup bulamayacaklarını sorduğunda bu kez şüphelilerin mağdurlar N.Ş., A.A., Y.Ö. ve F.S.yi

otelin önüne gönderdikleri, sonradan gelen başvurucunun görevli polislere kadınlardan istediklerini seçebileceklerini söylediği, akabinde görevli polislerin kendilerini tanıtarak mağdurları ve başvurucuyu yakaladıkları belirtilmiş; başvurucunun atılı suçu işlediği ileri sürülmüştür.

11. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır.

12. Duruşma, on bir celsede bitirilmiştir. Başvurucu ve müdafiinin hazır olduğu ilk celsede başvurucunun savunması alınmıştır. Başvurucu, savunmasında kollukta verdiği beyanları tekrar ederek suçlamayı kabul etmemiştir. Diğer şüpheli K.A.D. ise savunmasında arkadaşlarının eğlenmek istediklerini söylemeleri üzerine yine arkadaşı olan ve Ankara'da ikamet eden başvurucuyu aradığını, telefon eden kişilere yardımcı olmasını istediğini ancak başvurucu, durumunun uygun olmadığını belirtince K.G.yi aradığını beyan etmiştir. Daha sonra gece geç saatlerde başvurucunun kendisini aradığını ve arkadaşlarının eğlencede olduğunu söyleyerek gidip gidemeyeceğini sorduğunu, kendisinin de "Uygunsan git." dediğini ifade etmiş ve suçlamayı kabul etmemiştir. İlk celsede mağdur kadınlar A.A., D.T., K.G.S. ve N.Ş.nin de beyanları alınmıştır. Mağdurlar, hazırlık beyanlarına benzer şekilde eğlence amacıyla olay yerinde bulunduklarını ifade etmiştir. Aynı gün celse bittikten sonra F.S. ve Y.Ö. Mahkemeye müracaat ederek beyan vermek istemiştir. Mahkeme, tekrar celse açarak bu mağdurların beyanlarını almıştır. Mağdurlar F.S. ve Y.Ö. hazırlık beyanlarına benzer şekilde ifade vermiş ve sanıkların fuhşa aracılık ettiklerini söylemiştir.

13. Mahkeme, başvurucu müdafiinin hazır olduğu 9/12/2010 tarihli dördüncü celsede olayla ilgili tutanak düzenleyen kolluk görevlilerini tanık sıfatıyla dinlemiştir. Tanıklar S.A. ve O.A. iddianamedeki gibi beyanda bulunmuş ve olayın fezlekede anlatıldığı şekilde gerçekleştiğini ifade etmiştir. 25/5/2011 tarihli yedinci celsede başvurucu müdafiine eylemin sübutu hâlinde altı kez uygulama yapılacak olması ihtimaline binaen ek savunma hakkı verilmiştir.

14. Başvurucu ve müdafiinin hazır olduğu 1/2/2012 tarihli on birinci celsede başvurucunun esas hakkındaki savunması alınmış, başvurucu ile diğer şüpheli K.A.D.nin fuhşa aracılık etme suçunu işledikleri sonucuna varılarak 2 yıl hapis ve 600 TL adli para cezası ile cezalandırılmalarına (mağdur sayısınca altı kez) ve hükümlerin açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir. Ayrıca açıklanması geri bırakılan hükümlerle ilgili olarak beş yıllık denetim süresi belirlenmiştir. Mahkeme; kolluk görevlilerinin olay sırasındaki tespitlerini, tanıklar S.A. ve O.A.nın anlatımlarını, kolluk görevlilerinin beyanlarını delil olarak hükme esas almıştır. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Suç tarihinde Ankara Asayiş Şube Müdürlüğü Ahlak Bürosu Amirliği görevlilerince sanık [K.A.D.nin] 05... ... 02 nolu cep telefonu ile fuhuşa aracılık yaptığının duyumunun alınması üzerine görevlilerce bu telefon numarası müşteri sıfatıyla aranarak, fuhuş için 2 bayan temin edip edemeyeceği sorulduğunda kişi başı 1500 Avro olmak üzere 3000 Avro fuhuş ücreti verildiği takdirde 2 bayanı temin edebileceğini, kendisinin İstanbul'da olduğunu, söz konusu fuhuş için gelecek bayanların buluşma yerine sanık [T.D.] tarafından göndereceğini belirttiği, bu şekilde anlaşma sağlandıktan sonra mağdurlar [D.T.] ve [K.G.S.nin] otel önüne geldikleri, görevli polislerin 3000 Avroyu mağdurlara verdikleri, tekrar sanık [K.A.D.yi] telefonla arayarak fuhuş için başka bayanları temin edip edemeyeceğini sordukları, sanık [K.A.D.nin] fuhuş için 4 bayan daha göndereceğini belirttiği, sanıkların, mağdurlar [N.Ş.], [A.A.], [Y.Ö.] ve [F.S.yi] [S.] otelin önüne gönderdikleri, sonradan gelen sanık [T.D.nin] görevli polislere gelen bayanlardan istediklerini seçebileceklerini söylediği, görevli

polislerin kendilerini tanıtarak mağdurları ve sanık [T.D.yi] yakaladıkları, böylece sanıkların mağdurlara fuhuş için müşteri temin etmek sureti ile aracılık yaparak her bir mağdur sayısınca ayrı ayrı atılı suçları işledikleri ve her bir suçtan ayrı ayrı cezalandırılmaları gerektiği iddia, özellikle mağdur [F.S.nin] üstün tutulan 'parayı [T.] isimli bayandan alacaktık' şeklindeki beyanı, mağdur [Y.Ö.nün] üstün tutulan, [T.] isimli arkadaşının kendisini telefonla aradığı, otel önünde bazı kişilerin beklediği ve müşteri olarak belirlediği kişilerle beraber olacaklarını söylediği, 1.000 avro civarında para alacaklarını bildirdiği ve daha sonra kendisinin de geleceği şeklindeki beyanı, yeminli olarak dinlenen tutanak tanıkları [S.A.] ve [O.A.nın] davaya konu tutanağı doğrular mahiyetteki beyanları, sanık [T.D.nin] olay nedeni ile diğer sanık ile telefonla görüştüklerini ve eğlenceye katılmak amacı ile olay yerinde bulunduğunu bildiren dolaylı kabul niteliğindeki savunması, sanık [K.A.D.nin] tutanakta bildirilen telefon numarasının kendisine ait olduğunu ve arkadaşlarının eğlenmesi için Ankara'da ikamet eden diğer sanığı aradığı ve yardımcı olmasını istediği yönündeki dolaylı kabulü içerir beyanı, ... tüm dosya kapsamından sabit olmakla ... mahkumiyet hükmü tesis olunmuş...[tur.]"

15. Başvurucu hakkındaki hükümler 22/3/2012 tarihinde itiraz edilmeden kesinleşmiştir.

16. Ankara 7. Ağır Ceza Mahkemesi başvurucunun beş yıllık denetim süresi içinde kasıtlı suç işlemesi nedeniyle açıklanması geri bırakılan hükümlerle ilgili olarak ihbarda bulunmuştur. Yapılan ihbar üzerine Mahkemece dosyanın yeniden ele alınmasına karar verilerek 10/5/2019 tarihinde tensip işlemleri yapılmıştır.

17. Başvurucu ve müdafiinin hazır olduğu 11/6/2019 tarihli ilk celsede başvurucunun savunması alınmış ve daha önce açıklanması geri bırakılan hükümler açıklanmıştır. Buna göre başvurucunun fuhşa aracılık etme suçunu işlediği sonucuna varılarak 2 yıl hapis ve 600 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına (mağdur sayısınca altı kez) karar verilmiştir. Mahkeme, önceki gerekçeli kararında yer verdiği şekliyle kolluk görevlilerinin olay sırasındaki tespitlerini, tanıklar S.A. ve O.A.nın beyanları ile kolluk görevlilerinin beyanlarını delil olarak hükme esas almıştır.

18. Başvurucu, hakkında verilen mahkûmiyet hükmüne karşı -diğerlerinin yanı sıra- kamu görevlilerinin hukuka aykırı şekilde gizli soruşturmacı olarak hareket ettiğini belirtmek suretiyle istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

19. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesinin 26/10/2021 tarihli kararıyla istinaf başvurusu esastan reddedilmiş ve mahkûmiyet hükümleri kesinleşmiştir.

20. Başvurucu, nihai kararı 10/11/2021 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

21. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 139. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) (Değişik: 21/2/2014–6526/13 md.) Soruşturma konusu suçun işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka surette delil elde edilememesi hâlinde, kamu görevlileri gizli soruşturmacı olarak görevlendirilebilir. Bu madde uyarınca yapılacak görevlendirmeye hâkim tarafından karar verilir.

...

(4) Soruşturmacı, faaliyetlerini izlemekle görevlendirildiği örgüte ilişkin her türlü araştırmada bulunmak ve bu örgütün faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili delilleri toplamakla yükümlüdür. (Ek cümle: 28/3/2023-7445/19 md.) Hâkim, soruşturmacının yedinci fıkranın (a) bendinin (1) numaralı alt bendinde yer alan suç bakımından kamuya açık yerlerde ve işyerlerinde delil toplamak amacıyla ses veya görüntü kaydı yapmasına izin verebilir.

(5) Soruşturmacı, görevini yerine getirirken suç işleyemez ve görevlendirildiği örgütün işlemekte olduğu suçlardan sorumlu tutulamaz.

(6) Soruşturmacı görevlendirilmesi suretiyle elde edilen kişisel bilgiler, görevlendirildiği ceza soruşturması ve kovuşturması dışında kullanılamaz. (Ek: 21/2/2014–6526/13 md.) Suçla bağlantılı olmayan kişisel bilgiler derhâl yok edilir.

... "

22. 5271 sayılı Kanun'un "Bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet savcısının görevi" başlıklı 160. maddesi şöyledir:

"(1) Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar.

(2) Cumhuriyet savcısı, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adlî kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür. "

23. 5271 sayılı Kanun'un "Cumhuriyet savcısının görev ve yetkileri " başlıklı 161. maddesi şöyledir:

" (1) Cumhuriyet savcısı, doğrudan doğruya veya emrindeki adlî kolluk görevlileri aracılığı ile her türlü araştırmayı yapabilir; yukarıdaki maddede yazılı sonuçlara varmak için bütün kamu görevlilerinden her türlü bilgiyi isteyebilir. Cumhuriyet savcısı, adlî görevi gereğince nezdinde görev yaptığı mahkemenin yargı çevresi dışında bir işlem yapmak ihtiyacı ortaya çıkınca, bu hususta o yer Cumhuriyet savcısından söz konusu işlemi yapmasını ister.

(2) Adlî kolluk görevlileri, elkoydukları olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri emrinde çalıştıkları Cumhuriyet savcısına derhâl bildirmek ve bu Cumhuriyet savcısının adliyeye ilişkin bütün emirlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür.

(3) Cumhuriyet savcısı, adlî kolluk görevlilerine emirleri yazılı; acele hâllerde, sözlü olarak verir. (Ek cümle: 25/5/2005 - 5353/24 md.) Sözlü emir, en kısa sürede yazılı olarak da bildirilir.

..."

24. 5271 sayılı Kanun'un "Delillerin ortaya konulması ve reddi" başlıklı 206. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

" (1) Sanığın sorguya çekilmesinden sonra delillerin ortaya konulmasına başlanır...

(2) Ortaya konulması istenilen bir delil aşağıda yazılı hâllerde reddolunur:

a) Delil, kanuna aykırı olarak elde edilmişse.

..."

25. 5271 sayılı Kanun'un "Delilleri takdir yetkisi" başlıklı 217. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Yüklenen suç, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilir."

26. 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu'nun "Adlî görev ve yetkiler" başlıklı ek 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Polis, bir suça ilişkin olarak kendisine yapılan sözlü ihbar ve şikâyetleri ve görevi sırasında öğrendiği suça ilişkin bilgileri yazılı hale getirir.

Edinilen bilgi veya alınan ihbar veya şikâyet üzerine veya kendiliğinden bir suçla karşılaşan polis, olay yerinde kişilerin ve toplumun sağlığına, vücut bütünlüğüne veya malvarlığına zarar gelmemesi ve suçun delillerinin kaybolmaması ya da bozulmaması için derhal gerekli tedbirleri alır.

Bir suç işlendiği veya işlenmekte olduğu bilgisini edinen polis, olay yerinin korunması, delillerin tespiti, kaybolmaması ya da bozulmaması için acele tedbirleri aldıktan sonra el koyduğu olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri derhal Cumhuriyet savcısına bildirir ve Cumhuriyet savcısının emri doğrultusunda işin aydınlatılması için gerekli soruşturma işlemlerini yapar.

..."

2. Yargıtay Kararları

27. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 12/5/2015 tarihli ve E.2014/10-454, K.2015/156 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Kolluk görevlilerinin, CMK'nun 160 ve devamı maddeleri uyarınca Cumhuriyet savcısının emri doğrultusunda ve genel yetkileri ile görevleri kapsamında, suç ve failini belirlemek ve suçla ilgili delilleri toplamak amacıyla, alıcı rolüne girerek, suça azmettirmeden veya teşvik etmeden şüpheliden uyuşturucu madde satın alması mümkündür. Bu durumlarda adli kolluk görevlisinin 5271 sayılı CMK'nun 139. maddesi uyarınca değil, 160 ve devamı maddeleri uyarınca görevlendirilmesi yeterlidir. Gizli görevlinin işlenen veya işlenmek üzere olan suçu ortaya çıkartmak için şüphelilerle temas kurarak suçüstü yakalanmalarını sağlaması Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından da Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine uygun bulunmuştur. (AİHM'nin Ludi/İsviçre, 15.06.1992 gün ve 12433/1986 sayılı kararı) Ancak görevlinin suç işlemeye niyeti olmayan kişileri suç işlemeye teşvik ve azmettirmesi AİHS'nin ihlali olarak kabul edilmiştir. (AİHM'nin Teixeira de Castro/Portekiz, 09.06.1998 gün ve 25829/94 sayılı kararı) Somut olayda; sanığa isnat olunan uyuşturucu madde ticareti suçunun bir örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmemiş olması nedeniyle, mahkemece 5271 sayılı CMK'nun 139. maddesi uyarınca 'gizli soruşturmacı' görevlendirilmesine karar verilmesi isabetli bulunmayıp, alıcı rolüne girerek sanıktan uyuşturucu madde satın alan görevlinin gizli soruşturmacı değil 'gizli soruşturma yapan adli kolluk görevlisi' olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Bu görevlinin ancak suça azmettirmeden veya teşvik etmeden elde ettiği deliller hukuka uygun olacaktır."

28. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 4/5/2021 tarihli ve E.2018/18-406, K.2021/196 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Dosya içerisinde bulunan 10.01.2012 tarihli tutanaktan da açıkça anlaşılacağı üzere kolluk görevlilerinin CMK'nın 160 ve devamı maddeleri uyarınca Cumhuriyet savcısı tarafından yapılan yazılı veya sözlü bir görevlendirme bulunmaksızın kendiliklerinden olaya el koyarak delil toplama faaliyetine girişmeleri nedeniyle söz konusu tutanak içeriği ile tutanak düzenleyicisi tanıklar [M.] ve [M.nin] beyanlarının hukuka aykırı yöntemlerle elde edilmesi, hukuka aykırı bu delillerden hareketle soruşturma evresinde 'Bilgi sahibi' sıfatıyla ifadelerine başvurulup CMK'nın 234 ve devamı maddelerinde belirtilen hakları da hatırlatılmayan mağdurlar [S.], [F.], [D.] ve [N.nin] anlatımları ile aynı yasak delillerden yola çıkılıp CMK'nın 43 ve devamı maddelerinde belirtilen usullere uyulmadan ifadeleri alınan tanıklar [A.] ve [F.nin] soruşturma evresindeki açıklamalarının hükme esas alınamayacağının anlaşılması, yargılama evresinde tanık olarak dinlenen [A.] ve [F.nin], sanığın fuhuş suçunu işlediğine ilişkin herhangi bir beyanda bulunmamaları, mağdur [S.nin] ise kolluk tarafından 'Bilgi sahibi' sıfatıyla alınan ifadesinden dönmesi ve sanığın aşamalarda suçlamaları kabul etmediğini savunması hususları birlikte değerlendirildiğinde; hukuka aykırı yöntemlerle elde edilmiş deliller değerlendirme dışında bırakıldığında sanığın yüklenen fuhuş suçunu işlediğine ilişkin mahkûmiyetine yeterli delillerin bulunmaması nedeniyle beraatine karar verilmesi gerekmektedir."

29. (Kapatılan) Yargıtay 18. Ceza Dairesinin 11/6/2019 tarihli ve E.2017/5113, K.2019/10342 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Somut olayda, kolluk görevlilerince Cumhuriyet Savcısının CMK'nın 160 vd. maddelerine göre yaptığı yazılı veya sözlü bir görevlendirme bulunmaksızın, müşteri gibi sanığın aranıp fuhuş için bayan temin edip edemeyeceği sorulup fiyat da öğrenildikten sonra sanığın tarifi üzerine suça konu adrese gidildiği, sanığa mağdurla fuhuş yapmak için para verdikten sonra odaya geçildiğinde kolluk görevlisinin kimliğini açıkladığı ve sonrasında Cumhuriyet savcısının haberdar edildiği olayda, Cumhuriyet Savcısının emri doğrultusunda yetki kazanmadan, yapılan işlem hukuka aykırı olup, elde edilen bu delillerin, delil değerlendirme yasağı kapsamında kaldığı gözetilmeden, hükme esas alınması... [hukuka aykırıdır.]"

30. Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 17/3/2021 tarihli ve E.2017/2242, K.2021/3647 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... askerlik görevini ifade eden sanıkların uyuşturucu madde sattığı yönünde ihbar alınması ve irtibatçı personel olarak görevli piyade askerin de durumdan şüphelenmesi üzerine, bu durumu derhal komutanlarına bildirmesi, komutanları tarafından ise 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun 66. maddesine uygun şekilde derhal Cumhuriyet savcısına olayı haber verip emri doğrultusunda soruşturma işlemlerine başlanması gerekmekte iken, bu işlem yapılmadan delil elde etmek amacıyla sanıkların yanına uyuşturucu satın alarak suçüstü yapması için asker [M.G.K.nın] gönderildiği anlaşılmış olmakla, Cumhuriyet savcısının emri doğrultusunda yetki kazanmadan yapılan işlemler hukuka aykırı olup, elde edilen delillerin, delil değerlendirme yasağı kapsamında kaldığı, hukuka uygun kabul edilemeyeceği ve yine suçun maddi konusunu oluşturan deliller ya da suçun maddi konusu 'hukuka aykırı yöntemlerle elde edilmiş' olacağından, ikrar bulunsa bile Anayasa'nın 38. maddesinin 6. fıkrası, CMK'nın 206. maddesinin 2. fıkrasının (a) bendi ve 217. maddesinin 2. fıkrası uyarınca hükme esas alınamayacağından, sanıklar hakkında beraat kararı verilmesi gerekirken, yazılı şekilde mahkûmiyet hükmü kurulması...[bozmayı gerektirmiştir.]"

31. Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 21/5/2013 tarihli ve E.2013/5397, K.2013/15729 sayılı

kararının ilgili kısımları şöyledir:

"... Türk Ceza Kanununun 1. maddesine göre Ceza Kanununun amacı 'Kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir.' Ancak suç işlenmesinin önleneceğinden bahisle, başkalarına suç işletilmesi bu amaçla bağdaşmamaktadır. Kızgınlık, kırgınlık, öfke veya elem nedeniyle yahut ikramiye almak veya tutuklanan şüphelinin mallarına el koymak veya satın almak, eşi ile evlenmek, ünlü olmak, adını basında duyurmak, küçük hatalarının görülmemesi amacıyla kolluk kuvvetlerine yardım etmek gibi herhangi bir amaçla, bir kimseye yönelik kışkırtıcı faaliyetlerde bulunulup ona suç işlettirilmesi, suç işlemeye yönlendirilmesi halinde yüklenen suçun oluşup oluşma- yacağı ve suça kışkırtılan failin sorumluluğu olaysal olarak belirlenmelidir.

Mevcut olan bir soruşturmada, suçun ortaya çıkarılmasını sağlamak için görevlilerin faaliyette bulunmaları mümkündür. Ancak Devletin görevi suç işlenmesini önlemek olup, organları vasıtasıyla kişilere suç işletmesi veya suç işleme eğilimini kuvvetlendirmesi, teşvik etmesi düşünülemez. Hukuk Devleti bireylerin hak ve özgürlüklerini korur. Devlet organlarının birtakım nedenlerle kişilere suç işletmesi ve sonra da failleri cezalandırması, cezalandırma hakkının kötüye kullanılmasıdır. Kamu görevlileri, görevlerini yerine getirirken Uluslar arası Sözleşmeler, Anayasa ve yasalarla bağlı olup kabul edilen ilkelere aykırı davranamazlar. Bir kimseyi suça kışkırtma hukuka aykırıdır. Devlet organları, bireyleri kışkırtarak suç işlemelerini sağlayıp sonra yakalayıp cezalandırılmalarını isteyemezler. Böyle bir uygulama yani bireyin hileli davranışlarla aldatılarak suç işlemesinin sağlanması devlete olan güveni zayıflatacağı gibi temel hakları da ihlal edecektir.

Suç işleme düşüncesi bulunmayan bir kişinin heyecanlandırılarak, tahrik edilerek, duygularından yararlanılarak kışkırtılıp suçüstü yakalatmak veya cezalandırılmasını sağlamak amacıyla bir suç işlemeye yöneltilmesi, suç işlemesine yardım edilmesi, suç işlemesi için olanak tanınması halinde ona verilecek ceza adil olmayacaktır. Zira fail tarafından, hiçbir etki olmadan özgür iradesiyle işlenmesine başlanmış bir fiil olmayıp kışkırtma olmadığı takdirde belki de bu suçun işlenmesi söz konusu olmayacaktır.

...

Failin, atılı suçu işlediğine dair yoğunlaşmış kuşku bulunması, bir soruşturmaya başlanmış olması halinde, bu kuşkuların giderilmesi için adli makamların bilgisi dahilinde gizli soruşturmacı, muhbir, gizli görevli kullanılması mümkündür. Görevlinin müdahalesi adil yargılama hakkını ihlal edici nitelikte olduğu takdirde, sanığın suçu işlediğini gösteren diğer delillerin mahkumiyete yeterli olup olmadığı, suçun nasıl işlendiği, suç eşyasının nerede ve nasıl bulunduğu, değerlendirilip sonucuna göre karar verilmelidir."

32. (Kapatılan) Yargıtay 18. Ceza Dairesinin 10/1/2019 tarihli ve E.2016/17207, K.2019/1034 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... YCGK kararı, AİHM kararları ve CMK'daki düzenlemeler uyarınca, gizli soruşturma yapan adli kolluk görevlisinin elde ettiği delillerin hukuka uygun kabul edilebilmesi için aşağıda belirtilen koşulların varlığı aranmalıdır:

a- Gizli soruşturma yapan adli kolluk görevlisi hiç bir zaman kışkırtıcı ajan gibi hareket etmemeli, önceden failde bulunmayan suç işleme kastı oluşturularak, fail suç işlemeye azmettirilmemeli.

...

c- Kolluk görevlisinin tutanağı delil olarak kabul edildiğinde, diğer delillerle birlikte tutanağa da dayanılıyorsa mutlaka tutanak düzenleyiciler dinlenilmeli, sanığa, tutanak ve düzenleyicilerin anlatımlarına karşı savunma yapma imkanı verilmelidir.

..."

33. Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 7/10/2025 tarihli ve E.2021/220, K.2025/9563 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Dava konusu uyuşturucu madde ticareti yapma suçu örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olmadığından, olay tarihi itibarıyla CMK'nın 139/4. maddesine göre gizli soruşturmacı görevlendirilemeyeceği ... anlaşılmıştır. Sanığın kimliğinin tespiti gizli soruşturmacı faaliyetleri ile teknik araçlarla izleme sonucu elde edilen kayıtlara göre yapıldığı gibi suçun sübutu da bu kayıtlara dayandırılmıştır. 5271 sayılı CMK'nın 217. maddesine göre sanığa atılı suç hukuka uygun şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilir. Hukuka uygun olmayan teknik araçlarla izleme sonucu elde edilen delile dayanılarak sübuta gidilmesi mümkün değildir."

34. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 1/10/2025 tarihli ve E.2024/489, K.2025/7047 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Somut olay bakımından her ne kadar sanık üzerine atılı suç yönünden CMK 139 maddesi uyarınca gizli soruşturmacı görevlendirilemeyeceği anlaşılmış ise de CMK 160 ve 161 maddeleri uyarınca gizli soruşturma görevi yapan adli kolluk görevlisinin suça teşvik etmeden veya azmettirmeden elde ettiği delillerin hukuka uygun olacağı [anlaşılmıştır.]"

B. Uluslararası Hukuk

35. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "Adil yargılanma hakkı" başlıklı 6. maddesinin (1) numaralı paragrafının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının, ... cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir."

36. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) uyuşturucu kaçakçılığı ve yolsuzluk gibi bazı suçların yol açtığı tahribatı gözönüne alarak Sözleşmeci devletlerin bu gibi suçlarla mücadelede sert bir tavır takınmalarının gerekçelerini değerlendirmiş, yine bu gibi suçlar için belirli güvenceler ile kısıtlamaların sağlanması kaydıyla özel soruşturma tekniklerine müsamaha gösterilebileceğini açıklamıştır (Ursu/Romanya, B. No: 44497/09, 18/12/2018, § 31; Vlachos/Yunanistan, B. No: 20643/06, 18/9/2008, § 24; Vanyan/Rusya, B. No: 53203/99, 15/12/2005, §§ 46,47). Diğer taraftan ise anılan suçlardaki artışın kuşkusuz uygun tedbirlerin alınmasını gerektirdiğini kabul ederken adaletin adil bir şekilde uygulanması hakkının birtakım kolaylık uğruna feda edilemeyeceğine vurgu yapmıştır (Teixeira de Castro/Portekiz, B. No: 44/1997/828/1034, 9/6/1998, § 36).

37. AİHM, tuzağa düşürme veya kışkırtıcı ajan şikâyetlerinin olduğu başvurularda hukuka aykırı delil şikâyetlerine yönelik olarak belirlenen ilkeler yerine tahrikin maddi testi ve usul güvenceleri testinden oluşan tahrik şikâyetinin kendine özgü ilkelerini uygulamayı tercih etmektedir (Akbay ve diğerleri/Almanya, B. No: 40495/15, 15/10/2020, §§ 111-139).

38. Tahrikin maddi testi kapsamında ilk adım olarak böyle bir tahrik veya tuzağa düşürme

hususunun var olup olmadığının tespiti gerekmektedir. Tahrik veya tuzağa düşürme olgusunun tespiti hâlinde ilgili kişiye karşı cezai kovuşturmada elde edilen bu delillerin kullanılması adil yargılanma hakkı kapsamında ortaya bir sorun çıkaracaktır (Akbay ve diğerleri/Almanya,§ 112). Bu bağlamda cezai soruşturmalarda polis kışkırtması veya tuzağı ile meşru gizli tekniklerin kullanımı arasındaki farkı ayırt etmek amacıyla -başvuranın suç işlemesi için baskıya maruz kalıp kalmadığı ve soruşturma makamlarının pasif tutumda kalıp kalmadıkları gibi- bazı ölçütler kullanılabilecektir. Belirtilen ölçütler uygulanırken ispat yükümlülüğü ise yetkililere yüklenmektedir (Akbay ve diğerleri/Almanya, § 118).

39. AİHM, ulusal makamların başvuranın faaliyetlerini esasen pasif şekilde soruşturduğunu ve başvurucuyu bir suç işlemeye teşvik etmediğini yeterli bir kesinlik derecesiyle tespit edebildiği takdirde gizli tedbirle elde edilen delillerin daha sonra başvurucu aleyhindeki ceza yargılamasında kullanılmasının Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında bir sorun teşkil etmediği sonucuna varması için yeterli kabul etmektedir (Matanović/Hırvatistan, B. No: 2742/12, 4/4/2017, § 133).

40. Tahrikin usule ilişkin ikinci testi ise kışkırtma iddiasının savunulabilir koşullarını ortaya çıkarmak için gerekli adımların atılıp atılmadığını, kışkırtma olduğuna dair bir bulgu durumunda veya savcılığın kışkırtma olmadığını kanıtlayamadığı bir davada ilgili çıkarımların Sözleşme'ye uygun olarak yapılıp yapılmadığını belirlemek için uygulanacaktır (Akbay ve diğerleri/Almanya, § 121). Suçla mücadeledeki kamu yararının polis kışkırtması sonucu elde edilen delillerin kullanılmasını haklı gösteremeyeceğini vurgulayan AİHM, adil bir yargılama için polis tahriki sonucu elde edilen tüm delillerin kovuşturma dışında tutulmasını veya benzer sonuçları olan bir usulün uygulanması gerektiğini kabul etmiştir (Akbay ve diğerleri/Almanya, § 123). Başvuranın bir suçtan mahkûmiyetinin polis tahrikiyle elde edilen delile dayandığı durumlarda başvuranın cezasında önemli bir indirim dahi olsa itiraz edilen delillerin dışlanmasıyla benzer sonuçlar doğuran bir prosedür olarak değerlendirilemeyeceği de açıktır (Furcht/Almanya, B. No: 54648/09, 23/10/2014, §§ 68, 69).

41. AİHM Sepil/Türkiye (B. No: 17711/07, 12/11/2013) kararında ise polis memurlarının başvurucunun yakalanması ile sonuçlanan operasyonu bir hâkimin ya da Cumhuriyet savcısının kararıyla değil kendiliğinden yaptıklarını, bunun ise gizli soruşturmacıların görevlendirilmesi hususunu düzenleyen 5271 sayılı Kanun'un 139. maddesine aykırı olduğunu vurgulamıştır.

42. Son olarak AİHM'e göre kolluk görevlilerinin müdahalesi olmadan söz konusu suçun işlenebileceğini gösterir somut bir olgu mevcut olmadığı hâlde bu görevlilerin aktif olarak bir suçun işlenmesinde etkili olmaları hâlinde yargılama hakkaniyete uygun yürütülmemiş ve Sözleşme'nin 6. maddesi ihlal edilmiş olur (Ramanauskas/Litvanya [BD], B. No: 74420/01, 5/2/2008; Burak Hun/Türkiye, B. No: 17570/04, 15/12/2009; Sepil/Türkiye, B. No: 17711/07, 12/11/2013). Bu çerçevede fail suç işleme potansiyeline sahip bir kişi olsa bile somut olayda kolluk görevlisinin müdahalesinden önce failin suç işleme hazırlığında olduğunun başka delillerle desteklenmesi yani failin müdahale olmadan suçu işleyeceğinin başka delillerle kanıtlanması gerekir (Burak Hun/Türkiye, §§ 46, 47).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

43. Anayasa Mahkemesinin 16/12/2025 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

44. Başvurucu; kolluk görevlilerinin suça teşviki sonucu elde edilen delillerin kanıt olarak değerlendirilemeyeceğini, kamu görevlilerinin gizli soruşturmacı olması durumunda dahi kışkırtıcı ajan gibi hareket ederek suça azmettiren olmaması gerektiğini, bu şekilde elde edilen delillerin hukuka aykırı olması nedeniyle mahkûmiyet gerekçesine esas olamayacağını belirtmiştir. Ayrıca Cumhuriyet savcısının yazılı veya sözlü emri olmadan işlem yapılamayacağını, delil toplanamayacağını ve bu yönde Yargıtay içtihatları da olduğunu belirterek hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen delil sonucu mahkûm edildiğini, böylelikle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

45. Bakanlık görüşünde; başvuruda öncelikle 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nde belirtilen kabul edilebilirlik şartlarının karşılanıp karşılanmadığının incelenmesi, adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda ise Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve mevzuat hükümlerinin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

46. Başvurucu, Bakanlık görüşüne ilişkin beyanında genel olarak bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

47. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

48. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Bu bağlamda başvurucunun iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma güvencesi yönünden incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

49. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

50. Ceza muhakemesinin amacı maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasıdır. Ancak bu amacın gerçekleştirilmesi için yapılan araştırma faaliyetleri sınırsız değildir. Maddi gerçeğin hukuka uygun şekilde ortaya çıkarılması ceza adaletinin hakkaniyete uygun gerçekleşmesi için gereklidir. Bu bakımdan ceza yargılamasında hukuka uygun yöntemlerle delil elde edilmesi hukuk devletinin temel ilkelerinden sayılmaktadır. Bu kapsamda Anayasa'nın 38. maddesinin altıncı fıkrasında da kanuna aykırı olarak elde edilen bulguların delil olarak kabul edilemeyeceği açıkça hükme bağlanmıştır (Orhan Kılıç [GK], B. No: 2014/4704, 1/2/2018, § 42).

51. Anayasa’nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli

bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir (AYM, E.2017/103, K.2017/108, 31/5/2017, § 9). Öte yandan hukuki güvenlik ile belirlilik ilkeleri hukuk devletinin ön koşullarındandır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de bütün işlem ve eylemlerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2018/1, K.2018/83, 11/7/2018, § 13).

52. Bir hukuk devletinde adil yargılanma hakkının güvence altına alınabilmesi bakımından kişilere yönelik suç isnadında bulunulabilmesi, buna bağlı idari ve adli soruşturma ve kovuşturmalar yürütülebilmesi için öncelikle işlenmiş olduğu iddia edilen bir suça ilişkin şüphenin varlığı gerekir (Muhsin Hükümdar (2) [GK], B. No: 2016/69274, 5/3/2020,§ 40).

53. Bir suça ilişkin şüphenin söz konusu olmadığı durumlarda devletin kamu görevlileri aracılığıyla suç işleyebileceği tahmin edilen kişilerin suç işlemesine imkân verebilecek bir ortamı hazırlaması ve böylelikle kişilerin suç işlemesine imkân sağlaması düşünülemez. Böyle bir durumda hukuk devleti ilkesine aykırı olarak başlatılan soruşturma kapsamında kişilerin cezalandırılması yoluna gidilmesi adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkıyla bağdaşmaz. Diğer taraftan işlendiği ileri sürülen bir suça ilişkin şüphenin bulunduğu durumlarda dahi özel soruşturma tekniklerinin istisnai bazı durumlarda belirli kısıtlamalarla uygulanacağını içeren ve bireylere yeterli güvenceler de sağlayan kanuni bir dayanağının olması gerekir (Muhsin Hükümdar (2), § 41).

54. Örgütlü suçlardaki artış, bazı tedbirlerin alınmasını gerektirebilir (Emsan Öner [2. B.], B. No: 2013/1504, 3/2/2016, § 72). Bazı suçların karmaşık yapısı, işlenme şekli ve işlendiği takdirde ortaya çıkan tahribat gereği anılan suçlarla mücadelede özel soruşturma yöntemlerinin geliştirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Delil toplanmasında karşılaşılan güçlük nedeniyle organize suç örgütünün yapısına sızmak, örgüt içindeki hiyerarşik yapı hakkında delil toplamak, delillerin muhafaza altına alınmasını sağlamak ve suçun işlenme şeklini ortaya çıkarmak gibi amaçlarla özel soruşturma tekniklerine müracaat edilebilecektir. Kural olarak özel soruşturma yöntemlerinin, özellikle de gizli soruşturma tekniklerinin kullanılması başlı başına adil yargılanma hakkının ihlali sonucunu doğurmaz.

55. Ceza muhakemesinin nasıl yapılacağı hususundaki kuralları belirleyen 5271 sayılı Kanun'da koruma tedbirleri kapsamında birtakım özel soruşturma ve kovuşturma usullerine yer verilmiştir. 5271 sayılı Kanun'un 139. maddesinde özel bir soruşturma tekniği olarak düzenlenen "gizli soruşturmacı görevlendirilmesi" usulü, maddenin (7) numaralı fıkrasında sayılan suçlardan birinin işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka surette delil elde edilememesi hâlinde uygulanabilecektir. Bu durum, soruşturmanın başka yollarla yürütülemeyeceği veya yürütülmesinin son derece zor olacağı şeklinde anlaşılabilecektir. Gizli soruşturmacı görevlendirilmesi kamu görevlileri arasından ve ancak hâkim kararıyla yapılacaktır.

56. Gizli soruşturma tekniklerini kullanan görevlinin ceza soruşturmasındaki esas görevi pasif şekilde suç faaliyetlerini takip etmektir. Cezai sonuç doğuran eylemi ise suçu pasif şekilde incelemek yerine işlenmeyecek bir suçun işlenmesine imkân sağlama bu kişilerin kışkırtma veya tuzak kurma sayılabilecek faaliyeti olarak kabul edilir. Gizli soruşturma tekniklerini kullanan kişilerin esasen pasif durumda kalıp kalmadığı ise soruşturmanın

altında yatan nedenler ile ortaya konulan davranışlara göre belirlenecektir. Bu bağlamda gizli soruşturmacı, faaliyetlerini izlemekle görevlendirildiği örgüte ilişkin her türlü araştırmada bulunmak, bu örgütün faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili delilleri toplamak ve muhafaza altına almakla yükümlüdür.

57. Suçla ilgili somut delillere ulaşılması ve bu delillerin toplanması soruşturma makamlarının gizli soruşturma tekniklerini kullanan kişilerde beklediği esas görevdir. Bu noktada anılan kişilerin kışkırtma veya tuzak kurma anlamına gelen eylemleriyle kanunun izin verdiği delil toplamaya ilişkin davranışlarının birbirinden ayrılması gerekmektedir. Bunun için başvurucunun kışkırtmaya veya tuzak kurmaya yönelik şikâyetleri yönünden öncelikle kamu görevlilerince kışkırtmaya veya tuzak kurmaya maruz bırakıldığına dair tartışılabilir bir şikâyetin varlığı tespit edilmelidir. Bu doğrultuda belirli seviyede dile getirilen şikâyetin kışkırtma veya tuzak kurma kategorisinde incelenmesi gerektiğine kanaat edinilirse aşağıdaki testler kapsamında inceleme yapılmalıdır.

ii. Maddi Test

58. Maddi test, esasen gizli soruşturma tekniklerini kullanan görevlilerin soruşturmadaki eylemlerinin pasif olup olmadığıyla ilgilidir. Bu görevlilerin başvurucunun faaliyetlerini aslında pasif bir şekilde soruşturduğunun ve onu bir suç işlemeye teşvik etmediğinin yeterli bir kesinlik derecesinde tespit edilmesi hâlinde bu durum gizli tedbirle elde edilen delillerin başvurucu aleyhindeki ceza yargılamasında kullanılmasının adil yargılanma hakkı kapsamında bir sorun teşkil etmediği sonucuna varılması için yeterli olacaktır. Bu bağlamda somut olayda böyle bir kışkırtma veya tuzak kurma olup olmadığı tespit edilmelidir. Suça teşvik (kışkırtma) veya tuzak kurma ilgili görevlilerin -ister kolluk görevlileri olsun ister onların talimatları doğrultusunda hareket eden kişiler olsun- kendilerini esasen pasif şekilde suç faaliyetlerini soruşturmakla sınırlamadıkları ancak suçun tespit edilmesini yani delil sunulmasını ve kovuşturma başlatılmasını mümkün kılmak amacıyla başvurucu üzerinde işlenmeyecek bir suçun işlenmesini teşvik edecek şekilde bir etki uyguladıkları durumlarda gerçekleşmiş olur.

59. Esasen suça teşvik (kışkırtma) veya tuzak kurma yöntemleriyle delil elde edilmesinin yasaklanmasının ardındaki gerekçe, kolluğun görevinin suçu önlemek ve soruşturmak olduğu, kışkırtmak olmadığı hususudur. Bu nedenle suça teşvik (kışkırtma) veya tuzak kurmanın ceza soruşturmalarında meşru gizli soruşturma yöntemlerinin kullanılmasından ayırt edilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede soruşturmayı yürüten görevlinin pasif şekilde hareket edip etmediği tespit edilirken gizli operasyonun altında yatan nedenler ve ilgili görevlinin davranışları incelenmeli, başvurucunun suç faaliyetlerine karıştığı veya suç işlemeye eğilimli olduğuna dair objektif bir şüphenin bulunup bulunmadığı değerlendirilmelidir. Ayrıca bir kişinin gizli görevde çalışan kolluk görevlileriyle doğrudan temas hâlinde olmaması ancak polis tarafından doğrudan suç işlemeye teşvik edilen bir suç ortağı tarafından suça dâhil edilmesi hâlinde de tuzağa düşürülmüş olabileceği kabul edilebilir. Ceza soruşturmalarındaki meşru gizli soruşturma tekniklerinin aksine kolluk görevlilerinin eylemleri diğer kişi için de suç işlemeye teşvik mahiyetinde kabul edilebiliyorsa bu koşullarda da tuzağa düşürme söz konusu olabilir. Bu bağlamda doğrudan suç işlemeye teşvik edilen kişinin suça katılmak için diğer kişilerle iletişime geçme ihtimalinin kolluk görevlileri tarafından öngörülebilir olup olmadığı, bu kişinin faaliyetlerinin kolluk görevlilerinin davranışları tarafından da belirlenip belirlenmediği ve ilgili kişilerin yerel mahkemeler tarafından suç ortağı olarak kabul edilip edilmediği dikkate alınmalıdır.

60. Kolluk görevlilerinin meşru gizli soruşturma yöntemlerini kullanması ile suç işlemeye teşvik (kışkırtma) arasında ayrım yapılırken başvurucunun suç işlemesi için baskıya maruz kalıp kalmadığı da değerlendirilmelidir. Özellikle uyuşturucu suçlarının soruşturulmasında soruşturma mercileri tarafından pasif bir tutumun terk edilerek başvurucuyla iletişime geçilmesi, başvurucunun ilk başta reddetmesine rağmen teklifin yenilenmesi ve ısrarla suça teşvik edilmesi, fiyatın ortalamanın üzerinde yükseltilmesi veya yoksunluk belirtilerinden bahsederek başvurucunun merhametine başvurulması gibi davranışlar bu açıdan önem arz etmektedir.

61. Belirtilmelidir ki bu ölçütler uygulanırken kural olarak ispat külfeti kamu makamlarındadır. Suç isnadı altındaki kişinin iddialarının tamamen ihtimal dışı olmaması şartıyla kışkırtma veya tuzak kurma olup olmadığını kanıtlamak kamu makamlarına düşer. Diğer bir ifadeyle başvurucunun kışkırtma veya tuzak kurmaya maruz kaldığına yönelik iddialarının ortaya çıkarılması için gerekli araştırmaların yapılıp yapılmadığı önemli olmakla birlikte kışkırtma veya tuzak kurmanın olmadığının ispatı soruşturma makamlarına yüklenecektir. Kışkırtma veya tuzak kurma, soruşturma yürüten kişilerin gizli soruşturma görevlerini yerine getirmeleri konusunda resmî olarak görevlendirilmeleri ve yapılan uygulamanın denetlenmesi yoluyla engellenebilir. Bu bağlamda soruşturma tedbirlerine izin verilmesi ve bunların uygun şekilde denetlenmesi için açık ve öngörülebilir bir usul mevcut olmalı ve bu usul yargısal bir denetime tabi tutulmalıdır.

62. Yapılan inceleme neticesinde kamu görevlilerinin başvurucunun faaliyetlerini esasen pasif şekilde soruşturduğu ve onu bir suç işlemeye teşvik etmediğinin yeterli bir kesinlik derecesinde tespit edilmesi hâlinde bu durum gizli soruşturma yöntemleriyle elde edilen delillerin başvurucu hakkındaki ceza yargılamasında kullanılması adil yargılanma hakkı kapsamında bir sorun teşkil etmeyecektir. Bununla birlikte maddi testin başvuruda yeterli bilginin mevcut olmaması, açıklama eksikliği veya tarafların olaylara ilişkin anlatımlarındaki çelişkiler nedeniyle sonuçsuz kalması ya da maddi test kapsamında başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının gerekliliklerine aykırı olarak kışkırtmaya veya tuzak kurmaya maruz kaldığının tespit edilmesi durumunda usul güvencelerine ilişkin testin uygulanması gerekecektir.

iii. Usul Güvenceleri Testi

63. Bu test kapsamında kışkırtma veya tuzak kurma iddiasının ileri sürüldüğü durumlarda mahkemelerce gerekli adımların atılıp atılmadığı, kışkırtmanın tespit edildiği veya savcılığın kışkırtma olmadığını kanıtlayamadığı durumlarda ise ceza davasında Anayasa'ya uygun çıkarımların yapılıp yapılmadığı değerlendirilmektedir. Buna göre bir kışkırtma veya tuzak kurma iddiasının olduğu hâllerde hangi usulün izleneceği hususunda takdir mahkemelere ait olmakla birlikte buna ilişkin şikâyetin esaslı bir savunma teşkil ettiği ve mahkemeyi kışkırtma veya tuzakla elde edilen delilleri dışlama yükümlülüğü altına soktuğu veya benzer sonuçlara yol açtığı durumlarda mahkemelerin söz konusu şikâyetleri Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının gerekliliklerine uygun şekilde ele alıp almadığı Anayasa Mahkemesince denetlenecektir.

64. Belirtilmelidir ki suçla mücadeledeki kamu yararı dahi kolluk görevlilerinin kışkırtması sonucu elde edilen delillerin kullanılmasını haklı göstermeyeceği gibi bu husus başvurucuyu en başından itibaren adil bir yargılamadan kesin olarak mahrum bırakma riskiyle karşı karşıya bırakmaktadır. Dolayısıyla yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesi anlamında adil olması için kışkırtma veya tuzak kurma sonucu elde edilen tüm deliller hariç tutulmalı veya

benzer sonuçları doğuran bir usul uygulanmalıdır. Bu noktada yargılamada silahların eşitliği veya savunma hakları gibi genel güvencelerin sanık lehine gözetilmesi tek başına yeterli değildir. Böyle bir durumda hukuk devleti ilkesine aykırı olarak başlatılan soruşturma kapsamında kişilerin cezalandırılması yoluna gidilmesi adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkıyla bağdaşmaz.

iv. Sonuç ve Değerlendirme

65. Somut olayda fuhşa aracılık etme suçunun sübutu yönünden kolluk görevlilerince ulaşılan bilgi ve beyanlar önemli ağırlıkta delil olarak kullanılmıştır (bkz. §§ 15, 18). Başvurucunun hem hükmün açıklanması sürecinde hem de istinaf aşamasında açıkça kışkırtma ve tuzak kurma şikâyetinde bulunduğu görülmüştür (bkz. § 19). Başvurucu, bu şikâyetini başvuru formunda da açık olarak dile getirmiştir (bkz. § 45). Başvuru formu ve ekli belgelerden başvurucunun kışkırtma ve tuzak kurma şikâyetini soyut ve genel ifadelerle değil belirli seviyede somutlaştırarak dile getirdiği anlaşıldığından ilk olarak maddi test yönünden inceleme yapılmalıdır.

66. Bu bağlamda somut olayda kışkırtma veya tuzak kurma olup olmadığı tespit edilmelidir. Bunun için kolluk görevlilerinin kendilerini esasen pasif şekilde suç faaliyetlerini soruşturmakla sınırlayıp sınırlamadıkları, suçun tespit edilmesini yani delil sunulmasını ve kovuşturma başlatılmasını mümkün kılmak amacıyla işlenmeyecek bir suçun işlenmesini teşvik edecek şekilde başvurucu üzerinde bir etki uygulayıp uygulamadıkları belirlenmelidir.

67. Başvurucu, birlikte yargılandığı K.A.D.nin suç ortağı konumundadır. Başvurucunun kendisi kolluk görevlileriyle ilk defa muhatap olan kişi değilse de fuhuş için kadınların buluşma yerine gönderilmesiyle suça konu eyleme dâhil olmuştur. Başvurucu, fuhşa aracılık etme suçu yönünden kolluk görevlilerine kadın bulmuştur. Somut olayda kolluk görevlileri suçun işlenmesi sürecinde yalnızca edilgen bir biçimde suç teşkil eden eylemi soruşturmakla sınırlı kalmamış; bunun aksine suçun işlenmesinde aktif rol oynamıştır. Diğer bir ifadeyle kolluk görevlileri başvurucuyla buluştuktan sonra başvurucunun fuhşa aracılık etme faaliyetini gerçekleştirmesi amacıyla kadın bulmasına yönelik konuşmalar yapmak ve para vermek suretiyle suçu esasen pasif şekilde soruşturmakla yetinmeyip suçun işlenmesini teşvik edecek şekilde davranmıştır. Dahası başvurucunun iki kadın bulmasından sonra kolluk görevlilerinin aktif tutum sergileyerek başvurucudan dört kadın daha istemeleri soruşturmadaki rollerinin pasif olmadığını ortaya koyma dışında mağdur sayısının artmasına bağlı olarak başvurucuya verilen ceza miktarının da artmasına yol açmıştır.

68. Somut olayda kolluk görevlilerini suçun işlenmesinde aktif rol oynadıklarının tespit edilmesi nedeniyle usul güvenceleri testine geçilmelidir. Başvurucu, yargılama sırasında aşamalarda istikrarlı şekilde usule aykırı yöntemlerle elde edilen delillerin mahkûmiyete esas alınamayacağını öne sürmüştür.

69. Kolluk görevlileri soruşturma işlemini talimat olmaksızın kendiliğinden yürütmüştür. Soruşturmayı yürüten kolluk görevlilerinin statüsü yargı mercilerince tespit edilmemiştir. Diğer bir ifadeye bu görevlilerin gizli soruşturma yapan kolluk görevlisi veya gizli soruşturmacı olup olmadığına yönelik belirleme yapılmamıştır. Anılan kişilerin gizli soruşturmacı olarak kabulü durumunda 5271 sayılı Kanun'un 139. maddesi uyarınca kamu görevlilerinin gizli soruşturmacı olarak görevlendirmesine ancak hâkim tarafından karar verilebilecektir. Somut olayda ise bir hâkim kararı bulunmamaktadır (bkz. § 23). Anayasa Mahkemesinin de daha önce ifade ettiği üzere işlendiği ileri sürülen bir suça ilişkin şüphenin bulunduğu durumlarda dahi özel soruşturma tekniklerinin istisnai bazı hâllerde

belirli kısıtlamalarla uygulanacağını içeren ve bireylere yeterli güvenceler de sağlayan kanuni bir dayanağının olması gerekir (Muhsin Hükümdar (2), § 41).

70. Başvurucu, ayrıca bu hususu istinaf kanun yoluna başvuru dilekçesinde de açık bir biçimde dile getirmiş ancak İstinaf Dairesi de müdahalenin adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun olup olmadığını, bu kişilerin ajan provokatör gibi davranıp davranmadığını tartışmadan istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir. Diğer bir ifadeyle yargı mercileri elde edilen delillerin hukuka aykırılığı noktasında 5271 sayılı Kanun'un 206. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendi ve 217. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamında bir değerlendirmede bulunmamıştır. Bu durumda suçların soruşturulması ve ortaya çıkarılması görevinin kamu yararı bakımından önemi ve güçlükleri kabul edilmekle birlikte hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlandığında somut olayın koşulları altında başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinin gerektirdiği hakkaniyete uygun yargılamadan yoksun bırakıldığı sonucuna varılmıştır.

71. Açıklanan gerekçelerle adil yargılanma hakkı bağlamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Muhterem İNCE ve Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

B. Diğer İhlal İddiaları

72. Başvurucu; ayrıca eksik araştırma ve inceleme sonucunda gerekçesiz karar verildiğini, kolluk görevlilerinin tamamının dinlenmediğini, tanık dinletme ve sorgulama hakkının ihlal edildiğini belirterek adil yargılanma hakkı kapsamında bir kısım güvencelerin de ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun adil yargılanma hakkı bağlamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre ileri sürdüğü diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına bu aşamada gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

73. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve miktar belirtmeksizin tazminat talebinde bulunmuştur.

74. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

75. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava

ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

76. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun niteliği gereği kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin RESEN GİZLİ TUTULMASINA,

B. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Muhterem İNCE ve Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. Adil yargılanma hakkının diğer bir kısım güvencelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialar yönünden İNCELEME YAPILMASINA GEREK OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

E. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2019/470, K.2019/494) GÖNDERİLMESİNE,

F. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE, tazminat talebinin REDDİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 16/12/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvurucu, hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen delillere dayanılarak mahkûmiyet kararı verilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş, Mahkememiz çoğunluğu tarafından yapılan değerlendirmede, başvurucunun Anayasanın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği kabul edilmiştir. Aşağıda belirttiğimiz nedenlerle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz. Şöyle ki;

Çoğunluk gerekçesinde kolluk görevlilerinin başvurucuya yönelik kışkırtma ve tuzak kurmak suretiyle elde ettikleri delillerin mahkemece verilen mahkumiyet kararında belirleyici delil kabul edildiği, Cumhuriyet Savcılığının söz konusu delillerin bu mahiyette olmadığını ispat edemediği, Savcılığın talebi olmaksızın gizli soruşturmacı koşulları bulunmayan ve kışkırtıcı ajan rolüyle elde edilerek hükme esas alınan delillerdeki hukukla aykırılığın yargılamanın

bütünü yönünden adil yargılanma hakkını ihlal ettiği belirtilmiştir.

Kolluk fezlekesinde Ankara Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü Ahlak Büro Amirliğinde görevli polis memurlarınca fuhuş olaylarına ilişkin yapılan çalışmalarda K. isimli şahsın 0532 ... . 02 nolu cep telefonu ile fuhuşsa aracılık yaptığı duyumunun alınması üzerine görevlilerce bu telefon numarası müşteri sıfatıyla aranmış olduğu, kolluk görevlilerince müşteri gibi yapılan arama sonucunda K. isimli kişinin telefonu açtığı ve kendisiyle iki kadınla ilgili olarak belli bir ücret karşılığında anlaşma sağlandığı, ancak K.'nın şehir dışında olduğunu belirterek Ankara'da bulunan başvurucunun kendileriyle iletişime geçeceği ve söz konusu kadınları başvurucunun temin edeceğini ifade ettiği, bir müddet sonra kolluk görevlilerinin başvurucu tarafından arandığı ve daha önce anlaşılan iki kadının otel önüne gönderildiği, aynı fezlekede ilerleyen saatlerde D.T ve K.G.S.'nin otelin önüne geldiği ve kendilerini fuhuş için başvurucunun gönderdiğini beyan ederek anlaştıkları ücreti aldıkları, kolluk görevlilerince K. isimli şahsın arandığı ve başvurucunun konuşulan kadınları gönderdiği, başka kadınlar da temin edip edemeyeceğinin sorulduğunda anlan otele dört kadının daha gönderileceği belirtildiği, önce Y.Ö. ve F.S. isimli kadınların sonra da başvurucu, A.A. ve N.Ş. isimli kadınların otele geldiği, bu aşamada herhangi bir ücret ödemesi yapılmadan kolluk görevlilerinin kimliklerini gösterdiği, daha önce verilen ücreti geri aldıkları ve anılan kişilerle ilgili soruşturma işlemleri için Ahlak Büro Amirliğine hep birlikte gittikleri, daha sonra Cumhuriyet savcısı arandığı ve talimatları alındığı belirtilmiştir.

Cumhuriyet savcısı tarafından, adı geçen kadınların bilgi sahibi olarak ifadelerinin alınması ve haklarında idari yaptırım kararı uygulandıktan sonra serbest bırakılmaları, fuhuşa aracılık yaptığı iddia edilen başvurucunun ise gözaltına alınarak ifadesi alındıktan sonra mevcutlu olarak hazır edilmesi yönünde talimat verilmiştir. Devam eden soruşturmada başvurucunun şüpheli sıfatıyla ifadesi alınmış, soruşturma sonucunda başvurucu hakkında diğer şüpheli K.A.D. ile fuhuş için aracılık yapmak suçunu islediği iddiasıyla 20/4/2010 tarihinde iddianame düzenlenmiştir. Yargılama sonucunda başvurucunun ve K.A.D.'nin fuhuşa aracılık etme suçunu işledikleri sabit görülerek 2 yıl hapis ve 600 TL adli para cezasına (mağdur sayısınca 6 kez) hükmedilmiş ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir. Söz konusu karar itiraz edilmeden kesinleşmiştir. Başvurucunun 5 yıllık denetim süresi içinde tekrar suç işlemesi nedeniyle dosya yeniden ele alınarak, mahkemece açıklaması geri bırakılan hükümler açıklanmış ve bu karar İstinaf Dairesi tarafından onanarak kesinleşmiştir.

Somut olayda, Ahlak büro amirliğinde görevli polislerin gizli soruşturmacı ya da kışkırtıcı ajan olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Polis 2559 sayılı Kanun çerçevesinde yetkilerini kullanmış olup, Kanun tarafından kendisine verilen görevleri ifa etmiştir. 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu'nun 2. maddesinde, polisin genel emniyetle ilgili görevlerinin iki kısım olduğu belirtilerek bu görevlerin, A) Kanunlara, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine, yönetmeliklere, Hükümet emirlerine ve kamu düzenine uygun olmayan hareketlerin işlenmesinden önce bu kanun hükümleri dairesinde önünü almak, B) İşlenmiş olan bir suç hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile diğer kanunlarda yazılı görevleri yapmak olduğu düzenlenmiştir. Aynı Kanunun 13. maddesinde polisin suçüstü hâlinde veya gecikmesinde sakınca bulunan diğer hâllerde suç işlendiğine veya suça teşebbüs edildiğine dair haklarında kuvvetli iz, eser, emare veya delil bulunan şüphelileri, eylemin veya durumun niteliğine göre; koruma altına alacağı, uzaklaştıracağı ya da yakalayacağı ve gerekli kanuni işlemleri yapacağı belirtilmiştir.

Yine 2559 sayılı Kanun’un ek 6. maddesinde polisin, söz konusu maddede yazılı görevlerinin yanında, Ceza Muhakemesi Kanunu ve diğer mevzuatta yazılı soruşturma işlemlerine ilişkin görevleri de yerine getireceği, bir suça ilişkin olarak kendisine yapılan sözlü ihbar ve şikâyetleri ve görevi sırasında öğrendiği suça ilişkin bilgileri yazılı hale getireceği, bir suç işlendiği veya işlenmekte olduğu bilgisini edinen polisin, olay yerinin korunması, delillerin tespiti, kaybolmaması ya da bozulmaması için acele tedbirleri aldıktan sonra el koyduğu olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri derhal Cumhuriyet savcısına bildireceği ve Cumhuriyet savcısının emri doğrultusunda işin aydınlatılması için gerekli soruşturma işlemlerini yapacağı düzenlenmiştir.

Yukarıda belirtilen hükümler uyarınca, somut olayda suç şüphesinin varlığı üzerine polis tarafından harekete geçilmiş olup, K. isimli şahsın telefonu bu nedenle aranmıştır. Kaldı ki, K. isimli şahsın şehir dışında bulunduğunu beyan ettiği ve başvurucunun kendileri ile irtibata geçeceğini söylediği konusunda tartışma da mevcut değildir. Başvurucunun iradesinin hata ya da tehdit ile sakatlandığı, K. isimli şahsın ya da polisin kendisini tehdit ettiği konusunda bir delili de mevcut değildir. Suçun maddî unsurunu kanıtlama yükümlülüğünün Savcılıkta olduğu ileri sürülebilirse de manevî unsur olan kastın bulunmadığını, yani söz konusu fiilin hata, hile, tehdit gibi sebeplerle işlediğini kanıtlama yükümlülüğü suçlanan kişiye (şüpheli veya sanık) aittir. Başvurucu, polis tarafından telefonla aranan (K)’nın yönlendirdiği kişi olup, daha sonra bizatihi (K)’nın yönlendirmesi ile başvurucunun kendisi de otele gelmiştir. Başvurucu, suç işleme iradesinin polis tarafından oluşturulduğunu ya da serbestçe karar alma iradesinin ortadan kaldırdığını ispatlayamadığı gibi, kararda yer verildiği üzere polis tarafından kendisi ile doğrudan iletişim kurulmadığından başvurucunun iradesinin zaten sakatlanmadığı da açıkça anlaşılmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Eurofinacom/Fransa, B. No: 58753/00, 7/9/2004) kararında, Fransız kolluk görevlileri tarafından fuhşa aracılık ve ahlaksız kazanç suçlarının tespiti amacıyla bir veri iletişim sistemine müşteri gibi girilmesinin başvurucuyu kışkırtma (tuzağa düşürme) amacı taşımadığına karar vermiştir. Söz konusu olayda başvuru sahibi şirket, France Telecom ile yapılan bir anlaşma kapsamında, özel bir terminal aracılığıyla erişilebilen bir veri iletişim hizmeti sunmakta olup, hizmete “36-15 ALINE” kodu girilerek erişilebilmektedir. Çevrimiçi kullanıcıların birbirleriyle iletişim kurmasını sağlayan bir mesajlaşma ve posta kutusu sistemi söz konusudur ve kullanıcılar bir takma ad (“sahte isim” olarak anılır) seçebilmekte ve ayrıca başkalarının incelemesi için kendileri hakkında kısa bir açıklama (“CV”) sağlayabilmektedir. Savcılık, hizmetin fahişeler tarafından potansiyel müşterilerle iletişime geçmek için kullanıldığından şüphelenerek ön soruşturma başlatmış ve polis, 30 Aralık 1996'da yaptığı açıklamada, soruşturmaları sırasında memurların "AAA" takma adını kullanarak 36-15 ALINE'a eriştiğini bildirmiştir. Başvurucu AİHM’e başvurusunda şirket kışkırtma sonucunda elde edilen deliller çerçevesinde ceza verildiğini ileri sürmüş, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ise, Paris Ceza Mahkemesi'nin 9 Ekim 1997 tarihli ve Paris İstinaf Mahkemesi'nin 24 Eylül 1998 tarihli kararları, başvuran şirketin mahkumiyetinin, soruşturma sırasında bulunan bazı özgeçmişlerin içeriğine ve 36-15 ALINE'ı kullanan fahişelerin ifadelerine dayandığını, 30 Aralık 1996'da soruşturma görevlilerinin bilgi taleplerine verilen çevrimiçi yanıtlara dayanmadığını, dolayısıyla, her halükarda mahkemelerin kararlarının, başvuran şirketin kışkırtma olarak nitelendirdiği operasyon yoluyla elde edilen kanıtlara dayandığının söylenemeyeceği, soruşturma görevlilerinin 30 Aralık 1996 tarihinde 36-15 ALINE'da kendilerine şahsen yapılan fuhuşla ilgili hizmet tekliflerini kışkırttıkları doğru olsa da, başvuran şirketin mahkum edildiği ahlaksız kazançtan geçinme suçunun işlenmesine gerçek anlamda teşvik etmedikleri, bu

suçun, fuhuş yapanlar tarafından değil, başvuran şirket tarafından zorunlu olarak işlenen sürekli bir suç olduğunu belirterek, bu nedenlerle başvuran şirketin, Sözleşmenin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlalinden şikayet edemeyeceği ve başvurunun bu kısmının açıkça temelsiz olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Başvuruya konu somut olayımızda, yerel mahkeme kararının gerekçesinde polis tarafından telefonla arama olgusuna değinilmekle ve delil olarak yer verilmekle birlikte, mağdur ifadelerine ve yeminle dinlenen tutanak tanıklarının beyanları da delil olarak kabul edildiği ve başvurucu hakkındaki mahkûmiyet hükmünün tanık beyanlarına göre kurulduğu anlaşılmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin yukarıda özetle yer verilen kararında belirtildiği üzere, başvurucunun mahkûm olduğu suç, fuhuş yapanlar tarafından değil, fuhuşa aracılık yapanlar tarafından işlenebilen seçimlik hareketli bir suçtur. Bu nedenlerle başvurucunun, kışkırtma ya da gizli soruşturmacı yoluyla delil elde edildiği ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının Anayasal hükümler çerçevesinde dinlenilmesi mümkün değildir.

Kaldı ki, Mahkememiz çoğunluğunun görüşü kabul edilirse, polisin suçun ortaya çıkarılması için, suç işleyen şahsa telefon edemeyeceği, mesaj gönderemeyeceği vb. yollarla iletişim kuramayacağı aksi halde gizli ajan ve kışkırtma sonucunda suçun işlenmiş sayılacağı ve sanığın adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılacaktır ki, bu durumda 2559 sayılı Kanun'un polise verdiği suçun önlenmesi, suçun tespiti, suç delillerin toplanması ve suçluların yakalanması gibi görevlerin yerine getirilmesi de mümkün olmayacaktır.

Yine Anayasa Mahkemesi'nin yerleşik içtihatlarında belirtildiği üzere, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanması bireysel başvurunun ikincilliği ilkesi yargılamayı yapan derece mahkemelerinin görevidir. Anayasa Mahkemesinin görevi ise, derece mahkemelerinin yorumlarının açıkça keyfi veya bariz takdir hatası içerecek nitelikte olup olmadığını incelemektir. Yerel mahkemenin başvurucu hakkında verdiği karar gerekçeli olup, hukuk kurallarının uygulanmasında bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik de mevcut değildir.

Belirtilen nedenlerle başvurucunun, Anayasanın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ihlal edilmediğinden, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye Muhterem İNCE Üye Ömer ÇINAR

DURSUN ALİ BOZKURT VE HASAN KOSAT

B. No: 2022/12982 | Karar tarihi: 16.12.2025

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/12982

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

DURSUN ALİ BOZKURT VE HASAN KOSAT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/12982)

Karar Tarihi: 16/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 13/3/2026 - 33195

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY

Başvurucular : 1. Dursun Ali BOZKURT 2. Hasan KOSAT

Vekili : Av. Serdar İPEK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; toplu iş sözleşmesi hükümlerinden yararlandırılmama nedeniyle sendika hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. 2022/66943 numaralı başvuru incelenen başvuruyla birleştirilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

5. İkinci Bölüm tarafından başvurunun Genel Kurula sevk edilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular; Isparta'nın Büyükgökçeli Belediyesinde işçi olarak çalışmaktayken 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un ilgili maddeleri uyarınca Isparta İl Özel İdaresine işçi olarak devredilmiştir. Başvurucular belediyede çalışırken Türkiye Belediyeler ve Genel Hizmetler İşçiler Sendikası (BELEDİYE-SEN) üyesi olup 31/3/2014-31/12/2014 tarihleri için devredildikleri yerde bağıtlı toplu iş sözleşmesi (TİS) hükümlerine göre kendilerine ödeme yapılmıştır. Başvurucular devir sonrası iş kolu değişikliği nedeniyle 31/3/2014 tarihinde davalı kurumda yetkili sendika olan YOL-İŞ Sendikasına üye olmuştur.

8. YOL-İŞ Sendikası ile davalı kurum arasında 1/3/2013-28/02/2015 tarihleri arasında yürürlükte kalan bir TİS imzalanmıştır. Başvurucular yeni iş yerine devredilmeleri üzerine 31/3/2014 tarihinde YOL-İŞ'e üye oldukları için TİS hükümlerinin kendilerine uygulanmasını kurumdan talep etmiş ancak başvuruculaların talepleri reddedilmiştir.

9. Başvurucular TİS hükümlerinin kendilerine uygulanmaması üzerine 5/6/2015 tarihinde TİS'ten kaynaklanan alacakların tahsili için dava açmıştır.

10. Isparta İş Mahkemesi 29/4/2016 tarihinde davaların kabulüne karar vermiştir. Gerekçeli kararlarda; devredilen işçilerin maaş ve diğer özlük hakları yönünden önceki kurumda yürürlükte olan bir TİS mevcut ise atandıkları işyerinde yeni bir TİS düzenlenene kadar eski işyerinde uygulanan TİS kapsamında işlem yapılması gerektiği belirtilmiştir. Devredilen işçinin atandığı kurumda yetkili sendikaya üye olması hâlinde ise 6360 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin onuncu fıkrası kapsamında yeni bir TİS düzenlenmesi gerekeceğinden işçinin maaş ve diğer özlük haklarının yeni işyerindeki sendikaya üye olduğu tarihten itibaren bu işyerinde yürürlükte olan TİS kapsamında belirlenmesi ve davalı işyerinde yürürlükte olan TİS'ten faydalandırılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

11. Temyiz üzerine Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 19/10/2020 tarihinde bozma kararı vermiştir. Daire kararında 6360 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin onuncu fıkrasındaki, devredilen işçilerin yeni bir TİS düzenleninceye kadar devirden önce tabi oldukları TİS hükümlerinin uygulanacağına yönelik açık hüküm karşısında başvuruculaların devirden sonra üye olduğu YOL-İŞ Sendikası ile davalı işveren arasında yapılan 1/3/2013-28/2/2015 yürürlük tarihli TİS hükümlerinden yararlanamayacağı ifade edilmiştir.

12. Isparta İş Mahkemesi bozma kararındaki gerekçelere dayanarak 26/3/2021 tarihinde davaların reddine karar vermiştir. Kararlar Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 16/12/2021 ve 25/4/2022 tarihli kararlarıyla onanmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

13. 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu’nun "Toplu

iş sözleşmesinden yararlanma" başlıklı 39. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1)Toplu iş sözleşmesinden taraf işçi sendikasının üyeleri yararlanır.

(2) Toplu iş sözleşmesinden, sözleşmenin imzalanması tarihinde taraf sendikaya üye olanlar yürürlük tarihinden, imza tarihinden sonra üye olanlar ise üyeliklerinin taraf işçi sendikasınca işverene bildirildiği tarihten itibaren yararlanır.

...

(4) Toplu iş sözleşmesinin imzası sırasında taraf işçi sendikasına üye olmayanlar, sonradan işyerine girip de üye olmayanlar veya imza tarihinde taraf işçi sendikasına üye olup da ayrılanlar veya çıkarılanların toplu iş sözleşmesinden yararlanabilmeleri, toplu iş sözleşmesinin tarafı olan işçi sendikasına dayanışma aidatı ödemelerine bağlıdır. Bunun için işçi sendikasının onayı aranmaz. Dayanışma aidatı ödemek suretiyle toplu iş sözleşmesinden yararlanma, talep tarihinden geçerlidir."

14. 6360 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin onuncu fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"... Devredilen veya nakledilen işçilerin ücret ile diğer malî ve sosyal hakları; toplu iş sözleşmesi bulunan işçiler bakımından yenileri düzenleninceye kadar devir veya nakil işleminden önce tabi oldukları toplu iş sözleşmesi hükümlerine göre, toplu iş sözleşmesi olmayan işçiler bakımından 2012 yılı Eylül ayında geçerli olan bireysel iş sözleşmesi hükümlerine göre belirlenir."

15. 6360 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Türkiye İstatistik Kurumu tarafından tespit edilen 2011 yılı Adrese Dayalı Nüfus Sayım sonuçlarına göre nüfusu 2.000'in altında olan ekli (27) sayılı listedeki adları yazılı belediyelerin tüzel kişilikleri ilk mahalli idareler genel seçiminden geçerli olmak üzere kaldırılarak bu belediyeler köye dönüştürülmüştür.

(2) Bu madde ile tüzel kişilikleri kaldırılan belediyelerin personeli, her türlü taşınır ve taşınmaz malları, hak, alacak ve borçları il özel idaresine devredilir. Hazinenin özel mülkiyetindeki veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlardan Maliye Bakanlığınca, bu maddeyle tüzel kişilikleri kaldırılan belediyelere tahsis edilmiş olanlar, komisyon kararıyla, ihtiyaçlarına göre ilgili il özel idarelerine veya köy tüzel kişiliklerine tahsis edilmiş sayılır. Ancak, köye dönüştürülen belediyelerin ihtiyaç duyulan taşınmazları ile araç ve gereçleri komisyon kararıyla ilgili köy tüzel kişiliğine bırakılır. Mahkemelerde süren davaları ile belediye olarak faaliyet gösterdiği döneme ve yapılan işlemlere ilişkin olarak açılacak davalarda, muhatap ilgili il özel idaresidir.

...

(4) Köye dönüştürülen belediyelerin kanunlarla yapılandırılan borçları ile kamu kurumlarına ve İlbank A.Ş.'ye olan borçları, bu belediyelerin tüzel kişiliklerinin fiilen sona erdiği tarihi takip eden yıldan itibaren İlbank A.Ş. tarafından ilgili il özel idaresi tahakkukundan üçüncü fıkrada öngörülen miktarı geçmeyecek taksitler hâlinde ödenir.

...

(6) Bu madde uyarınca bir başka belediyeye katılmak suretiyle tüzel kişilikleri sona eren belediyelerin personeli, her türlü taşınır ve taşınmaz malları, hak, alacak ve borçları bağlandığı belediyeye devredilir. Bu belediyelerin mahkemelerde süren davaları ile yapılan

işlemlere ilişkin olarak açılacak davalarda muhatap, katıldığı belediyedir.

(7) Bu belediyeler, personelini, taşınır ve taşınmazları ile kamu kurum ve kuruluşlarına olan borçlarını il özel idaresine veya katılacakları belediyeye, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde bildirir. Bu belediyelerin taşınmazlarının tahsisi ve kiralanması iş ve toplu iş sözleşmesinin yapılması, yeni nazım ve uygulama imar planının yapılması, her türlü imar uygulaması (inşaat ruhsatı hariç), iş makineleri ve diğer taşıtların satışı ile borçlanmaları il özel idaresinin veya katılacakları belediyenin onayına bağlıdır. Bu maddeye göre tüzel kişiliği kaldırılan belediyelerin taşınmazlarının satışı ile vadesi tüzel kişiliğin sona ereceği tarihi aşan borçlanmaları İçişleri Bakanlığının onayına tabidir. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ilanı yapılmış memur alımları hariç olmak kaydıyla, bu madde kapsamına giren belediyeler tarafından nakil yoluyla atanacaklar da dâhil olmak üzere hiçbir şekilde yeni personel alımı yapılamaz ve bu belediyeler tarafından aynı tarihten itibaren tüzel kişiliğinin sona erdiği tarihi geçecek şekilde veya mevcut hizmet alımlarının kapsamını ve personel sayısını genişletecek şekilde hizmet alımı sözleşmesi düzenlenemez.

(8) Bu maddeye göre il özel idaresi veya belediyelere devredilen personelden ihtiyaç fazlası olanlar geçici 1 inci madde hükümlerine göre kamu kurumlarına devredilir."

B. Uluslararası Hukuk

1. Uluslararası Sözleşmeler

16. 10/12/1948 tarihinde kabul edilen Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin ilgili kısmı şöyledir:

"Madde 20:

(1)Herkes, barış içinde toplanma ve örgütlenme hakkına sahiptir.

...

Madde 23:

(4)Herkesin, çıkarını korumak için sendika kurma ya da sendikaya üye olma hakkı vardır."

17. Türkiye'nin 15/8/2000 tarihinde imzaladığı ve 11/8/2003 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 16/12/1966 tarihli BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 8. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler aşağıdaki hakları güvence altına almakla yükümlüdürler:

(a) Herkesin, ekonomik ve sosyal çıkarlarını geliştirmesi ve koruması için sendika kurma ve yalnızca ilgili örgütün kurallarına bağlı olarak dilediği sendikaya girme hakkı. Bu hakkın kullanılmasına, yasalarda belirtilen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik ve kamu düzeni menfaati ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması bakımından gerekli olan sınırlamalardan başka bir sınırlama getirilemez;

...

(c) Sendikaların, yasalarda belirtilen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik ve kamu düzeni menfaati ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması bakımından gerekli olan sınırlamalardan başka bir sınırlama olmaksızın özgürce faaliyette bulunma hakkı;

2. Bu madde, sözü edilen hakların, silahlı kuvvetler, polis ya da devlet yönetiminin mensupları tarafından kullanılmasına yasal kısıtlamalar getirilmesine engel olmaz.

3. Bu maddenin hiçbir hükmü, Sendika Özgürlüğü ve Sendika Hakkının Korunmasına İlişkin 1948 tarihli Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmesi'ne Taraf Devletlere, Sözleşme'de öngörülen güvenceleri haleldar edici yasal tedbirler alma ya da yasaları bu güvenceleri ihlal edici şekilde uygulama yetkisi vermez."

18. Türkiye yönünden 23/12/2003 tarihinde yürürlüğe giren 16/12/1966 tarihli BM Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 22. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

" Herkes başkalarıyla bir araya gelerek örgütlenme özgürlüğü hakkına sahiptir; bu hak, kendi menfaatlerini korumak için sendika kurma ve sendikaya katılma hakkını da içerir.

Bu hakkın kullanılmasına ulusal güvenliğin, kamu güvenliğinin, kamu düzeninin (ordre public), genel sağlık veya ahlâkın, başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla, hukuken öngörülmüş ve demokratik bir toplumda gerekli olan sınırlamaların dışında başka hiç bir sınırlama konamaz. Bu madde, silahlı kuvvetler ve polis teşkilatı mensuplarının bu hakkı kullanmaları üzerine hukuki kısıtlamalar konulmasını engellemez"

19. Türkiye yönünden 24/12/1989 tarihinde yürürlüğe giren ve 5. ve 6. maddelerine çekince konulan Avrupa Konseyinin 18/10/1961 tarihli ve ETS No. 35 sayılı Avrupa Sosyal Şartı'nın ilgili maddeleri şöyledir:

" Bölüm 1:

Âkit Taraflar, ulusal ve uluslararası nitelikteki tüm uygun yollarla aşağıdaki hak ve ilkelerin etkili bir biçimde gerçekleşebileceği koşullara ulaşmayı politikalarının amacı sayarlar:

5- Tüm çalışanlar ve işverenler, ekonomik ve sosyal çıkarlarını korumak amacıyla ulusal ve uluslararası kuruluşlar düzeyinde örgütlenme özgürlüğüne sahiptir.

6- Tüm çalışanlar ve işverenler, toplu pazarlık hakkına sahiptir.

Bölüm 2:

Âkit Taraflar kendilerini, III. Bölümde belirtildiği gibi, aşağıdaki madde ve fıkralarda yer alan yükümlülüklerle bağlı saymayı; taahhüt ederler.

...

Madde 5:

Örgütlenme hakkı:

Âkit Taraflar, çalışanların ve işverenlerin ekonomik ve sosyal çıkarlarını korumak için yerel, ulusal ve uluslararası örgütler kurma ve bu örgütlere üye olma özgürlüğünü sağlamak veya desteklemek amacıyla ulusal yasanın bu özgürlüğü zedelemesini veya zedeleyici biçimde uygulanmasını önlemeyi; taahhüt ederler.

Bu maddede öngörülen güvencelerin, güvenlik güçleri bakımından hangi ölçüde uygulanacağı ulusal yasalarla ya da yönetmeliklerle belirlenir. Bu güvencelerin silahlı kuvvetler mensuplarına uygulanmasına ilişkin ilke ile bu kesime hangi düzeyde uygulanacağı, yine ulusal yasalar ya da yönetmeliklerle saptanır.

Madde 6:

Toplu pazarlık hakkı:

Âkit Taraflar, toplu pazarlık hakkının etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak amacıyla;

1- Çalışanlar ve işverenler arasındaki ortak görüşmeleri teşvik etmeyi;

2- Gerekli ve uygun olduğu durumlarda, toplu sözleşme yoluyla ücretlerin ve iş koşullarının düzenlenmesi amacıyla işverenlerin ya da işveren örgütlerinin çalışanların örgütleriyle isteğe bağlı görüşmelerini sağlayacak yolları teşvik etmeyi;

3- İş uyuşmazlıklarının çözümü için uygun uzlaştırma ve isteğe bağlı hakemlik sisteminin kurulmasını ve işletilmesini teşvik etmeyi; taahhüt eder ve

4- Menfaat uyuşmazlığı durumunda çalışanların ve işverenlerin, daha önce yapılan toplu sözleşmelerden doğabilecek yükümlülüklere bağlı olmak koşuluyla grev hakkı dahil, toplu eylem hakkını tanır.

Madde 22:Çalışma koşullarının ve çalışma ortamının düzenlenmesine ve iyileştirilmesine katılma hakkı:

Âkit Taraflar, çalışanların işletmede çalışma koşullarının ve çalışma ortamının düzenlenmesine ve iyileştirilmesine katılma haklarını etkili bir biçimde kullanmalarını sağlamak amacıyla, ulusal mevzuat ve uygulama uyarınca çalışanların ya da temsilcilerinin;

a- çalışma koşullarının, işin örgütlenmesinin ve çalışma ortamının düzenlenmesi ve iyileştirilmesine ... katılma olanağı veren önlemler almayı ya da bunları özendirmeyi taahhüt ederler.

...

Değiştirilmiş Avrupa Sosyal Şartı'nın Eki

Madde 21 ve 22:

2- 'Ulusal mevzuat ve uygulama' terimi, duruma göre, yasaların ve yönetmeliklerin yanı sıra toplu iş sözleşmelerini, işverenler ve çalışanların temsilcileri arasındaki diğer anlaşmaları, gelenekleri ve ilgili yargı kararlarını kapsar.

..."

20. Türkiye yönünden 14/8/1951 tarihinde yürürlüğe giren Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) 98 No.lu Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Sözleşmesi'nin ilgili kısmı şöyledir:

"Madde 1: İşçiler çalışma hususunda sendika hürriyetine halel getirmeye matuf her türlü fark gözetici harekete karşı tam bir himayeden faydalanacaktır.

Böyle bir himaye bilhassa,

Bir işçinin çalıştırılmasını, bir sendikaya girmemesi veya bir sendikadan çıkması şartına tabi kılmak;

Bir sendikaya üye olması yahut çalışma saatleri dışında veya işverenin muvafakatı ile çalışma saatlerinde sendika faaliyetlerine iştirak etmesinden dolayı bir işçiyi işinden çıkarmak veya başka suretle onu izrar etmek; maksatları güden hareketlere mütaallik hususlarda uygulanacaktır.

Madde 2: İşçi ve işveren teşekkülleri, gerek doğrudan doğruya, gerek mümessilleri veya üyeleri vasıtasıyla birbirlerinin kuruluşları, işleyişleri ve idarelerini müdahalede bulunmalarına karşı gerekli surette himaye edileceklerdir.

Bilhassa işçi teşekküllerini bir işverenin veya bir işveren teşekkülünün kontrolüne tabi

kılmaya, bir işverenin veya bir işveren teşekkülünün kendi nüfuzu altına alınmış işçi teşekkülleri ihdasını tahrik etmeye veya işçi teşekküllerinin mali yollarla veya başka bir şekilde desteklemeye matuf tedbirler, bu maddedeki manası ile müdahale hareketlerinden sayılır.

Madde 4: Çalışma şartlarını kollektif mukavelelerle tanzim etmek üzere işverenler veya işveren teşekkülleriyle işçi teşekkülleri arasında ihtiyari müzakere usulünden faydalanılmasını ve bu usülün tam bir surette geliştirilmesini teşvik etmek ve gerçekleştirmek için lüzumu halinde milli şartlara uygun tedbirler alınacaktır."

21. Türkiye yönünden 12/7/1993 tarihinde yürürlüğe giren ILO 87 No.lu Sendika Özgürlüğü ve Sendikalaşma Hakkının Korunması Sözleşmesi'nin ilgili kısmı şöyledir:

"Madde 2:

Çalışanlar ve işverenler herhangi bir ayırım yapılmaksızın önceden izin almadan istedikleri kuruluşları kurmak ve yalnız bu kuruluşların tüzüklerine uymak koşulu ile bunlara üye olmak hakkına sahiptirler.

Madde 3:

Çalışanların ve işverenlerin örgütleri tüzük ve iç yönetmeliklerini düzenlemek, temsilcilerini serbestçe seçmek, yönetim ve etkinliklerini düzenlemek ve iş programlarını belirlemek hakkına sahiptirler.

Kamu makamları bu hakkı sınırlayacak veya bu hakkın yasaya uygun şekilde kullanılmasına engel olacak nitelikte her türlü müdahaleden sakınmalıdırlar.

Madde 4:

Çalışanların ve işverenlerin örgütleri yönetsel yoldan feshedilme veya faaliyetten menedilmeye tabi tutulamazlar.

Madde 5:

Çalışanların ve işverenlerin örgütler, federasyon ve konfederasyon kurma ve bunlara üye olma ve her örgüt, federasyon veya konfederasyon, uluslararası çalışanlar ve işverenler örgütlerine katılma haklarına sahiptirler.

...

Madde 10:

Bu sözleşmede “örgüt” terimi, çalışanların veya işverenlerin çıkarlarına hizmet ve bu çıkarları savunma amacını güden çalışanların ve işverenlerin her türlü kuruluşunu ifade eder.

Madde 11:

Hakkında bu sözleşmenin yürürlükte bulunduğu Uluslararası Çalışma Örgütünün her üyesi, çalışanların ve işverenlerin örgütleme hakkını serbestçe kullanmalarını sağlamak amacıyla gerekli ve uygun bütün önlemleri almakla yükümlüdür."

22. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 11. maddesi şöyledir:

"1. Herkes barışçıl olarak toplanma ve dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hak, çıkarlarını korumak amacıyla başkalarıyla birlikte sendikalar kurma ve sendikalara üye olma hakkını

da içerir.

2. Bu hakların kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplum içinde ulusal güvenliğin, kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli olanlar dışındaki sınırlamalara tabi tutulamaz. Bu madde, silahlı kuvvetler, kolluk kuvvetleri veya devlet idaresi mensuplarınca yukarda anılan haklarını kullanılmasına meşru sınırlamalar getirilmesine engel değildir."

23. Sözleşme'nin 14. maddesi şöyledir:

"Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, mülkiyet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

24. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) yerleşik içtihadına göre Sözleşme'nin 14. maddesi, Sözleşme ve eki protokollerde yer alan diğer hak ve özgürlükleri tamamlayıcı niteliktedir. Dolayısıyla sadece güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerden yararlanılması bağlamında uygulanan bu hakkın bağımsız şekilde uygulanabilmesi söz konusu değildir (Fâbian/Macaristan [BD], B. No: 78117/13, 15/12/2015, § 112; Rasmussen/Danimarka, B. No: 8777/79, 28/11/1984, § 29). Zira 14. madde yalnızca Sözleşme'de bulunan hak ve özgürlüklerin kullanılması bakımından yapılan ayrımcılığı yasaklamaktadır (Gaygusuz/Avusturya, B. No: 17371/90, 16/9/1996, § 36). Bu sebeple bu hakkın ihlal edildiğine ilişkin şikâyet, Sözleşme'deki hangi hak veya özgürlük bakımından ayrımcılık yapıldığı iddiasını da içermelidir ancak başka bir Sözleşme maddesinin ihlal edildiğini iddia ve ispat etmek şart olmayıp başvurudaki uyuşmazlık konusunun Sözleşme'deki diğer maddelerin kapsamında olması gerekli ve yeterlidir (Rasmussen/Danimarka, § 29).

25. AİHM'e göre farklı muamele, nesnel ve makul bir gerekçesi olmaması hâlinde ayrımcı olarak nitelendirilir. Diğer bir deyişle meşru bir amaç taşımadığı veya kullanılan araçlarla gerçekleştirilmek istenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmadığı tespit edilen farklı muamele, ayrımcılık oluşturur (Fabris/Fransa [BD], B. No: 16574/10, 7/2/2013, § 56).

26. AİHM, taraf devletlerin başka koşullarda benzer durumlar teşkil eden farklılıkların değişik bir muameleyi gerektirip gerektirmediğinin ve ne ölçüde gerektirdiğinin değerlendirmesinde takdir yetkileri olduğunu kabul etmektedir. Bu takdir alanının kapsamı koşullara, olayın konusuna ve arka planına göre değişiklik gösterir (Stummer/Avusturya [BD], B. No: 37452/02, 7/7/2011, § 88). Özellikle ekonomik ve toplumsal stratejiye ilişkin genel tedbirlerin uygulanması söz konusu olduğunda devletin geniş bir takdir yetkisi olduğu kabul edilmektedir (Hämäläinen/Finlandiya, B. No: 37359/09, 16/7/2014, § 109).

27. AİHM; Sözleşme'nin 14. maddesine ilişkin başvurularda ölçülülük kriteri çerçevesinde izlendiği iddia edilen amacın önemi, bu amaca özgülenen ayrımcı müdahalenin başvurucunun mülkiyet hakkına müdahalesinin ağırlığı, ayrımcı müdahalenin amacın gerçekleştirilebilmesi için elverişli olup olmadığı, söz konusu amacın izlenebilmesi için ayrımcı müdahalenin yapılmasının zorunlu olup olmadığı, başvurucunun ayrımcı müdahaleden mağduriyetinin giderilmesi için devlet tarafından önlem alınıp alınmadığı gibi

unsurları denetlemektedir. Ayrıca AİHM, meşru bir kamu politikasını destekleyen bir müdahalenin uygulamada kabul edilemez derecede geniş olup olmadığını veya bazı kişilere makul olanın ötesinde ya da aşırı bir yük yükleyip yüklemediğini saptamaya çalışmaktadır (Inze/Avusturya, B. No: 8695/79, 28/10/1987, §§ 44, 45; Thlimmenos/Yunanistan, B. No: 34369/97, 6/4/2000, § 47; Guberina/Hırvatistan, B. No: 23682/13, 22/3/2016, §§ 66-74; Fâbian/Macaristan, §§ 112-117).

28. AİHM'e göre Sözleşme'nin 14. maddesi bütün muamele farklılıklarını değil yalnızca belirlenebilir nesnel veya kişisel vasıf farklılıklarını ya da biri diğerinden ayrılabilir statü farklılıklarını yasaklamaktadır. 14. madde; diğerlerinin yanında cinsiyet, ırk ve mülk de dâhil olmak üzere statü oluşturan belirli gerekçeleri saymaktadır. Bununla birlikte Sözleşme'nin 14. maddesinde yer alan listenin bu maddenin lafzında "herhangi başka bir durum" denilmekle sınırlı sayıda olmadığı kabul edilmiştir (Clift/Birleşik Krallık, B. No: 7205/07, 13/7/2010, § 55).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

29. Anayasa Mahkemesinin 16/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvurucular, yargılamanın uzun sürede sonuçlandırıldığını ileri sürmüştür.

31. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

32. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Sendika Hakkıyla Bağlantılı Olarak Ayrımcılık Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

33. Başvurucular; devredildikleri kamu kurumunda geçerli olan TİS'ten yararlandırılmamaları nedeniyle daha düşük ücret aldıklarını, bu durumun Anayasa'nın 10., 51. ve 53. maddelerine aykırı olduğunu öne sürmüştür.

34. Bakanlık görüşünde; başvurucuların sendika hakkının ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri incelenirken yargı kararlarının yeterli gerekçeyi içerip içermediği, verilen kararlardaki tespit ve sonuçların kanunun uygulanması niteliğinde olup olmadığı ve açık bir keyfîlik içerip içermediği, dolayısıyla sendika hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa ve mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşulları dâhilinde değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir.

2. Değerlendirme

35. Anayasa'nın 10. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

...

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

36. Anayasa’nın “Sendika kurma hakkı” başlıklı 51. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz.

Sendika kurma hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir."

37. Anayasa’nın “Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı” başlıklı 53. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“İşçiler ve işverenler, karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahiptirler.

Toplu iş sözleşmesinin nasıl yapılacağı kanunla düzenlenir.”

38. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuruculara iddialarının özünü devredildikleri kamu kurumunda bulunan TİS'ten yararlandırılmamaları nedeniyle kendileri ile aynı işi yapan işçilerden daha düşük ücret almaları oluşturmaktadır. Dolayısıyla ihlal iddialarının bir bütün olarak sendika hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

39. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan sendika hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

40. Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, kişilere ayrım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara

bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez (Fikret Aslan [GK], B. No: 2019/41241, 25/2/2025, § 53).

41. Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan eşitlik ilkesi Sözleşme'nin 14. maddesinde güvence altına alınan ayrımcılık yasağını da kapsayan daha geniş bir anlam ifade etmektedir. Bu sebeple bireysel başvuru bakımından bütün eşitlik ilkesine aykırılık iddialarının incelenmesi mümkün olmayıp yalnızca ortak koruma alanında yer alan ayrımcılık yasağı ile sınırlı olarak değerlendirme yapılabilir (Reis Otomotiv Ticaret ve Sanayi A.Ş. [GK], B. No: 2015/6728, 1/2/2018, § 78).

42. Bireysel başvuru yolunda Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 10. maddesi kapsamında inceleyebileceği bir meselenin varlığından söz edilebilmesi için aynı veya göreceli olarak benzer durumda olan kişilere yönelik olarak farklı bir muamelenin varlığı şarttır. Benzer durumun varlığının gösterilmesi şartı kıyaslanan grupların tıpatıp aynı olmasını gerektirmez (Nuriye Arpa [2. B.], B. No: 2018/18505, 16/6/2021, § 55).

43. Her farklı muamele otomatik olarak ayrımcılık yasağının ihlali sonucunu doğurmaz. Sadece Anayasa'nın 10. maddesinde sayılan belirlenebilir özellikler temelinde yapılan farklı muamele ve durumlar bu anlamda farklı muamele teşkil edebilir. Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir." düzenlemesinde yer alan "dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep" şeklindeki ayrımcılık temellerine -söz konusu unsurların birçok uluslararası düzenlemede de karşılık bulan önemli ayrımcılık temelleri olması nedeniyle- açıkça yer verilmiştir. Bununla birlikte madde metninde yer alan "herkes" ve "benzeri sebeplerle" ifadeleri ayrımcılığa karşı korunan kişi ve ayrımcılık temelleri açısından sınırlı bir yaklaşımın benimsenmediğini ortaya koymakta olup madde metninde yer alan temeller örnek niteliğindedir (Hüseyin Kesici [1. B.], B. No: 2013/3440, 20/4/2016, § 56; Reis Otomotiv Ticaret ve Sanayi A.Ş., § 79).

44. Anayasa Mahkemesi "benzeri sebeplerle" ifadesinin yorumu bağlamında "...Özgürlüklerle ilgili olarak Anayasada yer alan en önemli kavramlardan birini de yasa önünde eşitlik ilkesi oluşturmaktadır.... eşitlik açısından ayırım yapılmayacak hususlar madde metninde sayılanlarla sınırlı değildir.‘Benzeri sebeplerle’ de ayırım yapılamayacağı esası getirilmek suretiyle ayırım yapılamayacak konular genişletilmiş ve böylece kurala uygulama açısından da açıklık kazandırılmıştır..." diyerek ayrımcılık temellerinin maddede sayılanlarla sınırlı olmadığını açıkça ifade etmiştir (AYM, E.1986/11, K.1986/26, 4/11/1986).

45. Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi Anayasa'da güvence altına alınan hak ve özgürlüklerden yararlanılırken nesnel ve haklı bir neden olmaksızın aynı veya benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelede bulunulmasını yasaklamaktadır. Nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılamayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa'nın 10. maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilir (Nuriye Arpa, § 58). Dolayısıyla hukuksal durumları aynı olanlara yönelik farklı muamelenin objektif ve makul bir sebebe dayandığı, farklı muamelenin öngörülen meşru amaç ile orantılı olduğu, diğer bir ifadeyle farklı muameleye tabi tutulan kişiye aşırı ve olağanın ötesinde bir külfet yüklenmediği hâllerde eşitlik ilkesi ihlal edilmeyecektir (Burcu Reis [1. B.], B. No: 2016/5824, 28/12/2021, § 50).

46. Kuşkusuz benzer durumlara farklı muamelenin haklı bir temeli olup olmadığının veya farklılığın ne dereceye kadar müstahak olacağının değerlendirilmesinde kamu otoritelerinin belli ölçüde takdir yetkisi vardır. Bununla birlikte bu takdir yetkisinin kapsamı somut olayın özelliklerine ve farklı bir şekilde yararlandırılan hakkın niteliğine göre değişebilecektir (Nuriye Arpa, § 59).

47. Ayrımcılık yasağı kapsamında farklı bir muamele olduğunu ispatlama mükellefiyeti başvurucudadır. Ne var ki başvurucunun farklı muamelenin bulunduğunu göstermesi hâlinde bu farklı muamelenin nesnel ve haklı bir temelinin bulunduğunu, seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisinin olduğunu ispatlama yükümlülüğü kural olarak kamu otoritelerine ait olur (Nuriye Arpa, § 60). Ancak farklı muamelenin nesnel ve haklı bir sebebinin bulunmadığı konusunu başvurucunun olgusal olarak temellendirmediği ya da objektif olarak ispatın imkânsız ya da beklenmesinin makul olmayacağı durumlar istisna tutulmalıdır (Burcu Reis, § 52).

ii. Somut Olayın Değerlendirilmesi

48. Somut olayda başvurucular, devredildikleri işyerinde iş kolu değişikliği nedeniyle YOL-İŞ Sendikasına üye olmuş ve bu Sendikanın devredildikleri işyeriyle bağıtladığı, daha lehe hükümler içeren TİS'ten yararlanmak istemiştir. İlk derece mahkemesinin ilk değerlendirmesinde devredilen işçinin atandığı kurumda yetkili sendikaya üye olması hâlinde 6360 sayılı Kanun kapsamında yeni bir TİS düzenlenmesi gerekeceğinden işçinin maaş ve diğer özlük haklarının yeni işyerindeki sendikaya üye olduğu tarihten itibaren bu işyerinde yürürlükte olan TİS kapsamında belirlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır (bkz. § 10). Sonrasında Yargıtay anılan Kanun maddesine göre devredilen işçilere, yeni bir TİS düzenleninceye kadar devirden önce tabi oldukları TİS hükümlerinin uygulanması gerektiğini değerlendirmiş, ilk derece mahkemesi de bu değerlendirmeye uymuştur (bkz. §§ 11,12).

49. İncelenen başvuruda ilk tespit edilmesi gereken husus, başvurucularla aynı yerde çalışan diğer belediye işçilerinin kıyaslanabilir ve benzer durumda olup olmadığıdır. Başvuruya konu belediyede çalışan işçilerin benzer statüde olduğu ve benzer işler yaptığı hususunda bir tereddüt yoktur.

50. İkinci olarak benzer ve kıyaslanabilir durumdaki işçiler arasında farklı bir muamele yapılıp yapılmadığı belirlenmelidir. Farklı muamelenin varlığı tespit edilirken olayın tüm koşullarının bir bütün olarak dikkate alınması gerekir (Reis Otomotiv Ticaret ve Sanayi A.Ş., § 88).

51. Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen ayrımcılık yasağından doğan güvenceler, hukuki durumları benzer olanlara farklı muamele edilmesiyle harekete geçer. Dolayısıyla öncelikle benzer durumun ve farklı muamelenin ortaya konulması gerekir. Farklı muamelenin varlığının ilk bakışta anlaşılabildiği hâllerde başvurucunun herhangi bir ispat çabasına girmesi beklenmez. Bu bağlamda mevzuattan kaynaklanan veya uygulamadan kaynaklansa bile muamele sahibinin saikinden/niyetinden bağımsız bir biçimde oluşan farklı muamele için başvurucunun ayrıca bir ispat külfeti altına girmesi söz konusu olamaz. Bununla birlikte farklı muamelenin (ayrımcı saiklerle bir kimseye kötü muamelede bulunulması gibi) ancak uygulayıcının saikiyle/niyetiyle ortaya çıktığı durumlarda bunun ispatlanması yükümlülüğü başvurucuya ait olur. Zira bu gibi hâllerde ilgili işlem veya eylemi farklı muamele hüviyetine büründüren olgu, muamelede bulunanın niyetidir (Burcu Reis, § 57).

52. Öte yandan bir haktan yararlanmanın birtakım şartlara bağlanması ve bu şartları taşımadığı değerlendirilenlerin söz konusu haktan yararlandırılmaması kural olarak farklı muamele biçiminde yorumlanamaz. Dolayısıyla kişilerin şartları taşımadıkları gerekçesiyle birtakım hak ve imkânlardan yararlandırılmaması ilke olarak ayrımcılık yasağından kaynaklanan güvencelerin harekete geçmesine yol açmaz. Bu çerçevede bir hak veya imkândan ilgili mevzuat gereğince ancak kısıtlı sayıda kişinin yararlanması ve yetkili makamın bu kişileri belirlerken takdir yetkisi kullanması farklı muamele olarak telakki edilemez. Ancak haktan/imkândan yararlanma şartlarından birinin kendi başına farklı muamele teşkil etmesi ya da bunların uygulanmasında nesnel değerlendirmelerden ziyade ayrımcı saiklerle hareket edilmesi durumunda Anayasa'nın 10. maddesindeki teminatlar uygulanabilir hâle gelir (Burcu Reis, § 58).

53. Somut olayda kanun koyucu, 6360 sayılı Kanun ile devredilen veya nakledilen işçilerin ücret ile diğer mali ve sosyal haklarının toplu iş sözleşmesi bulunan işçiler bakımından yenileri düzenleninceye kadar devir işleminden önce tabi oldukları toplu iş sözleşmesi hükümlerine göre belirleneceğini düzenleme altına almıştır.

54. Olayda, başvurucular 30/3/2014 tarihinde yeni iş yerine devredilmelerine ve devredildikleri işyerinde yetkili sendika olan YOL-İŞ'e üye olmalarına karşın bu konuda genel düzenleme niteliğinde olan 6356 sayılı Kanun'un 39. maddesine (bkz. § 13) göre TİS'ten faydalandırılmaları gerekirken buna istisna getiren 6360 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesi kapsamında önceki işyerlerindeki TİS kapsamında kendilerine ödeme yapılmıştır. Dolayısıyla aynı işyerinde aynı sendikaya üye olmalarına rağmen başvurucularla diğer işçiler arasında TİS'ten yararlandırılma bakımından farklı muamele olduğu ilk bakışta anlaşılabilecek niteliktedir. Bu bağlamda durumları benzer olan işçiler arasında TİS hükümleri yönünden farklılık yaratıldığının ortaya konulduğu kabul edilmelidir.

55. Farklı muamelenin varlığının ortaya konulmasından sonra hâlihazırda işyerinde çalışan işçilerle başka bir işyerinden devredilen işçiler arasındaki farklı muamelenin nesnel ve haklı bir sebebe dayanıp dayanmadığı nesnel ve haklı sebebe dayanıyorsa bu farklı muameleyle devredilen işçilere yüklenen külfetin orantılı olup olmadığı hususları incelenmelidir.

56. Başvurucular ile diğer işçiler arasında farklılığa neden olan uygulama, 6360 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin onuncu fıkrasından kaynaklanmaktadır. 6360 sayılı Kanun'da yerel yönetimlere ilişkin olarak birçok değişiklik yapılmıştır. Bu kapsamda on dört ilde büyükşehir belediyesi kurulmuş; bunların yanı sıra bazı ilçeler ve belediyeler kurulmuşken bazı belediye, il özel idaresi ve köylerin tüzel kişilikleri kaldırılmıştır. Yanı sıra 6360 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesiyle söz konusu yapısal değişikliklerin gerektirdiği devir, tasfiye, paylaştırma ile diğer bazı iş ve işlemlerin nasıl yapılacağı düzenlenmiştir.

57. 6360 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise Türkiye İstatistik Kurumu tarafından tespit edilen 2011 yılı adrese dayalı nüfus sayım sonuçlarına göre nüfusu 2.000’in altında olan, ekli (27) sayılı listedeki adları yazan belediyelerin (Başvuruculaların çalıştığı Büyükgökçeli Kasabası Belediyesi de bu listededir.) tüzel kişiliklerinin ilk mahallî idareler genel seçiminden geçerli olmak üzere kaldırılarak bu belediyelerin köye dönüştürüleceği öngörülmüştür. Anılan Kanun'un geçici 2. maddesinin kalan fıkralarında genel olarak bu dönüşümün nasıl gerçekleştirileceği, devirlerin ve tasfiyenin nasıl yapılacağı düzenlenmiştir (bkz. § 15).

58. Eldeki başvuruya konu olayda farklı muameleye neden olan düzenleme ise 6360 sayılı Kanun'un geçici 1. maddenin onuncu fıkrası olup tasfiye sürecine ilişkin yapısal

değişiklikten etkilenen işçiler yönüyle "...Devredilen veya nakledilen işçilerin ücret ile diğer malî ve sosyal hakları; toplu iş sözleşmesi bulunan işçiler bakımından yenileri düzenleninceye kadar devir veya nakil işleminden önce tabi oldukları toplu iş sözleşmesi hükümlerine göre, toplu iş sözleşmesi olmayan işçiler bakımından 2012 yılı Eylül ayında geçerli olan bireysel iş sözleşmesi hükümlerine göre belirlenir." şeklinde düzenlemiştir. Dolayısıyla başvuruya konu farklı muameleye neden olan bu düzenleme, söz konusu yapısal değişikliklerin ortaya çıkardığı yeni hukuki durumun mümkün olan en sağlıklı şekilde, belli bir düzen içinde yürütülmesine ve olası karışıklıkların önlenmesine yöneliktir. Bu bağlamda yapısal değişiklikten etkilenen işçilerin ücret, diğer mali ve sosyal haklarının belli bir dönem aynen devam etmesi, böylece devir ve tasfiye sürecinde bütçede herhangi bir karışıklığa mahal verilmemesi ve sürecin sağlıklı şekilde işleyip sona ermesi amaçlanmıştır. Anılan düzenleme, önceki TİS hükümlerinin belli bir zaman uygulanmasını ve bu geçiş döneminde bütçenin personel yönünden planlandığı gibi devam etmesini öngörmektedir.

59. Tüm bu açıklamalar ışığında işçiler arasındaki farklı muamelenin nesnel ve makul sebebinin yukarıdaki şekilde yapısal değişikliklerden hareketle tasfiye sürecinin en iyi şekilde yönetilmesine, devir ve tasfiye sürecinde bütçede herhangi bir karışıklığa mahal verilmemesine, bu şekilde kamu düzeninin korunmasına yönelik olduğu anlaşılmıştır. Bu etkiler gözetilerek oluşturulduğu anlaşılan farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanmadığı söylenemeyecektir.

60. Ancak nesnel ve makul bir temele dayalı olan farklı muameleye başvuruculaların ne derece katlanması gerektiğine, diğer bir ifadeyle nesnel ve makul bir nedene dayansa da farklı muamelenin ortaya çıkardığı külfetin başvurucular yönünden orantılı olup olmadığına da bakılmalıdır. Kanun koyucunun başvuruculaların daha önce istihdam edildikleri belde belediyesini de kapsayan mahallî yönetimlerle ilgili yapısal bir değişikliğe gittiği, buna göre bazı belde belediyelerinin tüzel kişiliğinin kaldırıldığı görülmüştür (bkz. § 15). Bu doğrultuda kanun koyucu mahallî idarelerle ilgili olarak öngörülen yapısal değişiklik kapsamında başvuruculaların iş akitlerini sonlandırmayıp bunun yerine il özel idaresine devredilmelerine karar vermiştir. Ayrıca başvuruculaların bu devir nedeniyle önceki hizmet yerlerinde sahip olduğu mali haklarında da bir eksiltmeye gidilmemiştir. Dolayısıyla başvurucular açısından farklı muamelenin ortaya çıkardığı tek külfet belli bir dönemle sınırlı olarak yeni işyerindeki TİS'ten yararlanamamalarından ibarettir. Buna göre başvuruculaların yeni işyerindeki TİS'ten yararlandırılmamaları şeklindeki farklı muamelenin önceki TİS hükümlerinden yararlanmalarına engel olmadığı ve yeni işyerinde yararlanamadıkları TİS süresinin yaklaşık bir yıl olduğu gözetildiğinde uygulamanın farklı muamelenin nesnel ve makul nedenine dair yukarıda anılan amaçlara ulaşma bakımından katlanılamayacak mahiyette olduğu ve orantılı olmadığı söylenemez.

61. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 51. maddesinde düzenlenen sendika hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 10. maddesinde güvence altına alınan ayrımcılık yasağının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Engin Yıldırım bu görüşe katılmamıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Sendika hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 51. maddesinde düzenlenen sendika hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 10. maddesinde güvence altına alınan ayrımcılık yasağının İHLAL EDİLMEDİĞİNE, Engin Yıldırım'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 16/12/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucular, devredildikleri kamu kurumunda imzalanan toplu iş sözleşmesinden (TİS) yararlandırılmamaları nedeniyle daha düşük ücret aldıklarını; bu durumun Anayasa’nın 10., 51. ve 53. maddelerinde güvence altına alınan eşitlik, sendika özgürlüğü ve toplu sözleşme haklarını ihlal ettiğini ileri sürmektedirler. İş kolu değişikliği sebebiyle devredildikleri işyerinde Yol-İş Sendikasına üye olan başvurucular, anılan sendikanın bu işyeri için akdettiği ve kendileri açısından daha lehe hükümler içeren TİS’in kapsamına alınmayı talep etmişlerdir.

2. Somut olayda kanun koyucu, 6360 sayılı Kanun ile devredilen veya nakledilen işçilerin ücretleri ile diğer malî ve sosyal haklarının, toplu iş sözleşmesi kapsamındaki işçiler açısından, yeni bir düzenleme yapılıncaya kadar devir işleminden önce tabi oldukları toplu iş sözleşmesi hükümlerine göre belirleneceğini hüküm altına almıştır.

3. Başvurucular, 30/3/2014 tarihinde yeni işyerine devredilmelerine ve bu işyerinde yetkili sendika olan Yol-İş’e üye olmalarına rağmen, genel düzenleme niteliğindeki 6356 sayılı Kanun’un 39. maddesi uyarınca toplu iş sözleşmesinden (TİS) yararlandırılmaları gerekirken, buna istisna getiren 6360 sayılı Kanun’un geçici 1. maddesi uygulanarak önceki işyerlerinde tabi oldukları TİS hükümlerine göre ücret ve diğer ödemeleri almaya devam etmişlerdir. Bu durum, aynı işyerinde çalışan ve aynı sendikaya üye olan başvurucular ile diğer işçiler arasında TİS’ten yararlanma bakımından farklı bir muamele yapıldığını net bir şekilde ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, benzer durumda bulunan işçiler arasında toplu iş sözleşmesi hükümlerinin uygulanması bakımından bir farklılık yaratıldığı açıktır.

4. Farklı muamelenin tespitinden sonra, mevcut işçiler ile devredilen işçiler arasındaki bu farklılığın nesnel ve haklı bir nedene dayanıp dayanmadığı; dayanıyorsa devredilen işçilere yüklenen külfetin orantılı olup olmadığı incelenmelidir.

5. Başvurucular ile diğer işçiler arasındaki farklı muamele, 6360 sayılı Kanun’un geçici 1. maddesinin onuncu fıkrasından kaynaklanmaktadır. Anılan düzenleme, tasfiye ve devir sürecinden etkilenen işçiler bakımından, ücret ile diğer malî ve sosyal hakların yeni bir düzenleme yapılıncaya kadar devredilmeden önce tabi olunan toplu iş sözleşmesi hükümlerine göre belirlenmesini öngörmektedir. Çoğunluk görüşüne göre, bu farklı muamele, yapısal değişikliklerin ortaya çıkardığı yeni hukuki durumun düzenli ve öngörülebilir biçimde yönetilmesi, bütçesel karışıklıkların önlenmesi ve devir–tasfiye sürecinin sağlıklı şekilde tamamlanması amacına yöneliktir (§57-58). Bu çerçevede

düzenleme, geçiş döneminde önceki TİS hükümlerinin uygulanmaya devam etmesini ve personel giderlerinin planlandığı şekilde sürdürülmesini hedeflemektedir (§57-58).

6. Çoğunluk görüşünde belirtilen nesnel ve haklı nedenler, modern devletin sahip olduğu kaynaklar, bilgi ve teknolojik donanım dikkate alındığında o kadar da nesnel ve makul gözükmemektedir. Anılan devir-tasfiye sürecinin en iyi şekilde yönetilmesi için bir grup işçinin maddi açıdan mağdur edilmesi demokratik toplum düzeni açısından gerekli bir araç değildir. Çünkü örneğin, günümüzün yazılım imkanlarıyla bu süreç bütçe karışıklığına yol açmadan öngörülebilir şekilde yürütülebilir. Dolayısıyla ortada işçiler arasında farklı muameleye yol açacak haklı bir neden bulunmamaktadır.

7. Bir an için farklı muamelenin nesnel ve makul bir nedene dayandığını kabul ederek, farklı muamelenin sebep olduğu külfetin başvurucular açısından orantılı olup, olmadığını ele alalım. Çoğunluk için, ilgili yapısal değişiklik kapsamında başvuruculaların iş akitlerini sonlandırmayıp, il özel idaresine devredilmesi ve bu devir nedeniyle başvuruculaların önceki işyerlerinde sahip olduğu mali haklarında da bir eksiltmeye gidilmemesi başvuruculaların maruz kaldığı farklı muamelenin, onlar üzerinde çok da olumsuz sonuçlar doğurmadığının kanıtıdır (§59). Çoğunluğa göre, “başvurucular açısından farklı muamelenin ortaya çıkardığı tek külfet belli bir dönemle sınırlı olarak yeni işyerindeki TİS'ten yararlanamamadan ibarettir.” Bu sürenin yaklaşık bir yıllık geçici niteliği taşıdığını da gözeten çoğunluk, bu durumun orantılı olduğunu ve katlanılamayacak mahiyet taşımadığını belirtmiştir (§59).

8. Çoğunluk görüşü, başvuruculaların işlerini kaybetmemiş olmalarını ve devredildikleri süreçte önceki işyerlerinde sahip oldukları mali haklarda nominal bir azalma yaşanmamasını belirleyici ölçüt olarak almaktadır. Bu temelden hareketle, başvuruculaların devredildikleri işyerinde yetkili sendikaya üye olmalarına rağmen, bu sendikanın bağıtladığı toplu iş sözleşmesinden diğer üyelerle eşit biçimde yararlanamamaları durumunu meşru sayan bir varsayımı benimsemektedir. Ancak bu yaklaşım, sendikal hakların yalnızca istihdamın korunması veya mevcut mali seviyenin muhafazasıyla sınırlı olmadığı gerçeğini göz ardı etmektedir.

9. Sendika özgürlüğü ve toplu iş sözleşmesi hakkı, yalnızca sendikaya üye olma imkânını değil, aynı zamanda bu üyeliğin somut ve etkili sonuçlar doğurmasını da güvence altına alır. Yetkili sendikaya üye olmalarına rağmen başvuruculaların toplu iş sözleşmesi kapsamı dışında bırakılmaları, sendika üyeliğini fiilen anlamsızlaştırmakta ve bu hakkın özüne doğrudan müdahale niteliği taşımaktadır. Üyeliğin, diğer sendika üyeleriyle aynı şartlarda toplu iş sözleşmesinden yararlanma sonucunu doğurmadığı bir durumda, sendikal hakkın etkili kullanımından söz etmek mümkün değildir.

10. Öte yandan çoğunluk, başvuruculaların yaklaşık bir yıl boyunca toplu iş sözleşmesinden yararlandırılmamalarını geçici ve katlanılabilir bir sınırlama olarak değerlendirmektedir. Oysa bu süre, toplu iş sözleşmelerinin genellikle iki yıllık bir dönem için yapıldığı dikkate alındığında, son derece uzun ve başvurucular bakımından ciddi sonuçlar doğuran bir zaman dilimidir. Bu ölçekte bir gecikmenin, sendikal hakların kullanımını sınırlamakla kalmayıp fiilen askıya alan bir etki yarattığı açıktır. Dolayısıyla söz konusu müdahalenin orantılı olduğu ileri sürülemez.

11. Çoğunluk, sendikal hakları dar ve biçimsel bir çerçevede ele alarak, bu hakların kolektif boyutunu ve fiilî etkilerini yeterince dikkate almamaktadır. İş güvencesinin korunmuş olması ya da mali haklarda açık bir gerileme yaşanmaması, sendika özgürlüğü ve toplu sözleşme hakkına yapılan müdahaleyi meşrulaştırmaya tek başına yeterli değildir.

12. Mahkememiz bir kararında “çalışma hayatını düzenleyen hukuk sistemi içinde “toplu iş sözleşmesi özerkliğinin ayrı bir yeri vardır”, değerlendirmesinde bulunmuştur (AYM, E.2013/1, K.2014/161, 22/10/2014, § 171).

13. Yol-İş Sendikası ile idare arasında bağıtlanan toplu iş sözleşmesinde, idarenin daha sonra kanunla devredilen ya da yetkili sendikaya üye olan işçilerin de bu sözleşmeden yararlanacağını kabul ettiği açıktır. Taraflar, herhangi bir baskı altında olmaksızın, serbest iradeleriyle bir toplu iş sözleşmesi akdetmiş ve bu sözleşme ile işçiler lehine belirli haklar tanımıştır. Ne var ki, sonradan yapılan yasal bir düzenleme ile, sözleşmede açıkça kabul edilmiş bir haktan devredilen işçilerin yararlanması engellenmiştir. Böylece yürürlükteki toplu iş sözleşmesinin etkisi fiilen daraltılmıştır.

14. Bu durum, toplu iş sözleşmelerinin hukuki kural koyma gücünü zayıflatmakta ve kolektif iş ilişkilerinin temelini oluşturan sözleşme özerkliğini ciddi biçimde tartışmalı hale getirmektedir. Şüphesiz toplu iş sözleşmesi özerkliği mutlak ve sınırsız değildir, kamu yararı, ekonomik gereklilikler ya da temel hak ve özgürlüklerin korunması gibi nedenlerle belli sınırlamalara tabi tutulabilir. Ancak bu sınırlamaların, makul gerekçelere dayanması zorunludur. Bu çerçevede, yasal müdahalelerin demokratik bir toplumda gerçekten acil veya zorlayıcı bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmesi, izlenen amaçla kullanılan araç arasında ölçülü ve dengeli bir ilişki bulunması gerekir. Aksi takdirde, tarafların özgür iradeleriyle belirledikleri çalışma koşullarının sonradan tek taraflı biçimde etkisizleştirilmesi, toplu iş sözleşmesi yapma hakkını şekli bir hakka indirgeyecektir. Böyle bir yaklaşım, toplu pazarlık kurumunu işlevsizleştirerek, anayasal güvence altındaki toplu iş sözleşmesi hakkını anlamsız ve içi boş bir hale dönüştürme riski içermektedir.

15. ILO Sendika Özgürlüğü Komitesi de bir kararında,” Toplu iş sözleşmelerinin gönüllü müzakere yoluyla yapılması ve dolayısıyla toplu pazarlık taraflarının özerkliği, örgütlenme özgürlüğü ilkelerinin temel unsurlarından biridir,” şeklinde tespitte bulunmuştur (279th Report, Case No. 1563, § 372, Digest of decisions of the Committee on Freedom of Association, § 844, https://learning.itcilo.org/ilo/jur/en/bibl/Decisions.pdf, erişim tarihi 30 Aralık 2025).

16. Aynı şekilde Komite, toplu pazarlığın etkili olabilmesi için gönüllülük niteliğini ortadan kaldıracak veya zedeleyecek, tarafları zorlayıcı önlemlere başvurulmaması gerektiğini vurgulamıştır. Aksi tutumun, toplu pazarlığın serbest iradeye dayanan yapısını bozacağına ve örgütlenme özgürlüğünün özüne zarar verileceğine de dikkat çekmiştir (211th Report, Cases Nos. 1035 and 1050, § 110; ve 238th Report, Case No. 1232, §. 46, Digest of decisions of the Committee on Freedom of Association, § 844, https://learning.itcilo.org/ilo/jur/en/bibl/Decisions.pdf, erişim tarihi 30 Aralık 2025).

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 51. maddesinde düzenlenen sendika hakkı, 53. maddesinde düzenlenen toplu sözleşme hakkı ve 10. maddesinde güvence altına alınan ayrımcılık yasağının ihlal edildiği düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye Engin YILDIRIM

VEYSEL KUŞÇU

B. No: 2023/95649 | Karar tarihi: 16.12.2025

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/95649

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

VEYSEL KUŞÇU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/95649)

Karar Tarihi: 16/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 16/4/2026 - 33226

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Veysel KUŞÇU

Vekili : Av. Reşat YARATAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kişinin yurt dışına çıkış yasağına ilişkin adli kontrol tedbirine uymaması üzerine tutuklanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/10/2023 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

4. İkinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu hakkında Elâzığ Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) terör örgütüne üye olma suçundan soruşturma başlatılmıştır. Soruşturma kapsamında Başsavcılığın talebi üzerine 21/8/2016 tarihinde Elâzığ Sulh Ceza Hâkimliğince başvurucunun yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbirine tabi tutulmasına karar verilmiştir.

7. Elâzığ 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 4/10/2018 tarihli kararıyla başvurucunun terör örgütüne üye olma suçundan 7 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Kararda adli kontrol tedbiriyle ilgili bir değerlendirme yapılmamıştır.

8. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 18. Ceza Dairesi 7/10/2019 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi de kararında adli kontrol tedbiriyle ilgili bir değerlendirmede bulunmamıştır.

9. Bodrum Emniyet Müdürlüğünce haklarında geçmiş yıllarda Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına üye olma suçundan adli tahkikat yürütülen ve yargılanmaları değişik mahkemelerce sürdürülen şahısların illegal yollardan Yunanistan'ın Kos Adası'na geçiş yapacağı yönünde bilgi alınmıştır. Bunun üzerine 5/10/2023 tarihinde Bodrum Sahil Güvenlik Komutanlığı görevlilerince Turgutreis sahili açıklarında tekne içinde başvurucunun da aralarında bulunduğu kişiler yakalanmıştır.

10. Bodrum Cumhuriyet Başsavcılığı 6/10/2023 tarihinde başvurucunun da aralarında bulunduğu kişiler hakkında herhangi bir tedbir kararı uygulanıp uygulanmayacağı konusunda bilgi verilmesi hususunda yargılamaların yapıldığı ilgili mahkemelere müzekkere göndermiştir.

11. Elâzığ 2. Ağır Ceza Mahkemesi 6/10/2023 tarihinde Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi aracılığıyla başvurucunun sorgusunu yapmıştır. Başvurucu, sorgusunda "Kesinlikle açıkta değildik, KOS adası denildi ancak biz henüz sahildeydik. Marinanın çıkışındaydık. Birkaç tekneci ile görüştük. Bu şahıs bizi gezdireceğini söyledi. Eşimle birlikte bu tekneye bindik. Biz kişi başı 150 euro verdik, kesinlikle kaçma teşebbüsümüz yoktu, kaçma gibi bir niyetimiz yoktu, çalışıyorum, aileme bakıyorum, ailemi geçindirmeye çalıştım, ancak hiçbir zaman kaçma gibi bir şey gelmedi aklımıza, gezmek amacıyla geldik." şeklinde beyanda bulunmuştur.

12. Başvurucu müdafii; sorguda adli kontrol için azami yedi yıllık sürenin geçtiğini, dolayısıyla başvurucu hakkında herhangi bir yurt dışına çıkış yasağının söz konusu olmadığını, ortada olmayan bir adli kontrol tedbiri nedeniyle tutuklama kararı verilemeyeceğini ileri sürmüştür.

13. Elâzığ 2. Ağır Ceza Mahkemesi, sorgusunun ardından başvurucunun adli kontrol tedbirine uymaması nedeniyle tutuklanmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Sanık Veysel Kuşçu hakkında Mahkememizin 2016/409 Esas 2018/369 Karar sayılı dosyasından CMK nun 109/3-a maddesi çerçevesinde yurt dışına çıkamama şeklinde adli kontrol kararı mevcut olduğu, sanık hakkında yurt dışına çıkma yasağı şeklindeki adli

kontrol kararının 21/8/2016 tarihinde uygulanmaya başladığı ve hakkındaki hükmün 4/10/2018 tarihinde verildiği, 5271 sayılı CMK'nın 110-A maddesinde terör suçlarında adli kontrol süreleri için en azami 7 yıl uygulanabilecek ise de dosyanın kanun yolunda olduğu sürelerin bu sürelere dahil olmadığı anlaşılmakla,

Bodrum Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 6/10/2023 tarihli yazısı ile sanığın 5/10/2023 günü Bodrum Sahil Güvenlik Komutanlığı görevlilerince illegal olarak Yunanistan ülkesi Kos adasına geçiş yapmak istediği esnada açık deniz üzerinde yakalanan 13 şahsın bulunduğu, aralarında sanığın da bulunduğu, sanığın CMK nun 109/3-a maddesi çerçevesinde konulan yurt dışına çıkma yasağını ihlal anlamına gelebilecek şekilde açık denizde yakalanmış olması, sanık hakkında mahkememizin 4/10/2018 tarihli ... kararı ile silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 7 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiş olunması da gözetildiğinde Yunanistan'a illegal yollardan geçiş yapacağı yönünde somut deliller bulunduğu anlaşılmakla atılı suçun CMK'nun 112 ve 100. maddesinde ön görülen ve tutuklama nedenlerinin varsayılacağı suçlardan da olduğu anlaşılmakla, sanık Veysel Kuşçu'nun CMK'nun 100-112 ve devamı maddeleri gereğince tutuklanmasına… [karar verildi.]"

14. Başvurucu 12/10/2023 tarihinde tutuklama kararına itiraz etmiş; itiraz dilekçesinde 21/8/2016 tarihinde verilen adli kontrol tedbiri için kanunda öngörülen azami yedi yıllık sürenin 21/8/2023 tarihinde dolduğunu, bu tarihten itibaren adli kontrol tedbirinin kendiliğinden ortadan kalktığını, kanunda adli kontrol tedbirinin süresiyle ilgili olarak mahkûmiyet kararından önce veya sonra şeklinde bir ayrım yapılmadığını, yedi yıllık süre geçtikten sonra adli kontrol kararının hükmünü devam ettirdiği yönündeki düşüncenin kanuni bir temelinin bulunmadığını ileri sürmüştür.

15. Elâzığ 3. Ağır Ceza Mahkemesi 16/10/2023 tarihinde itirazın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Tutuklu sanık Veysel Kuşçu'nun üzerine atılı suçun vasıf ve mahiyeti, mevcut delil durumu, kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların bulunması, sanığın üzerine atılı suçun CMK.100/3.maddesinde belirtilen suçlardan oluşu, sanık hakkında verilen netice ceza miktarı, sanığın yakalanma şekli de dikkate alınarak, bu aşamada adli kontrol uygulamasının sonuçsuz kalacağı anlaşıldığından ve tutuklama tedbirinin bu suçlamaya göre ölçülü olduğu görülmekle; sanığın/ sanık müdafiinin tahliye talebinin reddi ile sanığın tutukluluk halinin devamına… [karar verildi.]"

16. Başvurucu 27/10/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Yargıtay 3. Ceza Dairesi 27/6/2024 tarihinde bozma kararı vermiştir. Yargıtay ayrıca hükmolunan ceza miktarı, suçun niteliği, mevcut delil durumu, başvurucunun eylemli olarak kaçma hazırlığındayken yakalanmış olması hususlarına atıf yaparak tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

18. Bozma üzerine yargılama, Elâzığ 2. Ağır Ceza Mahkemesinde -inceleme tarihi itibarıyla- devam etmektedir. Başvurucu 7/2/2025 tarihinde tahliye edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

19. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Tutuklama nedenleri" başlıklı 100. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin

bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa.

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

...

12. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315),

..."

20. 5271 sayılı Kanun'un "Tutuklama kararı" başlıklı 101. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Soruşturma evresinde şüphelinin tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde sanığın tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen mahkemece karar verilir. Bu istemlerde mutlaka gerekçe gösterilir ve adlî kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukukî ve fiilî nedenlere yer verilir.

(2) Tutuklamaya, tutuklamanın devamına veya bu hususta bir tahliye isteminin reddine ilişkin kararlarda;

a) Kuvvetli suç şüphesini,

b) Tutuklama nedenlerinin varlığını,

c) Tutuklama tedbirinin ölçülü olduğunu,

gösteren deliller somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterilir. Kararın içeriği şüpheli veya sanığa sözlü olarak bildirilir, ayrıca bir örneği yazılmak suretiyle kendilerine verilir ve bu husus kararda belirtilir."

21. 5271 sayılı Kanun'un "Adlî kontrol" başlıklı 109. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) (Değişik: 2/7/2012-6352/98 md.) Bir suç sebebiyle yürütülen soruşturmada, 100 üncü maddede belirtilen tutuklama sebeplerinin varlığı halinde, şüphelinin tutuklanması yerine adlî kontrol altına alınmasına karar verilebilir.

...

(3) Adlî kontrol, şüphelinin aşağıda gösterilen bir veya birden fazla yükümlülüğe tabi tutulmasını içerir:

a) Yurt dışına çıkamamak.

..."

22. 5271 sayılı Kanun'un "Adlî kontrol kararı ve hükmedecek merciler" başlıklı 110. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

(3) 109 uncu madde ile bu maddenin birinci ve ikinci fıkra hükümleri, gerekli görüldüğünde, görevli ve yetkili diğer yargı mercileri tarafından da, kovuşturma evresinin her aşamasında uygulanır.

..."

23. 5271 sayılı Kanun'un "Adli kontrol altında geçecek süre" başlıklı 110/A maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işlerde adli kontrol süresi en çok iki yıldır. Ancak bu süre, zorunlu hâllerde gerekçesi gösterilerek bir yıl daha uzatılabilir.

(2) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, adli kontrol süresi en çok üç yıldır. Bu süre, zorunlu hâllerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda dört yılı geçemez."

24. 5271 sayılı Kanun'un "Tedbirlere uymama'' başlıklı 112. maddesi şöyledir:

"(1) Adlî kontrol hükümlerini isteyerek yerine getirmeyen şüpheli veya sanık hakkında, hükmedilebilecek hapis cezasının süresi ne olursa olsun, yetkili yargı mercii hemen tutuklama kararı verebilir. (Ek cümle:14/4/2020-7242/16 md.) Hakkında mahkûmiyet hükmü verilmiş ve bu hükümle ilgili olarak istinaf veya temyiz kanun yoluna başvurulmuş olması hâlinde, UYAP kayıtlarını incelemek suretiyle hükmü veren ilk derece mahkemesi de tutuklama kararı verebilir.

(2) (Ek: 24/11/2016-6763/24 md.) Birinci fıkra hükmü, azami tutukluluk süresinin dolması nedeniyle verilen adli kontrol tedbirinin ihlali hâlinde de uygulanabilir. Ancak, bu durumda tutuklama süresi ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde dokuz aydan, diğer işlerde iki aydan fazla olamaz."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Anayasa Mahkemesinin 16/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

26. Başvurucu; hakkında verilen adli kontrol tedbiri için kanunda öngörülen üç yıllık sürenin dolduğu 21/8/2019 tarihinden sonra adli kontrol tedbirinin devamı yönünde bir karar verilmediğini, bu tarih itibarıyla adli kontrolün kendiliğinden hükümsüz hâle geldiğini, her hâlükârda yedi yıllık azami sürenin dolduğunu, yedi yıldan sonra adli kontrolün devam ettiğini söylemenin hiçbir yasal dayanağı olmadığını, 5271 sayılı Kanun'da adli kontrole

ilişkin düzenlemelerin istinaf ve temyiz aşaması için de geçerli olduğunu, mahkûmiyet hükmünde adli kontrol tedbiriyle ilgili bir karar bulunmadığını, olmayan bir adli kontrol kararına uymadığı için tutuklandığını, tutuklanmasının kanuni bir dayanağı olmadığını, tutuklama ve tutukluluğa itirazın reddi kararlarının gerekçesiz şekilde verildiğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği, adil yargılanma ve gerekçeli karar haklarının, suçta ve cezada kanunilik, belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Bakanlık görüşünde, Anayasa Mahkemesinin verdiği bazı kararlara ve derece mahkemelerinin gerekçelerine yer verilmiş; inceleme yapılırken Anayasa'nın ve mevzuatın ilgili hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

28. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

B. Değerlendirme

29. Başvurucunun iddialarının özü, tutuklama tedbirinin hukukiliğine ilişkindir. Bu nedenle başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

30. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

31. Somut olayda başvurucu, yurt dışına çıkış yasağına ilişkin adli kontrol tedbirine uymadığı gerekçesiyle 5271 sayılı Kanun’un 112. maddesine dayanılarak tutuklanmıştır. Bununla birlikte Elâzığ 2. Ağır Ceza Mahkemesi yalnızca bu gerekçeye dayanmamış, başvurucunun yasa dışı yollarla Yunanistan'a kaçarken yakalandığını belirterek 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinde öngörülen tutuklama sebeplerinin de mevcut olduğunu açıklamıştır. Nitekim itiraz üzerine Elâzığ 3. Ağır Ceza Mahkemesi de başvurucu hakkında verilen ceza miktarı ve yakalanma şeklini dikkate alarak ve tutuklama tedbirini bu suçlamaya göre ölçülü kabul ederek itirazı reddetmiştir. Dolayısıyla mahkemelerce salt adli kontrol tedbirine uyulmadığından değil 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi kapsamında da tutuklama kararının verildiği görülmüştür.

32. Somut olaydaki tutma tedbirinin Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik bir müdahale oluşturduğu açıktır.

33. Bu çerçevede yapılacak incelemede tutuklama kararı öncelikle adli kontrol tedbirine aykırı davranılması (5271 sayılı Kanun’un 112. maddesine dayanılması) gerekçesi yönünden ele alınacaktır.

34. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 19. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen kanun tarafından öngörülme, Anayasa’nın ilgili maddelerinde belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

35. Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceği hükme bağlanmıştır. Öte yandan Anayasa'nın 19. maddesinde kişi hürriyeti ve güvenliği

hakkının sınırlanabileceği durumların şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi kuralına yer verilmiştir. Anayasa'nın 13. maddesiyle tüm temel ve hak özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin olarak getirdiği kanunilik şartını, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden 19. maddede ayrıca belirttiği görülmüştür. Bu bağlamda birbirleriyle uyumlu olan Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri uyarınca kişi hürriyetine ilişkin müdahale olarak tutuklamanın kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur (Murat Narman [2. B.], B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 43). Buradaki kanun, şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şeklî manada kanun ise Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir (Muhammed Neşet Girasun [2. B.], B. No: 2017/22254, 2/6/2020, § 45).

36. Ayrıca kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının demokratik toplumlarda taşıdığı önem ve bu hakkın keyfî olarak hürriyetinden yoksun bırakmaları önleme amacı dikkate alındığında kanuna dayalı uygulamanın da öngörülebilir olması ve kanunun keyfîliğe karşı kişilere yeterli güvenceler sağlaması gerekir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Mustafa Karaca [GK], B. No: 2020/15967, 20/5/2021, § 46).

37. 5271 sayılı Kanun'un 112. maddesi adli kontrol tedbirine uyulmaması hâlinde tutuklamaya izin verse de bu yetkinin kullanımı, uyulmadığı iddia edilen adli kontrol tedbirine ilişkin kararların hukuka uygun olmasına bağlıdır. Tutuklamanın dayanağı olan adli kontrol kararı kanuna aykırı ise bu karara uyulmadığı gerekçesiyle verilen tutuklama da hukuki temelden yoksun kalacaktır.

38. 5271 sayılı Kanun'a 8/7/2021 tarihli ve 7331 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle eklenen (7331 sayılı Kanun'un 27. maddesi gereğince 1/1/2022 tarihinde yürürlüğe giren) 110/A maddesine göre ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, adli kontrol süresi en çok üç yıldır. Bu süre zorunlu hâllerde gerekçesi gösterilerek uzatılabilir, uzatma süresi 6/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren (başvurucuya isnat edilen terör örgütüne üye olma suçunun da dâhil olduğu) suçlarda dört yılı geçmeyecektir. Böylelikle bahsi geçen suçlarda bir kişi hakkında en çok yedi yıl süreyle adli kontrol tedbiri uygulanabilecektir. Buna göre başvurucunun yargılandığı davada azami adli kontrol tedbiri süresi yedi yıldır.

39. Bu sürenin Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren mi yoksa adli kontrol tedbiri tarihinden itibaren mi başlayacağının da belirlenmesi gerekir. Anayasa Mahkemesi azami tutukluluk süresinin beş yıldan yedi yıla çıkarıldığı dönemde incelediği başvurularda azami süreyi hesaplarken kanun değişikliğinin yürürlüğe girdiği tarihi değil tutuklama tarihini esas almıştır (Ömer Köse (2) [2. B.], B. No: 2017/34237, 23/10/2019, §§ 65, 66; Selahattin Demirtaş (3) [1. B.], B. No: 2017/38610, 9/6/2020, §§ 162-173). Aynı durumun adli kontrol tedbiri için de geçerli olduğunu kabul etmek gerekir. Kanunda azami sürelerin bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önceki adli kontrol tedbirlerine uygulanmayacağına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Ayrıca başvurucunun yedi yıllık azami sürenin aşıldığı yönündeki itirazının kanun yolunda geçen sürelerin azami sürenin hesabına dâhil olmadığı gerekçesiyle reddedilmesi de Ağır Ceza Mahkemesinin kanun değişikliğinin yürürlüğe girdiği tarihi dikkate almadığını göstermektedir. Dolayısıyla somut olayda adli kontrol tedbirine karar verildiği tarihten itibaren sürenin başlatılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

40. Ağır Ceza Mahkemesinin kanun yolunda geçen sürelerin azami sürenin hesabına dâhil olmadığı yönündeki tespitin de değerlendirilmesi gerekir. Adli kontrolle ilgili azami süreler belirlenirken 5271 sayılı Kanun'da soruşturma ve kovuşturma evreleri arasında bir ayrım yapılmadığı gibi hüküm öncesi ve hüküm sonrası şeklinde bir ayrım da yapılmamıştır. Kanun yolunda geçen sürelerin azami sürenin hesaplanmasında dikkate alınmaması suç isnadına bağlı tutuklama ile ilgilidir. Anayasa Mahkemesinin de kabul ettiği gibi kişi serbest bırakılmadan yargılanmakta olduğu davada ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm olmuşsa mahkûmiyet tarihi itibarıyla suç isnadına bağlı tutukluluk hâli sona erer. Çünkü bu durumda kişinin hukuki durumu bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu olma kapsamından çıkmaktadır. Bireysel başvuru incelemesi açısından tutuklamanın şartları ile mahkûmiyete hükmedilmesi arasındaki esaslı fark bunu gerektirir. Zira mahkûmiyete karar verilmiş olmakla isnat olunan suçun işlendiği, bundan failin sorumlu olduğunun sübuta erdiği kabul edilmekte ve bu nedenle sanık hakkında hürriyeti bağlayıcı cezaya ve/veya para cezasına hükmedilmektedir. Mahkûmiyetle birlikte kişinin kuvvetli suç şüphesi ve bir tutuklama nedenine bağlı olarak tutukluluk hâli sona ermektedir (Korcan Pulatsü [2. B.], B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 33).

41. Mahkûmiyete bağlı tutma ile suç isnadına bağlı tutmanın nitelik farkından kaynaklanan bu tespitin özgürlükten yoksun bırakma niteliğinde dahi olmayan yurt dışına çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbiri için de geçerli olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu nedenle hüküm verildikten sonra adli kontrol tedbirinde geçen sürenin de hesaba katılması gerekmektedir. Somut olayda başvurucu hakkında 21/8/2016 tarihinde adli kontrol tedbirine karar verilmiştir. Yedi yıllık azami süre 21/8/2023 tarihinde dolmuştur. Bu durumda başvurucu, esasında kanunda öngörülen azami süresi aşılmış bir adli kontrol tedbirine uymadığı için tutuklanmıştır. Azami süresi dolmuş olan bir adli kontrol tedbirine uyulmaması nedeniyle tutuklama kararı verilmesinin kanuni bir temelinin bulunmadığı değerlendirilmiştir.

42. Öte yandan yukarıda belirtildiği üzere başvurucu 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca da tutuklanmıştır ancak bu karar, dosya kanun yolu aşamasındayken ilk derece mahkemesince verilmiştir. Anılan Kanun'un 112. maddesi, kişiye adli kontrol tedbiri kapsamında yüklenen yükümlülüklere uyulmaması hâlinde ilk derece mahkemesine tutuklama yetkisi tanımaktadır (bkz. § 22). Buna karşın kanun yolu aşamasında ilk derece mahkemesinin 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi kapsamında tutuklama kararı vermesine imkân tanıyan açık bir kanun hükmünün bulunmadığı görülmüştür. Bu konuda açık bir hüküm bulunmadığından ilk derece mahkemesince 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi kapsamında verilen tutuklama kararının da kanuni bir dayanağının bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

43. Açıklanan gerekçelerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamıştır.

VI. GİDERİM

44. Başvurucu; ihlalin tespiti, tutukluluk hâlinin sonlandırılması için dosyanın yargılamayı yapan mahkemeye gönderilmesi ve 2.000.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

45. Somut olayda Anayasa'nın 19. maddesinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Başvurucuyla ilgili olarak yürütülmekte olan yargılama kapsamında başvurucu hakkında tahliye kararı verilmiş ve böylelikle başvurucunun tutukluluk statüsü sona ermiştir. Dolayısıyla ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Diğer taraftan yalnızca kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğinin tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 167.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa’nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Başvurucuya net 167.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

D. 2.220,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 42.220,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 16/12/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvurucu, yurt dışına çıkmama adli kontrol tedbirine uyulmamasından dolayı hakkında tutuklama kararı verilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, Mahkememiz çoğunluğu tarafından başvurucunun Anayasanın 19. maddesinde düzenlenen kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Aşağıda belirtilen gerekçeler ile çoğunluk görüşüne katılmıyorum. Şöyle ki;

Başvurucu hakkında FETÖ/PDY terör örgütüne üye olma suçundan Elazığ Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 7 yıl 6 ay hapis cezasına hükmedilmiş, başvurucu tarafından yapılan istinaf talebi esastan reddedilmiş, dosya Yargıtay’da temyiz incelemesinde iken, yargılaması devam eden bir grup şahsın illegal yollardan Yunanistan’ın Kos adasına kaçmaya çalıştığı yönünde Bodrum Emniyet Müdürlüğünce elde edilen bilgiler doğrultusunda, Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından Bodrum İlçesi Turgutreis sahili açıklarında tekne içinde başvurucunun da aralarında olduğu kişiler yakalanmıştır.

Başvurucu hakkında uygulanan yurt dışına çıkma adli kontrol tedbirinin azami süresinin dolduğunu ileri sürmüştür. Somut olayda 21/8/2016 tarihinde adli kontrol tedbiri uygulanmaya başlanmış olup, olay tarihi olan 6.10.2023 tarihinde 5271 sayılı Ceza

Muhakemesi Kanunu'nun 110/A maddesinde öngörülen yedi yıllık azami süre dolmuştur. Bununla birlikte, çoğunluk görüşünün gerekçesinde yer aldığı üzere, Elâzığ 2. Ağır Ceza Mahkemesi tutuklama kararında yalnızca bu gerekçeye dayanmamış, başvurucunun yasa dışı yollarla Yunanistan'a kaçarken yakalandığını belirterek 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinde öngörülen tutuklama sebeplerinin de mevcut olduğunu açıklamıştır. Nitekim itiraz üzerine Elâzığ 3. Ağır Ceza Mahkemesi de başvurucu hakkında verilen ceza miktarı ve yakalanma şeklini dikkate alarak ve tutuklama tedbirini bu suçlamaya göre ölçülü kabul ederek itirazı reddetmiştir. Dolayısıyla mahkemelerce salt adli kontrol tedbirine uyulmadığından değil ayrıca başvurucunun somut olgulara dayalı kaçma şüphesi olduğu da tespit edilerek 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinde kapsamında tutuklama kararının verildiği dikkate alınmalıdır.

Bu bağlamda başvuruya konu kararların gerekçeleri incelendiğinde, sadece adli kontrol tedbirine uyulmadığı için değil aynı zamanda başvurucunun kaçarken yakalandığı için tutuklama sebebinin mevcut olduğunun kabul edildiği anlaşılmaktadır. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 100. maddesinde, kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebileceği, şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olguların varlığı halinde kuvvetli şüphe oluşuyorsa tutuklama kararı verilebileceği belirtilmiş, maddenin 3. fıkrasında tutuklama nedeninin varsayıldığı suçlar sayılmıştır. Söz konusu fıkrada, Terörle Mücadele Kanunu’nun 7. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenen suçlar ile Türk Ceza Kanunu’nun anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar da sayılmıştır. Başvurucunun kovuşturmasının devam ettiği suç, söz konusu fıkrada sayılan suçlardan olduğundan, somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni varsayılabilecektir.

Yine CMK’nın 101. maddesinin ilk fıkrasında, soruşturma evresinde şüphelinin tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde sanığın tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen mahkemece karar verileceği, bu istemlerde mutlaka gerekçe gösterileceği ve adlî kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukukî ve fiilî nedenlere yer verileceği düzenlenmiştir.

Somut olayda başvurucuya ait kovuşturma süreci devam etmekte olup, dosya Yargıtay incelemesinde olduğundan tutuklama kararına mahkemece karar verilecektir. CMK’nın 101. maddesinde dosyanın temyiz aşamasında olması halinde tutuklama kararını Yargıtay’ın vereceğine ilişkin bir düzenleme mevcut değildir. Kaldı ki somut olayda, Yargıtay 3. Ceza Dairesi 27.6.2024 tarihinde başvurucunun üzerine atılı suçun niteliği, mevcut delil durumu ve sanığın kaçma hazırlığındayken yakalanmış olması hususlarına atıf yaparak tutuklamanın devamına karar vermiştir. Buna göre, müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu, başvurucu hakkında hükmedilen hapis cezası nedeniyle kuvvetli suç belirtisinin mevcut olduğu, başvurucunun teknede Kos adasına kaçarken yakalanması nedeniyle kaçma şüphesinin ve meşru amacın bulunduğu nazara alındığında CMK’nın 100. maddesi uyarınca tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu kabul edilmelidir.

Anayasa Mahkemesi’nin yerleşik içtihatlarında ifade edildiği üzere, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanması bireysel başvurunun ikincilliği ilkesi gereği yargılamayı yapan derece mahkemelerinin görevidir. Anayasa Mahkemesinin görevi ise, derece mahkemelerinin yorumlarının açıkça keyfi veya bariz takdir hatası içerecek nitelikte olup olmadığını incelemektir. Yerel mahkeme somut olay bağlamında

başvurucunun ifadesini almış, dosya kapsamındaki delilleri değerlendirmiş ve kararını gerekçelendirerek tutuklama tedbirine başvurmuştur. Hal böyle iken CMK'nın ilgili hükümleri çerçevesinde başvurucu hakkında tutuklama tedbirine başvurulması isabetli olup, çoğunluk görüşüne katılmak mümkün değildir.

Belirtmiş olduğumuz nedenlerle, başvurucu hakkında verilen tutuklama kararı bakımından başvurucunun, Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği haklarının ihlal edilmediği kanaatinde olduğumdan, aksi yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Ömer ÇINAR

M.Ş.

B. No: 2023/97960 | Karar tarihi: 16.12.2025

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/97960

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

M.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/97960)

Karar Tarihi: 16/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 30/4/2026 - 33239

GENEL KURUL

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : M.Ş.

Vekili : Av. Lezgin Ahmet BAYBAŞİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; adli kontrol tedbirine uymama üzerine verilen tutuklama kararının hukuka aykırı olması, tutuklama ve tutukluluğa itirazın reddi kararını veren mahkemelerin bağımsız ve tarafsız olmaması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular süresi içinde yapılmıştır. Komisyon, başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne ve başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına

karar vermiştir.

3. 2023/100463 numaralı bireysel başvuru dosyası kişi ve konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2023/97960 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmiş, 2023/100463 numaralı bireysel başvuru dosyası kapatılmış ve inceleme 2023/97960 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Bakanlık görüşü başvurucuya tebliğ edilmiştir.

5. İkinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu hakkında Gaziantep Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olduğu iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Soruşturma kapsamında 15/8/2016 tarihinde Diyarbakır 2. Sulh Ceza Hâkimliği; başvurucunun tutuklanması talebinin reddine, başvurucunun, soruşturma evresi bitinceye kadar yurt dışına çıkış yasağı ile pazartesi ve cuma günleri ikametine en yakın polis merkezine imza vermek şeklinde adli kontrol tedbirine tabi tutulmasına karar vermiştir.

8. Diyarbakır Denetimli Serbestlik Müdürlüğünce 18/8/2016 tarihinde tebliğ edilen çağrı yazısında yükümlülüklere uymadığı takdirde tutuklanabileceği başvurucuya bildirilmiştir.

9. Soruşturma kapsamında başvurucu 22/8/2016 tarihinde tutuklanmıştır.

10. Gaziantep 10. Ağır Ceza Mahkemesinde yargılaması yapılan başvurucunun 9/11/2017 tarihinde tahliyesine karar verilmiştir. Mahkeme aynı tarihte başvurucunun yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbirine tabi tutulmasına da karar vermiştir.

11. Diyarbakır Denetimli Serbestlik Müdürlüğünce 28/11/2017 tarihinde tebliğ edilen çağrı yazısında yükümlülüklere uymadığı takdirde tutuklanabileceği başvurucuya bildirilmiştir.

12. Gaziantep 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 13/9/2018 tarihli kararıyla başvurucunun terör örgütüne üye olma suçundan 5 yıl 22 ay 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına, yurt dışına çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbirinin mahkûmiyet kararı kesinleşip infazı başlayıncaya kadar devamına karar verilmiştir.

13. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi 1/11/2019 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi de kararında adli kontrol tedbiriyle ilgili bir değerlendirmede bulunmamıştır.

14. Bu arada kolluk kuvvetlerince, FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan yargılanan kişilerin illegal yollardan yurt dışına kaçabileceğine ilişkin istihbarat alınması üzerine 30/9/2023 tarihinde başvurucunun da içinde bulunduğu bir araç takip edilmiş, bahse konu araç Malkara-Keşan D-100 kara yolunda durdurulmuştur. Kimlik kontrolü sonrasında başvurucu hakkında görülmekte olan bir dava olduğu tespit edilmiş ve başvurucu yakalanarak gözaltına alınmıştır.

15. Keşan Cumhuriyet Başsavcılığı 2/10/2023 tarihinde ilgili mahkemelere gönderdiği yazıda başvurucunun da aralarında bulunduğu kişiler hakkında yurt dışına çıkış yasağı

şeklinde adli kontrol tedbirinin bulunduğunu, bu kişilerin yurt dışına yasa dışı yollarla kaçacağının değerlendirildiğini belirtmiş; bu kişiler hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 112. maddesi kapsamında karar alınmasını, kararın sonucu hakkında bilgi verilmesini istemiştir.

16. Bunun üzerine Gaziantep 10. Ağır Ceza Mahkemesi 2/10/2023 tarihinde duruşma açarak Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) aracılığıyla başvurucunun sorgusunu yapmıştır. Mahkeme, sorgusunun ardından başvurucunun adli kontrol tedbirine uymaması nedeniyle tutuklanmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Sanık M.Ş. mahkememizin iş bu dosyasında silahlı terör örgütü üyeliği suçundan dolayı tutuklu olarak yargılanmakta iken mahkememizin 9/11/2017 tarihli celsesinde verilen ara karar ile hakkında CMK 109/3-a maddesi uyarınca yurt dışına çıkmamak şeklinde adli kontrol tedbiri ile tahliyesine karar verilmesi, yapılan yargılama sonucunda sanığın mahkumiyetine karar verilmesi, Keşan Cumhuriyet Başsavcılığının … 2/10/2023 tarihli müzekkeresi ve sanığın yurt dışına iltica edeceğini ikrar etmiş olması, sanığın üzerine atılı suç yönünden dosyada kuvvetli suç şüphesini ortaya koyan somut olguların bulunması, yüklenen suçun CMK 100. maddesinde düzenlenen katalog suçlardan olması, sanığın kaçma girişiminde bulunduğuna dair kuvvetli şüphe oluşması karşısında adli kontrol hükümlerinin yetersiz kalacağı değerlendirilmekle sanığın CMK 100. ve 112. maddeleri uyarınca … sanığın tutuklanmasına… [karar verildi.]"

17. Mahkeme, tutuklanmasına karar verilen başvurucu hakkındaki yurt dışına çıkış yasağı ve en yakın polis merkezine imza vermek şeklindeki adli kontrol tedbirlerinin kaldırılmasına da karar vermiştir.

18. Başvurucu 4/10/2023 tarihinde tutuklama kararına itiraz etmiştir. Başvurucu; itiraz dilekçesinde sınırda yakalanmadığını, Keşan kara yolunda gözaltına alındığını, evli ve üç çocuk babası olduğunu, çocuklarının küçük ve bakıma muhtaç olduğunu, kendisinin de engelli olduğunu, ailesine bakmak zorunda olduğu için iltica başvurusunda bulunduğunu belirtmesine rağmen ölçüsüz bir şekilde ve kişisel durumu dikkate alınmadan tutuklama kararı verildiğini, yargılandığı davanın temyiz aşamasında devam ettiğini, Yargıtay tarafından mahkûmiyet kararının bozulmasının muhtemel olduğunu ileri sürmüştür.

19. Gaziantep 11. Ağır Ceza Mahkemesi 10/10/2023 tarihinde tutuklama kararının usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle itirazın reddine karar vermiştir.

20. Başvurucu 30/10/2023 tarihinde 2023/97960 sayılı bireysel başvuruyu yapmıştır.

21. Başvurucunun avukatı da 4/10/2023 tarihinde tutuklama kararına itiraz etmiştir.

22. Gaziantep 11. Ağır Ceza Mahkemesi 24/10/2023 tarihinde tutuklama kararının usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle itirazın reddine karar vermiştir.

23. Başvurucu, bu karar üzerine de benzer iddialarla 20/11/2023 tarihinde 2023/100463 sayılı bireysel başvuruyu yapmıştır.

24. Yargıtay 3. Ceza Dairesi başvurucu hakkındaki mahkûmiyet hükmünün 8/1/2025 tarihinde onanmasına karar vermiştir. Başvurucu, hakkındaki mahkûmiyet hükmü kesinleştikten sonra da 2025/41945 sayılı bireysel başvuruyu yapmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Anayasa Mahkemesinin 16/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru

incelenip gereği düşünüldü:

A. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

26. Başvurucu; tutuklama ve tutuklamaya itirazın reddi kararlarının ilgili ve yeterli gerekçe içermediğini, itiraz dilekçesinde ileri sürdüğü hukuka aykırılıkların hiçbirine cevap verilmediğini, öne sürülen gerekçelerin tutuklamanın keyfî ve hukuk dışı olduğunu gösterdiğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

27. Başvurucu; ayrıca suçlu bulunmasına konu tüm eylemlerin suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırılık teşkil ettiği açık olmasına rağmen soyut olarak ve varsayımlardan hareketle tutuklandığını, kişisel durumu ve yargılandığı davada daha önce 15 ay tutuklu kalması nazara alınmaksızın ölçüsüz bir biçimde özgürlüğünden yoksun bırakıldığını, amacının yargılamadan kaçmak değil ailesinin geçimini sağlamak için iltica etmek olduğunu belirtmesine rağmen bu koşullar dikkate alınmadan hakkaniyete aykırı bir şekilde tutuklandığını ifade ederek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. Başvurucu son olarak terör örgütüne üye olma suçunu işlediğine ilişkin makul şüphe ortaya konulmadan ve üzerine atılı suça dair ceza normlarının öngörülmez biçimde yorumlanması suretiyle keyfî şekilde tutuklandığını, kanuna aykırı olarak tutuklama ve tutukluluğa itirazın reddi kararında tutuklama nedenlerine yer verilmediğini, dolayısıyla tutuklamanın kanuni dayanaktan yoksun olduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. Bakanlık görüşünde, başvurucunun tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir.

30. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru dilekçesindeki ihlal iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

31. Anayasa Mahkemesi tutuklamaya konu davanın kesinleşmiş olması hâlinde başvurucuların tutuklamanın hukuka aykırı olduğu iddialarına yönelik olarak öncelikle 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında tazminat davası açabileceklerini belirterek anılan iddiaları başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulmuştur (Ömer Köse [2. B.], B. No: 2014/12036, 16/11/2016, § 34; Eyyüp Güneş [GK], B. No: 2017/28308, 21/10/2021, § 88; Murat Ağırel ve diğerleri [GK], B. No: 2020/11655, 7/4/2022, §§ 23-26).

32. Somut olayda başvuruya konu tutuklama, adli kontrol tedbirine uyulmaması gerekçe gösterilerek 5271 sayılı Kanun'un 112. maddesi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bu tutuklama suç isnadına bağlı bir tutma değil bir mahkeme kararının gereği olarak tutma niteliğindedir. 5271 sayılı Kanun'un 100. ve devamı maddelerinde düzenlenen suç isnadına bağlı tutuklamadan niteliği itibarıyla farklı olsa da 5271 sayılı Kanun'da bu tutma hâli yine de "tutuklama" kavramıyla ifade edilmiştir. 5271 sayılı Kanun'da, "tutuklama" kavramının sadece suç isnadına bağlı tutuklama için kullanıldığına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle bir suç soruşturması veya kovuşturması sırasında verilen bu tutuklama kararının

5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında tazminat talebine konu edilebileceği açıktır. Somut başvuruda 8/1/2025 tarihinde kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmü bulunduğundan başvurucunun mezkûr iddiaları yönünden 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde düzenlenen tazminat yolunu tükettikten sonra bireysel başvuru yapabileceği görülmektedir (benzer yöndeki karar için bkz. Semih Aydın [GK], B. No: 2023/104438, 23/1/2025, § 35).

33. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tutuklama ve Tutukluğa İtirazın Reddi Kararını Veren Mahkemelerin Bağımsız ve Tarafsız Olmadığına İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

34. Başvurucu; gözaltına alındıktan sonra bağımsız ve tarafsız bir mahkeme huzuruna çıkarılmadığını, tutukluluğunun devamına ilişkin diğer tüm kararlara da bu niteliklere sahip bir mahkeme tarafından karar verilmediğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

35. Anayasa Mahkemesi ancak temellendirilebilmiş bireysel başvuruyu inceler. Başvuruculaın şikâyetlerini hem maddi hem hukuki olarak temellendirme zorunluluğu bulunmaktadır. Maddi dayanaklar yönünden başvuruculaın yükümlülüğü şikâyetlerine konu temel olay ve olguları açıklamak, bunlara ilişkin delilleri Anayasa Mahkemesine sunmak; hukuki dayanak yönünden yükümlülüğü ise bireysel başvuruya konu temel hak ve özgürlüklerden hangisinin hangi nedenle ihlal edildiğini özü itibarıyla açıklamaktır (Sabah Yıldızı Radyo ve Televizyon Yayın İletişim Reklam Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi [GK], B. No: 2014/12727, 25/5/2017, § 19; Cemal Günsel [GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021, § 22).

36. Bireysel başvuru incelemesinde Anayasa Mahkemesi kamu gücü eylem ve işlemleri ile mahkeme kararlarının Anayasa'ya uygunluğunun ve müdahale gerekçelerinin denetimini kendiliğinden yapmaz. Bu sebeple başvurucunun başvurusunun esasını ve bu kapsamda kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olup olmadığını Anayasa Mahkemesine inceletebilmesi için öncelikle kendisinin ihlal iddialarını gerekçelendirmesi, buna ilişkin olay ve olguları açıklaması ve delillerini sunması zorunludur (Cemal Günsel, § 24).

37. Başvurucu, tutuklanmasına ve tutukluluğuna itirazının reddine karar veren mahkemelerin bağımsızlığını ve tarafsızlığını ihlal eden hususlara dair herhangi bir açıklama yapmamıştır. Sonuç olarak şikâyetlerine konu temel olay ve olgular ile bireysel başvuruya konu ettiği temel hak ve özgürlüklerin hangi nedenle ihlal edildiğini açıklamak yönündeki yükümlülüğünü yerine getirmemiş, bu bağlamda ileri sürdüğü ihlal iddialarını temellendirememiştir.

38. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

39. Başvurucu ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Yüksel Yalçınkaya/Türkiye ([BD], B. No: 15669/20, 26/9/2023) kararının kendisi açısından da sonuç doğurucu ve bağlayıcı nitelikte olduğunu, bu kararın derece mahkemelerince dikkate alınmadığını, kararın etkisizleştirilmeye çalışıldığını, bu suretle mahkemelerin bağımsız ve tarafsızlığını yitirdiğini

belirterek mahkemeye erişim ve bağımsız tarafsız mahkemede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, hakkındaki mahkûmiyet hükmü kesinleştikten sonra da 2025/41945 sayılı bireysel başvuruyu yapmıştır. Anılan şikayetler incelemesi devam eden 2025/41945 sayılı başvuru kapsamında da dile getirilmiştir. Dolayısıyla adil yargılanma hakkına ilişkin söz konusu iddialar 2025/41945 sayılı başvuruda inceleneceğinden bu şikâyetler yönünden somut başvuruda ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. 1. Tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tutuklama ve tutukluğa itirazın reddi kararını veren mahkemelerin bağımsız ve tarafsız olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Diğer ihlal iddiasının incelenmesine GEREK OLMADIĞINA,

E. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 16/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

T.İ.B. A.Ş.

B. No: 2015/8645 | Karar tarihi: 23.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2015/8645

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

T.İ.B. A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2015/8645)

Karar Tarihi: 23/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Tahir Hami TOPAÇ

Başvurucular : T.İ.B.A.Ş. [bkz. ekli listenin (D) sütunu)

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (H) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, başvurucular tarafından çalışanları adına T.İ.B. A.Ş. Mensupları Munzam Sosyal Güvenlik ve Yardımlaşma Sandığı Vakfına (Vakıf) yapılan katkı payı ödemelerinin ücret olarak değerlendirilmesi sonucu gelir vergisi ve damga vergisi tarh edilerek vergi ziyaı cezaları kesilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Vergi idaresince T.İ.B. A.Ş. (Banka) nezdinde 2007-2011 yılları arası dönem için yapılan vergi incelemesi sonucunda vergi raporları düzenlenmiştir.

3. Bu raporlarda özetle;

i. Vakfın personele ek haklar sağladığı, bu sebeple özel sigorta fonksiyonu gördüğü, Vakfın ana finansman kaynağının ise çalışanlardan ve Bankadan sağlanan katkı payları olduğu vurgulanmıştır.

ii. Vakıf tarafından çalışanlara sağlanan menfaatlerin bir kısmının Banka tarafından finanse edildiği, bu yönüyle Bankaca ödenen katkı paylarının işçilere sağlanan menfaatlere ilişkin

işveren payı olarak algılanması gerektiği ifade edilmiştir.

iii. Bunun yanında Banka katkı payının hesabında çalışanların emekliliğe esas maaş ve ikramiye paylarının dikkate alındığı, bundaki amacın ise her bir çalışanın elde edeceği menfaatin net tutarının belirlenmesi olduğu belirtilmiştir. Rapora göre Banka katkı payı ödemelerinden esas yararlananlar çalışanlar olup Vakıf ise sadece buna aracılık etmektedir.

iv. Sonuç olarak Bankanın muhtelif şubeleri tarafından çalışanları adına yapılan ödemelerin ücret mahiyetinde olduğu, bu ödemelerin ise 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 63. maddesinde yazılı şartları taşımaması nedeniyle ücret matrahından indirilemeyeceği kanaatine varılmıştır.

4. Vergi idaresince raporlardaki tespitler doğrultusunda bu ödemeler üzerinden gelir vergisi kesilerek beyan edilip ödenmediği gerekçesiyle cezalı gelir vergisi tarhiyatları yapılmıştır. Ayrıca bu katılım payları ödemelere ilişkin belgelerde gösterilmediğinden damga vergisi matrahının eksik hesaplandığı gerekçesiyle de cezalı damga vergisi tarh edilmiştir.

5. Başvurucular tarafından vergilendirme dönemleri ekli listenin (F) sütununda gösterilen bu tarhiyatlara karşı vakıflara ödenen katkı paylarının ücret sayılamayacağı iddiasıyla ekli listenin (E) sütununda gösterilen vergi mahkemelerinde dava açılmıştır.

6. Yapılan yargılamalar sonunda açılan davalar reddedilerek kesinleşmiştir.

7. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır.

8. Komisyonca ekli listenin (A) sütununda numaraları belirtilen başvuruların 2015/8645 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine ve başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucular özü itibarıyla personel adına Vakfa yapılan katkı payı ödemelerinin vergiye tabi ücret niteliği taşıdığı gerekçesiyle cezalı vergi tarh ve tahakkuk edilmesinden yakınmakta olup bu kapsamda mülkiyet hakkı ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı formdaki iddiaları yinelemiştir.

10. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Başvuru konusu ile ilgili ilkeler daha önce Anayasa Mahkemesi tarafından Türkiye İş Bankası A.Ş. ([GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, §§ 34-61) kararında ortaya konulmuştur. Buna göre Vakfa ödenen katkı paylarının ücret olarak kabul edilip edilemeyeceği hususunun kural olarak mahkemelerin takdirinde olduğu Anayasa Mahkemesince belirtilmiş ancak Vakfın kurulmuş olduğu tarihten vergi incelemesinin yapıldığı 2012 yılına kadar Banka tarafından Vakfa ödenen katkı paylarının vergilendirilmediğine vurgu yapılmıştır. Anayasa Mahkemesi başvuruya konu edilen vergilendirme dönemleri itibarıyla başvurucudan bu ödemelerin vergiye tabi olacağını öngörmesini beklemenin mümkün bulunmadığını kabul etmiştir (Türkiye İş Bankası A.Ş., §§ 58-60). Sonuç olarak Vakfa ödenen katkı paylarının ücret sayılarak vergilendirilmesine ilişkin işlemlerin vergilendirme dönemi itibarıyla

öngörülebilir bir kanuni dayanağının bulunmadığı anlaşıldığından Vakfa yapılan katkı payı ödemeleri üzerinden vergi tahsil edilmesi nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Vergi asılları bakımından varılan sonuç dolayısıyla vergi cezaları bakımından ayrıca değerlendirme yapılmasına ise gerek görülmemiştir (Türkiye İş Bankası A.Ş., § 61).

13. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ayrılmayı gerektirir bir durumun bulunmadığı anlaşıldığından başvuruya konu vergilendirme dönemleri itibarıyla başvurucuların mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin öngörülebilir bir kanuni dayanağının bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

15. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

17. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucuların kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (E) sütununda yer alan mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 226,90 TL harcın başvuruculara AYRI AYRI ÖDENMESİNE, Av. Levent Uygur tarafından temsil edilen başvuruculara 40.000 TL, Av. Özgür Dalkılıç tarafından temsil edilen başvuruculara 40.000 TL, Av. Azer Sönmez tarafından temsil edilen başvuruculara 40.000 TL, Av. Medar Acar tarafından temsil edilen başvuruculara 40.000 TL vekâlet ücretinin

MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RUHSET ÖZENİR

B. No: 2019/14306 | Karar tarihi: 23.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/14306

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RUHSET ÖZENİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/14306)

Karar Tarihi: 23/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Olcay ÖZCAN

Başvurucu : Ruhset ÖZENİR

Vekili : Av. Adil AKTAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi ve bu bedelin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Karayolları Genel Müdürlüğü (İdare) başvurucuya ait olan Niğde'nin Pozantı ilçesi Zafer Mahallesi'nde yer alan taşınmazın kamulaştırılmasına karar vermiştir. İdare taraflar arasında uzlaşma sağlanamadığı gerekçesiyle 17/1/2003 tarihinde başvurucu aleyhine kamulaştırma bedelinin tespit ve tescil davası açmıştır. Pozantı Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 18/5/2004 tarihinde taşınmazın Hazine adına tesciline, kamulaştırma bedelinin 1.711,15 TL olarak tespitine, tespit edilen bedelin ödenmesine karar vermiştir. Temyiz edilen kararın Yargıtay tarafından bozulması üzerine Mahkemenin 28/12/2005 tarihli kararı ile bu defa kamulaştırma bedelinin 3.422,37 TL olarak tespitine ve fark bedel olan 1.711,18 TL'nin başvurucuya ödenmesine karar verilmiştir. Karar, temyiz ve karar düzeltme yollarından geçerek 29/3/2007 tarihinde kesinleşmiştir.

3. Başvurucu 5/5/2007 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvurmuş ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesi ile 1 No.lu ek Protokol'ün 1.

maddesinin ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuştur.

4. AİHM Ahmet Çakmak/Türkiye ve diğer 24 başvuru (k.k., B. No: 39258/05, 27/9/2016) kararında, başvurucu ve diğer yirmi dört başvurucunun Sözleşme'nin 6. ve 1 No.lu ek Protokol'ün 1. maddelerine dayanarak kamulaştırma bedellerinin geç ödenmesinden ötürü finansal kayba uğradıkları konusunda şikâyetçi olduklarını, Mahkeme tarafından hükmedilen bedellere herhangi bir faizin yansıtılmadığını, ödemenin Anayasa'nın 46. maddesine uygun olarak gerçekleştirilmediğini ve yetkililerin hükmedilen meblağları öderken üç buçuk aylık zaman sınırına uymadıklarını ileri sürdüklerini, bazı başvuruculaların ise Sözleşme'nin 6. maddesine dayanarak ilk derece mahkemelerinin tazminat miktarının hesaplanmasında hataya düştüklerinden şikâyetçi olduklarını ve kamulaştırma nedeniyle konutlarına saygı gösterilmesi haklarının Sözleşme'nin 8. maddesi uyarınca ihlal edildiğini ileri sürdüklerini belirtmiştir. AİHM, başvurucular Sözleşme'nin 6. ve 1 No.lu ek Protokol'ün 1. maddelerine dayanarak kamulaştırma bedellerinin geç ödenmesinden ötürü finansal kayba uğradıkları konusunda şikâyetçi olmuş ise de kamulaştırma davalarında hükmedilen ödemelerin değer kaybına uğradığına ilişkin şikâyetler bakımından başvuruculaların 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'la kurulan Tazminat Komisyonuna (Komisyon) başvurmaları gerektiğini, diğer şikâyetlerin Sözleşme ve protokollerinde belirtilen hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine dair herhangi bir bulgu oluşturmadığını belirterek başvuruları kabul edilemez bulmuştur.

5. Başvurucu 24/1/2018 tarihinde Komisyona başvurmuştur. Bu başvuruda kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğradığını, yargılamanın uzun sürdüğünü ve kamulaştırmadan geriye kalan kısmın kullanılamaz hâle geldiğinin dikkate alınmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğraması yönünden ödeme tarihinde meydana gelen değer kaybının 1.227 TL olduğunu ve 2005 yılı Aralık ayından itibaren kamu alacaklarına en yüksek oranda faiz uygulanması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle de 9.000 TL manevi tazminat ödenmesini istemiştir.

6. Komisyon 27/8/2018 tarihli kararında davanın 17/1/2003 tarihinde açıldığını, 18/5/2004 ve 28/12/2005 tarihlerinde Mahkemece başvurucu adına bankaya bloke edilen bedelin ödenmesine karar verildiğini, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Ocak 2003 ile Mayıs 2004 döneminde enflasyonda meydana gelen artışın %19,04 ve Ocak 2003 ile Aralık 2005 döneminde ise %35,86 olduğunun tespit edildiğini belirtmiştir. Bu farkın kamulaştırma bedeline faiz eklenmemesinden kaynaklandığını, mülkiyet hakkının korunması ile kamu yararı arasında olması gereken adil dengeyi bozarak başvurucu üzerinde orantısız ve aşırı bir yük binmesine sebep olduğunu ifade etmiş ve AİHM'in konuya ilişkin yerleşik içtihatları gözönünde bulundurularak 2.887 TL'nin maddi tazminat olarak ödenmesine karar vermiştir. Ayrıca başvurucunun diğer şikâyet ve hak ihlali iddiaları hakkında AİHM'in değişik nedenlerle kabul edilemezlik kararı verdiğini belirterek bu şikâyet ve talepler yönünden karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

7. Başvurucu bu karara itiraz etmiştir. İtirazında, kamulaştırmadan geriye kalan kısmın değerlendirilmediğini, hesaplanan bedelin düşük olduğunu, değer kaybına uğradığını ve yargılamanın makul sürede bitirilmediğini belirterek giderilmeyen zararlarına karşılık maddi ve manevi zararlarının ödenmesini talep etmiştir.

8. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesinin 6/2/2019 tarihli kararında,

kamulaştırma bedelinin tespiti davasının açıldığı (bedelin tespit edildiği) tarih ile kamulaştırma bedelinin ödendiği tarih arasında kamulaştırma bedelinde TÜİK enflasyon verilerine göre oluşan değer kaybı tutarının hesaplandığı ve bu şekilde tespit edilen tutarın Komisyonun karar tarihi itibarıyla yine TÜİK verilerine göre oluşan enflasyon oranında güncelleştirilmesi suretiyle toplam değer kaybının belirlendiği, böylelikle başvurucuya ait taşınmazın kamulaştırma bedelinde oluşan değer kaybının karşılandığı ifade edilmiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı 25/3/2019 tarihinde öğrendikten sonra 24/4/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; yargılamayı yapan Mahkemeye AİHM kararları hatırlatıldığı hâlde bu kararların gözardı edilerek karar verildiğini, yargılamanın 2003 yılında başlayıp on altı yıl altı aydır devam ettiğini, taşınmazın değerinin eksik belirlendiğini, kamulaştırmadan artık kalan kısmın dikkate alınmadığını, kamulaşma bedelinin kanunda belirtilen süreden sonra geç ve faizsiz şekilde ödendiğini, ödeme tarihi olan 29/12/2005 itibarıyla oluşan zararının 62.257,38 TL olduğunu, bu miktarın belirtilen tarihten itibaren günümüze güncellediğinde ise maddi zararının 204.466 TL olduğunu, bunun yanında meydana gelen manevi zararının ise 50.000 TL olduğunu belirterek hukuk devleti ilkesi ile makul sürede yargılanma hakkının, adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı formda ileri sürdüğü iddiaları yinelemiştir.

13. Başvurucunun iddiaları makul sürede yargılanma hakkı ve mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Kamulaştırma Bedelinin Tespit ve Tescil Davası Sürecine İlişkin İddia

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıç tarihi 23/9/2012 olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir (Zafer Öztürk [1. B.], B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

15. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin doğru olarak belirlenebilmesi için kesinleşen nihai işlem ve kararın tarihinin yanı sıra gerçekleştiği iddia edilen müdahalenin zamanının da doğru tespit edilmesi gerekir. Bu tespit yapılırken müdahaleyi oluşturan olaylar ve ihlal edildiği iddia edilen hakkın kapsamı birlikte değerlendirilmelidir (Zeycan Yedigöl [GK], B. No: 2013/1566, 10/12/2015, § 31).

16. Somut olayda başvurucu aleyhine açılan kamulaştırma bedelinin tespit ve tescil davasının tarihinin 2003 yılı olduğu, Mahkemece 28/12/2005 tarihinde verilen kararın ise 29/3/2007 tarihinde kesinleştiği anlaşılmaktadır. AİHM kararı sonrasında Komisyona yapılan başvurunun ise yeni bir yargılama süreci olduğu görülmektedir. Bu nedenle başvuruya konu

sürecin Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce 29/3/2007 tarihinde sonuçlandırıldığı değerlendirilmiştir.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Komisyon Kararı ile Başlayan Yargılama Sürecine İlişkin İddia

18. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da başvurucunun Komisyona başvurusu ile başlayan yargılama süreci açısından anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Kamulaştırma Bedelinin Düşük Belirlendiğine İlişkin İddia

20. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisine ilişkin kararlara yukarıda yer verilmiştir (bkz. §§ 14, 15). İncelenen olayda kamulaştırma bedelinin tespit ve tescil davasının 2003 yılında açıldığı, 28/12/2005 tarihli kararın ise 29/3/2007 tarihinde kesinleştiği anlaşılmıştır. Başvurucunun bedelin düşük belirlendiğine ilişkin iddia yönünden AİHM'e başvurduğu ve AİHM'in bu iddia hakkında kabul edilemezlik kararı verdiği görülmüştür. Bu nedenle başvuruya konu sürecin Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce 29/3/2007 tarihinde kesinleştiği değerlendirilmiştir.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Kamulaştırma Bedelinin Değer Kaybına Uğratıldığına İlişkin İddia

22. Başvurucu, kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılarak ödendiğinden şikâyet etmiştir.

23. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu

çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

24. Başvuru konusu olayda kamulaştırma bedelinin tespit ve tescil davası 17/1/2003 tarihinde açılmıştır. Mahkemece 18/5/2004 tarihinde kamulaştırma bedeli 1.711,15 TL olarak tespit edilmiş ve bu bedelin ödenmesine karar verilmiştir. Karar Yargıtay tarafından bozulmuş ve yeniden yapılan yargılama sonunda bu defa 28/12/2005 tarihinde kamulaştırma bedelinin 3.422,37 TL olduğu belirtilmiş ve fark bedel olan 1.711,18 TL'nin başvurucuya ödenmesine karar verilmiştir.

25. Öncelikle davanın açıldığı 2003 yılı Ocak ayından ilk kararın verildiği 2004 yılının Mayıs ayına kadar 1.711,15 TL'lik kamulaştırma bedelinin, ardından da bozma üzerine belirlenen 1.711,18 TL fark bedelinin davanın açıldığı 2003 yılı Ocak ayından ikinci kararın verildiği 2005 yılının Aralık ayına kadar enflasyon karşısında değer kaybına uğrayıp uğramadığının belirlenmesi gerekir. Buna göre TÜİK verileri dikkate alındığında 1.711,15 TL'lik kamulaştırma bedelinin davanın açıldığı 2003 yılı Ocak ayından ilk kararın verildiği 2004 yılının Mayıs ayına kadar uğradığı değer kaybının 325,81 TL olduğu, 1.711,18 TL fark bedelinin ise davanın açıldığı 2003 yılı Ocak ayından ikinci kararın verildiği 2005 yılının Aralık ayına kadar uğradığı değer kaybının ise 613,53 TL olduğu anlaşılmaktadır. Toplam 939,34 TL değer kaybı meydana geldiği görülmektedir. Bunun yanında Komisyon, meydana gelen 939,34 TL'lik değer kaybının 2005 yılının Aralık ayından Komisyonun karar tarihi olan 2018 yılının Ağustos ayına kadar uğradığı değer kaybını da hesaplamış ve değer kaybı toplamı olarak belirlediği 2.887 TL maddi tazminatın ödenmesine karar vermiştir. Dolayısıyla kamulaştırma bedelinin uğradığı değer kaybı yönünden belirlenen maddi tazminatın ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırma bedelinin tespit ve tescil davası süreci yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Komisyon kararı ile başlayan yargılama süreci yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Kamulaştırma bedelinin düşük belirlendiği iddiası yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratıldığı iddiası yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 23/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA CEMAL YILDIRIM VE DİĞERLERİ

B. No: 2019/25785 | Karar tarihi: 23.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/25785

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA CEMAL YILDIRIM VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/25785)

Karar Tarihi: 23/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Mustafa Cemal YILDIRIM 2. Niyazi YILDIRIM 3. Sultan YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırma bedelinin ödenmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya Konu Yargılama Süreci

2. Başvurucular 7/12/2012 tarihinde Tekirdağ 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) kamulaştırmasız el atmadan kaynaklanan tazminat davası açmıştır. Bu davada başvurucular maliki oldukları Tekirdağ ili Köseilyas mahallesi Çorlu yolu altı mevkii 2602 parsel sayılı 8.849,45 m² büyüklüğündeki taşınmaza, davalı Namık Kemal Üniversitesi (Üniversite) tarafından telle çevrilmek ve ziraat fakültesince uygulama alanı olarak kullanılmak suretiyle el atıldığını belirterek tazminat talebinde bulunmuştur.

3. Mahkemece taşınmazda keşif yapılmış, bilirkişi heyetinden bilirkişi raporu alınmıştır. Ayrıca taşınmazın hukuki durumuna ilişkin araştırma yapılmış, tapu müdürlüğünden bilgi alınmıştır. Buna göre dava konusu 2602 parsel sayılı taşınmazın, 219 parsel sayılı taşınmazdan ifraz edilen iki parselden biri olduğu anlaşılmıştır. Tapu müdürlüğünce ifraz edilen diğer parsele ilişkin kamulaştırma belgeleri gönderilmiş, dava konusu 2602 sayılı parselin kamulaştırıldığına dair herhangi bir belge sunulmamıştır. Bu kapsamda Mahkeme

dava konusu taşınmaza usulüne uygun kamulaştırma işlemleri yapılmadan nizamiye ve uygulama alanı olarak kullanılmak suretiyle el konulduğu tespitini yaparak davanın kabulüne, başvuruculara toplam 2.642.358,75 TL tazminat ödenmesine karar vermiştir.

4. Temyiz incelemesinde Mahkemenin kararı onanmış, karar düzeltme aşamasında ise Yargıtay 5. Hukuk Dairesi (Daire) 9/2/2017 tarihli kararı ile bozmaya hükmetmiştir. Bozma kararında, dosyaya karar düzeltme aşamasında sunulan bilgi ve belgelerden taşınmazın Trakya Üniversitesi Rektörlüğünün 21/10/1982 tarihli kamu yararı kararı uyarınca kamulaştırılmasına karar verilmesi üzerine başvurucuların murisine noter tebligatı gönderildiği, tebligatta 9/2/1984 tarihinde "tebliğ esnasında muhataba rastlanmadığından Tebligat Kanununun 21. maddesi gereğince muhtara tebliğ edildiği, komşularına haber verildiği" ifadesinin bulunduğu, ayrıca muris tarafından kamulaştırma işleminin iptali için Edirne İdare Mahkemesinde 1984 yılında açılan davanın reddedilerek kararın 15/2/1985 tarihinde kesinleştiği, yine muris tarafından Tekirdağ Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde 1984 yılında açılan kamulaştırma bedelinin artırılması davasında davanın kısmen kabulüne dair verilen kararın Dairece onanarak kesinleştiğinin anlaşıldığı açıklanmıştır.

5. Bu tespitler kapsamında taşınmazın davalı idarece daha önce kamulaştırıldığının anlaşıldığı belirtilmiştir. Buna göre Mahkemece taşınmaza ilişkin kamulaştırma planını gösterir kroki ve istimlak haritasının idareden temin edilerek zemine uygulanmak suretiyle mahallinde yeniden oluşturulacak bilirkişi kurulu eşliğinde keşif yapılması, idarece daha önce kamulaştırılan taşınmaz ile kamulaştırmasız el atmaya konu edilen dava konusu taşınmazın aynı yer olup olmadığının araştırılıp aynı yer olduğunun tespiti hâlinde kamulaştırma işlemi kesinleştiğinden davanın reddine karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

6. Bozma kararı sonrası yapılan yargılama sonucunda davanın reddine karar verilmiştir. Mahkeme kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Mahkememizce yargıtay bozma ilamında gösterildiği şekilde kamulaştırma planını gösterir kroki getirtilmiş, plan ve kroki alanında uzman 2 fen bilirkişisi ile ölçümlü olarak zemine uygulanmış, idarece daha önce kamulaştırılan alan ile dava konusu el atmaya konu taşınmazın aynı yer olduğu anlaşılmıştır. Tekirdağ İli Süleymanpaşa ilçesi Köseilyas mah. 219 nolu parselin 9.100 m2 olduğu, Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından yapılan kamulaştırma işlemi neticesinde, tapu müdürlüğünce 219 nolu taşınmaz ifraz edilerek 2602 ve 2603 sayılı parsellere ayrıldığı, 2602 nolu parsel 8.849,45 m2 miktarla 2603 nolu parselin 250,55 m2 miktarla yol vasfı ile K.Y. ve F.A. adlarına tapuda tescil edildiği, daha sonra 30/07/2012 tarihinde K.Y.'nin hissesi çocuklarına intikal ettiği anlaşılmıştır. Daha sonra 2603 nolu parselin 18/03/2015 tarihinde Karayolları Genel Müdürlüğü adına tescil edildiği görülmüştür. 2603 nolu parselin dava konusu olmadığı görülmüştür. Yapılan keşif sonucunda, davaya konu olan 2602 nolu parsel ile dava konusu olmayan 2603 nolu parselin 219 nolu parselin ifrazı sonucu oluştuğundan, 2602 nolu parsel ile taşınmazlar ile daha önce kamulaştırılan 219 nolu parsel aynı yer olduğundan, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 09/02/2017 tarih ve 2017/442 esas 2017/2235 kararı doğrultusunda el atmaya konu edilen dava konusu taşınmazın daha önceden kamulaştırıldığı anlaşıldığından, kamulaştırma işlemi kesinleştiğinden davanın reddine karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.

Ayrıca dava konusu taşınmazın Trakya Üniversitesi Rektörlüğünün 21/10/1982 tarihli kamu yararı kararı uyarınca kamulaştırılmasına karar verildiği, dava konusu taşınmazın 28/02/1983 tarihinde kıymet komisyonunca bedel belirlendiği, ilamı 12/04/1983 tarihinde

yapıldığı, bedelin 03/06/1983 tarihli yazı ile bloke edildiği anlaşıldığından 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun geçici 6. Maddesi uyarınca 09/10/1956 tarih ile 04/10/1983 tarihleri arasında fiilen kamu hizmetine ayrıldığından davalı lehine maktu vekalet ücreti hükmedilmiştir. "

7. Başvurucular bu karara karşı temyiz talebinde bulunmuştur. Temyiz dilekçesinde başvurucular taşınmazın hâlen kendi adlarına kayıtlı olduğunu, taşınmaz için murislerine herhangi bir bedelin de ödenmediğini, yargılama sürecinde herhangi bir ödeme makbuzu ibraz edilemediğini, bloke edildiği tespit edilen tutarın ise banka tarafından davalı idareye iade edildiğini açıklamıştır.

8. Temyiz incelemesi sonucunda Mahkeme kararı, Dairenin 27/9/2018 tarihli kararı ile onanmış, karar düzeltme istemi de aynı Dairenin 21/5/2019 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

9. Başvurucular, nihai kararı 26/6/2019 tarihinde öğrendikten sonra 18/7/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

11. Bireysel başvuruya konu yargılama sürecinin davalısı Üniversite tarafından 12/5/2020 tarihinde başvurucular aleyhine Tekirdağ 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde kamulaştırma (taşınmazın tescil istemi) davası açılmıştır. Dava dilekçesinde yukarıda özetlenen bireysel başvuruya konu yargılama sürecine atıfta bulunulmuş, "Tekirdağ/Süleymanpaşa, Köseilyas Mah. 2602 Parsel" sayılı taşınmazın kamulaştırılmış olduğunun Mahkeme kararında teyit edildiği ancak geçmiş yargı kararlarında söz konusu yerin idare adına tesciline dair hüküm kurulmamış olduğu ileri sürülerek idare adına tescili istenmiştir.

12. İlk derece mahkemesince yapılan değerlendirme sonucunda 17/11/2020 tarihli kararla davanın kabulü ile söz konusu yerde hissedar malik olan başvuruculaların mevcut mülkiyetlerinin iptali ve davacı idare adına kayıt ve tesciline hükmedilmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Mahkememizce dava konusu taşınmazın kamulaştırılmasına ilişkin tüm belgeler ibraz edilmekle incelenmiş, Tekirdağ 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 1984/317 Esas - 1988/985 Karar sayılı dosyası, tapu kaydı, krokisi, imar durumu, emlak vergisi, rayiç değeri celb edilmiş, emsal taşınmaz kayıtlarına ilişkin cevabi yazılar dosyaya alınmış, kamulaştırma ilanları yaptırılmış, mahallinde bilirkişi isim listesinden re'sen seçilen bilirkişiler marifeti ile keşif yapılmış, bilirkişiler tarafından rapor ibraz edilmiş, bilirkişi heyeti tarafından sunulan 26/10/2020 havale tarihli raporda; Tekirdağ İli, Süleymanpaşa İlçesi, Köseilyas Mahallesi, dava konusu 2602 parselin, 219 parselden geldiği ve aynı yer olduğundan ve 219 parsel ile ilgili daha önceden verilmiş mahkeme kararlarına dayanılarak kamulaştırma işleminin kesinleştiği anlaşıldığından ve Tekirdağ 2. ASHM'nin 2017/119 Esas - 2017/866 Karar sayılı dosyasında verilen ve dava konusu taşınmazın daha önce kamulaştırma işlemlerinin yapıldığı, kesinleştiği, bedellerin ödendiği yönündeki dosyamız davalıları tarafından açılan kamulaştırmasız el atmadan kaynaklanan tazminat davasının reddine ilişkin kararın temyizen yapılan inceleme ile Yüksek Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 2018/2590 Esas - 2018/15652 Karar sayılı ilamıyla kamulaştırmasız el atmaya konu edilen yerin (davamıza konu taşınmaz) daha önceden usulüne uygun olarak kamulaştırıldığı ve kamulaştırma işlemi kesinleştiğine ilişkin yargılama sonucunu da belirtir kanaatlerini bildirir rapor sundukları,

buna göre dava konusu taşınmaza ilişkin daha önce kamulaştırma işlemlerinin yapıldığı, işlemin kesinleştiği, bedelin ödendiği, ancak tescile ilişkin işlemin yapılmadığı, bu durumun daha evvel görülen kamulaştırmasız el atma davasının kapsamı ile de kesinleştiği anlaşılmakla, hükme esas kılınan bilirkişi raporları, dosya kapsamına göre açılan dava sabit görülmekle davanın kabulüne karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur. "

13. Bu karara karşı yapılan istinaf talebi reddedilmiş, Daire 18/4/2022 tarihinde istinaf başvurusunun reddi kararını onamıştır.

14. Taşınmazın idare adına tescilinin ardından bu kez başvurucular 20/6/2022 tarihinde Mahkemede kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucular Tekirdağ ili, Köseilyas Mahallesi 2602 sayılı parselde bulunan taşınmaz için herhangi bir kamulaştırma bedeli ödenmediğinden bedel ve ferilerinin tespiti ve taraflarına ödenmesi amacıyla bu davayı açmak zorunda kaldıklarını belirtmiştir. Başvurucular ayrıca idarenin bir bloke ya da ödeme evrakı sunamadığını zira yirmi yıldır bedelin ödenmemesi nedeniyle idarenin tescil yaptıramadığından dava açtığını ifade etmiştir.

15. Mahkeme 4/5/2023 tarihli kararıyla davayı kabul ederek başvuruculara toplam 31.681.612,14 TL kamulaştırmasız el atma tazminatı ödenmesine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"DELİLLER VE GEREKÇE: Mahkememizce davaya konu taşınmazın tapu kaydı, resmi senet ve akit tabloları, imar durumu, krokisi ilgili kurumlardan celp edilerek dosyamız arasına alınmış, Tekirdağ 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2020/111 Esas ve 2020/272 Karar sayılı dosyasının, Tekirdağ 1. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 2011/766 Esas ve 2011/773 Karar sayılı dosyası ve mahkememizin 2017/119 Esas ve 2017/866 Karar sayılı dosyasının aslı incelenmek üzere mahkememiz dosyasının arasına alınmış,

...

Tapu Müdürlüğü'ne müzekkere yazılmış, dava konusu taşınmazın üzerindeki tüm şerhleri gösterir tapu kayıtlarının ve taşınmaza emsal olabilecek serbest alım-satım olup olmadığı, varsa satıcıların alım-satım tarihleri, miktar ve bedelleri istenilmiş olup, müzekkere cevabı dosya içerisindedir.

Tekirdağ Kadastro Müdürlüğü'ne müzekkere yazılmış olup, dava konusu taşınmazın çap örneğini istenilmiş, müzekkere cevabı dosya içerisindedir.

...

Tüm dosya kapsamı ve mevcut deliller birlikte değerlendirildiğinde; davacılara ait olan Tekirdağ İli Süleymanpaşa İlçesi Köseilyas Mahallesi 2602 parsel sayılı taşınmazın, dava tarihi itibariyle dava konusu taşınmazın kamulaştırılması sebebiyle davacı kurum tarafından, bilirkişi heyetinin dava konusu taşınmazın kıymet takdirine etki eden özelliklerini, emsallerle yapılan mukayese sonucunda somut emsallere göre ve bu bölgede oluşan serbest piyasa rayiçlerine göre ve dava tarihi olan 20/06/2022 itibariyle arsa m2 değerinin dava konusu parsel için ayrı ayrı 4.033,23 TL/m2 olabileceğini, dava konusu taşınmazlar olan 2602 parselin toplam kamulaştırma değerinin 35.691.867,22 olduğunu, dava dışı hisse sahibi F.A.'nın hissesine tekabül eden bedelin 4.010.255,08 TL olduğunu, davacı Sultan Yıldırım, Mustafa Cemal Yıldırım ve Niyazi Yıldırım adına düşen toplam bedelin 31.681.612,14 TL olması suretiyle; 31.681.612,14 TL kamulaştırmasız el atma tazminatının dava tarihi olan 20/06/2022 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan

alınarak davacılara 10/01/2023 tarihli bilirkişi raporunda belirtilen payları doğrultusunda ödenmesine, karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm tesis edilmiştir.

..."

16. Bu karara karşı davalı idare istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf merci 28/1/2025 tarihli kararı ile Mahkeme kararını kaldırarak kesin hükmün varlığı nedeniyle davanın reddine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde, bireysel başvuruya konu edilen yargılama sürecine konu olan yargılama süreci ve yine yukarıda özetlenen taşınmazın idare adına tesciline hükmedilen yargılama sürecine atıfla kesin hüküm nedeniyle davanın usulden reddine karar verilmesi gerektiği açıklanmıştır.

17. Temyiz incelemesi sonucunda istinaf merci kararı, Dairenin 22/12/2025 tarihli kararı ile onanmış ve yargılama sona ermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucular, kamulaştırma bedeli ödenmeksizin taşınmazlarına el konulmuş olmasından kaynaklı olarak açılan kamulaştırmasız el atma ve tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; davalı idarenin açıklamalarına yer verilmiş, bireysel başvuru yapıldıktan sonra gerçekleşen ve yukarıda özetlenen yargılama süreçleri hakkında bilgi verilmiştir.

20. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı sundukları cevap yazısında bireysel başvuruya konu edilen yargılama sürecinin kamulaştırmasız el atmadan kaynaklanan tazminat istemine ilişkin olduğunu, Bakanlık görüşünde ifade edilen yargılamanın ise tapu tescil işlemi ile kamulaştırma bedelinin ödenmemesine yönelik olduğunu açıklamıştır. Başvurucular ayrıca uyuşmazlık konusu yere dair herhangi bir bedel ödenmemiş olduğuna ilişkin açıklamalarını tekrarlamıştır.

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

22. Öte yandan somut olayda başvurucular adına kayıtlı olan taşınmazın, geçmişte gerçekleştiği belirtilen kamulaştırma süreci dayanak alınarak idare adına tescil edildiği dolayısıyla taşınmaza kamulaştırma yolu ile müdahale edildiği anlaşılmıştır (bkz. § 11). Anayasa Mahkemesinin çok sayıda kararında da belirtildiği üzere taşınmazın kamulaştırılması mülkten yoksun bırakma niteliği taşımaktadır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32; AYM, E.1988/34, K.1989/26, 21/6/1989; E.2011/58, K.2012/70, 17/5/2012).

23. Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre mülkiyet hakkına yapılan bir müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 62).

24. Öte yandan Anayasa'nın kamulaştırmayı düzenleyen 46. maddesinin birinci fıkrasında "Devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını,

kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir." denilmektedir. Devlet ve kamu tüzel kişileri tarafından yapılabilmesi, kamu yararının bulunması, kamulaştırma kararına ilişkin kanunda gösterilen esas ve usullere uyulması, gerçek karşılığın kural olarak peşin ve nakden ödenmesi kamulaştırmanın anayasal ögeleridir (AYM, E.2018/156, K.2019/22, 10/4/2019, § 29). Gerçek karşılığın peşin olarak ödenmesi, Anayasa'nın 46. maddesiyle maliklerin lehine olarak getirilen özel bir güvence mahiyetindedir.

25. Başvuruya konu yargılama sürecinde Mahkeme bozma kararına uymak suretiyle davayı reddetmiştir. Kararda uyuşmazlık konusu taşınmazın daha önce kamulaştırılmış olan bir parselin ifrazından ortaya çıkmış olduğu, daha önce gerçekleştirilmiş ve kesinleşmiş kamulaştırma işlemi bulunduğu, taşınmaz için 1983 yılında kıymet komisyonunca bedel tespiti de yapılmış olduğu açıklanmıştır (bkz. 6). Ancak bu yönde yapılan değerlendirmelerde başvuruculara murislerinden intikal eden taşınmazın kamulaştırılması sürecinde herhangi bir bedel ödenmediğine dönük iddialar hakkında bir değerlendirmede bulunulmadığı anlaşılmaktadır. Yargılamanın devam eden safhalarında da başvuruculara geçerli bir kamulaştırmanın temel unsuru olan kamulaştırma bedelinin ödenmediğine yönelik iddia ve itirazlarına cevap verecek nitelikte yeterli ve uygun bir gerekçenin bulunmadığı görülmektedir.

26. Netice itibarıyla yargısal sürecin bütününe bakıldığında yargılama makamlarınca başvuruculara iddia ve itirazlarının dayandığı kamulaştırma bedelinin ödenmediği olgusuna ilişkin herhangi bir değerlendirmede bulunulmaksızın sonuca gidildiği, bu itibarla mülkiyet hakkının korunmasında usule ilişkin güvencelerin yerine getirilmediği ve başvuruculara bu güvencelerden yararlandırılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeple başvuruculara mülkiyet hakkı ile müdahalenin dayandığı kamu yararı arasında olması gereken adil denge, başvurucular aleyhine bozulmuş olup mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçüsüzdür (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ahmet Turgut ve diğerleri [1. B.], B. No: 2019/13661, 5/9/2023, § 30; Ali Akkum ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/6057, 3/4/2024, § 16).

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

28. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

29. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

30. Başvurucular, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

31. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

32. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

33. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Tekirdağ 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2017/119, K.2017/866) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculaların tazminat talebinin REDDİNE,

E. 364,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvuruculaların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NİHAT GÜNERKAYA

B. No: 2019/25821 | Karar tarihi: 23.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/25821

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NİHAT GÜNERKAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/25821)

Karar Tarihi: 23/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 4/5/2026 - 33243

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucu : Nihat GÜNERKAYA

Vekili : Av. Zühal SİRKECİOĞLU DÖNMEZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, organize sanayi bölgesinde faaliyet gösteren bir işyerinde meydana gelen patlamada ihmali olduğu ileri sürülen kamu kurumları aleyhine açılan tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 31/7/2019 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. 3/2/2011 tarihinde Ankara'nın Yenimahalle ilçesi Ostim Organize Sanayi Bölgesi'nde

bulunan Ö. Hidrolik İmalat San. Tic. Ltd. Şti.ne ait binada saat 11.00 sıralarında, başvurucunun da çalıştığı Ankara İvedik Organize Sanayi Bölgesi'nde (OSB) bulunan M. Otomotiv Yedek Parça San. ve Tic. Ltd. Şti.ne (M. Şirketi) ait binada ise saat 19.20'de patlama ve yangın meydana gelmiştir. Başvurucunun çalıştığı şirkette meydana gelen patlama ve devamında çıkan yangında 11 kişi yaşamını yitirirken başvurucunun da aralarında olduğu çok sayıda kişi yaralanmıştır. Her iki patlama nedeniyle toplam 20 kişi vefat etmiştir.

6. Başvurucunun olay tarihinde çalıştığı M. Şirketi traktör yedek parça imalatı üzerine faaliyet göstermektedir. Anılan işyerinde optik kesme makinesi operatörü tarafından kullanılan ve binanın giriş kapısının yanında konumlandırılan oksijen tüplerinin vanasının açılması üzerine patlama meydana gelmiştir. Patlamaya sebebiyet veren oksijen tüplerinin tedarik edildiği firma ise E. Gaz. San. ve Tic. A.Ş. (E. Şirketi) olup bu Şirkete Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından karbondioksit ve oksijen dolum tesisleri için 19/6/2001 tarihinde ruhsat verilmiştir.

7. Olaya ilişkin olarak Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) başlatılan soruşturma kapsamında olayın meydana geliş nedenlerinin ve sorumluların belirlenmesi için bilirkişi incelemesine başvurulmuştur. Bir kimya mühendisi iş güvenliği uzmanı, bir makine mühendisi iş güvenliği uzmanı, bir makine mühendisi sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) uzmanı, bir yangın uzmanı, bir elektrik mühendisi ve bir inşaat mühendisinden oluşan bilirkişi heyetinin hazırladığı 29/6/2011 tarihli raporda; iki ayrı işyerinde meydana gelen patlamanın işyerlerinde kullanılan sanayi tüplerinden kaynaklandığı, anılan tüplerin satın alındığı E. ve A. firmaları tarafından içlerine daha önce doğal gaz dolumu yapılan tüplerin boşaltılarak aynı tüplere oksijen doldurulduğu, patlamaların da bu nedenle meydana geldiği belirtilmiştir. Bilirkişi raporunda ayrıca Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı iş müfettişleri tarafından yapılması gereken iş güvenliği denetimlerinin yapılmadığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının da piyasa denetim ve gözetimi konularında yapması gerekenleri tam olarak yerine getirmediğinin anlaşıldığı ifade edilmiştir. Raporda kamu idarelerinin anılan eksikliklerinin patlamayla doğrudan bir bağlantısı olmadığı, olayda E. Şirketi yetkilileri ve personelinin sorumlu olduğu kanaatine ulaşıldığı açıklanmıştır.

8. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Başmüfettişliği tarafından yürütülen ön inceleme sonucunda düzenlenen 25/1/2014 tarihli raporda M. ve E. Şirketlerine ait işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin denetimlerin en son 2007 yılında yapıldığı ifade edilmiştir.

9. Başsavcılıkça E. Şirketi yetkilileri ve personeli hakkında yürütülen soruşturma ile olayda ihmali olduğundan şüphelenilen kamu görevlileri hakkında yürütülecek soruşturmaların ayrı soruşturma usullerine tabi olması nedeniyle dosyaların tefrikine karar verilmiştir.

10. Mevzuat gereğince patlamaya konu gaz ve kimyasalların üretiminden dağıtımına kadar denetlemekle görevli Sanayi ve Ticaret Bakanlığı görevlileri, işyerlerinde çalışma güvenliğinin sağlanıp sağlanmadığını denetlemekle görevli Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı görevlileri, bu işyerlerinin faaliyet gösterdiği Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile Yenimahalle İlçe Belediye Başkanlığı görevlileri, patlamaya konu işyerlerinin genel denetim ve gözetimini yapmakla görevli İvedik ve Ostim Organize Sanayi Bölgeleri yöneticileri ve yetkilileri olan şüpheliler hakkındaki dosya Memur Suçları Bürosuna gönderilmiştir.

A. E. Şirketi Yetkilileri ve Personeli Hakkında Yürütülen Adli Süreç

11. Meydana gelen patlamalarla ilgili olarak on dokuz kişi hakkında taksirle ölüme ve yaralanmaya neden olma, tehlikeli maddeleri izinsiz olarak bulundurma veya el değiştirme ve yalan tanıklık yapma suçlarından kamu davası açılmıştır. Kovuşturma evresinde alınan 10/4/2013 tarihli bilirkişi raporunda; kullanım amacına uygun olmayan gazdan kaynaklanan, kullanım şeklinden kaynaklanmayan problem nedeniyle patlamanın gerçekleştiği ve %100 iş güvenliği sağlansa dahi patlamanın yaşanacağı belirtilmiştir. Raporda ayrıca Sanayi ve Ticaret Bakanlığının, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının, Ostim ve İvedik Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüklerinin, Ankara Büyükşehir Belediye ve Yenimahalle Belediye Başkanlıklarının yetki, denetim, organizasyon hususlarındaki sorumluluklarının patlamanın meydana gelmesine etkisi olmadığı ifade edilmiştir.

12. Yine kovuşturma evresinde alınan 12/4/2014 tarihli ek bilirkişi raporunda 1998 yılında kurulan M. Şirketine Yenimahalle Belediye Başkanlığı tarafından 21/10/2001 tarihinde 72 No.lu bina için işyeri açma ve çalıştırma ruhsatı verildiği ancak patlamanın aynı sokak üzerinde herhangi bir ruhsat kaydı bulunmayan 64 No.lu üretim tesisinde gerçekleştiği ifade edilmiştir. Anılan ek bilirkişi raporunun E. Şirketi ile ilgili yapılan tespitlere ilişkin kısmı şöyledir:

"Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı Sağlık İşleri Daire Başkanlığı Çevre Sağlığı Şube Müdürlüğü tarafından [E. Şirketinin] Ostim'deki karbondioksit ve oksijen dolum tesislerine ait işyerinde LPG tüpleri bulundurmamak şartıyla 19.01.2001 tarihinde çalışma ruhsatı, T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü tarafından 24.05.1999 tarihinde tüp muayene ve vana sıkma yeterlilik belgesi, yan kuruluşu olan ve Sincan'da bulunan [A. Şirketine] TSE tarafından 21.11.2005-21.11.2011 tarihleri arasında geçerli olmak üzere TS 9675 standardına uygun olarak üretilen asetilen gazına [E.] markası izni verildiği, Enerji Piyasası Denetleme Kurulu'na CNG doldurma, taşıma ve satış lisansı başvurusu olduğu, olay tarihinde lisansa sahip olmadığı, patlamalardan sonra bu lisans başvurusunun da iptal edildiği...

[E. Şirketinde] dışarıdan alınan sıvı gazların standartlarına uygun olduğu, üretici firmaları tarafından belgelendirildiği, ayrıca Sincan'da bulunan yan kuruluşu [A. Şirketinde] üretilen asetilen gazının TSE standartlarına uygun olduğu, tüplerde kullandığı ve dışarıdan aldığı vana, valf vb. donanımın tedarikçi ve üreticileri tarafından gerekli standartlara sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ancak basınçlı tüplerin test ve bakımlarının standartlara uygun gerektiği şekilde yapılmadığı, işçileri yapacakları işin risk ve tehlikelerine karşı eğitmediği, lisansı olmadığı halde mavi renkli oksijen tüplerine CNG doldurttuğu, taşıdığı, işyerinde depoladığı, içlerine sehven oksijen gazı doldurularak içeriğini değiştirdiği, tüplerde önlem alınmadığı için güvenliğin işçilerin kendi dikkat ve inisiyatifine bırakıldığı, işyerinde geniş bir kontrol mekanizması kurulmadığı, risk planı hazırlamadığı, güvenliği ve koordinasyonu sağlamadığı, tehlike doğuracak eylemin oluşumunun engellenmesi için CNG dolu tüpleri farklı renge boyayıp veya kilitli bir yere konulması gibi tedbirleri almadığı, tehlikeli ortamın yaratıldığı anlaşılmakta olup CNG artığı bulunan mavi renkli tüplere oksijen basarak sonradan piyasaya kullanıma... [sürdüğü anlaşılmaktadır.]"

13. Ankara 10. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 10/1/2023 tarihli kararıyla E. ve A. Şirketlerinin yetkilileri veya çalışanları olan yedi sanığı 6 yıl 3 ay ile 18 yıl 9 ay arasında değişen sürelerde hapis cezaları ile cezalandırmıştır. Temyiz kanun yolu incelemesi devam eden hükmün ilgili kısmı şöyledir:

"Aynı gün saat 19:20'de ... 24 kişinin çalıştığı ve otomotiv yan sanayi ürünleri imal edip

ağırlıklı olarak traktör firmalarına yedek parça üreten ve kaynak işlerinde ağırlıklı olarak asetilen, oksijen ve karışım gazları kullanılan işyerinin giriş kapısı dış mekanında konumlandırılıp içinde toplam 9 adet oksijen gazı tüpünün bulunduğu manifold grubunun benzer şekilde faaliyete alınırken şiddetli patlama ve akabinde meydana gelen yangın sonucu şirket binasının çökerek çalışanların göçük altında kaldığı,

...

[E. Şirketinin] Ostim'deki adresinde azot gazı, karbondioksit gazı ve oksijen gazı dolumu, firmaya bağlı bir kuruluş konumundaki [A. Şirketinde] ise üretim ve dolumu yapılan asetilen ve argon karışımları gazının tüplü satışının yapıldığı,

...

[E. Şirketinin] doğal gaz doldurttuğu oksijen tüplerinin bir bölümüne sonrasında oksijen doldurtarak irsaliye numaraları art arda olan sevk irsaliyeleri ile olaya konu firmalara satışını yaptığı, bu firmalara verilen 12'li ve 9'lu gruplarda bulunan doğal gaz ve oksijen karışımı %5-15 arasındaki bir patlama aralığında olup patlamaların gerçekleştiği işyerlerinde regülatör vanasının açılmasıyla vanadaki sürtünmeden dolayı patlama meydana geldiği,

...

[E. Şirketinde] olay sonrası yapılan incelemelere göre de, gaz tüpleri eski görünümlü ve yıpranmış olup patlamalardan sonra dahi mevzuata aykırı ve tehlikeli şekilde gaz dolum ve dağıtımı yapıldığı, tüplerin taşınmasında ve vana sıkma işlemlerinde gerekli iş güvenliği kurallarına uyulmadığı, hidrolik makina imalatı yapan [Ö. Şirketi] ile yedek parça imalatı yapan [M. Şirketine] rutin imalatları sırasında kullanılan iş ekipmanlarının, tezgâhların, tüplerin konumları ile bunları kullanan işçilerin pozisyonlarını [belirleyebilmeleri] mümkün olsa da, olay sırasında tüplerin hatalı bağlanmaması, patlamanın kesme ve kaynak işlemi gibi kullanımları sırasında meydana gelmemesi, ortamda gaz sızıntısı olmaması ve tüplerin devreye alınırken patlaması nedeniyle, tüplerin üzerinde alev tutucu ve emniyet ventili takılı olsa dahi bunların fonksiyonel olmayacakları, patlamaların şiddetine ve sonuçlarına göre her iki işyerinde de tüm iş güvenliği önlemleri eksiksiz alınsa dahi önlenemez nitelikteki patlamanın meydana geleceği... [anlaşılmıştır.]"

B. Anayasa Mahkemesinin Abdulkadir Şimşek ve diğerleri Kararı

14. Anayasa Mahkemesinin Abdulkadir Şimşek ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/11868, 12/6/2018) kararında, somut başvuru konusu patlamada ihmali olduğu ileri sürülen kamu görevlileri hakkında soruşturma izni verilmemesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaları incelenmiştir. Anılan kararda patlamaya ilişkin olarak yürütülen ceza yargılaması sürecinde düzenlenen 29/6/2011 tarihli bilirkişi raporu ile Başsavcılığın ilgili kamu görevlileri hakkında düzenlediği soruşturma izni talep yazılarındaki gerekçelere ayrıntılı olarak yer verilmiştir (Abdulkadir Şimşek ve diğerleri, §§ 12, 18, 25, 34).

15. Anılan başvuruda Anayasa Mahkemesi, patlamalara ilişkin etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün yerine getirilmesinde ilgili kamu görevlileri hakkında mutlaka bir ceza yargılamasının yürütülmesinin gerekli olmadığı sonucuna ulaşarak yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir (Abdulkadir Şimşek ve diğerleri, §§ 95-120).

C. Başvuru Konusu Olaya İlişkin Tam Yargı Davası

16. Başvurucu 3/2/2012 tarihinde Ankara 3. İş Mahkemesinde (İş Mahkemesi) dava açarak patlamanın meydana gelmesinde, dolayısıyla vücut bütünlüğünün zarar görmesinde kusuru olduğunu iddia ettiği çeşitli kurumlardan maddi ve manevi zararlarının tazminini talep etmiştir. Başvurucunun bu davayı açmasının ardından idarenin hizmet kusuruna dayalı zararların tazmininde hukuk mahkemelerini görevli kılan 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 3. maddesi Anayasa Mahkemesinin 19/5/2012 tarihli ve 28297 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 16/2/2012 tarihli ve E.2011/35, K.2012/23 sayılı kararıyla iptal edilmiştir.

17. İş Mahkemesi 10/4/2013 tarihinde yukarıda belirtilen iptal kararı sonucunda kamu idarelerinin hizmet kusurundan kaynaklanan zararların tazmini için açılacak davalarda idari yargının görevli hâle gelmesi nedeniyle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile Yenimahalle Belediye Başkanlığına karşı açılan davada görevsizlik kararı vermiştir. Öte yandan anılan Mahkeme, özel hukuk tüzel kişiliği bulunan üç şirket ile OSB yönetimine karşı açılan tazminat davasına bakmaya devam etmiştir. Kamu idareleri yönünden verilen görevsizlik kararı ise 22/4/2014 tarihinde Yargıtayca düzeltilerek onanmış ve kesinleşmiştir.

18. Başvurucu, görevsizlik kararının ardından 1/10/2014 tarihinde bu kez Ankara 7. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) yukarıda belirtilen Bakanlıkların ve Belediye Başkanlıklarının dava konusu olaya kusurlarıyla neden oldukları iddiasıyla tam yargı davası açmıştır. Başvurucu 29/6/2011 tarihli bilirkişi raporuna da atıf yapmak suretiyle hazırladığı dava dilekçesinde işyeri açma ve çalışma ruhsatı ile yapı kullanma izin belgesi bulunmayan binada meydana gelen patlamaya E. Şirketi ile A. Şirketinden temin edilen basınçlı kapların (tüplerin) neden olduğunu belirtmiştir. Başvurucu; davalı idarelerin hizmet kusurunu genel olarak iş sağlığı ve iş güvenliği, tehlikeli kimyasalların kullanımı ve dağıtımı ile basınçlı kapların muayenesine ilişkin denetim ve kontrol görevlerinin yerine getirilmemesine dayandırmıştır. Başvurucu, dava dilekçesinde ayrıca hizmet kusuru iddiasını her bir davalı idare yönünden ayrı ayrı açıklamıştır. Buna göre;

i. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca M. Şirketine ait işyerinde en son denetim 9/4/2007 tarihinde yapılmıştır. Bu tarihten patlama tarihine kadar anılan işyerinde iş sağlığı ve güvenliğine dair herhangi bir denetim yapılmamıştır. İş sağlığı ve güvenliğine ilişkin herhangi bir eğitim verilmemiş, patlamanın meydana geldiği işyerinin ruhsatsız olarak faaliyet göstermesine olanak sağlanmıştır. Aynı şekilde patlamaya neden olan tüplerin doldurulduğu E. ve A. Şirketlerinin çalışanlarına da herhangi bir iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verilmemiştir. Dahası Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı söz konusu işyerlerinin yürütülen tehlikeli faaliyetlere özgü olarak düzenlenen ikincil mevzuatta belirtilen tedbirlere uymasını sağlamamıştır.

ii. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, kuruluş kanunu gereğince sanayi bölge ve sitelerini denetlemekle yükümlüdür. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ayrıca somut olayda basınçlı kapların basınç testlerinin beş yılda bir yapılması, bu kaplarla ilgili TSE (Türk Standartları Enstitüsü) uygunluk belgesi ve periyodik vize verilmesi şeklindeki yükümlülüklerini yerine getirmemiştir. Belirtilen hususlarda denetim yapılmaması nedeniyle söz konusu patlama gerçekleşmiştir.

iii. 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. maddesinin (j) bendi uyarınca birinci sınıf gayrisıhhi müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek büyükşehir belediyelerinin görevleri arasındadır. Anılan niteliklere sahip olmalarına rağmen

patlamaya neden olan E. ve A. Şirketleri Ankara Büyükşehir Belediyesince denetlenmemiştir. Patlamanın OSB'de gerçekleşmesi söz konusu sorumluluğu ortadan kaldırmamaktadır. Kaldı ki patlamaya neden olan tüpler A. Şirketi tarafından OSB dışındaki bir işyerinde doldurulmuştur. Olaydan önce denetim yükümlülüğünü yerine getirmeyen Ankara Büyükşehir Belediyesi patlamadan kısa bir süre sonra A. Şirketine ait işyerinde 18/4/2011 tarihinde denetim yapmıştır.

iv. Patlama, yapı kullanma izin belgesi ile işyeri açma ve çalışma ruhsatı bulunmayan işyerinde meydana gelmiştir. Yenimahalle Belediyesi bu konuda mevzuattan kaynaklanan denetim yükümlülüğünü yerine getirmemiştir.

19. İdare Mahkemesi 6/4/2015 tarihinde başvurucunun dava dilekçesinde tazminine karar verilmesini istediği maddi zararın neden ibaret olduğunu ve nasıl hesaplandığını belirtmediği gibi tazminini talep ettiği maddi zarar yönünden davasını dayandırdığı delilleri de sunmadığı gerekçesiyle dilekçenin reddi kararı vermiştir.

20. Başvurucu, bunun üzerine 22/5/2015 tarihinde İdare Mahkemesine yeni bir dilekçe ile başvurarak dava konusu iş kazasında ayağından ciddi şekilde yaralandığını ve belirli bir süre çalışamadığını, tedavisinin devam ettiğini, bu nedenle maddi zararının tam olarak belli olmadığını ifade ederek tazminat taleplerini yinelemiştir. Bu kez dilekçeyi kabul eden İdare Mahkemesi 2015/1324 Esas sayılı dosyası üzerinden 4/6/2015 tarihinde verdiği hasım düzeltme kararı ile ilgili Bakanlıklar ve Belediye Başkanlıklarının yanı sıra OSB'nin de hasım mevkiine alınmasına karar vererek dava dilekçesini bu kuruma da tebliğ etmiştir.

21. OSB, kendisine karşı açılan davanın hukuk mahkemelerinde görülmesi gereken bir dava olduğu gerekçesiyle İdare Mahkemesine görev itirazında bulunmuştur. İdare Mahkemesi 16/11/2016 tarihinde itirazın reddine ve davaya bakmakla görevli mahkemenin kendisi olduğuna karar vermiştir. OSB, kendisinin bir özel hukuk tüzel kişisi olduğuna vurgu yaparak İdare Mahkemesinin görevlilik kararına da itiraz etmiş ve görevli mahkemenin Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından tayinini talep etmiştir.

22. Uyuşmazlık Mahkemesi 10/7/2017 tarihinde organize sanayi bölgelerinin özel hukuk tüzel kişiliğine sahip oldukları ve bu kuruluşlara karşı açılacak tazminat davalarının yargısal denetiminin adli yargı yerlerince yapılacağının açık olduğu gerekçesiyle İdare Mahkemesinin görevlilik kararının OSB Başkanlığı yönünden kaldırılmasına karar vermiştir.

23. İdare Mahkemesi 18/10/2017 tarihinde Uyuşmazlık Mahkemesinin belirtilen kararı uyarınca davanın çözümünün adli yargının görevine girdiği ve esasının incelenmesine olanak bulunmadığı gerekçesiyle tüm davalılar yönünden görevsizlik kararı vermiştir. Başvurucu, bu görevsizlik kararına itiraz etmiştir. İtirazı inceleyen Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi 21/3/2018 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile Yenimahalle Belediye Başkanlığına karşı açılan davanın görüm ve çözüm yerinin idari yargı olduğu gerekçesiyle bu kurumlar yönünden itirazın kabulüne karar vermiştir. İtirazın kabulüne dair kararın gerekçesinde Uyuşmazlık Mahkemesinin kararıyla davanın OSB Başkanlığı yönünden görüm ve çözümünün adli yargının görevine girdiğinin, diğer idareler yönünden ise davanın görüm ve çözümünün idari yargıya ait olduğunun kesin olarak belirlendiği belirtilmiştir.

24. Başvurucunun açtığı tazminat davası yukarıda belirtilen itirazın kabulüne dair kararın ardından 8/6/2018 tarihinde bir kez daha İdare Mahkemesi önüne gelerek 2018/1363 Esas

sayılı dosya üzerinden görülmeye başlanmıştır. İdare Mahkemesi 7/1/2019 tarihinde davanın reddine karar vermiş; ret kararının gerekçesinde patlamanın meydana gelmesinde asıl kusurlunun E. Şirketi olduğunu ve zararın oluşmasında üçüncü kişinin kusurunun bulunduğunu, davalı idarelerin görev ve sorumluluklarını yerine getirmeme şeklinde hizmet kusurlarının bulunduğu iddiasının ise doğrulanamadığını ifade etmiştir.

25. Ret kararında, Başsavcılık tarafından yürütülen ceza soruşturmasında alınan bilirkişi raporu ile başvurucuyla aynı yerde çalışan ve aynı olay nedeniyle vefat eden D.G.nin yakınları tarafından Ankara 10. İdare Mahkemesinde açılan ve 2013/1115 Esas sayılı dosya üzerinden görülen davada alınan bilirkişi raporuna dayanılmıştır. İdare Mahkemesinin dosyasında karara esas alınan bu bilirkişi raporlarının olmadığı görülmüştür. Davanın reddi kararının gerekçesinde yer verildiği kadarıyla Başsavcılığın soruşturma dosyasında bulunan bilirkişi raporunun içeriği şöyledir:

i. Patlama ve yangın M. Şirketine ait işyerindeki CNC (sıkıştırılmış doğal gaz) tezgâhlarında kullanılan, manifold ve ortak kollektörle birbirine bağlı dokuz oksijen tüpünün infilak etmesi sonucunda oluşmuştur.

ii. Patlamanın meydana geldiği M. Şirketine ait işyerinin işletme ruhsatı, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi bulunmaktadır.

iii. İşyerinde, otomotiv yedek parça üretimi için oksiasetilen ve oksi LPG kaynağı kullanılmaktadır. M. Şirketi üretimde kullandığı oksijen, asetilen, argon, LPG ve karışım gazlarının olduğu gaz tüplerini E. Şirketinden satın almıştır.

iv. E. Şirketi, doğal gaz dolum ve dağıtım lisansı bulunmamasına karşılık oksijen tüplerine doğal gaz doldurup satış yapmaktadır. Görgü tanıkları E. Şirketinin önceden doğal gaz doldurarak sattığı gaz tüpleri boşaldıktan sonra aynı tüplere oksijen gazı doldurup piyasaya sürdüğünü ifade etmiştir. M. Şirketine de bu gaz tüplerinden satmıştır. M. Şirketine ait işyerindeki manifolt bağlantılı oksijen tüplerinde yapılan incelemede doğal gaz kokulandırmak amacıyla kullanılan kükürtlü bileşikler bulunmuştur.

v. Neticede E. Şirketi doğal gaz doldurarak satışını yaptığı oksijen tüplerinin bir kısmına daha sonra oksijen doldurmuş, patlamanın meydana geldiği işyerine bu tüplerden satmış, tüplerin bağlandığı regülatör vanasının açılmasıyla oluşan sürtünmeden dolayı patlama meydana gelmiştir. Patlamanın meydana gelmesinde E. Şirketi yetkilileri kusurludur.

26. Ankara 10. İdare Mahkemesinin 2013/1115 Esas sayılı dosyasında bulunan bilirkişi raporunun içeriği ise özetle şöyledir:

i. Kazanın birinci ve asıl nedeni daha önce CNG doldurulmuş tüplere oksijen doldurulmasıdır. CNG doldurulmuş tüplerin temizlenmesi oldukça zordur, bu nedenle tüpün içinde az miktarda da olsa CNG kalabilmektedir. Böyle bir tüpe oksijen doldurulması son derece tehlikelidir. Zira oksijen yoğunluğu artınca tüpün içinde kalan yanıcı malzemeler daha çabuk ve hızlı yanmaktadır. Daha önce CNG doldurulmuş bir tüpe oksijen doldurulduğunda parlayıcı ve patlayıcı bir gaz karışımı oluşacak, bir kıvılcım ya da sıcaklık artışı bu karışımın patlamasına neden olacaktır. Dava konusu olayda da daha önce CNG doldurulmuş tüplere oksijen doldurulmuş, tüpün içinde kalan CNG'nin oksijenle karışması sonucu parlayıcı ve patlayıcı bir karışım oluşmuş, muhtemelen vananın açılması ve gazın çıkışı esnasındaki sürtünmenin etkisiyle tüpler alev alıp patlamıştır.

ii. Kazanın ikincil sebebi tüp demetlerinin emniyetli bir yerde depolanmak yerine çalışma

mahallinde bulundurulmasıdır. Basınçlı gaz tüplerinin depolanması esaslarını düzenleyen mevzuata göre tüpler yangına dayanıklı ayrı bina veya bölmelerde, ısı kaynaklarından uzakta depolanmalı; dolu tüpler sıcaklık değişimlerine, güneşin dik ışıklarına, radyasyon ısısına, soğuğa ve neme karşı korunmalıdır.

iii. Dolayısıyla kazanın meydana gelmesinde E. Şirketi %80, M. Şirketi %20 oranında kusurludur. Kazanın meydana geliş sebepleri gözönüne alındığında davalı idarelerin görev ve sorumlulukları ile kaza sebepleri arasında herhangi bir illiyet bağı bulunmadığından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı ve Yenimahalle Belediye Başkanlığının olayda kusurları yoktur.

27. İdare Mahkemesinin karar gerekçesinde, patlamaya neden olan gaz tüplerini satan E. Şirketinin faaliyet alanındaki izin ve denetimlerine ilişkin şu bilgiler yer almaktadır:

"Oksijen tüplerinin temin edildiği [E. Şirketinin] faaliyet konusunun sınai ve tıbbi gaz dolumu olduğu, 6948 sayılı Sanayi Sicil Kanunu kapsamında Sanayi Sicil belgesine sahip olduğu, 95/13-14 sayılı Tebliğ çerçevesinde, TS 11169 sayılı standart kapsamında bulunan tüpler için, İl Müdürlüğünün 24/05/1999 tarih ve 06-001 numaralı 'Basınçlı Gaz Tüpleri Periyodik Muayene Deney ve Bakım Yeterlilik Belgesi' verildiği ve vizelerinin yapıldığı, yeterlilik belgesinin TS 11169 standardına göre üretilen dikişsiz çelik tüplere TS 7450 standardı kapsamında periyodik muayene, deney, bakım ve tamirini kapsadığı, yeterlilik belgesinin iki yılda bir vize işlemlerinin yapıldığı, bu kapsamda yeterlik belgesinin en son 20.04.2009 tarihinde vize edildiği görülmektedir."

28. Başvurucu, karara esas alınan bilirkişi raporlarına yönelik itirazlarını ileri sürmek suretiyle istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Söz konusu karar Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesinin 13/6/2019 tarihli kararıyla usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle onanarak kesinleşmiştir. Başvurucu, kararın 9/7/2019 tarihinde tebliğ edilmesinin ardından bireysel başvuruda bulunmuştur.

D. Başvuru Konusu Olaya İlişkin Olarak İş Mahkemesinde Görülen Tazminat Davası

29. Başvurucunun E., A. ve M. Şirketleri ile OSB yönetimi aleyhine İş Mahkemesinde açtığı tazminat davası kapsamında kusur durumunun tespitine ilişkin bilirkişi incelemesi yaptırılmıştır. Kimya mühendisi, iş güvenliği uzmanı ve bir hukukçudan oluşan bilirkişi heyeti tarafından düzenlenen 2/2/2018 tarihli raporda;

i. Patlamanın meydana gelmesinde E. Şirketinin %100 kusurlu olduğu,

ii.Tespit edilen birtakım iş güvenliği eksikliklerinin patlamaya etkisinin olmaması nedeniyle M. Şirketinin kusursuz olduğu,

iii. Patlamaya neden olan tüplerin oksijen tüpleri olması, bu tüplerin dolum ve taşıma işlemlerinin E. Şirketi tarafından yapılması nedeniyle A. Şirketinin kusursuz olduğu,

iv. Manifold tüp grubunun M. Şirketine ait işyeri binası içinde bulundurulmasının patlamanın meydana gelmesine bir etkisi olmadığı ancak kazanın ağır sonuçlanmasında etkisinin olabileceği,

v. Patlamanın meydana geliş biçimi gözönüne alındığında bu durumun mutat denetimlerle fark edilmesinin ve önlenmesinin mümkün olmadığı gerekçesiyle OSB yönetiminin kusursuz olduğu belirtilmiştir.

30. İş Mahkemesi 4/2/2025 tarihinde davanın E. Şirketi yönünden kabulüne, başvurucuya 28.000 TL manevi ve 142.008,15 TL maddi tazminat ödenmesine hükmetmiştir. Mahkeme ayrıca davanın A. Şirketi ve OSB yönünden reddine, M. Şirketi yönünden ise açılmamış sayılmasına karar vermiştir. UYAP'ta yapılan inceleme neticesinde söz konusu tazminat davasının bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla istinaf kanun yolu aşamasında devam ettiği tespit edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

31. 18/4/2001 tarihli ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu'nun (Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması ve Doğal Gaz Piyasası Hakkında Kanun) "Yaptırımlar ve yaptırımların uygulanmasındaki usul" başlıklı 9. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Kurul, doğal gaz piyasasında faaliyet gösteren gerçek veya tüzel kişilere yapacağı yazılı ihtara rağmen mevzuata aykırı durumlarını devam ettirenlere aşağıdaki yaptırım ve cezaları uygular:

...

f) Piyasada lisans kapsamı dışında faaliyet gösterildiğinin saptanması halinde, altıyüzbin Türk Lirası idarî para cezası verilir ve on beş gün içinde kapsam dışı faaliyetin veya aleyhe faaliyetin durdurulması ihtar edilir.

...."

32. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun olay tarihinde yürürlükte olan "İşverenlerin ve işçilerin yükümlülükleri" başlıklı mülga 77. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İşverenler işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmak, işçiler de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdürler.

İşverenler işyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uyulup uyulmadığını denetlemek, işçileri karşı karşıya bulundukları mesleki riskler, alınması gerekli tedbirler, yasal hak ve sorumlulukları konusunda bilgilendirmek ve gerekli iş sağlığı ve güvenliği eğitimini vermek zorundadırlar. Yapılacak eğitimin usul ve esasları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

..."

33. 4857 sayılı Kanun'un "İş sağlığı ve güvenliği yönetmelikleri" başlıklı mülga 78. maddesi şöyledir:

"Bu Kanuna tabi işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği şartlarının belirlenmesi ve gerekli önlemlerin alınması, işyerlerinde kullanılan araç, gereç, makine ve hammaddeler yüzünden çıkabilecek iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi ve özel durumları sebebiyle korunması gereken kişilerin çalışma şartlarının düzenlenmesi, ayrıca iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına uygunluğu yönünden; işçi sayısı, işin ve işyerinin özellikleri ile tehlikesi dikkate alınarak işletme belgesi alması gereken işyerleri ile belgelendirilmesi gereken işler veya ürünler ve bu belge veya belgelerin alınmasına ilişkin usul ve esaslar, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda yapılacak risk değerlendirmesi, kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırmaların usul ve esasları ile bunları yapacak kişi ve kuruluşların niteliklerinin

belirlenmesi, gerekli iznin verilmesi ve verilen iznin iptal edilmesi Sağlık Bakanlığının görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir."

34. 4857 sayılı Kanun'un "İşin durdurulması veya işyerinin kapatılması" başlıklı mülga 79. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Bir işyerinin tesis ve tertiplerinde, çalışma yöntem ve şekillerinde, makine ve cihazlarında işçilerin yaşamı için tehlikeli olan bir husus tespit edilirse, bu tehlike giderilinceye kadar işyerlerini iş sağlığı ve güvenliği bakımından denetlemeye yetkili iki müfettiş, bir işçi ve bir işveren temsilcisi ile Bölge Müdüründen oluşan beş kişilik bir komisyon kararıyla, tehlikenin niteliğine göre iş tamamen veya kısmen durdurulur veya işyeri kapatılır. Komisyona kıdemli iş müfettişi başkanlık eder. Komisyonun çalışmaları ile ilgili sekretarya işleri bölge müdürlüğü tarafından yürütülür."

35. 4857 sayılı Kanun'un "Devletin yetkisi" başlıklı 91. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Devlet, çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın uygulanmasını izler, denetler ve teftiş eder. Bu ödev Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı ihtiyaca yetecek sayı ve özellikte teftiş ve denetlemeye yetkili iş müfettişlerince yapılır."

36. 4857 sayılı Kanun'un "Yetkili makam ve memurlar" başlıklı 92. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"91 inci madde hükmünün uygulanması için iş hayatının izlenmesi, denetlenmesi ve teftişiyle ödevli olan iş müfettişleri, işyerlerini ve eklentilerini, işin yürütülmesi tarzını ve ilgili belgeleri, araç ve gereçleri, cihaz ve makineleri, ham ve işlenmiş maddelerle, iş için gerekli olan malzemeyi 93 üncü maddede yazılı esaslara uyarak gerektiği zamanlarda ve işçilerin yaşamına, sağlığına, güvenliğine, eğitimine, dinlenmesine veya oturup yatmasına ilişkin tesis ve tertipleri her zaman görmek, araştırmak ve incelemek ve bu Kanunla suç sayılan eylemlere rastladığı zaman bu hususta Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından çıkarılacak İş Teftişi Tüzüğünde açıklanan şekillerde bu halleri önlemek yetkisine sahiptirler."

37. 4857 sayılı Kanun'un "İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili hükümlere aykırılık" başlıklı mülga 105. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanunun;

a) 78 inci maddesinde öngörülen yönetmeliklerdeki hükümlere uymayan işveren veya işveren vekiline, alınmayan her iş sağlığı ve güvenliği önlemi için ikiyüzelli Türk Lirası, alınmayan önlemler için izleyen her ay aynı miktar,

...

c) 77 nci maddesine aykırı hareket eden, 78 inci maddesi gereği işletme belgesi almadan işyeri açan veya belgelendirilmesi gereken işler veya ürünler için belge almayan, 79 uncu maddesi gereğince faaliyeti durdurulan işi izin almadan devam ettiren veya kapatılan işyerlerini izinsiz açan, ... işveren veya işveren vekiline binikiyüzellişer Türk Lirası,

...

idari para cezası verilir."

38. 9/1/1985 tarihli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve

Görevleri Hakkında Kanun'un olay tarihinde yürürlükte bulunan"Görev" başlıklı mülga 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının görevleri şunlardır:

...

g) (Değişik : 15/5/2008-5763/30 md.) İş sağlığı ve güvenliğini sağlayacak tedbirlerin uygulanmasını izlemek,

h) Çalışma hayatını denetlemek,

...

r) (Ek: 15/5/2008-5763/30 md.) İşyerindeki sağlık ve güvenlik risklerini önleyici ve koruyucu hizmetleri yürütenlerin niteliklerini belirlemek, eğitimlerini ve sertifikalandırılmalarını sağlamak,

..."

39. Olay tarihinde yürürlükte bulunan 8/1/1985 tarihli ve 3143 sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Görev" başlıklı 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Sanayi ve Ticaret Bakanlığının görevleri şunlardır:

...

d) Sanayi bölge ve sitelerinin kurulmasına izin vermek, bu kuruluşları desteklemek ve denetlemek, bu konularda ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak ve gerekli mevzuatı hazırlamak, küçük sanayi ve el sanatları ile ilgili her türlü araştırma, geliştirme ve koordinasyon hizmetlerini yürütmek, organize sanayi bölgeleri ile küçük sanayi sitelerinin kurulması ile ilgili bütün faaliyetlerin koordinasyonunu sağlamak,

...

k) Şirketlerle ilgili hizmetleri yürütmek ve bunları denetlemek,

..."

40. 12/4/2000 tarihli ve 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu'nun "Yer seçimi, kuruluş ve planlama" başlıklı 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Yürürlüğe giren imar plânına göre arazi kullanımı, yapı ve tesislerinin projelendirilmesi, inşası ve kullanımıyla ilgili ruhsat ve izinler ile işyeri açma ve çalışma ruhsatları OSB tarafından verilir ve denetlenir. İşyeri açma ve çalışma ruhsatının verilmesi sırasında işyeri açma ve çalışma ruhsatına ilişkin harçlar, OSB tarafından tahsil edilerek ilgili belediye veya il özel idaresi hesabına yatırılır.

..."

41. 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediyenin yetkileri ve imtiyazları" başlıklı 15. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Belediyenin yetkileri ve imtiyazları şunlardır:

...

l) Gayrisıhhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

..."

42. 5216 sayılı Kanun'un "Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

İlçe (...) belediyelerinin görev ve yetkileri şunlardır:

...

c) Sıhhî işyerlerini, 2 nci ve 3 üncü sınıf gayrisıhhî müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

...

(Değişik son fıkra: 1/7/2006-5538/23 md.) 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunuyla Sanayi ve Ticaret Bakanlığına ve organize sanayi bölgelerine tanınan yetki ve sorumluluklar ile sivil hava ulaşımına açık havaalanları ve bu havaalanları bünyesinde yer alan tüm tesisler bu Kanunun kapsamı dışındadır.

..."

43. 28/8/1979 tarihli ve 16738 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga İş Teftişi Tüzüğü'nün "Teftiş programlarının hazırlanış ilkeleri" başlıklı 17. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İşyerlerinin teftişi, olanaklar ölçüsünde, kısa aralıklarla yapılır.

İşçilerin sağlık ve güvenliği bakımından tehlike gösteren veya ağır ve tehlikeli işlerin yapıldığı ya da mevzuat hükümlerine uyulmamasının alışkanlık haline getirildiği işyerlerinin denetlenmesi sık aralıklarla yapılır."

44. Olay tarihinde yürürlükte bulunan 11/1/1974 tarihli ve 14765 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü'nün "Kazanlarda, Basınçlı Kaplarda ve Kompresörlerde Alınacak Güvenlik Tedbirleri" başlıklı Üçüncü Bölümü'nün ilgili maddeleri şöyledir:

"Madde 222 – Ocaksız buhar ve sıcak su kapları ile basınçlı hava depoları, gaz tüpleri ve depoları gibi basınçlı kaplar ve bunların bağlantıları, teçhizatı ve malzemesi tekniğe uygun olacaktır.

Basınçlı kapların görünür yerlerine imalatçı firma tarafından aşağıdaki bilgilerin yazılı olduğu bir plaka, konacaktır.

1) Kap hacmi (litre)

2) İşletme basıncı (kilogram/santimetrekare),

3) Deneme basıncı (kilogram/santimetrekare),

4) Kontrol tarihi.

Madde 223 – Basınçlı kapların kontrol ve deneyleri, ehliyeti Hükümet veya mahalli idarelerce kabul edilen teknik elemanlar tarafından, imalinin bitiminden sonra ve monte

edilip kullanılmaya başlanmadan önce, veya yapılan değişiklik ve büyük onarımlardan sonra, en az üç ay kullanılmayıp yeniden servise girmeleri halinde ise tekrar kullanmaya başlanmadan önce ve herhalde periyodik olarak yılda bir yapılır. Kontrol ve deney sonuçları, düzenlenecek bir raporda belirtilir ve bu raporlar işyerlerinde saklanır.

Madde 224 – Basınçlı kapların üzerinde, gerektiğinde içine girmeyi sağlayacak kapılar veya kapaklar bulunacak, girilemeyecek kadar küçük olan basınçlı kaplarda, el delikleri yapılacak ve bu delikler emniyetli bir şekilde kapatılmış olacaktır. Kapı ve kapaklar deney basıncına dayanacak sağlamlıkta olacak, giriş deliklerinin boyutları tekniğe uygun olarak bir insanın rahatça girmesini sağlayacak büyüklükte yapılacaktır. El deliklerinin boyutları 70x90 milimetreden küçük yapılmayacak ve basınçlı kaplar üzerinde bulunan yıkama ve kontrol kör tapaları en az 25 milimetre çapında olacaktır.

Madde 225 – Basınçlı kaplar üzerinde, emniyet supabı, boşaltma vanası, manometre ve termometre gibi kontrol cihazları bulunacaktır.

Paralel çalışan basınçlı, kapların, giriş, çıkış, boşaltma ve blöf vanaları ayrı ayrı işaretlenmiş olacaktır.

Emniyet supapları basınçlı kapların en çok kullanma basıncına göre ayarlanacak ve bu basıncın onda biri oranında bir basınç artışında açılacak özellikte olacaktır.

Madde 226 – Basınçlı kaplarda bulunan emniyet supabı, basınçlı kaba doğrudan doğruya bağlı olacaktır. Ancak, kabın içinde bulunan madde, emniyet supabının takılmasını engellediği veya bozulmasına yol açtığı hallerde, emniyet supabı, basınçlı kaba en yakın bir tesisat üzerine takılacaktır.

Emniyet supabı, bağlı olduğu basınçlı kabın kapasitesine ve besleme borusunun çapına uygun büyüklükte ve basıncı çabucak düşürecek şekilde yapılmış olacaktır.

Basınçlı kaplarda iki veya daha çok emniyet supabı varsa, bunlardan en az bir tanesi, en çok basınça göre ayarlanmış olacaktır.

Emniyet supapları, her vardiyada veya günde en az bir defa denenecek ve kaplar içinde yanıcı gazlar bulunduğunda, gerekli tedbir alınacaktır.

Emniyet supaplarının, yoğunlaşmaya karşı, blöf muslukları bulunacaktır.

Madde 227 – Basınçlı kapların hidrolik basınç deneyleri, en yüksek çalışma basıncının 1,5 katı ile yapılacaktır.

Kontrol ve deney sonucu kullanılması sakıncalı görülen, güvenlikle çalışmayı sağlayacak teçhizatı eksik olan ve bağlantı parçaları uygun bir şekilde bağlanmamış bulunan basınçlı kaplar, eksikleri tamamlanıncaya ve arızalar giderilinceye kadar kullanılmayacaktır."

45. Olay tarihinde yürürlükte bulunan 24/12/1973 tarihli ve 14752 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga Parlayıcı, Patlayıcı, Tehlikeli ve Zararlı Maddelerle Çalışılan İşyerlerinde ve İşlerde Alınacak Tedbirler Hakkında Tüzük'ün ilgili maddeleri şöyledir:

"Madde 93 - Gaz halinde veya bir sıvıda çözülmüş halde veya sıvılaştırılmış halde, bütün basınçlı gaz ihtiva eden tüpler, içinde bulunan basınçlı gazın özelliklerine, tekniğin gerektirdiği esas ve mevcut standartlara uygun olarak yapılmış olacaktır.

Madde 94 - Basınçlı gaz tüplerinin üzerine, aşağıdaki bilgiler silinmeyecek şekilde ve oyuk olmamak şartiyle yazılmış olacaktır.

a) İmalatçı firmanın adı,

b) Seri numarası,

c) Doldurulacak gazın cinsi,

d) Boş ve dolu ağırlığı ve hacmi,

e) En çok doldurma basıncı,

f) İmal tarihi.

İmalatçı firma, gaz tüpleri ile birlikte kontrol veya garanti belgesini de alıcıya vermek zorundadır.

Madde 95 - Basınçlı gaz tüplerini (asetilen tüpleri hariç) dolduran her firma, satışa çıkarmadan önce uygun aralıklarla belirli zamanlarda tüp ve teferruatını muayene edecek veya ettirecek ve hidrolik basınç deneyi, ağırlık deneyi, hacim deneyi gibi deneyleri yapacak veya yaptıracaktır.

Bu muayene ve deneylere ait bir belge tüple birlikte alıcıya verilecektir.

Belgeler istenildiğinde gösterilmek üzere işyerinde saklanacaktır.

Madde 96 - Muayene ve deneyler sonucu kullanılması uygun görülmeyen tüp ve teferruat kesinlikle kullanılmayacaktır.

Madde 97 - Her tüpün dip tarafı yere değmiyecek şekilde, belirli bir yükseklikte, çemberle çevrili olacak, vana ve emniyet sübaplarının içinde gazların birikmesini önleyecek şekilde havalandırma delikleri olan bir koruyucu başlığı bulunacaktır.

Madde 98 - Tüplerin vanası ile diğer kısımları, tüpün içinde bulunan gazın kimyasal etkisiyle bozulmayacak bir maddeden imal edilmiş olacak ve özellikle sıvılaşmış veya bir madde içinde çözülmüş amonyağın doldurulduğu tüplerde, hiç bir zaman bakır veya bakır alaşımlı maddelerden yapılmış teçhizat kullanılmıyacaktır. Oksijen ile veya oksidasyona yol açan diğer gazlarla doldurulan tüplerin donanımı her türlü yağdan arınmış bulunacaktır.

Madde 99 - Tüpler, basınçlı gazlarla hiç bir zaman izin verilenden fazla bir basınçla ve tüp üzerinde belirtilen ağırlığın üzerinde doldurulmayacaktır.

Tüplerin doldurulmadan önce tamamen boş ve temiz olmasına dikkat edilecek, kritik sıcaklıkları genel olarak çevre sıcaklığından fazla olan gazların konulduğu tüpler, tamamen doldurulmayacak ve böylece tehlikeli basınçların meydana gelmesi önlenmiş olacaktır.

Basınçlı gazların doldurulduğu tüpler boşken ve doldurulduktan sonra ağırlık kontrolüne tabi tutulacaktır.

Madde 100 - Basınçlı gaz tüplerinin depolanmasında aşağıdaki tedbirler alınacaktır:

a) Dolu tüpler sıcaklık değişmelerine, güneşin dik ışınlarına, radyasyon ısısına, soğuğa ve neme karşı korunmuş olacaktır.

b) Dolu tüpler işyerlerinde depolanmasında mümkün olduğu kadar az miktarda tüp bir arada bulundurulacak, tüpler yangına dayanıklı ayrı binalarda veya bölmelerde, radyadör ve benzeri ısı kaynaklarından uzak bulundurulacak ve tüplerin devrilmesine veya yuvarlanmasına karşı tedbirler alınacaktır.

c) Tüpler, içinde bulunan gazın özelliğine göre ayrılarak depolanacak, boş tüpler ayrı bir

yerde toplanacaktır.

d) Tüplerin depolandığı yerlerin uygun havalandırma tertibatı olacak ve bu yerlerin yeteri kadar kapısı bulunacaktır.

e) Yanıcı basınçlı gaz ihtiva eden tüplerin depolandığı yerlerde ateş ve ateşli maddeler kullanma yasağı uygulanacaktır."

46. Olay tarihinde yürürlükte bulunan 26/12/2003 tarihli ve 25328 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Çalışanların Korunması Hakkında Yönetmelik'in "Amaç" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Yönetmeliğin amacı, işyerlerinde oluşabilecek patlayıcı ortamların tehlikelerinden çalışanların sağlık ve güvenliğini korumak için alınması gerekli önlemleri belirlemektir."

47. Olay tarihinde yürürlükte bulunan 30/12/2006 tarihli ve 26392 4. mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga Muhtemel Patlayıcı Ortamda Kullanılan Teçhizat ve Koruyucu Sistemler İle İlgili Yönetmelik'in "Amaç" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Yönetmeliğin amacı; Yönetmelik kapsamına giren muhtemel patlayıcı ortamda kullanılan teçhizatın ve koruyucu sistemlerin güvenli olarak piyasaya arzı için gerekli emniyet kuralları ile uygunluk değerlendirme prosedürlerine ilişkin usul ve esasları belirlemektir."

48. Olay tarihinde yürürlükte bulunan 10/11/2000 tarihli ve 24226 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga Dikişsiz, Çelikten Mamul Basınçlı Gaz Tüplerine Dair Yönetmelik'in "Amaç" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Yönetmeliğin amacı; içerisine gaz depolanmak üzere kaynaksız, tek parça çelikten imal edilmiş yeniden doldurulup kullanılabilir, Basınçlı Kaplar ve Bu Kapların Muayene Yöntemlerinin Ortak Hükümlerine Dair Yönetmelik gereklerini yerine getiren tüplerin kullanılabilmeleri bakımından uyulması gereken asgari şartların belirlenmesi, sınıflandırılması, tasarımı, imali, montajı, dağıtımı, piyasaya arzı, hizmete sunulması, kullanımı, muayene ve belgelendirme işlemleri ile ilgili usul ve esasları belirlemektir."

49. 10/8/2005 tarihli ve 25902 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'in olay tarihinde yürürlükteki hâli olan "Tanımlar" başlıklı 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Yönetmelikte geçen deyimlerden;

...

b) Gayrisıhhî müessese: Faaliyeti sırasında çevresinde bulunanlara biyolojik, kimyasal, fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden az veya çok zarar veren veya vermesi muhtemel olan ya da doğal kaynakların kirlenmesine sebep olabilecek müesseseleri,

c) Birinci sınıf gayrisıhhî müessese: Meskenlerden mutlaka uzak bulundurulmaları gereken işyerlerini,

d) İkinci sınıf gayrisıhhî müessese: Meskenlerden mutlaka uzaklaştırılması gerekmemekle beraber izin verilmeden önce civarında ikamet edenlerin sıhhat ve istirahatleri üzerine gerek tesisatları ve gerekse vaziyetleri itibarıyla bir zarar vermeyeceğine kanaat oluşması için inceleme yapılması gereken işyerlerini,

e) Üçüncü sınıf gayrisıhhî müessese: Meskenlerin yanında açılabilmekle beraber yalnız sıhhî

nezarete tabi tutulması gereken işyerlerini,

f) Sıhhî müessese: Gayrisıhhî müesseseler dışında kalan her türlü işyerini,

...

ifade eder."

B. Uluslararası Hukuk

50. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "İnsan haklarına saygı yükümlülüğü" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Yüksek Sözleşmeci Taraflar kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar."

51. Sözleşme'nin "Yaşam hakkı" başlıklı 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur..."

52. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarında Sözleşme'nin 2. maddesinin ilk cümlesinin devletin yalnızca kasti ve hukuka aykırı olarak ölüme sebebiyet vermekten kaçınmasını değil aynı zamanda devletlerin egemenlik yetkileri içinde bulunan kişilerin yaşamlarını korumak için gerekli tedbirleri almalarına dair devletlere pozitif yükümlülük yüklediğini de hatırlatmaktadır (L.C.B./Birleşik Krallık, B. No: 23413/94, 9/6/1998, § 36).

53. AİHM'e göre Sözleşme'nin 2. maddesi, devletin sorumluluğunu gerektirebilecek şartlar altında can kaybının bulunduğu durumlarda devlete elindeki tüm imkânları kullanarak yaşama hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak yeterli yargısal veya diğer tedbirleri alma görevi yüklemektedir (Osman/Birleşik Krallık [BD], B. No: 23452/94, 28/10/1998, § 115; Paul ve Audrey Edwards/Birleşik Krallık, B. No: 46477/99, 14/3/2002, § 54). AİHM, bu yükümlülüğün -kamusal olsun veya olmasın- yaşam hakkının tehlikeye girebileceği her türlü faaliyet bakımından ve doğası gereği tehlikeli sınai faaliyetler söz konusu olduğunda evleviyetle geçerli olduğu kanaatindedir (Öneryıldız/Türkiye [BD], B. No: 48939/99, 30/11/2004, § 71; Budayeva ve diğerleri/Rusya, B. No: 15339/02, ..., 20/3/2008, § 130; Kolyadenko ve diğerleri/Rusya, B. No: 17423/05, ..., 28/2/2012, § 158).

54. AİHM, doğası gereği tehlikeli olduğunu kabul ettiği sınai faaliyetler bağlamında özellikle insan hayatına yönelik potansiyel riskin düzeyi nedeniyle söz konusu faaliyetin kendine has niteliklerine uygun özel düzenlemelerin gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Bu düzenlemeler faaliyetin ruhsatlandırılması, kurulması, işletilmesi, güvenliği ve denetlenmesini düzenlemeli ve tüm ilgililerin faaliyetin doğasından kaynaklanan riskler nedeniyle hayatları tehlikeye girebilecek vatandaşların etkili bir şekilde korunmasını sağlamak için pratik tedbirler almasını zorunlu kılmalıdır (Öneryıldız/Türkiye, §§ 71, 90; Kolyadenko ve diğerleri/Rusya, § 158).

55. AİHM'e göre bu önleyici tedbirler arasında halkın bilgi edinme hakkına özellikle vurgu yapılmalıdır. Ayrıca ilgili düzenlemeler söz konusu faaliyetin teknik yönlerini dikkate alarak ilgili süreçlerdeki eksikliklerin ve farklı düzeylerdeki sorumlular tarafından işlenen hataların tespit edilmesi için uygun usuller öngörmelidir (Öneryıldız/Türkiye, §§ 89, 90; Budayeva ve diğerleri/Rusya, § 132; Kolyadenko ve diğerleri/Rusya, § 159).

56. AİHM, devletlerin pozitif yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini değerlendirirken diğer unsurların yanı sıra yetkililerin eylem veya ihmallerinin iç hukuka uygunluğunu, uygun soruşturmalar ve incelemeler de dâhil olmak üzere karar alma süreçlerini, özellikle Sözleşme'nin çatışan menfaatlerinin söz konusu olduğu durumlarda meselenin karmaşıklığını gözönünde bulundurarak davanın özel koşullarını dikkate alır. Belirli koşullarda devlete atfedilebilecek pozitif yükümlülüklerin kapsamı, tehdidin kaynağına ve risklerden birinin veya diğerinin ne ölçüde azaltılabileceğine bağlıdır (Budayeva ve diğerleri/Rusya, §§ 136, 137).

57. AİHM'e göre bir devlet tehlikeli faaliyetleri üstlendiğinde, düzenlediğinde ya da bunlara izin verdiğinde bir kurallar sistemi ve yeterli kontrol yoluyla riskin makul bir asgari düzeye indirilmesini sağlamalıdır (Mučibabić/Sırbistan, B. No: 34661/07, 12/7/2016, § 126). Yine de bir zararın ortaya çıkması hâlinde, devletin pozitif yükümlülüklerinin ihlalinin söz konusu olabilmesi için zararın bir bireyin ihmalkâr davranışından veya talihsiz olayların bir araya gelmesinden değil düzenlemelerin veya kontrolün yetersizliğinden kaynaklanması gerekir (Stoyanovi/Bulgaristan, B. No: 42980/04, 9/11/2010, § 61).

58. Ancak devletin koruma yükümlülüğünün ihlalinden sorumlu tutulabilmesi, her şeyden önce ölümün yetkili ulusal makamların bildikleri ya da bilmeleri gereken yaşama yönelik gerçek ve yakın bir riskin gerçekleşmesini önlemek için kendilerinden yetkileri dâhilinde makul olarak beklenebilecek her şeyi yapmamaları nedeniyle gerçekleştiğinin kanıtlanmasına bağlıdır (Osman/Birleşik Krallık, § 116; Mastromatteo/İtalya [BD], B. No: 37703/97, 24/10/2002, § 74).

59. AİHM'in yerleşik içtihadı uyarınca devletin pozitif tedbirler almasının gerekli olduğu durumlarda hangi tedbirin seçileceği meselesi ilke olarak devletin takdir yetkisi kapsamındadır. AİHM'e göre Sözleşme'de düzenlenen hakları güvence altına almak için farklı yollar vardır ve devlet, iç hukukta öngörülen belirli bir tedbiri uygulamakta başarısız olsa bile pozitif yükümlülüğünü başka yollarla yerine getirebilir (Budayeva ve diğerleri/Rusya, §§ 134, 135). Bununla birlikte bahsedilen durum, Sözleşme'nin bu hükmünden her tür potansiyel şiddeti önleme şeklinde bir pozitif bir yükümlülük çıkarılabileceği anlamına gelmez. Esasen bu yükümlülük, modern toplumlarda güvenliği sağlamadaki güçlükler, insan davranışlarının önceden kestirilemezliği ve operasyonel tercihlerin önceliklere ve kaynaklara göre yapılmak zorunda oluşu akılda tutularak, yetkililere imkânsız veya orantısız bir külfet yüklemeyecek şekilde yorumlanmalıdır (Osman/Birleşik Krallık, § 116; Maiorano ve diğerleri/İtalya, B. No: 28634/06, 15/12/2009, § 105). Bu durum devletlerin zor sosyal ve teknik alanlarda sahip olduğu geniş takdir marjından kaynaklanmaktadır (Budayeva ve diğerleri/Rusya, § 135).

60. AİHM, Cavit Tınarlıoğlu/Türkiye (B. No: 3648/04, 2/2/2016) başvurusunda üçüncü kişilerin ihmalkâr davranışlarıyla sebep oldukları ağır nitelikteki yaralanma olayı ile ilgili olarak devletin yaşamı koruma yükümlülüğünü incelemiştir. Anılan karara konu olayda başvurucu, tatil yaptığı turizm tesisinin önündeki rıhtımda kimsenin bulunmadığı geç bir saatte yüzdüğü sırada tesisin su sporları merkezine ait bir sürat teknesinin çarpması neticesinde hayati tehlike geçirecek şekilde yaralanmıştır. Olay sonrasında yürütülen ceza soruşturmasında su üstü sporları yapılan bölge ve sahalarda her türlü aracın kiralama merkezine girip çıkması için gerekli olan parkuru gösteren güvenlik işaretlerinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Başvurucu, idarenin kıyı şeridinde tehlikeli şekilde uygulanan su üstü spor faaliyetlerini düzenleme ve denetleme yükümlülüğünü yerine getirmediği iddiasıyla tam yargı davası açmıştır. Davalı idare savunmasında, turizm tesisinin su sporları

faaliyeti yürütme izni olmaması nedeniyle olayın meydana gelmesinde tesis işletmecisi ve sürat motoru kullanıcısının tek sorumlu olduğunu ileri sürmüştür. İdare mahkemesi, turizm tesisine su sporları faaliyet izni verilmemesi, olayın turizm tesisi içinde tamamen üçüncü kişilerin kusuru sonucu meydana gelmesi ve olay ile kamusal makamların eylemleri arasında illiyet bağı bulunmaması şeklindeki gerekçelerle davanın reddine karar vermiştir (Cavit Tınarlıoğlu/Türkiye, §§ 5-36).

61. AİHM öncelikle turizm tesisinin gerekli yasal izni olmadığı hâlde faaliyet gösterdiğini ve olaylar zincirinin meydana gelmesinde turizm tesisinin tutumunun belirleyici olduğunu kabul etmiştir (Cavit Tınarlıoğlu/Türkiye, § 103). Ulusal düzeyde gözlemlenen benzer sorunların olayın meydana geldiği turizm tesisinde daha yoğun yaşandığı veya geçmişte bu tesiste benzer kazaların gerçekleştiğini düşündürebilecek herhangi bir bilginin (tatilciler tarafından su üstü sporları merkezinin işletilmesi ve/veya giriş çıkış parkurunu işaret eden şamandıraların bulunmaması hususunda idari mercilere yapılan bir şikâyetin) mevcut olmadığı sonucuna ulaşan AİHM'e göre olaylar sırasında tesis tarafından düzenlenen su sporları faaliyetlerinin başvurucunun veya diğer tatilcilerin hayatları için gerçek ve yakın bir risk oluşturduğunun kamusal makamlar tarafından bilindiği veya bilinmesi gerektiği sonucuna ulaşmak için hiçbir gerekçe bulunmamaktadır. Bu nedenle idari makamlar, bölgedeki (Bodrum) bu tür çok sayıda kuruluştan biri olan tesis özelinde daha sıkı tedbirler almadıkları için eleştirilemez (Cavit Tınarlıoğlu/Türkiye, § 105). AİHM, konuya ilişkin düzenlemeleri yaşamı koruma yükümlülüğünün yerine getirilmesi yönünden yetersiz ve eksik bulmamıştır. Ayrıca kazanın meydana geldiği yerde güvenlik işaretlerinin bulunmaması ve belediye tarafından tesisin faaliyetlerinin denetlenmemesi şeklindeki olguları, devletin ulusal düzeyde önleyici tedbirler alma yükümlülüğü kapsamına dâhil edilmesi bakımından yeterli görmemiştir. AİHM aksinin kabulünün tesis ve sürat motoru kullanıcısının eylemleri ile başvurucunun kendi davranışlarını gözardı ederken ulusal makamlara orantısız bir yük yüklemek anlamına geleceği sonucuna ulaşarak başvurucunun yaşam hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir (Cavit Tınarlıoğlu/Türkiye, § 106).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

62. Anayasa Mahkemesinin 23/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

63. Başvurucu; yargılama sürecindeki birbirine zıt kararlar nedeniyle usul işlemlerinin uzun sürdüğünü, davanın esastan reddi ve bu kararın onanması kararlarının gerekçesiz olduğunu, kararın içeriği hakkında kendisine bilgi verilmeyen ve başka bir mahkemenin dosyasından alınan bilirkişi raporuna dayandığını, İdare Mahkemesinin olayda kusuru olduğu iddia edilen şirketlerin ruhsat ve denetim raporlarını dava dosyasına alıp incelemediğini, kararda dayanılan bilirkişi raporlarında şirketlerin kusurlarına ilişkin değerlendirmelere yer verilmesine rağmen idari makamların sorumluluklarına ilişkin esaslı bir değerlendirme yapılmadığını, kusurlu bulunan E. Şirketinde 2007 yılından sonra denetim yapılmadığı ve bu denetim sırasında tespit edilen çok sayıda eksikliğin giderilip giderilmediğinin kontrol edilmediği hususunun Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından kabul edildiğini belirterek adil yargılanma hakkı, mülkiyet hakkı ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Ayrıca kazanın OSB gibi devletin güvencesiyle oluşturulmuş ve kamusal yönü bulunan alanda faaliyet gösteren bir işletmede meydana gelmesi ve burada sıradan bir işyerinde yaşanabilecek olumsuzlukların daha azının tahmin edilebilir olması nedenleriyle

bütün devlet faaliyetlerinin belirli oranda öngörülebilir olmasını gerektiren hukuki güvenlik ilkesi ile kişi dokunulmazlığı ve maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

B. Değerlendirme

64. Başvurucunun şikâyeti esas olarak kamu makamlarının denetim ve kontrol yükümlülüklerini yerine getirmemesi sebebiyle gerçekleşen iş kazasına istinaden açtığı tazminat davasına ilişkin hukuki sürecin birçok eksiklik nedeniyle etkisiz olduğuna ilişkindir.

65. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre bir olayda yaşam hakkına ilişkin ilkelerin uygulanabilmesi için gerekli şartlardan biri doğal olmayan bir ölümün gerçekleşmesi olmakla birlikte bazı durumlarda ölüm gerçekleşmese dahi olayın yaşam hakkı çerçevesinde incelenebilmesi mümkün olup bu inceleme yapılırken eylemin potansiyel olarak öldürücü nitelikte olup olmadığı, maruz kalınan eylemin mağdurun fiziki bütünlüğü üzerindeki sonuçlarının değerlendirilmesi gerekir (Mehmet Karadağ [2. B.], B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20; Yasin Ağca [1. B.], B. No: 2014/13163, 11/5/2017, §§ 10, 109).

66. Başvuru dosyasındaki bilgilere göre başvuru konusu olay, üretim işlemlerinde kullanılan oksijen tüplerinin patlaması suretiyle gerçekleşmiştir. Öldürücü niteliği konusunda şüphe bulunmayan bu olay nedeniyle 11 kişi hayatını kaybetmiş, aralarında başvurucunun da olduğu çok sayıda kişi yaralanmıştır. Bu nedenle yaşam hakkının somut başvuruya uygulanabilir olduğu sonucuna varılmış ve başvurucunun bütün iddiaları yaşam hakkı kapsamında incelenmiştir.

67. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde esas alınacak "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, yaşama... hakkına sahiptir."

68. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, … kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

69. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

70. Pozitif yükümlülüğü kapsamında devletin yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurma yükümlülüğü de bulunmaktadır. Bu yükümlülük -kamusal olsun veya olmasın- yaşam hakkının tehlikeye girebileceği her türlü faaliyet bakımından geçerlidir (T.A. [GK], B. No: 2017/32972, 29/9/2021, § 134; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri [GK], B. No: 2019/25727, 28/7/2022, § 38).

71. Yaşam hakkının ihlaline kasten sebebiyet verilmemiş ise etkili bir yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Mağdurlara hukuki, idari hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14844, 1/12/2016, § 63).

72. Yaşam hakkı kapsamındaki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılan tazminat talepli davalarda makul derecede ivedilik ve özen şartının yerine getirilmesi gerekmektedir (Perihan Uçar ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 39) ancak yargı mercilerinin özenli inceleme yapma yükümlülükleri, yaşam hakkı ile ilgili her davada mutlaka mağdurlar lehine sonuca varılmasını garanti etmez (Aysun Okumuş ve Aytekin Okumuş [1. B.], B. No: 2013/4086, 20/4/2016, § 73; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 40).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

73. Başvuruya konu olaya ilişkin yürütülen ceza yargılaması kapsamında alınan bilirkişi raporları (bkz. §§ 7, 11) ile verilen mahkûmiyet kararı gerekçesine (bkz. § 13) göre patlama E. Şirketinin daha önceden doğal gaz doldurulan basınçlı gaz tüplerine, tüpleri teknik gerekliliklere uygun olarak boşaltıp temizlemeden oksijen doldurması, bu şekilde doldurulan tüplerin M. Şirketine ait işyerinde kullanımı neticesinde meydana gelmiştir.

74. Ceza, hukuk ve idari dava süreçlerinde alınan muhtelif bilirkişi raporlarında M. Şirketine ait işyerinde iş sağlığı ve güvenliği kapsamında alınabilecek tedbirlere ilişkin birtakım eksikliklere yer verilmiştir. Buna göre söz konusu işyerinde basınçlı gaz tüplerinin depolanmasına ilişkin mevzuat hükümlerine riayet edilmemiş (bkz. § 26/ii), Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı iş müfettişleri tarafından yapılması gereken iş güvenliği denetimleri yapılmamış (bkz. § 7), patlama Şirketin işyeri açma ve çalıştırma ruhsatı bulunmayan 64 No.lu üretim tesisinde gerçekleşmiştir (bkz. § 12). Ancak yine süreç içinde alınan bilirkişi raporlarında patlamanın meydana geliş şekli itibarıyla durumun mutat denetimlerle fark edilmesinin ve önlenmesinin mümkün olmadığı (bkz. § 29/v), M. Şirketinde alınabilecek tüm iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin alınması hâlinde dahi bunun patlamaya engel olamayacağı (bkz. § 11), ilgili kamu kurumlarının iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının uygulanmasına yönelik denetim ve kontrol eksiklikleri ile patlama arasında bağlantı bulunmadığı (bkz. §§ 7, 11, 26/iii, 29/iv) belirtilmiştir.

75. Patlamanın basınçlı gaz tüplerinin kullanımından kaynaklanmadığına ilişkin bulgular karşısında söz konusu bilirkişi raporlarında ifade edilen ve M. Şirketinde gerekli tüm iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin alınması hâlinde dahi patlamanın engellenmesinin mümkün olmadığı yönündeki tespitlerin gözardı edilmesini gerektiren bir hususun bulunmadığı değerlendirilmiştir. Bununla birlikte mülga Parlayıcı, Patlayıcı, Tehlikeli ve Zararlı Maddelerle Çalışılan İşyerlerinde ve İşlerde Alınacak Tedbirler Hakkında Tüzük'ün 100. maddesi uyarınca dolu tüpler işyerlerinde depolanırken mümkün olduğu kadar az miktarda tüpün bir arada bulundurulması, tüplerin yangına dayanıklı ayrı binalarda veya bölmelerde ısı kaynaklarından uzak bulundurulmasına ilişkin tedbirler alınmalıdır. Somut olayda patlamaya neden olan basınçlı gaz tüplerinin M. Şirketine ait işyerindeki konumlandırılmasının ve depolanma yönteminin ilgili mevzuat hükmüne uygun olmadığı anlaşılmıştır (bkz. §§ 26/ii, 29/iv). Bilirkişi raporlarında M. Şirketine ait işyerindeki patlamanın engellenemeyeceği sonucuna ulaşılmış ancak gaz tüplerinin ayrı bir bina veya bölmede depolanması durumunda engellenmesi mümkün olmayan bu patlamanın şiddetinin ve ortaya çıkardığı zararların azaltılmasının mümkün olup olmadığına dair yeterli bir

açıklamaya yer verilmemiştir. Dolayısıyla yargılama sürecinde yetkili kamusal makamların M. Şirketine ait işyeri özelindeki denetim ve kontrol eksikliklerinin patlamanın şiddeti ve ortaya çıkardığı zararın boyutuna olan etkisine ilişkin bir değerlendirme yapmak mümkün olmamıştır.

76. Öte yandan yukarıda yer verilen bilirkişi raporlarında ulaşılan ortak kanaate göre patlamanın nedeni E. Şirketinin oksijen tüplerine lisansı olmadığı hâlde doğal gaz dolumu yapması ve daha sonra aynı tüpleri tamamen temizlemeden oksijen doldurmak suretiyle patlayıcı bir karışımın oluşumuna sebebiyet vermesidir. 12/4/2014 tarihli ek bilirkişi raporunda (bkz. § 12) E. Şirketine ait işyerinde iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin olarak tespit edilen çok sayıda eksikliğe işaret edilmiştir. Bu kapsamda basınçlı tüplerin test ve bakımlarının standartlara uygun şekilde yapılmadığı, işçilerin yapacakları işin risk ve tehlikelerine karşı eğitilmediği, bu konuda verilen bir lisans bulunmamasına rağmen mavi renkli oksijen tüplerine CNG doldurularak taşındığı, işyerinde depolandığı, içlerine sehven oksijen gazı doldurularak içeriğinin değiştirildiği tespit edilmiştir. Raporda ayrıca tüplerle ilgili önlem alınmadığı için güvenliğin işçilerin kendi dikkat ve inisiyatifine bırakıldığı, işyerinde geniş bir kontrol mekanizması kurulmadığı, risk planı hazırlanmadığı, güvenliğin ve koordinasyonun sağlanmadığı, tehlike doğuracak eylemin oluşumunun engellenmesi için CNG dolu tüplerin farklı renge boyanması veya kilitli bir yere konulması gibi tedbirlerin alınmadığı, tehlikeli bir ortamın yaratıldığı ve CNG artığı bulunan mavi renkli tüplere oksijen doldurularak kullanıma sunulduğu belirtilmiştir.

77. İdare Mahkemesi, olayın meydana gelmesi ve zararın oluşmasında asıl kusurun üçüncü kişiye (E. Şirketine) ait olduğu, davalı idarelerin görev ve sorumluluklarını yerine getirmeme şeklinde hizmet kusurlarının bulunduğu iddiasının doğrulanamadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Mahkeme anılan sonuca ulaşırken konuya ilişkin yürütülen ceza soruşturması kapsamında düzenlenen bilirkişi raporu (bkz. §§ 7, 25) ile aynı olay nedeniyle vefat eden bir kişinin yakınları tarafından Ankara 10. İdare Mahkemesinde açılan davada alınan bilirkişi raporunu (bkz. § 26) esas almıştır.

78. Anılan bilirkişi raporları içeriği ile birlikte değerlendirildiğinde kararda -açıkça belirtilmese de- söz konusu patlama ile davalı idari makamların eylemsizlikleri arasında illiyet bağının bulunmadığı ve bu nedenle davalı kamu kurumlarına yüklenebilecek bir kusur tespit edilemediği sonucuna ulaşıldığı görülmüştür. Gerek İdare Mahkemesinin hükme esas aldığı raporlar gerekse Ağır Ceza Mahkemesi ile İş Mahkemesince yürütülen yargılamalar kapsamında düzenlenen bilirkişi raporlarında davalı idarelerin denetim yetkilerinin kapsamı açıklanmamıştır. Ayrıca patlamadan sonra E. Şirketine ait işyerinde belirlenen vahim nitelikteki eksikliklerin (bkz. § 12) olaydan önce yetkili kamusal makamlar tarafından yapılacak mutat denetim ve kontrollerde tespitinin mümkün olup olmadığına ilişkin yeterli açıklamaya yer verilmemiştir. Bu hususlar E. Şirketinin patlamanın meydana gelmesindeki belirleyici rolüne fazlaca odaklanan bilirkişi raporları ile İdare Mahkemesi gerekçeli kararında açığa kavuşturulmadığından iki konuda sağlıklı bir değerlendirme yapmak mümkün olmamıştır. Bu konulardan ilki anılan işyerinde yürütülen faaliyetin kişilerin yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir tehlike oluşturduğunun kamu makamlarınca bilinip bilinmediği ya da bilinmesi gerekip gerekmediği, diğeri ise denetim ve kontrol yükümlülüğünün yerine getirilmemesiyle basınçlı oksijen tüplerine CNG doldurulması ve dolayısıyla patlama olayı arasında illiyet bağı olup olmadığıdır.

79. İdare Mahkemesi kararında dayanılan bilirkişi raporlarındaki eksikliklerin yanı sıra bu raporların başvurucuya tebliğ edilmediği anlaşılmaktadır. Buna ek olarak M. Şirketi ile E.

Şirketinin faaliyetleriyle ilgili izin, ruhsat ve denetim raporlarının İdare Mahkemesi dosyasında yer almadığı görülmektedir. Bu şirketlerde olaydan önce yapılan en son tarihli (2007) iş sağlığı ve güvenliği denetimi sırasında herhangi bir eksiklik tespit edilip edilmediği, tespit edilmişse bunların patlama sonrasında belirlenen eksikliklerle benzer mahiyette olup olmadığı ve bu eksikliklerin ortaya çıkardığı risklerin ortadan kaldırılması için denetim sonrasında herhangi bir tedbir alınıp alınmadığı hususlarını aydınlatabilecek söz konusu belgelerin temin edilmemesi ve başvurucuya bildirilmeyen bilirkişi raporunun hükme esas alınması yargılamanın makul bir özenle yürütülmediğini ortaya koymaktadır. Bu aşamada yargılamanın makul bir süratle yürütülüp yürütülmediği de ayrıca değerlendirilmelidir.

80. Başvurucunun açtığı tazminat davasına ilişkin usuli süreç yukarıda anlatılmıştır (bkz. §§ 16-28). Buna göre davanın açılmasından esas incelenmesine başlanmasına kadar geçen süre 6 yıl 4 aydır. Bu denli uzamasında başvurucunun kusurlu eylemi bulunmayan bu sürenin, makul ya da davanın niteliği bakımından gösterilmesi gereken özen yükümlülüğüne uygun olduğunun kabulü mümkün görülmemiştir. Nitekim davanın esasının incelenmeye başlanmasından yedi ay sonra esas hakkında karar verilmiş ve bundan altı ay sonra da karar onanarak kesinleşmiştir.

81. Özellikle İdare Mahkemesinin zaten aynı konuda aynı davacı tarafından açılan derdest bir davanın davalısı konumundaki OSB yönetimini önüne gelen davada neden resen ve tekrar hasım olarak tayin ettiği (bkz. § 20) anlaşılamamıştır. Bunun da ötesinde İdare Mahkemesinin, davaya kendisi tarafından resen dâhil edilen OSB yönetimi yönünden görevli mahkemenin hukuk mahkemeleri olduğunu, diğer davalılar yönünden ise idare mahkemelerinin görevli olduğunu belirten kesin nitelikteki Uyuşmazlık Mahkemesi kararına rağmen tüm davalılar yönünden görevsizlik kararı vermesi (bkz. § 23) bir kez daha usuli sürecin gereksiz yere uzamasına neden olmuştur.

82. Tehlikeli bir sınai faaliyetin icrası sırasında meydana gelen yaralanma olayının netice itibarıyla yaşam hakkını ilgilendirmesi nedeniyle bireysel başvuruya konu edilen tazminat davasında, devletin daha sonra ortaya çıkma ihtimali bulunan benzer hadiselerin önlenmesinde makul bir şekilde ivedilik ve özenle hareket etmediği sonucuna varılmıştır.

83. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

84. Yaşam hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülük devlete yaşam hakkını tehdit eden unsurlarla ilgili etkili bir caydırma mekanizması sağlayan yasal ve idari bir çerçevenin oluşturulması ödevi verir. Kuşkusuz bu yükümlülük -genel nitelikteki düzenlemelerin yanı sıra- bilhassa mahiyeti ve insan yaşamı bakımından ortaya çıkardığı risk düzeyi nedeniyle tehlikeli olarak kabul edilebilecek faaliyetlere özgü yasal ve idari bir çerçeve oluşturulmasını gerekli kılar. Tehlikeli faaliyetlere özgü bu düzenlemeler; faaliyetle ilgili ruhsatlandırma, kurulum, çalıştırma, güvenlik ve denetimi düzenlemeli ve tüm ilgililerin açığa çıkan riskler nedeniyle hayatı tehlikeye girebilecek bireylerin etkili bir şekilde korunmasını sağlamaya yönelik pratik önlemleri almasını zorunlu hâle getirmelidir (aynı yöndeki değerlendirme için bkz. Cavit Tınarlıoğlu/Türkiye, §§ 85-87).

85. Yukarıda açıklandığı üzere Anayasa Mahkemesinin elinde yaşam hakkının maddi boyutu hakkındaki şikâyetle ilgili olarak sağlıklı bir değerlendirmeye imkân tanıyacak yeterli bilgi ve belge bulunmadığından bu aşamada söz konusu iddia yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

Engin YILDIRIM ve Yıldız SEFERİNOĞLU bu sonuca katılmamıştır.

VI. GİDERİM

86. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 30.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

87. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

88. Öte yandan ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya talebine bağlı kalınarak net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA Engin YILDIRIM ve Yıldız SEFERİNOĞLU'nun karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 7. İdare Mahkemesine (E.2018/1363, K.2019/16) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

F. 364,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/12/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Anayasa’nın yaşam hakkını güvence altına alan 17. maddesinin kendisine yüklediği pozitif yükümlülükler uyarınca devlet, yetki alanındaki bireylerin yaşamlarını kamu görevlileri ile diğer bireylerin eylemlerinden hatta kişilerin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma ödevi altındadır (Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri [GK], B. No: 2019/25727, 28/7/2022, § 35).

2. Koruma ödevinin yerine getirilebilmesi için devletin; yaşam hakkına yönelen tehdit ve risklere karşı caydırıcı ve koruyucu yasal ve idari çerçeve oluşturması (İpek Deniz ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1595, 21/4/2016, § 149; T.A. [GK], B. No: 2017/32972, 29/9/2021, § 135), bir kişinin yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir tehlikenin bulunduğunun kamu makamlarınca bilindiği ya da bilinmesi gerektiği durumlarda organları veya görevlileri aracılığıyla makul ölçüler çerçevesinde ve bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde önlemler alması gerekir (T.A., § 136; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 36).

3. Mahkememiz çoğunluğu, somut olayda, kamu makamlarının patlamaya yol açan spesifik riski öngörebildiğini kesin biçimde ortaya koyacak, ya da bu riskin önceden bilindiğini/bilinmesi gerektiğini açıkça gösterecek yeterli bilgi ve belgenin dosyada bulunmadığı gerekçesiyle başvuruyu maddi yönden incelememiş, sadece usuli bir inceleme yapmakla yetinerek bu yönden ihlal sonucuna ulaşmıştır.

4. Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında devlete yüklenen, yaşamı koruyucu önleyici tedbirleri alma yükümlülüğü, tehlikeli faaliyetlerin söz konusu olduğu durumlarda devletin gerçek ve yakın bir riskin varlığından haberdar olup olmadığının ya da haberdar olmasının gerekip gerekmediğinin ve bu riske karşı makul önleyici tedbirleri alıp almadığının incelenmesini gerektirmektedir.

5. Somut başvuru, Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliği rejiminin yapısal yetersizliklerini görünür kılan önemli bir olay olarak değerlendirilmelidir. Bu yapısal sorunlar yaşam hakkının iş hayatında yeterince korunamaması sonucunu doğurmaktadır. İncelenen süreç, yalnızca faillerin cezai sorumluluğu ile sınırlı olmayıp, aynı zamanda devletin tehlikeli faaliyetler üzerindeki gözetim ve denetim yükümlülüğünün kapsamını da tartışmaya açmaktadır. Bu çerçevede olay, özellikle “öngörülebilir risk” ve “önleyici yükümlülük” kavramları ekseninde ele alınmalıdır.

6. Tehlikeli endüstriyel faaliyetler bakımından, kamu makamlarının sorumluluğu, belirli bir riskin gerçekleşmesini beklemeksizin, bu riskin öngörülebilir olup olmadığı üzerinden şekillenmektedir. Bu bağlamda, somut olayda olduğu gibi, faaliyetlerin doğası gereği yüksek tehlike içeren durumlarda, idarenin daha sıkı ve proaktif bir denetim yükümlülüğü altında olduğu kabul edilmelidir. Öngörülebilirlik eşiği, teknik bilgi, sektörel deneyim ve mevcut denetim verileri ışığında makul surette öngörülebilecek riskleri de kapsayacak şekilde geniş yorumlanmalıdır.

7. Önümüzdeki başvuruda, kamu makamlarının, patlamaya yol açan tüplerin dolumu ve kullanımı sırasında oluşabilecek hayati riskleri öngörmeleri gerekmektedir. Bu nedenle, kamu görevlilerinin yetkileri çerçevesinde makul ve etkili önlemleri almaları zorunludur. Çünkü söz konusu faaliyetlerin doğası gereği belirli bir düzeyde yaşamsal risk taşıdığı açıktır. Bu bağlamda, olayda insan hayatını tehdit eden gerçek ve yakın bir tehlikenin öngörülebilir olduğu kabul edilmelidir.

8. Bilirkişi raporlarında ve ceza davasını yürüten mahkeme kararında, Çalışma ve Sosyal

Güvenlik Bakanlığı ile ilgili diğer kamu kurumlarının denetim eksikliklerine de işaret edilmiştir. Ancak bu eksikliklerin patlama ile doğrudan illiyet bağı içinde olmadığı yönünde değerlendirmeler yapılmıştır.

9. İdarenin denetim yükümlülüğünün ihlali ile meydana gelen zarar arasında illiyet bağı kurulması meselesi de belirleyici bir öneme sahiptir. Bu tür olaylarda, denetim eksikliklerinin zararın doğumuna doğrudan mı yoksa dolaylı mı etki ettiği titizlikle analiz edilmelidir. Ancak özellikle yüksek risk içeren sektörlerde, denetim mekanizmalarının etkin şekilde işletilmemesi hâlinde, illiyet bağının daha esnek yorumlanması Anayasa’nın 17. maddesinin sağladığı güvencelerin somut bir şekilde hayata aktarılmasını kolaylaştıracaktır.

10. Açıklanan gerekçeler doğrultusunda, önümüzdeki başvurunun Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında yalnızca usul boyutuyla sınırlı tutulmaksızın maddi boyutu da kapsayacak şekilde incelenmesi ve bu inceleme neticesinde ihlal sonucuna ulaşılması gerektiği kanaatine varılmıştır.

Üye Engin YILDIRIM

KARŞIOY

1. 3/2/2011 tarihinde Ankara'nın Yenimahalle ilçesi Ostim Organize Sanayi Bölgesinde bulunan Ö. Hidrolik İmalat San. Tic. Ltd. Şti.ne ait binada saat 11.00 sıralarında, başvurucunun da çalıştığı Ankara İvedik Organize Sanayi Bölgesinde (OSB) bulunan M. Otomotiv Yedek Parça San. ve Tic. Ltd. Şti.ne (M. Şirketi) ait binada ise saat 19.20'de patlama ve yangın meydana gelmiştir. Başvurucunun çalıştığı şirkette meydana gelen patlama ve devamında çıkan yangında 11 kişi yaşamını yitirirken başvurucunun da aralarında olduğu çok sayıda kişi yaralanmıştır. Her iki patlama nedeniyle toplam 20 kişi vefat etmiştir.

2. Mahkeme çoğunluğu, başvuruda yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna ulaşmış; buna karşılık yaşam hakkının maddi boyutuna ilişkin iddianın incelenmesine gerek olmadığına karar vermiştir. Somut olayın özellikleri, meydana gelen ölümler ve yaralanmalar ile dosya kapsamındaki bulgular dikkate alındığında, çoğunluğun bu değerlendirmesine katılmıyorum.

3. Anayasa’nın 17. maddesi, yalnızca devletin bireylerin yaşamına doğrudan müdahale etmemesini güvence altına alan negatif yükümlülükler öngörmekle kalmayıp, aynı zamanda bireyleri üçüncü kişilerin eylemlerinden veya doğası gereği tehlike içeren faaliyetlerden kaynaklanabilecek yaşamı tehdit eden risklere karşı koruma yönünde “pozitif yükümlülükler” yüklemektedir. Anayasa’nın 5. maddesi ise devlete, kişilerin temel hak ve özgürlüklerini koruma görevini yüklemekte ve pozitif yükümlülüğün anayasal temelini oluşturmaktadır.

4. Devletin pozitif yükümlülüğü, yaşam hakkını korumaya yönelik etkili bir yasal ve idari çerçeve oluşturmayı ve bu çerçevenin uygulamada etkin şekilde işletilmesini kapsar. Özellikle yüksek risk barındıran teknik ve sınai faaliyetlerde devletin düzenleme ve denetim yükümlülüğü daha da yoğun ve kapsamlıdır.

5. Somut olayda patlama, basınçlı gaz tüplerinin dolumu ve kullanımı gibi yüksek riskli bir faaliyet sırasında gerçekleşmiştir. Bu faaliyetlerin teknik özellikleri ve taşıdığı risk düzeyi dikkate alındığında, söz konusu alanın kamu makamları tarafından sıkı bir düzenleme ve etkin denetim rejimine tabi tutulması yaşam hakkının korunması açısından zorunludur.

6. Dosya kapsamına göre, patlamaya neden olan işletmede 2007 yılından sonra hiçbir denetim yapılmamış, lisansı bulunmamasına rağmen tehlikeli gaz dolumu faaliyeti sürdürülmüştür. Bu durum, devletin düzenleme ve denetim yükümlülüğünü fiilen yerine getirmediğini açıkça göstermektedir.

7. Mevcut bulgular ve bilirkişi raporları, iş sağlığı ve güvenliği ile teknik standartlar bakımından ciddi eksiklikleri ortaya koymaktadır. Bunlar arasında risk analizlerinin yapılmaması, çalışanların eğitimden yoksun bırakılması, basınçlı tüplerin standartlara uygun test ve bakım işlemlerinin yapılmaması ve lisanssız faaliyetler bulunmaktadır.

8. Bu eksiklikler, söz konusu kamu yönetimlerinin sorumluluklarını ayrı ayrı değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır. Dosya kapsamından anlaşıldığı üzere;

a) Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, lisanssız ve tehlikeli üretim faaliyetlerinin yürütülmesini önlemede düzenleme ve denetim görevini yerine getirmemiştir.

b) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının uygulanmasını izleme ve işyeri denetimlerini yürütme sorumluluğunu ihmal etmiştir.

c) Ankara Büyükşehir Belediyesi, tesisin atık yönetimi ve çevresel denetim yükümlülüklerini yerine getirmemiştir.

d) Yenimahalle İlçe Belediyesi, lisans denetimi, ruhsat ve izin kontrolleri ile bölgedeki tehlikeli faaliyetlerin gözetim yükümlülüklerini ihmal etmiştir.

e) İvedik ve Ostim Organize Sanayi Bölgeleri Yönetimleri, sanayi tesislerinin güvenlik standartlarına uygunluğunu kontrol etme ve riskleri önleyici tedbirleri alma görevini yerine getirmemiştir.

9. Kararın 75. paragrafında belirtilen tespitler, kamu makamlarının bu yükümlülükleri yerine getirmemesinin doğrudan başvurucunun ağır şekilde yaralanmasına ve birçok kişinin hayatını kaybetmesine yol açtığını göstermektedir. Gaz tüplerinin mevzuata aykırı biçimde depolanması ve lisanssız dolum, patlamanın şiddetini artırmış ve zararın boyutunu büyütmüştür.

10. Çoğunluk kararının 85. paragrafında belirtilen “bilgi ve belge yetersizliği” gerekçesi hukuksal dayanaktan yoksundur. Ek bilirkişi raporları, hangi idari denetimlerin yapılmadığını, hangi lisansların verilmediğini ayrıntılı şekilde ortaya koymaktadır.

11. Kararın 29. paragrafında ifade edilen, eksikliklerin mutat denetimlerle fark edilemeyeceği yönündeki görüş, kamu makamlarının sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Kamu makamlarının yükümlülüğü, yalnızca şekli denetim değil, riskleri ortaya çıkaracak nitelikte etkili ve işlevsel denetim sistemleri kurmak ve işletmektir.

12. Mevcut bulgular, ilgili tüm kamu yönetimlerinin denetim ve düzenleme yükümlülüklerini yerine getirmemesi nedeniyle, başvurucunun yaşam hakkının maddi boyutunun doğrudan ihlal edildiğini göstermektedir. Bu nedenle yaşam hakkının maddi boyutunun incelenmesi anayasal açıdan zorunludur.

13. Sonuç olarak, başvurucunun yaşam hakkı yalnızca yargılamanın yavaş işlemesi nedeniyle değil; kamu makamlarının, yüksek riskli endüstriyel faaliyetler üzerindeki düzenleme ve denetim yükümlülüğünü yerine getirmemesi nedeniyle de ihlal edilmiştir.

14. Açıklanan nedenlerle, başvurunun yaşam hakkının maddi boyutu yönünden de incelenmesini ve ihlal sonucuna ulaşılması gerektiğini düşündüğüm için çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Yıldız SEFERİNOĞLU

TÜRKİYE SINIRLI SORUMLU YAPI KOOPERATİFLERİ MERKEZ BİRLİĞİ

B. No: 2019/29704 | Karar tarihi: 23.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/29704

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

TÜRKİYE SINIRLI SORUMLU YAPI KOOPERATİFLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/29704)

Karar Tarihi: 23/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Cihan BAYDERE

Başvurucu : Türkiye Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifleri Merkez Birliği

Vekili : Av. İsmail ORCAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ihale yoluyla satın alınan taşınmazlar için ihale makamınca beyan edilip ödenen katma değer vergisinin iptali ve iadesi talebiyle açılan davanın başvurucunun dava açma ehliyetine sahip olmadığı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ve mülkiyet hakkının, dava sürecinin uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, nihai kararı 30/7/2019 tarihinde öğrendikten sonra 2/9/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

3. Anayasa Mahkemesi Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında otuz günlük süre kuralının bireysel başvurunun ön şartlarından biri olduğunu ve bu sürenin başlangıç tarihinin tespitinde kanun hükmü gereği öğrenme tarihinin esas alınacağını belirtmiştir. Anılan kararda bireysel başvuru süresinin işlemeye başlaması yönünden nihai kararın gerekçesinin tebliğinin öğrenme şekillerinden biri olduğunu, bununla birlikte başka şekillerde de öğrenmenin söz konusu olabileceğini ifade etmiştir (Hüseyin Aşkan, §§ 20-23).

4. Bu doğrultuda kullanıcıların Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yaptıkları işlemlerin (doküman oluşturma, düzenleme, imzalama, açma, okuma ve yazdırma gibi) kayıt altına alındığı evrak işlem kütüğünün Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmesi sonucunda nihai kararın açılarak okunduğuna ilişkin bir işlemin tespiti hâlinde bu işlemi yapan ilgililerin işlem sırasında nihai kararın sonucunu öğrendiklerinin kabul edileceği, böyle bir durumda bireysel başvuru süresinin de bu tarihten itibaren başlatılması gerektiği belirtilmiştir (Hüseyin Aşkan, §§ 26-29).

5. Eldeki başvuruda her ne kadar başvurucu nihai kararın 5/8/2019 tarihinde tebliğ edildiğini belirtmişse de başvurucu vekilinin nihai kararı 30/7/2019 tarihinde UYAP üzerinden okumak suretiyle öğrendiği sabittir. Bu durumda başvurucunun tespit edilen öğrenme tarihinden itibaren otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 2/9/2019 tarihinde başvuru yaptığı anlaşılmıştır. Başvurucunun herhangi bir mazeret de bildirmediği görülmüştür.

6. Açıklanan gerekçelerle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 23/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜLYA BAY

B. No: 2020/2555 | Karar tarihi: 23.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/2555

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜLYA BAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/2555)

Karar Tarihi: 23/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Muhammed Cemil KANDEMİR

Başvurucu : Hülya BAY

Vekili : Av. Metin İRİZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, üyesi olduğu sendikanın rehberlik öğretmenlerine ilişkin olarak aldığı karar üzerine nöbet görevini yerine getirmeyen kamu görevlisinin disiplin cezası ile cezalandırılması nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, İstanbul'da bir ilkokulda rehberlik öğretmeni olup Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİTİM-SEN) üyesidir. Başvurucu üyesi olduğu sendika kararlarına istinaden kendisine verilen nöbet görevini yerine getirmemiştir. Başvurucunun nöbet görevini yerine getirmediğinin tespit edilmesi üzerine hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır.

3. Başvurucunun 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (C) bendinin (a) alt bendi gereğince "1/30 Oranında Aylıktan Kesme" cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Başvurucu, hakkında tesis edilen disiplin cezasının iptali talebiyle dava açmıştır. İstanbul 7. İdare Mahkemesi davanın reddine karar vermiştir. Bu karara karşı yapılan istinaf kanun yolu başvurusu İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesince esastan kesin olarak reddedilmiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 17/12/2019 tarihinde öğrendikten sonra 13/1/2020 tarihinde

bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Diğer taraftan yapılan harici nüfus kaydı sorgulaması ile başvurucunun 13/10/2023 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Bunun üzerine başvurucu vekilinden bireysel başvuruya mirasçıların devam edip etmeyeceğinin on beş gün içerisinde bildirilmesi hususunu içeren 19/6/2025 tarihli müzekkere başvurucu vekiline gönderilmiş, başvurucu vekili tarafından herhangi bir cevap verilmemiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 23/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSEYİN GÜNGÖR BABACAN

B. No: 2020/6956 | Karar tarihi: 23.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/6956

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN GÜNGÖR BABACAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/6956)

Karar Tarihi: 23/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Mustafa Erdem ATLIHAN

Başvurucu : Hüseyin Güngör BABACAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; hastaneye sevki esnasında hükümlüye kelepçe takılması, hükümlünün temel ihtiyaçlarının karşılanmaması, elleri kelepçeli hâlde Adli Tıp Kurumu önünde bekletilmesi ve bu olay hakkında yürütülen ceza soruşturmasının etkisiz olması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçu nedeniyle olay tarihinde tutuklu sıfatıyla Ereğli (Konya) T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) barındırılmaktadır. İddiasına göre başvurucu, çeşitli hastalıklarını gerekçe göstererek yargılamasını yapan mahkemeden tahliyesini talep etmiş; mahkeme talep hakkında bir karar verebilmek için başvurucunun Adli Tıp Kurumuna (Adli Tıp) sevkine karar vermiştir. Başvurucu, ilgili kurumdan rapor alınması için 31/7/2018 tarihinde görevli jandarma personeli tarafından güvenlikli bir araçla Ereğli'den İstanbul'a götürülmüş, on iki saat kadar süren bir yolculuktan sonra getirildiği İstanbul'da bir gece Metris T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda barındırılmış ve ertesi gün götürüldüğü Adli Tıpta gerekli işlemler yapıldıktan sonra aynı kolluk görevlileri eşliğinde 1/8/2018 günü saat 23.30 sıralarında İnfaz Kurumuna getirilmiştir.

3. Başvurucunun olay anlatımı ve yakınmaları şöyledir:

- Yola çıkmalarından kısa süre sonra ellerine takılan kelepçenin sıktığını söylemesi üzerine sevki komuta eden astsubayın kelepçeyi gevşetmek için açmaya çalışırken anahtarı kırması üzerine İnfaz Kurumuna döndüklerini, görevlilerin yaklaşık bir saat uğraştıktan sonra açtıkları kelepçeyi bir başka kelepçeyle değiştirdiklerini, sonrasında başlayan seyahatte sadece tuvalet ihtiyacını gidermesi için kelepçelerini çıkardıklarını, seyahat boyunca gerekmediği hâlde araçta kelepçeli olarak tutulduğunu iddia etmiştir. Sıkı şekilde bağlanan kelepçeler nedeniyle ellerinde morluklar ve kızarıklıklar oluştuğunu, İnfaz Kurumuna dönüşte bu durumu infaz koruma görevlileri ile aynı odayı paylaştığı mahpuslar R.G., H.S. ve M.K.nın da gördüğünü ifade etmiştir.

- Adli Tıpta kelepçeli olarak bekletilerek teşhir edildiğini ileri sürmüştür.

- Yola çıkarken bir günlük yiyecek olarak sadece ekmek, 25 gram kadar peynir, helva ile 200 mililitrelik bir kutu süt verilmiş ve bu yiyecekler ancak gidiş yolunda kahvaltı ve öğle yemeği için yeterli gelmiştir. Saat 20.30 sıralarında ulaştıkları İstanbul'da bir gece barındırılmış, Kurum görevlilerine ilettiği yemek isteği, akşam yemeği saatinin geçtiği gerekçesiyle reddedilmiş ancak saat 23.30 sıralarında getirilen yemeği yol yorgunluğu nedeniyle o anda yiyememiş, sabah ise tutulduğu odada soğutucu olmadığından yiyeceklerin bozulduğunu görmüş, yine aç kalmıştır. Dönüş yolundaki öğle yemeği ve akşam yemeği molalarında yemek verilmediği gibi görevli personelin komutanı olan astsubay yiyecek isteyip istemediğini de sormamıştır. Görevli jandarma erlerinden biri kendisine yemek almayı teklif etmişse de yemek ihtiyacını gidermenin komutanın sorumluluğunda olduğunu, askerin parasıyla yemek yiyecek kadar onursuz olmadığını söyleyerek teklifi reddetmiştir. Aynı jandarma erinin ısrar ederek kendisine verdiği bisküviyi onu kırmamak için almış ancak yememiştir. Yaklaşık 27-28 saat aç kaldığını, bu nedenle ilaçlarını da alamadığını iddia etmiştir.

4. Başvurucu 2/8/2018 ve 3/8/2018 tarihlerinde İnfaz Kurumuna, 2/8/2018 tarihinde ise Ereğli (Konya) Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) yazdığı dilekçelerde elinde oluşan morlukların tespiti için sağlık raporu aldırılmasını istediğini ifade etmiştir. Başsavcılığa yazdığı dilekçenin -Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarından anlaşıldığı kadarıyla İnfaz Kurumuna yazılmış olan dilekçelerin akıbetine ilişkin herhangi bir bilgi ya da belgeye ulaşılamamıştır.- İnfaz Kurumunca aynı gün muhatabına gönderildiği, Başsavcılıkça soruşturma işlemlerine başlandığı görülmüştür. Başvurucunun 6/8/2018 tarihinde aynı olaya ilişkin olarak Başsavcılığa gönderdiği şikâyet dilekçesi üzerine başlatılan diğer soruşturmanın ise ilk soruşturma dosyası ile birleştirilmesine karar verilmiştir. Başvurucu 6/8/2018 tarihli ikinci dilekçesinde tarih/mekân bilgisi de vererek olayı anlatmış; gerekmediği hâlde kilitli araç içinde elleri kelepçeli olarak uzun süre bekletilerek insanlık dışı muameleye tabi tutulduğunu, aç bırakıldığını iddia etmiştir. İnfaz koruma memurlarının ve koğuş arkadaşlarının elinde oluşan morluklara dair tanık olarak dinlenmesini istemiş, sevki gerçekleştiren jandarma komutanından ve talebine rağmen zamanında sağlık raporu aldırmayarak delillerin kaybolmasına sebep olan İnfaz Kurumu görevlilerinden şikâyetçi olmuştur.

5. Başsavcılık 4/9/2018 tarihli yazıyla, İnfaz Kurumu ile İnfaz Kurumu Jandarma Komutanlığından başvurucunun sevkine ilişkin evrakın gönderilmesini, sorumlu personelin bildirilmesini ve başvurucu hakkında rapor aldırılmasını talep etmiştir.

6. Başvurucu hakkında 5/9/2018 tarihinde Ereğli Devlet Hastanesinde düzenlenen adli muayene raporunda darp ve cebir izi olmadığı tespiti yapılmıştır.

7. İnfaz Kurumu tarafından Başsavcılığa yazılan 20/5/2019 tarihli müzekkere cevabında sevk, nakil, tedavi vb. nedenlerle Kurumdan çıkan hükümlü ve tutuklulara bir gün önceden verilen kahvaltılara ek olarak kumanya verildiği, şikâyete binaen 28/8/2018 tarihli iaşe tablosunda 29/8/2018 gününe ait kahvaltılıklarla öğle yemeği için de kumanya verildiği bilgisi iletilmiş, iaşe tablosu yazı ekinde gönderilmiştir.

8. Başvurucunun sevk edilmesini komuta eden şüpheli Astsubay K.Ö. 28/5/2019 tarihinde Başsavcılıkta verdiği ifadesinde başvurucunun sevki öncesinde İnfaz Kurumundan iaşesi de alınarak sabah saatlerinde yola çıkıldığını, kısa bir mesafe alınmışken başvurucunun kelepçenin sıktığını söylemesi üzerine kelepçeyi gevşetmeye çalışırken kelepçenin anahtarı kırılınca İnfaz Kurumuna dönüldüğünü, kelepçenin bir süre uğraşılarak çıkarılıp yenisi ile değiştirildikten sonra yolculuğa başlandığını, başvurucunun güvenlik açısından ve mevzuat gereğince yol boyunca kelepçeli tutulduğunu, bu kelepçelerin kasıtlı olarak acı verecek şekilde takılmasının söz konusu olmadığını, başvurucunun yolda birkaç kez kelepçenin sıkı olduğunu söylediğini, kelepçeyle bilek arasında bir başparmak sığacak kadar boşluk olduğunun tespit edildiğini, başvurucuya yol boyunca bir ihtiyacı olup olmadığının sorulduğunu ve isteklerinin de karşılandığını dile getirmiştir.

9. Başsavcılık 31/5/2019 tarihinde başvurucunun iddialarını destekleyen delile ulaşılamamasını gerekçe göstererek kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Başvurucunun dilekçelerine rağmen raporun ancak ellerindeki morluklar kaybolduktan sonra alındığını, tanıkların dinlenmediğini ve ifadesine dahi başvurulmadan karar verilmediğini ileri sürerek anılan karara karşı yaptığı itiraz Ereğli (Konya) Sulh Ceza Hâkimliğince 6/1/2020 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 14/1/2020 tarihinde öğrendikten sonra 11/2/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

13. Başvurucu; gerekmediği hâlde uzun süre nakil aracı içinde kelepçeli olarak tutulması ve yiyecek ihtiyacının karşılanmaması, teşhir için elleri kelepçeli şekilde Adli Tıp önünde bekletilmesi ve bu olaya ilişkin yaptığı şikâyet üzerine başlatılan soruşturmada deliller toplanmadan, hak arama hürriyetini ihlal eder biçimde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi sebebiyle adil yargılanma hakkı, etkili başvuru hakkı, kötü muamele yasağı ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, kötü muamele iddialarında etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin Anayasa Mahkemesi içtihadına değinilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel

yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

17. Başvurucu, hakkında sağlık durumunu gösterir rapor düzenlenmesi için Ereğli'den İstanbul'a götürülüp geri getirilirken yol boyunca gerekmediği hâlde oldukça sıkı şekilde ellerinin kelepçeli tutulduğunu, yolculuk süresinin neredeyse tamamında aç bırakıldığını ileri sürmüştür.

18. Başsavcılık, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda başvuruya konu sevk işleminde görevli şüpheli personelin kelepçenin sürekli kontrol edildiğini ve başvurucunun ihtiyaçlarının sorularak giderildiğini beyan ettiğini belirtmiştir. Kararda; İnfaz Kurumuna yazılan yazıya verilen cevapta sevk, nakil, tedavi vb. nedenlerle kurumdan çıkan hükümlü ve tutuklulara bir gün önceden verilen kahvaltılara ek olarak kumanya da verildiği ve başvurucunun sevkinde kahvaltılıklar ile birlikte öğle yemeği için de kumanya verildiğinin bildirildiği ifade edilmiştir. Sonuç olarak kararda başvurucunun iddialarını destekler nitelikte delil bulunamadığı gerekçesi açıklanmıştır.

19. Başvurucunun iddialarına ilişkin olarak kamu makamlarınca yürütülen soruşturma kapsamında yeterli derinlikte bir araştırma yapılmadığı, başvurucunun ifadesinin alınmadığı, başvurucunun oldukça sıkı bir kelepçe ile uzun süre seyahat etmeye zorlanması nedeniyle bileklerinde oluşan morlukların ve kızarıklıkların tespit edilmesi için rapor aldırılması talebini yazılı olarak hem İnfaz Kurumuna hem de Başsavcılığa iletmesine rağmen bu yöndeki sağlık raporunun ancak bir ay sonra alındığı, kelepçenin aşırı sıkılması sonucu meydana gelebilecek yaraların aradan geçen süre nazara alınarak muayene tarihinde geçmiş olup olamayacağı konusunda rapor düzenlenmesi sağlanarak başvurucunun iddialarının doğruluğunun da test edilebileceğinin düşünülmediği anlaşılmıştır. Başvurucu, kelepçe nedeniyle bileğinde meydana gelen morlukların İnfaz Kurumu görevlilerince ve koğuş arkadaşlarınca görüldüğünü ileri sürmüş ve bu şahısların tanık olarak dinlenmesini istemesine rağmen tanıklar da Başsavcılık tarafından dinlenmemiştir. Yine başvurucunun 31/7/2018 günü barındırıldığı İnfaz Kurumundan yola çıkarken kendisine yetersiz miktarda yiyecek verildiği iddiası bakımından İnfaz Kurumu yanıtı ile yetinilmesinin yanında bu yanıt ekinde gönderilen iaşe tablosunun farklı bir tarihe ait olduğunun ise hiç sorgulanmadığı görülmüştür. Bunun gibi başvurucunun dönüş yolunda

da yemek ihtiyacının kamu görevlilerince kasıtlı olarak giderilmediği, kelepçeli olarak teşhir edildiği iddiaları da soruşturma mercii tarafından kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda araştırılmamış ve değerlendirilmemiştir.

20. Soruşturma makamı tarafından kötü muameleye maruz kalındığı iddialarına yönelik olarak etkili bir soruşturma yürütülmeden kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği dikkate alınarak kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

22. Kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiği iddialarının incelenebilmesi için olayı çevreleyen maddi koşullar, inceleme yapmaya olanak verecek şekilde aydınlatılmalıdır. Olayın aydınlatılması ise ihlal iddiaları ile ilgili etkili bir soruşturma yapılmasına bağlıdır. Başvuruya konu olayda olayı çevreleyen koşullar yeterince aydınlatılmadığından bu aşamada kötü muamele yasağının maddi boyutu yönünden inceleme yapılması mümkün görülmemiştir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden soruşturma yapılması ve 1.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin soruşturmanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı, varılan sonuçtan bağımsız olup soruşturmanın şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturmayla ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

26. Ayrıca başvurucuya manevi zararları karşılığında net 115.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Ereğli (Konya) Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2018/4967) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 115.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYSEL DOĞAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/20718 | Karar tarihi: 23.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/20718

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYSEL DOĞAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/20718)

Karar Tarihi: 23/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : 1. Aysel DOĞAN 2. Hacer KURMAN 3. İsmail AĞA

Vekili : Av. Yüksel AĞA 4. Yüksel AĞA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular, Bursa'nın Yenişehir ilçesi Yenigün Mahallesi 118 ada, 65 ve 66 parselde bulunan taşınmazların hissedar malikleridir.

3. Karayolları Genel Müdürlüğü (İdare) 15/12/2010 tarihinde başvuruculara ait taşınmazlardan 14.968,65 m² yüzölçümlü 65 parselin 838,04 m²'lik kısmının, 66 parselin ise tamamının Bursa- İnegöl Ayrımı- Yenişehir- Bilecik- Osmaneli Ayrımı yolu inşaatı kapsamında kamulaştırılmasına karar vermiştir. Kıymet takdir komisyonunca tespit edilen bedel üzerinde anlaşma sağlanamaması üzerine 25/12/2013 tarihinde İdare tarafından Yenişehir Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili davası açılmıştır.

4. Mahkeme tarafından 18/5/2017 tarihinde yapılan keşif sonucu dosyaya sunulan bilirkişi raporunda; taşınmazlar tarım arazisi olarak nitelendirilmiş, ilçe tarım müdürlüğü verileri

kapsamında taşınmazlara net gelir metodu uygulanmak ve %5 kapitalizasyon faiz oranı dikkate alınmak suretiyle m² değerinin 50,23 TL, toplam değerinin ise 414.873,51 TL olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bilirkişi raporunda; taşınmazların Avrupa ve diğer dünya ülkelerine ihracat yapan yaş meyve ve sebze firmaları ve soğuk hava depolarının bulunduğu bölgede yer aldığı, çeşitli ülkelere ihracatı yapılan birçok sebzenin üretiminin bu yörede gerçekleştiği, bu sebeple dava konusu taşınmazın gerçek değeri bulunduğundan dolayı objektif unsur oranı uygulanmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir.

5. Mahkemece 22/11/2017 tarihli ara kararı ile %4 kapitalizasyon faiz oranına göre de hesaplama yapılması için ek rapor aldırılmasına karar verilmiş ve bu kapsamda alınan 15/1/2018 tarihli bilirkişi raporunda; taşınmazın m² maliyetinin 62,79 TL olduğu, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 13/11/2017 tarihli ve E.2017/1064, K.2017/24453 sayılı ve yine 13/11/2017 tarihli ve E.2017/1059, K.2017/24451 sayılı Yenişehir ilçesi için objektif değer artırıcı unsur ilavesi yapılması gerektiği yönündeki kararları çerçevesinde taşınmaza %10 oranında objektif değer artışı uygulanması gerektiği belirtilmiş ve sonuç olarak taşınmazların toplam değerinin 564.545,81 TL olduğu yönünde tespitte bulunulmuştur.

6. Mahkeme 16/3/2018 tarihli kararında %4 kapitalizasyon faizi oranına göre yapılan hesaplamayı uygun bulmuş ancak objektif değer artışının %10 olarak belirlenmesini hakkaniyete uygun bulmayarak ve bu oranın %40 olarak uygulanması gerektiğini belirterek taşınmazların toplam değerinin 714.138,67 TL olduğunu tespit etmiştir. Sonuç olarak 65 parsel yönünden tapu kaydının 838,04 m²'lik kısmının iptali ile İdare adına tapuya kayıt ve tesciline, 66 parselin ise tamamının İdare adına tesciline ve 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 10. maddesi kapsamında 4 aylık sürenin sona erdiği 26/4/2014 tarihinden ilk karar tarihine (6/5/2015) kadar yasal faiz işletilmek suretiyle İdareden alınarak başvuruculara ödenmesine (410.027,43 TL'lik ilk bedel için) (tahsilde tekerrür olmaması kaydıyla), yine 26/4/2014 tarihinden karar tarihine (16/3/2018) kadar yasal faiz işletilmek suretiyle İdareden alınarak başvuruculara ödenmesine (304.111,24 TL'lik fark bedel için) hükmetmiştir.

7. Tarafların temyiz istemini inceleyen Yargıtay 5. Hukuk Dairesince (Yargıtay Dairesi) 25/6/2019 tarihinde karar onanmıştır. Başvuruculaların karar düzeltme talebi de Yargıtay Dairesinin 11/6/2020 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

8. Başvurucular, nihai kararı 1/7/2020 tarihinde öğrendikten sonra 20/7/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucular, uyuşmazlık konusu taşınmazları için %40 oranında belirlenen objektif değer artışı uygulamasının düşük olduğunu, kendi parsellerinden sadece iki parsel uzaklıkta bulunan ve konum olarak yola daha uzakta olan parsele %100 değer artışı uygulandığını, kamulaştırma bedelinin düşük belirlendiğini ve lehlerine hükmedilen fark faiz bedelinin taraflarına ödenmediğini belirterek mülkiyet haklarının ve mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bunun yanında temyiz ve karar düzeltme kararlarının gerekçesiz olduğunu belirterek gerekçeli karar haklarının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma haklarının da ihlal edildiğini iddia etmiştir.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvuruculara 1/10/2021 tarihinde 144.394,09 TL işlemiş yasal faiz ödemesi yapıldığını belirterek bu hususun başvurucuların mağdur sıfatının değerlendirilmesinde, esas bakımından inceleme yapılması durumunda ise Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

12. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanında yasal faizin taraflarına ödendiğini belirterek bu konuda bir taleplerinin bulunmadığını ifade etmiştir. Öte yandan başvurucular başvuru formunda belirttikleri iddialarının yanında taşınmazlarının imarlı arsa niteliğinde olduğunu, vasfının yanlış tespit edilmesi dolayısıyla kamulaştırma bedelinin düşük belirlendiğini ileri sürmüştür.

13. Başvurucular, faize yönelik taleplerinden vazgeçtiklerini Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında açıkça ifade ettiklerinden kararın icrası hakkı kapsamında ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmeyerek başvurudaki diğer tüm ihlal iddiaları mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Objektif Değer Artış Oranının Düşük Belirlendiği İddiası Yönünden

14. Kamulaştırılan taşınmazlar, başvurucuların mülkiyetinde olduğundan mülkün varlığı noktasında tartışma yoktur. Ayrıca başvurucuların taşınmazının kamulaştırılmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği kuşkusuzdur. Anayasa Mahkemesinin çok sayıda kararında da belirtildiği üzere taşınmazın kamulaştırılması mülkten yoksun bırakma niteliği taşımaktadır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32).

15. Uyuşmazlık konusu taşınmazlar 2942 sayılı Kanun çerçevesinde kamulaştırılmıştır. Dolayısıyla kamulaştırma yoluyla yapılan müdahalenin kanuni bir dayanağının bulunduğu kuşkusuzdur. Öte yandan taşınmazların yol yapımı amacıyla kamulaştırılmaları dolayısıyla kamulaştırma işleminin kamu yararı amacına dayandığı hususunda tereddüt yoktur. Bundan sonra kamu makamlarınca başvuruculara mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle gerçekleştirilmek istenen amaç ile bu amacı gerçekleştirmek için kullanılan araçlar arasında makul bir ölçülülük ilişkisinin olup olmadığı değerlendirilmelidir.

16. Anayasa Mahkemesi kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017), Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir

güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili bir biçimde uygulanması, mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

17. 2942 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (f) bendinde araziler için kamulaştırma bedeli tespitinin taşınmazın (...) mevkii ve şartlarına göre ve olduğu gibi kullanılması hâlinde getireceği net getiri esas alınarak belirlenmesi öngörülmektedir. Düzenli ve sürekli tarımsal getiri istatistikleri ise ülkemizde il ve ilçe tarım müdürlükleri tarafından il merkezi ve ilçeler düzeyinde tutulmaktadır. Bu nedenle mahkemeler ve mahkemelerin atadığı bilirkişiler, Yargıtayın yerleşik içtihatları doğrultusunda özel bir durum olmadıkça kamulaştırma bedelinin tespitinde resmî birer kurum olan il ve ilçe tarım müdürlüklerinin verilerini kullanmaktadır (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 63).

18. Net gelir yönteminde, taşınmazda mutat olarak ekilen tarım ürünlerinin ortalama verim miktarı ile değerlendirme yılındaki ortalama toptan kilogram satış fiyatları esas alınarak değerlendirme yılında arazinin bir dekarından elde edilecek gayrisafi geliri bulunur. Gayrisafi gelirden ortalama masraflar çıkarılarak net gelir hesaplanır. Hesaba alınan ürünlerin yıllık ortalama fiyatları değil hasat dönemindeki fiyatları esas alınır (Cevat Aydın [2. B.], B. No: 2014/13886, 4/10/2017, § 56).

19. Taşınmazın değerini etkileyen objektif unsurlar da değerin belirlenmesinde hesaba katılmaktadır. Bu unsurların tahdidî olarak sayılması mümkün değil ise de taşınmazın yola ve yerleşim yerine yakınlığı, ticari ve iş kapasitesi, deniz, göl, nehir gibi tabii güzelliklere uzaklığı, imarlı bölgelere yakınlığı gibi özellikler buna örnek gösterilebilir (Cevat Aydın, § 58).

20. Başvuruya konu olayda Mahkemece karar verilmeden önce alınan ek bilirkişi raporunda, Yargıtayın Yenişehir ilçesindeki taşınmazlar hakkında objektif değer artırıcı unsur ilavesi yapılması gerektiği yönünde verilen kararları çerçevesinde başvuruculara ait taşınmazlara %10 objektif değer artış oranı uygulanması gerektiği belirtilmiştir (bkz. § 5). Buna karşılık Mahkemece, yargılamaya konu taşınmazların durum ve özellikleri gözetilerek belirtilen oranın hakkaniyete uygun bulunmadığı ve taşınmazlara %40 oranında objektif değer artış oranı uygulanmasına karar verildiği anlaşılmaktadır (bkz. § 6). Öte yandan bilirkişi raporunda belirtilen Yargıtay kararlarında, Yenişehir ilçesine yönelik belli bir oran uygulanması gerektiğine dair herhangi bir açıklamaya yer verilmediği de gözlemlenmiştir.

21. Yargılama aşamalarında başvurucuların öncelikle dava konusu taşınmazlarla farklı illerde bulunan başka taşınmazlara daha yüksek oranlarda objektif değer artışı uygulandığı yönünde itirazlarını sundukları görülmüştür. En son karar düzeltme aşamasında sundukları dilekçede ve aynı zamanda başvuru formunda ise aynı bölgedeki diğer bir taşınmaz için %100 oranında objektif değer artış oranı hesaplandığı hâlde kendi taşınmazları yönünden %40 oranında objektif değer artış oranı uygulanmasından yakınmışlardır. Kamulaştırma bedeli her taşınmazın özellikleri dikkate alınarak belirlenmektedir. Bu sebeple her taşınmazın değerinin farklı olması olasıdır. Başvuruculara sadece aynı bölgedeki taşınmaz için objektif değer artış oranının %100 olarak belirlendiğini öne sürmesi yargılama makamlarının ulaştığı kanaatin keyfî olduğunun kabulü için tek başına yeterli görülemez. Bu hususta ayrıca taşınmazların kıyaslanan taşınmazlarla objektif değer artışına etki eden unsurlar yönünden aynı özelliklere sahip olduğunun da yeterli derecede somutlaştırılması gerekir (benzer yöndeki kararlar için bkz. Hadice Rüzgar ve diğerleri [2. B.], B. No:

2019/17376, 12/1/2022, §§ 40-42; Ali Özçelik ve diğerleri [1. B.], B. No: 2019/13060, 20/7/2023, §§ 36-39).

22. Netice itibarıyla yargı makamlarının ulaştığı kanaatin keyfî ve temelsiz olduğunun söylenmesi için hiçbir neden bulunmadığı gibi başvuruculaların bedelin belirlenmesine ilişkin sürece katılarak savunma ve itirazlarını ortaya koyma imkânına sahip olduğu, taşınmazların gerçek bedelinin ödenmesi gerekliliğine ilişkin ilkeler de dikkate alındığında mülkiyet hakkının usuli güvencelerinin sağlandığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği, kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin bozulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Taşınmazların Niteliğinin Yanlış Belirlendiği İddiası Yönünden

24. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuruların başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir (Yasin Yaman [1. B.], B. No: 2012/1075, 12/2/2013, §§ 18, 19). Bireysel başvurunun kabul edilebilirlik koşullarından olan başvuru süresine riayet edilmesi, bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında resen nazara alınmalıdır (Taner Kurban [2. B.], B. No: 2013/1582, 7/11/2013, § 19). Bireysel başvuru için öngörülen otuz günlük süre geçtikten sonra yapılan eksiklik giderimlerinde daha önce öz olarak dahi ileri sürülmemiş hak ihlaline dair yeni iddialarda bulunulması mümkün değildir (Ferhat Yildeniz [1. B.], B. No: 2017/20129, 15/12/2020, § 29).

25. Somut olayda başvurucular Bakanlık görüşüne karşı beyanında taşınmazlarının imarlı arsa niteliğinde olduğunu, taşınmazların vasfının yanlış tespit edilmesi dolayısıyla kamulaştırma bedelinin düşük belirlendiğini belirtmiştir. Bununla birlikte başvurucular bireysel başvuru formunda söz konusu iddiasını ileri sürmemiş genel itibarıyla objektif değer artışı oranına yönelik iddialara yer vermiştir. Dolayısıyla söz konusu şikâyetin nihai kararın öğrenilme tarihi de dikkate alındığında süresinde başvuruya konu edilmediği sonucuna varılmıştır. Aksinin kabulü hâlinde Bakanlık görüşüne karşı beyan veya ek beyanları içerir dilekçelerle farklı ve bağımsız ihlal iddialarının her zaman dile getirilmesi mümkün olacaktır. Bu da bireysel başvuru için öngörülen otuz günlük süre kuralını anlamsız hâle getirecektir (benzer yöndeki kararlar için bkz. Ümüt Demir [2. B.], B. No: 2012/1000, 18/9/2014, § 31; Sinan Oğan [2. B.], B. No: 2017/32685, 2/6/2020, § 29; Ferhat Yildeniz, § 33).

26. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

27. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi

ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

28. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Objektif değer artış oranının düşük belirlendiğine ilişkin şikâyet yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Taşınmazların niteliğinin yanlış belirlendiğine ilişkin şikâyet yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 23/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CİHANGİR IRMAK

B. No: 2020/25110 | Karar tarihi: 23.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/25110

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CİHANGİR IRMAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/25110)

Karar Tarihi: 23/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Olcay ÖZCAN

Başvurucu : Cihangir IRMAK

Vekili : Av. Mustafa Sabri İSLAMOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tasarrufun iptali davasında teminat olarak yatırılan bedelin nemalandırılmaması sonucunda enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu 16/1/2012 tarihinde tasarrufun iptali talebiyle Fethiye 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Asliye Hukuk Mahkemesi) dava açmıştır. 16/1/2012 tarihli tensip zaptında başvurucunun ihtiyati haciz talebinin dava değerinin %15'i oranında teminat yatırması hâlinde kabul edileceği ifade edilmiştir. Başvurucu 27/1/2012 tarihinde 80.550 TL teminatı Asliye Hukuk Mahkemesi veznesine yatırmıştır.

3. Asliye Hukuk Mahkemesi 29/6/2017 tarihinde davayı kabul etmiş ve yatırılan teminatın karar kesinleştiğinde ve istek hâlinde iadesine hükmetmiştir. Yapılan istinaf başvurusunu inceleyen İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesi 26/1/2018 tarihinde yeniden hüküm tesis ederek davayı kabul etmiş ve yatırılan teminatın karar kesinleştiğinde ve istek hâlinde başvurucuya iadesine karar vermiştir. Bu karar Yargıtay (kapatılan) 17. Hukuk Dairesince 2/6/2020 tarihinde onanmıştır. Onama kararı başvurucu vekilince Ulusal Yargı

Ağı Bilişim Sistemi'nden 1/7/2020 tarihinde öğrenilmiş ve ayrıca 8/7/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir.

4. Başvurucu vekili 13/7/2020 tarihinde kararın kesinleştiğini belirterek Asliye Hukuk Mahkemesinden teminatın iadesini talep etmiş ve aynı tarihte teminatın 80.487,80 TL olarak başvurucuya banka yoluyla iade edildiği anlaşılmıştır.

5. Başvurucu, nihai kararı 1/7/2020 tarihinde öğrendikten sonra 22/7/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucu, yargılamanın uzun sürdüğünden yakınmıştır.

8. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu, teminat bedelinin nemalandırılmadan iade edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı kapsamında bir mülkünün veya somut ve yeterli bir hukuki temele dayalı olarak mülkiyeti elde etme yönünde meşru bir beklentisin olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiği, ayrıca depo edilen bedellerin vadeli hesaba yatırılmış olması hâlinde bu nemaların devlete ait olduğu ifade edilmiştir.

12. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı sunduğu cevap dilekçesinde teminatın bu süre içinde eridiğini belirtmiştir.

13. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan

maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallarla bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60). Somut olayda başvurucunun teminat olarak yatırdığı bedelin mülk teşkil ettiği hususunda kuşku bulunmamaktadır.

16. Anayasa Mahkemesi, icra iflas dairelerinin borçlulardan tahsil ettiği paranın durumunu incelediği Fatma Yıldırım ([1. B.], B. No: 2014/6577, 16/2/2017) kararında borçludan tahsil edilen bedelin alacaklıya ödendiği ana kadar borçlunun veya alacaklının para üzerinde tasarrufta bulunma, parayı kullanma veya paranın değerinin enflasyon karşısında aşınmasını önleyici tedbirler alma imkânı olmadığına dikkat çekmiştir. Borçludan tahsil edilen bedelin bu süreçte henüz icra müdürlüğünün kontrolü altında olduğunu, dolayısıyla bu paranın enflasyon karşısında kıymet yitirmesini önleyebilecek olanın da para üzerinde tasarrufta bulunma kudretini elinde bulunduran icra dairesi olduğunu belirtmiş; tahsil edilen paranın alım gücünü kaybetmesini engellemenin yolunun da bunun nemalandırılması olduğunu ifade etmiştir (Fatma Yıldırım, §§ 60, 61). Anayasa Mahkemesi sonuç olarak cebri icra organlarının tahsil ettiği parayı bir mevduat hesabına yatırılması biçiminde alacağı basit bir tedbirle icra sürecinin hızlı işlememesinin borçlu üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirememesinin mülkiyet hakkının devlete yüklediği koruma pozitif yükümlülüğünün ihlali sonucunu doğurduğunu kabul etmiştir (Fatma Yıldırım, §§ 60-63).

17. Anayasa Mahkemesi ön alım bedelinin enflasyon karşısında uğradığı değer kaybına ilişkin şikâyetleri de karara bağlamıştır. Buna göre ön alım hakkına dayalı tapu iptali ve tescili davalarında mahkeme, ön alım bedelinde oluşan değer kaybı şikâyeti yönünden dava açıldıktan sonra makul bir süre içinde ön alım bedelinin vadeli bir mevduat hesabına yatırılması biçiminde basit tedbirle yargı sürecinin hızlı işlememesinin kişiler üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirme imkânına sahiptir. Ancak mahkemenin bu tedbirleri almaması, mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüğün ihlali sonucunu doğurmaktadır (benzer bir değerlendirme için bkz. Hüseyin Ak [1. B.], B. No: 2016/77854, 1/7/2020, § 71).

18. Bunun yanında Anayasa Mahkemesi 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 36. maddesinin birinci fıkrasının iptali talebi hakkındaki norm denetimi kararında, yoruma açık olmayan ve borçludan tahsil edilen bedelin nemasının Hazineye intikalini öngören bu hükmün Anayasa'nın 35. maddesine aykırı olduğunu tespit etmiş; hükmün iptaline karar vermiştir. Kararda, borçludan tahsil edilen paranın enflasyon karşısında değer yitirmesini önlemeye yönelik bir tedbir olarak vadeli mevduat hesabına yatırılması neticesinde elde edilen nemanın Hazineye irat kaydedilmesinin karşılıksız yararlanma hükmünde olduğunu ve herhangi bir haklı temelinin bulunmadığını vurgulamıştır. Kararda ifade edildiği üzere devletin zorlayıcı nedenler olmaksızın özel bir kişinin mal varlığından karşılıksız yararlanması düşünülemez. Devletin sunduğu yargı ve takip hizmetleri karşılığında zaten harç alınmakta, ayrıca yapılan yargılama ve takip giderleri de ilgili taraflardan tahsil edilmektedir. Bu durumda bankaya yatırılan paranın nemasının Hazineye irat kaydedilmesinin sunulan yargı ve takip hizmetlerinin giderinin kısmen ilgililere yükletilmesi amacı taşıdığı da söylenemez. Kararda netice itibarıyla icra iflas dairelerine tevdi edilen ve özel hukuk kişilerine ait olan paraların nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin anayasal

açıdan meşru bir amaca dayanmadığı belirtilmiş ve itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğundan iptaline hükmedilmiştir (AYM, E.2023/48, K.2023/72, 5/4/2023, § 19).

19. Son olarak Anayasa Mahkemesi Muharrem Pınarbaşı ([1. B.], B. No: 2020/91, 4/10/2023) ve Alaettin Menteşe ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2020/10979, 3/10/2024) kararlarında nemalandırılan bedellerin Hazineye aktarılmasına ilişkin şikâyetleri incelemiştir. Buna göre Anayasa Mahkemesi, yoruma açık olmayan ve borçludan tahsil edilen bedelin nemasının Hazineye intikalini öngören bu hükmün Anayasa'nın 35. maddesine aykırı olduğunu tespit edildiğini ve hükmün iptaline karar verildiğini belirtmiştir. İptal kararında icra iflas dairelerine tevdi edilen ve özel hukuk kişilerine ait olan paraların nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin anayasal açıdan meşru bir amaca dayanmadığı vurgulanmıştır. Sonuç olarak ise borçludan tahsil edilen paranın nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin meşru bir amacı olmadığından bu durumun Anayasa'nın 35. maddesini ihlal ettiğine karar vermiştir.

20. Eldeki olayda teminat bedeli 27/1/2012 tarihinden iade edildiği 13/7/2020 tarihine kadar nemalandırılmamıştır. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre 2012 yılı Ocak ayındaki 100 TL'nin 2020 yılı Temmuz ayındaki karşılığı 231,98 TL olup arada geçen sürede gerçekleşen enflasyon oranı %131,98'dir. Bu durumda başvurucunun yatırdığı 80.550 TL'nin 2020 yılı Temmuz ayı itibarıyla enflasyon karşısında değer kaybının giderilmiş karşılığı 186.862,6 TL'dir. Yukarıdaki verilere göre başvurucunun mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen 80.550 TL tutarındaki alacağının değer kaybını telafi edecek fark 106.312,6 TL'dir. Bedelin nemalandırılmaması nedeniyle değer kaybına uğradığı anlaşılmıştır.

21. Dolayısıyla Asliye Hukuk Mahkemesi teminat olarak yatırılan bedelin nemalandırılmasını sağlayabilecekken başvurucunun alacağının enflasyon karşısında değer kaybına uğramasına yol açmıştır. Mahkeme bu tutumu sonucunda basit bir tedbir almayarak yargı sürecinin hızlı işlememesinin başvurucu üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirme imkânını kaçırmış ve mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüğün ihlaline neden olmuştur.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu; ihlalin tespiti, mülkiyet hakkının ihlali nedeniyle 61.372,48 TL maddi ve 10.000 TL manevi tazminat, adil yargılanma hakkının ihlali nedeniyle 10.000 TL manevi tazminat, mahkemeye erişim hakkının ve etkili karar hakkının ihlali nedeniyle de 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamakta olup başvurucunun uğradığı maddi kaybın tazmin edilmesi yeterli bir giderim oluşturacaktır. Bu kapsamda yapılması gereken iş, Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun olarak başvurucuya tazminat ödenmesinden ibarettir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1.

B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Mülkiyet hakkının ihlali nedeniyle başvurucunun uğradığı zarar miktarı, mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen alacağının uğradığı değer kaybı bedelidir. Ancak başvurucunun talebi dikkate alınarak 61.372,48 TL maddi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Belirtilen maddi tazminat miktarı yeterli giderim sağladığından tazminata ilişkin diğer taleplerin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 61.372,48 TL maddi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AZBİYE UYULAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/30801 | Karar tarihi: 23.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/30801

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AZBİYE UYULAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/30801)

Karar Tarihi: 23/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : 1. Azbiye UYULAN 2. Emin MENGÜBERTİ 3. Fatih YAVUZ 4. İbrahim BOZOĞLU 5. İlmi MENGÜBERTİ 6. Mevlüt YAVUZ 7. Mümine HELVACI 8. Nergis YAVUZ 9. Nermin YAVUZ 10. Özlem DALAN 11. Rukiye ACAR 12. Sebahat KORKMAZ 13. Seher ÖZSEÇGİN 14. Semiha SİVRİ 15. Sevgi SAVAŞ 16. Sıdıka BILDIRCIN 17. Yılmaz MENGÜBERTİ

Vekili : Av. Coşkun DOĞRU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması ve bunun karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargı kararının geç icra edilmesi nedeniyle de mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak kararın icrası hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular, Millî Savunma Bakanlığına (İdare) karşı taşınmazlarına kamulaştırmasız el attığı iddiasıyla tazminat davası açmıştır. Mahkemece davanın kısmen kabulüne karar verilerek toplam 1.197.304 TL kamulaştırmasız el atma tazminatının dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte başvuruculara ödenmesine karar verilmiştir. Bu karar temyiz ve karar düzeltme incelemelerinden geçerek kesinleşmiştir.

3. Başvurucular 16/4/2019 tarihinde İdare aleyhine icra takibi başlatmış; İdarece 27/8/2020 tarihinde kısmen ödeme yapılması üzerine 24/9/2020 tarihinde bireysel başvuruda

bulunmuştur.

4. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Öte yandan başvurucu Yılmaz Mengüberti'nin bireysel başvuru tarihinden sonra 18/1/2023 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucular; taşınmazlarının kamulaştırma bedeli ödenmeksizin 41 yıldır İdare tarafından kullanıldığını, mahkemece hüküm altına alınan tazminat miktarının tahsili için icra takibinde bulunmak zorunda kaldıklarını, icra dosyasına kısmen ödeme yapıldığını, icra dosyasının derdest olduğunu, kamulaştırmasız el atma tazminatının değer kaybına uğratıldığını ileri sürmüştür.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvuruculara asıl alacak ve ferîleri bakımından ödeme yapılmasının başvurucuların mağdur sıfatlarının değerlendirilmesinde dikkate alınması gerektiği, esas bakımından inceleme yapılması durumunda ise Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının gözönünde bulundurulması gerektiği bildirilmiştir.

8. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında ödemenin geç yapılması nedeniyle mağdur sıfatlarının devam ettiğini, aynı zamanda bakiye alacaklarının da bulunduğunu belirterek başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

A. Başvurucu Yılmaz Mengüberti Yönünden

9. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu Yılmaz Mengüberti başvuru tarihinden sonra 18/1/2023 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu Yılmaz

Mengüberti yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Yılmaz Mengüberti yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvuruculaların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymadığı belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

12. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. Mülkiyet Hakkı ile Bağlantılı Olarak Kararın İcrası Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucular, kesinleşmiş mahkeme kararına dayalı kamulaştırmasız el atma bedelinin geç ödenmesinden yakınmıştır. Başvuruculaların belirttiği ihlal iddiasının mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak kararın icrası hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

16. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri

belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

18. Başvurucular, ihlalin tespiti ile 300.000 TL maddi ve 300.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara net 34.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Yılmaz Mengüberti yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Diğer başvurucular yönünden;

1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak kararın icrası hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir 9. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2016/505, K.2017/72) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara net 34.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜLTEN AKYÜZ VE NURAY AKYÜZ

B. No: 2020/36868 | Karar tarihi: 23.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/36868

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜLTEN AKYÜZ VE NURAY AKYÜZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/36868)

Karar Tarihi: 23/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucular : 1. Gülten AKYÜZ 2. Nuray AKYÜZ

Vekili : Av. Mehmet Ali ALAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, taşınmazın iadesi ve uğranılan kira kaybının tazmini istemiyle açılan tam yargı davasının zımni ret hükümlerinin uygulanamayacağı gerekçesiyle incelenmeksizin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/11/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvuruculların maliki olduğu taşınmaz 1/10/2010 tarihli kira sözleşmesi ile K. Dostluk ve

Kültür Derneği (Dernek) Ankara Şubesi tarafından kiralanmıştır. Anılan Dernek 2/1/2017 tarihli ve 679 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasıyla iltisak ve irtibatından dolayı kapatılmış ve başvurucuların taşınmazı mühürlenmiştir.

6. Başvurucular, muhtelif tarihlerde Ankara Valiliğine (İdare) başvurarak taşınmazı kullanamadıklarını belirterek mühürün kaldırılıp taşınmazın kendilerine teslim edilmesini talep etmiştir. Başvuruculaın talepleri taşınmazın ancak tedbir şerhi konulmasına, mühürlenme ve teslim süresi için herhangi bir hak talebinde bulunulmayacağına ilişkin bir taahhütnamenin imzalanması şartıyla mümkün olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvurucular 24/6/2019 tarihinde İdareye tekrar başvurmuş; başvuru dilekçesinde taşınmazın on gün içinde teslim edilmesi ve tahsil edilemeyen kira bedeli olarak 36.000 TL'nin ödenmesini istemiştir. İdare 31/7/2019 tarihinde geriye yönelik herhangi bir hak talebinde bulunulmadığına dair yazı verilmediği sürece taşınmazın iade edilmeyeceğini başvuruculara bildirmiştir.

7. Başvurucular 2/9/2019 tarihinde Ankara 18. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) 31/7/2019 tarihli işlemin iptali ile fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak 38.400 TL kira bedelinin muacceliyet tarihlerinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle dava açmıştır. Dava dilekçesinde gerek taşınmazın iade edilmemesi ve gerekse bu süreçte taşınmazın kullanılamaması nedeniyle uğranılan zararların (elde edilemeyen kira bedellerinin) tazmin edilmemesinin kanuni dayanağının bulunmadığını, müdahalenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile koruma altına alınan mülkiyet hakkını ihlal ettiğini vurgulamıştır.

8. İdare Mahkemesi 28/2/2020 tarihinde dava konusu işlemin iptaline, başvuruculaın yoksun kaldıkları 38.400 TL kira bedelinin başvuru tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar vermiştir. İdare Mahkemesi, gerekçeli kararında başvuruculaın KHK ile kapatılan kuruluşa kiralanan taşınmazlarının başvuruculara teslim edilmesini engelleyen herhangi bir düzenleme bulunmadığı, kamu hukukunda kanunlarla verilen yetkinin kullanılmasının esas olduğu gözönüne alındığında dava konusu işlemin Anayasa'nın 6. maddesinde belirtilen "Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz." amir hükmüne aykırılık taşıdığı, bu nedenle İdarenin mevzuatla kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanarak hukuka aykırı işlem ile başvuruculaın mülkiyet hakkını ihlal ettiği, taşınmazın kira sözleşmesi karşılığında kiraya verildiği, kira sözleşmesi hükümlerine göre taşınmaza el konulduğu tarih ile dava tarihi arasındaki kira kaybının 38.400 TL olduğu anlaşıldığından hukuka aykırılığı saptanan dava konusu işlem nedeniyle başvuruculaın yoksun kaldığı 38.400 TL kira bedelinin Anayasa'nın 125. maddesi gereği başvuru tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte İdarece tazmin edilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

9. İdare, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) istinaf isteminin kısmen kabulüne, kısmen reddine karar vermiş; İdare Mahkemesi kararının taşınmazın başvuruculara iadesi talebinin reddine yönelik işlemin iptaline ilişkin kısmında usul ve kanuna aykırılık görülmediği, başvuruculaın yoksun kaldıkları 38.400 TL kira bedelinin ödenmesine ilişkin kısmı yönünden ise talep edilen kira bedelleri hakkında olumlu ya da olumsuz bir karar verilmediği, sadece taşınmazın iadesi talebine yönelik cevap verildiği, 17/8/2016 tarihli ve 29804 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (670 sayılı KHK) 5.

maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında hak iddiasında bulunanların öncelikle anılan maddenin (4) numaralı fıkrası ile 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (675 sayılı KHK) 16. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca ilgili idareye başvuruda bulunmaları ve başvuru üzerine ilgili idari merci tarafından bir karar verildikten sonra bu karar aleyhine idari yargıda dava açabilecekleri, bir başka anlatımla 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. ve 11. maddelerinde öngörülen usulün işletilmesi sonucunda oluşacak zımni ret üzerine dava açılmasına olanak bulunmadığı kanaatine ulaşarak kararının kaldırılmasına ve davanın incelenmeksizin reddine kesin olarak karar vermiştir.

10. Başvurucular, nihai kararı 16/10/2020 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

11. 2577 sayılı Kanun'un işlemlerin tesis edildiği dönemde yürürlükteki hâli olan"İdari makamların sükutu" başlıklı 10. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. İlgililer, haklarında idari davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılması için idari makamlara başvurabilirler.

2. (Değişik: 10/6/1994-4001/5 md.) Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır. İlgililer altmış günün bittiği tarihten itibaren dava açma süresi içinde, konusuna göre Danıştaya, idare ve vergi mahkemelerine dava açabilirler. ..."

12. 2577 sayılı Kanun'un işlemlerin tesis edildiği dönemde yürürlükteki hâli olan "Üst makamlara başvurma" başlıklı 11. maddesi şöyledir:

"1. İlgililer tarafından idari dava açılmadan önce, idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan, idari dava açma süresi içinde istenebilir. Bu başvurma, işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durdurur.

2. Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır.

3. İsteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi yeniden işlemeye başlar ve başvurma tarihine kadar geçmiş süre de hesaba katılır."

13. 2577 sayılı Kanun'un "İptal ve tam yargı davaları" başlıklı 12. maddesi şöyledir:

"İlgililer haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştaya ve idare ve vergi mahkemelerine doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, bu hususta kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı davası açabilirler. Bu halde de ilgililerin 11 nci madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır."

14. 670 sayılı KHK'nın "Devir işlemlerine ilişkin tedbirler" başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan Kanun Hükmünde Kararnameler gereğince kapatılan ve Vakıflar Genel Müdürlüğüne veya Hazineye devredilen kurum,

kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanallarının her türlü taşınır, taşınmaz, malvarlığı, alacak ve hakları ile belge ve evraklarının (devralınan varlık); her türlü tespit işlemini yapmaya, kapsamını belirlemeye, idare etmeye, avans dahil her türlü alacak, senet, çek ve diğer kıymetli evraka ilişkin olarak dava ve icra takibi ile diğer her türlü işlemi yapmaya, devralınan varlıklarla ilgili olup kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle tevsik edilen borç ve yükümlülükleri tespite ve hiçbir şekilde devralınan varlıkların değerini geçmemesi, ek mali külfet getirmemesi, kefaletten doğmaması ve Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ/PDY)'ne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olmayan kişilerle gerçek mal veya hizmet ilişkisine dayanması şartıyla bu varlıkların değerlendirilmesi suretiyle bunları uygun bir takvim dahilinde ödemeye, kapatılan kurum ve kuruluşların taahhüt ve garanti ettiği ancak vermediği mal ve hizmet bedellerinin ödemesini durdurmaya veya ödemeye, tahsili mümkün olmadığı anlaşılan veya tahsilinde ve takibinde yarar bulunmayan hak ve alacaklar ile taahhüt ve garantilerin tahsilinden vazgeçmeye, her türlü sulh işlemini yapmaya, devralınan varlıklarla ilişkili kredi veya gerçek bir mal veya hizmet ilişkisine dayanan borçlar nedeniyle konulmuş ve daha önce kaldırılmış takyidatları kredinin veya borcun ödenebilmesini sağlamak amacıyla kaldırıldığı andaki koşullarla tekrar koydurmaya ve ihyaya, menkul rehinleri dikkate almaya, devralınan varlıklara konulan takyidatların sınırlarını belirlemeye ve kaldırmaya, finansal kiralama dahil sözleşmelerin feshine veya devamına karar vermeye, devralınan varlıkların idaresi, değerlendirilmesi, elden çıkarılması için gerekli her türlü tedbiri almaya, gerektiğinde devralınan varlıkların tasfiyesi veya satışı amacıyla uygun görülen kamu kurum ve kuruluşlarına devretmeye, devir kapsamında olmadığı belirlenen varlıkları iadeye, kapatılanların gerçek kişiye ait olması halinde devralınacak varlıkların kapsamını belirlemeye, tereddütleri gidermeye, uygulamaları yönlendirmeye, bütün bu işlemleri yapmak amacıyla usul ve esasları belirlemeye, vakıflar yönünden Vakıflar Genel Müdürlüğü, diğerleri yönünden Maliye Bakanlığı yetkilidir.

(2) Bu madde kapsamında devralınan varlıklardan nakit ve diğer hazır değerler emanet, diğer varlıklar ise nazım hesaplarda izlenir. Nazım hesaplarda izlenen varlıklardan elden çıkarılanların tutarı emanet hesaplarına alınır. Ödenmesine karar verilen borçlar bu emanetlerden ödenerek kalan tutar bütçeye gelir kaydedilir.

(3) Kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanallarının bağlı oldukları şirketlerin faaliyetleri sonlandırılarak ticari sicil kayıtları resen terkin edilir. Bunların devralınan varlıkları dışındaki varlıkları da Hazineye bedelsiz devredilmiş sayılır. Bu durumda şirketlere daha önce atanmış kayyımlar tasfiye memuru olarak görevlendirilebilir veya bu şirketlere tasfiye memuru atanabilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye ve birinci fıkrada yer alan hususları bu şekilde devralınan varlıklar için de uygulamaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

(4) Birinci fıkra kapsamında tespite konu edilebilecek borç ve yükümlülüklere ilişkin olarak hak iddiasında bulunanlarca bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altmış günlük hak düşürücü süre içerisinde ilgili idaresine kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle müracaat edilir. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak kapatma işlemlerinde ise altmış günlük süre kapatma tarihinden itibaren başlar.

..."

15. 675 sayılı KHK'nın "Dava ve takip usulü" başlıklı 16. maddesi şöyledir:

"(1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan

edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanalları ile bunların sahibi gerçek veya tüzel kişiler aleyhine 17/8/2016 tarihinden önce açılan davalar ile bu kapsamda Hazine ile Vakıflar Genel Müdürlüğüne husumet yöneltilen davalarda mahkemelerce, 15/8/2016 tarihli ve 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesi uyarınca dava şartı yokluğu nedeniyle red kararı verilir. Bu kararlar duruşma günü beklenmeksizin dosya üzerinden kesin olarak verilir ve davacılara resen tebliğ edilir. Tarafların yaptığı yargılama giderleri kendi üzerlerinde bırakılır.

(2) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanalları ile bunların sahibi gerçek veya tüzel kişiler aleyhine 17/8/2016 tarihinden önce başlatılan icra ve iflas takipleri ile bu kapsamda Hazine ile Vakıflar Genel Müdürlüğüne husumet yöneltilen takipler hakkında icra müdürlüklerince, 670 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesi uyarınca düşme kararı verilir. Bu kararlar dosya üzerinden kesin olarak verilir ve takip alacaklısına resen tebliğ edilir. Tarafların yaptığı takip giderleri kendi üzerlerinde bırakılır.

(3) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanalları ile bunların sahibi gerçek veya tüzel kişiler veya kapatılma ya da resen terkin üzerine Maliye Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü aleyhine 17/8/2016 tarihi dahil bu tarihten sonra açılan davalar ile icra ve iflas takipleri hakkında 670 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesi gereğince dava veya takip şartının bulunmaması nedeniyle davanın reddine veya takibin düşmesine karar verilir.

(4) Birinci ve ikinci fıkralar uyarınca verilen kararlarda davacı veya alacaklının 670 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesinde belirtilen usule uygun olarak ilgili idari makama, tebliğ tarihinden itibaren otuz günlük hak düşürücü süre içinde başvurabileceği belirtilir. İdari başvuru üzerine idari merci tarafından verilecek karar aleyhine idari yargıda dava açılabilir. İdari yargının verdiği karar kesin olup, uyuşmazlık adli yargıda hiçbir şekilde dava konusu yapılamaz."

16. 670 sayılı KHK'nın 5. maddesi 8/2/2018 tarihli ve 7091 sayılı Kanun'un 8/3/2018 tarihli ve 30354 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesi sonucu aynen kanunlaşmıştır.

17. 675 sayılı KHK'nın 16. maddesi 6/2/2018 tarihli ve 7082 sayılı Kanun'un 8/3/2018 tarihli ve 30354 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesi sonucu aynen kanunlaşmıştır.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Anayasa Mahkemesinin 23/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

1. Başvuruculaların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

19. Başvurucular, İdareye yaptıkları başvuruya cevap verilmemesi üzerine açtıkları tam

yargı davasının incelenmeksizin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesinde yer alan "zımni ret" hükmünün başvuruya konu davada uygulanamayacağı, 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinde idare tarafından verilecek kararın dava açmanın ön koşulu olduğu, Danıştayın bu yönde kanun yararına bozma kararı verdiği, olağan kanun yolları tüketilmeden yapılan başvuruda başvuru yollarının tüketilmediği gerekçesiyle başvurunun kabul edilmemesi kararının verilmesi gerektiği belirtilerek takdirin Anayasa Mahkemesine ait olduğu açıklanmıştır. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı daha önceki iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

20. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

21. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" başlıklı 40. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir."

22. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucular, mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Somut başvuruda İdarenin taşınmazı iade etmemesi nedeniyle uğranıldığı iddia edilen zararların tazmini istemiyle açılan tam yargı davası 675 sayılı KHK'nın uygulandığı hâllerde 2577 sayılı Kanun'un 10. ve 11. maddelerinde öngörülen usulün işletilmesi sonucunda oluşacak zımni ret üzerine dava açılmasına olanak bulunmadığı gerekçesiyle incelenmeksizin reddedilmiştir. Bölge İdare Mahkemesinin davanın esası hakkında karar vermediği gözetildiğinde başvurucuların şikâyetinin Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Mülkün Varlığı

25. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, § 54). Bu nedenle öncelikle başvurucuların Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumu değerlendirilmelidir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26;

İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

26. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı; mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma hakkı, kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun Anayasa'yla korunan mülkiyet kavramı içinde değildir. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki Anayasa'nın 35. maddesi soyut bir temele dayalı olarak mülkiyete erişmeyi ve mülkiyeti edinmeyi değil mülkiyet hakkını güvence altına almaktadır. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir ekonomik değer veya icrası mümkün bir alacağı elde etmeye yönelik meşru bir beklenti Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37; Mehmet Şentürk [GK], B. No: 2014/13478, 25/7/2017, §§ 41, 53; Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, §§ 52-54).

27. Eldeki başvuruda taşınmazın başvurucuların mülkiyetinde olduğu ihtilafsızdır. Bu durumda başvurucuların Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı kapsamına giren mevcut mülkü olduğu açıktır.

ii. Genel İlkeler

28. Etkili başvuru hakkı anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47; Murat Haliç [1. B.], B. No: 2017/24356, 8/7/2020, § 44).

29. Öte yandan şikâyetlerin esasının incelenmesine imkân veren ve gerektiğinde uygun bir telafi yöntemi sunan etkili hukuk yollarının olması ilgililere etkili başvuru hakkının sağlanmasının bir gereğidir. Buna göre kişilerin mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla öngörülen yargı yollarının mevzuatta yer alması yalnız başına yeterli olmayıp bu yolun aynı zamanda pratikte de başarı şansı sunması gerekir. Söz konusu yola başvurulabilmesi için öngörülen koşullar somut olaylara tatbik edilirken dayanak işlem, eylem ya da ihmallerden kaynaklanan savunulabilir nitelikteki iddiaların bu doğrultuda geniş şekilde değerlendirilmesi, koşulların oluşmadığı sonucuna ulaşılması durumunda ise bu durumun yargı makamları tarafından ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanması önemlidir (İlhan Gökhan [2. B.], B. No: 2017/27957, 9/9/2020, §§ 47, 49).

30. Anayasa'nın 35. maddesinde "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." hükmüne yer verilerek mülkiyet hakkı güvence altına alınmıştır. Anayasa'nın 5. maddesi ise insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamayı devletin temel amaç ve görevleri arasında saymıştır. Mülkiyet hakkının etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin bu haklara müdahaleden kaçınmasıyla sağlanamaz. Anayasa'nın 5. maddesi ile birlikte değerlendirildiğinde 35. maddesi uyarınca devletin pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bu pozitif yükümlülükler kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere söz konusu temel hakların korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir (AYM, E.2019/40, K.2020/40, 17/7/2020, § 37; E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, §§ 11-13; Türkiye Emekliler Derneği [1. B.], B. No: 2012/1035, 17/7/2014, §§ 34-38; Eyyüp Boynukara [1. B.], B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41; Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi [2. B.], B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 44).

31. Devletin pozitif yükümlülükleri nedeniyle mülkiyet hakkı bakımından koruyucu ve düzeltici bazı önlemler alması gerekir. Koruyucu önlemler mülkiyete müdahale edilmesini önleyici, düzeltici önlemler ise müdahalenin etkilerini giderici, diğer bir ifadeyle telafi edici yasal, idari ve fiilî tedbirleri kapsamaktadır. Mülkiyet hakkına müdahalenin malik üzerinde doğurduğu olumsuz sonuçların mümkünse eski hâle döndürülmesi, mümkün değilse malikin zarar ve kayıplarının telafi edilmesini sağlayan idari veya yargısal birtakım hukuki mekanizmaların oluşturulması devletin pozitif yükümlülüklerinin bir gereğidir (Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi, §§ 46, 48).

iii. İlkelerin Olaya Uygulanması

32. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı yönünden incelenecek ilk mesele hukuk sisteminde başvuruculara idarenin taşınmazı iade etmemesi nedeniyle uğranılan zararlarının tazminini sağlayacak etkili bir başvuru yolu olup olmadığının tespitidir.

33. 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasında öncelikle ilgililerin haklarında idari davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılması için idari makamlara başvurabileceği belirtilmiştir. Davaya konu edilecek idari işlemler, ilgilinin idareye başvurusu üzerine tesis edilebileceği gibi idarece kendiliğinden de tesis edilebilir. Böyle bir durumda ilgililerin kanunda aksine bir hüküm olmadıkça 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesine göre idareye başvurarak işlem tesis ettirmeleri ve bu işleme karşı 2577 sayılı Kanun'un 7. ve 10. maddelerinde belirtilen süreler gözetilerek dava açmaları mümkündür. Aynı Kanun'un 11. maddesinde ise ilgililer tarafından idari dava açılmadan önce idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılmasının üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapan makamdan idari dava açma süresi içinde istenebileceği, bu başvurunun idari dava açma süresini durduracağı, altmış gün içinde bir cevap verilmezse isteğin reddedilmiş sayılacağı, isteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması hâlinde dava açma süresinin yeniden işlemeye başlayacağı ve başvurma tarihine kadar geçmiş sürenin de hesaba katılacağı hükme bağlanmıştır.

34. 2577 sayılı Kanun'un 12. maddesinde ise ilgililerin haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri düzenlenmiştir. 12. maddeye göre ilgililer, ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, bu hususta kararın veya kanun yollarına başvurmaları hâlinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı davası açabilir.

35. İdari işlemden kaynaklanan zararların tazmini için 2577 sayılı Kanun'un 10., 11. ve 12. maddeleri gözetildiğinde ilgililerin süresi içinde tam yargı davası açabilecekleri anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvuruculara uğradıklarını iddia ettiği zararların tazminine imkân veren etkili başvuru yolunun teorik düzeyde olduğu açıktır.

36. Anayasa Mahkemesince incelenecek ikinci mesele ise teorik düzeyde etkili olduğu tespit edilen bu yolların başvuruculara davasında fiilî olarak işleyip işlemediğini, diğer bir ifadeyle pratikte başarı şansı sunup sunmadığını incelemektir. Başvuruculara açtığı tam yargı davası incelenmeksizin reddedilmiştir. Davanın esasının incelenmemiş olması tek başına etkili başvuru hakkının ihlal edildiği anlamına gelmemektedir. Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkı, temel hak ve özgürlüklerin korunması amacıyla oluşturulan idari ve yargısal mekanizmaların birtakım usul şartlarına bağlanmasını yasaklamadığı gibi kişileri, kanunda öngörülen usul şartlarına uyma yükümlülüğünden muaf

tutmamaktadır. Dolayısıyla tam yargı davasının usulüne yönelik şartlara uymayan kişinin davasının incelenmeksizin reddedilmesi tek başına etkili başvuru hakkının ihlal edildiği sonucunu doğurmamaktadır. Bununla birlikte süre ve diğer usul şartlarının o yolun kullanılmasını imkânsız kılacak ya da aşırı derecede zorlaştıracak, başarı şansını zayıflatacak şekilde yorumlanması etkili başvuru hakkının ihlaline yol açabilir.

37. İncelenen olayda başvurucular 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesi kapsamında yapılan başvuruya idarenin yanıt vermediğini, zımni ret işlemi oluştuğunu ve süresi içinde tam yargı davası açtıklarını belirtmiştir. İdare Mahkemesi işlem nedeniyle uğranılan zararların tazmini yönünde karar vermiştir. Buna karşılık Bölge İdare Mahkemesi 675 sayılı KHK'ya göre 2577 sayılı Kanun'un 10. ve 11. maddelerinde öngörülmüş olan usulün işletilmesi sonucunda oluşacak zımni ret üzerine dava açılmasına olanak bulunmadığını gerekçe göstererek tam yargı davasını incelenmeksizin reddetmiştir. Başka bir ifadeyle Bölge İdare Mahkemesine göre başvuruculların idareye yaptığı başvurudan sonra dava açabilmesinin şartı idare tarafından bir cevap verilmiş olmasıdır.

38. 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesinde ilgililerin haklarında idari davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılması için idari makamlara başvurabilecekleri, altmış gün içinde bir cevap verilmezse isteğin reddedilmiş sayılarak altmış günün bittiği tarihten itibaren dava açma süresi içinde dava açılabileceği düzenlenmiştir. İdari yargılama usulünde genel hüküm niteliğinde olan söz konusu kuralın amacı idareyi, bireylerin talepleri ile ilgili iradesini davaya konu edilebilecek bir forma büründürmek ve bu suretle bireylerin mahkemeye erişim hakkından yararlanabilmelerini temin etmektir. Kanun koyucu idarenin ilgililerin taleplerini sürüncemede bırakmasını önlemek amacıyla idarenin belli bir süre içinde cevap vermemesi hâlinde işlemin olumsuz olarak kurulduğunu kabul etmek suretiyle ilgilinin iptal davasına konu edebileceği bir idari işlemin oluşmasını sağlamayı hedeflemiştir. Böylece idarenin ilgilinin menfaatini etkileyen talebine cevap vermeyi keyfî olarak sürüncemede bırakmasının önüne geçilmiş olmaktadır (Cem Taylan Erden ve diğerleri [2. B.], B. No: 2017/32445, 19/11/2020, § 59).

39. İdarenin her türlü eylem ve işleminin yargısal denetime tabi olması Anayasa'nın 125. maddesiyle güvence altına alınmış olup bu güvence hem hukuk devleti ilkesinin zorunlu bir sonucu hem de mahkemeye erişim hakkını güçlendiren anayasal bir koruma mekanizmasıdır. Bu çerçevede Anayasa'da öngörülen istisnalar hariç idari işlemlerin yargı denetimi dışında bırakılması mümkün değildir. Yargı yolunun açıkça kapatılması kadar fiilen veya dolaylı biçimde etkisiz hâle getirilmesi de Anayasa'nın 125. maddesiyle bağdaşmaz. Devletin, idarenin bireylerin hak ve menfaatlerini etkileyen faaliyetlerinin yargı denetimine kapalı hâle gelmesini önleme ve bireylerin yargı mercilerine fiilen erişimini sağlayacak usulî mekanizmaları oluşturma yönünde pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu bağlamda 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesinde düzenlenen zımni ret müessesesi, Anayasa'nın 125. maddesinde güvence altına alınan yargısal denetim ilkesinin somut bir görünümü olup bu ilkeden bağımsız olarak yorumlanamaz (benzer yönde bkz. Cem Taylan Erden ve diğerleri, § 60).

40. Bu bağlamda Bölge İdare Mahkemesince dayanılan 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, ilgililer tarafından yapılan başvurular hakkında idarece altmış gün içinde cevap verilmemesi hâlinde başvurunun zımnen reddedilmiş sayılacağına ilişkin 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesine istisna getirildiğini açıkça ortaya koyan herhangi bir düzenlemeye yer verilmediğinin özellikle vurgulanması gerekir. Zira zımni ret müessesesi, idarenin işlem ve eylemlerinin yargısal denetimini fiilen mümkün kılan, etkili başvuru hakkı

ve hak arama özgürlüğü ile doğrudan bağlantılı anayasal bir güvencedir. Bu çerçevede 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında yapılan başvuruların, açık ve tereddüde yer bırakmayan bir kanuni düzenleme bulunmaksızın 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesinin uygulama alanı dışında bırakıldığının kabul edilmesi makul ve öngörülebilir bir yorum olmayacağı gibi bu yorum Anayasa'nın 125. maddesinde yer alan güvence ile açıkça çelişecektir (Cem Taylan Erden ve diğerleri, § 61).

41. Bu sebeple somut başvuruda Bölge İdare Mahkemesinin zımni ret kararı üzerine tam yargı davasının açılamayacağına yönelik yorumunun zarara uğradığını iddia eden başvurucular bakımından tam yargı davası açılmasını aşırı derecede zorlaştırdığı ve başarı şansını zayıflatacak hâle getirdiği anlaşılmıştır. Bu hâliyle mülkiyet hakkına ilişkin ihlalin giderilmesi bakımından teorik düzeyde etkili olduğu saptanan tam yargı davası yolunun başvuru konusu olayda başarı şansı sunma potansiyelini yitirdiği tespit edilmiştir.

42. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

43. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 58.355,59 TL maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

44. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

45. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesine (E.2020/1626, K.2020/1578) iletilmek üzere Ankara 18. İdare Mahkemesine (E.2019/1695, K.2020/561) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat talebinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN GENÇ

B. No: 2020/38389 | Karar tarihi: 23.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/38389

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN GENÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/38389)

Karar Tarihi: 23/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Hasan GENÇ

Vekili : Av. Cengiz AKSU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmazlar üzerine konulan haczin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Süreci

2. Başvurucu, ödeme emirlerinin iptali ve ödeme emrine istinaden ödenen bedelin yasal faizi ile iadesi, bu talebinin reddi hâlinde ise dava dışı borçlu şirkette çalıştığı dönemde Sosyal Güvenlik Kurumuna (Kurum) karşı sorumlu olacak şekilde üst düzey yönetici olmadığının tespiti, ikinci talebinin reddi hâlinde 4/4/2015 tarihli ve 6645 sayılı Kanun ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na eklenen geçici 61. maddeden yararlanmasını engelleyen Kurum kararının iptali ve anılan Kanun'dan yararlanabilme hak ve koşulları olduğunun tespiti ile aynı Kanun'dan kaynaklı olarak davalıya borçlu olmadığının tespiti talepleriyle Kurum aleyhine 2/11/2015 tarihinde Tekirdağ İş Mahkemesinde (Mahkeme) terditli dava açmıştır.

3. Kurum, başvuru konusu davada iptali talep edilen ödeme emirlerine konu kamu alacağının tahsili amacıyla başvurucuya ait taşınmazı 20/2/2015 tarihinde haczetmiştir.

4. Mahkemenin davanın kabulü ile dava konusu ödeme emirlerinin iptaline yönelik vermiş olduğu 4/5/2016 tarihli karar, Yargıtay (kapatılan) 21. Hukuk Dairesinin 22/12/2016 tarihli kararıyla bozulmuştur. Bozma kararına uyan Mahkeme 18/10/2017 tarihinde davanın hak düşürücü süre yönünden reddine karar vermişse de karar temyiz incelemesinde ikinci kez bozulmuştur.

5. Tekirdağ 2. İş Mahkemesi 18/9/2019 tarihinde davanın hak düşürücü süre yönünden reddine karar vermiştir. Karar, temyiz incelemesinde onanmıştır.

6. Başvurucu, onama kararını 23/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 7/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Bireysel Başvuru Sonrası Süreç

7. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden yapılan incelemede, başvurucunun 2/12/2020 tarihinde onama kararına karşı karar düzeltme yoluna başvurması üzerine onama kararının kaldırılmasına ve Tekirdağ 2. İş Mahkemesi kararının bozulmasına 11/3/2021 tarihinde karar verilmiştir. Bozma sonrasında Tekirdağ 2. İş Mahkemesi, Kurum borcu nedeniyle yapılandırma yapıldığını tespit etmekle davanın konusuz kalması nedeniyle karar verilmesine yer olmadığına 24/3/2022 tarihinde karar vermiştir. Karar temyiz incelemesinde düzeltilerek onanmak suretiyle 29/9/2022 tarihinde kesinleşmiştir.

8. Başvurucunun talebi üzerine Kurum, borcun sona ermiş olması nedeniyle 12/1/2023 tarihinde haczi kaldırmıştır.

9. Komisyon hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, taşınmazları üzerine konulan haczin uzun sürmesinden yakınmaktadır. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, temel hak ve hürriyetlerin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı bireysel başvuru formunda belirttiği hususları yinelemiştir.

11. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin uygulanmasının ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal

edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda 20/2/2015 tarihinde konulan haczin 12/1/2023 tarihinde kaldırıldığı görülmüştür. Yaklaşık sekiz yıldır devam eden haczin süresi itibarıyla orantılı olmadığı anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

14. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 40.000 TL maddi ve 40.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında talebiyle bağlı kalınarak net 40.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile ilgili olarak yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 40.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Tekirdağ 2. İş Mahkemesine (E.2021/63, K.2022/104) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SENİHA KARAKUŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/5668 | Karar tarihi: 23.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/5668

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SENİHA KARAKUŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/5668)

Karar Tarihi: 23/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucular : 1. Seniha KARAKUŞ 2. İbrahim Hamza KARAKUŞ 3. Saliha KARAKUŞ

Vekili : Av. Tahsin KOÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikte olduğu ileri sürülen terör saldırısı sonucu meydana gelen ölümden kaynaklanan zararların tazmini talebiyle açılan davada olayın idarenin kusuruyla meydana geldiğine ilişkin iddiaların değerlendirilmemesi nedeniyle yaşam hakkının, davanın süre aşımı gerekçesiyle kısmen reddi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde 11/5/2013 tarihinde biri belediye binası önünde, diğeri postane binasının yakınlarında olmak üzere bomba yüklü iki aracın infilak ettirilmesi suretiyle terör saldırısı gerçekleştirilmiştir. Saldırı sonucu 51 kişi yaşamını yitirmiş, 222 kişi yaralanmıştır. Başvurucu Seniha Karakuş'un eşi, diğer başvuruculaın babası olan M.A.K. da terör saldırısı nedeniyle hayatını kaybetmiştir.

3. Başvurucu Seniha Karakuş'un 21/5/2013 tarihinde Hatay Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) yaptığı başvuru üzerine 21/6/2013 tarihinde sulhname imzalanmış, 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun uyarınca 25.842,95 TL tutarında maddi tazminat M.A.K.nın

mirasçılarına ödenmiştir.

A. Olaya İlişkin Olarak Görevi Kötüye Kullanma Suçundan Açılan Kamu Davası

4. Yaşanan terör saldırısıyla ilgili olarak İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişliği tarafından düzenlenen 2/4/2014 tarihli ön inceleme raporunda Hatay Emniyet Müdürlüğüne olay öncesi konuyla ilgili olarak çok sayıda ihbar geldiği, istihbarat birimlerinin araç plakası, şahıs isimleri gibi bilgileri de belirtmek suretiyle Hatay emniyetine bilgi verdiği, patlamanın meydana gelmesinde önlem almayan emniyet birimlerinin hizmet kusuru olduğu, ilgililer hakkında soruşturma izni verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

5. İlgili emniyet görevlileri ile mülki idare amirleri hakkında Hatay Valiliği tarafından soruşturma izni verilmesi üzerine Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 30/12/2014 tarihinde görevi kötüye kullanma suçundan iddianame düzenlemiş ve iddianamenin kabulü ile Hatay 7. Asliye Ceza Mahkemesi nezdinde 19/1/2015 tarihinde kamu davası açılmıştır. Başsavcılığın 7/1/2016 tarihinde aynı suça ilişkin olarak hazırladığı ikinci iddianamenin kabulüyle açılan kamu davası ilk ceza davası ile birleştirilerek görülmüştür.

6. İşbu bireysel başvuru yapıldığında derdest olan kamu davası, inceleme devam ederken neticelenmiştir. Hatay 7. Asliye Ceza Mahkemesinin 1/6/2021 tarihli kararıyla, dönemin Hatay İl Emniyet Müdürü R.K., Hatay İl Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Müdürlüğü (TEM) Şube Müdürü N.E. ve Reyhanlı İlçe Emniyet Müdürü M.B.nin neticeten 8 ay 10 gün hapis cezası ile tecziyelerine ancak hükmedilen cezaların ertelenmesine karar verilmiştir. Kararda, gelen bir telefon ihbarı üzerine Millî İstihbarat Teşkilatınca (MİT) hazırlanan ve bombalama eyleminin yapılacağı patlayıcı yüklü iki araç ile ilgili marka, renk ve plaka gibi somut bilgiler içeren 10/5/2013 tarihli ve 2013/32 sayılı eylem ihbarı notunun Hatay İl Emniyet Müdürlüğüne teslim edilmesine ve evrakın nöbetçi memur tarafından taranarak ilgili birimi olan TEM Şubesi ve İlçe Emniyet Müdürlüklerine POL-NET olarak isimlendirilen bilişim sistemi üzerinden gönderilmesine rağmen bu istihbari bilgiye emniyet görevlilerinin yeterli ilgiyi göstermediği ve eyleme karşı yeterli tedbir almadığı ifade edilmiştir. Ayrıca bu patlama olayı öncesinde 23/10/2012 tarihinden itibaren İl Emniyet Müdürlüğüne MİT tarafından bombalı eylemler ve eylemi gerçekleştirecek şahıslar ile iltisaklarını içeren birçok istihbari bilgi iletildiği ancak bu bilgilerin yeterince değerlendirilmediği kabul edilmiştir. Anılan mahkûmiyet hükümleri istinaf incelemesinden geçerek 7/11/2022 tarihinde kesinleşmiştir.

B. Başvuruculaların Olaya İlişkin Olarak Açtığı Tam Yargı Davası

7. Başvurucular 4/3/2014 tarihinde İçişleri Bakanlığına sundukları dilekçe ile ölüm nedeniyle uğradıkları maddi ve manevi zararların ödenmesi için talepte bulunmuştur. Talebin 19/3/2014 tarihli işlemle reddi üzerine 5233 sayılı Kanun hükümleri kapsamında idare ile imzalanan sulhnamenin iptali ile maddi ve manevi zararlarının ödenmesi talepleriyle 7/5/2014 tarihinde tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucular; sulhnamenin gabin koşullarında imzalandığını, patlamanın ve ölümlerin yaşanmasında idarenin kusuru olduğunu, istihbarat bilgisi bulunmasına rağmen önlem alınmadığını ileri sürmüş ve dava açma süresine ilişkin açıklama yaparak 5233 sayılı Kanun'dan ayrı olarak kusur sorumluluğu temelinde dava açtıklarını vurgulamıştır. Ayrıca başvurucular dilekçenin deliller kısmında sulhnameye ilişkin Hatay Valiliği dosyasını, maddi zarara yönelik alınacak bilirkişi raporunu ve Hatay Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yürütülen ceza yargılamasına dair dava dosyasını belirtmiştir.

8. Hatay İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) patlamaya ilişkin yürütülen ceza yargılamasındaki bilgi ve belgeler başta olmak üzere dava dilekçesinde belirtilen delilleri toplamadan davayı neticelendirmiştir. İdare Mahkemesi 27/3/2015 tarihli kararında ilk olarak olayın bir terör eylemi olduğunun anlaşılması (idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusurunun bulunmadığının tespit edilmesi) karşısında, uyuşmazlığın maddi tazminat istemleri bakımından özel kanun olan 5233 sayılı Kanun kapsamında, manevi tazminat istemleri bakımından ise sosyal risk ilkesi kapsamında çözümleneceğini belirtmiştir. İdare Mahkemesi bu değerlendirme çerçevesinde;

i. Manevi tazminat istemini İçişleri Bakanlığı yönünden sosyal risk ilkesi uyarınca kabul ederek toplam 120.000 TL manevi tazminatın idareye başvuru tarihinden itibaren işletilecek faizi ile birlikte başvuruculara ödenmesine,

ii. Maddi tazminat talebinin Komisyon tarafından incelenerek karara bağlanması nedeniyle İçişleri Bakanlığı yönünden bu kısmı aşan maddi tazminat isteminin ödenmesinin 5233 sayılı Kanun uyarınca mümkün olmaması nedeniyle reddine,

iii. Sulhnamenin imzalandığı 21/6/2013 tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde veya aynı süre içinde idareye başvurulup dava açılması gerekirken bu süreler geçildikten sonra açılan davanın Hatay Valiliğinden talep edilen maddi tazminat (destekten yoksun kalma tazminatı ile defin giderleri) isteminin reddine,

iv. 5233 sayılı Kanun'un manevi zararları kapsamaması nedeniyle manevi tazminat talebinin Hatay Valiliği yönünden reddine karar vermiştir.

9. Başvurucular ve İçişleri Bakanlığı karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucular; temyiz dilekçelerinde patlamanın meydana gelmesinde hizmet kusuru olduğunu, uyuşmazlığın 5233 sayılı Kanun uyarınca sosyal risk ilkesi esas alınarak değil 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 13. maddesi gereğince hizmet kusuru değerlendirmesi yapılarak çözülmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Başvurucular, sulhnamenin gabin koşullarında imzalandığı yönündeki iddialarının gerekçeli kararda değerlendirilmediğini iddia etmiştir.

10. Danıştay Onuncu ve Onbeşinci Dairelerinden oluşan müşterek Kurul temyiz incelemesi neticesinde İdare Mahkemesi kararının bozulmasına 14/11/2018 tarihinde karar vermiştir. Müşterek Kurul, anılan kararda öncelikle eylemlerin gerçekleşmesinde idarenin hizmet kusuru bulunduğunun yine idarenin kendi müfettişince hazırlanan ön inceleme raporu, Hatay Valiliği İl İdare Kurulunun soruşturma izni verilmesine ilişkin kararı, Başsavcılık tarafından hazırlanan iddianameler ve açılan ceza davası ile ortaya konulduğunu, bu nedenle söz konusu patlamalara istinaden açılan dava kapsamında ileri sürülen maddi ve manevi tazminat taleplerinin 5233 sayılı Kanun kapsamında değil idarenin sorumluluğunun doğrudan ve asli nedeni olan hizmet kusuru ilkesi gereğince karşılanması gerektiğini açıklamıştır. Müşterek Kurul, gerekçesinde ayrıca patlamaların meydana geldiği veya sulhnamenin imzalandığı tarihler itibarıyla olayda hizmet kusuru bulunduğu ve davalı idarelerin faaliyeti ile olay arasında nedensellik bağının var olduğu hususları net olarak bilinmediğinden 5233 sayılı Kanun'a göre sulhname imzalanarak ödeme yapılmasının hizmet kusuru nedeniyle genel ilkelere göre tazminat ödenmesine engel oluşturmayacağına işaret etmiştir.

11. Davalı idareler, müşterek Kurul kararına karşı karar düzeltme talebinde bulunmuştur. 10/4/2019 ve 11/4/2019 tarihli karar düzeltme dilekçelerinde başvuruculara maddi

zararlarının 5233 sayılı Kanun çerçevesinde sulhname imzalanmasını takiben ödendiği, olay nedeniyle bazı kamu görevlileri hakkında açılan ceza yargılamasının devam ettiği, idarenin hizmet kusurunu ortaya koyan kesin bir yargı kararı bulunmadığı ileri sürülmüştür.

12. Danıştay Onuncu Dairesi (Daire) 19/10/2020 tarihinde yaptığı inceleme neticesinde karar düzeltme taleplerinin kabulüne, 14/11/2018 tarihli kararın kaldırılmasına ve İdare Mahkemesi kararının başvurucular tarafından talep edilmeyen faize ilişkin kısmı çıkarılmak suretiyle düzeltilerek onanmasına karar vermiş; söz konusu kararda İdare Mahkemesi kararının usul ve hukuka uygun olduğuna ilişkin genel nitelikte bir açıklamaya yer vererek 14/11/2018 tarihli müşterek Kurul kararında belirtilen gerekçeler ve başvuruculaların hizmet kusurunun varlığına ilişkin ileri sürdüğü iddialar yönünden bir değerlendirme yapmamıştır.

13. Başvurucular, nihai kararı 22/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 18/2/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

15. Başvurucu Elif Karakuş 21/12/2021 tarihinde vefat etmiştir. Anılan başvurucunun yasal mirasçıları olan diğer başvurucular 18/3/2025 tarihinde sundukları dilekçede başvuruya devam ettiklerini bildirmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucular, gerçekleşen terör eylemine dair riskten haberdar olan kamu makamlarının saldırıyı önlemek için gerekli önlemleri almaması nedeniyle yaşam hakkının, olaya ilişkin hazırlanan teftiş raporu ile bir kısım kamu görevlisi hakkında yürütülen ceza soruşturması kapsamında yapılan tespitlerin idarenin ağır hizmet kusurunu ortaya koymasına rağmen İdare Mahkemesinin uyuşmazlığı sosyal risk kapsamında ele alması nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, yasal şartları oluşmadığı hâlde karar düzeltme taleplerinin kabulü ile kanunilik ilkesinin, benzer olaylara ilişkin olarak verilen farklı yargısal kararlar nedeniyle de hukuki güvenlik ve hukuki belirlilik ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

18. Başvuruculların bütün şikâyetleri esas olarak öngörülebilir nitelikte olan terör saldırısının idarenin kusuru nedeniyle engellenemediği ve açtıkları tam yargı davasında da aksi yöndeki olgulara rağmen herhangi bir açıklama yapılmadan idarenin hizmet kusurunun bulunmadığı sonucuna ulaşıldığına yöneliktir. Dolayısıyla başvurucular, yaşam hakkının usul boyutu yanında devletin kusuru nedeniyle gerçekleşen terör saldırısı sonucu yakınlarını kaybettiklerinden yaşam hakkının koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutunun da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ne var ki bu iddia hakkında değerlendirme yapılmasına imkân sağlayacak nitelikteki kanıt, Anayasa Mahkemesinin elinde bulunmamaktadır. Bu nedenle yaşam hakkı kapsamında yapılacak inceleme yaşam hakkının usul boyutuyla sınırlı olacaktır (benzer değerlendirmeler için bkz. Hasan Kılıç [2. B.], B. No: 2018/22085, 27/1/2021; İbrahim Kanbal [2. B.], B. No: 2019/6690, 16/3/2022; Bülent Köreği [1. B.], B. No:

2021/21941, 11/6/2024 ve Veysel Sevmez [2. B.], B. No: 2021/5650, 8/1/2025).

19. Anayasa Mahkemesi Hasan Kılıç başvurusunda, yapılan yargılama sonucunda sosyal risk uyarınca başvurucu lehine hükmedilen tazminat bakımından yaptığı değerlendirmede yargılamada yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiği yönünde bir tespitte bulunmaması ve idarenin kusursuz sorumluluk ilkesi uyarınca olaydan sorumlu olduğunun kabul edilmesi nedeniyle başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalkmadığı sonucuna ulaşmıştır (aynı kararda bkz. §§ 41-43). Somut başvuru bakımından da bu değerlendirmeden ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır. Ayrıca başka herhangi bir kabul edilemezlik nedeni tespit edilmeyen eldeki başvuruda açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Yaşam hakkı kapsamındaki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılan tazminat talepli davalarda makul derecede ivedilik ve özen şartının yerine getirilmesi gerekir (Perihan Uçar ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52) ancak yargı mercilerinin özenli inceleme yapma yükümlülükleri, yaşam hakkı ile ilgili her davada mutlaka mağdurlar lehine sonuca varılmasını garanti etmez (Aysun Okumuş ve Aytekin Okumuş [1. B.], B. No: 2013/4086, 20/4/2016, § 73).

21. Somut olaya konu yargılama sürecinde İdare Mahkemesi başvuruculların talebine rağmen olaya ilişkin yürütülen ceza yargılamasındaki bilgi ve belgeleri temin etmeden karar vermiştir. Anılan kararda (bkz. § 8) -aynen aktarılacak olursa- "dava dosyası incelendiğinde, olayın bir terör eylemi olduğunun anlaşılması (idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusurunun bulunmadığının tespit edilmesi)" ifadelerini kullanmış ancak idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusurunun bulunmadığı yönündeki bu kanaate nasıl ulaştığına dair bir gerekçeye yer vermemiştir. İdare Mahkemesi bu kabulden hareketle uyuşmazlığı, kusur sorumluluğuna ilişkin genel hükümler çerçevesinde değil 5233 sayılı Kanun ve sosyal risk ilkesi kapsamında çözmüştür. Kararın onanmasına yönelik Daire kararında da (bkz. § 12) hizmet kusuruna ilişkin herhangi bir değerlendirmeye yer verilmemiştir. Oysa İdare Mahkemesi kararının bozulmasına yönelik -karar düzeltme yolu ile kaldırılmış olan- Danıştay kararında (bkz. § 10) gerekçelerine de yer verilmek suretiyle meydana gelen patlamalarda hizmet kusurunun bulunduğu belirtilerek maddi ve manevi tazminat isteminin hizmet kusuruna dayanılarak tazminat hukukunun genel ilkelerine göre değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

22. Mülkiye müfettişi tarafından hazırlanan ön inceleme raporundaki tespitler doğrultusunda verilen soruşturma izni üzerine ilgili emniyet personeli hakkında görevi ihmal suçundan kamu davası açılmıştır. İdare Mahkemesi nezdinde açılan tam yargı davasında ne bahsi geçen ceza yargılaması sürecinde elde edilen deliller ne de mülkiye müfettişi inceleme raporu irdelenmiştir. Yürütülen ceza yargılaması neticesinde terör olayında ihmalleri tespit edilen dönemin il emniyet müdürü ile TEM şube müdürü ve ilçe emniyet müdürünün hapis cezası ile tecziyelerine karar verilmiştir (bkz. § 6). Ceza yargılaması neticesinde ulaşılan sonuç; bombalama eyleminin yapılacağı patlayıcı yüklü iki araç ile ilgili marka, renk ve plaka gibi somut bilgileri içeren istihbari bilgiye yeterli önem gösterilmediği ve eyleme karşı yeterli tedbir alınmadığı şeklindedir.

23. Başvuruculların açtığı tam yargı davasında idarenin yaşam hakkını koruyucu tedbirler almamasına yani olayda yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiğine dayandıkları gözetildiğinde uyuşmazlığın çözümü için gerekli delillerin toplanması ve başvuruculların anılan iddialarının karşılanması gerektiği açıktır. Bu nedenle yargısal makamların Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği dikkat ve özende inceleme yapmadıkları sonucuna

varılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Başvurucular, olayın meydana gelmesinde idarenin hizmet kusuru olduğunun olay anında bilinmediğini, bu durumun olaya ilişkin yürütülen ceza yargılaması ile ortaya çıktığını, İdare Mahkemesinin bu hususu dikkate almadan maddi tazminat talebini Hatay Valiliği yönünden süre aşımı gerekçesiyle reddettiğini ve aleyhe vekâlet ücretine hükmettiğini beyan ederek adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde; yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

27. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

28. Mahkemeye erişim hakkı, mahkemeye başvuru konusunda etkili bir sistemin var olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve yeterli fırsatlara sahip olmasını gerektirir. Özellikle hukuki ya da uygulamadaki belirsizlikler kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 34). Bu nedenle mahkemeler usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten, ayrıca kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmalıdır (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65). Bu kapsamda mevzuatta öngörülen dava açma süresine ilişkin kuralların hukuka açıkça aykırı olarak yanlış uygulanması veya bu sürelerin hatalı hesaplanması nedeniyle kişilerin dava açma ya da kanun yollarına başvuru haklarını kullanmasına engel olunması mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 38).

29. Vurgulamak gerekir ki dava açma süresinin hangi tarihte başlayacağını belirlemek ve mevzuatı bu yönüyle yorumlamak görevi esasen yargılama mercilerine aittir. Bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği, dava açma süresinin başlatılacağı tarihin belirlenmesi noktasında Anayasa Mahkemesinin bir görevi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol, dava açma süresinin hangi tarihten itibaren başlatılması gerektiğiyle ilgili yargılama mercilerinin yorumlarının mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın şartları ışığında incelemektir (Ahmet Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/18135, 20/9/2017, § 46).

30. Somut olayda Hatay Valiliğine yöneltilen maddi tazminat talebinin süre aşımı nedeniyle reddedilmesinin başvuruculaların mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının incelenmesi gerekir.

31. İncelenen olaydaki sürece bakıldığında mahkemeye erişim hakkına davanın süre yönünden reddedilmesi suretiyle yapılan müdahalenin kanuni dayanağı olduğu ve sınırlamanın meşru amacı bulunduğu (idari işlem ya da eylemlere karşı açılacak davalarda süre şartı öngörülmesinin en genel ifadeyle idari istikrarın sağlanması şeklinde bir meşru amaca hizmet ettiği yönünde ayrıntılı değerlendirme için bkz. Ayşe Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/5, 25/10/2017, §§ 54, 55; Fatma Altuner [2. B.], B. No: 2014/17714, 26/10/2017, §§ 48, 49; Çölbeyi Lojistik Nakliyat Gümrükleme Denizcilik İnşaat Turizm Sanayii ve Ticaret Limited Şirketi [1. B.], B. No: 2014/12354, 9/11/2017, § 52) anlaşılmıştır.

32. Kanunilik ve meşru amaç şartlarını sağladığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale, ölçülülük ilkesi bakımından da değerlendirilmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

33. Hak arama özgürlüğünün bağlandığı usul kurallarına uyulmaması nedeniyle uyuşmazlıkların esası hakkında karar verilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin idari istikrarın sağlanması amacının gerçekleştirilmesi bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez. Somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl üzerinde durulması gereken husus ise müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

34. Eldeki başvuruya konu yargılama sürecinde İdare Mahkemesi, meydana gelen ölüm nedeniyle uğranılan maddi zararın tazmini amacıyla 21/6/2013 tarihinde sulhname imzalandığı ve bu tarihten itibaren mevzuatta belirtilen süreler aşıldıktan sonra yapılan idari başvuru üzerine açılan davanın süresinde olmadığı gerekçesine yer vererek davayı reddetmiştir. Başvurucular, idarenin kusurlu olduğunu ve emniyet birimlerinin olayda ihmali bulunduğunu ceza davası ile öğrendiklerini belirterek idari başvuru süresinin başlangıç tarihi olarak bu tarihin esas alınmamasının mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

35. Öte yandan müşterek Kurulun -karar düzeltme yoluyla kaldırılmış olan- kararında (bkz. § 10) patlamaların meydana geldiği veya sulhnamenin imzalandığı tarihler itibarıyla olayda hizmet kusuru olduğu ve davalı idarelerin faaliyeti ile olay arasında nedensellik bağının var olduğu hususları henüz net olarak bilinmediğinden 5233 sayılı Kanun'a göre sulhname imzalanarak ödeme yapılmasının hizmet kusuru nedeniyle genel ilkelere göre tazminat ödenmesine engel oluşturmayacağı belirtilmiştir. Ancak anılan kararın düzeltilmesine ve İdare Mahkemesi kararının düzeltilerek onanmasına yönelik Daire kararında (bkz. § 12) bu hususa ilişkin olarak herhangi bir değerlendirmeye yer verilmediği görülmüştür.

36. Anayasa Mahkemesince daha önce benzer nitelikte başvurularda da belirtildiği üzere idari eylem nedeniyle uğranılan zararın tazmini talebiyle açılan tam yargı davasında idarenin tazminle yükümlü tutulabilmesi için ortada idari eylem ve zarar olmalı, ayrıca zararla idari eylem arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Söz konusu eylemlerin idariliği ve doğurduğu zarar bazen eylemin yapılmasıyla birlikte ortaya çıkarken bazen de çok sonra değişik araştırma, inceleme ve hatta ceza yargılamaları sonucu ortaya çıkabilmektedir (Leyla Bitik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/24350, 16/3/2023, § 52).

37. İdariliğin veya meydana gelen zararın ya da aralarındaki illiyet bağının eylemden sonra anlaşıldığı veya ortaya konulabildiği durumlarda dava açma süresinin hak sahibinin henüz dava hakkının doğduğundan haberdar olmadığı ve somut şartlar çerçevesinde haberdar olduğunun kabulünü haklı kılan nedenlerin bulunmadığı bir dönemde işlemeye başlaması dava hakkının varlığını anlamsız kılıp ölçülülük ilkesini zedeleyebilir. Bu nedenle eylemin idariliğinin veya yol açtığı zararın ya da illiyet bağının eylemden sonra anlaşıldığı veya ortaya konulabildiği durumlarda dava açma süresinin bu tarihlerden sonra başlayacağı kabul edilmektedir (çok sayıda karar arasından bkz. Şeyma Kayaoğlu [2. B.], B. No: 2014/5491, 5/7/2017, § 55).

38. Somut olayda ölümün 11/5/2013 tarihinde meydana gelen terör saldırısı sonucu gerçekleştiği ve sulhnamenin 21/6/2013 tarihinde imzalandığı konularında tereddüt bulunmamaktadır ancak olayda idarenin kusuru olması durumunun İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan inceleme, akabinde gerçekleşen soruşturma izni verilmesi işlemleri ve olayda ihmali/kusuru olduğu düşünülen emniyet görevlileri hakkında 19/1/2015 tarihinde açılan ceza davası ile ortaya çıktığı görülmüştür. Dolayısıyla başvuruculların anılan süreçten önce ölüm olayına sebebiyet veren olguya dair ihmale, eylemsizliğe, dolayısıyla eylemin idariliğine ilişkin bir bilgiye, veriye sahip olmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda başvuruculların yakınlarının ölümüne neden olan terör saldırısında idarenin kusur doğurabilecek eylemsizliğini (önlem almama hâli) ve zararla idari eylemsizlik arasında illiyet bağı olduğunu ölüm olayıyla derhâl öğrendiklerinden söz edilemez (benzer yöndeki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi değerlendirmesi için bkz. Kurşun/Türkiye, B. No: 22677/10, 30/10/2018, §§ 101-106).

39. Bu itibarla başvuruculların sulhnamenin imzalandığı 21/6/2013 tarihi esas alınarak uğradıkları zararla ilgili idari başvuru yapmak suretiyle dava açmalarının beklenmesi başvuruculara orantısız bir külfet yüklemektedir.

40. Bu hâle göre İdare Mahkemesinin dava açma süresinin başlangıç tarihine ilişkin yorumunun başvuruculların mahkemeye erişim hakkına yönelik katı bir yorum olduğu ve bu yorumun başvuruculların mahkemeye erişim hakkını aşırı derecede güçleştirerek neredeyse imkânsız hâle getirdiği değerlendirilmiştir. Bu nedenle davanın süre aşımından kısmen reddedilmesi suretiyle başvuruculların mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır.

41. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

42. Başvurucular, tam yargı davasının uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık

görüşünde; yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

43. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

44. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

45. Başvurucular; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile ayrı ayrı 200.000'er TL maddi ve 100.000'er TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

46. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütecekleri yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

47. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmez. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

48. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucuların tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının ve mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Hatay İdare Mahkemesine (E.2014/547, K.2015/812) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculaların tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYTEN DEMİRİ VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/5671 | Karar tarihi: 23.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/5671

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYTEN DEMİRİ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/5671)

Karar Tarihi: 23/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucular : 1. Ayten DEMİRİ 2. Emine OKYAY 3. Fatma GÜDÜK 4. Gülten EFE 5. Hasan OKYAY 6. Hüseyin OKYAY 7. Mehmet OKYAY 8. Naciye İRİ 9. Nurten TÜLEGEN 10. Suphi OKYAY

Vekili : Av. Tahsin KOÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikte olduğu ileri sürülen terör saldırısı sonucu meydana gelen ölümden kaynaklanan zararların tazmini talebiyle açılan davada olayın idarenin kusuruyla meydana geldiğine ilişkin iddiaların değerlendirilmemesi nedeniyle yaşam hakkının, davanın süre aşımı gerekçesiyle kısmen reddi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde 11/5/2013 tarihinde biri belediye binası önünde, diğeri postane binasının yakınlarında olmak üzere bomba yüklü iki aracın infilak ettirilmesi suretiyle terör saldırısı gerçekleştirilmiştir. Saldırı sonucu 51 kişi yaşamını yitirmiş, 222 kişi yaralanmıştır. Başvurucular Mehmet Okyay ve Emine Okyay'ın oğlu, diğer başvuruculaların kardeşi olan A.O. da terör saldırısı nedeniyle hayatını kaybetmiştir.

3. Başvurucu Mehmet Okyay'ın 22/5/2013 tarihinde Hatay Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) yaptığı başvuru üzerine 25/6/2013 tarihinde sulhname imzalanmış,

17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun uyarınca 25.842,95 TL tutarında maddi tazminat A.O.nun mirasçılarına ödenmiştir.

A. Olaya İlişkin Olarak Görevi Kötüye Kullanma Suçundan Açılan Kamu Davası

4. Yaşanan terör saldırısıyla ilgili olarak İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişliği tarafından düzenlenen 2/4/2014 tarihli ön inceleme raporunda Hatay Emniyet Müdürlüğüne olay öncesi konuyla ilgili olarak çok sayıda ihbar geldiği, istihbarat birimlerinin araç plakası, şahıs isimleri gibi bilgileri de belirtmek suretiyle Hatay emniyetine bilgi verdiği, patlamanın meydana gelmesinde önlem almayan emniyet birimlerinin hizmet kusuru olduğu, ilgililer hakkında soruşturma izni verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

5. İlgili emniyet görevlileri ile mülki idare amirleri hakkında Hatay Valiliği tarafından soruşturma izni verilmesi üzerine Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 30/12/2014 tarihinde görevi kötüye kullanma suçundan iddianame düzenlemiş ve iddianamenin kabulü ile Hatay 7. Asliye Ceza Mahkemesi nezdinde 19/1/2015 tarihinde kamu davası açılmıştır. Başsavcılığın 7/1/2016 tarihinde aynı suça ilişkin olarak hazırladığı ikinci iddianamenin kabulüyle açılan kamu davası ilk ceza davası ile birleştirilerek görülmüştür.

6. İşbu bireysel başvuru yapıldığında derdest olan kamu davası, inceleme devam ederken neticelenmiştir. Hatay 7. Asliye Ceza Mahkemesinin 1/6/2021 tarihli kararıyla, dönemin Hatay İl Emniyet Müdürü R.K., Hatay İl Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Müdürlüğü (TEM) Şube Müdürü N.E. ve Reyhanlı İlçe Emniyet Müdürü M.B.nin neticeten 8 ay 10 gün hapis cezası ile tecziyelerine ancak hükmedilen cezaların ertelenmesine karar verilmiştir. Kararda, gelen bir telefon ihbarı üzerine Millî İstihbarat Teşkilatınca (MİT) hazırlanan ve bombalama eyleminin yapılacağı patlayıcı yüklü iki araç ile ilgili marka, renk ve plaka gibi somut bilgiler içeren 10/5/2013 tarihli ve 2013/32 sayılı eylem ihbarı notunun Hatay İl Emniyet Müdürlüğüne teslim edilmesine ve evrakın nöbetçi memur tarafından taranarak ilgili birimi olan TEM Şubesi ve İlçe Emniyet Müdürlüklerine POL-NET olarak isimlendirilen bilişim sistemi üzerinden gönderilmesine rağmen bu istihbari bilgiye emniyet görevlilerinin yeterli ilgiyi göstermediği ve eyleme karşı yeterli tedbir almadığı ifade edilmiştir. Ayrıca bu patlama olayı öncesinde 23/10/2012 tarihinden itibaren İl Emniyet Müdürlüğüne MİT tarafından bombalı eylemler ve eylemi gerçekleştirecek şahıslar ile iltisaklarını içeren birçok istihbari bilgi iletildiği ancak bu bilgilerin yeterince değerlendirilmediği kabul edilmiştir. Anılan mahkûmiyet hükümleri istinaf incelemesinden geçerek 7/11/2022 tarihinde kesinleşmiştir.

B. Başvuruculaların Olaya İlişkin Olarak Açtığı Tam Yargı Davası

7. Başvurucular 24/4/2014 tarihinde İçişleri Bakanlığına sundukları dilekçe ile ölüm nedeniyle uğradıkları maddi ve manevi zararların ödenmesi için talepte bulunmuştur. Talebin 4/6/2014 tarihli işlemle reddi üzerine 21/7/2014 tarihinde 5233 sayılı Kanun hükümleri kapsamında idare ile imzalanan sulhnamenin iptali ile maddi ve manevi zararlarının ödenmesi talepleriyle tam yargı davası açılmıştır. Dava dilekçesinde, sulhnamenin gabin koşullarında imzalandığı, patlamanın ve ölümlerin yaşanmasında idarenin kusuru olduğu, istihbarat bilgisi bulunmasına rağmen önlem alınmadığı ileri sürülmüş ve dava açma süresine ilişkin açıklama yapılarak 5233 sayılı Kanun'dan ayrı olarak kusur sorumluluğu temelinde dava açıldığı vurgulanmıştır. Ayrıca dilekçenin deliller kısmında sulhnameye ilişkin Hatay Valiliği dosyası, maddi zarara yönelik alınacak bilirkişi raporu ve Hatay Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yürütülen ceza yargılamasına dair dava

dosyası belirtilmiştir.

8. Hatay İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) patlamaya ilişkin yürütülen ceza yargılamasındaki bilgi ve belgeler başta olmak üzere dava dilekçesinde belirtilen delilleri toplamadan davayı neticelendirmiştir. İdare Mahkemesi 3/4/2015 tarihli kararında ilk olarak olayın bir terör eylemi olduğunun anlaşılması (idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusurunun bulunmadığının tespit edilmesi) karşısında, uyuşmazlığın maddi tazminat istemleri bakımından özel kanun olan 5233 sayılı Kanun kapsamında, manevi tazminat istemleri bakımından ise sosyal risk ilkesi kapsamında çözümleneceğini belirtmiştir. İdare Mahkemesi bu değerlendirme kapsamında;

i. Manevi tazminat istemini İçişleri Bakanlığı yönünden sosyal risk ilkesi uyarınca kabul ederek toplam 240.000 TL manevi tazminatın başvuruculara ödenmesine,

ii. Maddi tazminat talebinin Komisyon tarafından incelenerek karara bağlanması nedeniyle İçişleri Bakanlığı yönünden bu kısmı aşan maddi tazminat isteminin ödenmesinin 5233 sayılı Kanun uyarınca mümkün olmaması nedeniyle reddine,

iii. Sulhnamenin imzalandığı 25/6/2013 tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde veya aynı süre içinde idareye başvurulup dava açılması gerekirken bu süreler geçirildikten sonra açılan davanın sulhnamenin iptali ve Hatay Valiliğinden talep edilen maddi tazminat (destekten yoksun kalma tazminatı ile defin giderleri) isteminin reddine,

iv. 5233 sayılı Kanun'un manevi zararları kapsamaması nedeniyle manevi tazminat talebinin Hatay Valiliği yönünden reddine karar vermiştir.

9. Başvurucular ve İçişleri Bakanlığı karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucular; temyiz dilekçelerinde patlamanın meydana gelmesinde hizmet kusuru olduğunu, uyuşmazlığın 5233 sayılı Kanun uyarınca sosyal risk ilkesi esas alınarak değil 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 13. maddesi gereğince hizmet kusuru değerlendirmesi yapılarak çözülmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Başvurucular, sulhnamenin gabin koşullarında imzalandığı yönündeki iddialarının gerekçeli kararda değerlendirilmediğini iddia etmiştir.

10. Danıştay Onuncu (Daire) ve Onbeşinci Dairelerinden oluşan müşterek Kurul temyiz incelemesi neticesinde İdare Mahkemesi kararının bozulmasına 14/11/2018 tarihinde karar vermiştir. Müşterek Kurul, anılan kararda öncelikle eylemlerin gerçekleşmesinde idarenin hizmet kusuru bulunduğunun yine idarenin kendi müfettişince hazırlanan ön inceleme raporu, Hatay Valiliği İl İdare Kurulunun soruşturma izni verilmesine ilişkin kararı, Başsavcılık tarafından hazırlanan iddianameler ve açılan ceza davası ile ortaya konulduğunu, bu nedenle söz konusu patlamalara istinaden açılan dava kapsamında ileri sürülen maddi ve manevi tazminat taleplerinin 5233 sayılı Kanun kapsamında değil idarenin sorumluluğunun doğrudan ve asli nedeni olan hizmet kusuru ilkesi gereğince karşılanması gerektiğini açıklamıştır. Müşterek Kurul, gerekçesinde ayrıca patlamaların meydana geldiği veya sulhnamenin imzalandığı tarihler itibarıyla olayda hizmet kusuru bulunduğu ve davalı idarelerin faaliyeti ile olay arasında nedensellik bağının var olduğu hususları net olarak bilinmediğinden 5233 sayılı Kanun'a göre sulhname imzalanarak ödeme yapılmasının hizmet kusuru nedeniyle genel ilkelere göre tazminat ödenmesine engel oluşturmayacağına işaret etmiştir.

11. Davalı idareler, müşterek Kurul kararına karşı karar düzeltme talebinde bulunmuştur. 10/4/2019 ve 11/4/2019 tarihli karar düzeltme dilekçelerinde başvuruculara maddi

zararlarının 5233 sayılı Kanun çerçevesinde sulhname imzalanmasını takiben ödendiği, olay nedeniyle bazı kamu görevlileri hakkında açılan ceza yargılamasının devam ettiği, idarenin hizmet kusurunu ortaya koyan kesin bir yargı kararı bulunmadığı ileri sürülmüştür.

12. Daire 19/10/2020 tarihinde yaptığı inceleme neticesinde karar düzeltme taleplerinin kabulüne, 14/11/2018 tarihli kararın kaldırılmasına ve İdare Mahkemesi kararının onanmasına karar vermiş; söz konusu kararda İdare Mahkemesi kararının usul ve hukuka uygun olduğuna ilişkin genel nitelikte bir açıklamaya yer vererek 14/11/2018 tarihli müşterek Kurul kararında belirtilen gerekçeler ve başvuruculaların hizmet kusurunun varlığına ilişkin ileri sürdüğü iddialar yönünden bir değerlendirme yapmamıştır.

13. Başvurucular, nihai kararı 12/2/2021 tarihinde öğrendikten sonra 18/2/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucular; özetle (i) gerçekleşen terör eylemine dair riskten haberdar olan kamu makamlarının saldırıyı önlemek adına gerekli önlemleri almaması nedeniyle yaşam hakkının, (ii) olaya ilişkin hazırlanan teftiş raporu ile bir kısım kamu görevlisi hakkında yürütülen ceza soruşturması kapsamında yapılan tespitlerin idarenin ağır hizmet kusurunu ortaya koymasına rağmen İdare Mahkemesinin uyuşmazlığı sosyal risk kapsamında ele alması nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, (iii) yasal şartları oluşmadığı hâlde karar düzeltme taleplerinin kabulü ile kanunilik ilkesinin, (iv) benzer olaylara ilişkin olarak verilen farklı yargısal kararlar nedeniyle hukuki güvenlik ve hukuki belirlilik ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

17. Başvuruculaların bütün şikâyetleri esas olarak öngörülebilir nitelikte olan terör saldırısının idarenin kusuru nedeniyle engellenemediği ve açtıkları tam yargı davasında da aksi yöndeki olgulara rağmen herhangi bir açıklama yapılmadan idarenin hizmet kusurunun bulunmadığı sonucuna ulaşıldığına yöneliktir. Dolayısıyla başvurucular, yaşam hakkının usul boyutu yanında devletin kusuru nedeniyle gerçekleşen terör saldırısı sonucu yakınlarını kaybettiklerinden yaşam hakkının koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutunun da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ne var ki bu iddia hakkında değerlendirme yapılmasına imkân sağlayacak nitelikteki kanıt, Anayasa Mahkemesinin elinde bulunmamaktadır. Bu nedenle yaşam hakkı kapsamında yapılacak inceleme yaşam hakkının usul boyutuyla sınırlı olacaktır (benzer değerlendirmeler için bkz. Hasan Kılıç [2. B.], B. No: 2018/22085, 27/1/2021; İbrahim Kanbal [2. B.], B. No: 2019/6690, 16/3/2022; Bülent Köreği [1. B.], B. No: 2021/21941, 11/6/2024 ve Veysel Sevmez [2. B.], B. No: 2021/5650, 8/1/2025).

18. Anayasa Mahkemesi Hasan Kılıç başvurusunda, yapılan yargılama sonucunda sosyal risk uyarınca başvurucu lehine hükmedilen tazminat bakımından yaptığı değerlendirmede yargılamada yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiği yönünde bir tespitte

bulunmaması ve idarenin kusursuz sorumluluk ilkesi uyarınca olaydan sorumlu olduğunun kabul edilmesi nedeniyle başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalkmadığı sonucuna ulaşmıştır (aynı kararda bkz. §§ 41-43). Somut başvuru bakımından da bu değerlendirmeden ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır. Ayrıca başka herhangi bir kabul edilemezlik nedeni tespit edilmeyen eldeki başvuruda açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Yaşam hakkı kapsamındaki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılan tazminat talepli davalarda makul derecede ivedilik ve özen şartının yerine getirilmesi gerekir (Perihan Uçar ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52) ancak yargı mercilerinin özenli inceleme yapma yükümlülükleri, yaşam hakkı ile ilgili her davada mutlaka mağdurlar lehine sonuca varılmasını garanti etmez (Aysun Okumuş ve Aytekin Okumuş [1. B.], B. No: 2013/4086, 20/4/2016, § 73).

20. Somut olaya konu yargılama sürecinde İdare Mahkemesi başvuruculların talebine rağmen olaya ilişkin yürütülen ceza yargılamasındaki bilgi ve belgeleri temin etmeden karar vermiştir. Anılan kararda (bkz. § 8) -aynen aktarılacak olursa- "dava dosyası incelendiğinde, olayın bir terör eylemi olduğunun anlaşılması (idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusurunun bulunmadığının tespit edilmesi)" ifadelerini kullanmış ancak idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusurunun bulunmadığı yönündeki bu kanaate nasıl ulaştığına dair bir gerekçeye yer vermemiştir. İdare Mahkemesi bu kabulden hareketle uyuşmazlığı, kusur sorumluluğuna ilişkin genel hükümler çerçevesinde değil 5233 sayılı Kanun ve sosyal risk ilkesi kapsamında çözmüştür. Kararın onanmasına yönelik Daire kararında da (bkz. § 12) hizmet kusuruna ilişkin herhangi bir değerlendirmeye yer verilmemiş -aynen aktarılacak olursa- "kararın düzeltilmesi dilekçesinde ileri sürülen nedenler...uygun bulunduğundan, karar düzeltme isteminin kabulü"ne karar verilerek bozma yönündeki temyiz kararı kaldırılmış ve "...ileri sürülen temyiz nedenleri kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir." denilerek temyiz isteminin reddine karar verilmiştir. Oysa İdare Mahkemesi kararının bozulmasına yönelik -karar düzeltme yolu ile kaldırılmış olan- Danıştay kararında (bkz. § 10) gerekçelerine de yer verilmek suretiyle meydana gelen patlamalarda hizmet kusurunun bulunduğu belirtilerek maddi ve manevi tazminat isteminin hizmet kusuruna dayanılarak tazminat hukukunun genel ilkelerine göre değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

21. Mülkiye müfettişi tarafından hazırlanan ön inceleme raporundaki tespitler doğrultusunda verilen soruşturma izni üzerine ilgili emniyet personeli hakkında görevi ihmal suçundan kamu davası açılmıştır. İdare Mahkemesi nezdinde açılan tam yargı davasında ne bahsi geçen ceza yargılaması sürecinde elde edilen deliller ne de mülkiye müfettişi inceleme raporu irdelenmiştir. Yürütülen ceza yargılaması neticesinde terör olayında ihmalleri tespit edilen dönemin il emniyet müdürü ile TEM şube müdürü ve ilçe emniyet müdürünün hapis cezası ile tecziyelerine karar verilmiştir (bkz. § 6). Ceza yargılaması neticesinde ulaşılan sonuç; bombalama eyleminin yapılacağı patlayıcı yüklü iki araç ile ilgili marka, renk ve plaka gibi somut bilgileri içeren istihbari bilgiye yeterli önem gösterilmediği ve eyleme karşı yeterli tedbir alınmadığı şeklindedir.

22. Başvuruculların açtığı tam yargı davasında idarenin yaşam hakkını koruyucu tedbirler almamasına yani olayda yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiğine dayandıkları gözetildiğinde uyuşmazlığın çözümü için gerekli delillerin toplanması ve başvuruculların anılan iddialarının karşılanması gerektiği açıktır. Bu nedenle yargısal makamların Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği dikkat ve özende inceleme yapmadıkları sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucular, olayın meydana gelmesinde idarenin hizmet kusuru olduğunun olay anında bilinmediğini, bu durumun olaya ilişkin yürütülen ceza yargılaması ile ortaya çıktığını, İdare Mahkemesinin bu hususu dikkate almadan maddi tazminat talebini Hatay Valiliği yönünden süre aşımı gerekçesiyle reddettiğini ve aleyhe vekâlet ücretine hükmettiğini beyan ederek adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde; yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

25. Olayın niteliği ve formdaki iddialar doğrultusunda inceleme adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden yapılmıştır.

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

27. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

28. Mahkemeye erişim hakkı, mahkemeye başvuru konusunda etkili bir sistemin var olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve yeterli fırsatlara sahip olmasını gerektirir. Özellikle hukuki ya da uygulamadaki belirsizlikler kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 34). Bu nedenle mahkemeler usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten, ayrıca kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmalıdır (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65). Bu kapsamda mevzuatta öngörülen dava açma süresine ilişkin kuralların hukuka açıkça aykırı olarak yanlış uygulanması veya bu sürelerin hatalı hesaplanması nedeniyle kişilerin dava açma ya da kanun yollarına başvuru haklarını kullanmasına engel olunması mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 38).

29. Vurgulamak gerekir ki dava açma süresinin hangi tarihte başlayacağını belirlemek ve mevzuatı bu yönüyle yorumlamak görevi esasen yargılama mercilerine aittir. Bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği, dava açma süresinin başlatılacağı tarihin belirlenmesi noktasında Anayasa Mahkemesinin bir görevi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol, dava açma süresinin hangi tarihten itibaren başlatılması gerektiğiyle ilgili yargılama mercilerinin yorumlarının mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın şartları ışığında incelemektir (Ahmet Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/18135,

20/9/2017, § 46).

30. Somut olayda Hatay Valiliğine yöneltilen maddi tazminat talebinin süre aşımı nedeniyle reddedilmesinin başvuruculaların mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının incelenmesi gerekir.

31. İncelenen olaydaki sürece bakıldığında mahkemeye erişim hakkına davanın süre yönünden reddedilmesi suretiyle yapılan müdahalenin kanuni dayanağı olduğu ve sınırlamanın meşru amacı bulunduğu (idari işlem ya da eylemlere karşı açılacak davalarda süre şartı öngörülmesinin en genel ifadeyle idari istikrarın sağlanması şeklinde bir meşru amaca hizmet ettiği yönünde ayrıntılı değerlendirme için bkz. Ayşe Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/5, 25/10/2017, §§ 54, 55; Fatma Altuner [2. B.], B. No: 2014/17714, 26/10/2017, §§ 48, 49; Çölbeyi Lojistik Nakliyat Gümrükleme Denizcilik İnşaat Turizm Sanayii ve Ticaret Limited Şirketi [1. B.], B. No: 2014/12354, 9/11/2017, § 52) anlaşılmıştır.

32. Kanunilik ve meşru amaç şartlarını sağladığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale, ölçülülük ilkesi bakımından da değerlendirilmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

33. Hak arama özgürlüğünün bağlandığı usul kurallarına uyulmaması nedeniyle uyuşmazlıkların esası hakkında karar verilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin idari istikrarın sağlanması amacının gerçekleştirilmesi bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez. Somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl üzerinde durulması gereken husus ise müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

34. Eldeki başvuruya konu yargılama sürecinde İdare Mahkemesi, meydana gelen ölüm nedeniyle uğranılan maddi zararın tazmini amacıyla 25/6/2013 tarihinde sulhname imzalandığı ve bu tarihten itibaren mevzuatta belirtilen süreler aşıldıktan sonra yapılan idari başvuru üzerine açılan davanın süresinde olmadığı gerekçesine yer vererek davayı reddetmiştir. Başvurucular, idarenin kusurlu olduğunu ve emniyet birimlerinin olayda ihmali bulunduğunu ceza davası ile öğrendiklerini belirterek idari başvuru süresinin başlangıç tarihi olarak bu tarihin esas alınmamasının mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

35. Öte yandan müşterek Kurulun -karar düzeltme yoluyla kaldırılmış olan- kararında (bkz. § 10) patlamaların meydana geldiği veya sulhnamenin imzalandığı tarihler itibarıyla olayda hizmet kusuru olduğu ve davalı idarelerin faaliyeti ile olay arasında nedensellik bağının var olduğu hususları henüz net olarak bilinmediğinden 5233 sayılı Kanun'a göre sulhname imzalanarak ödeme yapılmasının hizmet kusuru nedeniyle genel ilkelere göre tazminat ödenmesine engel oluşturmayacağı belirtilmiştir. Ancak anılan kararın düzeltilmesine ve İdare Mahkemesi kararının düzeltilerek onanmasına yönelik Daire kararında (bkz. § 12) bu

hususa ilişkin olarak herhangi bir değerlendirmeye yer verilmediği görülmüştür.

36. Anayasa Mahkemesince daha önce benzer nitelikte başvurularda da belirtildiği üzere idari eylem nedeniyle uğranılan zararın tazmini talebiyle açılan tam yargı davasında idarenin tazminle yükümlü tutulabilmesi için ortada idari eylem ve zarar olmalı, ayrıca zararla idari eylem arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Söz konusu eylemlerin idariliği ve doğurduğu zarar bazen eylemin yapılmasıyla birlikte ortaya çıkarken bazen de çok sonra değişik araştırma, inceleme ve hatta ceza yargılamaları sonucu ortaya çıkabilmektedir (Leyla Bitik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/24350, 16/3/2023, § 52).

37. İdariliğin veya meydana gelen zararın ya da aralarındaki illiyet bağının eylemden sonra anlaşıldığı veya ortaya konulabildiği durumlarda dava açma süresinin hak sahibinin henüz dava hakkının doğduğundan haberdar olmadığı ve somut şartlar çerçevesinde haberdar olduğunun kabulünü haklı kılan nedenlerin bulunmadığı bir dönemde işlemeye başlaması dava hakkının varlığını anlamsız kılıp ölçülülük ilkesini zedeleyebilir. Bu nedenle eylemin idariliğinin veya yol açtığı zararın ya da illiyet bağının eylemden sonra anlaşıldığı veya ortaya konulabildiği durumlarda dava açma süresinin bu tarihlerden sonra başlayacağı kabul edilmektedir (çok sayıda karar arasından bkz. Şeyma Kayaoğlu [2. B.], B. No: 2014/5491, 5/7/2017, § 55).

38. Somut olayda ölümün 11/5/2013 tarihinde meydana gelen terör saldırısı sonucu gerçekleştiği ve sulhnamenin 25/6/2013 tarihinde imzalandığı konularında tereddüt bulunmamaktadır ancak olayda idarenin kusuru olması durumunun İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan inceleme, akabinde gerçekleşen soruşturma izni verilmesi işlemleri ve olayda ihmali/kusuru olduğu düşünülen emniyet görevlileri hakkında 19/1/2015 tarihinde açılan ceza davası ile ortaya çıktığı görülmüştür. Dolayısıyla başvuruculların anılan süreçten önce ölüm olayına sebebiyet veren olguya dair ihmale, eylemsizliğe, dolayısıyla eylemin idariliğine ilişkin bir bilgiye, veriye sahip olmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda başvuruculların yakınlarının ölümüne neden olan terör saldırısında idarenin kusur doğurabilecek eylemsizliğini (önlem almama hâli) ve zararla idari eylemsizlik arasında illiyet bağı olduğunu ölüm olayıyla derhâl öğrendiklerinden söz edilemez (benzer yöndeki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi değerlendirmesi için bkz. Kurşun/Türkiye, B. No: 22677/10, 30/10/2018, §§ 101-106).

39. Bu itibarla başvuruculların sulhnamenin imzalandığı 25/6/2013 tarihi esas alınarak uğradıkları zararla ilgili idari başvuru yapmak suretiyle dava açmalarının beklenmesi başvuruculara orantısız bir külfet yüklemektedir.

40. Bu hâle göre İdare Mahkemesinin dava açma süresinin başlangıç tarihine ilişkin yorumunun başvuruculların mahkemeye erişim hakkına yönelik katı bir yorum olduğu ve bu yorumun başvuruculların mahkemeye erişim hakkını aşırı derecede güçleştirerek neredeyse imkânsız hâle getirdiği değerlendirilmiştir. Bu nedenle davanın süre aşımından kısmen reddedilmesi suretiyle başvuruculların mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır.

41. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

42. Başvurucular, tam yargı davasının uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı

kapsamındaki makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde; yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

43. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

44. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

45. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile ayrı ayrı 200.000'er TL maddi ve 100.000'er TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

46. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütecekleri yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

47. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

48. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR

OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının ve mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Hatay İdare Mahkemesine (E.2014/1424, K.2015/873) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculaların tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TURAJ AGHAYEVA VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/5834 | Karar tarihi: 23.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/5834

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

TURAJ AGHAYEVA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/5834)

Karar Tarihi: 23/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucular : 1. Turaj AGHAYEVA 2. Afag MANAFOVA 3. Ahmet CAFEROĞLU 4. Aıda TAGHIYEVA 5. Aysel NAMAZOVA 6. Chyngyz ZHYLCHYEV 7. Jeyhun PASHAYEV 8. Nazrın AGHAZADA 9. Nuray YUSIFLI 10. Nurlan HASANOV

Vekili : Av. Cengiz AKSU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yabancı uyruklu olan tıpta uzmanlık öğrencilerine döner sermaye ek ödemelerinin yapılmaması nedeniyle mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Tıp fakültesi hastaneleri ile eğitim ve araştırma hastanelerinde yabancı uyruklu kontenjanından tıpta uzmanlık öğrenimi gören başvuruculaların döner sermaye gelirlerinden yapılan ek ödemeden ve diğer ek ödemelerden yararlandırılması talepleri idarelerce reddedilmiştir. Başvurucular, söz konusu ret işlemlerinin iptali ile idarelere başvuru tarihinden altmış gün öncesinden itibaren yararlandırılmaları gereken ek ödemelerin yasal faiziyle birlikte ödenmesi talebiyle davalar açmıştır.

3. Yargılamalar sonucunda verilen nihai kararlarla davalar reddedilmiştir. Kararların gerekçesinde; 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun ek 33. maddesinde sadece nöbet ücretlerinin ödenmesine ilişkin hükümler olduğu, söz konusu maddede yapılan değişikliğin ancak nöbet ücretini kapsadığı, 4/1/1961 tarihli ve 209 sayılı

Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları ile Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanun'un 5. maddesi ile 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 58. maddesi kapsamına yabancı uyruklu olan tıpta uzmanlık öğrencilerinin girmediği belirtilmiştir. Ayrıca farklı kontenjanlar kapsamında uzmanlık eğitimine başlayan yabancı uyruklu öğrencilerin Türk uyruklu öğrenciler ile aynı statüde olmadıkları açıklanmıştır.

4. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculaların ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşıldığından adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2021/37479, 2022/2243, 2022/61201, 2022/28138, 2022/28163, 2022/28777, 2022/28807, 2022/45726 ve 2022/64071 numaralı başvuruların süresinde yapılan 2021/5834 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

6. Başvurucular; döner sermaye gelirine eşit şekilde katkı sundukları hâlde döner sermaye gelirinden pay alamadıklarını, pandemi döneminde çalışmalarına rağmen ek ödemelerin yapılmadığını, yabancı uyruklu asistan doktorlara döner sermaye ödemesi yapılamayacağını düzenleyen açık bir kanun hükmü olmadığını, mevzuat hükümlerinin Türk vatandaşı/yabancı uyruklu ayrımı yapmadığını ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı formdaki iddialarını yinelemiştir.

7. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

8. Anayasa Mahkemesi benzer şikâyeti Arıf Huseynlı ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2019/39033, 28/6/2022) kararında incelemiş ve başvuruculaların Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 10. maddesinde teminat altına alınan ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine karar vermiştir.

9. Arıf Huseynlı ve diğerleri kararında Türk vatandaşı olan tıpta uzmanlık öğrencileri döner sermaye ek ödemesinden yararlanmaktayken yabancı uyruklu olan tıpta uzmanlık öğrencilerinin bundan yararlanmamasının farklı muamele teşkil ettiği hususunun ilk bakışta anlaşılabilecek nitelikte olduğu belirtilmiş, durumları benzer olan tıpta uzmanlık öğrencileri arasında döner sermaye ek ödemesinden yararlanma yönünden uyrukluk temelinde farklılık yaratıldığı tespit edilmiştir (Arıf Huseynlı ve diğerleri, § 54). Anılan kararda başvuruculaların yabancı uyruklu olduğu için maruz kaldıkları farklı muamelenin nesnel ve haklı bir temeli olduğunun ortaya konulamadığı vurgulanmış, farklı muamelenin ilgili mevzuatın anayasal hükümler gözetilmeden yorumlanmasından kaynaklandığına işaret edilmiştir (Arıf Huseynlı ve diğerleri, §§ 55, 56). Mahkemelerin önlerindeki uyuşmazlığa uygulayacakları mevzuat hükümlerini anayasal ilke ve güvenceleri gözeterek yorumlama mecburiyetinde olduğunun altının çizildiği kararda ödeme yapılmasını öngören açık bir hüküm bulunmadığı gerekçesiyle başvuruculaların döner sermaye ek ödemesinden yararlandırılmamasının haklılaştırılmasının yargı mercilerinin mevzuat hükümlerini anayasal güvenceler ışığında yorumlama yükümlülüğüne aykırılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır (Arıf Huseynlı ve

diğerleri, §§ 57, 58). Yine Tural Balayev ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2019/42294, 1/2/2023) başvurusunda da mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

10. Koşulları yönünden aynı olan eldeki başvuruda Arıf Huseynlı ve diğerleri kararında ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

11. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 10. maddesinde teminat altına alınan ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

12. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

13. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

14. Öte yandan ihlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 10. maddesinde teminat altına alınan ayrımcılık yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesine (E.2020/1004, K.2020/1430) iletilmek üzere İzmir 6. İdare Mahkemesine (E.2019/841, K.2019/1452), İzmir 5. İdare Mahkemesine (E.2020/1281, K.2021/390), İstanbul 11. İdare Mahkemesine (E.2020/1834, K.2021/992), Sakarya 1. İdare Mahkemesine (E.2020/499, K.2021/518), Sakarya 2. İdare Mahkemesine (E.2020/279, K.2021/258), Kütahya İdare Mahkemesine (E.2020/348, K.2021/20), İzmir 6. İdare Mahkemesine (E.2020/837, K.2021/1473), İstanbul 5. İdare Mahkemesine (E.2020/1484, K.2020/1841), İstanbul 3. İdare Mahkemesine (E.2020/1491, K.2021/1403), İzmir 4. İdare Mahkemesine (E.2020/605, K.2021/434) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucuların tazminat talebinin REDDİNE,

G. 487,60 TL başvuru harcının başvurucu Turaj Aghayeva'ya ÖDENMESİNE, 40.000 TL vekâlet ücretinin ise başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.